ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 —
R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Երռ. 5 տող. կամ 3 անգլ

Tél.: GOB. 15-70 C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 2 Mars 1948 Երեքշաբթի 2 Մարտ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année No 5280-Նոր շրջան թիւ 889 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՈՂԲ. ՕՇԱԿԱՆԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՔՍԱՆ ՀԱԶԱՐ ՀՈԳԻ ՀԵՏԵՒԵՑԱՆ ՏԻՏԱՆ ԳՐԱԳԷՏԻՆ ԴԱԳԱՂԻՆ

Համաժողովրդային յարգանքի արտայայտութիւն մը հանդիսացաւ յուղարկաւորութիւնը ողբացեալ մեծ մտաւորականին՝ Յակոբ Օշականի, որուն մարմինը ամփոփուեցաւ, Հալէպի Ազգ. Իշխանութեանց կարգադրութեամբ, Ազգ. Գերեզմանատան մէջ, զանիացի մեծ հայասէր — բարեքարուհի Քարէն Եփփէի դամբարանի կողքին։

Պէտք էր տեսնել մարդկային այն ծովը, որ կը տարածուէր Երէցեաններու բնակարանէն մինչեւ «Արեւելք»ի խմբագրատունը երկարող մայր պողոտային վրայ,— ծեր, երիտասարդ, այր եւ կին, դպրոցական աշակերտէն մինչեւ ազգային ժողովականը, որոնք խռնուած էին Պապ էլ Ֆարաճ, հետեւելու համար տիտան գրագէտի դագաղին, մինչեւ Քառասնից Մանկանց եկեղեցին, եւ անկէ՝ Ազգ. Գերեզմանատուն։

Քաղաքի գլխաւոր հրապարակը եւ քովընտի բոլոր պողոտաներն ու փողոցները լեցուած էին բազմութեամբ։ Այնպէս որ ոստիկանութեան մը կանգ առին հանրակառքերն ու դադրեցաւ փոխադրական միջոցներու երթեւեկը։— Ժամը 1.45ին, Գարեգին Կաթողիկոսի Դրան Եպիսկոպոս Խորէն սրբազան եւ տասը քահանաներ, Օշականի մարմինը փոխադրեցին եկեղեցի, տասնեակ հազարաւոր յուղարկաւորներու մասնակցութեամբ։ Թափորը անցաւ «Արեւելք»ի խմբագրատան առջեւէն, ուրկէ (պատշգամէն) ծաղիկներու տարափ մը սկսաւ դագաղին վրայ։ Թափորը կանգ առաւ վայրկեան մը այն սենեակին առջեւ, ուր 6 տարիներէ ի վեր, Օշական ամէն օր կուգար իր հանճարի գործերը ունենալու մեզի հետ, հայ գրականութեան եւ մշակոյթի, իր հրատարակելի գործերուն եւ առհասարակ հայ կեանքը ընդգրկող հարցերու շուրջ։

Անցնելով Թիլէլէն, Ճիտէյտէի ճամբով թափորը հասաւ եկեղեցի։ Տաճարը, շրջափակը եւ քովընտի բոլոր փողոցները խճողուած էր ծովածաւալ բազմութեամբ։ Շնորհիւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտներուն եւ երէցներուն ոեւէ միջադէպ տեղի չունեցաւ։ Դագաղը մուտք գործեց տաճար եւ թաղման բոլոր արարողութիւնները տեղի ունեցան հոգեյոյզ ներդաշնակութեամբ։

Յուղարկաւորներու կարգին կը գտնուէին պետական բարձրաստիճան պաշտօնեաներ, սուրիացի քաղաքական ծանօթ դէմքեր, (որոնց մէջ՝ Ազգ. կուսակցութեան Հալէպի նախագահ Իհսան Ճապրի, Նախկին կրթական նախարար Աբտիւրրահման Քէյեալի, Ալի Հայյէնի, եւն., եւն.) Ազգ. Իշխանութեան բոլոր մարմիններու անդամները, Հալէպի Ազգ. վարժարաններու ուսուցչութիւնը, Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Ս. Օ. Խաչի, Ուսանողական Միութեան եւայլ կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչները, Ամերիկեան Աղջկանց Գոլէճի 11րդ դասարանը, Քարէն Եփփէ Ճեմարանի աշակերտութիւնը եւ բոլոր նախակրթարաններու բարձր. դասարաններու աշակերտութիւնը։

Հալէպի Առաջնորդ Զարեհ եպիսկ. խորապէս ազդուած, խօսեցաւ կուռ դամբանական մը։ Խօսք առաւ նաեւ Խորէն եպիսկ. Բարոյեան (Հայրապետին կողմէ) եւ յայտնեց Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին ցաւակցութիւնները՝ Օշականի ընտանեկան պարագաներուն եւ հայ ժողովուրդին՝ որ կը կորսնցնէ իր մեծագոյն դէմքերէն մէկը։ Հայ Ուսուցչութեան կողմէ խօսեցաւ Պ. Տահան Պէրպէրեան, ցայտուն դարձնելով «իրաւ»ութիւնը տիտան գրագէտի գործին, եւ եզրակացնելով՝ թէ պիտի մնայ անոր գործը, ոլպէս կոթող մը հայ մտաւորականութեան՝ նոյն ոգիով պայքարելու յանուն հայ մտքի անկախութեան եւ անկաշկանդ զարգացումին։

Թափորը ուղղուեցաւ, ապա, Ճիտէյտէ — Սիւլէյմանիէ ճամբով, դէպի Ազգ. գերեզմանատուն, որ կը յորդէր հազարաւոր բազմութեամբ։ Մեծ մտաւորական, գրագէտ քննադատի հողակոյտին վրայ խօսք առին Շ. Միսաքեան եւ Ա. Ծառուկեան, եւ Օշականի մարմինը ամփոփուեցաւ իր յաւիտենական հանգստարանին մէջ, բովանդակ Հալէպահայութեան արցունքին մէջ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՆՉ ԼԱՒ ՈՐ ...

Որքա՜ն ուրախ էի անցեալ երեքշաբթի գիշեր որ հանդէսը «Հայկական» չէր։

— Ո՞ր հանդէսի մասին է խօսքը, պիտի հարցնէք։ Այն, որ Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ տրուեցաւ 1848ի Ֆրանսական յեղափոխութեան հարիւրամեակին առթիւ։

Ի՜նչ պաշտօնական անձնաւորութիւններ ամփոփած, սկսեալ Հանրապետութեան Նախագահէն, օտար դեսպաններէն, մինչեւ Բազմարուեստից վարժարանի եւ Սէն Սիրի ուսանողները իրենց ոսկեճամուկ համազգեստներով, պատուանշաններով ու հին ու նոր գոյնզգոյն վերարկուներով եւ զարդանշաններով։

Սորպոնը հարիւր տարին անգամ մը միայն կրնայ հագնիլ այդ փառայեղ պատմուճանը, որ Ֆրանսական փառքի օրերէն, մինչեւ այս օրուան ժողովրդավար կարգերը, միշտ ալ պիտի յատկանշէ Ազատութեան եւ Յեղափոխութեան մայր այս երկրին անմահ թռիչքները։

Ազգ. քայլերգ, նուագ, խմբերգ, արտասանութիւն եւ բանախօսութիւններ բոլորն ալ վայել օրուան հանդիսութեան։

Բացման խօսքը Սորպոնի վարիչէն, առաջին ճառը ժիւաթէն Կոտարէն եւ իրենցմէ վերջ, օրուան մեծ դէմքը, Լէոն Պլումէն։

Ընկերվարական կուսակցութեան վարիչ-նախագահը եւ հմուտ տեսաբանը, մէկ ժամ իր խօսքը բաւ, տաքօրինակ եռանդով ու վճռական շեշտով, արժամարհելով սրահին անճոռնի բացականչութիւնները։

Երբ սկսան «սուլոցները» եւ «ճիչերը», ոչ մէկ ընկրկում ալեհեր բանախօսէն։ Երբ աղմուկին մէջ չլսուէր իր վերջինն նախադասութիւնը, անխռով կը կրկնէր զայն երբ «խաղաղութիւնը» վերահաստատուէր։

Դիտաւորեալ եւ չափազանցուած ծափահարութիւններ չարունակ ընդմիջեցին զինքը մինչեւ որ համալսարանին վարիչը խիստ եւ կտրուկ կերպով սպառնաց սրահէն հեռացնել «խանգարիչ»ները։

Ու արդէն լռութիւնը վերահաստատուեցաւ։ Լէոն Պլում միշտ տաքի, միշտ հաստ եւ խիզախ շարունակեց թուել վերջին հարիւրամեակին Ֆրանսայի ընկերային նուաճումները, խաղաղութեան եւ յեղաշրջման օրէնքով պաշտպանուած յեղաշրջումներ, որոնք կրնան ապարէզ կարդալ, այսպէս կոչուած «Ամէնէն ժողովրդավար» վարդապետութեանց կատարած նուաճումներուն ...

ԱՐԱՄԱԶԴ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՒՔՐԷՇԻ մէջ մեռած է Ռումանիոյ ուղղափառ եկեղեցիին պետը, Պատրիարք Նեկոմիտ։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ կառավարութիւնը 1070 օդանաւեր պիտի ղրկէ Չինաստան համաձայն 1945ին կնքուած դաշինքի մը։ Մինչեւ հիմա արդէն յանձնուած են 936 զինուորական օդանաւեր։

ՀԵԼԼԷՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը չարաթ օր վնդակահարեց 13 ապստամբներ որոնք մասնակցած էին Մարկոսի ուժերուն։ Գերի բռնուած են 200 ապստամբներ։ Կառավարական զօրքը կը շարունակէ յարձակիլ Ալպանիոյ սահմանին մօտերը ուր հօթը գիւղեր վերագրաւուած են։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ արտաքին նախարարը ազգարարեց համայնավար կուսակցութեան որ քիչ մը աւելի զգոյշ ըլլայ որովհետեւ «մենք վճռած ենք կռուիլ մեր ազատութիւնն ու ժողովրդավարութիւնը պաշտպանելու համար։ «Մեզի հետ մի խաղաք քարոզչութիւններով. միակ տարբերութիւնը որ կայ ժողովրդավարութեան եւ ֆաշական վարչաձեւին միջեւ, գոյնն է. իսկ համը միեւնոյնն է։ Համայնավարները ժողովրդավարութիւն կը պահանջեն երբ անզօր են. երբ իշխանութիւնը ձեռք անցընեն, աւելի դէշ են քան ֆաշականները։ Գինի խմողը գիտէ թէ շիշին պարունակութիւնն է կարեւորը ոչ թէ շիշին վրայ փակցուած թուղթի կտորը»։

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻԱ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԿԸ ՄԱՔՐԱԳՈՐԾԵՆ

ՕՏԱՐ ԹԵՐԹԵՐՈՒ ՄՈՒՏՔԸ ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ

Չեխոսլովաքիոյ նորընտիր կառավարութեան պետը Քլէմանթ Կոթվալտ ուրբաթ օր «համայնավար երկրագործներու յանձնախումբին» առջեւ ճառ մը խօսելով բսաւ.—

Անհրաժեշտ է որ արմատախիլ ընենք յետադիմութիւնը մեր քաղաքական կուսակցութիւններէն, մեր իրաւագիտական ընկերակցութիւններէն եւ, ընդհանրապէս, մեր հանրային պատասխանատուութեանց վարչութիւններէն որպէսզի անգամ մըն ալ չկրկնուի դաւադրութիւնը։ Մենք պիտի փոխենք ամէն բան։ Կառավարութեան քանի մը անդամներուն փոփոխութիւնը բաւական չէ. նոր «բռնայեղաշրջում» մը նոյնպէս անբաւական է։ Առանց որ եւ է կարեւորութեան, պիտի մաքրագործենք երկիրը ներքին եւ արտաքին գործակալներէն։

Մեր ոստիկանական եւ զինուորական կազմակերպութիւնները կ'ապացուցանեն թէ որքան ժողովրդավար է մեր նոր հանրապետութիւնը։ Ոչ մէկ բանի միջոցի չդիմեցինք։ Միայն երկու հոգի վիրաւորուեցան՝ արկածով։ Այս երեւոյթը խոստովանել կը համեմատէ այն դէպքերուն հետ որոնք տեղի կ'ունենային անցեալին, երբ ոստիկանութիւնը կը միջամտէր անգործներու ցոյցերուն, եւ շատեր կը վիրաւորուէին։ Ուրեմն մեզ կը նախատեն արտասահմանի մէջ երբ կը խօսին խռովութեանց եւ բռնութեանց մասին որոնք, իբրեւ թէ, պատահեր են, մեր կատարելիք մաքրագործումը պիտի ըլլայ խիստ եւ անողոք»։

Արդարեւ կառավարութեան ձեռք առած միջոցները շատ խիստ են։

Ուրբաթ օր յատուկ հրամանագրով արգիլուեցաւ Չեխոսլովաքիա մուտքը անգլիական, ամերիկեան եւ ֆրանսական կարգ մը թերթերու ինչպէս, Տէյլի Մէյլ, Տէյլի Միրըր, Տէյլի Էքսփրէս, Քավըլէքյըթ, Տ. Հէրըլտ, Թայմ, Լայֆ, Շիքակօ, Թրիպիւն էփոք, Օպ, Օռոռ, Քոմպա, Ֆրանս Փրէս, Սը Մաթէն, Քառֆուռ եւ Լա Քռուա։ Արգիլուած են նոյնպէս զուիցերիական Տէր Պունտ եւ Տի Թաթ լրագիրները։

Արտաքին նախարարութիւնը հրահանգ տուած է ամերիկեան տեղեկատու գիւանին որ իր ցուցափեղկէն հանէ անգլիական, ֆրանսական կամ ամերիկեան թերթերու օրինակները։ Օտար թղթակիցները այլեւս իրաւունք պիտի չունենան օդագործելու ձայնասփիւռը որովհետեւ «թղթակիցները կացութիւնը չեն ըմբռնած եւ սխալ տեղեկութիւններ կը հաղորդեն»։

Հանրապետութեան նախագահը, Պ. Պենէշ, տակաւին որոշում մը չէ տուած իր հրաժարականին մասին։

Արեւմտեան Ազգերը ժողով պիտի գումարեն

Ֆրանսական եւ բրիտանական կառավարութիւնները ջերմօրէն կը յանձնարարեն Մարշըլի ծրագրէն օգտուող 16 պետութեանց որ Մարտ 15ին խորհրդաժողով մը գումարուի — հաւանաբար Փարիզի մէջ— փութացնելու համար արեւմտեան խմբակցութեան մը կազմելու աշխատանքները «իբրեւ պատասխան Խորհ. Միութեան քաղաքական ու տնտեսական ծաւալումին»։ Խորհրդաժողովին պիտի մասնակցին խնդրոյ առարկայ պետութեանց արտաքին նախարարները։

Այս «յանձնարարութիւնը» կը զուգադիպի այն յայտարարութեան զոր «Եւրոպական խնդիրներու Քննութեան Միջազգային Յանձնախումբ»ը կ'ընէ յանձնարարելով արեւմտեան Եւրոպայի, խմբակցութեան անհրաժեշտութիւնը։ Յանձնախումբը կ'ըսէ.— «Այլեւս տարակոյս չկայ որ Ռուսիա համաշխարհային արշաւի մը սկսած է քայքայելու համար գոյութիւն ունեցող պետութեանց կարգուսարքը զոր կ'ուզէ փոխարինել համայնավար վարչաձեւերով։ Խորհրդ. Միութեան այս քաղաքականութիւնը շատ յանդուգն է երբ նկատի առնուի որ իր դիրքը շատ հեռու է զօրաւոր ըլլալէ։ Սակայն եւ այնպէս, իր տնտեսական կացութիւնը ի վիճակի չէ նոր պատերազմ մը դիմագրաւելու եւ Ռուսիա շինարարական աշխատանքներ կը կատարէ. բայց հակառակ բոլոր լաւատես յայտարարութեանց, այդ շինարարութիւնը մեծ դժուարութեամբ տեղի կ'ունենայ։

Ամերիկայի մէջ կ'աշխատին փութացնել Մարշըլի ծրագրին քուէարկութիւնը որ հաւանաբար կատարուի ապրիլէն առաջ։ Եւրոպա օգնութիւն պիտի ստանայ մայիսին։ Համաձայն Ուաշինկթընէն հասնող տեղեկութեանց, ամերիկեան հանրային կարծիքը մեծ յեղաշրջում կրած է անցեալ շաբթուան դէպքերէն ի վեր եւ հիմա, ամէն առնէ աւելի, կենսական կը նկատուի փութացնել Ֆրանսայի եւ մնացեալ երկիրներու վերականգնումը՝ կանխելու համար Ռուսիոյ խաղերը։

ՄԵՐ «ՀՈՎԱՆԱՒՈՐ»Ը

(ՀԱՅ ԴԱՏԸ ԵՒ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ)

Գ.

...Եւ այսպէս կ'ըլլար, որովհետեւ «Ռուսիոյ արեւելեան քաղաքականութիւնը իր ամբողջութեանը մէջ կը պահանջէր, որպէսզի բաւարարուին Թրքական «երիտասարդ» դրամատիրութեան աշխարհակալական բռնատիրական ծրագիրները ի հաշիւ հայ ժողովուրդի» (անդ, էջ 299):

Եւ այս պատճառով, «Կարսի մէջ (ու նաեւ Մոսկուայի —), Խորհուրդներու արեւելեան քաղաքականութեան ճանապարհին եւ ի շահ համաշխարհային խաղաղութեան, «Մախու գրուեցաւ» Հայաստանը » (անդ, էջ 164):

Բոլշեւիկներու համախոհ Մուսաւաթները Կարսի մէջ այնքան անզօր կերպով ահա այս դաշինքի դէմ է՝ որ կը մաքառէին

Սակայն Ա. Վիչինսքի, որու յիշողութիւնը այնքան ուժեղ է երիտասարդ օրերէ մինչեւ սորոյդ ծերութիւն անգամ « Մեր Հայրենիքի» բառերը յիշելու, մէկէն, մոռացուր անցեալի այս ցնցող փաստերը «մոռնալով», յանդգնութիւնը կ'ունենայ Դաշնակցութեան վրայ յարձակելու եւ յայտարարելու .

« ... Խ. Միութիւնը իրեն մաս կազմող միաւորներէն եւ ոչ մէկը «տիչ»ը կը ձգէ»:

Աբոր «տիչ» չէ, այլ Աւետեաց Աշխարհ, որ չնորհած է մեզի Խ. Միութիւնը :

« Տիչ » չէ, այլ ամբողջական եւ միացեալ Հայաստան, որ մեր հովանաւորը՝ Ռուսիա՝ իր բարձր հեղինակութեամբ ընծայաբերած է մեզի:

Վիշինսքիները Կարսը փոս չեն նկատեր, որովհետեւ ընդունակ են աւելի ահաւոր փոսեր փորելու հայ ժողովուրդի համար:

Բայց միթէ՞ այս «տիչը» Մոսկուայի եւ Կարսի մէջ է, որ փորուեցաւ մեզի համար :

Միթէ՞ Մոսկուայէն եւ Կարսէն շատ աւելի առաջ նոյն «տիչ»ը նոյն Քրեմլի բահերով հայ ժողովուրդի համար փորուած չէր արդէն:

Տակաւին 1917 Նոյեմբեր 24ին, իր անդրանիկ «գիմում»ին մէջ , ուղղուած «Արեւելքի եւ Ռուսիոյ բոլոր աշխատաւոր մահմետականներուն » , կարմիր Քրեմլը կը յայտարարէր.

«Մենք կը յայտարարենք, որ պատռուած եւ ոչնչացուած է Թուրքիան բաժնելու եւ անկէ Հայաստանը խլելու դաշնագիրը» (Վ. Նաւասարդեան — «Խորհրդային քաղաքականութիւնը Հայկական հարցի մէջ», Փարիզ, 1938, էջ 6):

Այս դիմումէն քանի մը ամիս վերջ, 1918 Մարտ 3-16ին, Պրեստ Լիտովսքի դաշնագրի Ա. յօդուածի Ե. ստորաբաժանումով, Ռուսիա իր վրայ կ'առնէր հետեւեալ յանձնառութիւնը.

«Ռուսական հանրապետութիւնը կը պարտաւորուի զօրացրել եւ խափան արձակել Թրքահպատակ եւ ռուսահպատակ Հայ հրոսախումբերը, որոնք կը գտնուէին թէ ռուսական հողի վրայ եւ թէ գրաւեալ Թրքական շրջաններու մէջ» (անդ., էջ 6):

Հայ զօրքը՝ պաշարուած Հայաստանի միակ պաշտպան բազուկը՝ «հրոսախումբ» հռչակելով (ինչպէս որ Թուրքը կ'ընէր)՝ Ռուսիա յանձնառու կ'ըլլար զայն ցրել ոչ միայն Թրքահպատակ, այլ եւ ռուսահպատակ Հայաստանի մէջ՝ սորոյց եւ ապահով դարձնելու համար քէմալական զօրքերու յարձակման մուտքը Հայաստան :

Քաղաքական եւ դիւանագիտական այս բոլոր արթերուն մէջ, վկայութեամբը Ա. Վիշինսքիներու, բնաւ «փոս» չկայ...

Ինչպէս որ «փոս» չկայ այն դաժան յօշոտումին մէջ, որուն ենթարկուեցաւ մեր ակար հայրենիքը Անդրկովկասի մէջ, աջակցութեամբը խորհրդային իշխանութեան :

Անդրկովկասի հողային ֆոնտէն — 185.740 ք. ք. —Ազրպէյճանին բաժին հանուեցաւ 85.968 ք.ք. (46, 3%), Վրաստանին՝ 60525 ք.ք. (37, 3%) , մինչ Հայաստանին՝ ընդամէնը 30247 ք. ք. (16, 4%):

Եւ այսպէս այն պարզ պատճառով, որ Հայաստանի անվիճելի սեփականութիւնը եղող շրջանները իրմէ խլուեցան եւ քաղաքական մենգ հաշիւներով տրուեցան իր հարեւաններուն, — Շարուր եւ Նախիջեւան (5.355 ք.ք.)՝ Նախկրայ անուան տակ՝ դրուեցան Ազրպէյճանի հողատարութեան տակ :

Նոյն Ազրպէյճանի կցուեցան նաեւ Լեռնային Ղարաբաղի (4161 ք.ք.), Լեռնային Գանձակը (5.500 ք.ք.), իսկ Վրաստանի կցուեցաւ գերազանցապէս հայաբնակ Ախալքալաքի գաւառը (2500 ք.ք.):

Այլ խօսքով՝ մեր անհող հայրենիքէն բռնութեամբ խլուեցան աւելի քան 17.000 ք. ք. տարածութեամբ հողեր եւ տրուեցան բաղդատաբար հողաշատ մեր հարեւաններուն:

Վիշինսքիներու կարծիքով՝ երբեք «փոս» չէ նաեւ այս յօշոտումը :

★

Ինչո՞ւ այսքան մտահոգ ենք մենք. ինչո՞ւ մեր հոգիին մէջ այսքան սարսափ կայ ոչ միայն հին, այլեւ նոր ու անակնկալաբար գալիք « փոս»երէ :

Որովհետեւ, յաղդատմամբ 1921ի, երբ Մոսկուայի եւ Կարսի դաշնագիրները կը ստորագրուէին, խորքին մէջ այսօր ոչինչ փոխուած կայ:

Թերեւս աւելի վատթարացած է աշխարհը, աւելի անբարոյացած անոր ղեկավարութիւնը եւ աւելի մթին եւ անստոյգ դարձած բոլորիս ճակատագիրը:

Այն «յեղափոխութիւն»ը, որու ճանապարհին, ինչպէս որ պիտի ըսէր բոլշեւիկ Բորեան, ծախու դրուեցաւ Հայաստանը, վերջացած չէ տակաւին :

Այդ «յեղափոխութեան» շահը վաղը Ռուսիայէն կրկին կրնայ պահանջել ողջակիզումը հայ ժողովուրդի «Թրքական երիտասարդ» դրամատիրութեան աշխարհակալական — բռնակալական ծրագիրները բաւարարելու»եւ Թուրքիան դարձնել Ռուսիոյ հետ ունենալու համար:

Խորհուրդները — մինչ յիշենք այս մերկ իրողութիւնը եւ երբեք չմոռնանք զայն — բնաւ հրաժարած չեն իրենց արեւելեան քաղաքականութենէն :

Այդ քաղաքականութիւնը սկսաւ Թալէաթ եւ Էնվէր փաշաներու հետ, ձեւ առաւ Քէմալի տիրակալութեան շրջանին, չարունակուեցաւ մինչեւ երկրորդ մեծ պատերազմը, եւ վաղը կրկին կրնայ կեանքի կոչուիլ՝ նոր Քէմալներու վերեւեւումով «յեղափոխական» Թուրքիոյ մէջ :

Խորհուրդները — մանաւանդ խորհուրդները — նոյնպէս յաւիտենական բարեկամներ եւ թշնամիներ չունին, ինչպէս որ պիտի ըսէր մեծահռչակ աշխարհաւարը Անգլիոյ լորտ Փալմերսթոն:

Անոնք նոյնպէս ունին — միայն եւ բացառաբար — «Համաշխարհային յեղափոխութեան» կապուած յաւիտենական շահեր :

Այսօր շատ աւելի որոշ կերպով՝ քան երէկ, եւ երէկ ոչ այնքան հրամայաբար՝ որքան այսօր:

(Վերջ) (ՑՈՒՍԱԲԵՐ)

Հայերէն գրական լեզուի զարգացումը Սովետական Հայաստանում

Բ.

Ինչպէս յայտնի է, կէտադրութիւնը մեր ուղղագրութեան ամէնայեղյեղուկ բնագաւառն է եղել: Մեր իւրաքանչիւր գրող ու բանասէր ունեցել է կէտադրութիւնների իր ըմբռնումը եւ սեփական կանոնները: Այդ բանը կատարուեց 1943ին երբ յատուկ որոշմամբ սահմանուեցին մեր լեզուի կէտադրութեան ընդհանուր կանոնները , որոնց մշակման ժամանակ նկատի է առնուել նախ այն, որ կէտադրութեան այդ կանոնները ամբողջապէս չհակադրուին դասական գրողների գործածած կէտադրական կանոններին, երկրորդ առանձին դժուարութիւն չներկայացնեն ուսուցման ժամանակ, եւ երրորդ՝ կարողանան բաւարար չափով պարզ ու արտայայտիչ դարձնել գրաւոր լեզուն՝ ըստ հնարաւորին նրան մօտեցնելով բանաւոր լեզուին:

Այդ բոլոր նորմաւորութիւններն անմիջապէս դարձան մեր ողջ հասարակութեան սեփականութիւնը եւ նոր ատրճանիրարձրացրին մեր լեզուն:

Բնական է, որ տարիների ընթացքում կազմուեցին բազմաթիւ նոր բառեր ու հասկացողութիւններ, որոնք անհամեմատ կերպով հարստացրին մեր լեզուի բառապաշարը: Այդ բոլոր փոփոխութիւնները անառելի մի քաոս կարող էին ստեղծել, եթէ մեր պետութիւնը չզլխաւորէր առվետահայ գիտնականների, գրողների ու բանաւէրների աշխատանքը, չհաստատէր մեր լեզուէն շինարարութեան սկզբունքները եւ չվերացնէր մեր մշակոյթի ու լեզուի առաջընթացի դէմ կանգնած խոչընդոտները, որոնք առաջին հերթին արտայայտւում էին մեր տէրմինաշինարարութեան մէջ (բառաշինարարութիւն): Այդ նկատումով մշակուեցին ժամանակակից հայերէնի տէրմինաշինարարութեան հիմունքները, որոնց մէջ հաշուի է առնուել մեր լեզուի, ինչպէս նաեւ ՍՍՌՄ ժողովուրդների լեզուների, եւ առաջին հերթին Ռուսաց լեզուի տէրմինաշինարարութեան ձեւակերպման փորձը :

Միաժամանակ հաշուի է առնուել նաեւ մեր լեզուի պատմութիւնը: Ցայտնի է, որ հայ ժողովուրդը իր դարաւոր պատմութեան ընթացքում հարաբերակից լինելով հին ու նոր աշխարհների ամենատարաջաւոր մշակոյթներին՝ իր լեզուի մէջ արտացոլել է այդ մշակոյթի հարստութիւնը , ստեղծել է գիտական եւ մասնագիտական շատ բառեր կամ ասացուածքներ, որոնք մինչեւ այժմ էլ գործածւում են մեր լեզւում եւ մատչելի են ժողովրդների հոծ զանգուածներին :

Այդ պատճառով պահպանուել են հնուց մնացած միջազգային, կամ հայերէնի օրէնքով կազմուած այն բառերը, որոնք արդէն հասկանալի են հայ ժողովրդին, թէեւ որոշ չափով տարբերւում են մեր լեզուի մէջ նոր մտած բառերից :—

Հայերէնի գիտական եւ գիտամասնագիտական բառերը մշակելիս հաշուի է առնուել՝ ա) գրաբարը հայերէնը, բ) գրաբարը եւ միջին հայերէնը, գ) հայերէնի բարբառները եւ դ) միջազգային եւ առաջին հերթին Ռուսաց լեզուի տէրմինաբանութիւնը: Ելնելով այդ սկզբունքից, որոշուել է. 1.— Պահպանել այն բոլոր հայերէն ու հայացուած բառերը, որոնք ճիշդ արտայայտելով բառի իրական իմաստը՝ ապահովում են լեզուի մաքրութիւնը, (ջերմաչափ, բուսաբանութիւն, երկրաչափութիւն եւայլն):

2.— Ջխուսափել հայերէն նոր բառեր կազմելուց, եթէ հնարաւոր է այդ անել առանց օտար բառի իրական իմաստի աղճատման (թոչնաբուծութիւն, ձկնաբուծութիւն, հարթաչափութիւն, ականանետ, դրահահար եւայլն):

3.— Վերցնել մեր բարբառների , կամ գրաբարի մէջ պահպանուած անհրաժեշտ բոլոր այն բառերը, որոնք ընդունելի եւ մատչելի են գրական լեզուի համար (պարէտ, տէրութիւն, յոգուտ, մայթ, շիր եւայլն):

4.— Առանց որեւէ կասկածանքի ընդունել եւ գործածել միջազգային անհրաժեշտ բոլոր այն բառերը որոնց հայերէն համարժէքները չկան , կամ չեն կարող կազմուել առանց իմաստի աղճատման (տարան , տարանել , ակտ, անեքսիա եւայլն):

5.— Առանձնապէս ընդգծուել է Ռուսաց հարուստ եւ առաջատար լեզուի դերը մեր բառակազմութեան կամ բառագիտութեան մէջ :

Միջազգային բառերը (տերմինները) որոշուած է ընդունել հետեւեալ դէպքերում, ա) Երբ բառը կազմուած է յատուկ անունից կամ գործ է ածւում մի եղակի դէպքի, երեւոյթի համար, իրեն նրա համար յատուկ դարձած (էնցիկլոպեդիստներ, բոլշեւիկներ, տուրիստներ եւն.):

բ) Երբ բառերը պատահական կամ ոչ արմատական կապ ունեն իրենց արտայայտած իրական իմաստի հետ, կամ իրենց հայերէն համարժէքից տարբեր իմաստ եւ գործածութիւն ունեն (տագիտ, տապիրին, դոկտոր, տապիրանտ, ճարտ եւայլն):

գ) Երբ բառի թարգմանութիւնը թուլացնում կամ աղճատում է նրա հասարակական արժէքը , կամ իրական իմաստը (դիկտատուրա, դիալեկտիկա, մատերիալիստական, եւայլն):

դ) Երբ ուսմունք, ուղղութիւն կամ նրանց հետեւորդ նշանակող բառն ունի ԻԶՄ , ԻԿԱ, ԻՍՏ, ՈՍ (իկ) ածանցը եւ հայերէնում ընդունուած ադպային ձեւ չունի (իդեալիզմ, տրեդյունիոնիզմ, Ֆիզիկա, Ֆիզիկոս , եւայլն):

ե) Երբ բառերն ունին նեղ մասնագիտական իմաստ ու գործածութիւն եւ դուրս չեն գալիս համալսարանական, կամ մասնագիտական սահմաններից (անֆիզա, ացետիլեն եւայլն):

Այդ որոշման նպատակն էր ցոյց տալ բառաշինարարութեան ճիշդ ընթացքը, վերացնել բուրժուական — նացիոնալիստական աղդեցութեան հետքերը եւ ապահովել մեր լեզուի անկաշկանդ զարգացումը :

Մեր լեզուի բառապաշարի հարստացման ու բառաշինարարութեան հետ սերտօրէն կապուած է օտար բառերի տառադարձութիւնը, որը նոյնպէս, չնայած այն բանին, որ տարիների պատմութիւն ունի, բայց մինչեւ Հայաստանում սովետական կարգերի հաստատումը անլուծելի էր մնացել: Այդ հարցի լուծումը երկար աշխատանք ու ժամանակ պահանջեց, նախ՝ անհրաժեշտ էր պարզել մի շարք երեւոյթներ, որոնք առաջին հերթին կապուած էին հայերէնի հնչիւնական օրէնքների հետ :

Ս. ՂԱԶԱՐԵԱՆ

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՍՔԵՐ

★ Մէկ բան ամէնէն աւելի ուշադրութիւնս գրաւած է Ամերիկայի մէջ. այնտեղ հայրերը կը հնազանդին իրենց զաւակներուն :— (Ուինտըրի դուքը):

★ Երբ ժողովուրդ մը կը դադրի երգելէ մեռած է:

★ Կիները կ'ուզեն ամէն ճշմարտութիւն լսել: Իրենց ականջները պինդ կը փակեն, սակայն , երբ ճշմարտութիւններ կ'ըսուին իրենց մասին :

★ Մարդիկ այնքան «պոռչ» բանելու վարժուեցան որ հետզհետէ պիտի տարածուին իրենց ներբանները :

★ Կարգ մը կիներ կը նախընտրեն գէշ մնալ որպէսզի այրերը իրենցմով չզբաղին :

Հ. Յ. Դ. «Անդրանիկ» խումբի խնջոյքը

ՌՈՄԱՆ, (22 Փետրուար) — Այսօր ընկեր Լ. Ջիլինկարեանի արհեստանոցի սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ «Անդրանիկ» խումբի խնջոյքը:

Բացի խումբին ընկերներէն, ներկայ էին նաեւ բազմաթիւ հրաւիրեալներ:

Վալանսի ընկերներէն 3 հոգի, իրենց ընտանիքներով, հակառակ սաստկօրէն տեղացող ձիւնին եւ աննպաստ օդին փութացեր էին պատուելու խումբին ձեռնարկը:

Ժամը 11ին (կէսօրէ առաջ) խնջոյքը բացուած յայտարարուեցաւ եւ ընկեր Ա. Գօյաճեան սեղանապետ ընտրուեցաւ:

Յիշեալը խանդավառ ճառով մը բացատրեց օրուան հաւաքոյթին նպատակը եւ բարի գալուստ մաղթեց բոլորին, որմէ ետք սկսան կերուխումն ու ուրախութիւնը:

Այդ խիստ ուրախ ու ջերմիկ մթնոլորտին մէջ, բոլորն ալ իրենց ունեցած յատկութիւնները յայտնաբերեցին, երգով, արտասանութիւններով, նըւագով, ճառերով եւ պարերով:

Թուել մէկիկ մէկիկ, բոլորին անունները, կը նշանակէ դրաւել «Յառաջ»ի երկու սիւնակները:

Ուստի, կը բաւականանամ արձանագրել միայն քանի մը անուններ, միւսներէն ալ ներողութիւն խնդրելով:

Առանձնապէս ուշագրաւ էին «Նոր Սերունդ»ի վարչութեան (Վալանսի) անդամներէն Զարեհ Գասեանի, Գ. Յ. Քէփէնէկեանի, օրիորդ Ճիզմէճեանի, ընկեր Բ. Գալեանի, Տիկին Նուրիցայի երգերը:

Երգուեցան բազմաթիւ ազգային, յեղափոխական, սիրային եւ աշուղական երգեր:

Արտասանուեցան յատուկ պատշաճի բանաստեղծութիւններ, մաղթանքներ:

Կէս օրէն ետք, հրաւիրուեցաւ ընկեր Ազգին Մարտիրոսեանը, նորագիր ընկերներու երդման արարողութիւնը կատարելու:

Ընկեր Ազգին կարճ մը բացատրութիւններէ յետոյ, մանրամասնօրէն բացատրեց, Դաշնակցականի մը պարտականութիւնները եւ կուռ ճառէ մը վերջ հրաւիրեց ընտրեալները որ մօտենան սեղանին, որուն վրայ դետեղուած էր Հ. Յ. Դ. զինանշանը:

Լուռ էին բոլորը եւ մեր այդ աւանդական ու նուիրական սովորութեան անտեղեակ հրաւիրեալները երկիւղածութեամբ ու զարմանքով կը հետեւէին արարողութեան:

Այս ներկաները ձեռքերը տարածած, իբր վկաներ, իսկ ընտրեալները աջ ձեռքերնին զինանշանին դրած արտասանեցին ուխտի, երդումի յատուկ բանաձեւը:

Ապա տեղի ունեցաւ ողջագուրում:

Այս յուզիչ տեսարանը ոմանց աչքերէն արցունքներ խլեց, որմէ ետք, շարունակուեցաւ ուրախութիւնը նոր եւ աւելի զուարթ մթնոլորտի մը մէջ մթնոլորտ մը, ուր կը տիրէ անկեղծութիւն, յարգանք ու սրտակցութիւն, հարազատութեամբ մը համեմուած, ինչ որ միայն Դաշնակցական հաւաքոյթներու յատուկ է:

Խնջոյքի ընթացքին քանի մը ուրիշ անձերէ ալ դիմումներ եղան մեր շարքերը մտնելու համար, որոնց թելադրուեցաւ կատարել օրինական ձեւակերպութիւնները եւ խնդրագիրներ ղրկել համապատասխան մարմիններուն:

Ընկեր Գ. Քիրէճեան խօսք առաւ. յուզիչ ճառ մը խօսելով մեր դժբախտ ընկերոջ՝ Ա. Ահարոնեանի մասին, զայն ներկայացնելով իբր մեծ ու եզակի յեղափոխական, իբր բանաստեղծ ու հրապարակագիր եւ ի յարգանս ընկերոջ, բոլոր սեղանակիցները ոտքի ելան:

Հետզհետէ խօսք առին նաեւ ընկերներ՝ Ե. Գասեան եւ ուրիշներ:

Հաւաքոյթի վերջին մասը տրամադրուեցաւ հայկական շուրջ պարի, կովկասեան եւ եւրոպական պարերու, ինչպէս նաեւ հաճելի անակնկալներու, որ տեւեցին մինչեւ ժամը 3:

Նոր ընկերներ միացան Ռոմանի խումբին, երիտասարդ, շնորհալի եւ գաղութին ընտրանիներէն:— Ա. Մարալ

Ց. Հ. Կ. ԽԱՉԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ց. Հ. Կ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը հանդիպեցաւ ձիւն ձմռան: Ոչ միայն Ալֆորվիլէն, այլ Շավիլէն, Փարիզէն եւայլ վայրերէ Կապոյտ Խաչի բարեկամ հասարակութիւն մը, ու մանաւանդ երկսեռ երիտասարդութիւն մը եկաւ իր տուրքը տալու Կ. Խաչի ձեռնարկին: Հանդէսին բացումը կատարեց ընկերուհի Էլլէն Բիւզանդ, ներկայացնելով հասարակութեան մասնաճիւղի եւ ընդհ. Կ. Խաչի գործունէութեան ազգօգուտ գործը, եւ կոչ ըրաւ որ ամէն մարդ, իր կրցածին չափ թեւ ու թիկունք հանդիսանայ Կանացի այդ եզակի միութեան, որ ոչ միայն կը հասնի գաղթահայութեան բազում կարիքներուն, այլ ձեռք կ'երկարէ նաեւ մայր երկրին՝ Հայաստանի: Բացման խօսքէն յետոյ բեմադրուեցաւ Էլլէն Բիւզանդի «Ծածուած խնձորը» զաւեշտը: Անակնկալ մը բոլորիս համար: Ընտանեկան կեանք մը, մեզի ծանօթ տիպարներով, ոչ մէկ արտառոց վիճակ, ոչ մէկ դիտաւորեալ բառ ակամայ խնդուք պատճառելու համար: Սակայն բնականօրէն ստեղծուած վիճակները այնքան զուարթ էին, որ ժողովուրդը կուշտ ու կուռ խնդաց: Դերակատարները Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդէն լաւագոյնս պատրաստած էին իրենց դերերը: Օրիորդներ Մ. Գեւորգեան, Հ. Փափազեան, Ա. Ուստուլիկեան, Գ. Գ. Ա. Քիւփէլեան, Մ. Անդրէասեան, Յ. Ուրբաթեան այնքան բնական, այնքան յաջող էին իրենց դերերուն մէջ, որ մէկը միւսը կը լրացնէր: Ահա օժտուած նոր ույժեր, որ եթէ յարատեւեն, կրնան իրբեւ սիրողներ, լաւ ույժեր դառնալ հայ բեմի համար:

Գեղարուեստական բաժինը Գ. Ամիրաեանի ղեկավարութեամբ շատ ճոխ եղաւ. երգեցին Անդրէասեան, Քիւրէլեան, Տիկին Լ. Գորգիկեան, Ամիրաեան, Օր. Ուստուլիկեան, որ նուագեց իր երգած երգերը ջութակով: Արտասանեցին Շավիլէն Օր. Քնարիկ, Ալֆորվիլէն Օր. Զարուհի, եղան հայկական պարեր Շավիլի օրիորդներու կողմանէ: Եղան հասարակութեան մէջէն երգողներ եւ արտասանողներ, որով ստեղծուեցաւ ուրախ մթնոլորտ մը բոլորին համար:

Բիւֆէն ճոխ եւ մանաւանդ մատչելի գիներով սպառեցաւ մինչեւ վերջին պատառը:

Կ. Խաչի անգուգական բարեկամ Պարոն Ռուբէն Գալայճեան խօսք առաւ եւ գեղեցիկ խօսքերով ջատագովեց Կ. Խաչը եւ փափաք յայտնեց, որ Ալֆորվիլի բոլոր միութիւնները բարեկամաբար նայէին իրարու, փոխադարձաբար աջակցին իրարու, քանի որ բոլորին նպատակը հայ ժողովուրդին եւ հայրենիքին ծառայելն է: Շրջ. վարչութեան կողմանէ ներկայ էր Տիկին Ա. Գազանճեան իր հետ ունենալով Փարիզի ընկերուհիներէն Տիկին Մուսեան եւ Տիկին Կարապետեան, որոնք ըրին դրամական նուէրներ:— Բարեկամ մը

Մկրտիչ Իւթիւճեան

Պատերազմի օրերուն Պոլսոյ մէջ յանկարծամահ եղած էր Մկրտիչ Իւթիւճեան, հայ թերթերու միակ փորագրիչը որ ծանօթ էր որքան իր արհեստին ու աշխատանոցին կատարելութեամբ, նոյնպէս իր ազգային գործունէութեամբ:

Այդ օրերուն կարելի չեղաւ իր յիշատակին գոնէ քանի մը տող նուիրել: Պարտականութիւնս յիշեցի իր տիկնոջ Տիկին Էլիզ Իւթիւճեանի մահամահուան առթիւ, այս վերջերս, Փարիզի մէջ:

Ցաւով կարդացած էի իր մահուան լուրը 1944ին Պոլսոյ թերթերուն մէջ, մօտէն տեղեակ ըլլալով իր ազգային գործունէութեան որպէս անդամ Աղքատախնամին, Ազգ. հիւանդանոցին, Ազգ. խնամատարութեան, Գարակէօզեան որբանոցին եւ զանազան թաղային մարմիններու:

Իւթիւճեան որ եղբօրորդին էր Գէորգ Արք. Իւթիւճեանի սերած էր Պոլսոյ Միւլքիէն եւ քաջածանօթ էր ոչ միայն թուրքերէնի, արաբերէնի եւ պարսկերէնի, այլ նաեւ ֆրանսերէնի եւ գերմաներէնի: 96ի ջարդերէն յետոյ ստիպուած էր հեռանալ Թուրքիայէն անցնիլ նախ Մարսէյլ, յետոյ Զուիցերիա եւ Գերմանիա, ուր կատարելագործած էր իր արհեստը Լայփցիկի եւ Միւնիխի մէջ, վեց տարի աշխատելով փոթոկրաւիւրի արհեստագիտական նորութիւններու համար հաստատուած մասնաւոր աշխատանոցներու մէջ:

Պոլիս վերադարձին 1902ին հիմնած էր իր «զինկօկրաֆ»ի տունը, ուրկէ անցած են գրեթէ բոլոր Հայ հրատարակիչներ ըիրենց գիրքերուն եւ թերթերուն նկարազարդման համար, մասնաւորաբար ողբացեալ Թէոդիկ որուն տարեցոյցներն ու «Տիպը Տառը» մասնաւոր խնամքով գեղազարդած էր:

Իր արհեստին եւ աշխատանոցին բացառիկ անհրաժեշտութեան կը պարտի դարձեալ 915ի աքսորէն եւ կոտորածէն ազատած ըլլալու բախտը:

Զինադադարէն վերջ աւելի բուռն թափով նուիրուեցաւ ազգային կեանքի եւ իր անքան սիրած ժողովուրդին օգտակար դառնալու նախանձախնդրութեամբ աշխատեցաւ բոլոր բարենպատակ Միութիւններու մէջ յօգուտ հայ եկեղեցիին, հայ դպրոցին ու որբանոցին:

Իր ողբացեալ կինն ալ որ կը պատկանէր Պոլսոյ հին ընտանիքներէն մէկուն, անդամ էր Դպրոցասէր Տիկնանց Միութեան:

Յարգանք իմ կողմէս երկու բարեյիշատակ անձերու յիշատակին: Ա. Տ. Ա.

ՔԱՋ ՆԱԶԱՐ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱԶԱՏ ՀԷՔԵԱԹ ՀԻՆԳ ՊԱՏԿԵՐՈՎ

(Մեծ-փոքրերի, փոքր-մեծերի եւ ժողովրդի համար)

Գրեց՝ ԴԵՐԵՆԻԿ ԴԵՄԻՐՃԵԱՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ

ՆԱԶԱՐ — (Մոյլ շարժումներով, գզգզուած մազերով, բաւական խոշոր հասակաւոր մարդ, երկար բեխեր ունի, կզակը խուզուած է: Մորթին դցել է գրանը եւ վրան թէք ընկած՝ կիսաքուն երազում է: Սթափուելով եւ առանց ներս նայելու)...

Ուստիա՛ն:

ՈՒՍՏԻԱՆ — (Զարադէմ, կոպիտ եւ հաստըլիկ կին, կերակուր է խառնում թոնրի մէջ).

Հրամայէ՛, աղա՛:

ՆԱԶԱՐ — Ուստիա՛ն, ի՞նչ ես տեսում, օրը թեքուեց, հը՞:

ՈՒՍՏԻԱՆ — Քո՞ռ ես, մտի՛կ արա:

ՆԱԶԱՐ — Ես էլ էդ եմ ասում:

ՈՒՍՏԻԱՆ — Թէ որ էդ ես ասում՝ էլ ի՞նչ ես խօսում:

ՆԱԶԱՐ — Առում եմ գնամ դեղամէջ, թալանը բերեմ:

ՈՒՍՏԻԱՆ — (Հետաքրքիր) Թալա՞նը, հա՛, ո՞ւր է, բեր:

ՆԱԶԱՐ — (Ծոծրակը քորելով) Ասում եմ վեր կենամ մի գնամ: (Վեր է կենում եւ մորթին քարշ տալով բերում դցում է թոնրի կողքին եւ վեր ընկնում վրան).

Գնամ ասում եմ, էն ինքը, գեղամէջ:

ՈՒՍՏԻԱՆ — Բը է՜... էլ ո՞ւր վեր ընկար:

ՆԱԶԱՐ — Հա՜, էդ եմ ասում ես էլ...

ՈՒՍՏԻԱՆ — Բա գնում էիր գեղամէջ թալան բերես:

ՆԱԶԱՐ — Ես էլ էդ եմ ասում: Տեսնեմ տղերքը գեղամիջո՞ւմն են: Մի զարկեմ սարը, քարուան — բան անցկենալիս կը լինի...

ՈՒՍՏԻԱՆ — Չեմ իմանում ի՞նչ ես ասում: Բա ասում էիր թալանը եկել է:

ՆԱԶԱՐ — Ի՞նչ թալան:

ՈՒՍՏԻԱՆ — Կրեմ գլուխդ, բա ո՞ւր էիր ասում:

ՆԱԶԱՐ — Էդ չէ, ասում են Քէօրօղլուի իգիթներ են եկել գեղը: Գնամ մի տեսնեմ էդ ո՞նց են սիրտ արել:

ՈՒՍՏԻԱՆ — Ի՞նչ... էլի գնում ես գեղամիջում չնթռե՞ս: Ի՞նչ գործ ունիս գեղամիջում:

ՆԱԶԱՐ — Իգիթ եմ պիտի գեղամիջում երեւամ:

ՈՒՍՏԻԱՆ — Դու մկան ծակը հազար թումանի ես առնում, ասում ես՝ իգի՞թ եմ:

ՆԱԶԱՐ — Կարգին խօսի:

ՈՒՍՏԻԱՆ — «Մեծաբերան եւ սպառնալից» Բո՛, ո՞նց չէ. «կարգին խօսի» Գեղի իշխանն ես: Գլուխդ թաղեմ: Էդ ո՞նց է, որ կարգին չեմ խօսում:

ՆԱԶԱՐ — Չեմ հասկանում՝ դու ինձ ինչի՞ տեղ ես դրել, որ ասում ես «իշխան ես»: Ապա ի՞նչ եմ: Էդպէս մի խօսիդ թէ չէ՝ վեր կացայ, հա՛...

ՈՒՍՏԻԱՆ — Բոյըդ թաղեմ, անաստուն, դու ո՞վ ես, որ վրադ չխօսեմ: Մի թալան ես բերում տո՞ւն, թէ մի հունար ունիս: Էդ էլ լաւ է: Աշխատանք անելու, ինձ պահելու տեղը՝ վեր է կացել գլխիս իշխան է դառել:

ՆԱԶԱՐ — Էդ ի՞նչ ես դուրս տալիս, ե՞ս պիտի պահեմ քեզ, թէ դու ինձ:

ՈՒՍՏԻԱՆ — Ո՞նց թէ: Ե՞ս պիտի պահեմ քեզ, ինչո՞ւ չես աշխատում:

ՆԱԶԱՐ — (Փքուած, սպառնանքով) է, քեզ հազար անգամ ասել եմ, որ վրաս չխօսես: Էդ ի՞նչ իմացայ, էդ ի՞նչ համարձակութիւն էր...

(2)

ԿԻՐԱԿԻԻ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

1.— Ոչ մէկ: 2.— Այո, պէտք է բաել ծաղկեպսակի: 3.— 1828ին: 4.— Ա. ձեռքը կտրած, Բ. ոտքը կտրած, Գ. ականջը թափած, Դ. տարդնուած, Ե. լաւ մտիկ ըրող:

5.— Եթովպիա, Եգիպտոս, Լիպերիա եւ Հար. Ափրիկէ: 6.— 7 կարմիր, 6 ճերմակ: Հանրապետութեան առաջին 13 նահանգները:

7.— Լուսաւոր առաւօտ, արդար արեգակ:

8.— Միսաք Մեծարենց: «Լուսեղէն ճամբէն ես կ'անցնիմ գինով, գիշերն անոյշ է, գիշերն հեշտագի՜ն... 9.— 2 Օգոստոս 1944ին:

10.— 15 Մարտ 1939ին, 7 Ապրիլ 1939ին:

11.— Այո՛, 1648ին եւ 1688ին:

12.— Դաշնակցութիւն:

★ Անգլիոյ նախարդ արտաքին նախարարը — որ այս շաբթու Փարիզ կուգայ կարգ մը երեսփոխաններու հետ — Լէմինկթընի մէջ ճառ մը խօսելով բսաւ որ Չեխոսլովաքիոյ դէպքերը «կարմիր ազդանշան» մըն են եւ անհրաժեշտ կը դարձնեն արեւմտեան ազգերու գործակցութիւնը: «Որքան աւելի սերտօրէն գործակցինք Ամերիկացիներն ու մենք, այնքան աւելի պիտի յաջողինք պահպանել մեր ազատութիւններն ու խաղաղութիւնը: Որքան շուտ սպասենք, այնքան մեծ պիտի ըլլայ գինը զոր պիտի վճարենք խաղաղութեան պահպանումին համար :

Ֆինլանտա

ԴԱՇՆԱԳԻՐԻ ՊԷՏՔ ՉԿԱՅ, Կ'ԸՍԷ

ՀԵԼՍԻՆՔԻԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Համաձայն Հելսինքիէն ստացուած տեղեկութեանց, մարաջախտ Ստալին Ֆինլանտայի նախագահին ուղղուած իր նամակը գրած է Փետրուար 22ին: Այդ նամակին մէջ, Ստալին կ'ըսէ, ի մէջ այլոց — «Ինչպէս արդէն ձեզի ծանօթ է, Խորհրդ. Միութեան սահմանակից երեք երկիրներէ (որոնք պատերազմ մղեցին մեզի դէմ Գերմանիոյ կողքին), երկուքը փոխադարձ օգնութեան դաշնագիրներ ստորագրեցին մեզի հետ: Կ'ենթադրեմ որ Ֆինլանտան եւս Հունգարիոյ եւ Ռումանիոյ չափ կը բաղձայ նման դաշնագիր մը կնքել Խորհ. Միութեան հետ: Հետեւաբար, փափաքելով որ մեր երկու երկիրներուն յարաբերութիւնները արմատապէս բարելաւին՝ յանուն խաղաղութեան եւ ապահովութեան, Խորհ. կառավարութիւնը կ'առաջարկէ որ բարեկամութեան եւ փոխադարձ օգնութեան դաշինք մը կնքուի մեր երկու երկիրներուն միջեւ: Եթէ որեւէ առարկութիւն չունիք, կը խնդրեմ որ պատուիրակութիւն մը ղրկէք :

Համաձայն վերջին տեղեկութեանց, Ֆինլանտական կառավարութիւնը պատասխանած է թէ պատուիրակութիւն մը պիտի ղրկէ Մոսկուա, բայց անհրաժեշտ չի գտներ նման դաշնագրի մը կնքումը :

★ Խորհրդային դեսպանը չորսաբթ օր տեսակցութիւն ունեցաւ նախագահ Փասաքիվիի հետ: Քաղաքական կուսակցութիւնները պատրաստ են յնդունելու մարաջախտ Ստալինի առաջարկը :

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ կը տեղեկացնեն թէ անգլիական ուժերը չորսաբթ օր գնդացիրներով յարձակեցան Արաբներուն վրայ որոնք պաշարուած էին հրէական թաղամաս մը Թալքարէմի մէջ, եւ յաջողեցան հոն մղել զանոնք :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ արտաքին նախարարը եւ բրիտանական դեսպանը այսօր պիտի ստորագրեն մշակութային դաշնագիր մը Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ: Ներկայ պիտի ըլլայ կրթական նախարարը, Պ. Նասուաս Տըփիքօ :

ՄԱՏՐԻՏԻ ՄԷՋ, չորսաբթ օր, Ալֆոնսօ Թագաւորին մահուան 7րդ տարեդարձին առթիւ հոգեհանգիստ կատարուեցաւ Ֆրանքոյի եւ օտար դեսպաններու ներկայութեան: Այս առթիւ ցոյցեր տեղի ունեցան միապետականներուն եւ Ֆալանժականներուն միջեւ: Ոստիկանութիւնը միջամտեց եւ ցրուեց ցուցարարները :

Այրի Տիկին Արմենուհի Ազարեան, Օր. Վալանթին Ազարեան, Տէր եւ Տիկին Պարգեւ Զըրկանեան (Փարիզ), Այրի Տիկին Վարսենիկ Ալթունեան (Մարսէյլ), Այրի Տիկին Եսթեր Ազարեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Արշամ Ալթունեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արմենակ Ալթունեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յովհ. Ալթունեան, Վաղարշակ Ազարեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), ինչպէս եւ իր բոլոր պարագաները սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն զաւակակցին մահը իրենց սիրելի որդւոյն, եղբօր, աներձագին, թոռան, քեռորդւոյն եւ եղբօրորդւոյն

Պ. ՕՆՆԻԿ ԱԶԱՐԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ 27 փետրուարին, 27 տարեկան ծաղիկ հասակին մէջ: :

Հանգուցեալին մարմինը տունէն պիտի փոխադրուի 76 rue de la Mare, Paris (20) վաղը 3 Մարտ ժամը 2ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon եւ արարողութիւնը պիտի սկսի ժամը 2.30ին: Թաղումը պիտի կատարուի Pantinի գերեզմանատունը :

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել":

ՄԵԾ ՊԱՀՔԻ Միջինքին առթիւ այս հինգշաբթի, 4 Մարտ ժամը վեցին յետոյ Փարիզի եկեղեցիին մէջ պիտի կատարուին «Եկեսցէ» եւ խաղաղական ժամերգութիւն, երկրորդ անգամ մըն ալ Մարտ 18 հինգշաբթի օր նոյն ժամուն :

Հոյ բարեպաշտ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի այս ժամերգութիւններուն:

Հոգաբարձութիւն

ԾՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՊՈՄՈՆ, Ֆլորէայի մէջ երկուշաբթի, 8 Մարտ, ժամը 8.30ին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ, եւ նախաձեռնութեամբ քաղաքի ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ եւ Պոմոնի ԶԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէներու: Սիրայօժար բեմադրութեամբ ՇԱՆԹ թատերախումբի :

Կը ներկայացուի

ՍԵՒ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ԱԶԱՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Ցնցող դրամ 5 արար

Գործող անձինք — Տիկին Ա. Քոչարեան, ընկերներ՝ Կ. Մուշթաֆեան, Գ. Քէնտիրեան, Լ. Սահաթեան, Վասիլ, Գ. Կերկերեան, եւ Ա. Մակարեան :

Փութացէք այժմէն ապահովել ձեր տոմսերը, չի զրկուելու համար խնամքով պատրաստուած այս յեղափոխական շունչ կրող ներկայացումէն: Եկէք խումներով, տեսնելու համար սեւերու ազատամարտութեան ողին, որ յախուռն պայքար մըն է անարդարութեան եւ բռնակալութեան դէմ :

Փետրուար 29ին, կիրակի երեկոյ բոլորդ Սալ Մազընօ եւ Բշ. Մարտ 8ին՝ Պոմոնի Ֆլորէալ սինէման, վայելելու համար ցնցող դրամ մը որ տեղի ունեցած է 1793ին Ֆրանսական կղզիին մը մէջ:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Շավիլի «Անդրանիկ» խումբի ցերեկոյթ պարահանդէսը, Մարտ 7ի կիրակի օրը: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՓԱՐԻԶԻ «Նոր Սերունդ»ի մասնաճիւղը կը տօնէ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ, Sociétés Savantesի մեծ սրահին մէջ, 8 rue Danton, Odéon, կիրակի 21 Մարտ, ժամը 4էն 12:

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն: Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino) :

Սկաուտական հոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ:

Մուտք 100 — 300 ֆրանք :

ԱՆՈՒՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 21 Մարտ, ժամը ճիշդ 20ին

Գազա տ'Իթալիայի սրահին մէջ

Բացառիկ ներկայացում Ց. Թումանեանի մահուան 25ամեակի առթիւ :

Ղեկավարութեամբ Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Կը մասնակցին Օր. ԱՆԺԷԼ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Անուշ), Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԷՀԹԷՐԵԱՆ (Սարօ), Պ. Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ (Մօսի) եւ Օր. ԱՆԻԹԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ (պար):

ՍԻՓԱՆ երգչախումբը եւ Ոստանի նուագախումբը (60 հոգի):

Տոմսերու համար կանխաւ դիմել հետեւեալ հասցէներուն — Տիկին Զաթիկեան, Պ. Թէլեան (Պոմոն), Պ. Պ. Մանուկեան (rue Nationale), Զրպաշեան, Թումայեան, Ազգ. Առաջնորդարան, (Տօքթ. Սիվրիհիսարեանի), Պետիկեան եւ Տ. Փիրանեան (7 եւ 25 rue Berlioz) :

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Հօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ժամը 15էն մինչեւ 24, երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ անակնկալներ :

Մի մոռնաք Մարտ 7ը: «Արեւմուտք»ին օրը

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ — Փարիզի Հայոց Աղքատախնամ Ընկերութիւնը խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ բոլոր անոնց, որոնք, ի յարգանս ողբացեալ Տիկին ԱԶՆԻՒ ՊԱՐԿԻՐՃԵԱՆի յիշատակին, փոխան ծաղկեպսակի, հաւաքաբար 22.700 ֆրանքի նուիրատուութիւն մը ըրին ընկերակցութեանս :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ «Արքայ Լիր»ի ներկայացման առթիւ.— Իբրեւ կազմակերպիչ «Արքայ Լիր»ի ներկայացման կուզամ ներկայիս իմ խորին շնորհակալութիւններս յայտնել գերակատար ընկերներու որոնք խղճմտօրէն կատարեցին իրենց վստահուած դերերը: Շնորհակալութիւն նաեւ հայ մամուլին անխտիր, որ նպաստեց ներկայացման յաջողութեան եւ Սերաստահայերու Նահանգային Միութեան որ հովանաւորեց «Արքայ Լիր»ի ներկայացումը, ինչպէս նաեւ ծանօթ լուսանկարիչ Պ. Շահլամեանի (Ֆօթօհամլէթ) որ անձնուիրաբար լուսանկարեց «Արքայ Լիր»ի բոլոր դերակատարները եւ տեսարանները:— Ց. Նշանեան

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ.—

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱՅԻ խումբը մարտ 11ին, երեկոյեան ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՌՈՄԱՆԻ «Անդրանիկ» խումբի ժողովը՝ ուրբաթ 12 Մարտ, երեկոյեան ժամը 8ին, սովորական տեղը :

Վալանսի ընկերներու ընդհանուր ժողովը շաբաթ, 13 Մարտ երեկոյեան ժամը 8ին, Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ:

Այս երեք ժողովներուն ալ ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ ենթակոմիտէները ու խումբերը.—

Հինգ. 4 Մարտ.— «Ակնունի» եւ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէները եւ «Իշխան» խումբը :

Ուրբաթ, 5 Մարտ.— «Թաթուլ» խումբը:

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, շաբթու մէջ իրիկուան 8ին, կիրակի օրերը ժամը 3ին: Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները :

ՎԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդ «Մուրատ» խումբի ընդհ. անդամական ժողովը եւ դասախօսութիւնը վաղը երեկոյեան ժամը 8.30ին, Համօ Օհանջանեանի ակումբին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի Սեւրի Մխիթարեան վարժարանի մէջ ժամը 3ուկէսին կը դասախօսէ Պ. ՋԱՏԻԿ ԽԱՆԶԱՏԵԱՆ: Նիւթը՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ մասնաճիւղին կողմէ :

Մարտ 9ին, երեքշաբթի իրիկուն ժամը ճիշդ 8.30ին Cinéma Alhambraի շքեղ սրահին մէջ, métro Mairie d'Issyի դէմը:

Կը ներկայացուի Ղ. ՄԵԼՈՅԵԱՆԻ

«ԱՐՄԵՆՈՒՇ»Ը

եւ զաւեշտ մը « ՀԻՒԱՆԴՏԵՍ »ը:

Բեմադրութիւն ՀԱՊԷՇԵԱՆ : Երաժշտական բաժին Ա. Մեսսումեանց:

Ներկայ կ'ըլլայ Արմենուշի հեղինակը: Ընկեր ԲԱԼՈՒԵԱՆ պիտի խօսի երկու հեղինակներու գրականութեան մասին :

Տոմսերը կը ծախուին Նոր Սերունդի անդամներուն մօտ և ներկայացման օրը թատրոնին մէջ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ազգային անզուգական գործիչներ Տօքթ. Համօ Օհանջանեանի եւ Նիկոլ Աղբալեանի յիշատակին, տեղի կ'ունենայ 14 Մարտ, կիրակի առաւօտեան, մասնաւոր պատարագով Պոմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ : Նախաձեռնութեամբ Ֆր. Հ. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին, կը հրաւիրուին բոլոր ազգային կազմակերպութիւնները ներկայ գտնուիլ յարգելու համար անոնց անմահ յիշատակը :

Ծախու տուն

Մօտակայ արուարձանի մը մէջ եօթը սենեակով տուն մը որ ունի կեդր.ջերմութիւն, կազ, ելեկտրականութիւն, երկու խոհանոց, լուացարան, բաղնիք եւ 765 մեթր քառակուսի պտղատու ծառերով պարտէզ մը շրջապատուած պատով, ծախու է: Դիմել Պ. Երամեանի 49 Ave. de Fredy, Villemomble, Seine:

ՄԱՐՍԻԼԻԱՀԱՅԵ՛Ր...

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք...

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՔԱՂԱՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

22 Մարտ, Զատկին Բ. օրը ժամը 3էն մինչեւ լոյս պիշեր, ՍԱԼ ՄԱԶԸՆՈՅԻ ՄԷՋ:

Ձեր տոմսերը եւ սեղանները ապահովեցէք Պ. Շալճեանէն Rue Valdonne, St. Jerôme, Պ. Պետիկեանէն 7 Rue Berlioz, Պ. Սամուրեանցէ 15 rue des Ferrats, Պ. Քէօշէեանէ 11 Place Jules Guesde, եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին անդամներէն :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

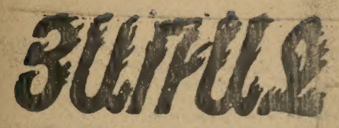

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, Վեցամս. 650, Արտ. 5 տոլ. կամ 3 անգլ
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Mercredi 3 Mars 1948 Չորեքշաբթի 3 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5281-Նոր շրջան թիւ 890 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

Ծերակուտական Վէնտընպըրկի յայտարարութիւնները

«ԵՐԿԱԹԷ ՎԱՐԱԳՈՅՐ ՉԵՆՔ ՈՒԶԵՐ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ՎՐԱՅ»

Ամերիկեան Ծերակոյտի Արտաքին Յարաբերութեանց Յանձնաժողովին հանրապետական նախագահը, Արթըր Վէնտընպըրկ Ծերակոյտի երկուշաբթի օրուան նիստին մէջ հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ.—

Այս ժամուն երբ մենք կը վիճաբանինք, անդին, փոքրիկ Ֆինլանտան կրնայ ռուսական ճանկին վրայ բարդուիլ։ Յարձակողական համայնավարութիւնը կը սպառնայ բոլոր տեսակի ազատութեանց եւ ապահովութեան՝ հին թէ նոր աշխարհներուն մէջ, երբ կը շղթայէ ժողովուրդները։ Մարշըլի ծրագրին դէմ Մոսկուայի ցոյց տուած ընդդիմութիւնը դաւադրութիւն մըն է որուն նպատակն է տեւականացնել քաոսը եւ անկայունութիւնը եւ յուսահատութեան մղել արեւմտեան ազգերը։

Բոլոր համայնավարները ընդառաջ գացին այդ դաւին եւ համատարած վհատութիւն մը ծայր տուած է արդէն։ Քրէմլինը հրամայած է որ քանդեն այդ ծրագիրը։ Մենք կարծեցինք թէ շահած էինք երկրորդ պատերազմը։ Մարշըլի ծրագիրը պէտք է կանխէ երրորդ պատերազմը որ տակաւին չէ սկսած։ Շատ լաւ պիտի ըլլար, ի հարկէ, եթէ մեր աչքերը փակէինք ու չանտեսէինք իրականութիւնը եւ հանդիստ անկիւն մը քաշուած երազէինք։ Բայց, այն որ ժամանակին մեր պերճանքն էր պիտի ըլլայ մեր յիմարութիւնը։ Ասիկա շատ որոշ է եւ կարելի չէ հերքել ներկայ հիւլէական աշխարհին մէջ։ Ամերիկա, աշխարհի ամենէն մեծ ազգը, կամ պէտք է արդարացնէ իր վրայ դրուած յոյսերը իբրեւ առաջնորդ, եւ կամ պէտք է հրաժարի այդ դիրքէն։ Խաղաղութիւնը մեր գլխաւոր մտահոգութիւնն է. ատելի է պատերազմի մասին խօսիլ։ Սակայն խաղաղութիւն եւ ողոքում իրարու բարեկամ հասկացողութիւններ չեն եւ աշխարհը Ուաշինկթընի եւ Մոսկուայի միջեւ բաժնելու քաղաքականութիւնը խաղաղութիւն չի նշանակեր։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԴԱՇՆԱԿՑԻՆ ?

Ներկայ շաբթուան վերջը կարեւոր խորհրդաժողով մը պիտի գումարուի Պրիւքսէլի մէջ Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Հոլանտայի, Պելճիքայի եւ Լիւքսէմպուրկի կառավարութեանց միջեւ որոշելու համար թէ ինչ քայլեր կրնան անմիջապէս ձեռք առնուիլ փոխադարձ օգնութեան ծրագրին յաջողութեան համար։

Խորհրդաժողովին պիտի մասնակցին Պրիւքսէլի անգլիական եւ ֆրանսական դեսպանները։

Առաջին քայլն է զոր արեւմտեան պետութիւնները կ'առնեն՝ Չեխոսլովաքիոյ դէպքերէն ետք։

ՆԱԽԱԳԱՀ ԹՐՈՒՄԸՆ յայտարարեց երկուշաբթի օր թէ ուրախութեամբ պիտի ուզէր հանդիպում մը ունենալ Ստալինի հետ՝ պայմանաւ որ մարաջախտը հաճի Ուաշինկթըն գալ։

ՎԱՐՉԱՊԵՏ ԷԹԼԻ յայտարարեց խորհրդարանին մէջ որ զինուորական խնդիրներու մասին եղած վիճաբանութիւններ տեղի պիտի չունենան եւ հրապարակ պիտի չհանուին մանրամասնութիւնները՝ յանուն ապահովութեան։

ՀԵԼԼԷՆԱԿԱՆ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց 60 նաւաստիներ որոնք ամբաստանուած են դաւադրական արարքներով։ Անցեալ շաբթու ձերբակալուած էր նաւաստի մը որուն խոստովանութիւններէն երեւան ելած էր թէ համայնավարները քայլեր կ'առնէին ապստամբներուն յանձնելու համար կարգ մը մարտանաւեր։

ՔՍԱՆԸՈՒԹԸ Անգլիացի զինուորներ սպաննուեցան կիրակի օր երբ Սթըրն հրէական գաղտնի ընկերակցութեան ահաբեկիչները օդը հանեցին Գահիրէէն Հայֆա գացող շոգեկառքը։ Ծանրապէս վիրաւորուած են 38 զինուորներ, իսկ թեթեւ վէրքեր ստացած են 40 հոգի։ Ընկերակցութիւնը յայտարարած է թէ ինք սարքած էր այս ոճիրը իբրեւ պատասխան անցեալ շաբթուան Երուսաղէմի Պէն Եէհուտա փողոցին պայթումին։

Անգլիա միշտ ուժով պէտք է մնայ, կ'ըսէ պաշտպանութեան նախարարը

Անգլիոյ պաշտպանութեան նախարարը խորհրդարանին երկուշաբթի օրուան նիստին մէջ յայտարարեց թէ «Անգլիա չի կրնար յոյս ունենալ իր նպատակները իրագործելու եթէ դարձեալ կրկնէ այն սխալները որոնք պատահեցան երկու պատերազմները իրարմէ բաժնող ժամանակամիջոցին»։ Մեր սխալներէն մէկն էր այն իրողութիւնը որ չափէն աւելի զեղչեցինք մեր սպառազինումը եւ վտանգեցինք մեր հեղինակութիւնը, ըսաւ նախարարը։ Ուրեմն Անգլիա պէտք է միշտ ուժով մնայ։

Բրիտանական բանակը պիտի ունենայ 940.000 զինուոր, բայց յառաջիկայ մէկ տարուան ընթացքին այդ թիւն ալ պիտի կրճատուի։ Ետ պիտի կանչուի Պաղեստինի բանակը մինչեւ Օգոստ. 1, սակայն զինուորական ուժ մը պիտի պահուի Մերձաւոր Արեւելքի մէջ։ Անգլիական ջուրերու նաւաբաժինը նոր յաւելումներ պիտի ունենայ։ Օդային ուժին զարգացման համար ջանք պիտի չխնայուի։

Մակերեսային ու վտանգաւոր տեսակէտ է ըսել թէ շատ կը ծախսենք մեր պաշտպանութեան միջոցներուն համար, դիտել տուաւ նախարարը։ Մեր համայնավարները կ'ուզեն որ Անգլիա եւ մնացեալ խաղաղասէր ժողովուրդները կրճատեն իրենց զինուորական ծախքերը, այն տեսակ ատեն մը երբ Խորհ. Միութիւնը հսկայ ուժեր կը պահէ նորանոր քայլեր առնելու համար ամբողջ աշխարհի մէջ։

35041 օդանաւի պէտք ունինք, կ'ըսեն Ամերիկացիները

«ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԿՐՆԱՅ ԾԱԳԻԼ ՄԷԿ ՕՐԷՆ ՄԻՒՍԸ»

Միացեալ Նահանգներու Օդային քաղաքականութեան յանձնախումբը, տեղեկագիր մը ներկայացնելով խորհրդարանին կ'ըսէ թէ «պատերազմ մը կրնայ պայթիլ մէկ օրէն միւսը, եւ Ամերիկա պէտք է պատրաստ գտնուի»։ Ահաւասիկ կարգ մը հիմնական կէտեր այդ տեղեկագրէն.—

Պէտք է ունենանք 35.041 օդանաւեր անմիջապէս ջախջախելու համար մեզի դէմ գործուած յարձակում մը։ Յառաջիկայ հինգ տարուան մէջ պէտք է ծախսենք 70.040 միլիոնէն 78.030 միլիոն տոլար։ Մեր զինուորական պետերը տակաւին ռազմագիտական յատակագիծ մը պատրաստած չեն հիւլէական ուժին գործածութեան համար։ Զինուորական պէտքերու համար քուէարկուած գումարները անբաւական են։ Քաղաքակրթութիւնը մեծ վտանգի մէջ է եւ ջանք պէտք չէ խնայենք խաղաղութեան պահպանումին համար այնքան ատեն որ յոյս կայ. Ամերիկեան օդային ուժը ամէնէն մեծ երաշխիքն է այդ տեսակէտէն պաշտպանելու համար հիւլէական ռումբին, գործօն ճառագայթներուն, մանրէներու եւ համաճարակներու կամ ուրիշ մահացու զէնքերու դէմ։

ՍԱԿԱՐԱՆ.— Թղթադրամ՝ տոլար 340, սթերլին 770, ոսկեդրամ՝ 20 տոլարնոց 22.000, Նափոլէոն՝ 3300, անգլիական 5675, զուից. 4100։

ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՇՈՒՄԱՆ կիրակի օր MRP կուսակցութեան ազգային խորհուրդին մէջ հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ.— Մեզի դէմ բացուած յարձակումը ետ մղելէ ետք, դրական այլ ոչ ժողովրդական, քայլեր առինք։ Գիտէինք թէ ուր կ'երթայինք, ծրագիր մը ունէինք։ Անշուշտ սկսանք ամէնէն դժուար կէտէն եւ այդ է պատճառը որ մեզի դէմ ծառացան մեր հակառակորդները։ Ամբոխավարներու տարօրինակ համերաշխութիւնը ինչպէս նաեւ պատասխանատուի ճնշումը, փորձեցին խափանել մեր ձեռնարկները։

Վարչապետը հաւաստեց թէ դահլիճի փոփոխութիւն պիտի չըլլայ առայժմ։

«Անստոյգ կացութիւն մը կը տիրէ ամէն տեղ, ամէն բան կրնայ պատահիլ, մեր երկրէն ներս կամ մեր երկրէն դուրս։ Պէտք է յոռետես ըլլանք եւ պէտք է մեր աչքերը լայն բանանք։ Զինուորապէս շատ ետ կը մնանք»։

ՖԻՆԼԱՆՏԱ ԵՒ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

ՁԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՉԵՆՔ ՈՒԶԵՐ

Կ'ԸՍԵՆ ՊԱՀՊԱՆՈՂԱԿԱՆՆԵՐԸ

Ֆինլանտայի խորհրդարանին պահպանողական խմբակցութեան ղեկավարը յայտարարեց երկուշաբթի օր թէ իր կուսակցութիւնը նպատակայարմար չի նկատեր զինուորական դաշնագիր մը կնքել Խորհրդ. Միութեան հետ։ Որոշեցինք յանձնարարել կառավարութեան որ չընդունի այդ տեսակ համաձայնութեան մը առաջարկը բայց բանակցութիւններ վարէ Մոսկուայի հետ, ըսաւ Պ. Արվօ Սալմինէն։

Համաձայն պահպանողականներուն, Ֆինլանտա արդէն իսկ կարգ մը զինուորական յանձնառութեանց տակ մտած է եւ աւելորդ է զինակցութիւն մը կնքել։ Հելսինքիի քաղաքական շրջանակները համոզուած են որ «դիւանագիտական տագնապ» մը ծայր պիտի տայ յառաջիկայ շաբթու։

Հանրապետութեան նախագահը երկուշաբթի կարեւոր ժողով մը գումարեց իր պալատին մէջ, մասնակցութեամբ վարչապետին, արտաքին նախարարին, խորհրդարանի կարեւոր անձնաւորութեանց ինչպէս նաեւ զինուորական հրամանատարներուն հետ։

Մոսկուայի ֆինլանտական դեսպանը Հելսինքի վերադառնալով յայտնեց թէ ինք խօսակցութիւն չէ ունեցած Մոսկուայի կառավարութեան հետ՝ մարաջախտին նամակէն ետք։

Զրոյց կը շրջի թէ Սոցիալ Դեմոկրատները պիտի մերժեն Ստալինի առաջարկը։ Իսկ ժողովրդականներու վարիչը ջերմօրէն կը յանձնարարէ ընդառաջ երթալ եղած առաջարկին «որ ամէն տեսակէտով նպաստաւոր է Ֆինլանտայի համար»։ Հողագործական կուսակցութիւնը կ'առաջարկէ տարբեր բանաձեւ մը գտնել՝ համաձայնութիւն գոյացնելու համար դրացի մեծ պետութեան հետ։

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻԱ

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՅԵՏԱՁԳՈՒԻՆ

Չեխոսլովաքիոյ նորընտիր համայնավար կառավարութեան անդամները օտար մամուլի ներկայացուցիչները ժողով մը հրաւիրելով հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդեցին օրուան դէպքերուն մասին.—

Ա.— Հաւանական է որ խորհրդարանական ընտրութիւնները որոնք տեղի պիտի ունենային ապրիլին կամ մայիսին, յետաձգուին մինչեւ աշուն։ Այս որոշումին շարժառիթ կը ներկայացուի Սոքոլներու (մարզական միութեանց) արձակուրդը։

Բ.— Համայնավար բջիջները իրենց հսկողութեան տակ առած են երկրին ամբողջ վարչութիւնը։ Օտար թղթակից մը սրամտօրէն կ'աւելցնէ — թէնիսի մրցումներէն մինչեւ քաղաքական դէմքերու մաքրագործումը կը գտնուի համայնավարներու հակակշիռին տակ։

Տակաւին չեն ճշդուած այս բջիջներուն իրաւասութիւնները քանի որ դէպքերը շատ արագօրէն տեղի ունեցան։

Տեղեկատու նախարարութեան պետը յայտարարեց ի պատասխան թղթակիցներու հարցումին թէ, «օտար լրտեսներու թիւը այնքան շատցած էր Չեխոսլովաքիոյ մէջ որ ստիպուեցանք նախագահին ուշադրութիւնը հրաւիրել սպառնացող վտանգին վրայ»։

Արդիւնաբերութեանց նախարարը ըսաւ որ «բջիջները» առժամեայ բնոյթ ունին եւ ժամանակի ընթացքին պիտի լուծուին։ Անոնք իրենց իրաւասութիւնները կը ստանան ժողովուրդէն, աւելցուց նախարարը։ Առեւտրական նախարարը հաւաստեց որ Չեխոսլովաքիա կը փափաքի առեւտրական յարաբերութիւններ մշակել արտասահմանի հետ։

Խորհրդարանը պիտի գումարուի Մարտ 10-ին։ Վարչապետը, այդ առթիւ կարեւոր յայտարարութիւն մը պիտի ընէ։

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Լոնտոնի «Թայմզ»ին Չինաստանի համայնավարները եւ Չիանկ Քայ Շէքի կառավարութիւնը բանակցութեանց սկսած են համաձայնութիւն մը կնքելու համար։ Կ'ըսուի թէ Չինաստան երկու անկախ պետութեանց պիտի բաժնուի հիւսիսային եւ հարաւային։

ԿՈՄԻՆՖՈՐՄԻ անդամները կարեւոր ժողով մը կը գումարեն Վարշաւայի մէջ, այս շաբթու։ Այս տարաձայնութեան առիթ տուած է Ռումանիոյ ներքին նախարար եւ համայնավար կուսակցութեան քարտուղարին ինչպէս նաեւ Իտալիոյ համայնավարներու ներկայացուցիչին Վարշաւա ներկայութիւնը։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՆՍՏՈՒԳՈՒԹԻՒՆ

Ի՞նչ հեգնութիւն։ Նոր Տարուան այնքան սպասուած բարեմաղթութիւնները, «ի մարդիկ հաճութիւնը» եւ ուրիշ հոգեշահ քարոզներ արդէն իսկ հեռաւոր յիշատակի մը տպաւորութիւնը կը գործեն ։

Տարուան առաջին ամիսը թաւալեցաւ չարաչուք հակաճառութիւններով, որոնք հետզհետէ կը թանձրացնեն մթնոլորտը։

Տեսակէտներու տարբերութիւնը, քաղաքական եւ տնտեսական շահերու ընդհարումները, բազմաթիւ յայտնի եւ գաղտնի ծրագիրներ երկու ճակատի բաժնած են երէկուան յաղթականները ։ Կը թուի թէ մարդիկ երէկ աւելի լաւ կը հասկնային իրար, հրանօթներու եւ ռմբաձիգներու աճռելի ժխորին մէջ քան այսօր, երբ աշխարհը վերակազմելու, խաղաղութիւնը ամրապնդելու ձեռնարկներ են ։

Հակառակ բոլոր հերքումներուն կամ լաւատես հաւաստիքներուն, Եւրոպան իրապէս բաժնուած է երկու խմբակցութեանց, արեւելեան եւ արեւմտեան ։

Տարակոյս չկայ թէ երկու ճակատները ինչքան զօրանան իրար մեղադրելով, փոխադարձ կասկածներ սնուցնելով, այնքան պիտի թունաւորուի մթնոլորտը ։

Կացութիւնը վրդովիչ է մանաւանդ անոր համար որ, փոխադարձ ամբաստանութիւնները ազդեցութեան պայքարներն ու մրցակցութիւնները չեն սահմանափակուիր եւրոպական ցամաքամասին վրայ ,

Անոնց հակազդեցութիւնները անմիջապէս զգալի կը դառնան Եւրոպայէն դուրս ալ։ Մանաւանդ Մօտաւոր կամ Հեռաւոր Արեւելքի մէջ, ուր թաղուած են շատ մը հիմնական վէճերու բազմաճիւղ արմատները ։

Որքան առկախ, անլոյծ, պայթուցիկ խնդիրներ՝ իրարու վրայ դիզուած, քանի մը տարուան ընթացքին։

Գերմանական կնճիռը լուծելու համար յաղթականները ոչ իսկ օրակարգի մասին համաձայնած են։ Պալքաններու նոր կազմակերպութիւնը— խորհրդային կարգուսարք — ակռայ կճրտել կու տայ Անգլեւսաքսոններուն ։ Յունաստանը արիւն կը քամէ 1944 Դեկտեմբերէն ի վեր, իբրեւ հետեւանք նոյն յաղթականներու հակամարտութեանց։ Պաղեստինը ինքին կը կազմէ հրաբուխ մը։ Միջին Արեւելքը, Եգիպտոսէն մինչեւ Իրաք եւ Իրան, դարձած է փորձութեան դաշտ մը, ուր փոքր ժողովուրդներու անկախութեան պայքարը եւ մեծերու տնտեսական շահերը իրար խառնուած, գորդեան հանգոյց մը կազմած են ։

Եւ ամբողջ ասիական ցամաքամասին վրայ, դարշահոտ հեղուկը, քարիւղ, գլխու պտոյտ կը պատճառէ իր հին ու նոր հորերով ։

Անշուշտ այս բոլորէն չի հետեւիր թէ անխուսափելի է պատերազմը, ինչպէս օրն ի բուն կ'աղաղակեն վայրերան մարգարէներ, բերանացի թէ գրաւոր ։

Որքան հրէշային այլասերման մը մատնուած պէտք է ըլլայ մարդկութիւնը, նոր փոթորիկ մը պայթեցնելու համար ;

Տակաւին չէ ցամքած երկրորդ Աշխարհամարտին, շանթարձակին եւ շանթահարիչին արիւնը։

Եւրոպայի ամբողջ տարածութեան վրայ փռուած, գաղտնապէս թաղուած լեռնակուտակ ոսկորներն անգամ դեռ նոր կը հաւաքուին ։

Թօթապէս խախտած է բոլոր երկիրներու տնտեսական կացութիւնը, տեղ տեղ յանգելով համատարած թշուառութեան ։

Եւ վերջապէս միլիոնաւոր հաշմանդամներ դարձած են պատուհաս, իրենց խարխլած մարմիններով, աշխարհի բոլոր պողոտաներուն վրայ։

Ամէն պարագայի մէջ, դիւանագէտներ միայն կրնան բարիք սպասել որեւէ նոր պատերազմէ։ Մանաւանդ փոքր ժողովուրդներու համար որոնց ընդհանրապէս դատապարտուած են [illegible] դառնալու։ Առնուազն ոտքի կոխան ։

Պատրանքներ չունենանք։ Մեծերը պիտի շարունակեն սպառնալիքներ տեղալ փոխադարձաբար, դիւական կատարելութեան, կատաղութեան հասցնելով արդիական զինարուեստը։ Պիտի շարունակուի նոր եւ աւելի մահացու զէնքերու պատրաստութիւնը ։

Օրուան յաղթականները անբաւական համարելով հիւլէն, պիտի փորձեն գետը, լեռը, արեւն ու աստղերն անգամ զէնքի, ռումբի եւ հրանօթի վերածել յանուն իրենց աշխարհակալութեան շահերուն ։

Եւ սակայն, միշտ ալ պիտի գտնուին իմաստուն մարդիկ, աղէտը կանխելու, գոնէ յետաձգելու կամ սահմանափակելու համար։

Աշխատաւորներու անհամար բազմութիւններն ալ, անշուշտ, փրկարար դեր մը պիտի կատարեն, ճակատելով դիշատիչ տխուրժակներու, ռազմապաշտ ձգտումներու դէմ ։

Այս համատարած անստուգութեան մէջ, փոքր ժողովուրդները պիտի ունենան մէկ հիմնական մտահոգութիւն,— ոտքի տակ չերթալ, գործիք դառնալով այս կամ այն կողմին ։

Առանձնապէս մենք, ցիրուցան՝ աշխարհի բոլոր ցամաքներուն վրայ, պիտի չմոռնանք թէ չունինք յաւելեալ արիւն, կրակը նետուելու համար, աչքերը գոց ։

Ոչ մէկ ատեն այսքան պէտք ունեցած ենք օրբազան նշանախօսքի մը վերածելու համբերանքի պահպանումը ։

Այդ մտահոգութեամբ ալ, կրկնապատիկ ուշադրութիւն, արթնութիւն կը պահանջէ գաղութներու ինքնապաշտպանութեան խնդիրը ։

Թոյլ չտալ որ զանազան խայծերու գոհ երթան մեր սակաւաթիւ բազմութիւնները, ներսէն թէ դուրսէն։ Զգաստութեան հրաւիրել գոյնզգոյն բանգէտներ, մանաւանդ անոնք որ կը փորձեն կազմալուծել մեր ներքին կարգուսարքը ։

Հալէպ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Հայերէն գրական լեզուի զարգացումը Սովետական Հայաստանում

(Գ. եւ վերջին մաս)

Յայտնի է, որ ժամանակակից հայերէնի հնչաբանութիւնը որոշ չափով տարբերւում է ինչպէս հին լեզուի, նոյնպէս եւ արեւմտեան հայերէնի հնչաբանութիւնից։ Անհրաժեշտ էր պարզել՝ թէ օտար բառերի տառադարձութեան ժամանակ հնչիւնաբանական ինչպիսի օրինաչափութիւններ պէտք է նկատի ունենալ։ Այդ հարցը լուծելիս ճիշդ կերպով նկատի է առնուել արեւելեան հայերէնի՝ մեր պետական լեզուի գործող հնչաբանութիւնը՝ զանց չառնելով նաեւ որոշ բառերի աւանդական ուղղագրութիւնն ու տառադարձութիւնը ։

Այստեղ, սակայն, պէտք է վճռուեր եւս մի այլ հարց՝ փոխառուած բառի արտասանութեան հարցը, եւ գտնուեց այդ հարցի ճիշդ լուծման ուղին. պահուեց փոխ առուած բառերի ռուսական արտասանութիւնը երկու պատճառով, ա) նրա համար, որ միջազգային բոլոր բառերը ռուսերէնի միջոցով են անցնում Հայոց լեզուին, եւ բ) այն պատճառով, որ այժմ աշխարհում միակ լեզուն ռուսերէնն է, որ կարող է իր զարգացման հեռանկարներով ու ընթացքով փոքր ժողովուրդների լեզուների զարգացման օրինակ հանդիսանալ։ Օտար բառերի տառադարձութեան ժամանակ ռուսաց լեզուի արտասանութիւնը նկատի ունենալով հանդերձ, ուշադրութիւն է դարձուել այն հանգամանքին, որ ռուսերէն ազգային լեզուին յատուկ երեւոյթները մեքենայօրէն չկրկնուին Հայոց լեզւում։ Այդ առաջին հերթին վերաբերում է ռուսերէնին ոչ յատուկ (Հ Ձ Ղ Ճ Ջ Փ Ք) հնչիւնների, կրկնատառերի եւ եւրոպական մի շարք լեզուների երկբարբառների տառադարձութեանը ։

Մեր լեզուի մէջ կատարուած տեղաշարժերը տարածւում են նաեւ մեր լեզուի ձեւաբանութեան, շարահիւսութեան, բառակազմութեան եւ ուղղախօսութեան վրայ։ Այդ բազմաթիւ փոփոխութիւններից նշենք միայն մի քանիսները.

ա) Յատկացուցիչ յետադաս գործածութիւնը.— Հայոց հին լեզուի գրաբարի մէջ կարելի է հանդիպել յատկացուցիչների՛ նախադաս, թէ՛ յետադաս գործածութեան, այդ ազատութիւնը, որը անվիճելիօրէն լեզուի առաւելութիւն է, ժամանակակից հայերէնին յատուկ չի եղել։ Ռուսաց լեզուի ազդեցութեամբ վերջին շրջանում մեր գրական լեզւում սկսեցին գործածուել յետադաս որոշիչներ, որոնք այժմ այնքան են ընդհանրացած, որ դժուար է կարծել, թէ ժամանակակից հայերէնի համար այդ արտասովոր երեւոյթ է եղել։ Օրինակ, «Ես տեսայ նկարները Սաչիկի, որը հայրենական պատերազմի ընթացքում շատ արժէքաւոր գործեր է տուել»,- եւ ոչ թէ՝ «Ես տեսայ Սաչիկի նկարները, Սաչիկի, որը...» եւն.։

բ) Բայափոխութիւններ.— Հայոց լեզուն շատ հին ժամանակներից սկսած բազմաթիւ փոխառութիւններ է կատարել եւ սեփականել է դրանք, բայց իր պատմութեան մէջ առաջին անգամ սովետական կարողութիւն ձեռք բերեց։ Առաջ ասում նելու կարողութիւն ձեռք բերեց։ Առաջ ասում էինք մոբիլիզացիայի ենթարկել, իսկ այժմ շնորհիւ այն հանգամանքի, որ պետութեան կողմից օրինականացուել է բայափոխառութիւնների նոր մասնագիտութիւն, վերացուել է նկարագրական ձեւով օտար բայերը թարգմանելու անյարմարութիւնը։ Այժմ նախապատուութիւն է տրւում մոբիլիզացնել, օկուպացնել, կոորդինացնել ձեւերին, եւ ոչ թէ այդ բառերի նկարագրական միջոցին, մանաւանդ, որ իմաստային որոշ տարբերակում է զգացւում նման բառերի նկարագրական եւ ոչ նկարագրական թարգմանութիւնների մէջ ։

գ) Շարահիւսական որոշ ձեւերի անորոշութիւնների վերացում.— Բայաժամանակների, ինչպէս նաեւ նախադասութեան համադաս անդամների եւ համադաս նախադասութիւնների ներդաշնակութիւնը պահպանելու եւ համաձայնութիւնը չխախտելու վրայ լուրջ ուշադրութիւն է դարձւում։ Ճշգրտուել է մի շարք բառերի, ինչպէս, «որ» եւ «որպէսզի», «եւ», եւ «ու» (եւ՝ իբրեւ անջատող, ու՝ իբրեւ միացնող) շաղկապների գործածութիւնը, կրճատուել է շատ դերանունների, առանձնապէս «այս», «այն» ցուցական դերանունների, առանց գոյականի կիրառութիւնը, կայունացուել է մի շարք բայերի, ինչպէս ձեռնարկել (ընդունւում է տրական հոլով խնդիր), դիմաւորել եւ այլ բայերի խնդրառութիւնը եւն.։

դ) Բառապաշարի տեղաշարժեր.— Մեր լեզուի բառապաշարի մէջ կատարուած ակնբախ ու զգալի տեղաշարժերը հանրածանօթ են։ Միայն թէ պէտք է ընդգծել, որ մեր պետական լեզուի նոր նուաճումները կապուած են հանրապետութեան գործունէութեան շրջանակների ընդարձակման եւ մանաւանդ պետական կազմի մէջ կատարուած կազմակերպչական վերակառուցումների հետ ։

Որպէս մի ցայտուն օրինակ կարող ենք բերել արտաքին գործերի նախարարութեան կազմուելու հետեւանքով 1945 թուին օրինականացան 250ից աւելի դիւանագիտական բառերի, օրինակ՝ ունկնդրութիւն, սահմանագծում, աւանդագրել, բախում, յանձնարարել, դեսպանորդ, հայրենադարձութիւն եւն.։

Վերոյիշուած փաստերը, որոնց թիւը կարելի է մեծ չափով աւելացնել, ցոյց են տալիս, որ մեր լեզուն զարգացման ճիշդ ուղու վրայ է դրուած եւ անարգել հարստանում է ։

Մեր ռեսպուբլիկայում Հայոց լեզուի անշեղ զարգացման գործը, ինչպէս եւ ընդհանրապէս բոլոր տեսակի համազգային նշանակութիւն ունեցող խնդիրների ճիշդ լուծումը, լիովին ապահոված է, որովհետեւ սովետական Հայաստանն է ողջ հայ ժողովրդի միակ հայրենիքը, Սովետական Հայաստանն է ներկայացնում ամբողջ հայ աշխատաւորութեան շահերը, զարգացնում է եւ առաջ տանում մեր մշակոյթը ։

Ս. ՂԱԶԱՐԵԱՆ

«Սովետ. Հայաստան»

Ինչպէս են խեղաթիւրում պատմութիւնը

Ա.

Խորհրդային Միութեան մէջ՝ երկրի ներքին ու արտաքին ճակատների վրայ կատարուող ամէն մի դէպք, լինի քաղաքական, տնտեսական, մշակութային, նոյն օրը եւ եթ հրատարակւում է բոլոր ազգերի լեզուներով՝ թերթերի մէջ, կամ յատուկ թռուցիկներով եւ կուսակցական քարոզիչների միջոցով կարդացւում ու բացատրւում է բոլոր բանուորներին, ծառայողներին, կոլխոզնիկներին ու գիւղացիներին ։

Տասսի հաղորդած լուրերը թարգմանւում են տող առ տող, կէտ առ կէտ։ Ճիշդն ու սխալը փնտռելու ոչ ոք իրաւունք ունի։ Եթէ Տասսը հաղորդէ որ Արարատ լեռը փոշիացել է, կամ Երեւանի տեղը ծով է դարձել, լեռները ծածկուել են ջրով, նոյն Երեւանի բնակիչը՝ չնայած որ տեսնում է եւ Արարատը իր ողջ հասակով եւ Երեւանը առանց ալիքների, պարտաւոր է նոյնութեամբ հրատարակել այդ լուրը, իսկ կուսակցական քարոզիչներն արդէն հուրի եւ սուրի սպառնալիքի տակ, պիտի ճգնեն հաւատացնել մասսաներին որ այդ այդպէս է ։

Խորհրդային վարիչների կողմից՝ միջազգային համաժողովներում, կամ երկրի մէջ արտասանուելիք ամէն ճառ նախապէս մշակւում է մասնաւոր յանձնախմբի կողմից, ապա ենթարկւում քաղբիւրոյի ստուգման եւ փոփոխութիւններին, եւ յետոյ միայն մէկն ու մէկի կողմից արտասանւում։ Այդ նոյն արտասանուելիք ճառը, իր ամբողջութեամբ յանձնւում է մամուլին, եւ տպա ժողովրդին։ Այդպիսով դառնում է օրէնք եւ ուրեմն պարտաւորութիւն ։

Այնպէս որ խորհրդային որեւէ գործիչի արտասանած ճառերն ու յայտարարութիւնները ոչ թէ իր սեփական ուղեղից քաղուած պտուղներ են, այլ Կրեմլի տիրաններից թելադրուած ։ Արտասանելու չէ՛ նա անգամ Քաղբիւրոն է ցոյց տալիս։ Արտասանողը ով էլ լինի մի դերասան է, լաւ կամ վատ սովորած դերով, կամ մի խողովակ, որից լսւում է Կրեմլի ձայնը ։

Վերջերս շատ խօսեցին Վիշինսքիի մասին, որ Կարս եւ Արտահանը նուիրել է Վրացիներին ։ Ես նրան չեմ մեղադրում, նրա ճառը խմբագրող յանձնախումբի մաս է կազմել նաեւ հայազգի Ցարբութիւնեանը եւ իր համաձայնութիւնը յայտնել է Լոռեցի Միկոյեանը ։

Ես ուզում եմ պատմել աւելի արտառոց երեւոյթներ, որ չնայած հնացել են, բայց եւ այնպէս այժմէական են ։

Մինչեւ 1937ը խորհրդային դպրոցներում ամէն ազգի՝ իրեն պատմութիւնն աւանդելը արգելուած էր ։ Սակայն գիտնականներից շատերը, որպէս գիտական աշխատութիւն փորձեցին իրենց ազգի պատմութիւնը գրել ։ Որքան էլ ջանացին դէպքերն ու երեւոյթները մեկնաբանել Մարքս—Լենինեան փիլիսոփայութեան լոյսի տակ, բան դուրս չեկաւ ։ Նորէն «սխալներ» գործեցին, եւ ոմանք նոյնիսկ Ստալինեան ազգային քաղաքականութեան դէմ մեղանչած լինելով, որակուեցին որպէս ազգայնամոլներ, անգամ ժողովրդի թշնամիներ եւ դատապարտուեցին օրուայ յատուկ օրէնքներով ։

Այդպիսով ամէնքն էլ ստիպուած հրաժարուեցին իրենց ազգային պատմութիւնը գրելուց եւ աւանդելուց ։

1937ին, Քաղբիւրոյի մասնաւոր պատուէրով, ռուս պրոֆէսէօր Ա. Վ. Շեստակովը պատրաստեց եւ լոյս ընծայեց «Խ. Ս. Հ. Մ.ի ժողովուրդների պատմութիւն» գիրքը ։ Վերջինս մեծ համբաւ վայելեց, արժանանալով կոմ. կուսակցութեան կենտրոնի գովասանքին, իսկ նրա հեղինակ Գ. Շեստակովը, Մարքս - Լենինեան փիլիսոփայութիւն ու Ստալինեան ազգային քաղաքականութեան գաղափարները լաւ մեկնաբանած եւ դրսեւորած լինելով՝ պարգեւատրման ։ Եւ մեծամեծ նուէրների արժանացաւ ։

Լոյս տեսած գրքի առաջին օրինակները՝ քաղբիւրոյի կարգադրութեամբ ուղարկուեցին բոլոր կուսակցական պատասխանատու ղեկավարներին եւ մէկական օրինակ երկրի բոլոր ծայրերում լոյս տեսնող թերթերին եւ պարբերականներին ։

Եւ այդպէս բոլոր լեզուներով հրատարակուող մամուլի էջերը լցուեցին շատ գովասանքներով ու երկրպագութեան հաւատամքներով ։ Եւ որպէս մի յայտնութիւն եւ հազուադիւտ երեւոյթ, սկսան նաեւ ամէն լեզուներով թարգմանուել եւ հրատարակուել թերթերի ու պարբերականների մէջ ։

Այն օրերին ես էլ խորհրդահայ մի թերթի աշխատակից էի ։ Մեր թերթի տպարանը խմբագրութիւնից բաւականին հեռու է ։ Այդ օրը թերթի առաջին էջի համար ստացող լուրերը Տասսի գործակալութիւնից ուշ ուղարկուած լինելու պատճառով՝ թերթը ուշացել էր եւ թողարկումն արագացնելու համար ստիպուած եղայ տպարան երթալ ։

Թերթը վերջնական ստուգումից յետոյ, սրբագրիչի միջոցով ուղարկեցի Գլավլիտին եւ անհամբեր սպասում էի նրա վերադարձին ։

Մենք էլ, ինչպէս միւս բոլոր թերթերը, ստացել էինք պրոֆ. Շեստակովի Խ. Ս. Հ. Մ. ժող. պատմութեան գիրքը եւ թարգմանաբար հրատարակելու օրինաւոր հրամանը ։ Արդէն լոյս էինք ընծայել ներածականը եւ առաջին գլխից հատուածներ ։

Նստած, վայրկեաններն էի հաշւում, յանկարծ ներս մտաւ Գապաշյան, այդպէս էին կոչում այն ծերունազարդ, տասնեակ տարիների վաստակ ունեցող տպագրիչին, որ պաշտօնագուրկ էր արուած որպէս «հին, փտած գաղափարներով սնուած»ի եւ հիմա հրատարակչութեան մի անկիւնում հասարակ սրբագրիչի պաշտօն էր կատարում, բայց հայ մտքի մշակը աշխարհից հեռացած էր ամէն մի անիրաւ քայլի, բողոքում էր եւ պահանջում որ ճշդուի ։

Նա կամացուկ եւ անհաստատ քայլերով մօտեցաւ սեղանիս եւ ձեռքում բռնած ձեռագրերի տրցակը ինձ մեկնելով ասաց ։

— Սրանց մի նայէք, կարծեմ սխալներ են սպրդել ...

— Ի՞նչ կայ Գապաշ,— հարցրեցի բնազդօրէն ասեմ եւ սկսեցի թերթել թղթերի տրցակը ։

— Վրայի թերթը, վրայի ... ասաց նա եւ անհամբերութեան շարժումներով, հազիւ իրար խառնած էջերի միջից գտաւ եւ ցոյց տուեց ինձ մի պարբերական ։ Տողերի տակ ընդգծուած էին մատիտով եւ շատ աննշմարելիօրէն ։

Ծ. ԳԵՐՈՒՆԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻԱ

Ինչ կը գրեն օտար թերթերը —

Համաձայն Լոնտոնի «Տէյլի Մէյլ»ին, արեւմտեան պետութիւնները շատ մտահոգ են որ Չեխոսլովաքիոյ ճակատագիրը ունենայ նաեւ փոքրիկ Ֆինլանտան՝ տեղի տալով Խորհրդային Միութեան ճնշումին որուն նպատակն է միակուռ զանգուածի մը վերածել արեւելեան Եւրոպան ։

Լոնտոնի պատասխանատու շրջանակներուն մէջ կը տիրէ այն խոր համոզումը թէ բաժանումը Արեւմուտքի եւ Արեւելքի միջեւ այնքան յառաջ գացած է որ օրուան հրատապ խնդիրն է Ռուսիոյ հետ մշակուած յարաբերութեանց վերաքննութիւնը ։ Ցայտնի չէ տակաւին թէ ինչ իմաստ ունի այս «վերաքննութիւն» բառը ․ Անգլիա, Ամերիկա եւ Ֆրանսա, միասին դատապարտելով Չեխոսլովաքիոյ վերջին դէպքերը, միասին պիտի որդեգրեն նոր քաղաքականութիւն մը Խորհրդային Միութեան հանդէպ ։

Ամէն պարագայի, վերջնական որոշում մը տրուելէ առաջ, պիտի սպասեն Ֆինլանտայի դէպքերուն ։ Ռուսիա ստիպողաբար կը պահանջէ որ զինակցութիւն մը կնքուի երկու երկիրներուն միջեւ ։

Այլեւս բացայայտ է որ քանի Ռուսերը յառաջանան, արեւմտեան պետութիւնները պիտի փութացնեն քաղաքական նոր խմբակցութիւն մը ստեղծելու աշխատանքները, խմբակցութիւն մը որուն մէջ պիտի մտնեն այն 16 պետութիւնները որոնք օժանդակութիւն պիտի ստանան՝ Մարշըլի ծրագրով ։

Փոքր պետութիւնները շատ լաւ իմաստուն քայլ մը չէին նկատեր Գերմանիոյ տնտեսական վերականգնումը իբրեւ ազդակ Եւրոպայի վերաշինութեան ։ Բայց Չեխոսլովաքիոյ նոր գոյավիճակը տխուր հակազդեցութիւն մը գործած է անոնց վրայ ։

Լոնտոնի մէջ հիմա կը պրպտեն նախկին կոմինտերնի թղթածրարները ու երեւան հանած են որ այդ շարաշուքկազմակերպութիւնը, 1920ին, կը պաշտպանէր խորհրդարանական վարչաձեւերու քայքայումը ։ Շատ նշանակալից է, կ՚ըսեն, կարգ մը կարեւոր անձնաւորութիւններ որ կոմինտերնի քաղաքականութիւնը ներկայիս կը շարունակեն ։

★ Ֆրանսական քաղաքական շրջանակներուն մէջ Չեխոսլովաքիոյ եղելութիւն շարունակութիւնը կը նախատեսեն նման քայլեր Ֆինլանտայի, Շուէտի եւ Նորվեկիոյ ինչպէս նաեւ Իտալիոյ մէջ ։

Լոնտոնի «Թայմզ»ը կը գրէ խմբագրականի մը մէջ.— Չեխոսլովաքիոյ գրաւումով, համայնավարներու քաղաքական նպատակներուն համար կը բացուի նոր դլուխ մը ։ Այլեւս, Եւրոպայի երկու կէսերուն մէջ տարբեր պայմաններու մէջ գտնուող եւ պատմական տարբեր աւանդութեանց տէր երկիրներուն մէջ տարբեր վարչաձեւեր հաստատելու խնդիր չէ մնացած ։ Չեխոսլովաքիա կը պատկանի Արեւմուտքին, ինչպէս Գերմանիան, Աւստրիան եւ Իտալիան ։

Աւելորդ է վիճիլ այն հարցին շուրջ թէ Ռուսերը ինչ կապակցութիւն ունեցած կրնան ըլլալ ներկայ յեղաշրջումին հետ ։ Կը բաւէ միայն ըսել որան չէր կրնար պատահիլ եթէ Ռուսերը չուզէին ։ Համայնավարներու հարուածը չէր կրնար յաջողիլ եթէ ռուսական ուժը դրացի չըլլար ։ Ռուսիոյ արեւելեան Եւրոպայի գօտիին ապահովութեան համար կատարուող քաղաքական կցումներու քաղաքականութիւնը հիմա դէպի արեւմուտք դարձած է ։

Փարիզի «Մոնտ»ը դիտել կուտայ որ եթէ արեւելեան Եւրոպան անջատ խմբակցութիւն մը պիտի կազմէ Արեւմտեան Եւրոպան ալ, առանց ընդօրինակելու նախորդին կազմակերպութիւնը, կրնայ եւ պարտաւոր է աւելի եւս սեղմել իր կապերը ։ Հասարակաց գաղափարներ ու շահեր բաւական չեն եթէ անոնք հիմ չեն ծառայեր գործակցութեան մը ։

ՉՈՐՍ ՀՈՎԵՐԷՆ

Վերջերս թերթերը երկարօրէն խօսեցան 20 տարեկան Պելճիքացի տղու մը մասին — Օսքար Վէրհակ — որ արտակարգ տաղանդով օժտուած թուաբէտ մըն է ։ Գիտունները քննեցին զինքը, այնչափ որոշ հետեւ տեսան որ տղան 30 երկվայրկեանին կրնար իրենց տալ 1251ին խորանարդը, վեց երկվայրկեանէն կրնար տալ 20ին խորանարդին արմատին չորրորդ տասանորդը, իսկ երեք վայրկեանէն կը բազմապատկէր 374472ը 389ով ։

Եւ սակայն այս տղեկը միակը չէ իր տեսակին մէջ ։ Սիկիլիացի հովիւի մը տղան, Վիթօ Մանկիամէլէ, թուաբանական շատ բարդ խնդիրներ կրնար լուծել՝ քանի մը վայրկեանէն ։ 1839ին, Ֆրանսական ակադեմիան կը քննէ եւ կը հարցնէ 3,796,416ին խորանարդ արմատը ։ Տղան կը պատասխանէ կէս վայրկեանէն ։ Երեք վայրկեանէն կուտայ 282,475,249ին տասներորդ արմատը ։

Գիտունները գլուխ գլխի տուած կը հարցնեն աւելի դժուար խնդիր մը — «որն է այն թիւը որուն խորանարդին վրայ եթէ բարդէք իր քառակուսիին հինգ անգամը եւ իր 49 անգամը եւ յետոյ «դինքը» հանէք, արդիւնքը կ՚ըլլայ զերօ» ։

Հարցումը հազիւ երկրորդ անգամ մը եւս կրկնուած էր, երբ տղան կը պատասխանէ «5», որ անշուշտ ճիշդ էր ։

Ճան Թամսըն անունով Իրլանտացի տղայ մը իրիկունը կը կարդար հայրիկին թերթը, ծայրէ ի ծայր, եւ առտուն բառ առ բառ կը կրկնէր ։

Կը պատմեն նաեւ պարզուկ ուրիշ պատանիի մը որ ապրած է 18րդ դարուն ։ Ոչ գրել գիտէր, ոչ կարդալ, բայց ունէր առասպելական յիշողութիւն մը ։ Կրնայիք իրեն տալ հաշուական շատ բարդ խնդիր մը, եթէ լուծումը կէս ձգէր, վեց ամիս ետքը կրնար շարունակել սկսելով այն կէտէն ուր ընդհատած էր իր հաշիւը... Անգամ մը իրեն կը հարցնեն թէ տասնաչափի մը քանի խորանարդ ութերորդը կը պարունակուի 23,145,789 հարստալարք, 5,652,732 հարստա երկայնութիւն եւ 54965 հարստա խորութիւն ունեցող մարմինի մը մէջ ։ Ճիշդ պատասխանը կուտայ քանի մը վայրկեանէն, միեւնոյն ատեն աշխատելով արօրին մէջ ։

13 տարեկան ուրիշ «հանճար» մը կրնար առանց դժուարութեան տալ, որեւէ տարիի, որեւէ ամսուան, որեւէ շաբթուան որեւէ օրը եւ թուականը ։

ԾԻԾԱՂ — Կին մըն է որ ջերմօրէն կը հաւատայ «Ամէն մարդ իրեն համար» բանաձեւին ։

ՔԵՉ ՆԱԶԱՐ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱԶԱՏ ՀԷՔԵԱԹ ՀԻՆԳ ՊԱՏԿԵՐՈՎ

(Մեծ-փոքրերի, փոքր-մեծերի

եւ ժողովրդի համար)

Գրեց՝ ԴԵՐԵՆԻԿ ԴԵՄԻՐՃԵԱՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ

ՈՒՍՏԻԱՆ — (Ակամայ զարմացած) Ի՞նչ եղաւ ։

ՆԱԶԱՐ — Էդ ո՞նց բերնից թռցրիր, որ ես աշխատեմ ։ Փի՛է, Նազարն աշխատի՞ ։ Գիտե՞ս, աշխարք իմանա ի՞նչ կ՚ասի քեզ ։

ՈՒՍՏԻԱՆ — Բօ՛օ՛... Թագաւոր ես գլխիս, որ չաշխատի՞ս ։

ՆԱԶԱՐ — Իմացի՛ր, որ ես չպիտի աշխատեմ, դու պիտի աշխատես ։

ՈՒՍՏԻԱՆ — Ինչո՞ւ, հողեմ գլուխդ, դու ի՞նչ ես ։

ՆԱԶԱՐ — Էնդուր որ ես աղնիւ եմ ։

ՈՒՍՏԻԱՆ — Ո՞նց թէ աղնիւ ես ։ Էդ էլ նո՞ր հնարեցիր ։

ՆԱԶԱՐ — Ի՞նչ պիտի հնարեմ, գրքերի մէջ գրած է ։ Պապիս պապուպապը թագաւոր էր ։ Մենք ցեղով աղնիւ ենք ։

ՈՒՍՏԻԱՆ — Ցխե՛մ պապիդ գլուխը ։ Ցեղով աղնիւը դու դառար, հա՞ ։ Չես աշխատում հերիք չի՝ հիմի էլ իմ աղնուութիւնն ուզում ես ձեռիցս խլես ։ Աղնիւը դո՞ւ ես, թէ ես ։

ՆԱԶԱՐ — Պօ՛, դու է՞լ դուրս եկար ։ Դու ի՞նչ աղնիւ ես ։

ՈՒՍՏԻԱՆ — Աղնիւը ես եմ ։ Դու որ չես իմանում, աշխարք չի՞ իմանում ։

ՆԱԶԱՐ — Էտ ո՞նց եղար աղնիւ, խելքի տուպրակ ։

ՈՒՍՏԻԱՆ — Ո՞նց թէ ։ Աղնիւ որ չէի, էլ իմ հէրը ո՞ւր կ՚առնէր ։

ՆԱԶԱՐ — Ուռներդ քեզ քաշի ։ «Աղնիւ» ։ Զհամարձակուես Նազարի մօտ էդ խօսքերն ասես ։ Մին էլ էդ աշխատանքի անունը չտաս ։ Սովոր ես վրաս բերան պատել, Անունս աշխարք է դըմբդըմբացնում ։ Մի տես՝ իմ ահից Քէօրօղլին մտածո՞ւմ է գեղին ։ Էդ ո՞ւմ շնորհքն է ։ Այ իմ գործը ։ Դու իղիթի արժէքն ի՞նչ ես իմանում ։ Իի՜... խօսեցրիր ու գործից քցեցիր ։ Ո՞վ է իմանում գեղամիջում ինչ կռիւ է ։ Մի գնամ էդ Դաղստանի աւազակների աչքին երեւամ, գեղին վնաս չտան ։ (Վերցնում է մուրճն ու քաշ տալով դրան ետեւ՝ վեր է ընկնում վրան) ։

ՈՒՍՏԻԱՆ — Հաւերին քըշ արա, բակը չմտնեն, թէ չէ... (ցոյց տալով պուճախի փայտը) տեսե՞լ ես պապական դաղանակը ։ Կարկատդ կը ճղեմ ։

ՆԱԶԱՐ — (Ներս մտիկ տալով) Կաց մի էս կռիւր վերջանայ՝ տես թէ ինչ հարսանիք եմ սարքում գլխիդ ։

ՀԱՐԵՒԱՆՈՒՀԻ — (Ներ մտնելով տան ետեւի մուտքից) Ուստիա՞ն ։

(3)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆՑԵԱԼ ՕՐ գրած էինք թէ ամերիկեան կառավարութիւնը որոշած է յունիս 1էն սկսեալ, արգելքի տակ առնել արտասահմանի օտարականներուն ամերիկեան դրամատուններու մէջ ունեցած գումարները։ Այս լուրը անգամ մը եւս կը կրկնենք յօգուտ շահագրգռուողներուն։ Մինչեւ յունիս 1, կարելի է մասնաւոր արտօնութեամբ ետ առնել պահ դրուած գումարները։ Այդ թուականէն վերջը, անոնք պիտի փոխանցուին «թշնամիներու դոյքերուն» յանձնաժողովին ։

ՊԱՐԷՆԱՒՈՐՈՒՄ — Շաքար՝ Մարտ 2էն մինչեւ 31, 125 կրամ քաքաօ եւ 125 կրամ շոքոլա E դասակարգին։ 375 կրամ շոքոլա J եւ A դասերուն, 125 կրամ V դասակարգին՝ թիւ 21 կտրօնով։ Օճառ՝ Մարտի համապատասխան կտրօնը ի զօրու է։ 100 կրամ (տնական) A M V P.1 եւ P.2 դասերուն S P կտրօնով, 200 կրամ Jերուն եւ 400 կրամ E երուն ։

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ զինուորական յանձնաժողովին երկուշաբթիի նիստին մէջ, Ռուսիոյ պատուիրակը, Անտրէ Կրոմիքօ ամբաստանեց Անգլիան եւ Ամերիկան թէ կ'ուզեն արգիլել ազգերու զինաթափումը։ Անգլիոյ ներկայացուցիչը պատասխանեց թէ զինաթափումը կախում ունի օրուան պայմաններէն եւ կրնայ իրականանալ այն ատեն երբ ազգերը իրենք զիրենք ապահով զգան ։

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ Հականա հրէական կազմակերպութիւնը սկսած է զինուորագրել 26էն 35 տարեկան ամուրիները որոնց թիւը կրնայ հասնիլ 45 հազարի ։ Մինչեւ հիմա զէնքի տակ կը գտնուին 30.000 հոգի որոնց միայն 10 հազարը կը մարզուի առ այժմ ։

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան եղեռնին նուիրուած յիշատակի տօնակատարութիւնը՝

11 ԱՊՐԻԼԻՆ

Սալ Ժէօկրաֆիի մէջ ։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Կը տօնուի Մարտ 13ին, շաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս, Հ. Ց. Դ. Տէսինի Տան մէջ ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. Ֆրանսայի Շրջ. վարչութեան։ Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Լիոնի եւ Տէսինի կոմիտէներուն եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Լիոնի, Տէսինի, Վիէնի, Վալանսի, Ռոմանի, Սէնթ Էթիէնի, Սէն Շամոնի եւ Կրընոպլի մասնաճիւղերու ։

Կը նախագահէ ընկեր Ա. ԹԱԹՈՒԼԵԱՆ

Կը խօսին ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ եւ ընկեր Ա. ՓԱՓԱԶԵԱՆ ։

Գեղարուեստական հոխ բաժին։ Սինէ «ՂԱԶՕ» կը ներկայացնէ Նոր Սերունդի կեանքէն առնուած ժապաւէն մը։ Կէս գիշերէն վերջ ընկերահամակրական խնճոյք ։ Մուտքը ազատ է ։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Եկեղ. Կրօն. ընկերակցութեան Գաննէօ Բաշանի կրթական տեղական մասնաճիւղին՝ դպրոցի հանդէսը տեղի պիտի ունենայ 14 Մարտ կիրակի ժամը 2.30ին՝ Քաշանի քաղաքապետութեան սրահին մէջ։ 85 երկսեռ աշակերտներու կողմէ պիտի ըլլան արտասանութիւն, երգ, պար եւ զանազան անակնկալներ, ուսուցչուհի Օր. Բեկրուհի Ծալեանի ղեկավարութեամբ ։ Շրջանի եւ Փարիզի հայ հասարակութիւնը կը հրաւիրուի այս շատ հաճելի հանդէսին։ Մուտքը ազատ է։

Փոխադրութեան միջոցներ. — Porte d'Orléansէն առնել 187 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Քաշանի Mairieն կամ métroով իջնել Arcueil Cachanի կայարանը ։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Օրուայ առթիւ կազմակերպուած տեղւոյն «Անդրանիկ» խումբին կողմէ, այս կիրակի օր ժամը 3էն կէս գիշեր, քաղաքապետարանի սրահին մէջ, Rue Stalingrade ։

Կը բանախօսէ « Նոր Սերունդ»ի կեդր. մարմնի ներկայացուցիչը ։

Գեղարուեստական բաժին — Ալֆորվիլի Նոր Սերունդի թատերախումբը կը ներկայացնէ Տիկին Էլէն Բիւզանդի «ԽԱՄԱՃ ԽՆՁՈՐԸ» կատակերգութիւնը։ Ժամը 8էն յետոյ պարահանդէս ։

Մասնակի պիւֆէ ։

ՇԱՎԻԼԷՆ փոքրիկն Մառի Մ. Սարգիսեան 200 ֆրանք կը նուիրէ տեղւոյն Ֆ. Կ. Խաչի Մասնաճիւղին փոխան ծաղկեպսակի իր մեծ հայրիկին ՈՐԴԻՔ ԳԷՐԳԷՐԵԱՆԻ մահուան Գ. տարելիցին առթիւ։

ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԳՈՄՈՆ, Ֆլորէալի մէջ երկուշաբթի, 8 Մարտ, ժամը 8.30ին, հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ, եւ նախաձեռնութեամբ քաղաքի ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ եւ Գոմոնի ԶԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէներու։ Սիրայօժար բեմադրութեամբ ՇԱՆԹ թատերախումբի ։

Կը ներկայացուի

ՍԵՒ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Ցնցող տրամ 5 արար

Գործող անձինք.— Տիկին Ա. Քոչարեան, ընկերներ՝ Կ. Մութաֆեան, Գ. Քէնտիրեան, Լ. Ստեփանեան, Վասիլ, Գ. Կերկերեան, եւ Ա. Մակարեան ։

Փութացէք այժմէն ապահովել ձեր տոմսերը, չի զրկուելու համար խնամքով պատրաստուած այս յեղափոխական շունչ կրող ներկայացումէն։ Եկէք խումբերով, տեսնելու համար սեւերու ազատամարտութեան ոգին, որ յախուռն պայքար մըն է անարդարութեան եւ բռնակալութեան դէմ ։

Փետրուար 29ին, կիրակի երեկոյ բոլորդ Սալ Մազընօ եւ Բշ. Մարտ 8ին՝ Գոմոնի Ֆլորէալ սինէման, վայելելու համար ցնցող տրամ մը որ տեղի ունեցած է 1793ին Ֆրանսական կղզիի մը մէջ։

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Շավիլի «Անդրանիկ» խումբի ցերեկոյթ պարահանդէսը, Մարտ 7ի կիրակի օրը։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ՓԱՐԻԶԻ «Նոր Սերունդ»ի մասնաճիւղը կը տօնէ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ, Sociétés Savantesի մեծ սրահին մէջ, 8 rue Danton, Odéon, կիրակի 21 Մարտ, ժամը 4էն 12:

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ։ Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն ։ Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino) :

Սկաուտական հոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ։

Մուտք 100 — 300 ֆրանք ։

Այրի Տիկին Արաքսի Բրուտեան եւ Տէր եւ Տիկին Արամ Մարտիրոսեան եւ զաւակները սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն մահը իրենց ամուսնոյն եւ ազգականին՝

Պ. ՕՀԱՆՆԷՍ ԲՐՈՒՏԵԱՆԻ

(Արեւելեան Յուագածու, Ամասիացի)

որ կնքեց իր մահկանացուն 52 տարեկան հասակին մէջ ։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, չորեքշաբթի ժամը 11ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon :

Մասնաւոր մահազդ չունենալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել ։

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ճօրճ Ե.-ի շքեղ սրահներուն մէջ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ժամը 15էն մինչեւ 24, երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ աթրաքսիոններ ։

Մի մոռնաք Մարտ 7ը։ «Արեւմուտք»ին օրը

Պ. ՕՆՆԻԿ ԱԶԱՐԵԱՆԻ վաղաժամ մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Պ. Հայկ ցաւակցութիւն յայտնելով կը նուիրէ 300 ֆրանք Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին կեդր. վարչութեան։ Ստանալ « Յառաջ »էն ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Բ. Ը. Մ.-ի ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ, Օթէլ Սփլանտիտի սրահներուն մէջ, Մարտ 20ին, ժամը 9.30էն մինչեւ լոյս ։ Ընտիր նուագախումբ, բազմաթիւ անակնկալներ, մանրքէններու տողանցք, երեկոյեան զգեստը յանձնարարելի ։

ՄԵԾ ՊԱՀՔԻ Միջինքին առթիւ այս հինգշաբթի, 4 Մարտ ժամը վեցէն յետոյ Փարիզի եկեղեցիին մէջ պիտի կատարուին «Ձկեացէ» եւ խաղաղական ժամերգութիւն, երկրորդ անգամ մըն ալ Մարտ 18 հինգշաբթի օր նոյն ժամուն ։

Հայ բարեպաշտ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի այս ժամերգութիւններուն։

Հոգաբարձութիւն

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Dameme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը, այս հինգշաբթի ժամը 9ին, Sociétés Savantesի մէջ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Հայերէնի դաս 8 — 9 ։

Հ. Ց. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ.—

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱՅԻ խումբը մարտ 11ին, երեկոյեան ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ՌՈՄԱՆԻ «Անդրանիկ» խումբի ժողովը՝ ուրբաթ 12 Մարտ, երեկոյեան ժամը 8ին, սովորական տեղը ։

Վալանսի ընկերներու ընդհանուր ժողովը՝ շաբաթ, 13 Մարտ երեկոյեան ժամը 8ին, Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ։

Այս երեք ժողովներուն ալ ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ ։

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Գուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil,Asnières:

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ ենթակոմիտէներն ու խումբերը —

Հինգ. 4 Մարտ — «Ակնունի» եւ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէները եւ «Իշխան» խումբը ։

Ուրբաթ, 5 Մարտ — «Թաթուլ» խումբը։

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, շաբթու մէջ իրիկուան 8ին, կիրակի օրերը ժամը 3ին։ Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները ։

ՎԻԷՆԻ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ «Մուրատ» խումբի ընդհ. անդամական ժողովը եւ դասախօսութիւնը վաղը երեկոյեան ժամը 8.30ին, Համօ Օհանջանեանի ակումբի մէջ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս շաբաթ, ժամը 8.30ին ընկերվարականներու սրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է ։

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, rue de laBrosse, հայկական դպրոցի սրահը։ Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ ։

ՎՕՔԼԻՒԶ — Հ. Ց. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, Կաւայոն, ընկեր Զաքէոսենց բնակարանը։ Կը խնդրուի, Րվլինեանի, Փոնթէի, Մոնֆավէի ու Ա. Սաթուռնէնի բոլոր ընկերներէն ներկայ գտնուիլ ։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը ։

ՎԻԷՆԻ Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Հ. Ց. Դ. «Օհանջանեան» ակումբին մէջ, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է ։

Հ. Ց. Դ. ԻՍԻԻ «Զաւարեան» կոմիտէին ժողովը շաբաթ ժամը 8.30ին Խրիմեան Ակումբին մէջ ։

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի Սեվրի Մխիթարեան վարժարանի մէջ ժամը 3ուկէսին կը դասախօսէ Պ. ԶԱՏԻԿ ԽԱՆԶԱՏԵԱՆ։ Նիւթը՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՔԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ մասնաճիւղին կողմէ ։

Մարտ 9ին, երեքշաբթի իրիկուն ժամը ճիշդ 8.30ին Cinéma Alhambraի շքեղ սրահին մէջ, métro Mairie d'Issyի դիմաց։

Կը ներկայացուի Ղ. ՄԵԼԻՔԵԱՆԻ

«ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ»Ն

եւ զաւեշտ մը « ՀԻՒԱՆԴՏԵՍ »ը։

Բեմադրութիւն ՀԱՊԷՇԵԱՆ ։ Երաժշտական բաժին Ա. Մեսումեց։

Ներկայ կ'ըլլայ Արմենուհիի հեղինակը։ Ընկեր ԲԱԼՈՒԵԱՆ պիտի խօսի երկու հեղինակներու գրականութեան մասին ։

Տոմսերը կը ծախուին Նոր Սերունդի անդամներուն մօտ և ներկայացման օրը թատրոնին մէջ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — ՄԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ազգային անմոռանալի գործիչներ Տոքթ. Համօ Օհանջանեանի եւ Նիկոլ Աղբալեանի յիշատակին, տեղի կ'ունենայ 14 Մարտ, կիրակի առաւօտեան, մասնաւոր պատարագով Գոմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ ։ Նախաձեռնութեամբ Ֆր. Հ. Կ. Խաչի Գոմոնի մասնաճիւղին, կը հրաւիրուին բոլոր ազգային կազմակերպութիւնները ներկայ գտնուիլ յարգելու համար անոնց անմահ յիշատակը ։

LE BREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 5 տող. կամ 3 անգլ
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Jeudi 4 Mars 1948 Հինգշաբթի 4 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5282-Նոր շրջան թիւ 891 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԵՑԻՆ...

«Կրնաս կարգ մը մարդոց քթէն բռնել երբեմն: Կրնաս կարգ մը ուրիշներու քթէն բռնել ամէն ատեն: Բայց չես կրնար ամէն մարդու քթէն բռնել ամէն ատեն»:

Անհաւասարակշիռ ու անպատասխանատու խմբագրի մը վերջերս կատարած սպառնալիքին առթիւ, Դաշնակցութեան Արեւմտեան Եւրոպայի Կեդր. Կոմիտէն հրապարակաւ կը հարցնէր, քանի մը օր առաջ, գիտցի՞ թերթը Խորհրդային Միութեան թէ իր հաւանութեամբ եւ գիտակցութեամբ եղած էր ծանօթ սպառնալիքը:

Փոխանակ կտրուկ ու որոշ կերպով «այո՛» կամ «ոչ» պատասխանելու, Հայոց ազգին ամենամե՛ծ կազմակերպութիւնը որոնց յաւակնութիւնները այլեւս չափ ու սահման չեն ճանչնար, երկարաշունչ յօդուածով մը ու զարտուղի ճամբաներով, կը փորձէ արդարացնել իր խմբագիրը ու կը ծամծմէ եղանակ մը որ շատոնց սկսաւ ձանձրացուցիչ դառնալ:

Ի զուր կը փնտռէք նոր միտք մը, նոր տեսակէտ մը տրուած «պատասխան»ին մէջ:

Մենք «քաղաքական կազմակերպութիւն» չենք կը յայտարարեն, ամբողջ երեք տարի քաղաքականութիւն խաղալէ եւ օտար ու հեռաւոր երկրի մը քաղաքականութիւնը ջերմեռանդ կերպով պաշտպանելէ ետք:

Օրուան ա՞յս ժամուն պէտք է սպասէին՝ չէր մը սթափելու եւ չափաւորելու համար իրենց բոցավառ սէրը հանդէպ մեր հայրենիքը հովանաւորող պետութեան վարդապետութեան:

Ինկապէս տարօրինակ երեւոյթ է որ այս «չէզոք» կազմակերպութիւնը ամէն հարցի մէջ ամէն ատեն բացարձակօրէն համակարծիք է Խորհ. Միութեան ու կոմինֆորմին տեսակէտներուն:

Երեքտարուան մէջ պատահեցա՞ւ երբեք որ Խորհ. Միութեան անպաստ մէկ տող լոյս հրատարակէին:

Երեք տարուան մէջ պատահեցա՞ւ երբեք որ Անգլիոյ, Ամերիկայի կամ Ֆրանսայի ու մնացեալ արեւմտեան ազգերուն նպաստաւոր մէկ տող հրամցնէին իրենց ընթերցողներուն:

Քաջութիւնը ունեցա՞ն երբեք քննադատելու այս կամ այն երեւոյթը Խորհրդային սահմաններէն ներս:

Համարձակեցա՞ն, օրինակ, արձագանգելու խորհրդային գրագէտներու կամ երաժիշտներու ուղղուած վերջին յանդիմանութեան լուրը:

Թոյլ տուեցա՞ւ Միութեան որ իր պաշտօնաթերթին «բազմահազար ընթերցողներուն»! հրամցնէր անգամ լուր մը ամենայն Հայոց հայրենիքէն — նոյնիսկ ոչ քաղաքական հարցերու վերաբերեալ — նկատելով, վերջ ի վերջոյ որ միայն անուղղայ իմաստակներուն համար «ամէն ինչ կատարեալ է Հայաստանի մէջ»:

Այս ի՞նչ անըմբռնելի ու անհասանելի չէզոքութիւն է որ իրաւունք տուած է իրենց որ անդադար քննադատեն, խայթեն ու ամբաստանեն արեւմտեան պետութիւնները — նոյնիսկ մեր դատին հետ կապ չունեցող հարցերու մէջ — բայց զրկած է զիրենք Խորհ. Միութեան համար անհրաժեշտ նկատուող տեղեկութեան մը արձագանգը ըլլալու տարրական ու մարդկային իրաւունքէն:

Այս ի՞նչ առեղծուած է որ «որեւէ գաղափարաբանութեան» չծառայող ու «որեւէ գաղափարաբանական քարոզութիւն» չհետապնդող Միութիւն մը, հազար կտոր կ'ըլլայ՝ միշտ Խորհ. հայրենիքը արդարացնելու եւ միշտ արեւմտեան ազգերը յանցանքի մէջ բռնելու համար:

Փէթքով մը կը գնդակահարուի Պուլկարիոյ մէջ, Մանիու մը կը դատապարտուի Ռումանիոյ մէջ — Միութեան պաշտօնաթերթը կ'արդարացնէ այդ երկիրներու համայնավար դատաւորները:

Հասարակ բախտախնդիր մը ապստամբէր կը կարդայ Աթէնքի կառավարութեան — կոմինֆորմէն հրահանգուած — Միութեան պաշտօնաթերթը կանգնած է անոր կողքին:

Գահ մը կը տապալի Պալքաններուն մէջ, համայնավարներու դաւադրութեամբ — Միութեան պաշտօնաթերթը դարձեալ կ'արդարացնէ Մոսկուայի գործակալները:

Չեխոսլովաքիոյ մէջ կը հաստատուի կարմիր կառավարութիւն մը — Միութեան պաշտօնաթերթը ցնծութեան մէջ է:

Ո՞ր մէկը յիշել:

— Մեր հայրենիքին շահը այդպէ՞ս կը պահանջէ, պիտի պատասխանեն «չէզոք» կազմակերպութեան «Հայաստանասէրները»:

Երբե՞ն ի վեր կամ ո՞ր երկինքին տակ — Խորհրդային Միութենէն զատ — հայրենիքի սէրը պարտք կը դնէ անհատին ու համայնքին վրայ՝ բարեմիտ քննադատութեան իրաւունքէն հրաժարելու:

Թորէզներն ու Հէրի Փոլիթները հայրենասէրներ չե՞ն:

Աւելի պարկեշտ պիտի ըլլար, անշուշտ, յայտարարել որ «Հայաստանասիրութիւնը» չէ որ կը պահանջէ մերիններէն համայնավարութիւն խաղալ ազատ երկիրներու մէջ այլ «անտեսանելի խմբագիրը» որ իր մատին ծայրը առած է ծանօթ Միութիւնը — եւ իր պաշտօնաթերթը — ու հրամաններ կ'արձակէ անդադար — Պիտի գրէք էնպէս ինչպէս մենք ենք հրահանգուած ...

Հայոց ազգը պիտի չուզէր որ մարդիկ իր քթէն բռնէին ամէն ատեն ու ամէն տեղ:

Շ.

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻԱ

ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՁԵՒԸ «ԿԸ ՏԵՂԱՒՈՐՈՒԻ»

Չեխոսլովաքիոյ համայնավար կուսակցութեան ընդհանուր քարտուղարը երեքշաբթի օր յայտարարեց թէ սխալ է կառավարութեան անդամներէն մէկուն այն յայտարարութիւնը թէ կուսակցութեան բջիջները — գործօն մարմիններ — առժամեայ բնոյթ ունին: Ընդհակառակը, անոնք մնայուն հիմնարկութիւններ են, ըսաւ քարտուղարը:

Համայնավար կառավարութիւնը հետզհետէ «կը տեղաւորուի» երկրին մէջ: Տասը օրուան տագնապալի կացութեան յաջորդած է կատարեալ անդորրութիւն բոլոր ճակատներուն վրայ: Ոստիկանները այլեւս զէնք չեն կրեր եւ ցոյցեր տեղի չեն ունենար մայրաքաղաքին պողոտաներուն վրայ: Երթեւեկը կանոնաւորուած է եւ ամէն մարդ կը զբաղի միայն իր գործով:

Պետական պաշտօնեաներուն արգիլուած է յարաբերութիւն մշակել Ամերիկացիներուն հետ: Ըսուած է այս վերջիններուն որ «մոռնան հին օրերու մտերմութիւնները»: Ամերիկեան թերթի մը թղթակիցը կ'ըսէ որ «Չեխերը, փողոցին մէջ այլեւս բարեւ ալ չեն տար իրենց Ամերիկացի ծանօթներուն»:

★ Անգլիոյ Աշխատաւորական կուսակցութիւնը հետեւեալ յայտարարութիւնը հրատարակած է. — Չեխոսլովաքիոյ դէպքերը աղէտաբերութիւն մը եւ դաս մը եղան ընկերվարականներուն համար: Երկրին միութիւնը քայքայուեցաւ մէկ շաբթուան մէջ, որովհետեւ համայնավար կուսակցութիւնը վախնալով որ պիտի պարտուի յառաջիկայ ընտրութեանց մէջ, նախընտրեց իր մենատիրութիւնը պարտադրել: Չկայ աւելի պայծառ ապացոյց քան այն որ համայնավարները թշնամի կը նկատեն բոլոր անոնք որոնք անմիջապէս չեն ըլլար իրենց քմահաճոյքներուն: Որ եւէ փորձ որ կ'աշխատի ընկերվարութիւն հաստատել մերժելով ժողովրդավարութիւնն ու մարդկային իրաւունքները եւ զաղտնի ոստիկանութեան ապաւինելով, վերջի վերջոյ կը յանգի մենատիրութեան:

ՊԵԼԿՐԱՏԻ կոմինֆորմին պաշտօնաթերթը իր վերջին թիւով կը հրատարակէ Ֆրանսայի նուիրուած յօդուած մը որուն մէջ դիտել կը տրուի որ «Ֆրանսայի մէջ կազմակերպուած պաշտպանութեան կոմիտէները շատ գործօն դեր կը կատարեն եւ հետզհետէ պիտի բազմապատկուի անոնց թիւը: Կոմիտէները մեծ աշխատանք կը թափեն 70 օդանաւային գործարաններու մէջ: Անոնց նպատակն է «պաշտպանել Ֆրանսայի տնտեսական եւ քաղաքական անկախութիւնը անգլօ-ամերիկեան աշխարհակալութեան դէմ»: Բազմաթիւ կոմիտէներ հաստատուած են Փարիզի, Մարսէյլի, Պորտոյի եւ ուրիշ շրջաններու մէջ: Ներքին նախարարութիւնը յայտարարեց երեքշաբթի օր թէ «ընդհ. ապահովութեան իշխանութիւնները տեղեակ են համայնավարներու գործունէութեան»:

Արեւմտեան խմբակցութիւնը

ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ԲԱՑՈՒԻ ԱՅՍՕՐ

Մեծն Բրիտանիոյ, Ֆրանսայի, Պելճիքայի, Հոլանտայի եւ Լիւքսէմպուրկի կառավարութեանց ներկայացուցիչները այսօր նոր խորհրդաժողով մը կը գումարեն Պրիւքսէլի մէջ քննելու համար օրուան տագնապալի կացութիւնը ինչպէս նաեւ այն միջոցները որոնք անմիջապէս ձեռք պիտի առնուին իրականացնելու համար արեւմտեան ազգերու Դաշնակցութեան — կամ զինակցութեան — ծրագիրը:

Խորհրդաժողովը պիտի տեւէ շաբաթ մը: Նախապատրաստական աշխատանքներէն ու խորհրդակցութիւններէն ետք, Պրիւքսէլ պիտի երթան Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարները՝ հանդիպելու համար մնացեալ երեք պետութեանց իրենց պաշտօնակիցներուն:

Քաղաքական շրջանակներուն մէջ դիտել կը տրուի որ օրակարգի վրայ կան՝ տնտեսական, ելմտական եւ զինուորական դաշնագիրներ կնքելու խնդիրները: Օրուան այս ժամուն ամէնէն առիպողականն է, կ'ըսուի, տնտեսական համաձայնութիւն մը շահագրգռուող պետութեանց միջեւ: Մանրամասնօրէն պիտի քննուին այն հարցերը որոնց հիման վրայ կարելի պիտի ըլլայ զինուորական դաշնագիր մը կնքել: Այս վերջինը պիտի ըլլայ աւելի համապարփակ քան Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ կնքուած Տիւնքըրքի համաձայնութիւնը: Մինչեւ հիմա հաւանական թշնամի կը նկատուէր միայն Գերմանիան, բայց կնքուելիք դաշնագրին մէջ նկատի պիտի առնուին նաեւ ուրիշ երկիրներ որոնք կրնան նախայարձակ ըլլալ ապագային:

Խորհրդաժողովին նպատակներէն մէկը պիտի ըլլայ աւելի սերտ գործակցութիւն առեղծել Մարշըլի ծրագրէն օգտուող պետութեանց միջեւ՝ Արեւմտեան Գերմանիան ալ միասին առնելով:

★ Այսօրուան խորհրդաժողովը բնաւ կապ չունի այն միւս խորհրդաժողովին հետ զոր 16 պետութիւնները պիտի գումարեն Փարիզի մէջ՝ Մարտ 15ին: Քաղաքական պատասխանատու շըրջանակները միանգամընդմիշտ համոզուած են որ Խորհ. Միութիւնը ոչ մէկ միջոցի առջեւ կանգ պիտի չառնէ ձախողեցնելու համար Մարշըլի ծրագրին գործադրութիւնը: Այդ պատճառաւ ալ, 16 պետութիւնները ձեւ մը պիտի գտնեն աւելի ամուր հիմերու վրայ դնելու համար այդ ծրագիրը:

★ Լոնտոնի դիւանագիտական շրջանակները համոզուած են որ Մոսկուայի յաջորդ զոհը պիտի ըլլայ Իտալիան: Խորհրդային Միութեան «ցանկ»ին վրայ կան, ի հարկէ, Յունաստանն ու Թուրքիան «բայց, կ'ըսեն Լոնտոնի մէջ, որեւէ ոտնձգութիւն այդ երկիրներուն դէմ կրնայ բուն դիմադրութեան տեղի տալ»: Ուաշինկթընի կառավարութիւնը իր ուշադրութեան առարկայ դարձուած է, վերջերս, Թուրքիան «իբրեւ վտանգուած երկիր»:

Ֆինլանտական խնդիրը

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐԸ ՄԱՐԱՋԱԽՏԻՆ

Համաձայն Հելսինքիէն ստացուած տեղեկութեանց, Ֆինլանտայի նախագահ Փաասիքիվի հետեւեալ հարցումները ըրած է մարաջախտ Սթալինի՝ ի պատասխան այս վերջինին նամակին. —

Ա.— Ֆինլանտական բանակը ի՞նչ յանձնառութիւններ պիտի առնէ առաջարկուած դաշնագրով:

Բ.— Կնքուելիք դաշնագիրը ի՞նչ տեւողութիւն պիտի գործէ:

Գ.— Դաշնագիրը պիտի կրնա՞յ բարելաւել երկու երկիրներու յարաբերութիւնները:

Դ.— Դաշնագիրը ի՞նչ հակազդեցութիւն պիտի ունենայ հաշտութեան դաշնագրին վրայ:

Ե.— Ռումանական եւ Հունգարական դաշնագիրներուն կարգ մը յօդուածները — որոնք օրինակ ցոյց կը տրուին — ի՞նչ նշանակութիւն ունին:

Ֆինլանտական կառավարութիւնը այս հարցերն է որ կը քննէ հիմա: Դաշնագրին կնքումին բոլորովին համաձայն է միայն ժողովրդական կուսակցութիւնը իսկ մնացեալները վարանումի մէջ են: Կարգ մը գործարաններու համայնավար բանուորները կը յանձնարարեն կառավարութեան որ ընդունի երթայ Սթալինի առաջարկներու: Նախագահը կը սպասէ խորհրդարանի որոշումին:

★ Անգլիա եւ Ֆինլանտա առեւտրական դաշնագիր մը պիտի կնքեն ի մօտոյ: Անգլիա կէս միլիոն թոն հանքածուխ եւ 40 հազար թոն պողպատ պիտի հայթայթէ, եւ փոխարէն պիտի ստանայ անտառային կարգ մը նիւթեր եւ թուղթ:

ՕԴԱՆԱՒԱՅԻՆ աղէտալի արկած մը պատահեցաւ Լոնտոնի մէջ, երեքշաբթի օր, երբ Պելճիքայէն հասնող օդանաւը օդակայան իջնելու պահուն, իր հաւասարակշռութիւնը կորսնցնելով ցամքին վրայ վար ինկաւ ու կրակ առաւ: 19 հոգի սպաննուեցան:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՃԱՌԱԳԱՅԹ ՄԸ ԹԱՂԵՑԻՆՔ

Ճառագայթ մը բաղմանչոյլ։ Ճառագայթը կը թաղուի՞։ Ահա տեսէք վերջալոյսը բոցավառ, որ կը խորասուզուի հորիզոնին վրայ։ Կը թաղուի՞։

Օշական տակաւին ի վիճակի էր ստեղծագործելու, երբ դաւադիր երակ մը պայթեցուց իր սիրտը։

Եւ ինչ եղերական զուգադիպութիւն։

Ինկաւ ճիշդ այն ճամբուն վրայ որուն սարսափները պատմելու ձեռնարկած էր, «Մնացորդաց»ի վերջին շարքը, «Արեան ճանապարհով»։

Այն ճամբուն վրայ ուր ամբողջ ժողովուրդ մը փռչիացաւ Ակնունիներով, Զարդարեաններով, Խաժակներով, Բժ. Տաղաւարեաններով, Ս. Մինասեաններով, Ճանկիւլեաններով։ Ապա եւ Զօհրապներով ու Վարդգէսներով։

Ինք հրաշքով փրկուած էր հայաջինջ ալիքէն, եւ ահաւասիկ իր տեղը կը գտնէ նոյն ճամբուն վրայ։

Ատով իսկ նորաբաց փոսը կը դառնայ խորհրդանշան մը այս գերեզմանատան մէջ — Հողվրտիք՝ մեր իմաստուն ժողովուրդին բառով։

Օշական պէտք է մնայ այստեղ, յիշեցնելու համար թէ իր երկունքը կանդ առաւ, իր շունչը սպառեցաւ նոյն երազով։

Իր մահը, խորապէս կսկծալի, կը դառնայ կատարեալ ողբերգութիւն մը, ճիշդ անոր համար որ չկրցաւ լրացնել «Արեան ճանապարհով»ը։ Այն ինչ որ սկսած էր «Մնացորդաց»ով, կը կազմէ ամենէն վճռական վկայութիւնը ծրագրուած գործին մեծութեան, խորութեան։

Մնաց, որ, ո՞վ պիտի փորձէր չափել խորութիւնը Օշականի մշակած գրականութեան։ Մաւանդ այս գորշ օրերուն, ուր որ եւ է դպիր կամ չինովնիկ, յետին թշուառականը, կրնայ ճակատ եւ արժէք մրոտել։

Ուսուցիչ՝ յետամնաց գիւղի մը մէջ, Օշական դըժուշութեամբ մտաւ գրական ասպարէզը, հէքեաթներ հիւսելով։

Բայց, առաջին օրէն իսկ օտար յառաջապահ գրականութեան ընթերցումը դարձաւ տեսակ մը մոլութիւն իրեն համար։ Շաբաթը առնուազն մէկ անգամ Պրուսայէն Պոլիս կ'իջնէր հեւ ի հեւ, Փարիզեան գիրքեր, մանաւանդ Mercure de France եւ անոր հրատարակութիւնները փոխ առնելու եւ վերադարձնելու համար։

Երբ հետզհետէ տիրական դիրք մը բռնեց հրապարակին վրայ, կը խոստովանէր թէ երկու հազար հատոր կարդացած է արդէն։

Անշուշտ այդ է մէկ պատճառը, եթէ, տարիներու ընթացքին, դարձաւ զարտուղի դէմք մը, եւ արտադրութեամբ եւ լեզուով։ Այլ մանաւանդ լեզուով, որ մինչեւ վերջը մնաց խորթ եւ խրթին։ Միայն երեւութապէս անմատչելի։

Ափսոս որ առիթ չեղաւ մեր աշխարհաբարին վերածելու նմոյշ մը «Մնացորդաց»ի հոյակապ էջերէն։ Առանց ստորակէտ փոխելու, որպէսզի տեսնէինք թէ ինչ պիտի ըլլար իր տպաւորութիւնը։

Ամէն պարագայի մէջ, այդ լեզուն եթէ կը դժուարացնէ ընթերցումը, ոչինչ կը պակսեցնէ իր ստեղծագործութեանց հիմնական արժէքէն։

Հեղումը — իր բառով — այնքան յորդ եւ սրընթաց, թէրեւս թոյլ չէր տար ճշդումներով զբաղելու։ Ապացոյց՝ իր բարի, երբեմն սկեպտիկ ժպիտը, մեր դիտողութեանց առթիւ։

Պահ մը աչքի առջեւ բերէք իր անընդհատ երկունքը՝ հէքեաթներէն մինչեւ «Մնացորդաց»ի երկու հազար էջերը — միայն տպագրուած մասը։ Ցեառոյ այն հազարաւոր էջերը որ կը մնան անտիպ։ Ու դեռ այն միւս հազարները զոր պիտի լեցնէր։

Այս անմահ դէզին քով շարեցէք իր քննադատական տեսութիւնները, սկսելով այլեւս պատմական «Հարթմանք»ներէն, եւ ապա լեռնակուտակ ուսումնասիրութիւնները, մենագրութիւնները, վերլուծումները, թատերախաղերը — տպագիր թէ անտիպ։

Ու վերջապէս իր «Համապատկերը», որուն 12 հատորներէն միայն մէկը լոյս տեսած է։ Թերեւս ալ ուրիշ աշխատութիւններ ու ծրագիրներ։

Աչքի առջեւ բերէք այս անմախընթաց, այս հոծ եւ յարաճուն վաստակը, եւ դուք վճռեցէք թէ որ բարձունքին վրայ թառած պիտի ըլլարՅակոբ Օշական, որեւէ օտար գրականութեան մէջ։

Եւ այս բոլորը՝ ի շահ գալոց սերունդներու։ Անսպառ գանձ մը՝ յաւիտենական հայրենիքին համար, որուն այսօրուան տէրերն մանրանկարը այնքան տմարդի դիրք մը բռնեց իրեն հանդէպ, չնորհիւ ստարոտի կարդուսարքի մը։

Ոչինչ։ Այն յորդահոսան, անհամար բազմութիւնը որ հետեւեցաւ իր յուղարկաւորութեան, չալէպի եւեղեցիէն մինչեւ ազգ. գերեզմանատունը, այն արցունքները որ հոսեցան իր հողաթումբին վրայ, այն կրակոտ երիտասարդութիւնը որ դագաղը կրեց իր ուսերուն վրայ, — այս խօսուն թիւերը եւ նոյնքան պերճախօս երեւոյթներ, հարիւրապատիկ աւելի կ'արժեն քան ամէնէն չոպլերան վկայութիւնները ազանդաւոր, հաստուածամոլ Երեւանէն եւ անոր պոյզգոյն բանբերներէն։

Ամբողջ քաղաք մը ոտքի, խորապէս յուզուած եւ երկիւղած։

Ահա թէ ինչպէս թաղեցինք այս բացառիկ դէմքը, Յակոբ Օշական, որ սերունդներու երախտագիտութիւնը շահեցաւ։ Իբրեւ դրագէտ քննադատ՝ իր հոծ եւ մշտահոս գրիչով, եւ իբրեւ ուսուցիչ՝ իր վերանորոգիչ շունչով։

Ճառագայթ մը՝ արեան ճամբուն վրայ։ Գերագոյն սխոփանքը մոզի հերոսի մը համար, որ նոյնպէս արիւն քամեց, անդադար պեղելու, քըրքրելու, վերլուծելու համար հալածական ժողովուրդի հոգեկան խորութիւններն ու բարձունքները։

Պիտի կրնայի՞ք ցուցնել յիշատակարան մը աւելի թանկագին քան արձանագրութիւնը իր ստեղծագործութեանց։ Իր մշտանորոգ երկունքին ու վաստակին։ Անօրինակ՝ նոյնիսկ իրենց հակասութիւններով։

(Արեւելք)

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԿԱՐՍԻ ՈՒ ԱՐՏԱՀԱՆԻ ԽՆԴԻՐԸ

Վերջապէս «Ցառաջդիմականներ»ի Ամերիկահայ Ազգ. Խորհուրդը, ՄԱԿի դիւանից ձեռք է բերել 1947 թ. Հոկտ. 24ին Վիշինսքիի Թուրք ներկայացուցիչ Սէլիմ Սարբերին տուած պատասխանի արձանագրութիւնը եւ հրատարակել է։ Փաբիզի իրենց լուսադբարին խմբագրութիւն էլ պարտք է համարել արտատպելու։

Լաւ է որ իրենք, «Ցառաջդիմականներն» էլ ունեցան Վիշինսքիի ծանօթ ճառի բնագիրը եւ հրատարակեցին իրենց թերթերի մէջ։

Իսկ մեր Դաշնակցական օրաթերթերը օրը օրին հրատարակեցին պաշտօնական եւ լրագիրներից քաղած տեղեկութիւնները նախ երկու Վրացի գիտնականների ծանօթ ելոյթի եւ ապա Վիշինսկիի չարաբաստիկ ճառի մասին, ուժգին կերպով բողոքելով թէ Վրացի գիտնականների բերած անհիմն փաստարկութեան եւ թէ Վիշինսքիի Վրացիների առաջարկի պաշտպանութեան դէմ։

Իրաւացիօրէն մեր թերթերը պահանջում էին, որ «Ցառաջդիմականներն» էլ քաջութիւն ունենան երկու Վրացի գիտնականների եւ Վիշինսքիի ելոյթների մասին իրենց կարծիքը յայտնեն։

Հիմի վարդապետ - խմբագիրը այս առթիւ յայտնում է, որ ինքը մի անգամ է միայն արտայայտուել, ասելով.

«Որ Սով. Միութեան պատուիրակին վերագրուած խօսքերը իրականութեան չեն համապատասխանում»։ Եւ ապա աւելացնում է որ «Ամերիկայի Հայ Ազգ. խորհուրդը ձեռք բերելով եւ հրատարակելով խնդրոյ առարկայ եղող ճառի պաշտօնական արձանագրութիւնը, մեծ ծառայութիւն է մատուցել դաղութահայութեան, որովհետեւ այսպիսի փաստերով միայն կարելի է վերդովուած սրտերը հանդարտացնել, ճշմարտութիւնը հանրութեան մատչելի դարձնել»։

Ապա աւելացնում է որ «Վիշինսկիի ճառի ընթերցումից պարզւում է որ՝—

1) ՄԱԿի ժողովում Կարսի եւ Արտահանի հարց չի դրուել։

2) Վիշինսքին չի պահանջել, որ Կարսը եւ Արտահանը Վրաստանին կցուին։

3) Սով. Միութեան (որ է եւ Սով. Հայաստանի) ներկայացուցիչը այդ մասին արտայայտուել է ոչ թէ ինքնաբերաբար, այլ ի պատասխան Թուրքիոյ ներկայացուցիչ Սելիմ Սերբերի։ Այս նշանակում է, որ Վիշինսքին Կարսի եւ Արտահանի խօսքը չէր անի, եթէ Թուրքիոյ ներկայացուցիչը այդ ուղղութեամբ չակնարկէր։

4) Սովետական եւ ոչ սովետական մամուլի մէջ ներկայացուած հողային պահանջները, որոնց մասին ակնարկել է Թուրքիոյ պատուիրակը, Վիշինսքին համարում է «Պղատոնական յայտարարութիւններ», ինչ որ նշանակում է թէ Սով. Միութեան համար դեռ ժամանակը չի եկել այդ հարցը պաշտօնապէս ներկայացնելու։ Եւ որ դըլխաւորն է.

5) Վիշինսքին իրաւացի չ գտնում Կարսի եւ Արտահանի մասին արած Վրացի գիտնականների յայտարարութիւնը, ինչպէս եւ իրաւացի է գտնում Թրքահայաստանի մասին ներկայացուած Հայոց պահանջները, ասելով.

— «Այս հողերը, որ թրքական յուծին տակ են, թրքական հանրապետութեան մէջ, իրօղութեան մէջ հայկական են եւ ոչ թրքական»։ Այսպիսով նա իրաւունք է տալիս թէ Վրացիներին եւ թէ մեր հողային պահանջներին։ Այս մասին քաղաքութիւն պահեց Դաշնակ մամուլը հասկանալի պատճառներով»։

Դիտմամբ այսքան երկար մէջբերումներ արի, որպէսզի մեր թերթի ընթերցողներ լինի դաժուար կարողանան կազմել նախկին վարդապետի փաստարկութեան մասին։

Հիմի էլ տեսնենք թէ՝ ըստ «Ցառաջդիմականներ»ին ի՞նչ է յայտարարել Սով. Միութեան պատուիրակ Վիշինսքին։

«Այս գիտնականները, այս խաղաղասէր ակադեմականները, կ'ուզեն վերանկատողութեան առնել այն հարցը եւ գիտնալ թէ արդար պիտի ըլլա՞ր այս հողերը յանձնել Վրաց. Հանրապետութեան, ու-տեսական եւ բազմաթիւ ուրիշ պատճառներով։ Անոնք կ'առաջարկեն որ ասիկա նկատողութեան առնուի։ Մենք չենք մերժեր ասիկա վերանկատողութեան առնել եւ երբ ասիկա նկատողութեան առնուի, — եթէ առիթն ունենանք դայն նկատի առնելու, ինչպէս որ այս Վրացի ակադեմականները իրաւունք ունին այդ ընելու, եթէ ասիկա նկատողութեան առնուի,— «Մենք պիտի պնդենք թէ այս հողերը վրացական են, որովհետեւ անոնք Վրացական են»։

Այսպիսով «Ցառաջդիմականներն» էլ կարդալով իրենց պաշտօնական օրաթերթերը, պիտի տեսնեն, որ մեր Դաշնակցական թերթերի մէջ Վիշինսքիի պաշտօնական յայտարարութիւնը Կարսը եւ Արտահանը Վրացիների պատկանելու մասին, միանգամայն ճիշդ է եղել թարգմանուած պաշտօնական տեղեկութիւններից եւ ոչ թէ աղաւաղ կամ միտումնաւոր խեղաթիւրումներ են։ Փաստե՞ր կ'ուզէք, ահաւասիկ Կարսի եւ Արտահանի մասին եղած Վիշինսքիի յայտարարութիւնը,— Մենք պիտի պնդենք թէ այս հողերը վրացական են, որովհետեւ անոնք վրացական են։

Երեւի Վիշինսքիի այս յայտարարութեան հիման վրայ է որ, նախկին վարդապետը քծնօրէն, իր հերթին, այս առթիւ գրած խմբագրականի մէջ բանաձեւած հինգերորդ կէտը սկսում է հետեւեալ բառերով — «Վիշինսքին իրաւացի է գտնում Կարսի եւ Արտահանի մասին Վրացի գիտնականների յայտարարութիւնը»։ Իսկ դուք, պարոնայք «Ցառաջդիմականներ» «Հայաստանասէր» հայրենակիցներ, ի՞նչ է ձեր անձնական եւ կամ հաւաքական կարծիքը Կարսի եւ Արտահանի Հայերին եւ կամ Վրացիներին պատկանելու շատ կարեւոր հարցի մասին։

Մենք Դաշնակցականներս թէ մեր մամուլի մէջ եւ թէ հրապարակային ժողովներում յայտարարում ենք ի գիտութիւն ամբողջ աշխարհի, որ Կարսն ու Արտահանը պատկանում է մեզ Հայերիս եւ ոչ թէ Վրացիներին։ Դուք էլ յստակ ձեւակերպեցէք ձեր տեսակէտը։

ԲԵՆՕ

Ինչպէս են խեղաթիւրում պատմութիւնը

(Բ. եւ վերջին մաս)

Պրոֆ. Շեստակովի գրքից թարգմանուած մի հատուած էր, որտեղ ասած էր.

«Մեր երկրում ամենահին պետութիւնը եղել է հարաւային Անդրկովկասում, սրանից 3000 տարի առաջ։ Անդրկովկասի այդ պետութիւնը կոչւում էր Ուրարտու, որը գտնւում էր Արարատ լերան եւ Վանայ լճի շրջապատում։ Այդ պետութեան սահմաններում այն ժամանակ ապրում էին Վրացիների նախահայրերը...» եւն.։

Մինչ ես կարդացածս կրկնում էի ու երրորդում, Գապաշան զայրոյթից ինքն իրեն էր ուտում՝ հոլովելով թարգմանչի անունը եւ իմ ամբիոնից պինդ բռնած աղաղակում.

— Եղբայր, էս մեր թարգմանիչը այնքան բա՞նն էլ չգիտէ, որ Արարատի եւ Վանի շրջակայքում Վրացիներն ո՞ւմ չունին էին մաչկում այն ժամանակներին....

Խնդիրը կնճռոտ էր։ Ես առանց որեւէ բառ փոխանակելու՝ վերցրի հեռախօսի ընկալուչը։

— Ալլօ, տուէք խնդրեմ «Բ.» խմբագրութիւնը։

— Թարգմանիչ Ա.-ին կանչէք հեռախօսի մօտ.

— Այո... լսիր, այս քո թարգմանութեան մէջ սխալներ են սպրդել...

— Գիտեմ, գիտեմ, ինչի մասին է խօսքը հասկացայ, աւելի լաւ է եկէք այստեղ եւ այդ խնդիրը խմբագրի հետ պարզեցէք...

— Մի հարցրու դրան, թէ Վանում Վրացի տեսե՞լ ես որ...

— Սպասիր Գապաշ, ձուկը գլխից է հոտել.— Հանգստացրի ծերունին՝ ընկալուչը կախ տալով։

Սրբագրիչն արդէն վերադարձել էր։ Բարեբախտաբար Գլավլիտի լիազօրը «սխալներ» չէր գտել եւ ստորագրել էր տպագրելու արտօնութեան վրայ։

Թերթն սկսեց տպագրուել։ Մի քանի օրինակ վերցնելով՝ վերադարձայ։

Երբ մտայ թարգմանչի սենեակը նա բաց արեց գրքի նոյն էջը եւ ինձ մեկնեց՝ ասելով.

— Ահա արշինը, ահա կտաւը, չափիր տեսնեմ, դու որ իմ տեղ լինէիր, ի՞նչ կ'անէիր։ Սկզբից ես էլ չհաւատացի իմ աչքերին, բայց իրականութիւնն անողոք է, նայիր ռուսերէն թերթերին, նայիր Թիֆլիզի «Պրոլետար»ին, որ ամենից շատ է սկսել թարգմանելը ։

Մինչ նա խօսում էր եւ նորանոր փաստերով ապացուցել ուզում իր անմեղութիւնը, ես իմ այսօրուայ աչքերով այն օրն էլ կարդացի հետեւեալ տողերը.«որ Արարատի եւ Վանայ լճի շրջանում ապրող ժողովուրդները, իրենց ուրայտուպետութեամբ հանդերձ՝ եղել են Վրացիների նախահայրերը »։

Պատմութիւն», I Գիրք, Ս. հնագոյն պետութիւնները մեր երկրում։ Հրատարակութիւն 1937 Մոսկուա ։

— Ի՞նչպէս թէ, Արարատը Վրացիների նախահայրերի երկիր... այդ ո՞ր գրքի մէջ է գրուած։ Զգիտեմ այդ Ռուսները իրենց խելքը կաղամբի՞ հետ են կերել, ի՞նչ է, որ այսպէս խեղաթիւրում են պատմութիւնը ։

— Սըսս... ցուցամատը շրթունքին սեղմելով զգուշացրեց թարգմանիչը եւ ակնարկեց հարեւան սենեակը, որտեղ խմբագիրն էր նստած, եւ որը իր աշխատանոցից բաժանուած էր տախտակէ բարակ միջնորմով ։

— Ասե՞լ ես իրեն,— հարցրեցի շշնջալէն։

— Նայել անգամ չուզեց, հրամայեց թարգմանել ինչպէս որ է...

Ցանկարծ գլխուս մի միտք ծագեց։ Միտքը լուսաւոր էր եւ յուսատու ։

— Չի՞ կարող պատահի տպագրական սխալ լինի.— ասացի եւ արագ քայլերով մտայ ընդհանուր բաժին ։

— Ալլօ, կարո՞ղ եմ խօսել Տասսի գործակալութեան հետ ։

Թիւը ստանում եմ եւ բացատրում եմ պրոֆ. Շեստակովի բարբարոսութիւնը, նոյնիսկ սրբագրելու առաջարկ եմ ներկայացնում։ Բայց ով վարմանք, փոխանակ իմ բացատրութիւնները լսելու, կամ գրաւոր պահանջելու որեւէ լուսաբանութիւն, նրանք ինչ նախատում են եւ սպառնում, որպէսզի լռեմ։ Ես զղջում եմ իմ արածի համար, բայց արդէն ուշ էր։

— Եկ, հալա նեղս եկ.— դուռը բանալով կանչում է թարգմանիչը ։

— Այդ դեռ ոչինչ, սա կարդա.— ասում է եւ գիրքն ինձ մեկնում ։

Ահա կարդում եմ, դուք էլ լսեցէք, ով ականջ ունի, չի խլացել լաւ լսեցէք ։

... « Քաղաքների բնակիչները գրեր յօրինեցին եւ սովորեցին գրել կարդալ։ Այս կերպով, Վրաստանում աւելի քան երկու հազար (2000) տարի առաջ յօրինեցին իրենց այբուբենը եւ դրել կարդալ սովորեցին։ Քաղաքներում առաջ եկան առաջին գիտնականները, սկսեցին զարգանալ գիտութիւնն ու արուեստը»։

Միեւնոյն գրքի նոյն գլուխը ։

Ո՞ւմ հարցնեմ, թէ ինչո՞ւ պրոֆ. Շեստակովը Հայերի անունը յիշել անգամ չի, կամեցել ։

Ինչի՞ համար է այս պատմութեան խեղաթիւրումը ։

Ո՞ւր են Մեսրոպ Մաշթոցի անունը, Տիգրան Մեծը եւ ուրիշ քանի քանի անուններ։ Այդ ո՞րտեղ է գրուած որ Վրացիները 2000 տարի առաջ գիր ու գրականութիւն ունէին ։ Անպատուաբե՞ր են համարել ասելու որ մի հայորդի է ձգել Վրացիների գրերի գիւտը անողը եւ այն էլ հայ գրերը գիւտից քանի տարի վերջը միայն։Իսկ Արարատի եւ Վանի մասին չգիտեմ ի՞նչ գրեմ, կամ ի՞նչպէս գրեմ ։

Ռուս Շեստակովներն ու Վիշինսկիները իրենց օրուայ տէրերուն հլու, ամէն ինչ փոխում են, կեղծում, ստում, խեղաթիւրում ու գլխիվայր դարձնում, որպէսզի օրուայ տէրը լաւ աչքով նայէ իրենց վրայ։ Նրանք սողում են իրենց տիրոջ ոտքերի տակ, որպէսզի իրենք էլ չդնան իրենց աւագների ճանապարհով։ Դրա համար էլ նրանք դեռ շատ նորանոր պատմութիւններ պիտի յօրինեն, իրենց կեղտոտ կաշին փրկելու համար։

Պրոֆ. Շեստակովի գիրքն այսօր թարգմանուած է խորհրդային ժողովրդների բոլոր լեզուներով եւ այդ խեղաթիւրուած պատմութիւնը, ստայօդ եւ շինծու, դէպքերն ու եղելութիւնները, այդ ապաղակող սուտն ու ստորնաքարշ կեղծիքը այսօր հազարաւոր ու միլիոնաւոր բերաններով կրկնուելով բազմիցս անգամ, դարձել են ամենամեծ ճշմարտութիւն եւ աներկբայելի իրականութիւն, Ստալինեան «ազատ» արեւի տակ ։

Այսօր այդ նոյն գրքով է պատմութիւն սովորում նաեւ Երեւանի ու Էջմիածնի հայ մանուկը, ամէն օր եւ ամէն ժամ նայելով իր նախնիքների հմայք Մասիսին ։

Ինչպէս խորհրդային վարիչներից իւրաքանչիւրի, այնպէս էլ Վիշինսկու ճառերը իրենց ամբողջութեամբ արտատպւում են «Խորհրդ. Հայաստան»ին միւս հայատառ թերթերի մէջ, եւ կուսակցական քարոզիչները ճգնած են հաւատացնել հայ մշակին ու շինականին, որ Կարսը եւ Արտահանը Վրացական նահանգներ են եղել ։

Այսօր Կարսեցի գաղթականը իր համայնավար շէֆերից պիտի լսի, որ իր ծննդավայրը յանկարծ վրացական դարձաւ ։

Ահա թէ ինչպէս է խեղաթիւրւում պատմութիւնը ։

Ծ. ԳԵՐՈՒՆԵԱՆ

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՍՔԵՐ

ԻՐԱՐՈՒ վիճակէ հասկնալու համար մարդիկ պէտք է փոխեն իրենց դիրքերը։ Ամէն բժիշկ պէտք է վիրաբուժական գործողութեան մը ենթարկուի. ամէն ոստիկան պէտք է բանտ երթայ, քանի մը ամիս, եւ ամէն հարուստ պէտք է բանտուորութիւն ընէ ։

ԸՍԷ ՄԷԿՈՒ ՄԸ ԹԷ իր մարմինին մէջ այսքան ոսկոր ունի կը հաւատայ որովհետեւ չի կրնար ստուգել։ Բայց ըսէ իրեն — մի նստիր, այդ նստարանին վրայ, ներկը թաց է... Զի հաւատար եւ ... կ'ուզէ ստուգել ։

ԶՈՐՍ ՀՈՎԵՐԷՆ

ՆԱՀԱՆՋ ՏԱՐԻՆ

1948 Նահանջ տարի է , այսինքն Փետրուար ամիսը ունի 29 օր։ Այս դէպքը կը պատահի ամէն չորս տարին մէկ անգամ եւ արդիւնքն է Ցուլիոս Կեսարի (46 Ք. Ա.) աստղագէտներուն հաշիւներուն ։

Ասկէ մօտաւորապէս 2000 տարի առաջ Հռոմի մեծանուն արքան կը տեսնէ որ երեք ամսուան տարբերութիւն մը կայ քաղաքական եւ աստղաբաշխական տարիներուն միջեւ ։ Ուրեմն այդ օրերու գիտունները երեք ամիս ետ կը տանին ձմեռը ու երեք ամիս ալ ետ՝ աշունը։Բայց ասիկա մեծ բարդութեանց առիթ կը ստեղծէր։ Պատճառը հետեւեալն էր.— Տարին չափուած էր համաձայն լուսինին կատարած թաւալումներուն։

Ամէն ամիս ունէր 29ուկէս օր իսկ տարին 364 օր։ Այս պարագան շփոթութիւն կը ստեղծէր երբ կ'ուզէին ամիսներու օրերը չափել համաձայն այն թաւալումին զոր երկիրը կը կատարէր արեւին շուրջ թէեւ այդ օրերուն կը կարծուէր թէ արեւն է որ կը դառնայ երկրին շուրջ ։ Ցուլիոս Կեսար կ'որոշէ վերջնական կարգադրութիւն մը ընել եւ կը ջնջէ լուսնային տարին եւ կը հաստատէ արեգակնային տարիի դրութիւնը։ Իր աստղագէտը, Սոսիկէնէս, երկար հաշիւներէ ետք իւրաքանչիւր տարիի կուտայ 365 օր եւ 6 ժամ։ Այս վերջին 6 ժամերը ամէն չորս տարի իրարու վրայ բարդուելով կ'ամբողջացնեն մէկ օր եւ չորրորդ տարին կ'ունենան 366 օր ։ Այս հիման վրայ է որ այսօր ունինք նահանջ տարիի դրութիւնը։

Հաշուելու համար թէ երբ կը պատահին նահանջ տարիները, տարեթիւին մէջ կը բաժնէք չորսը։ Բայց եւ այնպէս այս հաշիւն ալ կատարեալ չէ, որովհետեւ տարին ունի 365 օր 5 ժամ, 48 վայրկեան եւ 46 երկվայրկեան։ Ամէն 100 տարին անգամ մը այս չնչին տարբերութիւնը յառաջ կը բերէ մօտաւորապէս 24 ժամուան ճեղք մը։ Աստղագէտները հաշիւ ըրած են որ պէտք է այդ տարբերութիւնն ալ անհետացնել։ Ատոր համար է որ 1900 տարին նահանջ տարի չէ եղած, բայց 2000 թուականը նահանջ տարի պիտի ըլլայ որովհետեւ 4ով բաժանելի է, պայմանով որ մինչեւ այդ թուականը տարեցոյցը չի փոխուի միջազգային համաձայնութեամբ ։

Ամերիկացի աստղագէտ մը հաշիւ ըրած է որ այս փոքրիկ տարբերութիւնները իրարու վրայ բարդուելով տակն ու վրայ պիտի ընեն տարեցոյցի բոլոր հաշիւները 5100 թուականին ։

★ Աւանդական եւ ժողովրդական սովորութիւն շատ մը երկիրներու մէջ որ նահանջ տարիին կիները են որ ամուսնութեան առաջարկ կը ներկայացնեն թեկնածուներուն։ Ցայտնի չէ թէ այս աւանդութիւնը ինչպէս ծագած է Եւրոպայի մէջ, բայց խօսելով Սկովտիոյ մասին պէտք է յիշել որ այդ իմաստով օրէնք մը պատրաստուած էր 1288ին։ Այդ օրէնքը որոշ կերպով կ'արտօնէ որ աղջիկը փեսացուին ձեռքը խնդրէ, եւ մերժումի մը պարագային փեսացուն պարտաւոր է տուգանք մը վճարել ամուսնութիւն առաջարկողին։ Այս սովորութիւնը կ'ընդօրինակեն նաեւ Ֆրանսայի եւ Ֆլորանսի մէջ 1600 թուականին ։

ՔԱՋ ՆԱԶԱՐ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱԶԱՏ ՀԷՔԵԱԹ ՀԻՆԳ ՊԱՏԿԵՐՈՎ

(Մեծ-փոքրերի, փոքր-մեծերի
եւ ժողովրդի համար)

Գրեց՝ ԴԵՐԵՆԻԿ ԴԵՄԻՐՃԵԱՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— Ո՞վ է։ Գիւլլիզա՞ր։ Արի ։

ՀԱՐԵՒԱՆՈՒՀԻ.— Ի՞նչ ես շինում, ա կնիկ։ էս ո՞նցն է տր մարդդ տանը չէ ։

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— Ո՞նց տանը չի։ Հրէն ընթուել է դրան ճտեւը ։

ՀԱՐԵՒԱՆՈՒՀԻ.— (Մի փոքր ցած) Էլի բանի չէ՞ ։

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— Ո՞նց կը լինի, որ բանի լինի։ Էսքան կնկայ մարդ՝ գնաց աշխարք թալանեց բերեց տուն, սա ընկած է գլխիս պարապ հացակեր։ Ձեռից ոչ թալան է գալիս, ոչ էլ աշխատանք ։

ՀԱՐԵՒԱՆՈՒՀԻ.— Գեղացիք նախշ ապան են ուզում։ Չի մտնի՞ ։

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— Նազարը նախրապա՞ն։ Դու մեշիք, իշխան ասա, սարդար, խան ասա, թէ չէ նախրապանութիւն լայե՞ղ կ'անի ։

ՀԱՐԵՒԱՆՈՒՀԻ.— Բա ո՞նց է անելու։

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— Ի՞նչ իմանում։ Էն է ընկած է միթիլի պէս ու առաւօտ իրիկուն սուլթանից ու մելիքից է խօսում ։

ՀԱՐԵՒԱՆՈՒՀԻ.— Է, ո՞վ է իմանում, այ կնիկ, կարելի է մելիք է դառնում։ Ի՞նչ կայ որ։ Կ'ասի, կ'ասի, մի օր էլ կը դառնայ ։

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— Էս փսլնքո՞տը։ Քիթը չէ կարում սրբի, ասում ես մելի՞ք ։

ՀԱՐԵՒԱՆՈՒՀԻ.— Ես ասում եմ կը դառնայ։

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— (Մտածելով) Հը՞, կը դառնայ ... ի՞նչ գիտես ։

ՀԱՐԵՒԱՆՈՒՀԻ.— Լաւ, չէ՞ս ուզում դառնայ ։

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— Ինչի՞ չեմ ուզում։ Պակա՞ս մելիքի կնիկ եմ։ Համա էս փալասի կտո՞րը պիտի իմ գլխին մելիք դառնայ։ Խաբուեց իմ հէրը, ինձ տուեց սրան։ Թէ չէ՝ ես իմ հօրը տանը մելիքի աղջիկ էի, հիմի ի՞նչ է իմ հալը։ Մի կտոր հաց չունենք ։

ՀԱՐԵՒԱՆՈՒՀԻ.— Դու էլ որ տեսնում էս՝ մարդդ անպէտք է, ինքդ աշխատի

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— Ախր, ո՞նց աշխատիմ, մատաղ։ էսօր, էսօր հէրս գեղի իշխան էր։ Ինձ լայե՞ղ է որ աշխատեմ ։

ՀԱՐԵՒԱՆՈՒՀԻ.— Բա ո՞նց է լինելու ձեր բանը ։

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— Ո՞նց է լինելու։ Աղջիկը ես եմ։ Նա պիտի աշխատի՝ ես ուտեմ ։ Բաս ի՞նչ։ Կը թողնեմ որ մելիքի աղջկան էդպէս պահի, ու հէրս իշխանի տեղ իրա՞ս դնի։ Գլուխը կը ջարդեմ, աշխատել կը տամ, ու կ'ուտեմ։ Տեսնեմ ո՞վ է մելիքը ։

ՀԱՐԵՒԱՆՈՒՀԻ.—Ի՞նչ եմ ասում, Ռուստիան, երեխէս վախեցել է, մի դաս վախը չափի՞ս, հէնց սպրես ։

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— Գնանք։ Ես էլ դեղամէջ էի գնում ։

(Դուրս են եկնում տան ետեւի մուտքից։ Միջոց)։

ՆԱԶԱՐ.— (Թմբել անջում է գլուխը դրանը յենած) ։

ԶԱՐԱՃԻ ԵՐԵԽԱՆԵՐ.— (Կամացուկ մօտենում են եւ փայտով նրա քթի հետ խաղալով զարթեցնում են նրան)։

ՆԱԶԱՐ.— (Վեր թռչելով) Հը՞, ո՞վ է ։

ԵՐԵԽԱՆԵՐ.— (Ետ փախչելով) Փսլնքոտ Նազար ։

ՆԱԶԱՐ.— Է՜յ շան լակոտներ ...

ԵՐԵԽԱՆԵՐ.— (Փախչում են։ Հեռուից) Փսլնքոտ Նազար ...

ՆԱԶԱՐ.— Ձեներդ կտրեցէք , լակոտներ , ձեր հէրն էք տեսել, չէք տեսել քաջ Նազարը ։ Վեր կը կենամ...

ԵՐԵԽԱՆԵՐ.— Վախկո՛տ Նազար...

ՆԱԶԱՐ.— Սպասեցէք , ձեր հէրը կ'անիծեմ։

ԵՐԵԽԱՆԵՐ.— (Հեռանում են)։

ՆԱԶԱՐ.— Քաջութիւն ընկնի ձեռդ, վեր կենաս ընկնես աշխարքի վրան, ջարդես, ալիր — սոցուն շինես, տաս քամուն, գա նստես տանդ ։ Ձեր հէրն անիծած։ (Միջոց։ Պառկում է։ Ճանճերըն սկսում են անհանգիստ անել։ Քշում է նըրանց)։ Քշա... (Ծոյլ յօրանջելով) ։ Չեն թողնում քնի մարդ։ Ի՜ ի՜ ի՜... շան կնիկ, արի մի սրանց քշի. է՞ղ էլ ես անեմ ։ (Ներս է նայում) ։

(4)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ Խորհուրդին Ամերիկայի ներկայացուցիչը, Ուորըն Աօթին, երեքշաբթի օր յայտարարեց թէ Պաղեստինի բաժանման ծրագիրը չէ կրնար գործադրուիլ բանի ուժով, այլ խաղաղ միջոցներով։ Այս տեսակէտին համաձայն գտնուեցաւ Խորհ. Միութեան գլխաւոր պատուիրակը։ Անգլիոյ ներկայացուցիչը անգամ մը եւս կրկնեց որ բրիտանական բանակը Պաղեստինէն հեռացած պիտի ըլլայ Օգոստոսէն առաջ։

Անդրյորդանանի կառավարութիւնը մերժեց գործակցիլ Արաբական Դաշնակցութեան, արգիլելու համար Պաղեստինի բաժանումը։

ՀԵԼԼԷՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը ձերբակալած է հազար համայնավարներ կամ համակիրներ Աթէնքի ինչպէս նաեւ ուրիշ գլխաւոր կեդրոններու մէջ։ Ուրիշ ձերբակալութիւններ ալ տեղի պիտի ունենան շուտով։

ԹԷՀՐԱՆԻ կառավարութիւնը արգիլած է օտար թղթակիցներուն որ օդանաւերէն ձայնասփիւռ ինչպէս կ'ընէին 1941էն ի վեր։ Այս քայլը առնուած է «որովհետեւ Ռուս թղթակիցները Իրանի դէմ քարոզութիւն կը կատարէին՝ այդ միջոցաւ։ Խորհրդարանին երեքշաբթի նիստին մէջ, երկու երեսփոխաններ ծեծկուեցան երբ իրենցմէ մէկը կը պաշտպանէր նախկին վարչապետէն յանձնարարուած երեսփոխան մը։

ՓԱՐԻԶԻ THÉATRE DE LA GAITÉ LYRIQUEի մէջ
« ՄԷԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԻԱՅՆ »

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

(Նոր երաժշտութիւն)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ կողմէ, 9 Ապրիլ, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին։

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան եղեռնին նուիրուած յիշատակի տօնակատարութիւնը

11 ԱՊՐԻԼԻՆ

Սալ Ժէօկրաֆիի մէջ։

×

Ապրիլեան եղեռնի մէկ միլիոն զոհերու յիշատակին համազգային սգատօնը 11 Ապրիլ, 1948 Կիրակի Գոմոնի Նորականոյց սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Ֆ. Հ. Կ. Խ. Գոմոնի մասնաճիւղին։ Առաւօտեան պատարագ եւ հոգեհանգիստ, եկեղեցիին մէջ։ Կը խնդրենք նկատի ունենալ այս թուականը։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Օրուայ առթիւ կազմակերպուած տեղւոյն «Անդրանիկ» խումբին կողմէ, այս կիրակի օր ժամը 3էն կէս գիշեր, քաղաքապետարանի սրահին մէջ, Rue Stalingrade։

Կը բանախօսէ «Նոր Սերունդ»ի կեդր. մարմնի ներկայացուցիչը։

Գեղարուեստական բաժին.— Ալֆորվիլի Նոր Սերունդի թատերախումբը կը ներկայացնէ Տիկին Իլէն Բիւզանդի «ԽԱԺԱԾ ԽՆՁՈՐԸ» կատակերգութիւնը։ Ժամը 8էն յետոյ պարահանդէս։

Մատչելի պիւֆէ։

Այրի Տիկին Նուարդ Եսայեան, Տէր եւ Տիկին Նիկողոս Եսայեան, Տէր եւ Տիկ. Հէքիմեան ու բոլոր ազգականները իրենց շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի ամուսնոյն եւ եղբօր՝ Պ. ՀԱՅԿ ԵՍԱՅԵԱՆի դառն կորուստին առթիւ։

Մասնաւոր շնորհակալութիւն հանգուցեալին բոլոր շարժավար ընկերներուն, որոնք մեծ խումբով եւ իրենց կառքերով մասնակցեցան իրենց սիրելի ընկերոջ յուղարկաւորութեան։

ՊԱՐԿԻՃԵԱՆ ընտանիքը եւ իրենց բոլոր պարագաները խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, հեռագրով, ծաղկեպսակով կամ բարեկամական մխիթարութիւններու ըրած նուիրատուութեամբ ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ողբացեալ մօր՝ ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱԶՆԻՒ ՊԱՐԿԻՃԵԱՆի մահուան առթիւ։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ.— Վեցինէէն Պ. Մուկոֆեան 500 ֆրանք կը նուիրէ Ալզասի աղէտեալներու «Յառաջ»ի ցանկին։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Dameame - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԳՈՄՈՆ, Ֆլորէալի մէջ երկուշաբթի, 8 Մարտ, ժամը 8.30ին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ, եւ նախաձեռնութեամբ քաղաքի ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ եւ Գոմոնի ՋԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէներու։ Սիրայօժար բեմադրութեամբ ՇԱՆԹ թատերախումբի։

Կը ներկայացուի

ՍԵՒ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Ցնցող դրամ 5 արար

Գործող անձինք.— Տիկին Ա. Քոչարեան, ընկերներ՝ Կ. Մուրթաֆեան, Գ. Քէնտիրեան, Լ. Ստեփանեան, Վասիլ, Գ. Կերկերեան, եւ Ա. Մակարեան։

Փութացէք այժմէն ապահովել ձեր տոմսերը, չվրիպելու համար խնամքով պատրաստուած այս յեղափոխական շունչ կրող ներկայացումէն։ Եկէք խուռներամ, տեսնելու համար սեւերու ազատամարտութեան ոգին, որ յախուռն պայքար մըն է անարդարութեան եւ բռնակալութեան դէմ։

Փետրուար 29ին, կիրակի երեկոյ բոլորդ Սալ Մաղընօ եւ Բշ. Մարտ 8ին՝ Գոմոնի Ֆլորէալ սինէման, վայելելու համար ցնցող դրամ մը որ տեղի ունեցած է 1793ին Ֆրանսական կղզիին մը մէջ։

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ։ Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն։ Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domenique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino)։

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ։

Մուտք 100 — 300 ֆրանք։

Այրի Տիկ. Տալիդա Քիպրիթեան, Տիկ. Հռիփսիմէ Գաւալճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Մուշեղ Գալուստեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գարոյր Գալուստեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Թաթիկեան, Տէր եւ Տիկին Վարդան Քիպրիթեան եւ զաւակները (Ռումանիա), Տէր եւ Տիկին Սարգիս Պաղրամեան եւ զաւակները (Մոսկուա), Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Պաղրամեան եւ զաւակները (Ֆէս), Տէր եւ Տիկին Պետրոս Կոստոզլուեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Եղիա Կոստոզլուեան եւ զաւակները (Մոսկուա) ցաւով կը ծանուցանեն մահը իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, մեծ հօր, փեսային, եւ ազգականին՝

Պ. ԱՐՄԵՆԱԿ ՔԻՊՐԻԹԵԱՆի

(Երզնկացի)

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը ուրբաթ ժամը 3ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցիէն, 15 rue Jean Goujon, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Bagnoletի գերեզմանատունը։

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ճօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ
ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ժամը 15էն մինչեւ 24, երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ աթրաքսիոններ։

Մի մոռնաք Մարտ 7ը։ «Արեւմուտք»ին օրը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Բ. Ը. Մ.ի ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ, Օթէլ Սփլանտիտի սրահներուն մէջ, Մարտ 20ին, ժամը 9.30էն մինչեւ լոյս։ Ընտիր նուագախումբ, բազմաթիւ անակնկալներ, մանրքէններու տողանցք, երեկոյեան զգեստը յանձնարարելի։

ՄԵԾ ՊԱՀՔԻ Միջինքին առթիւ այս հինգշաբթի, 4 Մարտ ժամը վեցէն յետոյ Փարիզի եկեղեցիին մէջ պիտի կատարուին «Եկեսցէ» եւ խաղաղական ժամերգութիւն, երկրորդ անգամ մըն ալ Մարտ 18 հինգշաբթի օր նոյն ժամուն։

Հայ բարեպաշտ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի այս ժամերգութիւններուն։

Հոգաբարձութիւն

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ազգային անպարտական գործիչներ Տոքթ. Համօ Օհանջանեանի եւ Նիկոլ Աղբալեանի յիշատակին, տեղի կ'ունենայ 14 Մարտ, կիրակի առաւօտեան, մասնաւոր պատարագով Գոմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ։ Նախաձեռնութեամբ Ֆր. Հ. Կ. Խաչի Գոմոնի մասնաճիւղին, կը հրաւիրուին բոլոր ազգային կազմակերպութիւններ ներկայ գտնուիլ յարգելու համար անոնց անմահ յիշատակը։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը, այս հինգշաբթի ժամը 9ին, Sociétés Savantesի մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Հայերէնի դաս 8 — 9։

Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ.—

ՓՈՆ Տ'ՕԳՆԱՅԻ խումբը մարտ 11ին, երեկոյեան ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՌՈՄԱՆԻ «Անդրանիկ» խումբի ժողովը՝ ուրբաթ 12 Մարտ, երեկոյեան ժամը 8ին, սովորական տեղը։

Վալանսի ընկերներու ընդհանուր ժողովը շաբաթ, 13 Մարտ երեկոյեան ժամը 8ին, Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ։

Այս երեք ժողովներուն ալ ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Գոլա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուան ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ ենթակոմիտէներն ու խումբերը.—

Հինգ. 4 Մարտ.— «Ակնունի» եւ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէները եւ «Իշխան» խումբը։

Ուրբաթ, 5 Մարտ.— «Թաթուլ» խումբը.

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, շաբթու մէջ իրիկուան 8ին, կիրակի օրերը ժամը 3ին։ Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները։

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս շաբաթ, ժամը 8.30ին ընկերվարականներու սրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, rue de laBrosse, հայկական դպրոցի սրահը։ Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ։

ՎՕՔԼԻՒՉ.— Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, Կոմսէլ, ընկեր Ջաքէոսենց բնակարանը։ Կը խնդրուի, Ալֆորվիլի, Փոնթէի, Մոնֆերմէյի ու Ս. Սաթուռնէնի բոլոր ընկերներէն ներկայ գտնուիլ։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։

ՎԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Հ. Յ. Դ. «Օհանջանեան» ակումբին մէջ, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Հ. Յ. Դ. ԻՍԻԻ «Զաւարեան» կոմիտէին ժողովը շաբաթ ժամը 8.30ին Խրիմեան Ակումբին մէջ։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. «Անտօք» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին։ Ներկայ պիտի ըլլայ ընկեր Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Սանուհիներու Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 2.30ին տեղւոյս Հայ մատուռին մէջ, ներկայ պիտի ըլլան Կ. Խաչի ներկայացուցիչները։ Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. «Անտօք» ենթակոմիտէն կազմակերպած է հրապարակային բանախօսութիւն, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, կը բանախօսէ ընկեր Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՄԱՆՈՒԿ ՈՒՆԱՆԵԱՆ ուրախութեամբ կը ծանուցանեն ծնունդը իրենց երկրորդ զաւկին փոքրիկ ԿԱՐԱՊԵՏի։

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի Սեվրի Մխիթարեան վարժարանի մէջ ժամը 3ուկէսին կը դասախօսէ Պ. ՋԱՏԻԿ ԽԱՆՋԱՏԵԱՆ։ Նիւթը՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ մասնաճիւղին կողմէ։

Մարտ 9ին, երեքշաբթի իրիկուան ժամը ճիշդ 8.30ին Cinéma Alhambraի շքեղ սրահին մէջ, métro Mairie d'Issyի դէմը։

Կը ներկայացուի Ղ. ՄԵԼՈՅԵԱՆի

«ԱՐՄԵՆՈՒՇ»Ը

եւ զաւեշտ մը « ՀԻՒԱՆԴՏԵՍ »ը։

Բեմադրութիւն ՀԱՊԷՇԵԱՆ։ Երաժշտական բաժին Ա. Մեսումենց։

Ներկայ կ'ըլլայ Արմենուշի հեղինակը։ Ընկեր ԲԱԼՈՒԵԱՆ պիտի խօսի երկու հեղինակներու գրականութեան մասին։

Տոմսերը կը ծախուին Նոր Սերունդի անդամներուն մօտ եւ ներկայացման օրը թատրոնին մէջ։

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տարե. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 5 MARS 1948 Ուրբաթ 5 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5283-Նոր շրջան թիւ 892 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԽՕՍՔ ՉՀԱՍԿՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Ինչպէս կը գրէինք երէկ, դիմացի պաշտօնաթերթը հովանաւորող Միութիւնը չեչտակի պատասխան չիտար՝ Դաշնակցութեան Կեդր. Կոմիտէին կողմէ հրապարակաւ իրեն ուղղուած հարցումին, ու նորէն ջուր կը ծեծէ։

Դաշնակցութեան տեսակէտները խեղաթիւրելու եւ անոր քայլերուն չարամիտ մեկնութիւններ տալու արհեստին մէջ առաջնութիւն կրնան շահիլ մեր պոյզգոյն — կամ անգոյն — հակառակորդները։

Ո՞ւր կարդացեր են որ մենք գրենք ներկայացուցած ըլլանք «այս երկրին մէջ խառնակութեան եւ անկարգութեան ազդակ մը»։

Պիտի յանձնարարէինք որ ծանօթ Միութիւնը հետզհետէ թօթափէր իր մեծամտութիւնները։ Պէտք չկայ այդ հովերը առնելու։ Մեզի շատ ծանօթ է Միութեան ուժն ու հեղինակութեան չափը եւ անոր չէ մնացեր Ֆրանսայի մէջ «խառնակութիւն եւ անկարգութիւն» ստեղծելու բացառական կարողութիւնը։

Մենք գրած ու կրկնած ենք բոլորովին տարբեր բան։

Ցայտաբարած ենք ու պիտի շարունակենք յայտարարել որ Միութիւնը միտք կը պղտորէ Ֆրանսահայ գաղութին մէջ եւ տեղական իշխանութեանց ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ մեր վրայ։

Յանձնարարած ենք, զանազան ձեւերով ու առիթներով, որ կարգ մը մարդիկ հրաժարին իրենց համայնավար քարոզներէն ու հարեւանին վրայ չձգեն այն տպաւորութիւնը թէ քանդիչներու տարրուած գաղութ մը յանկարծ կարմրած է եւ ճակատ կը յարդարէ օրինական կառավարութեան դէմ՝ քաջալերելով տեղացիներու ներքին պայքարէն։

Համոզուած ենք որ մենք հիւր ենք այս երկրին մէջ — նոյնիսկ Ֆրանսական անցագիրներով զինուած — եւ բացարձակօրէն իրաւունք չունինք ձայնակցելու այն տարրերուն որոնց վրայ ծուռ աչքով կը նային իշխանութիւնները։

Համոզուած ենք որ Հայաստանն ու հայութիւնը սիրելու համար պայման չէ համայնավարութիւնն ալ միասին սիրել եւ օրական տասն անգամ դոհաբանական աղօթքներ արտասանել ի փառս օտար ու հեռաւոր պետութեան մը իշխանաւորներուն։

Ամիսը մէկ ծունկ աղօթքն ալ շատ է ու քիչ չէ։

Ֆրանսահայ գաղութը, իր բոլոր հոսանքներով, իր եկեղեցականներով ու տիրացու — լուսաբարներով, պատրաստ է ըլլալ հրջահայեաց՝ պատրաստ է զբաղիլ իր սեփական հոգերով եւ խուսափիլ այն անպատասխանատու ելոյթներէն ու իմաստակ քարոզներէն որոնք վերջ ի վերջոյ կրնան աղարտել իր համբաւը։

Զրպարտութի՞ւն է որ կ'ընենք երբ խստօրէն կը քննադատենք կարգ մը երեւոյթներ։

Միութեան վարիչները թող ուշի ուշով — ու մեր աչքերով — կարդան նախկին վեղարաւորին եւ իր այսօրուան արբանեակներուն չարականները որոնք, ամէն օր քիչ մը աւելի կը «կարմրին»։

«Քաղաքական բնոյթ եւ դիմագիծ» չունինք յայտարարող կազմակերպութենէ մը կը սպասուէր որ գործնապէս ապացուցանէ իր այդ հանգամանքը, ու չփորձէ Ֆրանսահայ գաղութին քթին խընդալ՝ ոտքով - ձեռքով նետուելով պայքարի մը մէջ որուն մարքսիստական նկարագիրը քնարեր օրօրներով չէր որ պիտի հերքուէր։

Միայն աննուղղայ — եւ ի վերուստ հրահանգուած — չարամիտները կրնան նորէն Հայաստանին դէմ գործող անհատներ կամ կազմակերպութիւններ փնտռել «հայ ժողովուրդին ծոցին մէջ»։

Նողկալի միօրինակութեամբ եւ մանաւորաբար Դաշնակցութեան հասցէին ուղղուած այդ վատոգի զրպարտութիւնը ուրիշ բանի չի ծառայեր եթէ ոչ հրահրել զանազան հոսանքներու փոխադարձ ատելութիւնը այս գաղութին մէջ, մանաւանդ երբ գրիչ շարժելու առանձնաշնորհ ազատութիւն կը տրուի կարգ մը խմբերու։

Դաշնակցութիւնը «սեւցնելու» տարբեր միջոցներ կրնան ճարել։

Ի՞նչ թունաւոր գրիչներ կան իրենց տրամադրութեան տակ ու ի՞նչ հատընտիր «հերոս»ներ իրենց բոլորտիքը։ Թղթատեցէք պաշտօնաթերթին հաւաքածոն...

Կռուեցէք Դաշնակցութեան դէմ ինչ ձեւերով որ կ'ուզէք. բայց մի վտանգէք Ֆրանսահայ գաղութը որ դժբախտութեան ոչ մէկ պատճառ ունի այս հիւրընկալ երկրին մէջ։

Ժ.

Ֆինլանտա

ՆԱԽԱԳԱՀԸ Կ'ԱՃԱՊԱՐԷ

Ֆինլանտայի նախագահը անհամբեր կը սպասէ խորհրդարանի որոշումին՝ Սթալինի կողմէ առաջարկուած դաշնագրին մասին։ Զրոյց կը շրջի թէ նախագահը «չափազանց պայրացած է որ խորհրդարանի խմբակցութիւնները կ'երկարեն վիճաբանութիւնները»։ Այդ յապաղումը կրնայ ջղայնացնել Մոսկուան եւ պատճառ դառնալ որ ան փոխէ իր պայմանները։ Քաղաքական կուսակցութիւնները պատասխանած են նախագահին թէ խնդիրը շատ լուրջ է եւ պէտք է մանրակրկիտ կերպով քննուի։ Ղեկավար դէմքերը կ'ուզեն սահմանափակել այն յանձնառութիւնները որոնք պիտի պարտադրուին Մոսկուայէն։ Բացի համայնավարներէն, բոլորն ալ դէմ են զինակցութեան բանաձեւին։

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻԱ

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ ԵՒ ՕԹԱՎԱՅԻ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ՀՐԱԺԱՐԻՆ

Չեխոսլովաքիոյ Ուաշինկթընի եւ Օթավայի դեսպանները հրաժարեցան հինգշաբթի օր եւ որոշեցին կռուիլ Փրակայի ներկայ համայնավար կառավարութեան դէմ։

★ Սոցեալ Դեմոկրատներու ղեկավարը, Ֆիրլինկէր, Լոնտոնի «Տէյլի Հէրըլտ»ի թղթակիցին տեսակցութիւն մը տալով ըսած է.— «Խորհրդարանական ժողովրդավարութիւնը չափով մը պիտի շարունակուի, բայց թոյլ պիտի չտրուի որ օտար քարոզչութիւնը խափանէ մեր տնտեսական ծրագիրներուն գործադրութիւնը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ վարչապետը, Տիմիթրով, Արհեստակցականներու համաժողովին մէջ խօսելով, ըսաւ թէ պատերազմը մօտալուտ չէ ինչպէս կ'ենթադրուի շատերէն։ Միայն արկածախնդիրներն են որ կ'ուզեն նոր պատերազմ մը սկսիլ։

ՏԱՍՆԸՀԻՆԳ Արաբներ սպաննուեցան Հայֆայի մէջ երբ զինուորական բեռնակառք մը որ ռազմանիւթ կը փոխադրէր, Հրեաներուն կողմէ արձակուած ռումբով մը օդը հանուեցաւ։ Երեք օրուան մէջ, Պաղեստինի մէջ այս կարգի ահաբեկումներով, սպաննուած են 97 հոգի։

ՎԱՏԻԿԱՆԻ իշխանութիւնները հրահանգած են բոլոր կաթոլիկներուն որ քուէ չտան համայնավարներուն ապրիլ 18ի ընտրութեանց մէջ։ Միլանի կարտինալը հրամայած է իր թեմի քահանաներուն որ հաղորդութեան իրաւունքէն զրկեն համայնավարները։

ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՇՈՒՄԱՆ երկուշաբթի օր եօթներորդ անգամ ըլլալով վստահութեան քուէ պիտի պահանջէ խորհրդարանէն, որ պիտի քննէ պարտաւորիչ փոխատուութեան օրինագիծը։ Մինչեւ հիմա 64 զանազան բարեփոխումներ առաջարկուած են այդ հարցին ինչպէս նաեւ բարձր եկամուտներէ գանձուելիք տուրքին մասին, բայց կառավարութիւնը պիտի պահանջէ որ քուէարկուի իր ներկայացուցած օրինագիծը ամբողջութեամբ։ Եթէ կեդրոնի կուսակցութիւնները ընդդիմանան, այն ատեն նախարարական տագնապ մը անխուսափելի է։

Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը (համայնավար) չափազանց դժգոհ է որ Աշխատանքի նախարարը չուզեր գոհացում տալ անգործներու նպաստին մասին ներկայացուած պահանջներուն (տրամադրին 75 առ 100ը)։ Այս առթիւ, կոչ ըրած է բոլոր աշխատաւորներուն որ բողոքեն չարամիտ օրէնքներուն դէմ։ Կառավարութիւնը նոր օրինագիծ մը կը պատրաստէ զինուորական ծառայութեան շրջանը 1 տարիէն 18 ամսուան բարձրացնելու, ինչպէս նաեւ զօրակոչը 20 տարեկանէն սկսելու համար։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ ընկերվարականները պահանջած են որ ներում շնորհուի 41000 երիտասարդներու որոնց մասին եղած ամբաստանութիւնները շատ աննշան են։

ԱՆԳԼԻԱ

« ՊԷՏՔ Է ՄԻԱՆԱՆՔ, ԿԱՆԽԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՆՈՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՄԸ», Կ'ԸՍԷ ԼՈՐՏ ՍՈԼԶԳՐԻ

Լորտերու ժողովին, պահպանողական խմբակցութեան առաջնորդը, Լորտ Սոլզպրի, չորեքշաբթի օր Չեխոսլովաքիոյ դէպքերու առթիւ խօսք առնելով, ըսաւ որ արեւմտեան ազգերը պէտք է աւելի միանան, տնտեսապէս եւ զինուորապէս, կանխելու համար եւրոպական երրորդ պատերազմ մը։ Անգլիա պատրաստ է անմիջապէս քայլեր առնէ այդ ուղղութեամբ «որպէսզի Արեւելքը կուլ չտայ արեւմտեան Եւրոպան», որովհետեւ ժամանակը շատ կարճ է։

«Չեխոսլովաքիոյ դէպքերէն ետք, Անգլիան եւս վտանգուած է։ Խորհրդային Ռուսիոյ խնդիրը ստուերի մէջ կը ձգէ մնացեալ խնդիրները։ Վեց տարի շարունակ, մենք եւ մեր դաշնակիցները կռուեցանք Հիթլէրի դէմ։ Կռուեցանք՝ փրկելու համար ոչ միայն մեր կեանքը, այլեւ մեր հոգին։ Այսօր սպառնալիք մը ուղղուած է մեզի դէմ մեծ պետութենէ մը որ, կը կարծէինք թէ, կը բաժնէր մեր տեսակէտները։ Յաղթութենէն ետք, ռուսական քաղաքականութիւնը ցոյց կու տայ իր չարաշուք երեսը։ Բոլորս ալ կ'ուզենք բարեկամ մնալ Ռուսիոյ հետ եթէ կարելի է, բայց այն դէպքերը որոնք տեղի կ'ունենան Եւրոպայի մէջ, չեն կրնար մոռցնել տալ որ սպառնալիքի տակ է ամբողջ մարդկութիւնը։ Ո՞վ պիտի ըլլայ յաջորդ զոհը։ Պէտք է օրէնքէ դուրս հռչակենք համայնավարները Անգլիոյ մէջ»։

Կառավարութեան կողմէ, պատասխանեց Լորտ Փէքընըմ որ դիտել տալէ ետք թէ համայնավարներուն համար Արեւմուտքը քայքայուած է ու մահուան դատապարտուած, ըսաւ.—

«Ինչպէս կրնանք մարդկութիւնը փրկել համայնավարութենէն՝ առանց պատերազմի։ Չկըրցանք փրկել զայն Նացիներէն՝ առանց կռուելու։ Նախ պէտք է զօրացնենք պաշտպանութեան մեր միջոցները. յետոյ պէտք բարեկամաբար ապրինք Ռուսերուն հետ։ Եթէ յաջողինք — եւ կրնանք յաջողիլ շնորհիւ Մարշըլի ծրագրին — այն ատեն պիտի փրկուի ոչ միայն Արեւմուտքը այլ եւ Արեւելքը»։ Վիճաբանութեանց մասնակցեցան ուրիշ լորտեր որոնք չեշտեցին օրուան տագնապալի կացութիւնը։ «Եթէ Գերմանիոյ երեք գօտիները միացնենք, այն ատեն պատերազմ պիտի ծագի», ըսաւ Լորտ Թեմփըլուտ, նախկին արտաքին նախարարը։

Յունաստան եւ Թուրքիա վտանգի մէջ են, կ'ազդարարէ Մարշըլ

Ամերիկայի արտաքին նախարարը խորհրդարանի արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին չորեքշաբթիի նիստին մէջ խօսելով Թուրքիոյ եւ Յունաստանի յաւելուածական օգնութիւն մը եւս ընելու առաջարկին մասին, ըսաւ որ «այդ երկու երկիրները զինելով, կրնանք յուսահատեցնել հաւանական նախայարձակները»։ Որքան ատեն որ Թուրքիա եւ Յունաստան սպառնալիքի տակ են, չենք կրնար ընդհատել մեր օժանդակութիւնը»։ Պաշտպանութեան նախարարը, Ճէյմս Ֆորըսթոլ ըսաւ — Թուրքիա եւ Յունաստան սահմանակից են համատիրական երկիրներու։ Թուրքիա կը փակէ Մերձաւոր Արեւելքի հաղորդութեանց առաջնորդող ճամբան որ եւ է պետութեան առջեւ։ Եթէ այս երկու երկիրները կորսնցնեն իրենց անկախութիւնը, շատ վատ տպաւորութիւն մը պիտի գործուի այն ազգերուն վրայ որոնք կ'ուզեն պահպանել իրենց ազատութիւնը։ Աներեւակայելի հետեւանքներ յառաջ կրնան գալ եթէ որեւէ տկարութիւն ցոյց տանք՝ ռազմագիտական մեծ կարեւորութիւն ունեցող այդ շրջաններուն մէջ։

ՀԻՆԳ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ պետութեանց Պրիւքսէլի խորհրդաժողովը պիտի բացուի այսօր, այսինքն 24 ժամ ուշ։ Պելճիքայի վարչապետը, Պ. Սփաք, չորեքշաբթի օր խորհրդարանին մէջ ըրաւ հետեւեալ յայտարարութիւնները.— Քաղաքական դաշնագիր մը արժէք ունի եթէ անոր կ'ընկերանայ զինուորական համաձայնութիւն մը եւս։ Այդ երկուքն ալ անարժէք են, սակայն, եթէ չեն ամբողջացած տնտեսական համաձայնութեամբ։ Մենք սիրով կ'ընդունինք Անգլիոյ արտաքին նախարարին՝ արեւմտեան խմբակցութեան մը առաջարկը։ Արեւելքի պետութիւնները սերտօրէն իրարու կապուած են. ո՞վ ըսաւ թէ ոճիր է կազմակերպել նաեւ Արեւմուտքը։ Եթէ ամերիկեան օժանդակութիւնը չհասնի քանի մը ամիսէն, Եւրոպան պիտի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԸ ՎԵՐՋԱԼՈՅՍԸ

Կը նուազին, կը նուաղին սրընթաց։ Իբրեւ թէ մահաբեր խորշակ մը պայթած ըլլար հայ մտաւորականութեան գլխուն։

Յ. Օշականի մահով օղակ մը եւս կը փրթի ։ Նոր խրամատ մը, երէկուան եւ այսօրուան միջեւ։

Եթէ փորձէինք համրել միայն 1940էն ի վեր պատահած մահերը, անուններու արձանագրութիւնն անգամ սարսուռ պիտի պատճառէր ։

Երկու՝ սերունդներ են որ կ'անհետանան յաջորդաբար, իրենց ետին ձգելով բազմակողմանի վաստակ մը։ Անդրանիկ սերունդ, երէց սերունդ, — կոչեցէք ինչպէս որ կ'ուզէք ։

Առաջիններէն շատեր ողջ մնացած էին Պոլիս, Կովկաս եւ Արտասահման։ Վերջին աշխարհամարտէն ի վեր, ինչ որ կը շնչէ, մէկ երրորդն իսկ չի կազմեր ։

Եւ հիմա կարգը եկած է 55—60—65նոցներուն, որոնց երիտասարդութիւնը մաշեցաւ օտար ափերու վրայ ։

Ի՞նչ օգուտ ողբուկոծէն։ «Կեանքը իր ճամբով, մահը իր ճամբով»։ Պիտի քալենք մինչեւ անխուսափելի վախճանը ։

Մեր հիմնական մտահոգութիւնը պիտի ըլլայ անվկանդ շարունակել վարուցանը, որպէսզի անտէր չմնայ ժառանգութիւնը։ Որպէսզի նոր ու յարաճուն ուժերով լեցուին պարպուած դիրքերը։

Ուրեմն, ուսանիլ եւ ուսուցանել ։

Հայրենիքին մէջ բնական ճամբով կը հասնին յաջորդները։ Կը բաւէ որ հարթիչ գլանը չքանի պարբերաբար, թերխաչ կաղապարի մը վերածելով թեկնածուն կամ բոլորովին մէկդի նետելով, իբրեւ «բուրժուա - նացիոնալիստական»։ Վերջին զոհը՝ աշխարհահռչակ երաժշտագէտը, Արամ Խաչատուրեան, ինչպէս հաղորդեց հեռագիրը)։

Միջին Արեւելքի մէջ, նոյնպէս բարեբեր է գետինը։ Մանաւանդ եթէ աւելի լայն աղբիւրներ տրամադրուին։ (Հայկական միլիոններ կը հալին, Եւրոպայի թէ Ամերիկայի մէջ, ֆրանք, սթերլին, տոլար, գիտութեամբ եւ անգիտութեամբ...) ։

Ալ չխօսինք եւրոպական եւ ամերիկեան գաղութներու մասին, ուր միջավայրը բոլորովին տարբեր է ։

Այնտեղ ալ տաղանդներ կը ծաղկին հասնելով ակնածելի բարձրութեան։ Բայց, հետզհետէ հեռանալով հայկական հորիզոնէն։ (Որքան հայ գիտնականներ, դասախօսներ ամերիկեան համալսարաններու եւ ուրիշ հաստատութեանց մէջ, առանց հաշուելու դրագէտ բանաստեղծները) ։

Կացութիւնը կը պահանջէ զօրաշարժ մտաւոր ուժերու։ Համախմբում եւ աշխատանք։ Այն գիտակցութեամբ թէ ի վերջոյ աշխարհացրիւ ժողովուրդը եւ հայրենիքն են որ պիտի տուժեն, եթէ նոր ձիրքեր չվառին։ Եթէ անհետացողին աշքեմը ետին մնան ։

Նորերը ոգեւորուած պակաս են, ասպարէզ նետուելու, գիրքեր գրուելու, աւելի խոր եւ բեղուն ակօսներ բանալու համար։ Ընդհակառակն։ Եւ կը վայելեն թանկագին առաւելութիւն մը, — լայն պատեհութիւն ազատօրէն զարգանալու ։

Երէց թէ կրտսեր, միշտ պիտի չմոռնան մէկ տարրական դրութիւն, — իրենք աւելի բարձր չեն քան այս դարաւոր ժողովուրդը ։

Ուրեմն, պարտաւոր են ծառայել նուիրումով։ Ոչ թէ իբրեւ տարապարհակ աշխատանք ։ Այնուհետեւ յաջողութիւնը ինքնին կուգայ, ամէնէն առաջ իրենց հոգին կազդուրելով ։

Այն սերունդը որ իր վերջալոյսը կ'ապրի, հետզհետէ կը հասնի, չվհատեցաւ ամէնէն ծանր խուճապներու, ընդվզեցուցիչ բռնութեանց առջեւ։ Յաջորդները ինչո՞ւ ընկրկին, խեղճանան, բաղդատաբար տանելի պայմաններու մէջ ։

Ամէն տեղ ալ, գիտակից եւ անձնուէր փոքրամասնութիւն մըն է որ կը հարթէ ճամբան, իր ետեւէն քաշելով ուրիշ ընդունակ ուժեր ։

Թէեւ տանք այդ փոքրամասնութեան, բարոյապէս թէ նիւթապէս։ Թեթեւցնենք անոնց մտահոգութիւնները, տրամադրելով ամէն յարմարութիւն ։

Ինչ որ կը թելադրենք, երբեք վեր չէ մեր ուժերէն։ Ապացոյց՝ Ներգաղթի հանգանակութիւնը որ միլիոններ արտադրեց ։

Երբեմն հոգեկան թշուառութիւնը աւելի մեծ աւերներ կը գործէ քան նիւթական տագնապը։ Այս ժողովուրդը հիւանդանոց, դպրոց եւ եկեղեցի պահած է տասնեակներով, Պոլսոյ մէջ եւ այլուր։

Բայց ինչո՞ւ վկայութեան կանչել անցեալը, երբ ամէն օր մեր աչքերուն առջեւ կը տեսնենք շատ աւելի պերճախօս եւ կենդանի պատկեր մը։

Ամբողջ գիւղեր, քաղաքներ ծաղկած են երէկուան հիւղաւաններուն տեղ։ Դպրոցներու ցանց մը՝ նախատիպար աշակերտներով։ Արհեստագիտական յաղթանակներ՝ ամէն ճակատի վրայ։ Եւ այս բոլորը՝ նախնական միջոցներով։ Կրնայինք ըսել՝ արիւն քրտինքով եւ եղունգներով։

Դեռ չենք խօսիր աւելի հեռաւոր գաղութներու մէջ կատարուած նուաճումներու մասին, — բոլորն ալ արդիւնք ինքնավստահութեան եւ յարատեւ աշխատանքի ։

Շինարար գործունէութեան նոյն տենդը՝ մըշակոյթի ճակատին վրայ, որպէսզի ալ արշալոյսները անընդհատ յաջորդեն վերջալոյսներուն ։

(Արեւելք) Ծ.

ՏԷՐ ՊԱՊԱՆ

Այս տարուան ձմեռը՝ կէս գարուն եղաւ, եթէ չհաշուենք սա վերջին անգամ տեղացած քսան սանթիմեթր ձիւնը, որ, քանի մը օր միայն դիմացաւ ու անհետացաւ հողէն ծծուելով ։

Ու ասիկա ինծի համար եղաւ մեծ խնայողութիւն մը։ Շարունակ, ամբողջ ձմեռուան ընթացքին, ուսովս փայտ կրեցի գեղին վերեւի բլուրներու անտառներէն, ճամբաներու եզերքներէն ։

Երբ գեղին վերեւի բլուրները կ'երթայի, գեղին հովիւ Փասսինին քովս կուգար ու մենք զրոյց կ'ընէինք պահ մը։

Ան, հովիւ Փասսինին, իր ոչխարներուն ու գառնուկներուն եւ հովուութեան մասին, կը խօսէր ինծի, ու ես շատ կը սիրէի իր զրոյցը ։

Երբ հողվրտում ետին՝ ճամբաներուն վրայ Գերմաններուն կողմէ ջարդուած մախրենիներուն արմատները, կոճերը կը ճեղքոտէի, քովս կուգար երբեմն, գերեզմանատոր Հանրին, ծխամորճին մէջ ծխախոտ թխմելով, մատովը, կը նստէր քովս քանի մը վայրկեան ու հաշիւը կուտար իր բացած փոսերուն ու կը յայտնէր դժգոհութեամբ.

— Այս ամառ մեծ բան մը չկրցայ շահիլ ։ Հազիւ եօթը՝ եօթանասունհնոց ծերեր գլորեցան ։

Ու երբեմն ալ, այգեպաններ կ'անցնէին քովէս, ոմանք, սովորական բարեւով մը, ուրիշներ, «ի՞նչ կ'ընես, քիչ մը փա՞յտ», ըսելով։ Իսկ ոմանք ալ, բարեւելէ վերջ մէկ երկու րոպէ կանգ կ'առնէին ու կարծիքս կը հարցնէին քաղաքական կացութեան մասին։

— Ի՞նչ կ'ըսէք, պարոն։ Պատերազմ պիտի ըլլա՞յ նորէն։

Անգամ մըն ալ, գեղին ծերուկ քահանան անցաւ փայտղարիս ճամբայէն։ Մեր գեղէն երկու քիլոմեթր անդին՝ պզտիկ գեղը կերթար, ոտքով։

Երբ քովս հասաւ, կանգ առաւ ու առանց բարեւի նայուածք մը նետեց վրաս ու խօսեցաւ։ Զգացի, որ բերանը շարժեցաւ, սակայն, կացինիս հարուածներուն ձայնէն բան մը չէի կրցած հասկնալ։ Կրկնեց.

— Դուք ի՞նչ էք, — կափ, կզակները իրար զարնելով հարցուց տէր պապան։

— Ե՞ս, ես մարդ մըն եմ, պատասխանեցի բոպէապէս, տէր պապային՝ կացինս վերցնելով ու իջեցնելով ։

— Չէ, այդ չէր հարցումս։ Ատիկա պիտէի արդէն, խօսեցաւ մերկ կոտիկով (դունչ) ու սուր քիթով տէր պապան, — այսինքն, ըսել ուզեցի թէ ի՞նչ ազգ էք ։

— Հայ եմ, տէր հայր, պատասխանեցի ես, կացինս վեր բռնած՝ վար իջեցնելու պատրաստ ։

Տէր պապան «ա» ըրաւ ուսերը շարժելով, ու քայլ մը առաջ գալով դէպի ինծի ։

— Ձեզ բնաւ չեմ տեսած։ Նորե՞կ էք։ Մեր գե՞ղը կը բնակիք, — կրկին խօսեցաւ տէր պապան, այս անգամ իր խոշոր փորը փայփայելով, որուն մէջ հանգիստ կերպով կարելի էր տեղաւորել ծոցուոր մաքի մը։ Մաքիին աջ դին՝ չորս վառեկ, ձախին՝ երկու աքաղաղ...։ Պարապ մնացած ճեղքերը՝ սանկ, տասը լիթրանոց կէս տակառ գինի, երաշտը հագեցնելու համար։

— Այո, տէր հայր, պատասխանեցի ես, կացինիս հարուածը իջեցնելով ու խոշորկեկ կտոր մը փրցնելով կոճէն (կոճղ)։

— Քիչ մը փա՞յտ կ'ընէք, — եղաւ տէր պապային չորրորդ հարցումը, կափ, քոա կզակները իրար խփելով, միջակ՝ շլին ոլորելով ու երկու քայլ փոխելով դէպի երթալիք կողմն, ու դարձեալ կանգ առնելով ։

— Այո, տէր հայր, մեղմ պատասխանեցի ես, կացինս գետին՝ առջեւս հանգչեցնելով պահիկ մը ։

Տէր պապան, այս անգամ երեք քայլ առաւ դէպի իմ կողմս եւ ուղղեց հինգերորդ հարցումը.

— Դրամ չունի՞ք փայտ գնելու ։

— Ո՛չ, տէր հայր, պատասխանեցի, աւելի մեղմացնելով ձայնիս շեշտը .

— Ինչո՞ւ։ Չէ՞ք աշխատիր, — ուղղեց վեցերորդ հարցումը՝ սա ծերուկ քահանան, նեղ քայլ մը եւս առաջ գալով ու դունչաւոր թաշկինակովը մնչերը սրբելով ։

— Ոչ, տէր հայր։ Տկար եմ..., չեմ կրնար գործել..., պատասխանեցի ես, ձայնիս շեշտը քիչիկ մըն ալ մեղմացնելով ու մախրենիին արմատին վրայ նստելով ։

— Ատիկա դժբախտութիւն է, — ըսաւ, տէր պապան, «ա» մը ընելով ու մաշած՝ ատամները իրար խփելով թեթեւ մը, ու աւելցնելով ։ — Աղէկ կրնաք ապրիլ առանց աշխատանքի ։

Դիրուկ ու ծերուկ տէր պապան աչքերը դէպի երթալիք գեղին կողմը նետեց անգամ մը՝ եւ ինծի դարձաւ պատասխանս առնելու ։

— Այո, կ'ապրիմ...։ Ձմեռուան ալ կ'ապրիմ, բայց սոլերը, սրունքները բարակ են..., պատասխանեցի տէր պապային ։

— Կարգուա՞ծ էք։ Ի՞նչ ունիք, — հարցուց այս անգամ տէր պապան, աչքերը քթթելով ։

— Այո։ Երեսունը ինը տարու ալ աղջիկ մը ունիմ, տէր հայր, պատասխանեցի ես, մշջօրէն

— Երեսուն ինը տարու աղջի՞կ... դուք քանի՞ տարու էք, զարմացած, հարցականները տեղաց տէր պապան։

— Քառասունը երեքիս չեմքին վրայ եմ։ Կամ աւելի ճիշդ եղած պիտի ըլլար ըսել, քառասունը երկուքիս ամենավերջին սանդուխտամատէն պիտի ցատկեմ շուտով... աւելցուցի ես, շատ պա դարիւն։

— Այդ անկարելի է, — «ա» կափեց տէր պապան, սուր նայուածքը աչքերս մխելով, կրկնելով, ու աւելցնելով, — այդ անկարելի է։ Դուք քառասունը երկու տարեկան ու երեսունը ինը տարու աղջի՞կ ....

— Քանի որ անկարելի է, ձգէ, հեռացիր, տէր հայր, պատասխանեցի, շատ լուրջ ։

— Կաթոլի՞կ էք, հարցուց, ալ աւելի ինծի մօտենալով Յիսուսի ծառան։

Այ, խրտուիլակ, հայհոյեցի մտքիս մէջէն Բոլոր հարցումներդ աղէկ էին։ Սակայն, այս մէկը չեղաւ...։ Զիս նեղ կացութեան մատնեցիր։ Հիմակ ի՞նչ պատասխանէի պիտի ես։ Պէտք չէր զանգազիլ, ուշանալ կասկածի տեղի չտալու՝ համար ։

Ակնթարթ մը մտքիս հետ խորհուրդ ըրի ։ Ես, որոշեցի, վճռեցի ու տուի հետեւեալ կարճ պատասխանը.

— Չեմ գիտեր..., տէր հայր ։

Տէր պապան չորս քայլ դէպի ետ փոխեց ։ Երկու անգամ իրարու վրայ «ա՛, ա՛» ընելով։ Ձեռքերը փիլոնէն դուրս բերաւ, մէջ մէջի անցուց, շփեց, ջրոտած աչքերն ալ շեշտակի ինծի ուղղելով ։

Ես կացինս վերցուցի ու հարուած մը իջեցուցի մախրենիին արմատին, չոր ու լեցուն կտոր մը եւս հանելով ու պարկիս քով նետելով ։

— Հայաստանը ո՞ր կողմն է, — հարցուց այս անգամ պապին Ներկայացուցիչը, նեղ քայլ մըն ալ առնելով դէպի իմ կողմս։

Այս հարցումին պատասխանելը շատ դիւրին էր ու անմիջապէս տուի, կացինիս հարուածին հետ ։

— Կոնակիդ կողմն է, տէր հայր ։

Ծերուկ քահանան փոքր շարժումով մը ետեւը դարձաւ, նայեցաւ անգամ մը ու խօսեցաւ՝ կափ.

— Ըսել կ'ուզէք որ դէպի Արեւե՞լք կ'իյնայ։

— Այո, տէր հայր, պատասխանեցի ես։ Արեւագալը ճիշդ Հայաստանէն սկիզբ կ'առնէ։ Մեր Արարատ սարէն կը ծնի ...։

Չեմ գիտեր ի՞նչ մտածեց այս մասին ծերուկ քահանան, սակայն, կրնամ յայտնել թէ՝ Արարատի ու արեւի մասին բան մը չխօսեցաւ...։ Ուրիշ հարցում ըրաւ .

— Ինչո՞ւ Հայաստան չէք երթար։

— Պիտի երթամ, տէր հայր, պատասխանեցի ես րոպէապէս ու առանց տատանումի ։

— Հայաստան քրիստոնեա՞յ է, — հարցումները շարունակեց իմ նոր գեղիս եօթանասունհնոց տէր պապան, քայլ մը եւս փոխելով դէպի իմ կողմս ։

— Հայաստա՞ն, պատասխանեցի ես, կացինիս հարուածները դադրեցնելով պահիկ մը նորէն։ Հայաստան, նախ՝ եղած է հեթանոս, սակայն, ձեզմէ շատ առաջ ալ՝ քրիստոնեայ ։

— Մեզմէ առա՞ջ, — զարմացաւ տէր պապան, աչքերը լայն բանալով ու այս անգամ հինգ քայլ մէկէն իմ կողմս առաջանալով ։

— Այո, ձեզմէ առաջ, կը շեշտեմ, ու կը կրկնեմ խօսքս աւելցնելով — մենք ենք եղած, նաեւ, առաջին անգամ Քրիստոնէութիւնը պետական կրօնք յայտարարող, ընդունող ազգը։ Հռոմէն ալ առաջ ։

Տէր պապան, դէպի իմ կողմս մնացած երեք քայլն ալ կ'առնէ ու ճիշդ քովիկս կը կենայ, երեք անգամ «ա, ա, ա» կափելով դէմքին քարայրը անթուփ, ու հարցումները շարունակելով .

— Հապա՞, երբ հարցուցի թէ՝ կաթոլի՞կ էք, չեմ գիտեր, ըսիք...։

Վայ թշուառական։ Նորէն սա նեղացուցիչ հարցումը։ Ի՞նչ ըսէի հիմակ։ «Հայաստան առաջին քրիստոնեայ պետութիւնն է եղած» ըսելս արդարացնելու համար ։ (Դուն օգնութեան հասիր, Երուանդ ...) ։

Չլսելու զարկի, կացինս ուժով մը խրեցի մախրենիին արմատին մէջ։ Խոշոր, հաստ չերտ մըն ալ հանեցի։ Պատասխանի կը սպասէր խաֆածը։ Ի՞նչ պատասխանէի։ Ասանկ պատասխանեցի.

— Կաթոլիկը չեմ գիտեր...։ Սակայն, տէր հայր, մենք աղուոր ժամ ունէինք...։ Քեզի պէս տէրտէր ալ...։ Եզակի շարականներ։ Անմահ,

«Բոլոր բռնակալութիւնները իրարու կը նմանին»

ԽՄԲ. — Անգլիոյ Նախկին արտաքին փոխ — նախարարը, լորտ Վէնսիթարթ հետեւեալ տողերը կը ստորագրէ Լոնտոնեան օրաթերթի մը մէջ.

Պատերազմին սկիզբը «Սեւ Արձանագրութիւն», անունով գրքոյկ մը գրեցի եւ արդարեւ գերման արձանագրութիւնը սեւ է։ Հիմա ժամանակն է զայն բաղդատելու կարմիր արձանագրութեան հետ, ուրկէ պիտի տեսնուի որ շատ քիչ տարբերութիւն կայ երկուքին միջեւ ։

Բոլոր բռնակալութիւնները, ամէն տեսակ խնդրի մէջ միեւնոյնն են։ Բարոյապէս Աջ եւ Ձախ բռնակալութիւն գոյութիւն չունի։ Միմիայն կան բռնակալութիւններ եւ ամէն ազատ մարդ պէտք է նողկանք զգայ անոնցմէ ։

Արդար է դատապարտել Ֆրանքօն որ բռնակալ մըն է, բայց պարզապէս կեղծաւորութիւն պիտի ըլլար չքողոքել Եուկոսլաւիոյ Թիթոյին, Պուլկարիոյ Տիմիթրովին, Ռումանիոյ Քրոզային եւ Ռուսիոյ Սթալինին դէմ ։

Նացիներու եւ համայնավարներու միջեւ ոեւէ բաղդատութիւն ցոյց պիտի տայ որ անոնք յար եւ նման են իրենց գլխաւոր գիծերուն մէջ։

Սկսելով անոնց անգթութենէն.— Հիթլէր ըսպաննեց 6 միլիոն Հրեայ եւ միլիոնաւոր ուրիշ մարդիկ։ Այս վերջին դատակարգին իսկական թիւը երբեք պիտի չգիտցուի ։

Բռնի աշխատանք սովետական դրութեան գլխաւոր մէկ գիծը կը կազմէ։ Վերջին տասնամեակին մօտաւորապէս տասնէն քսան միլիոնի կը հասնի Ռուսիոյ գերիներու թիւը։ Տասներկու միլիոնը միջին հաշիւ մըն է։ Այն ծայրայեղ դաժանութիւնը, որուն ենթակայ են անոնք, կ'առաջնորդէ զիրենք դէպի մահ, տասը առ հարիւր հազիւ կը մնայ ։

Անկողմնակալ ըլլանք եւ երկու բռնակալութեանց միջեւ տարբերութիւն չդնենք ։ Պարզապէս ըսենք կոմունացի (համայնավար նացի) ։ Այս երկուորեակներուն համար դժուար չեղաւ որ միանան 1939ին եւ յառաջ բերեն Արեւմուտքին հետ պատերազմ որուն երկուքն ալ ցանկային տարբեր պատճառներէ դրդուած ։

Քրէմլին զայրացած է 1939ի եւ 1940ի Ռուս-գերման թղթակցութեան հրատարակութեան առթիւ, որ այդ տգեղ իրողութիւնը մէջտեղ կը հանէ ։

Երկուքն ալ անյագ տարածականներ են ։ Հիթլէր միացուց Աւստրիան, Չեխոսլովաքիան Լեհաստանի կէսը, Նուաճեց Պելճիքան, Հոլանտան, Լիւքսեմպուրկը, Ֆրանսան, Տանըմարքան, Նորվեկիան, Հունգարիան, Պուլկարիան, Ռումանիան, Եուկոսլավիան, Յունաստանը ։

Սթալին իրեն միացուց Լեհաստանի կէսը Էսթոնիան, Լաթվիա, Լիթուանիա, Պեսարապիան, Պուքովինան, Արեւելեան Փրուսիան, կը տիրապետէ Եուկոսլաւիոյ, Հունգարիոյ, Ալպանիոյ, Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ, Քորէայի կիսուն, եւ կ'աշխատի տիրել Աւստրիոյ, Յունաստանի, Թուրքիոյ, Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ վրայ ։

Դիկտատորները անդադար բան մը աւելի կ'ուզեն։ Սթալին արդէն իր սահմաններէն դուրս հարիւր միլիոնէն աւելի ժողովուրդ գերի դարձուցած է, հիմա Հիթլէրի կը հետեւի կլլելով Չեխոսլովաքիոյ պզտիկ ժողովրդավար երկիրը։ Երկար ատենէ ի վեր գիտէինք թէ պիտի պատահէր այս բանը, որովհետեւ համայնավարութիւնը Նացիզմի պէս աշխարհատիրակալութեան կը ձգտի ։

Կարմիր արձանագրութեան մէջ զարմանալու պատճառ չկայ։ Սթալին կը հետեւի Լենինի, ինչպէս Լենին կը հետեւէր Մարքսին։ Բացարձակ պատճառ չկայ որ Լեհաստան գոյութիւն ունենայ, ըսած է անոնց հաւատքին հիմնադիրը ։

Չեխերը եւ միւս պզտիկ ժողովուրդները «որեւէ պատմական ապագայ չունին», Նացիները իրենք զիրենք herrenvolk կը կոչէին, համայնավարը ինքզինք կը նկատէ հաւատքի պետը ։

Ուրիշ նմանութիւններ Նացիզմի եւ համայնավարութեան միջեւ ։

Երկուքն ալ թշնամի են Արեւմտեան քաղաքակրթութեան։ Երկուքն ալ ժողովրդավարութիւն կը գործածեն քանդելու համար ժողովրդավարութիւնը ։ Երկուքն ալ մեքենայօրէն գերի եւ զինուոր կ'արտադրեն, երկուքն ալ բոլորովին անհաւատ են ։

Հիթլէրի Չեխոսլովաքիոյ բռնագրաւումը քաղաքական պատերազմի յաղթարարութիւն էր ։ Նոյնն է Սթալինինը։

Կը մնայ արգիլել այս քաղաքական թշնամութիւնը, որպէսզի զինուորական չի դառնայ ։ Արեւմտեան քաղաքակրթութիւնը ինքն իր վրայ պէտք է կռթնի, Արեւմտեան միութիւնը գլուխ հանելու համար, առանց օր կորսնցնելու ։

տոհմական երաժշտութիւն՝ եկեղեցական։ Ուրիշ, ինչեր, ինչեր ունէինք, տակաւին, օտար, աշխարհէն պէխապար տէր հայր։

Խօսող փորով, վերկ կզակով, ցած՝ անկիւնաւոր գմբէթ գլխարկով ու ջրոտ աչքերով տէր պապային դէմքին վրայ խնդուքի քանի մը փայլակներ նշմարեցի, մեր ժամուն ու պատարագին, շարականներուն ու երաժշտութեան մասին խօսած պահուս ։

Տէր պապան, երկու անգամ իրարու վրայ ու արագ «ա, ա» կափկափեց լերկ, ապալէր կզակներն ու խօսեցաւ վերջին անգամ ։

— Ուշացայ։ Քալեմ։ Մօտիկ գեղը պիտի երթամ ու դառնամ ... Մնաք բարով ։ Կը տեսնուինք նորէն ... ։

— Երթաք բարով, տէր հայր, ըսի ես, կացինս վեր վերցնելով ու աւելցնելով, նաեւ. — Կը մաղթեմ, որ անգամ մըն ալ չտեսնուինք ։

Տէր պապային հետ մեր խօսակցութիւնը տասը վայրկեան մը առած էր ։

Ն. ՇԻՆԱԿԱՆ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Ցառաջիկայ կիրակի, Մարտ 7, տեղի կ'ունենայ Հայ Արիներու Միութեան 17րդ տարեկան ցերեկոյթը, Centre Marcelin Berthelotի գեղեցիկ սրահին մէջ ։

Հայ Արիներու Միութեան հիմնարկութենէն ի վեր (1928) ամէն տարի կանոնաւորաբար նման ցերեկոյթ մը տեղի ունեցած է, (բացի պատերազմի տարիներէն), պատրաստուած Փարիզի շրջանի սկաուտներու կողմէ։ Այս անգամ ալ յայտագիրը ամբողջովին պատրաստուած է սկաուտներէն, երէցներէն եւ գայլիկներէն։

Այս տարի առաջին անգամ ըլլալով կը մասնակցին նաեւ մեր Փարիզի Հայ Արենուշները հայկական պարերով եւ երգերով։ Ցերեկոյթը նուիրուած է ամբողջովին հայ լեզուին, հայ երգին եւ հայկական կեանքին։ Մեր պատանիները կը յուսան որ պիտի կրնան գոհ ձգել իրենց ծնողներն ու բարեկամները ։ Պիտի ներկայացուին ճամբարէն առնուած տեսարաններ։

Հանդէսին հովանաւորութիւնը ստանձնած է, Միութեան հովանաւորող մարմինը։ Ներկայ պիտի ըլլան Ֆրանսացի հանրածանօթ անձնաւորութիւններ, որոնցմէ մեր բարեկամը Պ. Մարք Սանիէ, անդամ ազգային ժողովին ինչպէս նաեւ Ֆրանսական սկաուտական կազմակերպութեանց պետերը եւ օտար սկաուտական խումբեր ։

Կը յուսանք որ մեր հայրենակիցները, ինչպէս ամէն տարի այս անգամ ալ մեծ թիւով ներկայ կ'ըլլան, քաջալերելու Հայ պատանիներ որոնք ամէն ջանք կը թափեն Հայ մնալու համար։

Հայ Արի մը

ՁՈՐՍ ՀՈՎԵՐԷՆ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԹԵՐԹԵՐԸ ՏԱԳՆԱՊԻ ՄԷՋ

Ֆրանսական մամուլը հոգեվարքի մէջ է, կը գրէ պարբերաթերթ մը, եւ իր ընթերցողները համոզելու համար կուտայ հետեւեալ շահեկան տեղեկութիւնները.—

Առտուան թերթ մը «ապրելու» համար պէտք է ծախուէր առնուազն 150.000 օրինակ, 1947ին, իսկ այսօր մօտաւորապէս 200.000 որովհետեւ ծախքերը գրեթէ կրկնապատկուած են ։

ՕՐԱՎԱՐՁԵՐ.— 1940ին — երբ թերթը կը ծախուէր 50 սանթիմի — տպարանին աշխատաւորը կը ստանար օրական 114 ֆրանք, 1948ի սկիզբը կը ստանայ 915 ֆրանք, առանց հաշուելու յաւելուածական ժամերու վարձքը։ Ցաւելում տասնըմէկ անգամ ։

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԾԱԽՔԵՐ. — 1940ին հարիւրին 7, իսկ 1948ին հարիւրին 32։

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.— 1939ին, վեց էջնոց թերթ մը կը վճարէր ամսական 78000 ֆրանք։ Այսօր, չորս էջնոց թերթի մը համար կը վճարուի ամսական 2.800.000։

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Աւելցած է 463 առ հարիւր համեմատութեամբ ։

ԹՈՒՂԹ. — Ճախարակի վրայ փաթթուած թուղթին թոնը 1940ին կ'արժէր 2800 Ֆր.։ Եօթը տարուան մէջ գինը աւելցած է վեց անգամ եւ այսօր նոյն տեսակը կ'արժէ 33000 ֆրանք։ Ցաւելում 12 անգամ ։

ՔԼԻՇԷՆԵՐ.— 1940ին 25 Ֆր. արժողը այսօր կ'արժէ 600 ֆրանք ։

Ի՞նչ հասոյթներ ունին թերթերը։

Ձեռքէ վաճառում եւ բաժնեգին։ Թերթերուն գինը բարձրացած է տասն անգամ՝ 1940ի հետ բաղդատմամբ ։

Ծանուցումներու համար ամէն թերթ ունի իր սակացոյցը որ կը համապատասխանէ իր հրատարակած քանակին ու ծաւալին։ Ամերիկայի «Նիւ Եորք Թայմզ»ին հասոյթին երկու երրորդը կը գոյանայ ծանուցումներէն, իսկ «Տէյլի Նիւզ»ին հասոյթներուն 95 առ հարիւրը։ Անգլիոյ մէջ այդ համեմատութիւնը հարիւրին 50 է ։

Մէկ խօսքով օրական 80.000 օրինակ հրատարակող չորս էջնոց թերթի մը ծախքերը երեսուն անգամ բարձրացած են ։

— Ի՞նչ է հայերէն թերթերուն վիճակը պիտի հարցնեն ընթերցողները ։

Պատասխան .

— Եթէ ամէն ընթերցող իր բաժնեգինը կանխիկ ու կանոնաւոր կերպով վճարէ առանց սիրտ փոր հատցնելու, եթէ ամէն ազդ ու ծանուցում դրկող ժամակին մէջ ներփակէ համապատասխան վճարումն ու, մանաւանդ եթէ յիշէ որ թերթ մը իր վճարումները կը կատարէ օրը օրին, այն ատեն Հայերէն թերթեր եօլա կ'երթան ...

ՔԵՉ ՆԱԶԱՐ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱԶԱՏ ՀԷՔԵԱԹ ՀԻՆԳ ՊԱՏԿԵՐՈՎ

(Մեծ-փոքրերի, փոքր-մեծերի եւ ժողովրդի համար)

Գրեց՝ ԴԵՐԵՆԻԿ ԴԵՄԻՐՃԵԱՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ

Վա՛, գնացե՞լ է։ Ուստի՞ն։ (Ուզում է մորթին վերցնի, նրա գնա՝ ծուլանում է եւ վեր ընկնում)։ Ի՛ի՛ի՛ ... բեզարած եմ, թէ վեր կենամ։ (Միջոց)։ Հիմի մութն էլ կ'ընկնի ... Ո՞վ է իմանում ... գողի, աւազակի տարի է։ (Ճանճերին) դէ, քշա, է ... իմ ցաւն ինձ հերիք չի, դուք էլ էք պակաս։ (Մորթին դէպի նրա է քաշում մարմնով եւ ինքն էլ սողում է նրա) Ի՛ի՛ի՛։ Սատանան ասում է, վեր կաց ու միանգամից ջարդի, պրծի։ (Բարկանալով) Տօ՛, դուք ո՞ւմ հետ գործ ունէք, (խփելով իրա երեսին), այ ձեզ, այ ձեզ։ Հը՞, սատկեցի՞ք։ Դէ գնացէք, Քաջ Նազարն եմ, ասող ու անող եմ։ (Նայելով վայր թափած ճանճերին) Հը՞, քանի՞սն են։ Մէկ, երկու, երեք, չորս, հինգ ։ (Ծուլանալով) դէ, էն է հազար ասա, պրծի։ (Գոռում է) Քաջ Նազարն եմ, մէկ կը զարկեմ, կը ջարդեմ հազար ։

ՄԻ ՑՆԴԱԾ ՏԻՐԱՑՈՒ.— (Նիհար ու դիւա-խուխ։ Գոտկին մի պղնձէ տիվիթ ու գալամ՝ գըրիչ-թանաքաման, կռան տակին մագաղաթէ գիրք, ընդոստ շարժումներ ունի։ Նրա է ընկնում եւ մէջտեղ կանգնելով ինքն իր հետ փնթփնթում է՝ «Բռնեմ թալեմ, թալեմ բռնեմ» զոյգ ոտքով տրտինգ է տալիս։ Նկարելով Նազարին) ։

Բարի՜ աղջոյն եղբայր Նազար,
Այդ ի՞նչ այդպէս ջարդես հազար ։

ՆԱԶԱՐ.— Ի՛ի՛ի՛ ... ալարում եմ թէ վեր կենամ աշխարհքը ջարդեմ ...

ՏԻՐԱՑՈՒ.— Ժամանակի նշան է ։

ՆԱԶԱՐ.— Բայց մտքումս դրել եմ, պիտի աշխարհքը ջնջեմ, — ճանճերից եմ սկսել ։

ՏԻՐԱՑՈՒ.— Ժամանակի նշան է։

ՆԱԶԱՐ.— Ահա տես, մէկ զարկեցի, ջարդեցի հազար ։

ՏԻՐԱՑՈՒ.— Ժամանակի նշան է։ (Դիտելով ճանճերին)։ Ով Նազար, այս ճանճերը ճանճեր չեն, այլ դիւցազներ։ (Ոգեւորուած եւ հեւղհեւէ արագ ու մեքենական) Դիւցազն մի ահաւոր տեսայ երազիս, աջին՝ սուր, ձախին՝ դրօշ։ Ցայտնեցաւ իբրեւ հուր երկնային եւ ջարդեց հազար դիւցազն ։ Ողորմութեամբն Աստուծոյ, դու ես այդ դիւցազնը։ Ով կատարումն երազիս։ Դու կը դիտես աշխարհին, Նազարիսս, եւ թագաւորք կը դողան քեզնից։ (Բաց է անում գիրքը եւ բակի մէջ շրջան գծելով սկսում է նայել գրքին ու փնթփնթալ)։ Ահա էկի, զատայ, տեսի եւ ստուգեցի տիրոջն օգնականութեամբ։ Ով է մեծ, երազն ի բարին։ Ով եւ ստուգեմ, եւ դուշակեմ, եւ մեկնեմ։ Ահաւասիկ (համրում է ճանճերը), մէկ, երկու, երեք, չորս, հինգ, այսինքն հազար ։ (Գրքին նայելով) Նշանն է ճշգրիտ։ Մօտենալով պատին փակած մի ճերմակ փալասի) Ահաւասիկ եւ գրեմ, դրոշմեմ ի լոյս աշխարհի։ (Մատը կոխելով իր թանաքամանի մէջ՝ գրում է փալասի վրայ։ Կարդում է)։

(5)

մասնաւոր կացութեան մը որ շատ աւելի դժուար պիտի ըլլայ քանի պատերազմի ամէնէն մռայլ օրերու կացութիւնը եղած էր»։ Վարչապետը խորհրդարան երթալէ առաջ, տեսակցութիւն ունեցած էր ռուսական դեսպանին հետ ։

ՍԱԿԱՐԱՆ.— Թղթադրամ — տոլար 332, սթերլին 760, զուիցերիական 81.50։ Ոսկեդրամ— 20 տոլարնոց՝ 21.400, անգլիական՝ 5550; Նափոլէոն՝ 4200, զուիցերիական 4100 ։

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ խորհրդարանը չորեքշաբթի օր միաձայնութեամբ քուէարկեց Խորհ. Միութեան հետ կնքուած դաշնագիրը (18 Փետր. 1948)։ Ցայտնի համայնավար երեսփոխան մը ըսաւ. — «Աշխարհակալութեան եւ ընկերվարութեան միջեւ, նախընտրեցինք երկրորդը »։

ԱԹԷՆՔԻ մէջ գնդակահարուեցան երեք համայնավարներ որոնք մասնակցած էին 1944 Դեկտեմբերի ըմբոստութեան եւ դատապարտուած էին երեք տարի առաջ «բայց եկող — գացող կառավարութիւնները չէին համարձակած վճիռը գործադրել »։

ԱՆԳԼԻՈՅ արտաքին նախարարը յայտարարեց խորհրդարանին մէջ որ զինուորական ուժեր ղրկուած են Բրիտ. Հոնտուրուս որուն ապահովութեան կը սպառնայ դրացի Կուաթեմալան։Նախարարը հաւաստեց որ Անգլիա բաւական ուժով է տակաւին հողամասը ինչպէս նաեւ կայսրութեան շահերը պաշտպանելու։ Կուաթեմալայի մէջ ամբոխը ցոյցեր կը կատարէ Անգլիոյ դէմ ։ Ցուցարարները չորեքշաբթի օր բրիտանական դեսպանատունը երթալով, պատուհաններէն վեր մագլցեցան , նախատական ցուցանիշներ փակցուցին պատերուն վրայ եւ անգլիական դրօշակը վար առնելով, անոր տեղ կախեցին ուրիշ մը որուն վրայ կը տեսնուէր գանկ մը ։

ՊԱՐԵՆԱՒՈՐՈՒՄ — Պանիր — 100 կրամ, բոլոր դասերուն համար, մարտի FA կտրօնով։ Փետրուարի FB կտրօնը (պանիր) անարժէք է Մարտ 7էն ետք ։

Տէր եւ Տիկին Սարգիս Եօթնեղբայրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ցարութիւն Եօթնեղբայրեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Լուսի Եօթնեղբայրեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Այրի Տիկին Ս. Եօթնեղբայրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հիւնեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Փիլիկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ս. Գորգիկեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Հայրեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Զէյթուն Սիմոնեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Թիւֆէնքճեան եւ զաւակները, որոնք կսկիծով կը ծանուցանեն մահը իրենց սիրելի եղբօր, եղբօրորդւոյն, ազգականին՝

ԳէՈՐԳ ԵՕԹՆԵՂԲԱՅՐԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ եչկուշաբթի 1 Մարտ 1948ին, Շաթըլէօյի հիւանդանոցին մէջ, 36 տարեկան հասակին ։

Թաղումը պիտի կատարուի մօտը շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 1ին, Փոմբէ Փարիզիէնի գերեզմանատունը ։

Հաւաքուիլ յիշեալ գերեզմանատան մուտքին առջեւ ։

Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այն նկատել ։

ՑԾՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Օրուայ առթիւ կազմակերպուած տեղւոյն «Անդրանիկ» խումբին կողմէ, այս կիրակի օր ժամը 3էն կէս գիշեր, քաղաքապետարանի սրահին մէջ, Rue Stalingrade ։

Կը բանախօսէ « Նոր Սերունդ»ի կեդր. մարմնի ներկայացուցիչը ։

Գեղարուեստական բաժին.— Ալֆորվիլի Նոր Սերունդի Թատերախումբը կը ներկայացնէ Տիկին Էլէն Բիւզանդի «ԽԱԾԱԾ ԽՆՁՈՐԸ» կատակերգութիւնը։ Ժամը 8էն յետոյ պարահանդէս ։

Մատչելի պիւֆէ ։

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

փոխադրուած է իր նախկին հասցէին Cité Martignac, 111 Ave. de Grenelleի մէջ։ Մէթրոյի մօտակայ կայարաններն են Invalides, Rue du Bac եւ Solférino ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Կարապետ Մուրատեան եւ իրենց զաւակները Լեւոնիկ եւ Նշան Պալեանեան իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ եւ նամակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ եղբօր որդւոյն Գ. ԱԲԳԱՐ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ դառնակսկիծ մահուան առթիւ որ տեղի ունեցած է Հեռաւոր Մեքսիկայի մէջ, 42 տարեկան հասակին մէջ։ Այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 500 ֆրանք կը նուիրեն Վիէնի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին ։

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

«Յառաջ»ի Գ. շրջանը կը փակուի յառաջիկայ Ապրիլի սկիզբին ։Ստիպուած ենք դադրեցնել այն բաժանորդներուն թերթը որոնց բաժնեգինները չեն վճարուած մինչեւ Մարտ 31։

Այս առթիւ աւելորդ անգամ մըն ալ կը յիշեցնենք որ ըլլայ անհատական, ըլլայ հանրային որեւէ ծանուցում չենք կրնար հրատարակել առանց վճարման ։

Վարչութիւնը պատասխանատու չէ իրեն ղրկուած եւ չհրատարակուած ծանուցումներուն համար ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՊՈՄՈՆ, Ֆլորէայի մէջ երկուշաբթի, 8 Մարտ, ժամը 8.30ին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ, եւ նախաձեռնութեամբ քաղաքի ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ եւ Պոմոնի ԶԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէներու։ Միրայօժար բեմադրութեամբ ՇԱՆԹ թատերախումբի ։

Կը ներկայացուի
ՍԵՒ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ
Ցնցող դրամ 5 արար

Գործող անձինք.— Տիկին Ա. Քոչարեան, ընկերներ՝ Կ. Մուֆթաֆեան, Գ. Քէնտիրեան, Լ. Ստեփանեան, Վասիլ, Գ. Կերկերեան, եւ Ա. Մակարեան ։

Փութացէք այժմէն ապահովել ձեր տոմսերը, չի վրկուելու համար խնամքով պատրաստուած այս յեղափոխական շունչ կրող ներկայացումէն։ Եկէք խուռներամ, տեսնելու համար սեւերու ազատամարտութեան ոգին, որ յախուռն պայքար մըն է անարդարութեան եւ բռնակալութեան դէմ ։

Փետրուար 29ին, կիրակի երեկոյ բոլորդ Սալ Մազընօ եւ Բշ. Մարտ 8ին՝ Պոմոնի Ֆլորէալ սինէմա, վայելելու համար ցնցող դրամ մը որ տեղի ունեցած է 1793ին Ֆրանսական կղզիի մը մէջ։

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ։ Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն ։ Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino) ։

Սկաուտական նոր յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ։

Մուտք 100 — 300 ֆրանք ։

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ճօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ
ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ժամը 15էն մինչեւ 24, երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ անակնկալներ ։

Մի մոռնաք Մարտ 7ը։ «Արեւմուտք»ին օրը

ՄԵԾ ՊԱՀՔԻ Միջինքին առթիւ այս հինգշաբթի, 4 Մարտ ժամը վեցէն յետոյ, Փարիզի եկեղեցիին մէջ պիտի կատարուին «Եկեսցէ » եւ խաղաղական ժամերգութիւն, երկրորդ անգամ մըն ալ Մարտ 18 հինգշաբթի օր նոյն ժամուն ։

Հայ բարեպաշտ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի այս ժամերգութիւններուն։

Հոգաբարձութիւն

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ազգային անուղղական գործիչներ Տոքթ. Համօ Օհանջանեանի եւ Նիկոլ Աղբալեանի յիշատակին, տեղի կ'ունենայ 14 Մարտ, կիրակի առաւօտեան, մասնաւոր պատարագով Պոմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ ։ Նախաձեռնութեամբ Ֆր. Հ. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին, կը հրաւիրուին բոլոր ազգային կազմակերպութիւնները ներկայ գտնուիլ յարգելու համար անոնց անմահ յիշատակը ։

ԼԻՈՆԷՆ Տէր եւ Տիկին Լուսի եւ Ցարութիւն Գասպարեան՝ իր եղբօրը եւ աներձագին ընկեր ՑԱԿՈԲ ՇԱՇՕԵԱՆի մահուան առթիւ (Սուրիա — Գամըշլը), փոխան ծաղկեպսակի Լիոնի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին 500 եւ Հ. Յ. Դ. Վեթ. Ֆոնտին եւս 500 Ֆրանք կը նուիրեն։ Այս առթիւ Վարանդեան կոմիտէն եւ Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղը՝ շնորհակալութիւն կը յայտնեն՝ հանգուցեալին պարագաներուն։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Dameme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ.—

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱՅԻ խումբը մարտ 11ին, երեկոյեան ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ՌՈՄԱՆԻ «Անդրանիկ» խումբի ժողովը՝ ուրբաթ 12 Մարտ, երեկոյեան ժամը 8ին, սովորական տեղը ։

Վալանսի ընկերներու ընդհանուր ժողովը՝ շաբաթ, 13 Մարտ երեկոյեան ժամը 8ին, Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ։

Այս երեք ժողովներուն ալ ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis. Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ ենթակոմիտէները ու խումբերը.—

Ուրբաթ, 5 Մարտ.— «Թաթուլ» խումբը։

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, շաբթու մէջ իրիկուան 8ին, կիրակի օրերը ժամը 3ին։ Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները ։

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս շաբաթ, ժամը 8.30ին ընկերվարականներու սրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է ։

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, rue de laBrosse, հայկական դպրոցի սրահը։ Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ ։

ՎՕՔԼԻՒԶ.— Հ. Յ. Դ. «Մուլատ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, Կառմել, ընկեր Զաքէոսենց բնակարանը։ Կը խնդրուի, Ավինեոնի, Փոնթէի, Մոնֆաւէի ու Ս. Սաթուռնէնի բոլոր ընկերներէն ներկայ գտնուիլ ։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը ։

ՎԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Հ. Յ. Դ. «Օհանջանեան» ակումբին մէջ, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է ։

Հ. Յ. Դ. ԻՍԻԻ «Զաւարեան» կոմիտէին ժողովը շաբաթ ժամը 8.30ին Խրիմեան Ակումբին մէջ ։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Սանուհիներու Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 2.30ին տեղւոյս Հայ մատուռին մէջ, ներկայ պիտի ըլլան Կ. Խաչի ներկայացուցիչները ։ Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. «Անտօք» ենթակոմիտէն կազմակերպած է հրապարակային բանախօսութիւն, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, որ բանախօսէ ընկեր Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ ։

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Սեբաստիոյ Նահանգային միութեան տեղւոյս մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին դպրոցի սրահին մէջ, 34 Villa Rouveyrol, Asnières ։

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին 67 rue Longue des Capucins:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի Սեվրի Մխիթարեան վարժարանի մէջ ժամը 3ուկէսին կը դասախօսէ Պ. ԶԱՏԻԿ ԽԱՆԶԱՏԵԱՆ։ Նիւթը՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕՅԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ մասնաճիւղին կողմէ ։

Մարտ 9ին, երեքշաբթի իրիկուն ժամը ճիշդ 8.30ին Cinéma Alhambraի շքեղ սրահին մէջ, métro Mairie d'Issyի դէմը։

Կը ներկայացուի Ղ. ՄԵԼՈՅԵԱՆԻ

«ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ»Ն

եւ զաւեշտ մը « ՀԻՒԱՆԴՏԵՍ »ը։

Բեմադրութիւն ՀԱՊԷՇԵԱՆ ։ Երաժշտական բաժին Ա. Մեսումեանց ։

Ներկայ կ'ըլլայ Արմենուհիի հեղինակը։ Ընկեր ԲԱԼՈՒԵԱՆ պիտի խօսի երկու հեղինակներու գրականութեան մասին ։

Տոմսերը կը ծախուին Նոր Սերունդի անդամներուն մօտ և ներկայացման օրը թատրոնին մէջ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Բ. Ը. Մ.ի ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ, Օթէլ Սփլանտիտի սրահներուն մէջ, Մարտ 20ին, ժամը 9.30էն մինչեւ լոյս ։ Ընտիր նուագախումբ, բազմաթիւ անակնկալներ, մանրգէններու տօմպօլա, երեկոյեան զգեստը յանձնարարելի ։

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Samedi 6 MARS 1948 Շաբաթ 6 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5284-Նոր շրջան թիւ 893 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՐՋԻՆ ԲԱՌ ՄԸ

Միջազգային հորիզոնին վրայ կան երկու վիթխարի ուժեր — Ազատ Ժողովուրդներն ու կաթոլիկ եկեղեցին — որոնք տիրական ձայն ունին օրուան քաղաքական խնդիրներուն մէջ ։

Կը թուի թէ երրորդ ուժ մըն ալ երեւան եկած է, բաւական ատենէ ի վեր — այս անգամ հայկական...

Ուրիշ եզրակացութեան չենք կրնար յանգիլ երբ աչք մը կը նետէք դիմացի օրկանին վրայ որ, առտու — իրիկուն, լորձնաշուրթն կը փառաբանէ զինքը հովանաւորող Միութիւնը ։

Ի՜նչ ամբաստանութիւններ, ի՜նչ յաւակնոտ յայտարարութիւններ՝ ի վեր հանելու համար դերը կազմակերպութեան մը որ ուրիշ բան չէ եթէ ոչ փրանսահայ գաղութին մէկ հատուածը շահագրգռող մարմին մը, ենթակայ՝ ուրիշ հորիզոններու եւ ուրիշ քաղաքակրթութեան մը տակ ապրող իշխանաւորներու հրահանգին ։

Միամիտները պիտի կարծեն որ Հայոց ազգին պատմութիւնը կը սկսի այն թուականէն երբ ծնաւ ու մարմին առաւ այդ Միութիւնը եւ անոր վիճակուած է այսօր, ազգը փրկելու պաշտօնը ։

Մեր պատմութեան մէջ երբեք պատահած չէ որ գաղութի մը Միութիւններէն մէկը իրեն վերապահէր այդ առաքելութիւնը եւ իր ծիծաղելի յաւակնութիւններով հրապարակը աղմկէր՝ միաժամանակ գիծ քաշելով այն հիմնական — հերոսական — աշխատանքներուն վրայ զորս ուրիշ կազմակերպութիւններ կատարած են անցեալին մէջ ու կը կատարեն այսօր ։

Ծանօթ Միութիւնը իր պաշտօնական «պատասխան»ին մէջ — ենթադրաբար ուղղուած Դաշնակցութեան Արեւմտ. Եւրոպայի Կեդր. կոմիտէին — քնարեր հէքեաթներ պատմելէ ետք, կ'աւելցնէ իր հայերէնով —... Միակ ծայրայեղութիւնը զոր գործած ենք, մեր տարապայման(!) ներողամտութեան եւ զիջողութեան մէջ եղած է ։

Ուրիշ խօսքով, ըսել կ'ուզեն, որ շա՜տ մը բաներ կրնային պատահած ըլլալ եթէ այդ ամբարտաւան Միութիւնը ցոյց չտար «ներողամտութիւն» եւ «զիջողութիւն» ։

Քօղարկուած սպառնալիք մըն ալ այս յայտարարութիւնը՝ ամբողջացնելու համար, անշուշտ, Փետրուար 14ի թրքաբարոյ ու վատոգի սպառնալիքը ։

Շատ ուշագրաւ է որ դիմացի պաշտօնաթերթը հովանաւորողները չեն համարձակիր — կամ, թերեւս, չեն ուզեր — միանգամընդմիշտ դատապարտել անպատասխանատու խմբակի մը սպառնալիքը եւ կ'աշխատին «անուշի կապել», իրենց հասկցած ձեւով ։

Եւ անճարակ ու անփառունակ ճիգ մը մեր — Դաշնակցութեան — ուսերուն վրայ նետելու համար պատասխանատուութիւնը ապագայի անհաճոյ միջադէպերուն որոնք երբեք պիտի չպատահին որովհետեւ այդ կարգի սպառնալիքներով չէ որ պիտի մոլորեցնէին Դաշնակցութեան խոհեմ, պաղարիւն ու շրջահայեաց շարքերը ...

— «Ոչ մէկ առթի ընդառաջ պիտի երթանք մեր հակառակորդներուն ցանկութեան, տեղի տալով որ վրդովուի մեր գաղութին անդորրութիւնը եւ ապահովութիւնը» ...

Իրենք են որ կը հայհոյեն, կ'ամբաստանեն, կը զրպարտեն, կը մատնեն, կը սպառնան ու մենք ենք որ կը ցանկանք մնացեալը ...

Շատ վրան-բաց է այս թրքավայել ճամարտակութիւնը ։

«Պաղարիւնութեան» հրահանգը պէտք է արձակէին ամէնէն առաջ որպէսզի «անկեղծ եւ ուղղամիտ հայրենասէրներու միասնականութեան» նախաձեռնողիր Միութիւնը այս ատրճանաչ հրահրած չըլլար երկպառակութիւնը ։

Պիտի յանձնարարէինք որ Ծանօթ Միութիւնը քիչ մը աւելի լրջութիւն դնէր իր շարժումներուն մէջ, թօթափէր իր անիմաստ ու ծիծաղելի յաւակնութիւնները եւ սանձէր իր քարոզիչները ։

Ու մանաւանդ կարդար թէ ինչե՜ր, ի՜նչեր կը հրամցուին ընթերցողներուն՝ իր օրականին սիւնակներէն ։

Տրուած «պատասխանը» չեղեալ չի յայտարարեր գերագրական խելագարին — իր խմբագրին — սպառնալիքը որ միշտ կը մնայ ի զօրու ։

Ժ.

Ֆինլանտա

Բանակցութիւնները պիտի սկսին

«ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՉԵՆՔ ՈՒԶԵՐ»

Հելսինքիէն կը տեղեկացնեն թէ կառավարութիւնը սկզբունքով հաւանած է որ բանակցութիւններ սկսին Խորհ. Միութեան եւ Ֆինլանտայի միջեւ՝ համաձայն մարաջախտ Սթալինի հրահանգին։ Վերջին բառը պիտի արտասանեն, ի հարկէ, Խորհրդարանն ու Նախագահը։

Հինգշաբթի օր Հելսինքիի խորհրդային դեսպանը նոր նամակ մը յանձնեց Ներքին Նախարարին որ պետն է ստրկամտութեան ինչպէս նաեւ սահմանապահ գունդին։ Նամակին պարունակութիւնը գաղտնի կը պահուի։ Ժողովրդական կուսակցութիւնն ալ իր համաձայնութիւնը տուած է՝ ընդառաջ երթալու Սթալինի պահանջներուն։ Սոցեալ դեմոկրատները բացատրած են Նախագահին թէ կարելի չէ մերժել եղած առաջարկը, մանաւանդ որ տակաւին ծանօթ չեն Սթալինի պայմանները։ Պահպանողականները, Հողագործականներն ու Ազատականները կը յայտարարեն որ «զինակցութիւն չեն ուզեր»։ Մոսկուա մեկնող պատուիրակութեան պիտի մասնակցին երկու համայնավարներ, երկու Հողագործականներ, երկու Սոցիալդեմոկրատներ ինչպէս նաեւ պահպանողական մը եւ ժողովրդական մը ։

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻԱ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ «ԶՕՐԱԿՈՉ»Ը

Համայնավար կուսակցութիւնը նոր արշաւ մը պիտի սկսի յառաջիկայ շաբթու՝ խտացնելու համար իր շարքերը։ Կուսակցութեան անդամակցելու հրաւէր պիտի ըլլայ բոլոր պիտանի ուժերուն եւ պիտի նշանակուի «Գոթվալտի շաբաթ»ը։ արշաւը գլուխ հանելու համար ։

Համայնավար քարոզիչները տունէ տուն պիտի այցելեն անդամագրելու համար «բոլոր պարկեշտ ու յառաջդիմասէր քաղաքացիները» ։

Նորընտիր վարչապետը յոյս ունի որ պիտի կրնայ իր շուրջը հաւաքել առնուազն երկու միլիոն նոր անդամներ։ Կուսակցութեան գլխաւոր քարոզիչ նշանակուած է Ֆիրլինկէր, ճարտարարուեստի նախարարը ։

★ Գերմանիոյ ամերիկեան զինուորական կառավարութեան ներկայացուցիչը ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով Չեխոսլովաքիոյ կացութեան մասին, դիտել տուաւ թէ «համայնավարները ընդօրինակեցին Հիթլէրի 1933ի ռազմավարութիւնը ։ «Կարելի չէ հաշտարար քաղաքականութիւն վարել համատիրական պետութեանց հետ որոնք կ'ուզեն քանդել այն ժողովրդավարութիւնը զոր կը յաւակնին պաշտպանել »։

★ Ամերիկայի Աշխատանքի Նախարարութեան պաշտօնատարներէն Պ. Բմէց յայտարարեց հինգշաբթի օր թէ համայնավարները «կուլ պիտի տան ամբողջ Եւրոպան յառաջիկայ մէկ տարուան ընթացքին»։ Այս պայմանաժամն իսկ շատ է, ըսաւ ան ։

★ Չեխոսլովաքիոյ Լահէյի դեսպանն ալ իր հրաժարականը ներկայացուց որովհետեւ «չուզեր ծառայել համայնավար կառավարութեան մը» ։

ՍԱԿԱՐԱՆ. — Թղթադրամ՝ տոլար՝ 335, սթերլին 780, զուից. ֆրանք 81.50։ Ոսկեդրամ՝ 20 տոլարնոց 21.200, անգլ. 5500, Նափոլէոն՝ 4225, զուից. 4050։

ՇՈՒԷՏԻ ընդհանուր հրամանատարը կը յանձնարարէ չկրճատել զինուորական պաշտպանութեան վարկերը եւ չակարացնել բանակը, որովհետեւ միջազգային կացութիւնը հետզհետէ տագնապալի կը դառնայ »։

ԶՕՐԱՎԱՐ ՏԸ ԳՈԼ շատ կարեւոր ճառ մը պիտի արտասանէ վաղը Քոմփիէնյի մէջ եւ, այս անգամ, աւելի բուռն կերպով, պիտի խօսի ռուսական աշխարհակալութեան մասին։ Կրնայ նոյնիսկ առաջարկել որ խիստ քայլեր առնուին կանխելու համար Չեխոսլովաքիոյ դէպքերուն կրկնութիւնը Ֆրանսայի մէջ։ Զօրավարին ճառը ձայնասփիւռով պիտի արձակուի մինչեւ Ամերիկա ։

ԻՆՉՊԷՍ «ՀՐԱԺԱՐԵՑԱՒ»

ՄԻՀԱՅԼ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ռումանիոյ գահընկէց թագաւորը, Միհայլ հինգշաբթի օր Լոնտոն հասնելով,... ունկնդրութիւն մը տուաւ մամուլի ներկայացուցիչներուն եւ հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ իր հրաժարականին մասին ։ —

«Կ'օգտուիմ այս առաջին պատեհութենէն անձամբ հաստատելու համար դէպքերը այնպէս ինչպէս տեղի ունեցան ։

Դեկտեմբերի 30ի առտուն, Փեթրու Կրոզա եւ Կէորկիու — Տէյ — ռումանական դահլիճին երկու անդամները — ինծի ներկայացուցին պատճէնը հրաժարականի մը եւ ստիպեցին որ ստորագրեմ ։ Երկուքն ալ պալատ եկած էին — երբ արդէն զինեալ զօրամաս մը պաշարած էր զայն — եւ բացատրեցին թէ պատասխանատու պիտի նկատէին զիս այն արիւնահեղութեանց որոնք տեղի պիտի ունենային — համաձայն իրենց կողմէ արձակուած հրահանգներու — եթէ անմիջապէս չստորագրէի ։

Հրաժարականը ինծի կը պարտադրուէր բռնութեամբ՝ կառավարութեան մը կողմէ որ իշխանութեան գլուխ եկած էր օտար կառավարութեան մը դրդումով, եւ բացարձակօրէն չէր ներկայացներ Ռումանացի ժողովուրդին կամքը ։

Այդ կառավարութիւնը բռնաբարած էր՝ Ռումանացի ժողովուրդին քաղաքական ազատութիւնները յարգելու իր միջազգային յանձնառութիւնները, խարդախած էր ընտրութեանց արդիւնքը եւ կոտորած էր ժողովրդավար ներկայացուցիչները որոնք կը վայելէին երկրին վստահութիւնը ։

Միապետութեան ջնջումը՝ Ռումանիոյ ժողովուրդը ստրկացնելու քաղաքականութեան մէկ նոր երեւոյթն է։ Այդ պայմաններուն մէջ ուրեմն ես պարտաւոր չեմ նկատեր անձս՝ ընդունելու այս պարտադրուած հրաժարականը ։

Անխախտ հաւատք ունիմ մեր ապագային մասին եւ միակ բաղձանքս է անձնուիրութեամբ ու աշխատելու կամքով ծառայել Ռումանացի ժողովուրդին որուն անքակտելի կերպով կապուած է ճակատագիրս »։

Գահընկէց թագաւորը Ամերիկա մեկնեցաւ երէկ ։

Պրիւքսէլի խորհրդաժողովը

ԴԱՇՆԱԳԻՐ ՄԱՐՏ 15ԻՆ

Պրիւքսէլի խորհրդաժողովին բացումը տեղի ունեցաւ հինգշաբթի օր — ժամանակացոյցը անգամ մը եւս փոխուած ըլլալով։ Ներկայ էին հինգ արեւմտեան պետութեանց ներկայացուցիչները որոնք քննեցին պատճէնը այն դաշնագրին որ հաւանաբար պիտի ստորագրուի Մարտ 15էն առաջ։

Խորհրդաժողովին նպատակն է տնտեսական ու քաղաքական գործակցութիւն մը յառաջ բերել մասնակցող պետութեանց միջեւ (Անգլիա, Ֆրանսա, Պելճիքա, Հոլանտա եւ Լիւքսէնպուրկ) առանց շեղելու Միացեալ Ազգերու Ուխտին սկզբունքներէն ։

Խորհրդակցութեանց սկիզբէն արդէն բացայայտ էր որ տեսակէտներու տարբերութիւններ չկային եւ հինգ պետութիւնները ստիպողաբար անհրաժեշտ կը նկատէին այդ տեսակ համաձայնութիւն մը։ Ֆրանսայի ինչպէս եւ Անգլիոյ քաղաքական շրջանակները շատ լաւատես են խորհրդաժողովին ելքին մասին ։

Այս նախապատրաստական աշխատանքներէն ետքն է որ հանդիպում մը տեղի պիտի ունենայ արտաքին նախարարներուն միջեւ եւ դաշնագիրը պիտի ստորագրուի՝ Մարշըլի ծրագրէն օգտուող 16 պետութեանց խորհրդաժողովէն առաջ, այսինքն յառաջիկայ շաբթուան վերջը։

Ներկայ տնտեսական համաձայնութեան կրնայ յաջորդել քաղաքական համաձայնութիւն մը որուն նպատակը պիտի ըլլայ խաղաղութեան ապահովութիւն մը նշանակել ։

★ Արտաքին Նախարար Պ. Ժորժ Պիտօ, յառաջիկայ շաբթու հանդիպում մը պիտի ունենայ Իտալիոյ իր պաշտօնակցին հետ՝ մաքսային համաձայնութիւն մը կնքելու համար ։

★ Միջ - խորհրդարանական յանձնաժողով մը պիտի նշանակուի Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ «դիւրացնելու համար կարծիքներու փոխանակութիւնը»։

ՊԱՐԵՆԱՒՈՐՈՒՄ — Շաքար՝ Մարտ 5էն 31, Իւրաքանչիւր քիլօ Eերուն, 1 քիլօ J եւ A դասերուն, 750 կրամ Mերուն եւ 500 կրամ Vերուն, թիւ 31 կտրօնով ։

ԱՄԵՐԻԿԱ 1947ին, 19.600 միլիոն տոլարի արտածում ըրած է, այսինքն 1400 միլիոն աւելի քան նախորդ տարին։ Ներածումներու գումարն է 8300 միլիոն տոլար՝ 1200 միլիոն աւելի քան 1946ին ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱԼԵՊԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ ԴԱՄԲԱՆԱԿԱՆԸ

Ց. ՕՇԱԿԱՆԻ ԴԱԳԱՂԻՆ ՎՐԱՅ

ԽՄԲ. — Ստորեւ՝ այն դամբանականը զոր խօսեցաւ Հալէպի առաջնորդը, Զարեհ եպիսկոպոս, Օշականի յուղարկաւորութեան առթիւ —

... Համոզուած եմ, թէ այս կորուստը, ամբողջական հայութեան համար,— Հայաստանէն ներս թէ դուրս,— մեծագոյն կորուստն էր։

Անկարելի էր չշանթահարուիլ, ամբողջ օրը իրենց հետ անցընելէ վերջ,— կազմելէ նոր ծրագիրները դալիքին, հայ մտքի մշակումին, մեր վարժարաններուն, հայ գրականութեան պատմութեան եւ առհասարակ իմացական ապագայ մեր կեանքին։

Հողը քաշեց զինք Հալէպ։ Այն հողը, որ 1914 — 1918, իր դրչի եւ մտքի եղբայրներուն, իր նկէց թէ կրտսեր գործակիցներուն, իր հոգեհանգստեան մարտիրոսացումը տեսաւ Թրքական եաթաղանին տակ։ Եթէ պէտք է հաւատալ զուգադիպութեան կամ ճակատագրին,— ահա արդիւնքը։ Տասը տարի ամբողջ, մահուան հետ պայքարելէ վերջ, կուգայ թաղուիլ գիրկին մէջ այն ժողովուրդին, որ իր բառովն իսկ «խրատ» ժողովուրդն էր, իրեն հանդէպ անվերապահ սէր եւ յարգանք անուցանող Հալէպահայութիւնը։

Գիտէք, թէ 439 թուականին իր աչքերը փակեց հայ մտքի մեծ դայեակը՝ Մաշտոց, եւ մեռաւ Օշական գիւղին մէջ։ 1948ին, եւ զարմանալի զուգադիպութեամբ մը Փետրուարի 18ին, մեռաւ հայ մտքի մեծ վարպետը՝ Յակոբ Օշական, Հալէպի մէջ։

Մեծ է մեր կորուստը։ Անգնահատելի՝ իր վաստակը։ — Պիտի չբաղդատեմ զինք Մաշտոցի հետ։ Բայց պիտի ըսեմ, թէ Օշական անունները միասին կը քալեն, արտայայտելու համար հայ մտքի եւ գրականութեան բարձրագոյն արժէքը։

Տառապալից կեանք մը ունեցաւ Օշական։ Իր մանկութեան օրերէն մինչեւ իր անակնկալ չիջումը։ Ապրեցաւ խլեց իր անմիջական մտերմութենէն՝ հայ մտաւորականութեան ընտրանին։ Թշնամին ծրագրած էր բնաջնջումը մեր իմացական կեանքի ղեկավարութեան, հայ ժողովուրդը իր վերջնական բնաջնջումին, նաեւ քաղաքական հարթումի առաջնորդելու համար։ Մազապուրծ փրկուեցաւ իրեն սպասող սեւ ճակատագրէն. եւ ապրեցաւ՝ որպէսզի ցոյց տայ հայութեան բոլոր ոսոխ թշնամիներուն, թէ հայ միտքը կը մնայ պերճ, եւ հայ գրականութիւնը՝ միջազգային կեանքի մէջ կը գրաւէ իր ուրոյն բարձունքը, հայկական գագաթը։

Հարկ ծագեցաւ, որ պայքարի նաեւ ներքին թշնամիներու դէմ, անոնց՝ որոնք մտքի անկախութեան իր ձգտումը կը նկատէին «դաւ մը» հայրենիքին դէմ։ Եւ իր անյողդողդ խառակրօնութիւնը սուղի նստաւ իրեն։— Պիտի ուզէի արձագանգ հանդիսանալ այս բեմէն այն տմարդի հալածանքին, խաչակրութեան՝ որ շղթայազերծուեցաւ այս մեծ Մարդուն դէմ։ Այս մեծ մտաւորականին, որ պատգամած էր, ու կը շարունակէր պատգամել՝ թէ խորհելու եւ գրելու ազատութիւնը վեր կը մնայ ամէն նուիրականութենէ, — մեծագոյնն է նուիրականութիւններուն։

Ձեր կրնար չլալ Երեքշաբթի օր, ու չէի կրնար չյուզուիլ ես ալ, երբ կը պատմէր իր մահուան վայրկեանէն քանի մը ժամ առաջ, թէ 14 տարիէ ի վեր ենթարկուած է անհուն գժբախտութեանց, հալածանքներու եւ խաչակրութեանց՝ այնպիսի մարդոց կողմէ, որոնք իր երախտաւորեալները եղած էին, որոնք պարտքն ունէին նուազ կամակոր ըլլալու իրեն հանդէպ, որպէս տիտան մտաւորականի մը։

Զգացուեցաւ իրեն պաշտպանութիւնը նաեւ բոլոր անոնց, որոնք երկու խօսքով, կամ գրչի շարժումով մը՝ կրնային վերջ տալ ամէն կարգի հալածանքի եւ խաչակրութեան։ Փրկչի մատնութեան պատկերը պարզուեցաւ՝ մեր իմացական կեանքի ժամանակակից փուլերուն մէջ։ Եւ անոնք, որ պէտք էր պահպանէին զինք անպատասխանատու խել մը մարդոց խաչակրութեան դէմ, յանուն մտքի եւ գաղափարի ազատութեան, մէկիկ մէկիկ նահանջեցին, դասալիք դարձան, մնացին ան սիրտերու քաղմութեան։ Դարձան համախոհները խումբ մը մարդոց, որոնց համար Օշականը ան բաղձալի ներկայութիւն մըն էր Երուսաղէմի պատմութեան սահմաններուն մէջ, եւ զոր պէտք էր դուրս նետել այդ շրջափակէն։

Կարելի չէր չյուզուիլ։ Կարելի չէր չլալ։ — Ես փաստ եմ, որ վերջին երկու տարիներու մեր յարաբերութեան, ան, երապահ մեծ սէրը՝ իր անձին թէ գործին հանդէպ, նաեւ հուսկ այս ողեկոչումը՝ իր անշունչ մարմնին առջեւ, պիտի մնան իր խռովայոյզ կեանքին ամէնէն լուսաւոր էջերը, մխիթարութեան եւ խայտանքի անմոռանալի դրուագները։

Վստահ եմ դարձեալ, որ Թուրքերու եաթաղանին տակ իրենց մտքի անկախութիւնը մինչեւ վերջին շունչ պահպանող մտաւորականներ շատ աւելի քիչ ցաւ ու վիշտ ունեցան, քան Օշական՝ որ իր դէմ շղթայազերծուած հալածանքին լծուած տեսաւ իր իսկ աշակերտներէն շատեր,— անոնք որ իր երախտաւորեալներն էին եղած ամբողջ տարիներ, եւ որոնց համար իր կեանքը սպառեր էր մեծ դրագէտ քննադատը։

Երկու անգամ եկաւ Հալէպ։ Իր կեանքի երկու մեծ ուրախութիւնները եղան անոնք։ 1946ի հանդէսը չենք կրնար մոռնալ, ինչպէս չէր կրցած մոռնալ ինք։ Այն մեծ հանդէսը, զոր «յիմարներ» կազմակերպեր էին,— ինչպէս ինք կ'ըսէր։ «Յիմարներ, — Րաֆֆիի տիպերուն տեսիլքով։

Համազգային սուգ ու կորուստ է իր մահը, մեզի համար։ Մանաւանդ այն մեծ վաստակին, մշակումին եւ ստեղծագործութեան համար, որ իրը եղաւ, որ կրնար ճոխանալ եւ աճիլ։

Ամբաստանեցին զինք՝ որպէս անհաւատ մը, առանց ճանչնալու իր կեանքը, որ հոգիի կեանք մըն էր, մտքի կեանք մը։ Յարգանք ունինք իր անձին, յիշատակին, մտքին եւ անսահման վաստակին հանդէպ։ Սուգ է մեզի,— բոլոր անոնց համար, որոնք կը հաւատան հայ մտքի եւ հոգիի ազատութեան։

Ազգ. իշխանութեանց անունով, ես ինծի թոյլ կուտամ ըսել՝ յարգանք քեզ, յարգանք՝ քու անունիդ եւ գործիդ. քու մտածումներուդ եւ գաղափարներուդ։ Իր բոլոր գրչի եղբայրներուն եւ ծանօթներուն անունով,— յարգանք իր յիշատակին։

Պիտի թաղուի Օշական Շէյխմաքսուտի ազգային գերեզմանատան մէջ, իր իրաւ ժողովուրդի գրկին մէջ։ Պիտի մնայ հոն մեր հարիւրաւոր եղբայրներու կողքին, որոնցմէ իւրաքանչիւրը մարտիրոս մը եւ նահատակ մըն է։

Եւ դուն, սիրելի բարեկամս Օշական, որ կը հաւատայիր հոգիի անմահութեան,— պիտի անմահանաս։ Եւ հայ ժողովուրդը որ յարգած է իր բոլոր հերոսները, պիտի յարգէ նաեւ քեզ։ Հանգիստ քու ոսկորներուդ։

Ընկեր Շաւարշ Միսաքեան Այնճարի մէջ

(Սեփական թղթակցութիւն «Յառաջ»ի)

1948 Յունուար 15ը, անմոռանալի եւ յաւէտ յիշատակելի օր մը պիտի մնայ, արձանագրուած՝ Այնճարի Մայր Տոմարին մէջ որովհետեւ այդ օրը տեղս ժամանեցին վեհերան ընկերներ՝ Շաւարշ Միսաքեան, հայ հրապարակագրութեան տիտաններէն, եւ ընկեր Ռուբէն Տէր Մինասեան, հայ յեղափոխութեան դաբբիններէն, ընկերակցութեամբ ընկերներ Արամ Սանճեանի եւ Ց. Պայթարեանի։

Այնճարի խճուղիի մուտքին՝ երեւցաւ զիրենք բերող ինքնաշարժը։ Ընդունելութեան թափօրը՝ որուն կը մասնակցէին Հ. Յ. Դաշնակցութեան տեղւոյս կոմիտէն, Ազգ. «Յառաջ» վարժարանի հոգաբարձութիւնը, ուսուցչական կազմը, Երիտասարդաց Միութիւնը, Թաղական Խորհուրդը, Հ. Յ. Դաշնակցութեան «Յառաջ» Պատ. Միութիւնը, ընկերներու եւ ժողովրդեան հոծ բազմութիւն մը, կազմ ու պատրաստ կը սպասէր, վարժարանի մուտքի ճանապարհին վրայ, մեր մեծանուն ընկերներու ժամանումին, իրենց յարգանքն ու մեծարանքը մատուցանելու համար անոնց։

Բարեգալուստի եւ ողջագուրումներու արարողութիւններէն յետոյ, երգուեցաւ «Կարմիր, կապոյտ, նարնջագոյն, մեր դրօշակ» խմբերգը, արժանանալով բուռն եւ երկարատեւ ծափերու։ Որմէ յետոյ, առաջնորդուեցան Ազգ. «Յառաջ» վարժարան, ուր ի պատիւ ընկեր Շաւարշ Միսաքեանին, փառաւոր հացկերոյթ մը սարքուած էր, վարժարանին կողմէ։

Վարժարանի սրահին մէջ, մանկապարտէզի աղջնակները, հայկական տարազով, հայկական գեղեցիկ պար մը պարեցին։ Ապա ընկեր Շաւարշ Միսաքեան այցելեց բոլոր դասարանները, եկեղեցին, եւ Ճէպէլ Մուսայի դիւցազնամարտին՝ մէջ հերոսաբար նահատակուող մեր տասնըութը անմահներուն աճիւնները։ Եւ ի տես այդ աճիւններուն՝ յուզուեցաւ պահ մը, ու ըսաւ թէ՝ «ուր որ ալ երթաք, ինչ պայմաններու տակ ալ որ գտնուիք, պահեցէք ու պահպանեցէք այս սրբազան մասունքները, որպէս հայ ազատագրութիւնը բընորոշող հերոսամարտի խորհրդանիշ»։

Ապա մեր սիրելի ընկերները առաջնորդուեցան տեսչարան, ուր ընդունուեցան Հ. Յ. Դ. քայլերգ՝ «Մշակ բանուոր»ով։ Ազգ. «Յառաջ» վարժարանը տօնական կերպարանք զգեցած էր, որովհետեւ իր հիմնադրին՝ սիրելի «Յառաջ»ին, նոյնքան սիրելի խմբագրապետը՝ ընկեր Շ. Միսաքեան, մուտք կը գործէր իր սեմէն ներս, ու իր հրաշունչ խօսքերով կ'ոգեւորէր բոլոր ընկերներն ու հաւատաւոր ժողովուրդը։

Բոլորուեցանք սեղանին շուրջ։ Սկսաւ ուրախութիւնը։ Ուղերձ մ՚ըկարդաց պատանի Ա. Աբրահամեան վարժարանի կողմէ։ Բաժակաճառերը իրար յաջորդեցին։ Ընկեր Շաւարշը՝ այս հերոսական ժողովուրդի եւ ընկերներու կենացը խմելէ յետոյ, խօսեցաւ հրաշունչ բաժակաճառ մը, ու վերջացուց ըսելով.

« Ամուր կեցէք. հաւատք ունեցէք մի միայն ձեր ուժին վրայ. կուրծք տուէք բոլոր տեսակի խոչընդոտներուն. հաստատուն մնացէք բոլոր ճակատներուն վրայ, ապահովելու համար նոր սերունդի փրկութիւնը, այստեղ եւ ամէն տեղ։ Լաւ դաստիարակեցէք նորահաս սերունդը, եւ հայ, հայ, հայ մեծցուցէք զիրենք։ Ամուր կեցէք, «Յառաջ»ը ձեր կողքին է, բոլոր ճակատներու վրայ եւ ամէն ժամանակ։

Այս ուրախութիւններու ընթացքին, ընկեր Գ. Գ. Գուտուլեան, որ յատկապէս եկած էր Շթորայէն, ընկեր Շաւարշի դիմաւորութեան մասնակցելու համար, ըսաւ որ, ասկէ երկու տասնեակ տարիներ առաջ, Պալքաններէն մի հայ երկաթագործ՝ դիմած էր ընկեր Շաւարշին, եւ խնդրած իրմէ, որ օժանդակէ իրեն, կրթական համեստ յարկ մը ունենալու համար։ Ընկեր Շաւարշ պատասխանած էր այդ հայ երկաթագործին.

« Մուրճդ ամուր զարկ սալին։ «Յառաջ»ը կողքիդ է։ Շուտով կ'ունենաք ձեր վարժարանը»։

Ու անոնք շուտով ունեցան իրենց վարժարանը։ Երբ ուրախութիւններն ու ցնծութիւնները իրենց գագաթնակէտին հասած էին, յանուն Ճէպէլ Մուսայի հայ ժողովուրդին, շատ թանկագին եւ իր տեսակին մէջ եզակի գաւազան մը նուիրուեցաւ ընկեր Շաւարշ Միսաքեանին, յիշատակի համար։ Գաւազանին վրայ քանդակուած էին մեր նախնի նահապետներու եւ թագաւորներու պատկերները՝ թիւով տասներհինգ։ Արուեստի խնկական դլուխ գործոց մը։ Գործը Յովսէփ Թասլաքեանի՝ ընիկ Ճէպէլ Մուսայի։

Այս արարողութենէն յետոյ, երգուեցան Եռագոյնին նուիրուած՝ «Ողջոյն քեզ, հայ դրօշակ» խմբերգը, եռագոյնի ծփանքներուն տակ, խլելով անվերջ ծափեր։

Ուրախութիւններն ու ցնծութիւնները շարունակուեցան մինչեւ կէսօրուան ժամը 4ին։ Այս փառաշուք ընդունելութեան հանդիսութիւնները փակուեցան «Յառաջ Նահատակ»ով։

(Այնճար-Լիբանան) Ց. Գ. ԹՈՒՐՍԱԼԵԱՆ

Երեւան քաղաքը

« ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆԱԳԻՏԱՐԱՆ »ԷՆ

Ա.

ԽՄԲ.— Պոլսոյ Ժամանակէն կ'արտատպենք հետեւեալ յօդուածաշարքը զոր թերթը քաղած է «Իսլամական համայնագիտարան»ին վերջին թիւէն —

Էրիվան կամ Ռեւան ու Իրեւան, հայերէն Հրազդան։ Վերջերս Հայաստանի Սովիէթական կառավարութեան պաշտօնական որոշումով քաղաքին անունը ընդունուեցաւ իբր Երեւան։ Քաղաքը ունի 102.525 բնակիչ (1932ին) եւ կը գտնուի լայնութեան հիւսիսային 40.15 աստիճանին եւ երկայնութեան արեւելեան 44.35 աստիճանին վրայ։ Աղրը Տաղըի (Արարատ) 55 քիլմ. հիւսիսակողմը Ալակէօզ (Արագած) լերան հարաւ-արեւելակողմը մօտաւորապէս 65 քլմ. դէպի արեւմուտք՝ Կէօքչա (Սեւանայ) լճին հարաւ. արեւմտեան անկիւնէն մէջտեղը Սահաթ (կարգ մը աղբիւրներու համաձայն Սառ) կոչուած դաշտագետին եւ ձախ.ափին Զէնկի (Զանգու) գետին, որ ձախ թեւերէն մին է Արաս (Երասխ) գետին։

Երեւանի դաշտագետինը բնակչութեան տեսակէտով ամենախիտ վայրն է այդ շրջանակին եւ հիւսիս. արեւմուտքէն ու հիւսիս — արեւելքէն շրջապատուած է բարձր լեռներով, իսկ հարաւակողմէն կը միանայ Արարատեան եւ կամ Երասխի դաշտագետին հետ։ Այս շրջանակը ենթակայ է տեւական երկրաշարժներու։ Կլիման խիստ է. ամառը տաք (25 աստիճան) եւ ձմեռը ցուրտ (— 6.4)։

Ձմրան չուտափոյթ դալստեան պատճառաւ թէեւ արմտիքի մշակութիւնը անհնար է Սեւանայ լեռնային շրջանին միւս դաշտերուն եւ սարահարթերուն վրայ, բայց երկարատեւ տաքերուն շնորհիւ Երեւանի դաշտին մէջ կը հասնին բրինձի, բամպակի, խաղողի, ծիրանի, դեղձի եւ սալորի նման հարաւային բոյսեր եւ պտուղներ։ Ուլուխանլու կայարանէն բաժնուող գիծ մը Երեւանը կը կապէ Թիֆլիս — Ջուղա երկաթուղիին։

Զանազան ենթադրութիւններ կան Երեւանի հիմնարկութեան, հիմնադիրներուն եւ այս անուան ծագումին մասին։ Մէն — Մարթէն, Երեւան

քաղաքի պատմութիւնը մինչեւ Հին Դար կ'երկարէ հայկական աղբիւրներու համաձայն եւ կը պնդէ թէ Ռուսան քաղաքին կեդրոն Երեւանը Ռեւանի փոխակերպուած է Իսլամներուն կողմէ, արաբական տիրապետութեան շրջանին (տես «Մէմուառ սիւր լ'Առմէնի» Ա. 116) իսկ ըստ Գատըզեանի, որ սխալ կը գտնէ Սէն Մարթէնի կարծիքը, հին հայ մատենագիրները խօսած են ոչ թէ Ռուանի այլ Ռուեանի մասին որ Մարաստանի սահմանագծերէն մին է եւ կը գտնուի Տէյլէմի հարաւակողմը ու Ռէյի հիւսիսակողմը (տես Մ. Խորենացիի վերագրեալ Աշխարհագրութեան ռուսերէն թարգմանութեան 52—62 էջերը. Նախաբան ԺԵ.):

... եւ Ժ. դարերու խլամ աշխարհագիրներէն Եագուպի (էջ 364), Իպն Հուրտատպէհ (էջ 122), Իպն Ֆաքիհ (էջ 276,287), Իպն Ռուստա (էջ 106), Դուտամա (էջ 246), Մուքատտասի (էջ51), Իսթախրի (էջ 188 եւ Իպն Հաւքալ (էջ 245) որոնք ընդարձակ տեղեկութիւններ կուտան Հայաստանի քաղաքներու մասին, բնաւ չեն խօսիր Երեւանի մասին, հակառակ անոր որ լայնօրէն կը նկարագրեն Տէվինը (Դուինը) որ էմիրներու բնակավայրն էր արաբական տիրապետութեան շրջանին եւ որու աւերակները դեռ կ'երեւին Երեւանի քիչ մը հարաւ արեւելակողմը: Այս մատենագիրներէն միայն Իպն Ռուսթա եւ Իպն Ֆաքիհ կը խօսին Հայաստանի մէջ գտնուող Արրան քաղաքի մը մասին, որ տարբեր է Արրան գաւառէն: Իպն Ռուստայի մէջ ծանօթագրութիւն մը կ'ըսէ թէ Արրանը Երեւանն է, բայց ապագայ ուրբագրիչներու գործն է այս ան կասկած: Իպն Ֆաքիհի մէջ միեւնոյն Արրան քաղաքին համար դրուած է «Ճէ՝ դէ» ծանօթագրութիւնը: Սելճուքեան շրջանի աղբիւրներն ալ, որոնք կը խօսին Անի քաղաքին Ալփ-Արսլանի կողմէ գրաւման (1064) մասին, կը յիշեն Դուինի անունը, բայց ոչ մէկ խօսք կ'ընեն Երեւանի մասին: Իպն ալ Ասիր որ կը խօսի Ալփ Արսլանի շրջանի Անի քաղաքին շրջակայքին մասին (հրատ. Թօրնպէրկի Ժ. 27) չի յիշատակեր Երեւանը. Եաղուտի ալ որ Հայաստանի [illegible] թուագրութեան կը գիտէ, [illegible] Անի եւ Դուին, չենք գտներ Երեւանը:

Առաջին ստոյգ բնդալով այս քաղաքին անունը կը յիշուի Զալտըրանի յաղթանակէն վերջ (1514), Սէլիմ Ա.ի Դաւրէժ — Նախիջեւան — Կարսի վրայէն վերադարձին առթիւ երբ Սուլթանը բանակատեղին կը հաստատէ «Երեւանի պարիսպ երուն» առջեւ (տես Ֆօն Համմէր' «Տէվլէթի Օսմանիյէ Թա րիխի, Թարգ. Մ. Աթա. Դ. 142): Այսուհանդերձ Շիւքրիւ (Սէլիմնամէ. 34) որ կը համաձայնի Դաւրէժէն մինչեւ Ամասիա երկարող կայքերը, երբ տասներկրորդ կայք Երեւանի տեղ կը յիշէ Զինկիի (Զանգու) մարգագետինը (Ֆ. Համմէր, Դ. 305): Իսկ Ճէլ խանի Պէյի մէջ (Միւնէջջիմ Ա. 405) կ'ըսուի. «Զէնկի գետակը անցնելով իջեւանեցան Երեւան քաղաքին մօտակայքը»:

Ըստ Էվլիա Չէլէպիի, այս քաղաքը իբր գիւղ հիմնուած է ԺԵ. դարուն սկիզբները Թիմուրի վաճառականներէն Խօճա խան Լէհիճանիի կողմէ եւ աւելի վերջ, Սաֆէվի Շահ Իսմայիլ Ա.ի հրամանով՝ ԺԶ. դարուն սկիզբները քաղաքի վերածուած է վէզիր Ռեվան Քուլու Խանի կողմէ եւ շրջապատուած է պարիսպով մը:

Գիտական աշխարհ

ԹՌՉՈՂ ՍԿԱՒԱՌԱԿՆԵՐ ԵՒ ՄԷՏԷՕՐԱԿԱՆ ՓՈՐՁԵՐ.— Վերջին լուրերու համաձայն, կը կարծուի թէ գտնուած է թռչող սկաւառակներուն գաղտնիքը, որոնք առեն առեն կը տեսնուին զանազան երկիրներէ: Այդ սկաւառակները ուրիշ բաներ չեն բայց եթէ ամերիկեան օդընկեց ռումբեր, որոնց նպատակը թէ գիտական է եւ թէ զինուորական:

Արդարեւ, Ամերիկացի եւ Գերման գիտնականներ գաղտնաբար կ'աշխատին Նոր Մէքսիկայի Ուայթ Սէնտ աւազէ անապատին մէջ, ուր երկու տարիէ ի վեր աշխարհէն բոլորովին քաշուած կը ջանան կատարելագործել V1 եւ V2ի գերմանական հակաօդեցիկ մեքենաները, միեւնոյն առեն փորձեր կը կատարեն ուսումնասիրելու համար մթնոլորտի բարձրագոյն խաւերը:

Յիշեալ գիտնականները ծրագրած են նախ արուեստական մէտէօրներու միջոցաւ յառաջ բերել թռչող աստղերուն հրկիզումն ու տարա-ջատումը: Այդ մէտէօրները տանիքէ վար իջնող ջուրի կաթիլի մը ձեւն ունին եւ բաղկացած են մետաղական խառնուրդէ մը որ թռչող աստղերուն բաղադրութիւնը կը յիշեցնէ, այսինքն 85 առ հարիւր համեմատութեամբ զուտ երկաթ:

Եթէ իսկական մէտէօրներու միջին արագութիւնը երկվայրկեանի մը մէջ 50—60 քիլոմեթր է, ամերիկեան օդընկեց ռումբերուն արագութիւնը պէտք է ձայնի արագութենէն 15 անգամ աւելի ըլլայ (ձայնին արագութիւնը մանրերկրորդի մը մէջ 340 մեթր է):

Ամերիկացիները հիւլէական ռումբի նոր փորձեր պիտի կատարեն Էնիուեթէքի կղզեակին մէջ: Այդ առթիւ, Ամերիկացի գիտնական մը որ շատ կարեւոր դեր մը խաղացած է Լօս Ալէմօսի մէջ փորձի համար արձակուած հիւլէ ռումբին շինութեան մէջ, կը յայտարարէ թէ՝ հիւլէական յանձնախումբին կողմէ պատրաստուած նորատիպ ռումբը հազար անգամ աւելի զօրաւոր է քան թէ մինչեւ հիմա արձակուած հի գ հիւլէ ռումբերը:

Այդ նոր ռումբը որուն յատակագիծը երկու տարիէ ի վեր գծագրութեան դրուած էր, ջրածինի բաղակցութեամբ շինուած է եւ հիւլէ ռումբի մէջ յուցկիի դերը պիտի կատարէ, շանթահարիչ հակազդեցութիւն մը յառաջ բերելով հրնշուած ջրածինի կարեւոր զանգուածի մը մէջ, որ մէկ կողմէ պիտի բաղակցի Հէլիումին հետ եւ միւս կողմէ մաս առ մաս պիտի տարրաժանուի:

ՑԱՋՈՂ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Իտալիոյ Մանթու քաղաքի, հիւանդանոցին մէջ Իտալացի բժիշկ մը յաջող գործողութեան մը ընթացքին կտրած հանած է 68 տարեկան հիւանդի մը ստամոքսը որ քաղցկեղէ փարակուած էր:

Վիրջինա Պրիսվիլի Սէն Փիէռ հիւանդանոցին մէջ ալ համալսարանի Փրոֆ. եւ վիրաբոյժ Տօքթ. Տրյոյէստ նման գործողութիւն մը կատարած է 1914ի պատերազմի մասնակցող հին զինուորի մը վրայ, Սաուրի, այսինքն ըմբռնէն դէպի ստամոքս երկարող մարսողական խողովակին ստորին մասը կտրած է աղիքի վերնամասին հետ: Գործողութիւնը երեք ժամէն աւելի տեւած եւ յաջող անցած է: Ենթական՝ 60ը անցուկ մարդ մը, պաքինած վիճակի մէջ ելած է հիւանդանոցէն. հիմա բոլորովին քաջառողջ է եւ բնաւ նեղութիւն չզգար ստամոքսի չգոյութենէն, թէեւ մնունդի տեսակէտով պէտք է մասնաւոր ռէժիմի հետեւի:

ԲՈՒՍԱԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ սննդական դրութիւն մըն է որուն մէջ միսին եւ իր տեսակներուն գործածութիւնը բոլորովին վերցուած է: Անոր ծագումը շատ հին է, սակայն բազդատաբար նոր ժամանակներէ ի վեր կը կիրարկուի մասնաւոր անհատներու կողմէ իբրեւ բուժական դրութիւն մը:

Արդարեւ, բուսակերութիւնը միսէն պակաս թոյներ կը հայթայթէ մարմինին, ունի միզողական յատկութիւն, կ'ամոքէ սիրտը, լեարդը եւ երիկամունքները, կը բարելաւէ ջլախտէ, պնդութենէ եւ երիկամատապէ (néphrite) տառապող հիւանդներուն վիճակը, օգտակար գործածութիւն մը ունի յօդացաւի եւ սպիտամիզութեան (albuminerie) բոլոր ձեւերուն մէջ, եւ վերջապէս առաջքը կ'առնէ փորի պնդութեան եւ մզում կուտայ աղիքի կծկումներուն:

Այս բոլոր առաւելութիւններուն հակառակ, զուտ բուսակերութիւնը կը ներկայացնէ ինչ ինչ անպատեհութիւններ, որովհետեւ մարդը ի բնէ ոչ խոտակեր է եւ ոչ բուսակեր, այլ մսակեր եւ բուսակեր միանգամայն: Արդարեւ, բուսակերութիւնը կարգ մը խանգարումներ կը պատճառէ, որոնք արդիւնք են բուսական մնունդներուն տկար մարսողականութեան եւ անոնց ձգած մեծաքանակ աւելորդ նիւթերուն:

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

ՉՈՐՍ ՀՈՎԵՐԷՆ

ՓԱՐԻԶԻ ամէնէն յայտնի թերթերը օրական որքա՞ն կը ծախուին: Հետեւեալ ցուցակը գաղափար մը կուտայ այդ մասին (առնուած է 1947ի Օգոստոսի միջինը, բաժանորդները չեն համրուած)—

Է՛ Թրանսիժան 65347, Էփոք 54.444, Էքիփ 155.362, Իւմանիթէ 220.323, Լիպերասիոն 115483. Մոնտ 75.771, Սը Մաթէն 107.271, Սը Սուառ 251.079, Ֆրանս Լիպռ 53.467, Ֆրանս Սուառ 358.428, Ֆրան Թիռէօռ 231.740, Փարիզիէն Լիպէրէ 270.786, Փառի Փռէս 303.668, Փէյի 41.349 Փօփիւլէռ 75.922, Քոմպա 65.346, Քռուա 4206, Օպ 53.984, Օռօռ 157.719, Տէյլի Մէյլ (Փարիզ) 9576:

Իսկ Լոնտոնի՞ թերթերը.— Ահաւասիկ քանի մը թիւեր — «Տէյլի Էքսփրէս» 3 միլիոն, «Տէյլի Հէրըլտ» 2ուկէս միլիոն, «Տէյլի Մէյլ» 2 միլիոն, «Տէյլի Թէլէկրաֆ» 1 միլիոն, «Աթէնոըըռ» 900 հազար, Կիրակնօրեայ «Նիուզ Օֆ Տհը Ուըրլտ» ԵՕԹԸ ՄԻԼԻՈՆ:

Նիւ Եորքի ամէնէն մեծ սպառում ունեցող թերթն է Նիւ Եորք Թայմզը — կէս միլիոն:

ԾԻԾԱՂ — ԽԱՑՑ ԻՐԱԿԱՆ

Երեքշաբթի օր, Մարտ 2, Պրիսթըլ (Անգլիա) կը հասնի խորհրդային շոգենաւ մը, Սալենկան: Քաղաքին համայնավարները — բոլոր նաւ փափկասուններ — կ'որոշեն բարի գալուստի երթալ: Կը ժողվեն քանի մը փունջ ծաղիկ՝ նաւապետին համար, ու միասին թարգման մը առնելով, ճամբայ կ'ելլեն դէպի քարափ: Տիկինները սանդուղէն վեր բարձրանալու վրայ էին, երբ նաւապետը կը հրամայէ նաւաստիներուն որ տուն ճամբեն այդ «բուրժուա կապիտալիստ «համայնավարուհիներ»ը որովհետեւ «պէտք չունինք անոնց մաղթանքներուն եւ օրհնութեանց»... Հիմա կուշտ ու կուռ խնդացէք...

ՔՈՉ ՆԱԶԱՐ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱԶԱՏ ՀԷՔԵԱԹ ՀԻՆԳ ՊԱՏԿԵՐՈՎ

(Մեծ-փոքրերի, փոքր-մեծերի

եւ ժողովրդի համար)

Գրեց՝ ԴԵՐԵՆԻԿ ԴԵՄԻՐՃԵԱՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ

Անյաղթ Նազար, քաջն Նազար,
Մին կը զարկի, ջարդի հազար:

(Փալասը ցոյց տալով օդի մէջ): Նշան սատանայի, բան խոպախորհուրդ, դրօշ երկնապարգեւ, դիր զաղգնութեի: Որով եւ յոյս ասուած՝ կը տիրես աշխարհին: (Փալասը կապում է Նազարի մկրակին եւ մեկնում Նազարին) Առ (չեշտ նայում է Նազարի աչքերին) առ (աւելի մօտենում է) առ...

ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ անեմ:

ՏԻՐԱՑՈՒ.— Առ այս դրօշն աստուածադայր,
Ջարդ թշնամեաց բիւր ու հազար:

ՆԱԶԱՐ.— Հա... դէ հիմի ալարս գալիս է: Դիր էն պուճախը, վաղը վեր կենամ ջարդեմ աշխարքը:

ՏԻՐԱՑՈՒ.— (Դրօշակը դնում է անկիւնը): Ահա դնեմ անկեան խորանին, եւ կատարի բանն մարգարէին թէ «Մասայ իմաստուն տիրեսցէ տէրանց անմտաց»: (Հանում է ծոցից մի համայիլ) ահաւասիկ համայիլ մի: (Վերցնում է գետնից մի երկու փոշի) Ահաւասիկ փոշին հակառակին: (Փաթաթում է փոշին համայիլի մէջ եւ մեկնում Նազարին) Առ:

ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ է, ի՞նչ անեմ:

ՏԻՐԱՑՈՒ.— Դիր համայիլն այդ ի ծոցիդ եւ յաղթիր թշնամեաց: (Նազարն առնում է: Տիրացուն յանկարծ կանգ է առնում եւ տեղն ու տեղը տրտինգ տալով խնդմնդում է) «Բռնեմ թալեմ, թալեմ բռնեմ»: Եւ Տէր ընդ քեզ (Դուրս է ընկնում):

ՆԱԶԱՐ.— Տիրացու, տիրացու, մօտս կաց, մարդու վնաս չտամ: (Ուզում է վերկենայ եւ նրա հետեւից գնալ, բայց ծուլանում է) Ի՜ ի՜ ի՜... (Ականջ է դնում: Վախ զգալով իրան սիրտ է տալիս): Մթնում է հա, մթնում, ջանըմսըն քաջ Նազար: (Յանկարծ վախեցած վազում է դուրս) Էս շան կնիկն ի՞նչ եղաւ: Ուստիան: (Աւելի հեռուից. Ուստիան... (Կրկին ներս է վազում եւ դուռը փինելով կողպում է: Իսկոյն դուռը ծեծում են): Ո՞վ է: (Ականջ է դնում): Հաջի Մուրա՞տ: (Լռութիւն) Ջամուշ — Գասուա՞ն, դո՞ւ ես:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Դժկամ) բաց արա դուռը, դէխամեա...

ՆԱԶԱՐ.— (Բաց է անում) Դէ էդպէս սաս..

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Հը, սատանա՞ երը կերա՞ն:

ՆԱԶԱՐ.— Բերանդ մի չաղ տայ: Դու չես իմանում ի՞նչ ժամանակ է: Ինչի՞ ուշացար: Ո՞ւր էիր:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Քե՞զ էի հարցնում:

ՆԱԶԱՐ.— Էդ իսկի իգիթի կնկայ պատասխան չէր:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Էնգուր էլ արտաճաք ներս ընկար կ'ասես ետեւդ հարամի էր ընկել:

ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ պակաս մարդ եմ, որ ետեւս հարամի չընկնի: Փախչիլն էլ մի հունար է, բաս ի՞նչ, իգիթ եմ, ջանըմսըն իգիթ: Կը փախչիմ էլ, կը փախցնեմ էլ, կը զարկեմ էլ, կը զարկուեմ էլ: Իգիթի բանն էդպէս է: Էաւ, լաւ, հօրդ ողորմի: Հաց դցի ուտեմ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Գրողս կեր: Շահզադա՞ ես, հրամայում ես:

ՆԱԶԱՐ.— Ես գիտեմ իմ բանը: (Նստում է թոնրի ափին: Ուստիանը ճրագ է վառում, բերում խոնչան չինայի տակ, հաց է փռում եւ կերակուր դնում): Մթնեց... Հըմ, աչք աչքի չի գալիս ...: Ես ասեմ՝ գիշերը գեղին վրայ կըտան, մեր տունն էլ գեղի ծէրին: Ներկ, թուրս պատրաստ պահի:

ՄԻ ՁԱՅՆ.— (Դրսից) Էհէյ ...

ՆԱԶԱՐ.— (Մտնելով խրճիթը եւ գլուխը դռնից դուրս հանելով) Մի տես՝ ո՞վ էր: Դուռը կողպիր:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Հանգիստ ուտում է):

ՁԱՅՆԸ.— (Մօտենալով) Հրէս գալիս եմ, հրէս գալիս եմ, հրէս գալիս եմ...

(6)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՍԱՆԵՐԿՈՒ քաղաքական կուսակցութիւններ կամ խմբակցութիւններ պիտի մասնակցին Իտալիոյ ընտրական պայքարին։ Համայնավարները իրենց կողմը շահած են կարգ մը ձախակողմեան խմբակցութիւններ մինչդեռ, ընդդիմադիրները բաժնուած են, առնուազն, 12 հոսանքներու։ Վախ կայ որ եթէ համայնավարները շահին խորհրդարանին մէկ երրորդի մեծամասնութիւնը, պիտի ըլլան ամէնէն զօրաւոր խմբակցութիւնը յառաջիկայ խորհրդարանին մէջ եւ իրաւունք պիտի ունենան կառավարութիւն կազմելու։ Ընտրութիւնները պիտի կատարուին Ապրիլ 18ին, խորհրդարանին նոր նստաշրջանը պիտի սկսի Մայիս 8ին։

ԼՈՆՏՈՆԻ խորհրդաժողովին (Գերմանիա) աշխատանքները կը վերջանան այսօր։ Յոյս կայ որ վերջին պահուն համաձայնութիւն մը գոյանայ մասնակցող վեց պետութեանց միջեւ, Րուրի աւազանին մասին։

ԻՆՉՊԷՍ ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ գրած էինք, Խորհ. կառավարութիւնը արգիլած էր արտասահմանեաններու հետ ամուսնանալը իր այն քաղաքացիներուն որոնք ամուսնացած էին Անգլիացիներու կամ Ամերիկացիներու հետ՝ պատերազմի ընթացքին։ Բազմաթիւ դիմումներ կատարուեցան Մոսկուայի կառավարութեան մօտ որպէսզի մարդասիրաբար վերաքննէ իր որոշումը, բայց այս վերջինը անդրդուելի մնացած էր։ Ամերիկեան հանրապետութիւն մը կ'առաջարկէ խնդիրը ներկայացնել Միացեալ Ազգերուն։ Միեւնոյն ժամանակ սակայն, ռուս հարսերը սկսած են Մոսկուայի թերթերուն մէջ հրատարակել իրենց... ամուսնալուծումը։

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ժողովը ուրբաթ օր անգամ մը եւս օրակարգի վրայ դրաւ կառավարութեան տուրքերու նոր օրինագիծը։ Առնուազն 60 բարեփոխումներ առաջարկուած են բարձր եկամուտներէ գանձուելիք տուրքերու ծրագրին մասին։ Կառավարութիւնը վստահութեան քուէ պիտի պահանջէ եթէ միջին ճամբայ մը չգտնուի։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Կը տօնուի Մարտ 13ին, շաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս, Հ. Յ. Դ. Տէսինի Տան մէջ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. Ֆրանսայի Շրջ. վարչութեան։ Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի եւ Տէսինի կոմիտէներուն եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Լիոնի, Տէսինի, Վիէնի, Վալանսի, Ռոմանի, Սէնթ Էթիէնի, Սէն Շամոնի եւ Կրընոպլի մասնաճիւղերու։

Կը նախագահէ ընկեր Ա. ԹԱԹՈՒԼԵԱՆ

Կը խօսին ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ եւ ընկեր Ս. ՓԱՓԱԶԵԱՆ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Սինէ «ՂԱԶՕ» կը ներկայացնէ Նոր Սերունդի կեանքէն առնուած ժապաւէն մը։ Կէս գիշերէն վերջ ընկերահամակրական խնճոյք։ Մուտքը ազատ է։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Եկեղ. Կրօն. ընկերակցութեան Պանեօ Քաշանի կրթական տեղական մասնաճիւղին՝ դպրոցի հանդէսը տեղի պիտի ունենայ 14 Մարտ կիրակի ժամը 2.30ին՝ Քաշանի քաղաքապետութեան սրահին մէջ։ 85 երկսեռ աշակերտներու կողմէ պիտի ըլլան արտասանութիւն, երգ, պար եւ զանազան անակնկալներ, ուսուցչուհի Օր. Բեկրուհի Ծալեանի ղեկավարութեամբ։ Շրջանի եւ Փարիզի հայ հասարակութիւնը կը հրաւիրուի այս շատ հաճելի հանդէսին։ Մուտքը ազատ է։

Փոխադրութեան միջոցներ. — Porte d'Orléansէն առնել 187 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Քաշանի Mairieն կամ métroով իջնել Arcueil Cachanի կայարանը։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Օրուայ առթիւ կազմակերպուած տեղւոյս «Անդրանիկ» խումբին կողմէ, այս կիրակի օր ժամը 3էն կէս գիշեր, քաղաքապետարանի սրահին մէջ, Rue Stalingrade։

Կը բանախօսէ «Նոր Սերունդ»ի կեդր. մարմնի ներկայացուցիչը։

Գեղարուեստական բաժին.— Ալֆորվիլի Նոր Սերունդի թատերախումբը կը ներկայացնէ Տիկին Լիլի Բիւզանդի «ԽԱՄԱՄ ԱՆՁՈՐԸ» կատակերգութիւ[illegible]։ Ժամը [illegible] յետոյ պարահանդէս։

[illegible]

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

Փոխադրուած է իր նախկին հասցէին Cité Martignac, 111 Ave. de Grenelleի մէջ։ Մեթրոյի մօտակայ կայարաններն են Invalides, Rue du Bac եւ Solférino։

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

«Յառաջ»ի Գ. շրջանը կը փակուի յառաջիկայ Ապրիլի սկիզբին։ Ստիպուած ենք դադրեցնել այն բաժանորդներուն թերթը որոնց բաժնեգինները չեն վճարուած մինչեւ Մարտ 31։

Այս առթիւ աւելորդ անգամ մըն ալ կը յիշեցնենք որ ըլլայ անհատական, ըլլայ հանրային որեւէ ծանուցում չենք կրնար հրատարակել առանց վճարման։

Վարչութիւնը պատասխանատու չէ իրեն ղրկուած եւ չհրատարակուած ծանուցումներուն համար։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Պ. ԵՐՈՒԱՆԴ ՊԱՐԿՐՃԵԱՆ իր ողբացեալ մօր ՏԻԿԻՆ ԱԶՆԻՒ ՊԱՐԿՐՃԵԱՆԻ մահուան առթիւ 10.000 ֆրանք կը նուիրէ Ֆր. Կապոյտ Խաչին։ Ստանալ «Յառաջ»էն։

ՃՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԳՈՄՈՆ, Ֆլորէալի մէջ երկուշաբթի, 8 Մարտ, ժամը 8.30ին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ, եւ նախաձեռնութեամբ քաղաքի ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ եւ Գոմոնի ԶԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէներու։ Սիրայօժար բեմադրութեամբ ՇԱՆԹ թատերախումբի։

Կը ներկայացուի

ՍԵՒ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Ցնցող դրամ 5 արար

Գործող անձինք.— Տիկին Ա. Քոչարեան, ընկերներ՝ Կ. Մութաֆեան, Գ. Քէնտիրեան, Լ. Ստեփանեան, Վասիլ, Գ. Կերկերեան, եւ Ա. Մակարեան։

Փութացէք այժմէն ապահովել ձեր տոմսերը, չի վրկուելու համար խնամքով պատրաստուած այս յեղափոխական շունչ կրող ներկայացումէն։ Եկէք խուռներամ, տեսնելու համար սեւերու ապստամբութեան ոգին, որ յախուռն պայքար մըն է անարդարութեան եւ բռնակալութեան դէմ։

Փետրուար 29ին, կիրակի երեկոյ բոլորը Սալ Մազընօ եւ Բշ. Մարտ 8ին՝ Գոմոնի Ֆլորէալ սինէման, վայելելու համար ցնցող դրամ մը որ տեղի ունեցած է 1793ին Ֆրանսական կղզիի մը մէջ։

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ 7 ՄԱՐՏ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ։ Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն։ Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino)։

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ։

Մուտք 100 — 300 ֆրանք։

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Տօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ
ժամը 15էն մինչեւ 24

«ԱՐԵՒԻՈՒՏՔ»Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կազմակերպութեամբ Կիլիկեան ընդհ. միութեան
Jazz Arthur Briggs, Tango Los Pamperos

Բազմաթիւ աթրաքսիոններ, երգ, պար, նուագ հայ ու միջազգային յայտնի վըթէթներէն, գեղեցիկ անակնկալներ, պար եւ արուեստ, խուռներամ դիմեցէք Օթէլ Տօրճ Ե. այս կիրակի։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ազգային անդուլական գործիչներ, Տոքթ. Համօ Օհանջանեանի եւ Նիկոլ Աղբալեանի յիշատակին, տեղի կ'ունենայ 14 Մարտ, կիրակի առաւօտեան, մասնաւոր պատարագով Գոմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ։ Նախաձեռնութեամբ Ֆր. Հ. Կ. Խաչի Գոմոնի մասնաճիւղին, կը հրաւիրուին բոլոր ազգային կազմակերպութիւնները ներկայ գտնուիլ յարգելու համար անոնց անմահ յիշատակը։

ԻՍԻԷՆ Գ. Համբարձում Համբարեան 1500 ֆրանք կը նուիրէ փոխան ծաղկեպսակի ողբացեալ Յ. ՕՇԱԿԱՆի անփոխարինելի կորուստին առթիւ, իր գործերուն հրատարակութեան ֆոնտին։ Այս առթիւ իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ մեր մեծանուն գրագէտին տիկնոջ եւ զաւակներուն։ Ստանալ «Յառաջ»էն։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ.

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱՅԻ խումբը մարտ 11ին, երեկոյեան ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՌՈՄԱՆԻ «Անդրանիկ» խումբի ժողովը՝ ուրբաթ 12 Մարտ, երեկոյեան ժամը 8ին, սովորական տեղը։

Վալանսի ընկերներու ընդհանուր ժողովը՝ շաբաթ, 13 Մարտ երեկոյեան ժամը 8ին, Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ։

Այս երեք ժողովներուն ալ ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէին ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս շաբաթ, ժամը 8.30ին ը՝ կերվարականներու սրահը. Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, rue de laBrosse, հայկական դպրոցի սրահը։ Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ։

ՎՕՔԼԻՒԶ.— Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, Կոռմել, ընկեր Զաքէոսենց բնակարանը։ Կը խնդրուի, Ավիւոնի, Փոնթէի, Մոնֆաղէի ու Ս. Սաթուռնէնի բոլոր ընկերներէն ներկայ գտնուիլ։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։

ՎԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Հ. Յ. Դ. «Օհանջանեան» ակումբին մէջ, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Հ. Յ. Դ. ԻՍԻԻ «Զաւարեան» կոմիտէին ժողովը շաբաթ ժամը 8.30ին Խրիմեան Ակումբին մէջ։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Սանուհիներու Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 2.30ին տեղւոյս Հայ մատուռին մէջ, ներկայ պիտի ըլլան Կ. Խաչի ներկայացուցիչները։ Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. «Անտօք» ենթակոմիտէն կազմակերպած է հրապարակային բանախօսութիւն, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, [illegible] բանախօսէ ընկեր Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ժողովը այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8ի, սովորական տեղը, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի Սեւրի Մխիթարեան վարժարանի մէջ ժամը 3ուկէսին կը դասախօսէ Պ. ՋԱՏԻԿ ԽԱՆԶԱՏԵԱՆ։ Նիւթը՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ։

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Վալանթին Ազարեանի եւ իր ընտանեկան պարագաներուն, իր եղբօր կսկծալի մահուան առթիւ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ մասնաճիւղին կողմէ։

Մարտ 9ին, երեքշաբթի իրիկուան ժամը ճիշդ 8.30ին Cinéma Alhambraի շքեղ սրահին մէջ, métro Mairie d'Issyի դէմը։

Կը ներկայացուի Ղ. ՄԵԼՈՅԵԱՆԻ

«ԱՐՄԵՆՈՒՇ»Ը

եւ վաւեչու մը «ՀԻՒԱՆԴՏԵՍ»ը։

Բեմադրութիւն ՀԱՊԷՇԵԱՆ։ Երաժշտական բաժին Ա. Մեսումենց։

Ներկայ կ'ըլլայ Արմենուշի հեղինակը։ Ընկեր ԲԱԼՈՒԵԱՆ պիտի խօսի երկու հեղինակներու գրականութեան մասին։

Տոմսերը կը ծախուին Նոր Սերունդի անդամներուն մօտ և ներկայացման օրը թատրոնին մէջ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Բ. Ը. Մ.ի ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ, Օթէլ Սփլանտիտի սրահներուն մէջ, Մարտ 20ին, ժամը 9.30էն՝ մինչեւ լոյս։ Ընտիր նուագախումբ, բազմաթիւ անակնկալներ, մանրքէններու տողանցք, երեկոյեան զգեստը յանձնարարելի։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameame — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Ամս. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15.70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 7 MARS 1948 ԿԻՐԱԿԻ 7 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5285-Նոր շրջան թիւ 894 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ո՞ՒՐ ԵՆ, Ո՞ՂՋ ԵՆ ԹԷ ՄԵՌԱԾ

Բուրժուա, կապիտալիստ ու բէակցիոնէր երկիրներէն ո՞րը՝ հայրենիքին խապրիկներէն կը զրկէ հեռաւոր հորիզոններու տակ ապրող իր զաւակները :

Պատահա՞ծ է երբեք որ Չինաստան գտնուող Անգլիացին չստանայ Լոնտոնի «Թայմզ»ը, կամ Հարաւային Ամերիկա հաստատուած Ֆրանսացին չկարդայ Փարիզի «Փոփիւլէռ»ն ու «Մոնտ»ը :

Այս ազատ ափերուն վրայ իշխանութիւնները իրենց մտքէն անգամ չեն անցըներ, անշուշտ, զրկել անհատը իր տարրական ու մարդկային իրաւունքներէն .

Տարբեր է տեսակէտը այդ մասին, «աշխարհի ամէնէն ազատ ու ժողովրդավար հայրենիքին» իշխանաւորներուն որոնց համար, խորհրդային սահմաններէն դուրս ապրող Հայը, ինչ գոյն ալ ունենայ, վերջի վերջոյ, «մի բուրժուա էլէմէնտ» է եւ իրաւունք չունի ծանօթանալու իր սեփական հայրենիքին մշակութային կամ տնտեսական վերածնունդին :

Կարգ մը լուրեր կը հաղորդուին պաշտօնապէս «ընտրանի բազմութեան» մը եթէ նպատակայարմար նկատուի այդ բացառիկ շնորհը ընել :

Ուրեմն, Արտասահմանեա՞ն Հայաստանը երկար ժամանակէ ի վեր զրկուած է Երեւանի թերթերէն եւ ամսագիրներէն, ու իր հետաքրքրութիւնը գոհացնելու համար պիտի փորձէ ականջ տալ ձայնասփիւռին՝ որուն ալիքը, դժբախտաբար երբեմն միայն, մինչեւ Փարիզ կը հասնի :

Հեռաւոր Ամերիկան իր Հայաստանեան լուրերը պիտի քաղէ այս ափերուն վրայ հրատարակուող թերթերէն :

Երեւանի ատրկամիտ լազէները «վարչական ու միջազգային դժուարութիւններով» կը բացատրեն այս անբացատրելի երեւոյթը, փոխանակ քաջաբար յայտարարելու որ մեր միութենական հայրենիքին համատիրական կարգուսարքը չի կրնար թոյլատրել որ օտար երկիրներու մէջ ապրող հայրենակիցը իմանայ ամէն մանրամասնութիւն :

Այդ «մանրամասնութեանց» կարգին՝ ճակատագիրը շատ մը մտաւորական բանտարկեալներու եւ աքսորականներու որոնց մասին քար լռութիւն կը պահեն մեր հայրենիքին իշխանաւորները :

«Անահիտ»ի յեղափոխակա՞ն խմբագիրը, իր պարբերաթերթին վերջին համարին մէջ կը գրէ.—

— ... «Դեռ մինչեւ այսօր մեզի ոչ մէկ տեղեկութիւն մը չտրուեցաւ թէ ի՞նչ եղան այն բոլոր մեծարժէք հայ մտաւորականները որոնք 1939ի պատերազմին պայթելէն քանի մը տարի առաջ իբր ազգայնական եւ հակայեղափոխական (?) ու նոյնիսկ (ինչ որ անկարելի բան մըն էր) իբր Թրոցքիստ ամբաստանուեցան Խորհրդային Հայաստանի պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուած Նայիրի Զարեանի ընդարձակ հեռու պարզելի յօդուածով մը ...

Ալեհեր բանաստեղծը կ'ուզէ իմանալ թէ «ինչ եղան անոնք, ո՞ւր են այժմ, ո՞ղջ են թէ մեռած, որ եւ է տեղեկութիւն չունինք »...:

Ու նորէն աղաչանք իր կողմէ որպէսզի «Թոյլ տան այդ անմեղ ու թանկարժէք Հայերուն որ դառնան Երեւան » ...

Չենք գիտեր, մե՞նք պիտի ձայնակցէինք Գ. Զօպանեանին թէ ան սկսած է ձայնակցիլ մեզի :

Այո՛, պատերազմէն առաջ սկսան դառնածային ձերբակալութիւններն ու աքսորները: Նացիոնալիստ էր այն մտաւորականը որ բերան կ'առնէր Տիգրանն ու Վարդանը կամ բաներ մը կը փսփսար արեւմտեան Հայաստանի մասին:

Պատերազմին կարգ մը շնորհներ եղան ու մարդիկ սկսան քերթել մեր հին պատմութիւնը եւ Յաջորդ սերունդին ներկայացնել մեր փառքերը:

Յաղթութիւն: Խորհ. Միութիւնը եղաւ աւելի նացիոնալիստ քան արեւմտեան Եւրոպան: Ուրեմն կրնայի՞նք հարցնել — ո՞ւր են 1937ի ամբաստանեալները, ինչո՞ւ ընդհանուր ներումի օրէնքը չգործադրուիր մեր հայրենիքէն ներս :

Երեւանը կրնայ պատասխանել միայն:

Մնացեալներուն պատասխանը արդէն մեզի ծանօթ է— եթէ նրանք «բանտ ու աքսորանոց են տարուել, նշանակում է, որ այդպէս է պահանջում մեր ժողովուրդի շահը» ...

Ժ.

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻԱ

ԸՆԴԴԻՄԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՄԱՔՐԱԳՈՐԾՈՒՄԸ

Փրակայի Նորընտիր կառավարութիւնը հրահանգած է Համայնավար կոմիտէներուն որ հրաժարին բանակը մաքրագործելու աշխատանքներէն քանի որ այդ պարտականութիւնը յանձնուած է կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարին որ արդէն աշխոյժ հսկողութիւն կը կատարէ բանակէն ներս: Բազմաթիւ «յետադիմական» զինուորականներ ճամբու դրուած են արդէն:

Միւս կողմէ, տակաւին, կը շարունակուին քաղաքական, տնտեսական եւ մշակութային մարզերու մաքրագործումները:

Համայնավար կուսակցութիւնը վճռապէս որոշած է ազգայնացնել երկրին տնտեսական միջոցներուն 90 առ հարիւրը բայց, առերեւութաբար որպէսզի չքայքայուի Չեխոսլովաքիոյ տնտեսութիւնը: Օրինակ, որոշ թոյլտուութիւններ պիտի ըլլան մանրավաճառներու նկատմամբ :

★ Նախագահ Պենէշ տակաւին Փրակա վերադարձած չէ: Անհիմն են այն տարաձայնութիւնները թէ ծանրապէս հիւանդացած է: Վարչապետը կը հերքէ նաեւ այն զրոյցը թէ նոր նախագահ մը պիտի նշանակուի :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՐԷԱԿԱՆ գործակալութիւնը ուրբաթ օր Միացեալ Ազգերու պատկան յանձնախումբին տեղեկացուց թէ «ինք ամէն միջոցի պիտի դիմէ իրականացնելու համար հրէական անկախ պետութեան մը ծրագիրը, եթէ նոյնիսկ միջազգային կազմակերպութիւնը չկրնայ պարտադրել բաժանումի որոշումը»: Հրեայ ժողովուրդը ընդունեցաւ Միացեալ Ազգերու բանաձեւը որ պարտաւորիչ է ըստ գործակալութեան ամերիկեան բաժնին նախագահը :

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ գահընկէց թագաւորին շրջապատէն կարեւոր անձնաւորութիւն մը յայտարարեց ուրբաթ օր թէ թագաւորին հրաժարականը իրաւական ոչ մէկ արժէք կը ներկայացնէ եւ չեղեալ կը նկատուի, ինչպէս նախկին վեհապետը անձամբ յայտարարած էր նախորդ օրը : Միհայլ Ամերիկա մեկնեցաւ ուրբաթ: Վատիկանի իշխանութիւնները մերժած են արտօնել անոր ամուսնութիւնը իշխանուհի Աննա դը Պուրպոնի հետ որովհետեւ ինք ուղղափառ եկեղեցիին կը պատկանի, իսկ նշանածը կաթոլիկ է: Այս պարագան թոյլ պիտի չտայ որ, ապագային, թագաւորը կաթոլիկ կրթութիւն տայ իր զաւակներուն քանի որ իր երկրին սահմանադրութիւնը կ'արգիլէ այդ իրաւունքը :

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Պաղտատէն ստացուած տեղեկութեանց, արիւնալի ընդհարում մը տեղի ունեցած է, ուրբաթ օր, համայնավարներուն եւ իրենց հակառակորդներուն միջեւ երբ 30 հազար Իրաքցիներ սգահանդէս մը կը կազմակերպէին անցեալ Յունուարին դէպքերուն նահատակուած հայրենակիցներու յիշատակին: Համայնավարները կարմիր դրօշակով փորձած են մասնակցիլ տողանցքին եւ յարձակում կրած են :

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ծերակոյտի արտաքին գործերու յանձնաժողովը կ'առաջարկէ որ կառավարութիւնը նոր սահմանադրութիւն մը մշակէ Սուտանի համար՝ «նկատելով որ այդ երկիրը այլեւս մաս կը կազմէ Եգիպտոսի »:

ԱՆԴՐ - ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ Աբտուլլահ թագաւորը կոչ ըրաւ իսլամական աշխարհին որ իր վրէժը լուծէ Եէմէնի Իմամ Եահեայի սպանողներէն : Ամբողջ իսլամական աշխարհը պէտք է օժանդակէ իշխան Ահմէտին — Իմամին անդրանիկ զաւակը — որ արդէն ըմբոստութիւն մը սարքած է ինքնակոչ յաջորդին Աբտուլլահ էլ Վէզիրի դէմ :

ՍԱԿԱՐԱՆ .— Թղթադրամ տոլար 342, ոսկեւլին 770, զուիցերիական 83, ոսկեդրամ՝ նափոլէոն 4250, անգլիական՝ 5575, զուիցերիական 4175, ամերիկեան 21.500 :

Նախագահ Թրումընի «ազդարարութիւնը» Խորհրդ. Միութեան

Ուաշինկթընի քաղաքական շրջանակներուն մէջ տարաձայնութիւն մը կը շրջի թէ նախագահ Թրումըն, քանի մը օրէն, քայլեր պիտի առնէ ազդարարելու համար Խորհ. Միութեան որ եթէ Չեխոսլովաքիոյ կամ Ֆինլանտայի նկատմամբ որդեգրած քաղաքականութիւնը կրկնուի ուրիշ երկիրներու մէջ եւս, այն ատեն ամերիկեան կառավարութիւնը «պիտի վերաքննէ մինչեւ հիմա իր վարած ուղղութիւնը »:

Տակաւին յայտնի չէ թէ այդ տեսակ «ազդարարութիւն» մը ինչ ձեւով պիտի ներկայացուի, բայց պատասխանատու անձնաւորութիւններ, խորհրդարանէն ներս կամ դուրս, գիտել կուտան որ Միացեալ Նահանգները «բան մը պէտք է ընեն վերջապէս, եւ շատ շուտով» :

Ֆինլանտա

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ Է

Ֆինլանտական խորհրդարանը ուրբաթ օր մեծամասնութեամբ հաւանութիւն յայտնեց որ բանակցութիւններ կատարուին Խորհ. Միութեան հետ, բայց զինակցութիւն չկնքուի: Այս որոշումը անմիջապէս հաղորդուեցաւ Հանրապետութեան նախագահին որ երկարօրէն խորհրդակցեցաւ իր դահլիճին անդամներուն հետ :

Մոսկուա գացող պատուիրակութեան անդամները պիտի նշանակուին շատ շուտով: Հողագործականները, Պահպանողականներն ու Ազատականները — որոնք խորհրդարանին 200 երեսփոխաններէն 86 հոգի — զինակցութեան դէմ արտայայտուեցան: Ժողովրդականները եւ Սոցիալ Դեմոկրատները նոյնպէս յանձնարարեցին որ զինակցութեան բնոյթ չունենայ կնքուելիք համաձայնութիւնը: Զինակցութեան համաձայն են միայն համայնավարները: Արտաքին Նախարարութեան պաշտօնատարներէն մէկը ըսաւ թէ Ֆինլանտա չուզեր որ առաջարկուած դաշնագիրը ըլլայ Հունգարիոյ եւ Ռումանիոյ հետ կնքուած դաշնագիրներուն «լուսանկարը» :

Համայնավարները ցոյցեր կազմակերպեցին ուրբաթ օր հաւաքելով 1000ի մօտ երկաթուղային աշխատաւորներ: Ամբոխավար մը հարցուց անոնց «Ո՞ւ ո՞ւ հետ ձեռք սեղմելու պատրաստ էք — Ամերիկացիներուն հետ թէ Սթալինի հետ»: «Ոչ մէկուն, ոչ ալ միւսին հետ», պոռացին աշխատաւորները ...

★ Իտալական «Իլ Մէսաճերօ» թերթը Ֆինլանտայի ապագային մասին խօսելով, կը գրէ.— Ռուսիա կ'աշխատի իր տիրապետութեան տակ առնել Պալթիկ Ծովը եւ անշարժութեան դատապարտել Շուէտը: Մոսկուա կ'ուզէ իրեն ենթարկել Ֆինլանտան, զինուորապէս, որպէսզի Սկանտինաւեան սահմանը հասնի առանց դժուարութեան: Նոր ամրութիւններ կը շինուին Պալթիկի մէջ : Էսթոնիան պիտի ըլլայ հիւսիսի Ճիպրալթարը : Ռուսիոյ իսկական նպատակները ի յայտ կու գան այն զինուորական պատրաստութիւններով որոնք տեղի կ'ունենան Պալթիկի մէջ »:

★ Մոսկուայի «Իզվեսթիա»ն կը հաւաստէ թէ դաշնագիրը նախազգուշական քայլ մըն է : Խորհրդային Միութեան հետ բարեկամութիւն մշակելով է միայն որ Ֆինլանտա կրնայ պահել իր անկախութիւնը » :

Վարչապետը կը սպառնայ հրաժարիլ

Ֆրանսայի վարչապետը, Պ. Ռոպէր Շուման, ուրբաթ օր խորհրդարանին մէջ յայտարարեց թէ իր կառավարութիւնը պիտի հրաժարի եթէ խորհրդարանը մեծամասնութեամբ հակառակ քուէ տայ իրեն: Օրակարգի վրայ էր տուրքերու նոր օրինագիծը որ կ'առաջարկէ պարտաւորիչ փոխառութեան ենթարկել բարձր եկամուտ ունեցողները եւ կամ բացառիկ տուրքեր գանձել անոնցմէ : Կառավարութիւնը կը պնդէ թէ անհրաժեշտ է այս տեսակ կարգադրութիւն մը՝ երկրին վերաշինութիւնը փութացնելու համար :

Խորհրդարանին կէսէն աւելին, տակաւին, հակառակ է այդ բանաձեւին: Ստեղծուած է այնպիսի տարօրինակ կացութիւն մը ուր համայնավարները Գոլականներն ու աջակողմեանները միացած են եւ ճակատ յարդարած կառավարութեան դէմ: Նոյնիսկ ընկերվարականները, Արմատականները եւ Ժող. Հանրապետականները որոնք կ'անդամակցին ներկայ դահլիճին, բարեփոխումներ կ'առաջարկեն: Մինչեւ հիմա 64 այդ կարգի բարեփոխումներ ներկայացուած են :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՆԳԱՆԱԿ

Ե.

Սիրելի Սարաֆեան,— Մեր խօսակցութեան մէջ ակամայ այս դաշտը ինծի յիշեցուց լեռնադաշտներու մէկ սովորութիւնը: Ժամանակ առ ժամանակ, յառաջապահը կանգ կ'առնէ պահ մը, երկու ափերը կը բանայ ու կը տանի բերնին՝ ձայնը պայծառացնելու համար հովին դէմ ու կը կանչէ լեռն ի վար, հովիտն ի վար.

— Օհէ՜...

Ցեռոյ ականջ կուտայ,— լռութիւն՝ զեփիւռին արբասացութեամբ եւ ծաղիկներուն անուշահոտութեամբ լեցուն: Միւս անգամ, սարսափած, կը լռէ այդ պահուն, մինչ մարախը, անտարբեր, կը ցատկէ անձուխներուն վրայ՝ ջուրի կաթիլի մը պէս: Ցանախ հովը պատասխան մը կը բերէ վարէն եւ յառաջապահը կը շարունակէ քալել լեռան սեպ ու ապալեր կողերն ի վեր:

Ակամայ դաշտի այս միջոցին, ի պատասխան իմ այն տարակոյսիս՝ թէ կա՞ն հետեւողներ մեր այս գրոյցին, յանախ սեպ ու ապալեր, թըղթակերը ինծի արձագանգներ բերաւ ոչ միայն գաւառներէն, այլ եւ Միջնաւոր Արեւելքէն,— ու խորհեցայ. «Աւրեմն մարդ կ'ընեն մեզի»: Հետաքրքրութեամբ կը հետեւի՞ն եղեր մեր այս խօսակցութեան, որ կը կարծէի թէ մեկուսի պիտի մնար, մտաւորական շաղփաղփի սիրահարներուն ականջի՛ն միայն հաճոյ:

Արդարեւ, այս զրոյցը, մեկնելով իր իսկ ծագումէն, կը մտնէ մտաւոր ճիգ մը ակադեմական սահմաններու մէջ մնալու, պարզ այն պատճառով որ կը ջանայ Հանգանակի վերածել մտաւորականներուն հետաքրքրութիւնը ազգային ու քաղաքական առօրեայ կամ յաւիտենական հարցերու մասին. Եւ սակայն, ի՞նչպէս դատապարտել փղոսկրեայ աշտարակի բնակիչներուն անտարբերութիւնը, բայց միաժամանակ չարթնցնել ժողովուրդին հետաքրքրութիւնը՝ առօրեայ կամ դարաւոր թակղութիւն չպատճառելու համար երբեք: Վասնզի այստեղ պիտի ներկայանան այնպիսի հարցեր,— երբ դուրս ելլենք նեղամտական այս թաժնէն,— որոնց քննութիւնը իմ մէջս կը ստեղծէ Համլէթի վարանումները. «Ըսե՞լ, թէ չըսել»: Բժշկութեան մէջ եւս, յանախ, նոյն վարանումին կը մատնուի Հիպոկրատի աշակերտը, հիւանդին մահիճին մօտ. «Ըսե՞լ թէ չըսել»: Ո՞րն է ճիշդը: Ճկունութի՛ւն, ճկունութի՛ւն կը յանձնարարէր Փրոֆ. Սէրժան: Եւ ես պիտի ջանամ ճկուն ըլլալ՝ ամէնէն ծանրակշիռ վճիռն իսկ արտայայտելու ժամանակ, հետեւելով հին ճարտասաններու նշանաւոր սարալին. «Ըսելով հանդերձ չըսել»: Խօսիլ յստակ ու պայծառ՝ հոն ուր վախ չկայ բաւալեցնելու ժողովրդական զանգուածները անողոք իրականութեամբ, յետոյ մտնել գիտական քօղին տակ՝ մթնշաղի մէջ թողլով ինչ որ նուիրելի է ցոյց տալ մտաւորականներուն միայն:

Վերջապէս, գիւղին սուրբին մատաղը չէ այս, որ բաժնուէր հարուստին եւ աղքատին, թէեւ մեր մէջ արդի հրապարակագրութիւնը քիչ մը շատ «հասարակագիտական» դարձուց ամէն բան, մոռնալով որ երէկ, արհամարհանքով, մեր քաղաքագէտներուն կը տրուէր «վարժապետ» տիտղոսը կամ ծաղումը, մինչ այսօր, մեր թերթերուն մէջ, ազգային քաղաքականութեան հարցերը լուծող յօդուածագիրները ոչ իսկ վարժապետ են,— տկլոր արարածներ, շատ անգամ ստորագրութիւն ունելու իսկ անվարժ:

×

Սիրելի Սարաֆեան, եղբայր իմ բանաստեղծ,— Ներածականիս մէջ բացատրեցի թէ արդի գըրականը չի կրնար անտարբեր մնալ մեր ներքին պայքարներուն, կուսակցական վէճերուն, ազգային մտահոգութիւններուն եւ պատմական ցանկութեանց դէմ: Այժմ, Հանգանակը, որ պիտի բանայ, տեսակ մը հրաւէր պիտի ըլլայ հետաքրքրուելու այդ հարցերով կամ տեսակէտ յայտնելու նման խնդիրներու մասին: Այն համոզումով թէ գրագէտն է միայն, որ կը ներկայացնէ ցեղին հոգին, մինչ քաղաքագէտը կը մնայ պարզապէս գործաւոր մը, որ պիտի կատարէ գրագէտին երազած շէնքը:

Տակաւին ասիթ կ'ունենամ ներկայացնելու գրագէտին դերը պատմութեան մէջ,— երէկ ծառայ իշխաններու եւ առատաձեռններու, այսօր պատգամախօս իր ցեղին պատմութեան: Հեղինակաւոր Հանգանակին:

Ու բանանք այդ Հանգանակը,— անգամ մը եւս կրկնե՛նք այդ առաջադրանքին դրութիւնները.

1.— Ի՞նչ է Հայաստանը:

2.— Ի՞նչ է «Թրքահայ Դատը»:

3.— Ի՞նչ է Սփիւռքը:

4.— Ի՞նչ է Ներգաղթը:

5.— Ի՞նչ է հայ մշակոյթը:

Բայց իբրեւ նախադուռ, կ'ուզեմ ներկայացնել նաեւ այն երկու կուսակցութիւնները, որոնք որոշ յատկութիւններ ունին այս Հանգանակին գրած նիւթերուն մասին, ու կերպով մըկըբաժնեն հայրենիքը եւ Սփիւռքը իրենց միջեւ:

×

Կոիւր, որ բացուած է մեր մամուլին մէջ, ուրիշ բան չէ՝ բայց եթէ անհանդուրժողութիւն մը, որ ցոյց կուտայ Հայաստանի պետական կուսակցութիւնը ընդդէմ Հ. Յ. Դաշնակցութեան՝ գաղութներու ղեկավարութեան մէջ վայելած ծաւալուն համակրանքին համար:

Կան մտաւորականներ, որոնք գործիք դարձած են այս կռիւին մէջ, որովհետեւ չունին հանգանակ:

Այս պայքարին մէջ, կոչում ունեցող գրագէտներուն պարտականութիւնն է դուրս ելլել իրենց անտարբերութեան զուրջ սահմաններէն եւ կարծիք յայտնել քաջաբար, էրիկ - մարդու պէս:

Ահա իմ կարծիքս:

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը կուսակցութիւն չէ ինծ համար,— այլ ոգի մը: Ոմանք այդ կազմակերպութեան մասին ունին գօսացած հին կարծիք մը,— ֆէոտալներու եւ աէրօրիստներու կուսակցութիւն է, կ'ըսեն: Պատմական սխալ, որովհետեւ զէնքին միջամտութիւնը այնքան նոր չէ, որքան Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը: Իր մարտական, մշակութային, պետական եւ դաղթավայրական բոլոր դիմագիծերէն անկախ՝ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը կը մարմնացնէ assimilationի կարողութիւնը, որով պատմութիւն է շիներ հայ ժողովուրդը եւ քաղաքակրթութիւն: Եթէ ինծի հարցնէք թէ ինչ է Հայոց Պատմութիւնը մէկ բառի մէջ, կը պատասխանեմ.— Assimilation կենսաբանական իմաստով: Ես չեմ հաւատար զատարիմ մշակոյթներու գոյութեան, ոչ ալ nation murée ասացածին՝ ժողովուրդներու պատմութեան մէջ: Պատմութիւն եւ քաղաքակրթութիւն կը շինէ այն՝ որ կը մարսէ եւ կ'իւրացնէ, այն՝ որ ժամանակին ուրիշը կը խառնէ ցեղային տարրերուն, կը շաղուէ, կը խմորէ, կը թրծէ ըստ իր պատմական միջավայրին: Այդպէս էր, որ Հայոց ժողովուրդը, երբ տեսաւ քրիստոնէութեան վտանգը, հրաւէր կարդաց իր մարտական ուժերուն, իբրացուց, ազգայնացուց, հայացուց: Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը եւս, իր ժողովուրդէն ներշնչուած, նոյնը կը կատարէ շուրջ 60 տարի կ'ըլլայ:

Հայ համայնավար կուսակցութիւնը, ընդհակառակն, զատուած ստամոքս մըն է, որ մարսելու եւ իւրացնելու կարողութիւն չունի տակաւին: Կը սնանի ծամոցով (becquée): Բայց եւ այնպէս կ'ընդունիմ, որ անհրաժեշտութիւն մըն է հայ համայնավարութիւնը մեր մէջ: Ոչ միայն իբրեւ ընկերային յառաջապահ վարդապետութիւն, այլեւ իբրեւ հզօր ժողովուրդի մը պետական կուսակցութեան մէկ բաղունակը: Այս տեսակէտով՝ պայման է արձակել նաեւ ուրիշ ընձիւղներ, մայր ծառին բերելու համար ժամանակին աւիշը եւ մեր քաղաքակրթութեան անճման անհրաժեշտ տարրերը:

Հայ համայնավարները պէտք է ըմբռնեն, որ մեր ժողովուրդը շօշափուկներով (tentacule) է սնանր եւ աներ:

Կ'ողջունեմ իրենց շօշափուկը,— ուրիշ առթիւ մը՝ պարզեր եմ այստեղ թէ համայնավարական վարդապետութեան էութիւնը նորութիւն չէ հայ ժողովուրդին համար,— բայց կը ցաւիմ ոմանց անխելքութեան վրայ, երբ վարչաձեւ ու վարդապետութիւն շփոթելով՝ փոխանակ զօրացնելու իրենց մարսողական կարողութիւնը, կ'աշխատին իրենք դիւրամարս դառնալու:

Մինչդեռ ի՞նչքա՜ն պիտի շահէին իրենք,— եւ իրենց հետ՝ հայ ժողովուրդը,— մեր քաղաքակրթութեան ծառայեցնելով ինչ որ կրնայ քաղել համայնավար շօշափուկը:

Ծիծաղելի է դայրանալ Դաշնակցական մամուլին քննադատութիւններէն: Տարիներ առաջ, Հայաստանի մեծադոյն բանաստեղծներէն մին կ'ըսէր արտասահմանի մէջ. «Քննադատեցէ՛ք, միշտ քննադատեցէք մեզ, ատիկա կը մղէ զօրացնելու մեր դիրքը եւ նպաստաւորելու Հայաստանը»:

Ընդդիմադիր կազմակերպութեան մը խօսքը այնքա՜ն մեծ արժէք կը ներկայացնէ, որ անդրկովկան կառավարութիւնը ամսական կը վճարէ իր ընդդիմադիրին՝ քննադատութիւն ընելու համար:

Իբրեւ ընդդիմադիր կուսակցութիւն եւ գաղութներու մէջ տարածուն մեծ կազմակերպութիւն, հսկայական դեր կը կատարէ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, եւ, կը կրկնեմ, նոր ոսկեդար կը ստեղծուի՝ երբ իրար հասկնան համայնավար եւ Դաշնակցական կուսակցութիւնները:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԻՆԿԱՒ ԱՆԳՂԸ

Գոյժը կը բերէր աղջիկս...

Օշական յանկարծամահ: Դաշընկերուհին ըսած էր իրեն, դպրոցը: Գիշերը իրենց տունն էր եղած ան, իբրեւ հայրենակից՝ այդ ընտանիքին հիւրն էր Հալէպ գալէն ի վեր:

Եւ ուշ գիշերին, հազիւ թէ՝ «կը մեռնիմ, բժիշկ բերէք» բառերը կ'ըլլեն բերնէն: Կը դադրի խօսելէ, կը փակէ աչքերը ու կ'իյնայ Անգղը: Կը ջախջախուի խոտորիր Անգղի գլուխը:

Ոչ եւս է Օշական...

Քանի մը օր առաջ էր, վերջին անգամ կը լըսէինք զինքը Երիտասարդաց Միութեան ակումբը, երբ կը ջանար իր վրայ դրուած մէկ նուիրական պարտքը տալ իր մէկ գրչի ընկերոջ:

Ձէինք գիտեր թէ վերջին խօսքերը պիտի ըլլային այն հանդիսաւոր իրիկուան մեզի խօսածները: Խօսեցաւ ան երեք ընդհատումներով:— Ինծի պիտի ներէք կ'ըսէր — քիչ մը հանգիստ ընեմ: «Հիմա կ'անցնի» կ'ըսէր,— ու քիչ յետոյ նորէն կը սկսէր խօսիլ: Ու քրտինքը կաթիլ առ կաթիլ կ'իջնէր երեսն ի վար: Ու ձեռքովը ետեւ կ'ընէր տը սրահին պատուհանները բանան:— Պարտք մը ունիմ, ըսաւ ան, իմ գրչի ընկեր եւ բարեկամ Շաւարշ Միսաքեանին տալիք, ու պիտի ջանամ զայն հատուցանել: Շատ բան կը պարտիմ անոր. ան, իմ տեսակ մը վարպետս, ուսուցիչս եղած է, քաջալերած է զիս իմ գրական քայլերուս եւ փորձերուս մէջ: Իրմէ սորված եմ, իմ «մանուածապատ» ոճը, որուն համար երբեմն մեղադրուած եմ նաեւ իրմէ:

Ու շարունակեց — Դժուար է ինծի այս իրիկուն, այստեղ իմ ունկնդիրներուս ներկայացնել Շաւարշ Միսաքեանը, որպէս գրական դէմք, այնպէս ինչպէս որ պէտք է եւ պատշաճ, նկատի ունենալով այս յարգելի ներկաներուն՝ գըրականութեան եւ արուեստի համար ունեցած դատողութիւնը, վարժութիւնը: Ու պիտի չուզեմ զոհել սակայն այս ներկայ բազմութեան մէկ կէսը միւս կէսին, ասոր համար իսկ պիտի ջանամ միջին մը գտնել, միջին ճամբայ մը արտայայտութեան, պատկեր տալու համար՝ Միսաքեանի, եւ ճշդելու համար անոր տեղը՝ Հայ Օրագրութեան, Գրականութեան ու Մշակոյթի անդաստանին մէջ:

Ու գտաւ Օշական այդ միջինը, տուաւ ինչ որ պարտ էր եւ անհրաժեշտ, պատշաճօրէն եւ հասկնալի այդ խուռն բազմութեան երկու կէսերուն ալ միաժամանակ ու միանգամայն:

Մէկ կէսը չզոհեց միւս կէսին, սակայն ինք զինքը կը զոհէր այդ բեմին: Ու քրտինքը կը հոսէր ճակատէն ու կ'ողողէր իր դէմքը, քրտինքը պաղ, տագնապի քրտինքը —

— Հիմա կ'անցնի կ'ըսէր, ու կը փորձէր քիչ վերջը: Ոստանդայ յաջորդ այդ իրիկունէն ամիս մը քանի օր վերջ, ինքն է որ կ'անցնի այդ տագնապի պաղ քրտինքին հետ:

Գնաց, մեկնեցաւ ան այս ունայնութեան աշխարհէն, մեծ պարապ մը ձգելով Հայ Գրականութեան, քննադատութեան դժուարին ու փշոտ ճանապարհին վրայ: Չկայ այլեւս Անգղը: Խորտակուած է անոր կտուցը: Իսկ ես գրականութեան — քննադատութեան կատաղի «Քաջալօ»ն կը սիրէի կոչել զինքը.

Օշակա՜ն, Օշական...

Փոքր Անծուին, շատ փոքր թիւով ժողովուրդի մը աւելի փոքր թիւով քեզ կարդացողներու, քեզ հասկցողներու միջազգային իմաստով եւ տարողութեամբ Գրագէտ, գրականագէտ, քննադատ, արուեստի մարդ: Տեսակ մը պնպնական երեւոյթ էիր դուն, ուրիշ փոքրաթիւ ազգերու մէջ եղածն մեծ գրողներու նման: Սփիւռքին համար, փոքր լճին մէջ ինկած հսկայ Քաշալօ, գրականութեան համար կրքոտ, կատաղի, չհաւնող, հեգնող, հարթող: Մարմ-ոյդ կէսը միշտ ջուրէն դուրս կը մնար: Երբ գլուխդ դարձէր այդ փոքր լիճը, իրանդ վեր կը մնար: Ու դուն յանախ կը տառապէիր, ու տառապեցար ջուրի պակասէն, մօքի ծանծաղուտէն: Բայց զաճաճ, փոքրոգի մարդիկներ տխուր օր մը, «շրջուած» հասկցան քեզ, ու շրջուած ներկայացուցին իրենց համհարդներուն:

Ոչ միայն անգիտացան քեզ իբրեւ գրագէտ, քննադատ եւ ուսուցիչ գիտուորեալ, այլ ուրացան քեզ նոյնիսկ իբրեւ մարդ: Իրենց ճանկերով փորձեցին, յանդգնեցան հարուածել, վիրաւորել խըրոխտ Քաշալօն: Դուն կրնայիր գլխու կամ լողակի մէկ շարժումով շրջել նաւերը այդ Արգանատորդներուն, խորտակել նաւերը այդ Ծովահէններուն: Սակայն անոնց վրայ խնդացիր ու անցար: Բողոքեցին, հանդարեցին, որ Պատրիարքարանը դուրս ընէ քեզ Սուրբ Քաղաքէն, վանքէն ու դպրոցէն, ուրկէ հեռացիր:

×

Այս քորոզը, իրեն համար:

Բայց ան շարունակեց իր գործը, մոլեռանդ քուրմին նման: Գրեց ան իր կրքին համար, շատ շատ իր ազգին համայնական ազնիւ կրքին համար: Գրեց տարփանքով, հաւատաց իր գրածին օգտակարութեան ու գեղեցկութեան, ապրեցաւ ու անցաւ: Ան չգրեց ոչ սակաւաթիւ ապադայ բանաստեղծներու, վերծանողներու, ուսումնասիրողներու, ինչպէս այսօրուան գիրք չկարդացողներուն չհասկցողներուն համար: Պաշտամունք էր ի-

րին համար գրելը։ Ու պաշտօնով շարունակեց իր գործը, մինչեւ որ գիշեր մը սիրտը կեցաւ ու գրիչը ինկաւ իր ձեռքէն ։

Ինչ որ ալ ըլլայ իր հոգւոյ գործերու ապագայ — հեռաւոր ճակատագիրը, ան հաւատքով գրեց ու ըսաւ՝ թէ հազար տարի վերջ պիտի կարդան ու հասկնան իմ գործերը, եւ անշուշտ այդ հաւատքով ալ փակեց իր աչքերը եւ անցաւ գնաց իր «ոմպլնութիւն» կոչած այս սուտ աշխարհէն ։

Դեռ ականջիս է իր ձայնը, այդ իրիկունը, երբ սա բառերով կը վերջացնէր իր խօսքը, որ իր հուսկ բանքը եղաւ —

— Ներէ ինծի, իմ սիրելի, իմ աղուոր բարեկամս՝ Շաւարշ, որ չկրցայ իմ պարտքս կատարել։

Ու կատարեց ան իր պարտքը ոչ միայն իր մէկ սիրելի բարեկամին, գրչի ընկերին, այլ նաեւ մեր բոլորին հանդէպ, հայ ժողովուրդին, իր ցեղին հանդէպ։ Հայ գրականութեան այգիին մէջ աշխատեցաւ ան իբրեւ «Մշակ առանց ամօթոյ» եւ հաւատարիմ, յաճախ գիշերաջան տքնութիւններով, մէկ ձեռքը սրտի զարկերուն վրայ, մահուան ուրուականը իր դիմաց, միւս ձեռքը՝ գրիչը։ Գիւղացի մշակին նման, յաճախ հարթեց, յօտեց, երբեմն արմատէն քաշեց հանեց եղինճներն ու տատասկները, անմշակ մոլեխոտերն ու մոլախինդները, որոնք կրնային օր մը անտունի փշատաստան մը վերածել, լաւագոյն պարագային՝ ճահիճ չինել ։

Օշական անխնայ եւ խիստ եղաւ բոլոր գրական «դպիրներուն» եւ «փարիսեցիներուն» հանդէպ, եւ խարազանով դուրս քշեց զանոնք ։

Մորիս Մէթէրլինկ իր «Իմաստութիւն եւ ճակատագիր» գործին մէջ, տեղ մը կը խորհրդածէ. — «Ի՞նչ կարեւորութիւն ունին իմ լաւագոյն մտածումներս, միտքերս, կզայումներս, եթէ այլեւս գոյութիւն պիտի չունենամ, կ'ըսեն շատեր. սակայն քիչեր են որ կը պատասխանեն անոնց՝ թէ ի՞նչ կը մնայ ինծմէ իմ կեանքս պահելու համար, եթէ իմ մտքիս մէջ, իմ սրտիս մէջ պիտի կորսուի այն ամէն ինչը, զոր կը սիրեմ ես»։

Օշական վերջիններէն եղաւ. իր մտքին, իր սրտին մէջ մնացին այն ամէնը ինչը զոր սիրեց ինքը մինչեւ իր մահը, մինչեւ իր կեանքին վախճանը, ու կեանքէն ալ անդին... իր ծաւալուն, հսկայ վաստակով ու թողուցած գործերով ։

ՄԻՍԱՔ ՌՈՒԼՆԵՑԻ

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ ՔԱՋ ՀԱՅՈՐԴՒՈՅ ՄԸ

Ուրախութեամբ կը լսենք որ Ֆրանսական կառավարութիւնը «Պատերազմական խաչ» պատուանշանը տուած է,— իր արծաթեայ աստղով — մեր հայրենակիցներէն պարոն Ստեփան Վահանեանի (Քան), ի վարձատրութիւն պատերազմի ընթացքին F. F. I.ներուն կողքին իր կատարած հերոսական աշխատանքներուն ։

Պ. Վահանեան ծանօթ էր «Փիէռ» անունով ։ 1940ին կը սկսի իր շուրջը հաւաքել իր Ֆրանսացի բարեկամները։ 1942ին կը մտնէ բանակը եւ 1943ի Նոյեմբերին կը նշանակուի F. F. I.ներու զինուորականպետ։ Մեծ դեր կատարած է Քան քաղաքի ազատագրութեան մէջ։ Ցոյց տուած է միշտ բացառիկ քաջութիւն եւ մինչեւ վերջ չէ կորսնցուցած իր անխորտակելի հաւատքը Դաշնակիցներու յաղթութեան մասին։ Ջերմօրէն կը շնորհաւորենք զինքը ։

ՊՈՒՏ'Մ ԾԻԾԱՂ

Դիւանագէտներ...

« Դիւան-ագէտներ-ունին պարկերով ։

Կարող գինուորականներ՝ անտառի ծառերուն չափ բազմաթիւ։

Երկիրներ կառավարելու, ժողովուրդներ ղեկավարելու մէջ ըսես,-անմրցելի են» ։

Ու այս համոզումը, մեր մտքին մէջ, երկաթի պէս մխուած է ։

Միս եւ արիւն։ Հաւատք ու յոյս դարձած է մեզի, Հայերուս համար ։

Այդ մասին կասկածիլը, «Հայաստանասէր»ներու անկեղծութեան հաւատալէն աւելի ծանր մեղք է՝ մեծպահք օրով ։

Սակայն եւ այնպէս, փաստերը հակառակը կը պոռան ։

Այսօր, հրապարակի վրայ են Ցունաստանի, Հնդկաստանի եւ մանաւանդ Պաղեստինի խնդիրները ։

Յոյն Մարկոս զօրականը գլուխ է վերցուցեր Աթէնքի օրինաւոր կառավարութեան դէմ։ Գիւղերու քաղաքներու վրայ, հուր ու արիւն կը ցանէ՝ յանուն ազատութեան եւ դեմոկրասիի ...

Անդին, Անգլեւ-Ամերիկացիները «մի վախնաք, ո՜վ Հելլէններ, մենք հոս ենքով մը կ'աջակցին յոյն կառավարութեան։

Ասդին, Պաղեստինի մէջ, Արաբ - Հրեայ կռիւ կը թքնեն իրարու դէմ։ Ազգերու դիւանագէտները՝ իրենց բազկաթոռներէն եւ իրենց խորհրդարաններու նրբանցքներուն մէջ, ահաղին ծխախոտ կը սպառեն այդ նիւթերը բանի մը նմանցնելու համար եւ իբրեւ թէ չեն կրնար ուրադին կոթ մը յարմարցնել ։

Բոլորը շուարած, ձեռքերը կուշտերը մխըրճած, մէկ մը Արաբներուն, մէկ մըն ալ Իսրայէլացիներուն կը ժպտին...

Խաղաղութիւնը լեղապատառ փախուստ-կուտայ այդ քրիստոնեայ երկրէն։

Ժամանակին, այդ երկիրը, Օսմանեան թիրապանծ կայսրութեան մէկ գաւառն էր։ «Միւթէսարըֆ»ութիւն մը։ Մէտրէսէ աւարտած, հաճի Մահմուտ փաշայով մը եւ զանի մը խուտուտ-էֆէնտով «զապթիյէ»ով կը կառավարուէր։ Ու խաղաղութիւնը ծալլապատիկ նստած՝ «նարկիլա» կը քաշէր հոն ...

Այսօր ։ Գունդերով զինուոր, զէն ու զրահ, ոչինչ կրնան ընել՝ խաղաղութիւնը տուրիկ ընել տալու համար։

— Իրաւունք ունիս, սակայն ինչ ընել, երբ մարդիկը իրենց անկախութեան համար կը կռուին։

— Մղոններով իրաւունք ունին այդ ժողովուրդները։ Բայց իմ խօսքս, սա Եւրոպացիներու դիւանագիտական կարողութեան մասին է։

Եթէ ես ըլլամ անոնց տեղը, այս բոլոր կընճռոտ հողակտորները կը յանձնեմ Օսմանեան ջարդարարանց ազգին՝ Թուրքիոյ ։

Զինուորական, խնամատարական ծախքերուն մէկ տասնորդը, իբր պահեստ, կուտամ Տաճիկ վալիներուն, որոնք քանի մը օրուան մէջ կը մաքրագործեն այդ բոլոր զալմաղալը դաշտի կը վերածեն ու կը հերկեն այդ երկիրներու գիւղաքաղաքները եւ կաղամբ կը տնկեն այդ տեղուանքը ։

Ու խաղաղութիւնը կուգայ կը բազմի այդ կաղամբներուն վրայ ...

— Է՜, իրաւունքի եւ արդարութեան ձա՞յնը...

— Այդ բառերը դրէ, դարնան մէջ տեղացող ձիւնին վրայ։ Մենք Հայերս շերտով կերած ենք անոնց ապուրէն։ Համը գիտենք։

Փոքր ազգերու «ինքնորոշո՞ւմ, իրաւո՞ւնք — արդարութի՞ւն » ... Այդ բոլորը, ջերմի բռնուած մարդու պէս դողալով ծունկի եկած են տաճկին «եաթաղան»ին առջեւը...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՄՏՔԻ ՋՔՕՍԱՆՔ

ՈՐՔԱՆ ԲԱՆ ԳԻՏԷՔ

(Պատասխանները երեքշաբթի օր)

1.— Ե՞րբ ստորագրուած են «Հաթթըհիւմայունը» եւ Հաթթը Շէրիֆը (Թանզիմաթ) ։

2.— Ի՞նչ կը նշանակեն — Առապար, վէրինք, ասր, տարապարհակ, յայրատ, աղկաղկ, եղեկելի, յեցամիտ ։

3.— Ո՞ր բառերն են որոնց գիրերը այսպէս իրարու խառնուած են — Ննհրմոաշե, զդեմոաց, ճնքասմ ։

4.— «Քայլեր պիտի առնուին անոնց դէմ որոնք ապօրէն միջոցներով... Սխալ կա՞յ այս խօսքին մէջ ։

5.— Ո՞վքեր էին Գ. հանրապետութեան առաջին, չորրորդ եւ եօթներորդ նախագահները ։

6.— Ճի՞շդ գրուա՞ծ են հետեւեալ բառերը — թառաչանք, դէջ, բեւեկնի, բզէզ, խմէչ, յամբռաքայլ, համր ։

7.— Ֆրանսայի ո՞ր նահանգները Միջերկրականի վրայ կը բացուին —

8.— Ե՞րբ սկսաւ ռուսեւֆինլանտական պատերազմը եւ ե՞րբ վերջացաւ։

9.— Ի՞նչպէս կը կոչուին Պուլկարիոյ, Եուկոսլաւիոյ, Սպանիոյ, Իրանի, եւ Տանըմարքայի խորհրդարանները ։

10.— Թիֆլի՞զը Երեւանին աւելի մօտ է թէ Պաքուն ։

11.— Թէհրանի՞ խորհրդաժողովը առաջ գումարուեցաւ թէ Եալթայի խորհրդաժողովը ։

12.— Կը յիշէ՞ք անունները այն երեք յայտնի դէմքերուն որ մեծ դեր կատարեցին խոսլական յեղափոխութեան մէջ ։

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՍՔԵՐ

ԴԻՒԱՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ.— Առանց դանակ գործածելու, դիմացինիդ կոկորդը կտրելու արհեստը ։

ՀԱՆՃԱՐ.— Մէկը որ ամէն բան կրնայ ընել, բայց դրամ չի կրնար շահիլ։

ՔԱՋ ՆԱԶԱՐ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱԶԱՏ ՀԷՔԵԱԹ ՀԻՆԳ ՊԱՏԿԵՐՈՎ

(Մեծ-փոքրերի, փոքր-մեծերի

եւ ժողովրդի համար)

Գրեց՝ ԴԵՐԵՆԻԿ ԴԵՄԻՐՃԵԱՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ

ՆԱԶԱՐ.— Է՛, է՛, է՛ ։ Դուռ ըշխանաս, սրանցից մոտիկ տուր։ (Ձայնը հեռանում է)։Գնաց։ Թէ մին էլ կը գայ՝ ես նրան ցոյց կը տամ։ Երեւի չէր իմանում թէ ում դրանն էր գոռում։ (Ականջ է դնում)։ Էհ, փախաւ։ Էս է, դեղամիջում հասկացրին իրեն, որ Նազարն էստեղ է։ (Դուրս գալով խրճիթից)։ Ձէնը Դաղստանի էր։ Ո՞վ է իմանում լեզգի Հաջի — Մուրատն էր։ Ախր ասում եմ՝ ձէնը ծանօթ է։ Հայ գիտի, հա... ինչ օրեր ենք անցկացրել միասին։ Մի իդիթի կնկայ շնորհք չունեցար թէ նրա հրաւիրէինք։ Առի էլ թէ դրան առանքից մոտիկ տուր, տես ո՞վ է։ Լաւ, էդուց ինքը կ'երթամ սար, տուն կը բերեմ։ (Նստում է եւ սկսում ուտել)։

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— Երնէկ ինձ։ Մարդս իդիլ՞, ես ոսկէ պալատում լվլվում եմ ։

ՆԱԶԱՐ.— Տղամարդու պատիւ պահի, ամեն ինչ կը լինի ։

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— Քեզ նման տղամարդը չունենամ էլ կը լինի ։

ՆԱԶԱՐ.— Ինձպէս տղամարդը չունենա՞ս։ Էդ ի՞նչպէս տղամարդ ես դառել, որ ինձ հաւան չես։ Աչքդ դուրն է, հա՞։ Լիսդ կը թողնեմ։ Ինձ պէս — Նազար կ'ասեն։ Համբերութիւնից մի հանի, թէ չէ դագանակը սուճախից քաշող եմ, հա՛...

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— (Բարկանալով) Բօ, դո՞ւ ես դագանակը քաշողը։ (Վեր է թռչում եւ դագանակը անկիւնից վերցնելով յարձակւում է Նազարի վրայ) Դէ քաշի տեսնեմ դագանակը ...

ՆԱԶԱՐ.— Վա՛, վա՛, վա՛, (ցատկում է՝ տեղից եւ պտտւում է չինարու չորս կողմը՝ աշխատելով ազատուել դագանակի հարուածից) ։ Մի վախի, բան չեմ անի։ Դէսը տուր դագանակը։

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— Կանգնի տեղդ, կանգնի

ՆԱԶԱՐ.— Տօ, կնիկմարդը տղամարդ ծեծի... էդ եղաւ մարդկութի՞ւն ։ (Փախչում է մտնում կամի տակը, գլուխը դուրս հանած) Կաց, ո՞ւր ես փախչում, դալիս եմ, հրէս եկայ, անզգամ կնիկ։ Դէսը տուր դագանակը ։

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— Դուրս արի, գլուխդ ջարդեմ, սիրտս հովանայ, դուրս արի ։

ՆԱԶԱՐ.— Ձեմ դուր գայ, խօսքս խօսք է ։

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— Ո՞նց թէ չես դուրս գայ։

ՆԱԶԱՐ.— Իս տղամարդ եմ, խօսքերուս տէրըն եմ, դուրս չեմ գայ ։

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— Հա, թէ որ տղամարդ ես՝ կաց էդ ծակումդ։ Հողեմ պարծենկոտ գլուխդ։ (Ետ է քաշւում) ։

ՆԱԶԱՐ.— (Գլուխը դուրս հանելով) դագանակը տեղը դիր, թէ չէ ծակուտից դուրս կը գամ։

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— Դուրս արի ։ (Յարձակուելով Նազարի վրայ) ։

ՆԱԶԱՐ.— (Գլուխը ներս է տանում)։

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— (Նստում է տեղը) ։

ՆԱԶԱՐ.— Կնիկ, դագանակը տեղը դիր։ Բնութիւնս վատ է։ Վախենում եմ արիւնը գլուխս տայ, վերկենամ ջարդեմ քեզ։ Դրա համար եմ ծակուտը մտել։ Ուզում ես որ դեղամիջում ասեն, թէ կնկայ վրայ ձե՞ռք եմ բարձրացրել ։ (Լռութիւն)։ Դագանակը տեղը չե՞ս դնում։ Լաւ։ Դէ, սրանից յետը հէրն անիծեմ էն մարդու, որ իր խօսքը գետնով տայ։ Կաց էդտեղ ու սատկի ։ Դուրս չեմ գայ։ (Գլուխը կախում է ծակուտը ։ Լռութիւն ։ Ռուստիանը դագանակը վար է դնում։ Նազարը գլուխը հանելով)։ Դագանակը տեղը դիր, չարանում եմ ։

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— Դագանակը տեղն է։

ՆԱԶԱՐ.— Դէսը տուր ։

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— Արի առ ։

ՆԱԶԱՐ.— (Տեսնելով վայր դրած դագանակը եւ քաջալերուելով) Հերսից դրսակերո եմ։ Նալլէթ չար սատանին։ Վախենում եմ մի վնաս տամ, անզգամ կնիկ։ (Դուրս է վազում ծակուտից, բայց հանդիստ մօտենում է խոնջայլին)։ Լաւ, ես կռիւի գլուխ չունիմ։ (Նստելով) մենք ցեղով ազնիւ ենք, կնկայ վրայ ձեռք չենք բարձրացնի։ (Դդալը վերցնում է եւ շարունակում ուտել)։ Մի բան լինես՝ վնաս չունի, թէ չէ ես կը թողնե՞մ, որ էսպես դագանակ վերցնես։ Այ, ո՞ւր է, ահից մի սար էլ-չես գալիս, որ տեսնես, ո՞նց եմ աւազակների գլուխը փռւցնում։ Թէ չէ՝ տան չորս պատերն ես տեսել, սարսաղ։ Տանը դագանակ վերցնելը տղամարդութի՞ւնէ ։

ՌՈՒՍՏԻԱՆ.— Էդ մի գաւ լեզուդ էլ որ չիմի՝ օրդ ի՞նչ օր է ։

(7)

ՀԵԼԼԷՆ ազատամարտիկներու ձայնասփիւռը կը հաստատէ այն լուրը թէ հրահանգ տրուած է Ալպանիոյ սահմանամերձ շրջաններու բնակչութեան որ ապահով տեղ մը առաջնորդեն երախաները։ Մինչեւ հիմա 69 գիւղերէ 4884 անչափահաս երախաներ Ալպանիա փոխադրուած են։ «Պալքանեան Երիտասարդներու համաժողովը» որոշած է 12000 դպրոցականներ փոխադրել դէպի ժողովրդավար երկիրները — Պուլկարիա, Չեխոսլովաքիա, Հունգարիա, Ռումանիա եւ Եուկոսլաւիա։

Աթէնքի կառավարութիւնը դիտել կուտայ թէ այս «էվակուացիան» ուրիշ բան չէ եթէ ոչ առեւանգում։ Բողոք պիտի ներկայացուի Միացեալ Ազգերուն։

ՇՈՒԷՏԻ պաշտպանութեան նախկին նախարարը կը հաստատէ թէ «մեր զինուորական կացութիւնը այսօր շատ աւելի լաւ է քան էր պատերազմի օրերուն։ Համաձայն իր կարծիքին յաջորդ պատերազմը տեղի պիտի ունենայ Միջերկրականի եւ Մերձ. Արեւելքի մէջ։ Եթէ դաշնակիցներ չկրնանք, կրնանք դարձեալ չէզոք մնալ, բայց հաւանաբար։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ կառավարութիւնը վճռապէս մերժած է Եուկոսլաւիոյ, Չեխոսլովաքիոյ եւ Լեհաստանի կողմէ ներկայացուած այն խնդրանքը թէ իրենք ալ կը փափաքին մասնակցիլ գերմանական դաշնագրին շուրջ կատարուող բանակցութեանց։

ՄԻԱՑԵԱԼ Ազգերու Ապահովութեան Խորհուրդը ուրբաթ օր 0ի դէմ 5 ձայնով (6 ձեռնպահ) մերժեց «Պաղեստինի բաժանման ծրագրին իր մասնակցութիւնը բերելու առաջարկը զոր ներկայացուցած էր համաժողովին։ Այս մերժումը կրնայ շատ մը բարդութիւններ ստեղծել եւ վնասել միջազգային հիմնարկութեան հեղինակութեան։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ Պրիւքսէլի դեսպանը, Վասիլ Եուրուքով հրաժարած է իր պաշտօնէն որովհետեւ «անկարելի է գործակցիլ համայնավարներուն հետ»։ Իբրեւ անդամ ժողովրդավար Զվէրնո կուսակցութեան, չեմ կրնար ներկայացնել վարչաձեւ մը որ պարտադրուած է իմ երկրիս՝ հակառակ ժողովուրդին կամքին [illegible]։

ՄԱՐՇԸԼԻ ծրագիրէն օգտուող 16 պետութեանց խորհրդաժողովը պիտի գումարուի Մարտ 15։ Հաւանական կը նկատուի որ արեւմտեան Գերմանիան եւս մասնակցի խորհրդակցութեանց եթէ Միացեալ Նահանգներու կառավարութիւնը ընդառաջ երթայ գերմանական իշխանութեանց խնդրանքին։

Լոնտոնի խորհրդաժողովին (Գերմանիա) աշխատանքները վերջացան։ Երեք մեծ պետութիւնները համաձայնեցան Դաշնակցային Գերմանիա մը ստեղծելու ծրագրին ինչպէս նաեւ Ռուրի շրջանը միջազգային հակակշիռի տակ դնելու հարցին շուրջ։

Պրիւքսէլի խորհրդաժողովը նոյնպէս փակուեցաւ։ Արեւմտեան հինգ երկիրներու միջեւ կնքուելիք դաշնագրի առաջին պատճէնը պատրաստ է արդէն։ Արտաքին նախարարներու խորհրդաժողովը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ շաբթու վերջը։

Այրի Տիկին Սուքիաս Ալթունեան, Արշաւիր Ալթունեան, Այրի Տիկին Մանուկ Սագաեան (Պուլկարիա), Տէր եւ Տիկին Յակոբ Մինասեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ալիքսան Երամեան եւ զաւակները, Գ. Մանուկ Յարութիւնեան, Տէր եւ Տիկին Գույումճեան, Տէր եւ Տիկին Ալթունեան եւ զաւակները, Գ. Մկրտիչ Ռեհեան (Թուրքիա), սրտի ցաւով կը ծանուցանեն մահը՝

Գ. ՍՈՒՔԻԱՍ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆԻ

իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօրորդւոյն, եւ ազգականին, որ տեղի ունեցաւ 63 տարեկան հասակին ուրբաթ օր, իր բնակարանը 18 Ave. du Bas - Meudon, Issy les Moulineaux։

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը, երկուշաբթի, ժամը 9ին, իր բնակարանը Թաղումը Իսիի գերեզմանատունը։

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

«Յառաջ»ի Գ. շրջանը կը փակուի յառաջիկայ Ապրիլի սկիզբէն։ Ստիպուած ենք դադրեցնել այն բաժանորդներուն թերթը որոնց բաժնեգինները չեն վճարուած մինչեւ Մարտ 31։

Այս առթիւ անգամ մըն ալ կը յիշեցնենք որ ըլլայ անհատական, ըլլայ հանրային որեւէ ծանուցում չենք կրնար հրատարակել առանց վճարման։

Վարչութիւնը պատասխանատու չէ իրեն ղրկուած եւ չհրատարակուած ծանուցումներուն համար։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Գ. Ստեփան Թէքգեանէ 20.000 Փրանք։

ՖՐ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Գանեյօ Քաշանի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է 1000 Ֆր. Տէր եւ Տիկին Շիրինեաններէ։

ԾՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԳՈՄՈՆ, Ֆլորէալի մէջ վաղը, 8 Մարտ, ժամը 8.30ին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ, եւ նախաձեռնութեամբ քաղաքի ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ եւ Գոմոնի ՁԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէներու։ Միջոյաժար բեմադրութեամբ ՇԱՆԹ թատերախումբի։

Կը ներկայացուի

ՍԵՒ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Ցնցող դրամա 5 արար

Գործող անձինք.— Տիկին Ա. Քոչարեան, ընկերներ՝ Կ. Մուրթաֆեան, Գ. Քէնտիրեան, Լ. Ստեփանեան, Վասիլ, Գ. Կերկերեան, եւ Ա. Մակարեան։

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ։ Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենուշներուն։ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino)։

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենուշներուն կողմէ։

Մուտք 100 — 300 Փրանք։

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ

Օթէլ Ճօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ
ժամը 15էն մինչեւ 24

«ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ»Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ազգային անզուգական գործիչներ Տոքթ. Համօ Օհանջանեանի եւ Նիկոլ Աղբալեանի յիշատակին, տեղի կ'ունենայ 14 Մարտ, կիրակի առաւօտեան, մասնաւոր պատարագով Գոմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ։ Նախաձեռնութեամբ Ֆր. Հ. Կ. Խաչի Գոմոնի մասնաճիւղին, կը հրաւիրուին բոլոր ազգային կազմակերպութիւնները ներկայ գտնուիլ յարգելու համար անոնց անմահ յիշատակը։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Օրուայ առթիւ կազմակերպուած տեղւոյն «Անդրանիկ» խումբին կողմէ, այսօր կիրակի, ժամը 3էն կէս գիշեր, քաղաքապետարանի սրահին մէջ, Rue Stalingrade։

Կը բացախօսէ «Նոր Սերունդ»ի կեդր. մարմնի ներկայացուցիչը։

Գեղարուեստական բաժին.— Ալֆորվիլի Նոր Սերունդի թատերախումբը կը ներկայացնէ Տիկին Էլէն Բիւզանդի «ԽԱԺԱՄ ՌՆՁՈՐԸ» կատակերգութիւնը։ ժամը 8էն յետոյ պարահանդէս։

Մուտքը ազատ է։

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

Փոխադրուած է իր նախկին հասցէին Cité Martignac, 111 Ave. de Grenelleի մէջ։ Մեթրոյի մօտակայ կայարաններն են Invalides, Rue du Bac եւ Solférino։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ.—

ՓՈՆ Տ'ՕԳՆԱՅԻ խումբը Մարտ 11ին, երեկոյեան ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՌՈՄԱՆԻ «Անդրանիկ» խումբի ժողովը՝ ուրբաթ 12 Մարտ, երեկոյեան ժամը 8ին, սովորական տեղը։

ՎԱԼԱՆՍԻ ընկերներու ընդհանուր ժողովը՝ շաբաթ, 13 Մարտ երեկոյեան ժամը 8ին, Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ։

Այս երեք ժողովներուն ալ ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Գուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ժողովը վաղը երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8ին, սովորական տեղը, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի ժողովը այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին դպրոցին սրահը 78bis, Rue Rabelais։ Շատ կարեւոր օրակարգ։ Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

Այսօր Սեւրի Մխիթարեան վարժարանի մէջ ժամը 3ուկէսին կը դասախօսէ Գ. ՋԱՏԻԿ ԽԱՆՋԱՏԵԱՆ։ Նիւթը՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ մասնաճիւղին կողմէ։

Մարտ 9ին, երեքշաբթի իրիկուն ժամը ճիշդ 8.30ին Cinéma Alhambraի շքեղ սրահին մէջ, métro Mairie d'Issyի դիմաց։

Կը ներկայացուի Ղ. ՄՆԼՈՅԵԱՆԻ

«ԱՐՄԵՆՈՒՇ»Ը

եւ վաւեշտ մը «ՀԻՒԱՆԴՏԵՍ»ը։

Բեմադրութիւն ՀԱԳԼՇԵԱՆ։ Երաժշտական բաժին Ա. Մեսումենց։

Ներկայ կ'ըլլայ Արմենուշի հեղինակը։ Ընկեր ԲԱԼՈՒԵԱՆ պիտի խօսի երկու հեղինակներու գրականութեան մասին։

Տոմսերը կը ծախուին Նոր Սերունդի անդամներուն մօտ և ներկայացման օրը թատրոնին մէջ։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Կը տօնուի Մարտ 13ին, շաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս, Հ. Յ. Դ. Տէսինի Տան մէջ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. Ֆրանսայի Շրջ. վարչութեան։ Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի եւ Տէսինի կոմիտէներուն եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Լիոնի, Տէսինի, Վիէնի, Վալանսի, Ռոմանի, Սէնթ Էթիէնի, Սէն Շամոնի եւ Կրընոպլի մասնաճիւղերու։

Կը նախագահէ ընկեր Ա. ԹԱԹՈՒԼԵԱՆ

Կը խօսին ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ եւ ընկեր Ա. ՓԱՓԱԶԵԱՆ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Սինէ «ՂԱԶՕ» կը ներկայացնէ Նոր Սերունդի կեանքէն առնուած ժապաւէն մը։ Կէս գիշերէն վերջ ընկերահամակրական խնճոյք։ Մուտքը ազատ է։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Բ. Ը. Մ.ի ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ, Օթէլ Սփլանտիտի սրահներուն մէջ, Մարտ 20ին, ժամը 9.30էն մինչեւ լոյս։ Ընտիր նուագախումբ, բազմաթիւ անակնկալներ, մանըքէններու տողանցք, երեկոյեան զգեստ յանձնարարելի։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376 286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 9 Mars 1948 Երեքշաբթի 9 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5286—Նոր շրջան թիւ 895 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ԶՕՐԱՎԱՐ ՏԸ ԿՈԼԻ ՃԱՌԸ

«ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ Կ'ՈՒԶԷ ՏԻՐԱՊԵՏԵԼ»

Զօրավար Տը Կօլ կիրակի օր Քոմփիէնյի մէջ խօսեցաւ քաղաքական կարեւոր ճառ մը, որուն հիմնական կէտերը կուտանք ստորեւ. —

«Փրակայի փայլակը ազդարարութիւն մըն է, մեզի, Ֆրանսացիներուս համար։ Կը հաւատամ թէ ստիպողական է որ դուրս գանք ներկայ ճգնաժամէն եւ բոլորս միասին բռնենք փրկութեան ճամբան։ Դժուար է այդ ճամբան. անտանելի տառապանքներ կրեցինք. բաժնուած ազգ մըն ենք այս։ Մեր հայրենիքին կը սպառնայ, դուրսէն, վիթխարի կայսրութիւն մը որուն առաջնորդներուն նպատակն է տիրապետել ամբողջ աշխարհին։ Ներքին ճակատին վրայ ունինք անջատողականներ — օտարներու ծառայութեան մէջ — որոնք կ'օգտուին պետութեան խառնակ վիճակէն եւ ժողովուրդին դժգոհութենէն՝ խափանելու համար մեր աշխատանքները, սաստկացնելու համար տագնապը, թուլացնելու համար մեր վէրքերը եւ հաստատելու համար մենատիրութիւն մը։ Այս պարագաներուն մէջ մեր գործերը կարգի դնելու համար, պիտի դիմենք արմատական միջոցներու։

Դրամական խնդիրներու, գիներու, տուրքերու, թոշակներու եւ օրավարձերու, ինչպէս նաեւ սպառումի մասին ձեռք առնուած արտակարգ միջոցները կրնային, անշուշտ, նպաստաւոր ըլլալ տարբեր պայմաններու կամ տարբեր մթնոլորտի մը մէջ, բայց անբաւական են եթէ պիտի չդարմանուին չարիքին հիմնական պատճառները — պետական ծախքերու չափազանցութիւնը, մեր արտադրութեան անբաւարարութիւնը եւ ժամանակաւոր ընդհանուրին մտահոգութիւնները։

Զօրավարը բացատրեց որ պետական ծախքերը արդար կերպով կրճատելու համար անհրաժեշտ է որ կարգ մը հանրային սպասարկութիւններ ջնջուին, կարգի դրուին ազգային ձեռնարկները, վերանորոգուի ընկերային ապահովութեան ... եւ վերահաստատուի վարչական հիմնարկութեանց կարգապահութիւնը։ Պէտք է զարկ տալ արտադրութեանց մասնաւորաբար երկրագործութեան։

Զօրավարը յետոյ անցնելով օրուան քաղաքական կացութեան, դիտել տուաւ թէ Խորհրդային Միութիւնը կ'ուզէ տիրապետել։ Առաջին անգամը չէ որ այդ տեսակ երեւոյթի մը ականատես կ'ըլլանք, բայց այս անգամ Ռուսիան բացառիկ առաւելութիւններ ձեռք բերած է — անսպառ տարածութիւն, բազմաթիւ աղբիւրներ, հլու հնազանդ եւ համբերատար ժողովուրդ մը, որուն վրայ կ'իշխէ բացարձակ մենատիրութիւն մը, իր վարդապետութիւնը որ յառաջապահի դեր կը կատարէ, կը տեսնուի ըմբոստութիւն եւ յուսալքում։ Այդ ձեւով է որ ան իր տրամադրութեան տակ ունի, ամէն երկրի մէջ, իր հրամաններուն ենթակայ տարրեր որոնց ամբողջ նպատակն է ձեռք անցընել պետութիւնը։ Հիթլերի ինչպէս նաեւ իր արբանեակներուն խորտակումը, քայքայուած երկիրներու տառապանքը, խորհրդային հսկայ բանակներու ներկայութիւնը Եւրոպայի մէկ խոշոր մասին մէջ, այն գերակշռութիւնը զոր Ռուսիան ձեռք բերաւ Թէհրանի, Եալթայի եւ Փոցտամի մէջ — շնորհիւ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի — ու վերջապէս, Ֆրանսայի տկարութիւնը եւ հեղինակութեան նուազումը, անհաւատալի համեմատութեամբ տուած են Ռուսիոյ փառասիրութիւնները։ Ռուս պաշտօնատարները՝ հաշուեյարդարի ենթարկելով ընդդիմադիրները եւ քաղաքական, արհեստակցական կամ վարչական մարզերուն մէջ ի գործ դնելով սարսափի եւ փառասիրութեան քաղաքականութիւն մը, ձեռք բերած են մենատիրական իրաւունքներ Փրուսիոյ, Սաքսոնիոյ, Պալթեան երկիրներու, Լեհաստանի, Եուկոսլաւիոյ, Պուլկարիոյ, Ալպանիոյ, Ռումանիոյ, Հունգարիոյ եւ վերջերս ալ, Չեխոսլովաքիոյ մէջ։ Այս վիթխարի խմբակցութեան պարագիծները — Ֆինլանտա, Աւստրիա, Յունաստան, Թուրքիա եւ Իրան մտահոգ են, իսկ Իտալիա կը հնչեցնէ ահազանգը։

Զօրավարը անհրաժեշտ կը գտնէ որ Ամերիկան, ոչ միայն տնտեսապէս օժանդակէ Եւրոպային, այլեւ զինուորապէս օգնէ։ Ներկայ սպառնալիքին առջեւ, պէտք է գործակցին Եւրոպայի բոլոր ազատ ազգերը, միասին առնելով Դաշնակցային Գերմանիան եւ Աւստրիան։

Զօրավարը դարձեալ յայտարարեց որ խորհրդարանը պէտք է լուծուի եւ նոր ընտրութիւններ կատարուին։

Կառավարութիւնը վստահութեան քուէ ստացաւ

. . . .

ԲԱՅՑ ՏԱԳՆԱՊԸ ԼՈՒԾՈՒԱԾ ՉԷ

Խորհրդարանը շաբաթ օր երկարօրէն քննեց կառավարութեան ելմտական նոր օրինագիծը որ, ինչպէս ծանօթ է, կարգ մը արմատական միջոցներ կ'առաջարկէ եւ կը պահանջէ մեծագումար տուրքեր գանձել բարձր եկամուտ ունեցողներէն՝ թղթադրամին կայունութիւնը ապահովելու համար։

Համայնավարներն ու միացեալ ընդդիմադիրները, միասին, բազմաթիւ բարեփոխումներ առաջարկած էին։ Վարչապետը վստահութեան քուէ պահանջեց։ 290ի դէմ 304 ձայնով ետ մղուեցաւ օրինագիծը հիմնովին բարեփոխելու բանաձեւը։ Մօտաւորապէս 150 բարեփոխումներ դրուած էին օրակարգի վրայ, բայց կառավարութիւնը պահանջեց օրինագծին քուէարկութիւնը իր ամբողջութեամբ։ Ելմտական նախարարը հաւանեցաւ կարգ մը զիջումներ ընելու՝ առանց օրինագծին հիմնական տրամադրութեանց վնասելու։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ խորհրդարանին քաղաքական յանձնախումբը մանաւոր տեղեկագիր մը հրատարակելով դիտել կուտայ թէ «համայնավարները կը հաւատան թէ համաշխարհային յեղափոխութեան ժամը հնչած է»։ Ահաւասիկ կարգ մը կէտեր այդ տեղեկագրէն. — «Համայնավարներուն գլխաւոր նպատակն է համաշխարհային յեղափոխութիւնը որ պիտի ըլլայ շատ կատաղի։ Անոնք կը սպասեն որ հսկայ փոփոխութիւններ յառաջ գան ի մօտոյ, ամբողջ Եւրոպայի մէջ։ Համայնավարները համոզուած են որ քաղաքական տագնապը արդէն սկսած է եւ հողը պատրաստ է յեղափոխութեան համար։ Այս վերջինը պիտի պատահի հետեւեալ ձեւով. — Ա. Տնտեսական քայքայում մը յառաջ պիտի գայ Ամերիկայի մէջ։ Բ.— Այդ տագնապը պիտի տարածուի ուրիշ երկիրներու մէջ։ Գ.— Ըմբոստութիւններ պիտի ծագին ամէն տեղ, Դ.— Ռուսերը եւ համայնավարները հեռու պիտի մնան այդ ըմբոստութիւններէն բայց պիտի քաջալերեն զանոնք։ Ե.— Պիտի միջամտեն երբ ժամանակը «հասուննայ»։ Ռուսիոյ միակ ճիգն է տկարացնել ու քայքայել արեւմտեան Եւրոպան»։

ԻՆՉՊԷՍ արդէն հաղորդած էինք, Լոնտոնի խորհրդաժողովը իր աշխատանքները վերջացուց շաբաթ օր եւ հետեւեալ որոշումները տուաւ. — Ա.— Աւելի սերտ գործակցութիւն արեւմտեան Գերմանիոյ երեք գօտիներուն միջեւ, մինչեւ որ իրականանայ անոնց վերջնական միացումը։ Բ. — Միջազգային հակակշիռ Րուրի մէջ. Ֆրանսան պիտի ունենայ խոշոր դեր մը կատարելիք եւ պիտի մասնակցի Մարշըլի ծրագրին գործադրութեան բոլոր աշխատանքներուն։ Նոր խորհրդաժողով մը պիտի գումարուի ապրիլին։ Դաշնակից երեք մայրաքաղաքներուն մէջ կը սպասուի որ Մոսկուա բողոքէ կնքուած համաձայնութեան դէմ եւ պահանջէ բաժին ունենալ Րուրի վարչութեան մէջ։

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Երուսաղէմէն ստացուած տեղեկութեանց, Արաբական Ազատագրական բանակին ընդհ. հրամանատարը, Ֆէվզի Քավուքճի, Պաղեստին մտնելով բանակատեղի հաստատած է Նապլուսի հիւս-Արեւելքը, Անդր Յորդանանի սահմանին մօտերը։ Կ'ըսուի թէ ունի 6000 զինուոր եւ ընդհանուր յարձակողականի մը պիտի սկսի Հրեաներուն դէմ՝ մարտի վերջերը։ Քավուքճիի բանակին ընդհանուր թիւն է 20000։ Երուսաղէմ քաղաքին պաշտպանութիւնը պիտի յանձնուի Ապտիւլ Քատէր Հիւսէյնին որ Միւֆթիին զարմիկն է։

ԱԹԷՆՔԷՆ կը հաղորդուի թէ ապստամբները հակայարձակողականի մը սկսած են Ալպանիոյ սահմանագլուխէն եւ կ'աշխատին պաշարել կառավարական ուժերը Վորթոսինի մէջ։ Ապստամբները տուփեներով յարձակած են սահմանամերձ գիւղի մը զինուորներուն վրայ բայց մեծ վնասներ կրելով, նահանջած են։

Չըրչիլ եւ Մորիսըն կ'ազդարարեն

ԵՐՐՈՐԴ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՄԸ ՍՏՈՒԵՐԸ

Անգլիոյ նախորդ վարչապետը Պ. Ուինսթըն Չըրչիլ, խորհրդարանական թեկնածուի մը ուղղուած իր հրապարակային նամակին մէջ, խօսելով օրուան քաղաքական տագնապալի կացութեան մասին, դիտել տուաւ թէ երրորդ պատերազմի մը վախերը երբեք անհետացած չեն։

«Ով եւ է մէկը որ խորհիլ գիտէ, պիտի ատմէ թէ հետզհետէ կը խրինք տարաբախտ կացութեան մը մէջ՝ ներքին թէ արտաքին ճակատներուն վրայ։ Դէպքերու յառաջիկայ ընթացքը պիտի արդարացնէ մեր կուսակցական քաղաքականութեան։ Ոչ միայն սնանկութիւնը եւ զրկանքը հետզհետէ կը մօտենան մեր հայրենիքին, այլեւ երրորդ պատերազմի մը սպառնալիքը օրէ օր կը մօտենայ դէպի մեզի, ամէն անգամ երբ ռուսական աշխարհակալութիւնը եւ համայնավարներու բռնութիւնները եւ դաւերը նոր քայլեր կ'առնեն»։

Փոխ վարչապետը Հէրպըրթ Մորիսըն շաբաթ օր Կրիմզպիի մէջ խօսելով յայտարարեց. — Մեր միամիտ ընկերվարականները որոնք համայնավարներու հետ գործակցելու մասին կը ճառեն, պէտք է դիւրին ըլլան։ Չեխոսլովաքիոյ դէպքերը ցոյց կուտան թէ համայնավարները թշնամի են խորհրդարանական ժողովրդավարութեան եւ ընդունակ են ամէնէն տարբեր սպառնալիքներու, դաւերու կամ բռնի միջոցներու դիմելու՝ իշխանութեան գլուխ գալու համար։ Մինչ աչքի առջեւ պէտք է ունենանք թէ համայնավար կոմիտէները ինչպէս սարքեցին Չեխոսլովաքիոյ դաւադրութիւնը։ Կը հաւատամ որ այդ դաւը լու պիտի տեղատուի Անգլիոյ, Ֆրանսայի կամ Իտալիոյ մէջ»։

★ Նոյնիմաստ ճառ մը խօսեցաւ նաեւ Ֆրանսայի վարչապետը, դիտել տալով որ համայնավարները այս երկրին մէջ պիտի չունենան այն յաջողութիւնը զոր ձեռք բերին Չեխոսլովաքիոյ մէջ։ Ֆրանսայի համար մեծ վտանգ մըն է դրացի երկիրներու խառնակ կացութիւնը։ Վարչապետը հաւաստեց թէ կառավարութիւնը շատ աչքով կը հետեւի դէպքերուն եւ ապահովութեան միջոցներ ձեռք առած է։

★ Միացեալ Ազգերու ընդհ. քարտուղարը, Թրիկվի Լի Նիւ Եորքի մէջ ճառ մը խօսելով, ազդարարեց որ ժողովուրդները պատերազմի մը վախին տակ կ'ապրին։ Միջազգային հիմնարկութիւնը չէ իրագործած իր նպատակները որովհետեւ իր անդամները այդ ուղղութեամբ չեն աշխատիր։ Հիմնական պետութիւնները պառակտուած են։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ հրթիռ մը շաբաթ օր 78 մղոն օդին մէջ բարձրացաւ, ժամական 3000 մղոն արագութեամբ։ Հրթիռը արձակուած է Նիւ Մեքսիկայի նահանգէն ուր գիտական փորձեր կը կատարուին տարիէ մը ի վեր։

ԻՏԱԼԻՈՅ ձախ ընկերվարականներուն առաջնորդը Փէթրօ Նէնի — Նախկին արտաքին նախարար, յայտարարեց շաբաթ օր որ եթէ Իտալիա դաշնակցի արեւմտեան պետութեանց հետ, պատերազմ պիտի ծագի հիւս. Իտալիոյ մէջ (Փոյի հովիտը) եթէ Դաշնակցինք, այն ատեն մեր նաւահանգիստներն ու քաղաքները հիւլէական ռումբի մթերանոցներու պիտի վերածուին։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ հինգ պետութեանց դաշնագիրը պիտի ստորագրուի այս շաբթու։ Դաշնագիրը կը տրամադրէ յիսուն տարուան քաղաքական համաձայնութիւն մը։ Զինակցութեան մասին խորհրդակցութիւններ պիտի կատարուին աւելի ուշ։

ԶՈՒԻՑԵՐԻՈՅ կառավարութիւնը հաւանաբար պիտի չարտօնէ Ռումանիոյ գահընկէց թագաւորին վերադարձը նկատելով որ այս վերջինին՝ Ռումանիոյ ներկայ կառավարութեան դէմ հրատարակած յայտարարութիւնը կրնայ վտանգել Զուիցերիոյ աւանդական չէզոքութիւնը քաղաքական հարցերու մէջ։

ԿՈՒԱԹԷՄԱԼԱՅԻ կառավարութիւնը ընդհ. զօրաշարժ կրնայ կատարել «միջադէպ մը ստեղծելու համար» բրիտ. Հոնտուրասի սահմանին վրայ ուր Անգլիա ունի շատ զանցառելի զօրախումբ մը։

ՓՐԱՆԿԱՅԻ կառավարութիւնը յայտարարեց շաբաթ օր թէ ինք պատրաստ է տնտեսական եւ առեւտրական յարաբերութիւններ մշակել Մարշըլի 16 պետութեանց հետ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ զէնքի տակ ունի 65.500 զինուոր համաձայն պաշտպանութեան նախարարին յայտարարութեան։

ՖԻՆԼԱՆՏԱԿԱՆ դահլիճին 18 անդամներէն հինգը բոլորովին հակառակ են Ռուսիոյ հետ բանակցութեանց սկսելու առաջարկին։ Տասը նախա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ

Կորճ պատոյտ մը քաղաքէ քաղաք՝ բաւական չէ ամբողջական գաղափար մը կազմելու համար այն շարժումի մասին որ կը ձգտի համախմբել տարագիր երիտասարդութիւնը։

Եւ սակայն, առաջին ակնարկով իսկ, աչքի կը զարնէ կազդուրիչ իրողութիւն մը։

Ամէն տեղ ալ, լուրջ աշխատանքի լծուած են, կարելի եղածին չափ կազմակերպելու համար ցիրուցան երիտասարդութիւնը։

Տեղ մը լայն, տեղ մը սահմանափակ, դէտին չափուած է արդէն։ Կը մնայ թեւ առնել, բարոյապէս թէ նիւթապէս, առաւելագոյն ընդարձակելու համար «կենսական տարածութիւնը»։ Մանաւանդ որ, հետզհետէ կը բազմապատկուին օրուան պահանջները, ստորութեան մէջ։

Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը խորապէս ըմբռնելով նոր սերունդին ապագայ դերը, մասնաւոր ուշադրութեամբ կը հետեւի անոր քայլերուն։ Կ'ուզէ վառ պահել անոր գիտակցութիւնը եւ ձեռներէցութեան ոգին։ Կը ջանայ ճամբայ ցուցնել եւ մղել զայն ինքնագործունէութեան։

Արդէն իսկ ունինք Երիտասարդական Միութիւններ, բոլոր գաղութներուն մէջ, կազմուած Հ. Ց. Դ. կոմիտէներու նախաձեռնութեամբ, կամ ինքնաբերաբար մտած անոնց հովանաւորութեան տակ։ Անոնցմէ ոմանց տարբերութիւնը պարզապէս հետեւանք է տեղական պայմաններու։

Այսպէս, Հիւս. Ամերիկայի մէջ տարիներէ ի վեր կը գործէ Հայ Երիտ. Դաշնակցութիւնը, մօտաւորապէս երեք հազար անդամներով, որոնց աւելին բանէ առաջ կը ձգտին ամբարշտել նոր սերունդին կապերը հայկական կեանքին հետ։

Կազմակերպութիւնը աւելի քան տասը տարիէ ի վեր կը հրատարակէ անգլերէն շաբաթաթերթ մը, «Հայրենիք Ուիքլի», ուր իրական տաղանդներ կը ծաղկին։ Իսկ այս տարի ձեռնարկեց նոր գործի մը, ամսագրի մը, որպէսզի աւելի լայն ասպարէզ գտնեն գրելու եւ զարգանալու։

Հարաւ. Ամերիկան եւս ունի երիտասարդական կուռ կազմակերպութիւն մը, «Արմենիա», 1500 - 2000 անդամներով։ Կեդրոնը՝ Պուէնոս Այրէս (Արժանթին)։

Ֆրանսայի մէջ, երբեմնի Պատանեկան Միութիւններուն յաջորդած է Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը, որ, դեռ երեք տարեկան, կը հաշուէ աւելի քան հազար անդամներ եւ համակիրներ։ Իր ամսագիրը, «Հայաստան», կը հրատարակուի կէս առ կէս հայերէն եւ ֆրանսերէն։ Սպառումը՝ մօտ. երկու հազար օրինակ, եթէ ոչ աւելի։

Յունահայ գաղութն ալ, որ այժմ նախկին համբաւէն մէկ երրորդը կը ներկայացնէ, մեծ մասով ամփոփուած Աթէնքի շրջանին եւ Սելանիկի մէջ, ունի Հ. Ց. Դ. Պատանեկան Միութիւններ։ Միշտ վառվռուն եւ գործօն, հակառակ բազմազան դժուարութեանց։

Այլապէս փայլուն եւ յուսատու պատկեր մը կը ներկայացնեն Միջին Արեւելքի Երիտ. Միութիւնները։

Եգիպտոսի Հ. Ց. Դ. Երիտ. Միութիւնը դեռ նոր աւարտեց իր Շրջ. Ժողովը։ Այս առթիւ հրապարակային կոչ մը ուղելով տարագիր երիտասարդութեան, մասնաւորապէս անոր կը յիշեցնէ հիմնական պահանջները.—

1.— Մնալ Հայ՝ հոգիով, լեզուով եւ մշակոյթով։

2.— Ըլլալ Հայ՝ արի եւ պարկեշտ, տէր սկզբունքներու եւ մեր քաղաքական պահանջներուն։

«Այս է թելադրանքը մեր պատմութեան, այս է խղճի հաւատարապէս հայրենիքի եւ դաղթաշխարհի հայութեան»։

Կոչը կը յիշեցնէ ուրիշ պարտականութիւն մը.— Փարատել յուսահատութեան եւ սոսրալութեան տրամադրութիւնը։ Ազդանշան մը, որ պէտք է տարածուի բոլոր գաղութներուն մէջ, որպէսզի չմնան ճիտր ծուռ եւ նկուն, աշխարհի դղրդոտ երուն վրայ։

Իսկ Սուրիա Լիբանանի մէջ ինչ որ կը տեսնենք ամէն օր, աչօք բայօք, չի կարօտիր մասնաւոր վկայութեան։

Կուռ ցանց մը՝ երիտասարդական կարծունէութեան, կուսակցականէն մինչեւ մարզականը (Հ. Մ. Ը. Մ.), այս երկու բազմահայ գաղութները հասցուցած է բարձրութեան մը որ կինայ տիպար ծառայել ուրիշ վայրերու։

Աւելի բախտաւոր գաղութներ փող ու թմբուկով ալ դեռ ծանուցանէին այս աժերուն վրայ կատարուած նուաճումները։

Հազարաւոր երիտասարդներու եւ պատանիներու խանդավառ եւ յարատեւ ինքնագործունէութեան ոգին է որ կը սատարէ երկու գաղութներու մէջ, ոգեւորելով ու գործի մղելով տարեցներն ալ։ Ինչպէս եւ մեր քոյրերն ու աղջիկները։

Որու համար գաղտնիք են այս տարագիր բազմութեան պարթեւական տաղանդները, անոր կեանքի ելեւէջները, վերջին տարիներու ընթացքին։

Եւ սակայն, անոր հոգին մնաց միշտ երիտասարդ եւ առոյգ, վաներով վհատութեան խարազանը։

Այս հարեւանցի տեսութենէն դուրս չեն մնար ուրիշ հայկական համբաւներ ալ, Կիպրոսէն մինչեւ Իրաք եւ Իրան։

Որքան ալ համառօտ, այս պատկերը կը թելադրէ շարք մը խորհրդածութիւններ։

Այսօր կը յիշեցնենք միայն մէկը.— Սրտանց դնահատելով մինչեւ հիմա չահուածը, փառաւորել, կրկնապատկել ճիգերը։ Աւելի ընդարձակել ցանցը։ Խտացնել շարքերը, քանակին հետ բարձրացնելով որակը։

Ամէնէն կենդանի գործը, ամէնէն կենսունակ ճակատն է այս, ներկայ պարագաներուն մէջ։

Լայն ասպարէզ՝ բոլոր ընդունակ տարրերուն համար։

Հալէպ, 27 Փետրուար Ծ.

Երեւան քաղաքը

« ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆԱԳԻՏԱՐԱՆ »ԷՆ

Բ.

Քանունի Սիւլէյման 1549ին Պարսկաստանի երկրորդ արշաւանքէն վերադարձին՝ Ցլանապէ Թագաւորին գրած է յաղթութեան գիր մը, ուր գրաւուած 31 քաղաքներու միջեւ կը յիշէ նաեւ Երեւանը (տես Ֆէրիտունի պէյ Գ. 492 եւ Ֆ. Համմէր Զ. 12)։ Նոյնպէս Երեւանի անունը կը յիշուի, հինգ տարի վերջ տեղի ունեցած Պարսկաստանի վերջին արշաւանքի ընթացքին աւերուած քաղաքներուն միջեւ։ Այդ շրջանի հեղինակներէն կը տեղեկանանք թէ վերոյիշեալ երկու արշաւանքներուն միջեւ Երեւան շատ բարգաւաճ քաղաք մը եղած է Սաֆէվիներու տիրապետութեան տակ։ Երեւանի աւերումին պատճառ եղած է դահաժառանգ Իսմայիլի հրամանին տակ գտնուող Սաֆէվի բանակներու 1553ին Կարսի եւ Էրզրումի վրայ կատարուած յարձակումը (Էչչէվի Ա. 296 — 298)։ Քանունի Սիւլէյման 1554ին բանակը առնելով Կարս եկաւ եւ սադմանքադրէ նամակ մը ղրկեց Շահ Թահմասպի, բայց պատասխան չստանալով Երեւանի ու Նախիջեւանի վրայ քալեց եւ Էրզրումի յարձակումին վրէժը լուծեց։ 18 Յուլիս 1554ին Երեւանի մէջ աւերուեցան Շէհզատէին ու խաներու պալատները եւ Սուլթանին այգին 1579-ին։ Երբ Լալա Մուսթաֆա փաշա Կարս կը գտնուէր, Երեւանի հրամանատար Ուսթաջլու Թօքմաք Խան Թրքական հողերուն վրայ յարձակեցաւ, պատճառ դառնալով որ 30 հազար հոգինոց ուժ մը Թօքմաք Խանի դէմ ղրկուի եւ Երեւան «զարնուի» (Ալի «Նուսրէթնամէ. 236—238)։ Երեւան ամբողջովին գրաւուելով երբ նահանգ Օսմանեան պետութեան կցուեցաւ Մուրատ Գ.ի շրջանին (1574 — 1595) եւ Սինան, Լօղոսէմիրօղլու Օսման եւ Ֆէրհատ փաշաներու ձեռքով Վրաստան եւ հիւսիս. ու հարաւ. Ատրպէյճան մինչեւ Տէրպէնտ Թուրքիոյ կցուեցան (1573ին)։

Ֆէրհատ փաշա շատ աշխատեցաւ Երեւան քաղաքին ամրութիւններուն վրայ։ Կեդրոն առնելով Թօքմաք խանը ապարանքը որ Զանգու գետակին վրայ կը նայէր, զայն շրջապատեց բերդով մը։ Միջնաբերդ կոչուած այս ամրութեան մէջ շինեց 8 աշտարակ, 725 որմածերպ եւ ներսն ալ մզկիթ մը։ Անկէ դուրս շինեց արտաքին բերդը, 43 աշտարակներով եւ 1725 որմածերպերով, գործածելով 53 թնդանօթներով։

Այս շինութիւնները աւարտեցան 45 օրէն, շնորհիւ 60.000 հեծեալներու եւ 10.000 բանուորներու աշխատանքին։ Ֆէրհատ փաշա յետոյ Երեւանի կառավարութիւնը յանձնեց Ճիղալազատէ Եուսուֆ փաշայի։

Թէեւ 1585ին ծայր առած նոր իրան-օսմանեան պատերազմին ընթացքին՝ Երեւանի փաշաները պաշտպանութեան մատնուեցան Սաֆէվի ուժերուն կողմէ, բայց 1590ին կնքուած դաշինքով Օսմանցիներուն մնաց Դաղըստանը եւ Ատրպէյճանի այն մասը որ Դաղըստանի կապուած է (Շիրվան), Լուրիստանը, Քիւրտիստանը եւ Երեւանի շրջանները (Համմէր Է. 72, 73, 79, 84, 146, 184, 152, 193)։ Երեւան նահանգի 1591 թուականի տոմարին մանրամասնութիւններէն կը հասկցուի թէ այդ շրջանին 27 դատաստաններու բաժնուած էր յիշեալ նահանգը եւ թէ նահանգին կեդրոն Երեւան քաղաքը ունէր 6 թաղ եւ բնակեցուած 90է աւելի թուրք գիւղեր եւ աւաններ։

Սուլթան Մէհմէտ Գ.ի եւ Ահմէտ Ա.ի շրջաններուն (1595—1617), երբ Օսմանեան կայսրութիւնը Արեւել. Անատոլուի Ճէլալիներու խռովութիւններով, Շահ Աբբաս Ա. (1587—1628) Դաղըստանը եւ առաւ ու եօթնամսեայ պաշարումէ վերջ թէեւ յաջողեցաւ Երեւան ալ գրաւել, բայց տեսնելով Օսմանցիներուն գալուստը, քաղաքը աւերեց եւ քաշուեցաւ, իր հետ քշելով նաեւ քաղաքին բնակչութիւնը (Սաթարիճ ալ — վուչքուաթ Բ. 19—21)։ Անկէ վերջ, Երեւան կրկին Սաֆէվիներու ձեռքը անցաւ ու թէեւ 1616ի գարնան 3 ամիս ապարդիւն կերպով պաշարուեցաւ Օսմանեան ուժերուն կողմէ, Սուլթան Օսման Բ.ի (1618—1622) եւ Շահ Աբբասի միջեւ կնքուած հաշտութեան դաշինքով մնաց Սաֆէվիներու ձեռքը։ Եւ սակայն, Մուրատ Դ. 1634ին 200.000 հոգինոց բանակով մը Էրզրումի վրայէն քալեց Երեւանի վրայ եւ շարաթ մը տեւող բուռն ճակատամարտէ մը վերջ յաջողեցաւ ետ առնել Երեւանը։ Սուլթան Մուրատ Երեւանի կառավարիչ նշանակեց Մուրթազա փաշան եւ Հոյ, Մէրէնտ ու Դաւրէժի շրջանակները աւերելէ վերջ երբ ետ քաշուեցաւ, լուր առաւ որ Երեւանը կրկին Սաֆէվիներու ձեռքը անցած է եւ Մուրթազա փաշա ալ անձնատուր եղած է։ Երեւանը կրկին ետ առնելու նպատակով թէեւ կրկին բանակ մը ճամբայ ելաւ, սակայն Պարսկաստանի առաջարկով հաշտութիւն կնքուեցաւ 1630-ին, Երեւանը Սաֆէվիներուն ձգելու պայմանաւ (Նաթարիճ ալ վուքուաթ Բ. 33.36 50—53)։

Էվլիա Չէլէպի (Ըէյահաթնամէ Բ. 285) որ Սաֆէվիներու տիրապետութեան շրջանին այցելած է Երեւան 1647), նկարագրելէ վերջ քաղաքը, բերդը, պարիսպը, Ֆէրհատ փաշայի եւ Թօքմաք Խանի կողմէ շինուած ամրութիւնները եւ պարիսպին երեք դռները (դուրս Դաւրէժի, Լեռնադաշտի եւ Կամուրջի Դուռ կը կոչէ) կը յիշէ նաեւ հին քաղաքը, որ Ձէվկեանի հրապարակին շուրջն էր, ըսելով թէ «Հոն ալ գրեթէ քաղաք մըն է, ունենալով խան, մզկիթ, շուկայ, պազար, բաղնիք եւայլն։

Քաղաքին մէջ կան 2000ի մօտ տուներ, խաներ, պալատ եւ փողերանոց։ Երեւան մէկ քանի անգամ Խալֆայու Խանութիւն եղած է։ Ունի իր դատարան, մօլլան, շէյխի շէրիֆը, տարուկան, միւնշին, եասավուլ աղասին, տիզ չէօրէն աղասին, 7 միհման սար եւ շէհպէնտէրտ։

1639ին կնքուած հաշտութեան դաշինքը ի զօրու մնաց մինչեւ 1722, այսինքն սկիզբը Սաֆէվիներու անկման շրջանին։

Այդ թուականին Սպահան գրաւուեցաւ Աֆղաններուն կողմէ, Պարսկաստան խառնակեցաւ ներքնապէս, Շիրվան եւ Տաղիստան անկախութիւն հռչակելով օգնութիւն ուղեցին Օսմանեան պետութենէն, ինչ որ պատճառ դարձաւ իրան-օսմանեան յարաբերութեանց խաթարման։

Ռուսիոյ ըէպի Պարսկաստան եւ Թուրքիա ծաւալման դուրս դրդել այս շրջանին օսմանեան ուժերը գրաւեցին Թիֆլիսը, Կէնճէն, Դաւրիզը, Համատան, Քիրմանշահը եւ Երեւանը։

Շահ Թահմասպ Բ.ի օրով Նատիր Ալի Աֆշար (Նատիր շահ. երբ յանուն Շահին պարսկական վերամիութեան ձեռնարկեց, ետ պահանջեց գրաւուած վայրերը։ Կարսի ու Երեւանի միջեւ մղուած ճակատամարտէն դիպուածով ազատելէ վերջ Նատիր Շահ (1736—1747) երբ լսեց թէ Օսմանեան պետութիւնը նոր արշաւանքի կը պատրաստուի, առաջարկեց հաշտութիւն կնքել Մուրատ Դ.ի օրերուն սահմաններուն համաձայն, 1746ին կնքուած համաձայնութեամբ Երեւան դարձեալ Պարսկաստանի փոխանցուեցաւ։

Նատիր Շահի սպանութենէն վերջ թէեւ Պարսկաստան դարձեալ ներքնապէս խռովեցաւ, բայց այս անգամ Օսմանեան պետութիւնը չմիջամտեց։ Սակայն Երեւան անկախութիւն հռչակելով համանուն Թուրք պէյութեան մը կեդրոնը դարձաւ, միւս Ազրպէյճանեան իշխանութեանց նման։

Պարսկաստանի մէջ Քաջարներու տիրապետութեան հաստատումէն (1799) վերջ իսկ Երեւան մնաց իբր մերթ բոլորովին անկախ, մերթ կիսանկախ իշխանութիւն մը, որ սակայն. ԺԹ. դարուն սկիզբները սկսաւ յարձակման ենթարկուիլ, արդէն իսկ Վրաստանի մէջ տեղաւորուած Ռուսերուն կողմէ։ 1804ին Երեւանի վրայ քալող ռուս ուժերը ետ քաշուեցան էջմիածնայ վանքը աւարի տալէ վերջ։ Անյաջողութեամբ վերջացաւ նաեւ 1808ին տեղի ունեցած երկրորդ յարձակումը։

Թէեւ 1810ին Ատրպէյճանի կառավարիչ Աբբաս Միրզա Քաջար Դաւրէժէն Երեւան մեկնեցաւ, օսմանեան բանակներուն հետ միասնաբար Ռուսերուն վրայ յարձակելու մտադրութեամբ, բայց կարելի չըլլալով իրան-օսմանեան գործակցութիւն մը ապահովել, ապարդիւն մնաց այս արշաւանքը։

1803էն 1813 տեւող ռուս-պարսկական պատերազմները, որոնք Կիւլիստանի դաշնագրով վերջ գտան, ռուսական տիրապետութեան տակ դրին Հիւսիս. Ատրպէյճանի բոլոր խանութիւնները, բայց Երեւան Նախիջեւանի հետ յաջողեցաւ իր անկախութիւնը պահել։

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՍՔԵՐ

ՅՈՌԵՏԵՍԸ.— Մէկը որ օդին մէջ պնտամ կ'երազէ։

ՑԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԻՒՆ.— Հին հոգերը նոր հոգերով փոխանակելու գործողութիւն մը։

ԿԻՆԵՐՈՒՆ ԱՐՑՈՒՆՔԸ.— Աշխարհի ամէնէն հրաշագործ ջուրը։

Տէ՛ր, ըրէ այնպէս...

Ջաղացքի մը ժէր քարերուն նման,
Հոգիիս մէջ ալ երկանքներ խելառ ,
Իրարու փարած անդուլ կուգան մամ·
Ու փշրելէն, կ'աղան, ինչ որ նոյն հետացն,
Բախտին ձեռքերէն հոն կ'իյնայ մոլար ․․․ :

Բայց վիշտ ու խինդիս այս պարը քաղցած,
Ջունի ջաղացքին ժըխորը դիւթիչ,
Ու լռութեան մէջ ժըխորումներ անսանձ
Հեւքերուս կուտան վազք մը բաղձէ բաղձ,
Մաշելու կարծես կեանքըս քիչ առ քիչ ․․․

Երբեմըն դուռնէս կը տեսնեմ հեռուն,
Դէպի ինծ քալող դէմք մը յամրօրէն,
Կոնակին զարկած ոսկի հասկերուն
Հունձքը լիապարկ, ու սիրտըս զեղուն,
Երգ մը շրթներուս կ'ըսպասեմ իրեն ․․․:

Երբեմն ալ չուրջըս կը փընտռեմ իզուր,
Շող մը ոսկեթել գանձերէն երկնի,
Հացիս ճըլլագիս կայծերը տըխուր ,
Գերած է գերան կը մարմըրին լուռ,
Վերջին այցելուն երբ սեմէս մեկնի ․․․:

Կանչում բայց հին է աղօթքս այսօր,
Ու ափ մը ցորեն միայն տաշտին մէջ,
Ամէն կողմ ու տեղ, անկիւններն խոր,
Կարծես աճիւնը օրերուս բոլոր,
Եւ լաւ նստեր է, սարսուռով մը վէջ ․․․

Բայց պիտի դառնայ, դառնայ անդադար ,
Քանդած սպայթարին փոփուրն ու մըրուր ,
Մինչեւ որ վերջին հատիկը խայտառ ,
Ջերթ աղօն իյնայ անկամ, անբարբառ ,
Ծոցին մէջ անոր ճիչով մը տըխուր ․․․:

Երբ ալ լըքեն զիս երազն ու տաժանք ,
Ու խուժէ շունչը խաւարին յանկարծ ,
Տէր, ըրէ այնպէս, որ չըլլամ դիտակ
Թէ ալ վերջացաւ հեծումս այգէ այգ ,
Բոցելու կեանքիս քըլթուածը անկայծ ․․․:

ԶԱՐԵՀ ԳԱԶԱՋԵԱՆ

ԿԻՐԱԿԻԻ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

1.— 18 Փետրուար 1856, 3 Նոյեմ. 1839 :
2.— Քարտէս տեղ, հրեշտակներ, խաչեր, անվճար աշխատանք, պարզէտ, աղքատ, Թշուառ, հաստատ մտքով :
3.— Մենաշնորհ, զարգացում, քմահաճ :
4.— Ապօրինի միջոցներով :
5.— Ա. Թիէռ, Սատի Քառնօ, Էմիլ Լուպէ :
6.— Այո՛ :
7.— Ալփ Մարիթիմ, Վառ, Պուշ տիւ Ռոն, Կառ, Հէռօ, Օտ, Փիրէնէ Օրիանթալ :
8.— 30 Նոյեմբեր 1939, 12 Մարտ 1940:
9.— Սօպրանիէ, Սկուպչենա, Քորթէզ, Մէճլիս եւ Րիկսթակ :
10.— Թիֆլիզը :
11.— Թէհրանի :
12.— Կարիպալտի, Քավուր, Մացինի :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

Փետրուար 1ին Դամասկոսի մէջ մեծ հանդիսութեամբ եւ խուռն բազմութեան մը ներկայութեան տօնուած է Ա. Ահարոնեանի գրական գործունէութեան 60 ամեակը եւ ծննդեան 80ամեակը, նախաձեռնութեամբ «Հայ Գուսան» երգչախումբին որուն վարիչն է ընկեր Գրիգոր Զօյաճեան: Ներկայացուած է «Կոյր Աշուղը»: Ընկեր Գ. Զօյաճեան կարդացած է Ահարոնեանի վերջին ճառը որ ունկնդրուած է աղօթքի մը նման:

Օրուան բանախօս՝ երիտասարդ Ա. Սէրֆալեան իր ճառով ներկայացուցած է Ահարոնեանը իբրեւ Հայ Յեղափոխութեան առաքեալը եւ երգիչը, ժխտելով անոր միայն վշտի երգիչ ըլլալու վարկածը Օրինակներով բացատրած է թէ անհերքած է Վիշտը որպէսզի աւելի հրահրէ հոգիներու մէջ տեղ գրաւած ատելութիւնն ու վրէժը բռնութեան հանդէպ: Բանախօսը վերջացնելով խօսքը ըսած է «մենք կ'ընտառնանք տանիլ մշակոյթը հայրենիք, երկիր, բայց չմոռնալով նաեւ քեզ որ մեզ կարծեօք առնողինոդը եղաւ մեր մշակոյթին :

Նախագահը Միացեալ վարժարանի տնօրէնը, Տիգրան Գալըպճեան ներկայացուցած է Ահարոնեան իբրեւ քաղաքական — հասարակական գործիչ «առանց յուսահատելու, առանց հայկական բանակ մը ունենալու իր հրամանին տակ իբրեւ սպառնալիք, միայն եւ միայն հայ իրաւունքներով պատպաշտպանուած, ան կրցաւ ստորագրել Սեւրի դաշնագիրը »:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊՐԻՒՔՍԷԼԷՆ

ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ ՊՐԻՒՍԷԼԻ ՄԷՋ

Պ. Արշակ Չօպանեան այցելեց Պելժիոյ պա-դուէթը: Այս առթիւ Պրիւսէլի Հայ Ակումբին մէջ գրական դասախօսութիւն մը բրաւ բանաստեղծ Եղիշէ Չարենցի մասին: Անվերջ մէջ փղանեպէն լիպում խօսեցաւ նիւթ ունենալով Հայոց հին ու արդի գրականութիւնը. Դասախօսութեան ներկայ էին ծանօթ բիզանդագէտ ու հայասէր փրոֆ. Հանրի Կրէկուար :

Պելժիոյ Դաշթ. վարչութիւնը ի պատիւ Պ. Չօպանեանի թէյասեղան մը սարքեց, որուն ներկայ գտնուեցան գաղութի կազմակերպութիւններուն ներկայացուցիչները: Նոյն հաւաքոյթին հրաւիրուած էր նաեւ Քէյմպրիճի համալսարանի փրոֆ. Մինօրսքի, որ ծագումով ռուս է եւ ջերմ համակիր մը Հայերու :

Վարչութեան ատենապետ Պ. Մ. Մուրատխանեան հաւաքոյթը բանալով, առաջին խօսքը տուաւ Պ. Մաքսուտ Մինասեանցի: Յիշեալը՝ կեդրոնականի վաղեմի դասընկերը Պ. Չօպանեանի, յարգանքի քանի մը խօսքերէ վերջ, մասնաւորապէս շեշտեց թէ՝ «նկատի առնելով Պ. Չօպանեանի յառաջացած տարիքը եւ իր ցեղին մատուցած բազմաթիւ ծառայութիւնները, պէտք է որ ազգը զինքը հոգայ, որպէսզի ան այսուհետեւ ամբողջովին նուիրուի իր գրական աշխատանքին եւ աւարտէ իր սկսած գործը»: Իր խօսքը վերջացնելով ըսաւ. «Բարեգործականը, որ մերթ չափազանց ժլատ է եւ մերթ չափազանց առատաձեռն, իր ճիտին վրայ կը կրէ այդ պարտքը »:

Ընդհ. ժողովի կողմէ այս տողերը ստորագրողը վեր հանեց Չօպանեանի բեղուն ու արդիւնաւոր գործունէութիւնը թէ իբր բանաստեղծ գրագէտ եւ թէ իբր եռանդուն ու անձնուէր ազգային գործիչ :

Յաջորդաբար խօսք առին Ն. Վրոյր Ն. Զամքըթէն, Նուպարեան ուսանող եւ Անթիլիասի նորընծայ վարդապետ Շահէ Աճէմեան, այս վերջինը Պրիւսէլ գալէն ի վեր մեծ եռանդով փարած է եկեղեցիի գործերուն :

Փրոֆ. Մինօրսքի իր կարգին շնորհաւորեց Պ. Չօպանեանը եւ Հայերուն ի նպաստ արտայայտուեցաւ :

Պ. Չօպանեան շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր ներկաներուն իրեն եղած այս քաղցրիկ պատուին համար:

Այս այցելութեան առթիւ, մասնաւոր գնահատութեան արժանի էր Պ. Չօպանեանի վերապահ ու չէզոք դիրքը հանդէպ կուսակցութիւններուն. ան չուզեց ոչ մէկին զովեստը հիւսելու եւ ոչ ալ միւսին հասցէին անտեղի քննադատութիւններ ընելու :

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

ԼԻՈՆ - ՏԷՍԻՆ Հ. Մ. Ը. Մ.Ը ՅԱՂԹԱԿԱՆ

ԼԻՈՆ, 1 Մարտ — Կիրակի Լիոն Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը կատարեց շատ հաճոյալի պտոյտ մը դէպի Rochers de Condrieu, մրցելու համար տեղական Ա. խումբին դէմ, Coupe de Lyon բաժակի մրցումին առթիւ: Այս խաղը շատ մեծ կարեւորութիւն ունէր Լիոն Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի համար, քանի որ Roches de Conrieu խումբը, յաջողած էր խաղը հաւասար վերջացնել ասկէ 15 օր առաջ Հ. Մ. Ը. Մ.ի սեփական դաշտին վրայ :

Մեծ թիւով մարզասէր Հայ երիտասարդութիւն մը կը փափաքէր մեկնիլ խաղացողներուն հետ, զանոնք քաջալերելու համար, բայց auto-carը մէկ հատ էր, այնպէս որ կարելի չեղաւ բոլորին փափաքին գոհացում տալ : Ժամը 3ին հասանք Roches de Condrieu 45 քիլոմեթր հեռու Լիոնէն: Դաշտը լեցնող բազմութեան մէջ կը գտնուէին Վիէնէն յատկապէս եկած մեծ թիւով մարզասէր Հայեր:

Խաղը շատ հետաքրքրական չէր, ինչպէս ամէն բաժակի մրցում, քանի որ երկու խումբերն ալ կը խաղան մէկ նպատակի համար, շահիլ զայն, ամէ՛ն գնով: Խաղացողները ջղայնոտ վիճակի մէջ են արդէն երբ օրուան դատաւորը կը հնչեցնէ սուլիչը: Գնդակը մէկ կողմէն միւսը կ'անցնի, մեր տղաքը շատ պաղարիւն են եւ կը սպասեն պատեհ առիթին հակառակորդ բերդապահը խաբելու համար եւ այդ առիթը չուշանար: Առաջին կիսախաղին իսկ մերոնք կը շահին 2 կէտ 0ի դէմ: Երկրորդ կիսախաղին աւելի արագ է տեղական խումբը, որ կ'ուզէ ամէն գնով նշանակել, բայց մեր պաշտպանողական գիծը իր պաշտօնին գիտակից միշտ ետ կը մղէ անոնց յարձակումները : Խաղը վերջանալուն 10 վայրկեան մնացած տեղական խումբը կարողացաւ նշանակել մէկ կէտ եւ խաղը վերջացաւ 2—1ով Լիոն Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի յաղթութեամբ : — Մարգիկ

ՔԱՋ ՆԱԶԱՐ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱԶԱՏ ՀԷՔԵԱԹ ՀԻՆԳ ՊԱՏԿԵՐՈՎ

(Մեծ-վաճրերի, փոքր-մեծերի
եւ ժողովրդի համար)

Գրեց՝ ԴԵՐԵՆԻԿ ԴԵՄԻՐՃԵԱՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ

ՆԱԶԱՐ.— (Ծածրակը քորելով եւ յօրանջելով) Ասում եմ՝ կուռի դուրս չունեմ: Հացը հատաքի ու տեղաշորս դցի: Շատ քնեմ, շատ վեր կենամ: Էգուց Զախմախլի տարում Թէօրօղլու կռիւն է: Պիտի գնամ :

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Լեզուդ որ բլբլում է: Էդ լեզուիդ համար ի՞նչ կայ որ... աշխարք... մալղիկ:

ՆԱԶԱՐ.— Աշխարք, մարդի՞կ.. փի, քանի անուն տուր: Իսկի ոտքիս եղունգը արժե՞ն: Աշխարքը որ կայ՝ իմ գիրքն է : Էնպէս, բաց եմ թողել, որ գնան իրենց համար ապրեն: Որ ուզենամ, էգուց ոտիս տակ կը դցեմ :

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Դո՞ւ պիտի աշխարքը ոտիդ տակ դցես :

ՆԱԶԱՐ.— Հա: Դու ինձ մեր գիւղի քառտնե՞րը գիտես :

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Էս որ իսկի մարդու չի հաւանում՝ էդ իմ դրաքում, է՞ :

ՆԱԶԱՐ.— Արարքելը ու էն ժամանակ մըտնէկ, որ ինձ մեծ փառքերի մէջ նստած կը տեսնես:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Երեւելի մարդ ես դառնալու՝ աշխարք զարմացնես :

ՆԱԶԱՐ.— Սպասի,՝ տես թէ քո ջգրու՝ ոնց եմ աշխարքը քանդելու : Էդ քո ասած երեւելի մարդկանցից էն բարձրը պիտի բազմեմ: Ո՞նց ես, որ հիմի վեր կենամ նստեմ աշխարքի գլխին :

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Տօ մի տեսէք էս փսլնքոտի քթի տակին ինչ մեծ գոռոզութիւն կայ:

ՆԱԶԱՐ.— Ի՛ ի՛... ծուլանում եմ թէ վեր կենամ սրան մի շնաթակ տամ: Աղջի, ասում եմ ձէնդ կտրի :

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Տես մի մէջքին գալի՞ս է :

ՆԱԶԱՐ.— (Շարժուում անելով) տօ, դու ո՞ւմ վրայ ես խօսում: (Բայց ծուլանալով) լաւ, մնաց էգուց: (Հանում է չուխան եւ պատրաստւում քնելու): Ափսոս որ ինձ պէս տղամարդու պատիւը չես իմանում: Քոնն ի՞նչ է՝ նստես ու վրաս վրդովուես, էլ չեմ ասում թէ ես էստեղ ի՞նչ բանի եմ: Թէ աշխարք է մոքրվա անցկենում: Աշխարք եմ տալիս առնում: Էնքան բանը, որ իմ մոքումս անց է կենում, մի պարծանք է քեզ համար, է՞: (Պառկում է. Միջոց): Հիմի, ի՞նչ կասես... մի օր գալիս են թէ՝ թշնամին վրայ տուեց: Զօրք եմ կապում, նստում եմ ձիս, թուրս քաշում, չըխ — չըխ, ջարդում թշնամու վրայ ու Զանգեզուրն Նազար..

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Ամանները դէպի ձախ դուրս է տանում) :

ՆԱԶԱՐ.— (Վեր է թռչում) է՛ է՛ է՛... ո՞ւր, ո՞ւր :

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Գնա վրայ տուր թշնամուն, ո՞ւր ես գալիս: Ես ամանները եմ տանում տեղը դնեմ:

ՆԱԶԱՐ.— Մենակ ո՞ւր ես գնում: Սպասի հետդ գամ՝ չվախես :

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Տեղդ վեր ընկի, տեղդ (դուրս է ելնում):

ՆԱԶԱՐ.— (Ետեւից գնալով) Ո՞նց թէ: Էս գողի, աւազակի տարին՝ ես կնիկ մա՛րդ կը թողնեմ որ մենակ դուրս գայ տանից : Խալխն իմանայ՝ ի՞նչ կասի :

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Ներս է մտնում) :

ՆԱԶԱՐ.— (Հետեւում է նրան): Էդպէս: Վախիլ մի : Ես էստեղ եմ :

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Կրկին ուզում է դուրս ելնել եւ մօտենում է ձախ մուտքին):

ՆԱԶԱՐ.— (Հետեւում է նրան: Բայց Ուստիանը միտքը փոխելով ետ է դառնում եւ ինչ որ բան մոռացած ուզում է փակել դարպասի դուռը): Ուստիան, բան եմ ասում: Քանի չես քնել՝ մի դուռը բաց պահի լուս ըլայ, գնամ ախոռը տեսնեմ իշի առջեւ գարի կա՞յ :

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Դժկամ կատարում է խնդիրքը):

ՆԱԶԱՐ.— (Դուրս է ելնում: Դրսից լսւում են նրա խօսքերը): Դուռը չփակես, էստեղ կաց : (քիչ աւելի հեռուից): Էս իշի առջեւ գարի չկա՞յ, ի՞նչ է (միջոց): Մի վախէ, ես էստեղ եմ: (Լռութիւն: Լուսինը դուրս է գալիս): Լուսնակը դուրս եկաւ: (Միջոց): Հիմի, ինչ քարուան կտրելու գիշեր է: Դէհ բեր զէնքերս: Ասում եմ գնամ Դաղստան ու խամի քարուանը կտրեմ բերեմ

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Արհամարհանքով) դէ, քիթը սրբի, ծակուռդ մտի, քեզնից քարուան կտրող դուրս չի գայ:

(8)

բաղձանք չեն ունեցեր որ զինուորական դաշինք կնքուի։ Այս շաբթու վերջնական կերպով պիտի տրուի թէ ինչ պատասխան պիտի տրուի Սթալինի նամակին։

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ մէջ մասնաւոր դատարաններ պիտի հաստատուին դատելու համար այն անձերը որոնք համերաշխութեամբ ապահովութեան դէմ դաւեր սարքած էին։

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵ՛Ր... ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք..

Ֆր. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՔԱՂԱՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

29 Մարտ, Զատկին Բ. օրը ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, ՍԱԼ ՄԱԶԸՆՈՑԻ ՄԷՋ։

Ձեր տոմսերը եւ սեղանները ապահովեցէք Պ. Ծալճեանէն Rue Valdonne, St. Jerôme, Պ. Պետիկեանէն 7 Rue Berlioz, Պ. Սամուէլեանցէ 15 rue des Ferras, Պ. Քէօսէեանէն 11 Place Jules Guesde, եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին անդամներէն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր. Կ. Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղը խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ իր վերջին հանդէսին յաջողութեան աջակցող Ալֆորվիլի ԳՈՒՍԱՆ երգչախումբին թատերախաղերուն մասնակցողներուն, երգիչներուն, Սան-Սանուհիներուն եւ նուիրատուներուն։ Որոնցմէ ստացուած են հետեւեալ գումարները.— Պ. Կարապետեանէ 1000 (Պէլֆոր), Պ. Գավաֆեանէ 300, Պ. Խորաինկեանէ 500, Տէր եւ Տիկին Իզմիրլեանէ 10 շիշ գինի, Տիկին Ա. Յակոբեանէ 10 քիլօ նարինջ, Տէր եւ Տիկին Ոլօեանէ մէկ քիլօ երշիկ եւ 1000 Ֆրանք։ Տիկին Զիլիֆկիրեանէ մէկ զոյգ գուլպայ։ Պ. Եղեկեանէ 500 Ֆրանք. Նուիրեց Գուսան երգչախումբին։

ԹԵՆՈՐ ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՁԼԵԱՆԻ

Բ. ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՍԱԼ ԳԱՎՕ, 11 ԱՊՐԻԼ 1948, ԿԻՐ. ԺԱՄԸ 17ԻՆ

Ընդհանուր փափաքին համաձայն կը տրուի այս երգահանդէսը, բոլորովին նոր յայտագրով։

Յայտագրին մէջ բացի եւրոպական դասական կտորներէ կան Ռոմանոս Մելիքեանէ, Գ. Ղազարեանէ, Ճերահեանէ, Կարօ Զաքարեանէ, Ա. Տէր Ղեւոնդեանէ, Սպենդիարեանէ, եւն. բոլորովին առաջին ունկնդրութիւն գեղեցիկ երգեր, զորս երգիչը ստացած է Հայաստանի տաղանդաւոր երգահաններէն։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ «ԱՐՄԵՆԻԱ» ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Կը խնդրուի չխաչաձեւել այս թուականը։

Ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

Կիրակի 18 Ապրիլ ժամը 16ին, Rue d'Algerի թատրոնին մէջ Մարսէյլ։ Ամբողջովին նոր յայտագրով, հայերէն, ֆրանսերէն, իտալերէն, ռուսերէն ընտիր խմբերգներով։

Տոմսերը գնել երգչախումբի անդամներէն, նաեւ Պ. Յ. Մալաքեանի 3 Bld. Th. Thurner, L. 09.02, Պ. Ե. Արմէնի 39 rue St. Savournin, C. 76-83, Պ. Յ. Հացագործեանի, 4 Rue des Capucins, Պ. Ս. Ալթունեանի, 2 rue Petit St. Jean, Պ. Յ. Ալեքսանեան Gd. Pins, St. Loup, եւ Ծերիկեան գրավաճառատունը։

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԱԶԱՐԵԱՆ, Օր. Վալանթին Ազարեան, Տէր եւ Տիկին Պարգեւ Զըրկանեան ու բոլոր ազգականները շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք ծաղկեպսակներով, անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի ամուսնոյն, եղբօր, եւ աներհօր՝ Պ. ՕՆՆԻԿ ԱԶԱՐԵԱՆի մահուան կորուստին համար։

ՄԱՍՆԱՒՈՐ շնորհակալութիւն նաեւ Օր. Վալանթին Ազարեանի կողմէ Փարիզի Նոր Սերունդի եւ, Ա. Պարթեւեանի երգչախումբի ընկեր եւ ընկերուհիներուն, որոնք ցաւակցութիւն յայտնեցին իր հօրը Պ. ՕՆՆԻԿ ԱԶԱՐԵԱՆի տխուր մահուան առթիւ։

ԳԷՈՐԳ ԽՕԹՆԵՂԲԱՅՐԵԱՆԻ մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Պօղոս Գորգիկեան, փոխան ծաղկեպսակի, հազար ֆրանք կը նուիրեն Հ. Յ. Դ. «Մկրտիչ Խօթնեղբայրեան» խումբին։

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Լիոնի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը՝ յառաջիկայ 21 Մարտ, կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 2էն մինչեւ 12, Յոյներու սրահը 5 rue Bonnefoi, Lyon ընտանեկան եւ համակրելիներու խառն խնճոյք մը կազմակերպած է։ Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը։

ՓՈՒԹԱՑԷՔ ՓԱԿԵԼ

«Յառաջ»ի Գ. շրջանը կը փակուի յառաջիկայ Ապրիլի սկիզբին։ Ստիպուած ենք դադրեցնել այն բաժանորդներուն թերթը որոնց բաժնեգինները չեն վճարուած մինչեւ Մարտ 31։

Արտասահման նուէր ղրկուած թերթերուն համար եւս նոյն միջոցները ձեռք առնել ստիպուած ենք։

Այս առթիւ աւելորդ անգամ մըն ալ կը յիշեցնենք որ ըլլայ անհատական, ըլլայ հանրային որեւէ ծանուցում չենք կրնար հրատարակել առանց վճարման։

Վարչութիւնը պատասխանատու չէ իրեն ղրկուած եւ չհրատարակուած ծանուցումներուն

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՆՈՒՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 21 Մարտ, ժամը ճիշդ 20ին
Գազա տ'Իթալիայի սրահին մէջ

Բացառիկ ներկայացում Յ. Թումանեանի մահուան 25ամեակին առթիւ։

Ղեկավարութեամբ Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Կը մասնակցին Օր. ԱՆԺԷԼ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Անուշ), Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԷՀԹԷՐԵԱՆ (Սարօ), Պ. Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ (Մօսի) եւ Օր. ԱՆԻԹԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ (պար)։

ՍԻՓԱՆ երգչախումբը եւ Ռատիոյի նուագախումբը (60 հոգի)։

Տոմսերու համար կանխաւ դիմել հետեւեալ հասցէներուն.— Տիկին Զաթիկեան, Պ. Թէլեան (Պոմոն), Պ. Պ. Մանուկեան (rue Nationale), Զրպաչեան, Թումայեան, Ազգ. Առաջնորդարան, (Տօքթ. Սիվրիհիսարեանի), Պետիկեան եւ Շ. Փիրանեան (7 եւ 25 rue Berlioz)։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ազգային անդուլ գործիչներ Տոքթ. Համօ Օհանջանեանի եւ Նիկոլ Աղբալեանի յիշատակին, տեղի կ'ունենայ 14 Մարտ, կիրակի առաւօտեան, մասնաւոր պատարագով Պոմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ։ Նախաձեռնութեամբ Ֆր. Հ. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին, կը հրաւիրուին բոլոր ազգային կազմակերպութիւնները ներկայ գտնուիլ յարգելու համար անոնց անմահ յիշատակը։

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

փոխադրուած է իր նախկին հասցէէն Cité Martignac, 111 Ave. de Grenelleի մէջ։ Մեթրոյի մօտակայ կայարաններն են Invalides, Rue du Bac եւ Solférino։

ՓԱՐԻԶԻ THÉATRE DE LA GAITÉ LYRIQUEի մէջ
«ՄԷԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԻԱՅՆ»

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՍԵԼԻՔՆԵՐԸ

(Նոր երաժշտութիւն)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ կողմէ, 9 Ապրիլ, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին։

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան եղեռնին նուիրուած յիշատակի տօնակատարութիւնը

11 ԱՊՐԻԼԻՆ

Սալ Ժէօկրաֆիի մէջ։

×

Ապրիլեան Եղեռնի մէկ միլիոն զոհերու յիշատակին համազգային սգատօնը 11 Ապրիլ, 1948 Կիրակի Պոմոնի Նորակառոյց սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Ֆ. Հ. Կ. Խ. Պոմոնի մասնաճիւղին։ Առաւօտեան պատարագ եւ հոգեհանգիստ, եկեղեցիին մէջ։ Կը խնդրենք նկատի ունենալ այս թուականը։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի օրկանին,

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԺԲ. թիւը (Փետր.)

Ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ, ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ։

վարչական հասցէ.— H. Palouyan, 43 rue Richer, Paris։

Հատով կը ծախուի հայ գրատուներու՝ Հր. Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Հ. Բալուեան 43, rue Richer, Մ. Պարսամեան 46 rue Richer, լրագրավաճառի կրպակները՝ St. Denis, St. Michel, Petits Carreaux, rue des Fêtes, rue Piat, Palikao։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ.—

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱՅԻ խումբը մարտ 11ին, երեկոյեան ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՌՈՄԱՆԻ «Անդրանիկ» խումբի ժողովը՝ ուրբաթ 12 Մարտ, երեկոյեան ժամը 8ին, սովորական տեղը։

ՎԱԼԱՆՍԻ ընկերներու ընդհանուր ժողովը՝ շաբաթ, 13 Մարտ երեկոյեան ժամը 8ին, Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ։

Այս երեք ժողովներուն ալ ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil,Asnières։

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի ժողովը այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, դպրոցին սրահը 78bis, Rue Rabelais։ Շատ կարեւոր օրակարգ։ Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը, հինգշաբթի ժամը 9ին, Sociétés Savantesի մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Հայերէնի դաս 8—9։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ մասնաճիւղին կողմէ։

Այսօր Երեքշաբթի իրիկուն ժամը ճիշդ 8.30ին Cinéma Alhambraի շքեղ սրահին մէջ, métro Mairie d'Issyի դէմը։

Կը ներկայացուի Ղ. ՄԵԼՈՅԵԱՆԻ

«ԱՐՄԵՆՈՒՇ»Ը

եւ զաւեշտ մը «ՀԻՒԱՆԴՏԵՍ»ը։

Բեմադրութիւն ՀԱՊԷՇԵԱՆ։ Երաժշտական բաժին Ա. Մեսումեան։

Կը խօսի ընկեր ԲԱԼՈՒԵԱՆ։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Կը տօնուի Մարտ 13ին, շաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս, Հ. Յ. Դ. Տէսինի Տան մէջ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. Ֆրանսայի Շրջ. վարչութեան։ Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի եւ Տէսինի կոմիտէներուն եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Լիոնի, Տէսինի, Վիէնի, Վալանսի, Ռոմանի, Սէնթ Էթիէնի, Սէն Շամոնի եւ Կրընոպլի մասնաճիւղերուն։

Կը նախագահէ ընկեր Ա. ԹԱԹՈՒԼԵԱՆ

Կը խօսին ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ եւ ընկեր Ա. ՓԱՓԱԶԵԱՆ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Սինէ «ՂԱԶՕ» կը ներկայացնէ Նոր Սերունդի կեանքէն առնուած ժապաւէն մը։ Կէս գիշերէն վերջ ընկերահամակրական խնճոյք։ Մուտքը ազատ է։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Բ. Ը. Մ.ի ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ, Օթէլ Սփլանտիտի սրահներուն մէջ, Մարտ 20ին, ժամը 9.30էն մինչեւ լոյս։ Ընտիր նուագախումբ, բազմաթիւ անակնկալներ, մանրգեններու տողանցք, երեկոյեան զգեստը յանձնարարելի։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՏՕՆԷ ԻՐ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ և ԻՐ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հանդէսը տեղի կ'ունենայ կիրակի 14 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սորպոնի «Amphitéâtre Richelieu»ի մէջ, հովանաւորութեամբ Ա. ԱՐՔ. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆի, կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի։

Տոմսերը 100 Ֆրանք, կը ծախուին գրատուններ Բալուեան, եւ Սամուէլ, Մարի Նուպար Ուս. Տան մէջ եւ հանդէսին օրը տեղւոյն վրայ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայ ընտանիքի մը քով աշխատելու համար որոշ տարիքի (40—45) ազատուհի մը կը փնտռուի։ Ընտանիքը կը բաղկանայ երեք հոգիէ եւ կը բնակի մօտակայ արուարձան մը։ Նախընտրելի է որ Ֆրանսերէնի ծանօթ ըլլայ։ Յանձնարարականներով դիմել Տիկին Մինասեանի, 86 Rue Bobillot, Paris (13)։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 10 տղ. կամ 3 ամ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 10 MARS 1948 Չորեքշաբթի 10 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5287–Նոր շրջան թիւ 896 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄՌԱՅԼ ՀԵՌԱՆԿԱՐ

Կը թուի թէ փողոցէն անցնող հասարակ մահկանացուները որոնք իրենց քաղաքական պաշարը կը ստանան օրուան թերթերէն, նուազ յոռետես են քաղաքական ներկայ կացութեան մասին, քան աշխարհը կառավարող մեծամեծները :

Արդարեւ օր չանցնիր որ պետական յայտնի անձնաւորութիւններ, Դաշնակից երկիրներու մէջ, սառը դուշակութիւններ չընեն ու չաղդարարեն... «պատերազմը կը մօտենայ»...

Այս յոռետեսութիւնը աւելի դիւրին ստացաւ կոմիտիֆորմի ծնունդէն ի վեր :

Համայնավարներու երթեները կարգ մը երկիրներէ ներս — Պուլկարիա, Ռումանիա, Եուկոսլաւիա, Իտալիա եւ այլուր — ու մասնաւորապէս Չեխոսլովաքիոյ վերջին դէպքերը ապացոյցներն են ահաւոր վտանգի մը որ, անհատնելի, արտաքսու ու ապառնալից, կը յառաջանայ դէպի արեւմուտք. Դէպի Ամերիկա :

Սպառնալիք բառ մը չէ որ ամբողջ կը բանայ՝ իր ոտքին տակ առնելով ազատ եւ ժողովրդավար բարոյութիւն երը, այլ վարդապետութիւն մը որ խաղաղօրէն կը թափանցէ դրացի երկիրներէ ներս, կը թունաւորէ միամիտներուն սիրտն ու միտքը, կը տրամադրէ աշխատաւորներուն դասակարգը եւ երբեմն նոյն դէմ կը հանէ՝ յանուն համաշխարհային յեղափոխութեան որուն արշալոյսը կը ծագի Մոսկուայի մէջ :

Բելճիքայ ու Հոլանտական վարչապետ մը ազդարարեց որ կը թեւածէ Եւրոպայի գլխուն վրայ ինչպէս դամոկլեան սուրը :

Անգլիոյ նախորդ վարչապետը կը յայտարարէր, երեկ օր առաջ, թէ «որեւէ մէկը որ խորհի գլուխ, պիտի տեսնէ թէ հետզհետէ կը խրի պատերազմի կացութեան մը մէջ... երրորդ պատերազմի մը սպառնալիքը օրէ օր կը մօտենայ ամէն անգամ երբ ռուսական աշխարհակալութիւնը եւ համայնավարներու բռնութիւններն ու դաւերը նոր քայլեր կ'առնեն » :

Փոխ – վարչապետը, Հերպըրթ Մորիսըն դիտել կու տայ թէ «համայնավարները թշնամի են խորհրդարանական ժողովրդավարութեան եւ ընդունակ ամէնէն ստոր սպառնալիքներն ու դաւերը ընելու ...

Ամերիկեան խորհրդարանին քաղաքական յանձնախումբը կը բացատրէ թէ «համայնավարները կը հաւատան թէ համաշխարհային յեղափոխութեան ժամը հնչած է. Ռուսիա կ'աշխատի տկարացնել ու քայքայել արեւմտեան Եւրոպան» :

Նոյնիմաստ յայտարարութիւն մը նաեւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան խորհրդական Ճորճ Պոհլէնէն :

Ֆրանսայի վարչապետը կը բացատրէ թէ ընդհանուր երկիրներու խառնակ կացութիւնը վտանգ մըն է այս երկրին համար :

Աւելի յատուկ չէ զօրավար տը Կոլ :

Միացեալ Ազգերու ընդհանուր քարտուղարն անգամ մը յայտ կորած է միջազգային հիմնարկութենէն, որովհետեւ «իր անդամները չեն աշխատիր միջազգային Ուխտին նպատակները իրականացնելու համար ու պառակտուած են » :

Իրլանտայի նախորդ վարչապետը, կը նախատեսէ երրորդ պատերազմ մը :

Ամերիկայի կամ Անգլիոյ քաղաքական շրջանակներուն մէջ արմատացած է այն համոզումը թէ պատերազմ կրնայ ծագիլ եթէ Մոսկուայի գործակալները նոր երթեր սարքեն Իտալիոյ մէջ :

Եթէ Ֆինլանտան չըլլայ վերջին զոհը եւ Խորհ. Միութիւնը «համը փախցնէ» :

Ու այս համատարած սպառնալիքին առջեւ, իշխանութիւնները բացառիկ միջոցներու կը դիմեն չէզոքացնելու համար Մոսկուայի լրտեսութիւնները Եւրոպայի թէ Ամերիկայի մէջ :

Մոսկուա անխռով կը շարունակէ իր քաղաքականութիւնը՝ հետզհետէ իր ծիրին մէջ բանտարկելով դրացի մանր – մունր պետութիւնները եւ միեւնոյն ատեն փորձեր կը կատարէ իր ներկայութիւնը զգացնելու համար քիչ մը ամէն տեղ — Պաղեստին, Չինաստան, Հնդկաստան ու մինչեւ Հարաւային Ամերիկա :

Երէկ, Հիթլերական Գերմանիան, արիւն ու սուր կը ցանէր իր ճամբուն վրայ՝ յանուն իր ... :

POUR LES SINISTRÉS DE L'EST

(Արեւել. Ֆրանսայի աղէտեալներուն համար)

Վալանսէն ստացած ենք	24.300
Նախապէս ստացուած :—	
Տիկին Օ. Միքայէլեանէ	1000
Գ. Զ. Ռափայէլեանէ (Տրակինեան)	200
Գ. Մոսկոֆեանէ (Վեզինէ)	500
Գումար՝	26.000

Վալանսի նուիրատուներուն ցանկը :—

Հ. Տալաքիւփէեան 4000 ֆրանք: 2000ական ֆր. — Ծիրանեան եղբարք, Յակոբ Կօշկակարեան : 1000ական ֆրանք — Գէորգ Քիրէճեան, Միշէլ Սրապեան, Փիէռ Թէրզեան, Արտէն Տէր Սարգիսեան, Ն. Պալթաեան, Յակոբ Տէր Սարգիսեան, Լեւոն Տէր Սարգիսեան: 500ական ֆրանք — Մամբրէ Սէմէրճեան Թորոսեան, Յակոբ Կէվէկեան, Խօքալըզեան, Գէորգ Մարգարեան, Խմ. Թէրզեան, Ավէ, Արթիւր Սէյլէմեան, Ս. Քէօկաեան, Արթիւր Այվազեան, Վ. Պապիկեան : 300ական ֆրանք — Միսաք Թէրզիպաշեան եւ Գ. Ալաէօզեան : 250 ֆրանք Ազգին Մարտիրոսեան: 200ական՝ Պարսամեան, Պաղտասարեան, Ա. Կէօզիւլեան, Տիկին Ժորժ Արիսեան, Գ. Խաչերեան, Է. Գասեան եւ Փ. Զորթեան: 150 ֆրանք Անտոնեան : 100ական՝ Մինասեան, Ալաչաչեան, Հ. Քէսմէճեան, Գաբրիէլեան, Փիլիպոսեան, Ժ. Պէօճէկեան, Յովնանեան, Կ. Գալուստեան, Էմիլ Կօշկակարեան, Ռ. Պաղտասարեան, Գասպարեան, Գ. Մարտոսեան, Թ. Նազարեան, Գր. Գալայճեան :

Ընդդիմադիր նոր օրինագիծը քուէարկուեցաւ

Երկուշաբթի օր Ֆրանս. խորհրդարանը 255ի դէմ 315 ձայնով քուէարկեց կառավարութեան ելմտական նոր օրինագիծը: Վիճաբանութիւնները, շատ անգամ բուռն, տեւած էին 48 ժամ : Այսպէսով կառավարութիւնը ստացած է 56 ձայներու մեծամասնութիւն մը:

Օրինագիծը կը նախատեսէ կարգ մը բարեփոխումներ եւ զանձուելիք տուրքերէն գեղչուեցաւ մօտաւորապէս 12 միլիառի գումար մը :

Կառավարութիւնը տուրքերով եւ այլ միջոցներով պիտի հայթայթէ 900 միլիառ ֆրանք ներկայ տարեշրջանի ծախքերը դիմաւորելու համար:

Վարչապետին այս յաղթութենէն ետք, օրակարգին գլխաւոր խնդիրն է օրավարձերու յաւելման բանաձեւը զոր Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը ներկայացուցած է: Կառավարութիւնը, փոխանակ օրավարձերը բարձրացնելու, քայլեր պիտի առնէ 10 առ հարիւր զեղչելու համար անհրաժեշտներու գինները, մինչեւ Մարտ 31: Դաշնակցութիւնը որոշ կերպով հասկցուցած է կառավարութեան որ եթէ գինները չզեղչուին, օրավարձերու յաւելում պիտի պահանջէ անպայման: Այդ պարագային, դարձեալ պիտի խանգարուի պետական ելմտացոյցը եւ պիտի սկսի տնտեսական ու քաղաքական նոր տագնապ մը :

ԳԱՐԵՆԱՒՈՐՈՒՄ — Սուրճ՝ Մարտ 9ին ալրիւ 7 125 կրամ A M V դասերուն՝ թիւ 12 կտրօնով : Փրէկուրընէ սկսեալ ձուկի վաճառումը բոլորովին ազատ է:

ՍԱԿԱՐԱՆ — Թղթադրամ՝ տոլար 348, սթերլին 765, զուիցերիական 84: Ոսկեդրամ՝ տոլար 21800, անգլիական 5275, Նափոլէոն՝ 4275, զուիցերիական 4150 :

Այսօր նոյն պահանջն է որ տուն կու տայ Մոսկուայի քայլերուն :

Բայց մինչեւ ո՞ւր, կը հարցնեն իր երբեմնի Դաշնակիցները որոնք նոյնքան իրաւունք ունին ինքնապաշտպանութեան մասին մտածելու :

Սուղ է կացութիւնը բոլոր ճակատներուն վրայ ու Մոսկուայի վարիչներուն իմաստուն ու չափաւոր քաղաքականութիւնը միայն կրնայ կանխել արհեստական գեղեցկութիւն մը որ կը սպառնայ բոլոր ազգերուն ֆիզիքական գոյութեան :

Մանաւանդ մեր գոյութեան : Ժ.

Ֆինլանտայի պատասխանը Խորհրդ. Միութեան

ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Ֆինլանտական կառավարութիւնը երկուշաբթի օր պատասխանելով մարաջախտ Սթալինի հրաւէրին, յայտարարեց թէ պատրաստ է բանակցութեանց սկսելու՝ բարեկամական դաշնագիր մը կնքելու համար Խորհրդային Միութեան եւ Ֆինլանտայի միջեւ :

Դահլիճը երկու ժամ խորհրդակցեցաւ պատասխանը խմբագրելու համար: Արտաքին գործերու յանձնախումբին մէջ վէճի նիւթ դարձաւ խորհրդաժողովին վայրը: Կարգ մը նախարարներ, նոյնիսկ հանրապետութեան նախագահը, Փասիքիվի, կը նախընտրէին Հելսինքին :

Արտաքին նախարարը անպատեհ չէր գտներ Մոսկուան. իսկ Սօցեալ Դեմոկրատները դիտել կու տային թէ Մոսկուայի մէջ ֆինլանտական պատուիրակութեան պիտի ներկայացուի դաշնագրի մը պատճէնը եւ պատեհութիւն պիտի չտրուի անոր քննութեան որ ենթարկէ դաշնագրին բովանդակութիւնը եւ հարկադրուած պիտի ստորագրէ՝ Ֆինլանտան վերջնական կերպով մտցնելով արեւելեան խմբակցութեան մէջ :

Քաղաքական շրջանակներուն մէջ դիտել կը տրուի, սակայն, որ Ֆինլանտա երբեք պիտի չընդունի Հունգարիոյ եւ Ռումանիոյ հետ կնքուած դաշնագիրներուն նմանող դաշինք մը: Հանրային կարծիքը ընդհանրապէս բոլորովին դէմ է Մոսկուայի հետ զինակցելու գաղափարին, միայն համայնավար շրջանակներն են որ անպատեհութիւն չեն տեսներ: Ըսողներ կան որ Ֆինլանտա զինուորական դաշնագրի պէտք չունի քանի որ արդէն իսկ զինաթափ եղած է հաշտութեան դաշնագրով :

Լոնտոնի խորհրդաժողովը

ՄՈՍԿՈՒԱ ԴԱՐՁԵԱԼ ԿԸ ԲՈՂՈՔԷ

Մոսկուայի կառավարութիւնը Մարտ 6ին նոր յուշագիր մը ներկայացնելով Ուաշինկթընի, Լոնտոնի եւ Փարիզի կառավարութեանց, անգամ մը եւս բողոքած է Լոնտոնի գերմանական խորհրդաժողովին դէմ որ կը խնարարէ Փոցտամի համաձայնութիւնը » :

Յուշագրին մէջ դիտել կը տրուի որ երեք Դաշնակիցները, կազմակերպելով արեւմտեան խմբակցութիւնը եւ ճակատ յարդարելով արեւելեան խմբակցութեան դէմ, կը քանդեն պարտուած Գերմանիան որ ապագային նոր յարձակում մը եւս գործէ: Դաշնակիցները իրաւունք չունին Գերմանիան դուրս հանելու Միջդաշնակցային հակակշիռի յանձնախումբին հսկողութենէն, դիտել կու տայ Մոսկուայի բողոքագիրը: Մոսկուա կը բացատրէ նաեւ որ երեք պետութեանց միջեւ գումարուած վերջին խորհրդաժողովը հարուած մըն էր Չորսերու խորհրդաժողովին դէմ : Ուրեմն, կ'եզրակացնէ բողոքագիրը, «տրուած որոշումները պարտաւորիչ չեն եւ իրաւական արժէք չեն ներկայացներ » :

ԹԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ամերիկեան զինուորական առաքելութեան պետը, զօրավար Վէն Ֆլիթ, յայտարարեց երկուշաբթի օր թէ կառավարական բանակը ջախջախիչ յաղթանակ մը պիտի տանի ապստամբներուն դէմ, այս տարի: Հելլէնական բանակը շատ լաւ մարզուած է եւ ամէն ինչ ունի, հաւաստեց զօրավարը որ այցելութիւն մը տուած էր բանակին: Ժողովուրդը կանգնած է կառավարութեան կողքին :

Կատաղի կռիւներ տեղի կ'ունենան Վէրմիոն Փիէրիա եւ Ողիմպոս լեռներուն վրայ, Սելանիկէն մօտաւորապէս յիսուն մղոն դէպի արեւմուտք: Ապստամբները ծանր կորուստներ կրած են վերջին տասը օրուան կռիւներուն մէջ :

ԱՆԳԼԻՈՅ զինուորական ելմտացոյցին քննութեան ընթացքին, պաշտպանութեան նախարարը, յայտարարեց թէ բրիտանական նաւատորմը ահաւոր ուժ մըն է տակաւին: Եթէ պէտք ըլլար զինուորական գործողութեանց սկսելու, 8—10 օրէն ի վիճակի ենք այդ բանը ընելու եւ կ'ուզեմ որ ամբողջ աշխարհը տեղեակ ըլլայ այս իրողութեան, ըսաւ նախարարը: Այս տեղեկութիւնը հաղորդուեցաւ ի պատասխան Չըրչիլի որ ցաւ կը յայտնէր թէ Աշխատաւորական կառավարութիւնը կը զեղչէ նաւատորմին յատկացուած գումարնե–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ 1848ԻՆ

Զանազան հակասական կողմեր ունէր 1848ի յեղափոխութիւնը: Հակառակ ժողովրդական յեղափոխականներուն ակնկալութեանց, ան չունեցաւ մեծ արդիւնք մը, եւ չունեցաւ փայլուն ապագայ մը: Բայց երկու գլխաւոր երեւոյթներ փետրուարի ըմբոստութենէն, իմաստ տուին անոր—ընդհանուր քուէարկութիւնը եւ գերութեան ջնջումը: 1848ը աւելի փորձի մը թուականն էր քան կաղապարի մը իրագործումը :

Անյաջողութեան պատճառները բազմազան են, եւ զբաղեցուցած են բոլոր պատմաբանները

Վստահ ու վճռական որեւէ ծրագիր չկար, «ազգային արհեստանոց»ները շատ ծախսի կը կարօտէին: Ցետոյ ընդհանուր քուէարկութիւնը որ մեծ նշանակութիւն ունէր եւ պահեց իր կարեւորութիւնը ազատ հանրային կեանքի մը համար, կորսնցնել տուաւ Փարիզին իր տիրապետող դիրքն ու հեղինակութիւնը, մշուշոտ ձգելով երկրին ապագան :

Այս յեղափոխութիւնը ոչ միայն քաղաքական կեանքին այլեւ դրական մարզին մէջ մեծ արժէք մը չէ ունեցած: 1848ը, նաեւ, որեւէ գրագէտի ներշնչում չէ տուած: Հազուադէպ են այն էջերը որոնք նուիրուած են անոր, աւելի հազուադէպ՝ բանաստեղծները կամ գրագէտները, որոնք այդ օրերուն զգացած ըլլային իրենց հոգիին եւ գրիչին ըմբոստ եւ ոգեւորուն թռիչք :

Զարմանալի կրնայ թուիլ սակայն որ շատ մը գրագէտներ մասնակցած են այդ օրերու շարժումներուն եւ կարեւոր դերեր կատարած են: Անոնց ամէնէն մեծ դէմքը եղած էր Լամարթինը:

Լամարթին աչքառու դեր խաղացած է իբրեւ քաղաքագէտ: Հակառակ իր քիչ մը «լայկան» բանաստեղծութեան, ան ունեցած է բարձր հոգի եւ եղած է համեստ եւ աշխոյժ մէկը: Առաջին յաջողութիւններէն ետք որոնք տարին զինք մինչեւ արտաքին նախարարութեան պաշտօնին, Բանաստեղծը կորսնցուց իր համբաւը, ընդունեցաւ այդ պաշտօնը, գլուխը կախ, գիտնալով եւ հասկնալով որ տակաւին շատ բանաստեղծ մնացած էր, յաջողելու համար նորածին հանրապետութեան մէջ:

Վ. Հիւկօ, մինչ վերապահութեամբ դիտած էր յեղափոխութիւնը: Նախ քաջալերած էր զայն, յետոյ հասկցած էր սակայն, բանուորներու, խուժերու եւ գործերու միջեւ եղած տարբերութիւնը: Երբ հանրապետութեան նախագահութիւնը կը յանձնուէր Լուի Պօնափարթ իշխանին, Հիւկօ լռատես էր: Եւ սակայն շուտով կը զղջայ թէ խաբուած է այդ ընտրութեան մէջ: Իշխանը ունէր աւելի «կայսերական» ձգտումներ: Եւ երբ նախագահ Պօնափարթի համար, ժողովին նախագահը կը հրաւիրէր հասարակութիւնը որ «տան իր դատախազին վայել պատիւները» Հիւկօ կը պոռայ իր անկիւնէն, — «իր պաշտօններուն ոչ թէ իր դատախազին» :

Հոգին իրենց ներկայութիւնը զգացուցած են ժամու ակակից ուրիշ մատենագիրներ: Պոտլեր մէկ առնելութիւն ունէր, զօրավար Օփիք, իր մօրը ամուսինը, եւ կռիւի մէջ կը մտնէր, միայն այն յոյսով որ առիթը կրնայ գտնել սպաննելու համար իր խորթ հայրը: Ինք կը կարծէր որ 1848ի յեղափոխութիւնը աւելի մեծ պիտի ըլլար քան 1789ը, «պիտի սկսի ուր ան վերջացաւ...»: Բայց ինք ալ յաջողութիւն չէ ունեցած այդ օրերուն

Քանի մը օր տեւած է իր թերթը «Հանրային փրկութիւն» յետոյ անցած է պաշտօն իբր լրագրող եւ ի վերջոյ, վհատուած է թերթէն իր անձնական կեանքին «ապատութեան» պատճառով: Վոլնտոսփայլ իրականութիւն կը դառնայ երբ կը պատասխանէ «Անկախ»ի խմբագրութեան փաստաբան մարիչին —

— «Պարոն, բանաստեղծի մը համար ... փաստաբան մը կնոջ չափ կ'արժէ :»

Թերթին մեծագոյն գիտակցութիւնը բրած էր Պալզաքի թէ իրեն մ'կերպաւ կինը օրինակ կոպիտ մը չէր :

Սոփրոսթիւնն է մտնալ Ժորժ Սանդի էջերը նուիրուած գործաւոր դասակարգին: Ան միայն «ժանծծրացող երիտասարդ օրիորդներու» վէպեր չէ որ գրած է, այլ յեղափոխական էջեր: Օգնած է գործաւոր գրագէտներուն: Փարիզ գալով, իր գրիչն ու տաղանդը նուիրած է ազատութեան եւ հաւասարութեան սկզբունքներուն տարածման

Շաթօպրիան շատ ծեր էր արդէն եւ անդամալոյծ, բայց կանուխէն նախատեսած էր Լուի Ֆիլիփի անկումը.

Ա. Տը Վինյի, հանրային կեանքի մէջ մտնելու փորձէ մը ետք, պարտուած ու յուսախաբ քաշուած է նորէն իր համեստ անկիւնը :

Պալզաք շատ կապուած էր հնութիւններու, կարգերու եւ հանգստութեան որպէսզի չվախնար այդպիսի ըմբոստութիւններէ: Սակայն ի վերջոյ համակերպած է կացութեան եւ աջակցած է աշխատանքներուն :

Մեծ գիծերուն մէջ, այս եղած է գրագէտներու դերը 1848ին, բայց, ինչպէս ըսինք, կարեւոր եւ շահեկան էջեր չեն մնացած մեզի, այդ օրերու յեղափոխական շարժումէն: Հիւկօ, հազիւ քանի մը էջով կը խօսի իր «Թշուառներուն» մէջ, Ֆլօպէր քանի մը տող նուիրած է իր «Զգացական կրթութեան» մէջ: Այս պակասը կարելի է վերագրել յեղափոխութեան արագութեան: Բայց եթէ 1848ը չէ տուած վիպական էջեր կամ քերթուածներ տուաւ իր յայտնի փիլիսոփաները, պատմաբանները եւ յուշագիրները :

1848ը, սակայն, ինչպէս ամէն պատմական դէպք, տուած է իր անհրաժեշտ դասը: Փետրուարի օրերուն Լամարթին կ'ըսէր ուսանողներուն պահելով վիպական եւ քննադատական խանդավառութիւնը— «Ի՞նչ է մեր ըրածը, պարոններ, ի՞նչ կ'ընէ այսօր մեր երկիրը եթէ ոչ ամէնէն հոյակապ բանաստեղծութիւնը ...»

Կը մնայ դիտել տալ ինչպէս կ'ընէ Անտրէ Մոռուա, որ պետական մարդուն համար բաւական չէ բանաստեղծութիւնը: Ան պէտք է ինքնիրեն պաշտպանէ անծանօթին մէջ խոյանալէ: Ֆրանսան պէտք ունի թէ բանաստեղծութեան եւ թէ հացի, ու բոլոր դասակարգերու կռուողները աւելի երջանիկ օրերու մէջ պէտք է մնան, քան պատերազմներուն եւ կռիւներուն ընկերները: Ահա դաս մը որմէ կարելի է օգտուիլ :

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Երեւան քաղաքը

«ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆԱԳԻՏԱՐԱՆ»էն

(Գ. եւ վերջին մաս)

1826ին, երբ Հիւսիս. Ատրպէյճանի մէջ ընդհ. ապստամբութիւն մը ծագեցաւ Ռուսերուն դէմ ու Աբբաս Միրզայի բանակները Երասխ գետը անցան հասնելով մինչեւ Կէնճէ, Երեւանի Խանին ուժերն ալ Թիֆլիզի մօտակայքը, Ճէլալօղլու կոչուած վայրին մէջ նեղեցին ռուսական ուժերը եւ զանոնք բռնադատեցին բաւականանալ Վրաստանի պաշտպանութեամբ: Բայց Ռուսերը օգնական ուժեր ստանալէ վերջ, իրենց իսկ խոստովանութեամբ լոկ դիպուածաւ շահեցան Շէմքիրի ճակատամարտը, ու ատոր վրայ, Երեւանի ուժերը ետ քաշուեցան

Ռուսերը անմիջապէս Երեւանի հողը մտան թէեւ, բայց ետ դարձան առանց արդիւնք ձեռք բերելու: Կովկասի ռուս բանակներուն ընդհ. հրամանատար կարգուող Զօր. Բասքեվիչ թէեւ Երեւանի վրայ քալեց, բայց չկրնալով որեւէ յաջողութիւն ձեռք ձգել Երեւանի խանին բուռն դիմադրութեան եւ Երեւանի Թուրքերուն հրասակային կռիւներուն պատճառաւ, պաշարուած ձգեց Երեւանը ու Դաւրէժի վրայ քալեց: Սակայն երբ 1827 Յուլիս 31ին ռուս ուժերը պարտուեցան Աբբաս Միրզային եւ Գարա Բափաք Թուրքերէն, Ռուսերը ետ քաշուեցան, վերցնելով Երեւանի պաշարումը :

Աբբաս Միրզա օգոստոս 4ին Աշտարակ եկաւ եւ ռուսական ուժերը իր ետին ձգելով, որոշեց Թիֆլիսի դէմ քալել Կիւմրիի (Լէնինական) վրայէն: Բասքեվիչ այս շարժումը տեսնելով հրաժարեցաւ Դաւրէժի արշաւանքէն եւ Նախիջեւանի ուժերը հաւաքելով Երեւանի մօտակայքը եկաւ: Աբբաս Միրզա քաշուած էր Գարա Գալէ որ 40 քլմ. հեռու է Սարտարապատէ: Իսկ Երեւանի բերդը կը պաշտպանուէր Խանին քաջ ու կորովի եղբօրը Հասան Խանի կողմէ: Ռուսերը Թիֆլիսէն պաշարման թնդանօթներ բերելով բռնեցին Սարտարապատը եւ Սեպտեմբեր 25ին պաշարեցին Երեւանը: Երեւան անձնատուր եղաւ 1827 Հոկտեմբեր 1ին :

Երեւանի կռիւներուն ընթացքին թէեւ Աբբաս Միրզա Նախիջեւանի վրայ քալեց Ռուսերը այդ կողմ քաշելու մտադրութեամբ, բայց չյաջողեցաւ դրական արդիւնք մը ունենալ Երեւանի բախտին վրայ: 1828 Փետրուար 1ին կնքուած Թիւրքմէնչայի դաշինքով Երեւան Ռուսերուն անցաւ ու այս յաղթանակին համար Զօր. Բասքեվիչ ստացաւ մէկ միլիոն ռուբլի վարձատրութիւն եւ «Երեւանի կոմս» տիտղոսը :

Թէեւ 1828 Մարտին Երեւանի Խանութիւնը Նախիջեւանի հետ Հայկական նահանգ հռչակուեցաւ Ռուսիոյ Ցարին մասնաւոր հրովարտակով, բայց ատոր ժամանակաւոր զինուորական վարչութեան մը կերպը [illegible] 1829ի Սեպտեմբերին: Իսկ 20 տարի վերջ դարձաւ կեդրոն համանուն նահանգի մը, որ կը բաղկանար Երեւանէ, Նախիջեւանէ, Կիւմրիէ, Նոր Պէյազիտէ եւ Օրտուպատէ :

1850ին պաշտօնապէս կազմուած Երեւանի նահանգին գլուխը կը գտնուէր զինուորական կառավարիչ մը: Կար նաեւ նահանգային ժողով մը, բաղկացած փոխ կառավարիչէն եւ ուրիշ բարձրաստիճան ռուս պաշտօնատարներէ: Այս ժողովէն [illegible] ռուս մահմետականներուն համար կազմուած [illegible] նաեւ Շէրիի ժողով՝ մը, մասնակցութեամբ [illegible] ռուս պաշտօնատարներէ եւ նախագահութեամբ [illegible] Շէյխիւլիսլամի:

1868ին կատարուած նոր կարգադրութեամբ Երեւան նահանգը բաժնուեցաւ հետեւեալ 7 գաւառակներու. Երեւան, Կիւմրի, Նախիջեւան, Նոր Պայազիտ, Սուրմալու, Տարալակէզ եւ Էջմիածին: 1868ին Երեւան նահանգին տարածութիւնն էր 27.366 քառ. քլմ. եւ բնակչութիւնը՝ 667.000 հոգի: Բնակչութեան մեծամասնութիւնը կը կազմէին մահմետականները, որոնց կարեւոր մէկ մասը բնաջնջուեցաւ եւ կարեւոր մէկ մասն ալ գաղթեց պատերազմներուն պատճառաւ (Հայերը համախմբուած էին մասնաւորաբար Կիւմրիի, Նոր Պայազիտի եւ Էջմիածնի գաւառակներուն) :

Երեւանի գաւառակը, 3.116 քառ. քլմ. տարածութիւն եւ 112.922 բնակիչ ունէր: Նահանգային կեդրոն Երեւան քաղաքը ունէր 15.000 բնակիչ: Համաձայն 1897ի մարդահամարին, Երեւանի գաւառակին 127.072 հոգիէ բաղկացեալ բնակչութեան միայն հարիւրին 37ը հայ էր, իսկ հարիւրին 5ը Ռուսեր եւ հարիւրին մէկն ալ Ասորիներ կը կազմէին : 1868էն 1897 քաղաքին բնակչութիւնը հասած էր 290.000ի: Այս թիւին հարիւրին 52ը Թուրքեր կը կազմէին :

Հայ քոմիթէճիներու կողմէ, 1905ին, ինչպէս ամբողջ Հարաւ. Կովկասի նոյնպէս այս շրջանակին մէջ կատարուած ահաբեկչութեան պատճառաւ Թուրք բնակչութիւնը նուազեցաւ ու այսպէսով մինչեւ 1914 որեւէ յաւելում չարձանագրուեցաւ քաղաքի բնակչութեան մէջ: 1914-1918 շրջանին այս վայրերուն մէջ տեղի ունեցած արիւնոտ դէպքերը, Համաշխարհային Ա. պատերազմը, այս պատերազմին ընթացքին Թուրքերու դէմ ի գործ դրուած ահաբեկչութիւնը, ռուսական յեղափոխութիւնը եւ Կովկասեան ճակատէն քաշուող ռուս ուժերու տեղը բռնել ջանացող հայկական ուժերու գործունէութիւնը ընթացքին Թուրքերը մեծ կորուստ եր կրած են: 1918ին Հարաւ. Կովկաս Ռուսիայէն բաժնուելով երբ Ատրպէյճան, Վրաստան եւ Հայաստան բաղկացած եռեակ անկախ հանրապետութեանց կը վերածուէր, Երեւան Հայաստանի մէջ առնուեցաւ :

Այս յեղափոխութեան ընթացքին օսմանեան ուժեր գրաւեցին թէեւ Երեւանը, բայց 1918ի վերջերը, Մուտրոսի զինադադարին բերումով պարպեցին զայն: Ասկէ վերջ Երեւան նահանգին թուրքական մասերը, ինչպէս նաեւ Արասթուրք հանրապետութիւնը, կրցան թէեւ պահ մը պահպանել իրենց գոյութիւնը, սակայն Թուրքերու դէմ ի գործ դրուած ահաբեկչութիւնը ընդհանուր եւ ջարդուածային բնոյթ մը առաւ եւ կարճ ատենի մէջ Երեւանի քրջանին օրինակին հետեւեցան Երեւանի ենթակայ Շուրէկլի, Շարուր, Տարալակէզ, Սուրմալու, Գարդման եւ Գարաքիլիսա գաւառները ու գաւառակները (մանրամասնութեան համար տես «Պոլշայա Սովեթսքայա Էնսիքլոբէտիա Մոսկուա 1926 Գ. 438):

1920ին Թուրք բանակները գրաւեցին Կարսն ու Կիւմրին (Լէնինական), որմէ վերջ կնքուած դաշնագրին բերումով արտօնուեցաւ որ Երեւանի Թուրքերը Թուրքիա մեկնին փոխանակութեան դրութեամբ: 1921ին ստորագրուած ռուսեւթրքական դաշնագրով ճշդուեցան Հայաստանի այսօրուան սահմանները: Նախկին Երեւան նահանգին Սուրմալու գաւառակը կցուեցաւ Թուրքիոյ, Նախիջեւան, Օրտուպատ (ամբողջովին) Շարուր եւ Տարալակեազ (մասամբ) կցուեցան Ատրպէյճանի, եւ Երեւան քաղաքը Հայաստանի մայրաքաղաք դարձաւ: Բոլոր այս դէպքերուն բերումով նուազած Թուրք բնակչութիւնը հարիւրին 6.3ը կը կազմէր Երեւանի բնակչութեան որ 100.000 էր 1932–ին : Քաղաքին կցուած են Նոր Արաբկիր, Նոր Արէշ եւ նման նոր թաղեր, ուր կը բնակին միմիայն նոր հայ գաղթականներ :

Երեւանի նախկին տէրերուն տիրապետութեան շրջանները յիշեցնող պատմական յիշատակարաններէն այսօր դեռ կը մնան Կէօք—Մէճիտը, Սէրտար Մէսճիտի մնացորդը, հին բերդին աւերակները եւ Զանգու գետին վրայ ձգուած պատմական կամուրջը :

Երեւան միաժամանակ հայրենիքը եղած է հռչակաւոր Աշիֆթէի եւ Մաթլայի նման թուրք բանաստեղծներու: Բանաստեղծ Միրզա Աբբաս Ֆահրի (մեռ. 1849) որ ուսուցիչը եւ վարչապետն էր Մուհամմէտ Շահ Գաջարի, զաւակն էր Երեւանի կրօնաւորներէն Միրզա Սէլիմ Երիվանիի :

Թուրք ժողովրդ. գրականութեան մէջ Թուրք Երեւանի հերոսներուն իբր օրինակ տես Էմրահի հէքեաթը (Անգարա, լեզուական Ֆաքիւլթէի ժողովրդ. գրականութեան Արխիւ):

(Վերջ)

ՄԻՐԶԱ ՊԱԼԱ

Կ. Սագըզեանի նուագահանդէսը

29 Փետրուար կիրակի կէս օրէ վերջ, Salle Gaveauի մէջ տեղի ունեցաւ նուագահանդէսը ténor Կիրակ Սագըզեանի որ առաջին անգամ ըլլալով կուգար մեզի, հայկական, ռուսական եւ իտալական գնահատականներով: Ան, անմիջապէս, մեզ իր հրապոյրին տակ առաւ եւ պահեց մինչեւ վերջը։

Անոր ձայնը ունի անսովոր եւ թանկագին գոյն մը եւ իր հասկացողութիւնը առաւել եւս արժէք կուտայ անոր, զայն պատշաճեցնելով երաժշտական գործերու բազմապիսի պահանջներուն: Ան չունի ուժգնութիւնը այն tenorներուն, որոնք կարծես contre utի մը կը սպասեն իրենց լայն կուրծքին բովանդակ շունչովը անոր վրայ յարձակելու համար — սակայն կը դնէ այնքան ներդաշնակ համեմատականութիւններ եւ կը վարէ իր ձայնը այնքան մեծ վարպետութեամբ որ չէք անդրադառնար թէ անոր միջոցները շատ լայնատարած չեն: Արդէն այդ չէ՞ գաղտնիքը Tito Schipaի մը որուն ձայնն ալ, նոյնիսկ իր ամենափայլուն տարիներուն ունեցած չէ այնքան մեծ ծաւալ, բայց մանաւանդ nuancesներու նրբութիւն, demi teinteերու գիտակից գործածութիւն:

Սագըզեան յաջորդաբար երգեց իտալական, սպանիական, ռուսական եւ հայկական կտորներ, եւ Manonէն եւ Pécheurs de Perlesէն ծանօթ մասեր, բոլորն ալ նոյնքան յաջողութեամբ: Թերեւս կային անձեր որոնք հայկական երգերուն մէջ գտան շատ ռոմանտիկ դրոշմ մը: Կը կարծեմ որ [illegible] միայն լեզուի, eccentի խնդիր մըն է: [illegible] կ'արտայայտէ ռուսական, [illegible] երգեր, [illegible] որ չկրնայ արտայայտել նաեւ հայկական: Ամէն պարագայի ան իր ձայնին հարստութիւնը օժտեց ի մէջ այլոց, Տիգրանեանի եւ Սր[illegible] քիչ մը աղքատիկ երաժշտութիւն։

[illegible] բեմի վրայ կեցուածքը եւ շարժուձեւերը շատ յանց ծանօթ, պարզ եւ համակրելի են: Գիտ[illegible] փափաքէինք միայն որ ան աւելի ընդլայնէր իր երգացանկը եւ ապագայ նուագահանդէսներուն [illegible] չերգէ իտալական հին դասական վարպետներ[illegible] rom[illegible] Schumannի եւ Schubertի mélodieներ [illegible]

Նուագահանդէսին իր մասնակցութիւնը կը բերէր դաշնակահար Արթօ Գենտը, որ օժտուած է զանազան ձիրքերով: Ունի որոշ technique, հասկացողութիւն եւ դդալիութիւն, բայց այդ ամէնը իր ձեռքերուն մէջ կը մնան անջատ արժէքներ, իրմէ դուրս ուժեր, եւ մեզի կուտան քիչ մը տպաւորութիւնը apprenti sorcierին որ չի կրնար կառավարել իրմէ բխած զանազան ուժերուն ընթացքը: Իրեն կը պակսի ամենակենական յատկութիւնը ճշմարիտ արուեստագէտի մը որ չուզեր մնալ amateurի պզտիկ սահմաններուն մէջ, այն է այդ զանազան արժէքները միացնելու գիտակից կարողութիւնը: Դաշնակին առջեւ իր դիրքը եւ շարժուձեւերը ինծ յիշեցուցին նաեւ Victor Gillesը —թէեւ շատ կարող դաշնակահար մը— իսկապէս ծիծաղելի սակայն, երբ ան նուագած պահուն կը դառնայ ունկնդիրներուն եւ կ'ըսէ. «Մտիկ ըրէք, օհ, միթէ Աստուածային չէ՞ այս մասը»: Անշուշտ Մր. Գենտ չերթար մինչեւ հոդ, սակայն [illegible] այնպէս ան շատ երիտասարդ է դեռ, եւ պէտք է խիստ զգոյշ ըլլայ ...

Արուեստագէտի մը անձնական ապրումները եւ փոթորկալից յուզումները չեն որ կը հետաքրքրեն ունկնդիրները այլ անոր նուագումին մէջէն իրենց հաղորդած յուզումները: Իր Lisztի Rigoletto Paraphraseը տուաւ մեզի կրկին այն քիչ մը անհանգիստ տպաւորութիւնը զոր կրած էինք իր առաջին նուագահանդէսին: Չափերու եւ nuanceներու աններդաշնակ յաջորդութիւններ որոնք շփոթութեան կը մատնեն կտորին ընդհանուր իմաստը։

Այս բոլորը ըսելէ վերջ կը կրկնեմ թէ ան ունի որոշ յատկութիւններ զորս այնքան դժուար է ձեռք բերել: Իրեն կը մնայ méthodique եւ համբերատար աշխատութեամբ յաղթել իր հարթելի պակասներուն: Այդ սպասումին մէջ կը պահենք մեր համակրանքը եւ վստահութիւնը։

Սագըզեանի կ'ընկերակցէր տաղանդաւոր դաշնակահար André Collard, որ կ'ընկերակցի ընդհանրապէս ամենամեծ արուեստագէտներու: Նուագահանդէսէն վերջ ան իր հիացումը յայտնեց մեզի Սագըզեանի մասին նախատեսելով ամէնափայլուն ապագայ մը:

Որքան հպարտ կը զգանք ամէն անգամ երբ մեր մէջէն նոր արժէք մը, նոր ուժ մը ի յայտ կուգայ եւ քրոջական ու եղբայրական զգացումներով կը լեցուինք: Կարծես անոնք զօրաւոր կապ մը ըլլային մեր ամէնքս իրար միացնող։

Ն. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԿԵԱՆՔԸ ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ, 2 Մարտ, (Յառաջ) — Քանի մը օրերէ ի վեր գաղութը եռուզեռի մէջ էր, մասնաւոր յանձնախումբ մը գործի էր լծուած կատարեալ համերաշխութեամբ եւ իրարհասկացողութեամբ յաջողցնելու համար Ազգ. Միութեան վարչութեան ընտրութիւնը։

Անցեալ Ուրբաթ օր Ազգ. Միութեան վարչութիւնը 60 ազգայիններու ներկայութեամբ իր [illegible] եւ բարոյական [illegible] ներկայացուցած էր նաեւ [illegible] ներկաներուն թիւը անբաւարար նկատուելով որոշուեցաւ ընտրական յանձնախումբ մը կազմել, որպէսզի աշխատանքներ տանի, աւելի բազմանդամ ժողովի մը մէջ ընտրելու վարչութիւնը։

Փետրուար 29 կիրակի ժամը 15ին մատուռը լեցուցած էին 106 ազգայիններ արժանաւորները ընտրելու համար Ազգ. Միութեան վարչութիւնը՝ հաստատութիւն մը, որ 1925էն ի վեր օրհնութիւն մը եղած է իր եկեղեցիով, դպրոցով եւ տեղական իշխանութեան մօտ կատարած զանազան ձեռնարկներով։

Նախորդ վարչութեան ատենապետ ընկեր Արշակ Գօզիկեան ժողովը բացուած յայտարարելով պաշտօնի գլուխ հրաւիրեց ընտրական յանձնախումբի անդամները: Ընկեր Տ. Չէքիեան իբրեւ օրուան նախագահ՝ քանի մը խօսքով բացատրեց յանձնախումբին կատարած աշխատանքը ուրկէ յետոյ ներկաներուն մատնանշումին վրայ պատրաստուեցաւ 15 թեկնածուներու ցանկը, որմէ հինգը միայն ընտրելի: Ազգ. Միութեան կնիքով կնքուած թերթիկներ բաժնուեցան ժողովականներուն, որոնք 20 վայրկեանի դադարի ընթացքին խղճմտութեամբ կատարեցին իրենց քուէարկութիւնը, որ տուաւ հետեւեալ արդիւնքը։— Պ. Պ. Սարգիս Փիլիկեան 81 քուէ (չէզոք), Յարութիւն Եղիաեան 64 քուէ (չէզոք), Թաղւոր Թորոսեան 61 քուէ (չէզոք), Արամ Արամեան 61 քուէ (չէզոք), Միհրան Աբրահամեան 60 քուէ (Դաշնակցական)։

Ժողովը ծափերով ողջունեց նորընտիր վարչութիւնը: Իսկ մենք կատարեալ յաջողութիւն մաղթելով կը սիրենք յուսալ թէ իր խղճամիտ ու լաւագոյն աշխատանքով արժանի պիտի ըլլայ իր կոչումին։

Թող նեյուի մեզի թէ Լոնտոնի երբեմնի վերիվարող կնոջական նաքջին հրահանգները հող չի գտան այս խաղաղ ու համերաշխ գաղութին մէջ։

ՀԱՐԳԱՆՑԻ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ երեկոյ Salons Alhambraի շքեղ սրահները լեցուած էր ընտրեալ բազմութիւն մը վայելելու Հ. Մ. Ը. Մ.ի կազմակերպած ձմեռնային պարահանդէսը: Օրուան հիւրերուն մէջ կը տեսնուէին բազմաթիւ ֆրանսացիներ, district de Provenceի նախագահը Mr. Durand որ իր ներկայութեամբ յարգած էր երեկոյթը։

Կէս գիշերէն վերջ տեղի ունեցաւ վիճակահանութիւն մը, բազմազան արժէքաւոր առարկաներ նուիրած էին Հ. Մ. Ը. Մ.ականները: 20 վայրկեանի մէջ ձեռքէ ձեռք խլուեցան 600 պահարաններ։ Տիկին Տիգրան Փափազեան շահեցաւ հայելիէ թղթախաղի սեղանը զոր նուիրած էր Տէրոյեան կարասիի հաստատութիւնը: Տիկինը հաւոյթին աւելի փայլ մը տալու համար կրկին նուիրեց զայն միութեան, որ այս անգամ ամերիկեան աճուրդի դրաւ: Արդիւնք 26000 ֆրանք, բոլորն ալ մասնակցեցան իրենց սրտաբուխ նուէրներով: Մասնաւոր շնորհակալութեան արժանի են Chaussure Marlène եւ Պ. Ս. Զօրիկեան [illegible] կը յարմարէին [illegible] Բախտը ժպտեցաւ Պ. Զօրիկեանի որ շահեցաւ արժէքաւոր սեղանը, Պ. Զօրիկեան կրկին 5000 ֆրանքի գումար մը նուիրեց Հ.Մ.Ը.Մ.ի։

Պ. Պալըկեան Հ. Մ. Ը. Մ.ի [illegible] նախագահ խօսք առաւ եւ շնորհակալութիւններ յայտնեց ներկաներուն որոնք ամէն անգամ լաւագոյն կ'աջակցին բարոյապէս թէ նիւթապէս Հ. Մ. Ը. Մ.ի յառաջխաղացման։

Նմանապէս շնորհակալութիւններ յայտնեց Հ. Մ. Ը. Մ.ին որ Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ին ղրկած էր նոր եղանակի օրացոյցներէն մին որ գեղեցիկ հաւաքածոյ մըն էր հայ մշակոյթին, հայ կեանքին եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ունեցած մեծ գործունէութեան։

Պ. Durand գոհունակութիւն յայտնեց որ Հ. Մ. Ը. Մ.ը եղած է հայ միակ կազմակերպութիւնը որ մարզադաշտերուն մէջ ամէն առթիւ լաւագոյն կապը եղած է հայ եւ Ֆրանսացի երիտասարդութեան միջեւ։

Օրիորդներ Մկրտիչեան եւ Գարսամեան երգեցին հայերէն եւ ֆրանսերէն երգեր, խլելով բուռն ծափեր: Մինչեւ առաւօտ շարունակուեցան պարերը եւ բոլոր ներկաները մեկնեցան գոհ տպաւորութեամբ։

Վարչութիւնս կուգայ յայտնել խորին շնորհակալութիւնները ամէն անոնց որ բարոյապէս թէ նիւթապէս աջակցեցան միութեանս պարահանդէսին կազմակերպութեան։— Վահան Շամլեան

ՃՇԴՈՒՄ ՄԸ. — Ներկայ երկտողովս կու գամ ձեզ յայտնել թէ ձեր թերթին 31 յունուար 1948 թուակիր եւ թիւ 863ին մէջ, տխուր լուր մը տրուած էր, Պարոն Արամ Զորճալեանի մահուան առթիւ, ինչ որ մեզ զարմացուց։

Պ. Արամ Զորճալեան թոքատապի հիւանդութեամբ չէ մեռած: Ան կազմով եւ ֆիզիքականով միշտ ալ առողջ երիտասարդ մը եղած էր: Մեռաւ իր ստացած վէրքերուն հետեւանքով հիւանդանոցին մէջ: Ձեզի հաղորդուած լուրը (Ռոմանէն եւ կամ Վալանսէն) ճիշդ չէ: Արդէն ոճրագործը՝ Պ. Պետրոս Գափթանճեան իր պատիժը կրած է: Մեզի կը մնայ իր անմխիթար ծերունի մօրը, եղբօրը եւ պարագաներուն համբերութեան եւ մխիթարութեան երկու խօսք ըսել

Խումբ մը հայրենակիցներու կողմէ՝

Յակոբ Կէվիկեան

ՔԱՋ ՆԱԶԱՐ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱԶԱՏ ՀԷՔԵԱԹ ՀԻՆԳ ՊԱՏԿԵՐՈՎ

(Մեծ-փոքրերի, փոքր-մեծերի

եւ ժողովրդի համար)

Գրեց՝ ԴԵՐԵՆԻԿ ԴԵՄԻՐՃԵԱՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ

ՆԱԶԱՐ.— Այ կնիկ, համբերութիւնից մի հանի: Քեզ ասում եմ պէնջերս բեր, գնամ քարուանը կտրեմ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Սա որ էսպէս խօսքի տակ չի մնում, էն հերսից տառում եմ ինձ... (Վճռական) քարուանը ես ուզում կտրել:

ՆԱԶԱՐ.— Բա ինչ: Շան կնիկ, ինչի՞ չես թողնում գնամ քարուան կտրեմ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Էլ հերիք եղաւ, քո մարդ սատկի հէյրն անիծած, (Ներս մտնելով եւ դուռը փակելով) Դէ գնա. քարուան կտրի:

ՆԱԶԱՐ.— Վա, վա, վա, դուռը, ինչ ես անում: ....

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Թաղ եղի: Էլ քեզ հետ ապրելու միտ ու ախորժակ չունեմ:

ՆԱԶԱՐ.— Դուռը բաց արա, թէ չէ կը ջարդեմ: ...

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Լռում է):

ՆԱԶԱՐ.— Բաց արա դուռը, չեմ ծեծի:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Դո՞ւ ես ծեծողը կրեմ գլուխդ (Լռութիւն):

ՆԱԶԱՐ.— Ուստիան, դուռը բաց, հարամիներ գալիս են:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Գնա ճաքի, չեմ բանայ:

ՆԱԶԱՐ.— (Ուրիշ կողմից) բաց արա դուռը, հարամիները եկան, պէնջերս պիտի կապեմ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Պատից վայր է բերում Նազարի ժանգոտ սուրը, վերցնում է դրօշակը, չուխան եւ դրան արանքից դուրս է լցնում): Առ անտէրնհրդ, չքուի գնա:

ՆԱԶԱՐ.— Հիմի էս մթանը ո՞ւր գնամ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Գնա Դաղստան, գլուխդ պահի: Էլ քեզ կնիկ չեմ: (Պառկում է):

ՆԱԶԱՐ.— (Վերցնում է չուխան, հանգնում, պէնջերը կապում է, դրօշակը բռնում): Ուստիան, եկաւ... (Նայում է անտառի կողմը եւ կուչ է գալիս դրան մօտ): Եկան, բը՛, բը՛ բը՛... (Աւելի բարձր) Բը, բը, բը... (Աւելի բարձր) Բը, բը, բը... Ո՞ւմ վրայ էք գալիս, կայծերդ կը հանեմ.. Բը, բը, բը, էհէյ... «Փախչում է տան ետեւը ձախ կողմից»:

ՍԱՔՕ.— (Ծառերի միջից ներս գալով աջ կողմը, ճերմակ փափախը գլխին): Աման, աստուածասէր, տո՞ւն է, գո՞ղ է, ո՞վ կայ, հասէք, համբէն կորցրել ենք:

ՈՍԿԱՆ.— (Առաջ գալով նրա ետեւից՝ նոյնպէս ճերմակ փափախով) Այ տղայ, ձին կապի ծառից, տեսնենք ո՞ւր ընկանք:

ՍԱՔՕ.— Աման, Ոսկան, ձեռից գնացինք: Ջհանդամ — դարաւին ենք ընկել:

ՈՍԿԱՆ.— Աստուած ողորմած է: Մի վախէ Սաքօ: ....

(9) ....

րը եւ կը վտանգէ «մեր ապահովութիւնը» : Մինչեւ դեկտեմբեր, Բրիտանական նաւատորմը պիտի ունենայ չորս գրահապատ մարտանաւ, 17 յածանաւ, 34 սուզանաւ, 52 թորփիլահալած եւ 43 երկրորդական նաւեր :

ԱՆԳԼԻՈՅ աշխատաւորական կուսակցութիւնը որուն տարեկան համաժողովը պիտի գումարուի Մայիսին, հակահամայնավար պայքարի մը պիտի սկսի եթէ կուսակցութեան ղեկավարութիւնը ընդառաջ երթայ կարգ մը շրջաններու պահանջներուն : Ծայրայեղ ձախակողմեանները կը թելադրեն մեղմացնել ներկայ արշաւը համայնավարներուն դէմ, բայց կառավարութեան մեծամասնութիւնը կը պահանջէ ջախջախել զանոնք ամէն գնով :

ՄԱՐՇԸԼԻ ծրագրէն օգտուող 16 պետութեանց խորհրդաժողովը պիտի գումարուի Փարիզի մէջ, յառաջիկայ երկուշաբթի օր : Խորհրդաժողովը պիտի քննէ ոչ միայն խնդրոյ առարկայ պետութեանց անտեսական գործակցութիւնը, այլ օրակարգի վրայ պիտի ունենայ նաեւ արեւմտեան պաշտպանողական խմբակցութեան մը բանաձեւը : Այս մասին վերջնական որոշումներ պիտի չտրուին սակայն եւ տեղի պիտի ունենայ կարծիքներու փոխանակութիւն մը : 13 պետութիւններ խորհրդաժողովին պիտի ղրկեն իրենց արտաքին նախարարները

Պրիւքսէլի հինգ պետութեանց դաշնագիրը պիտի ստորագրուի այս շաբթու :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԹՐՈՒՄԸՆ իր թեկնածութիւնը դրած է յառաջիկայ նախագահական ընտրութեանց մէջ :

ԻՐԼԱՆՏԱՅԻ նախորդ վարչապետը Իմըն Տէ-Վալէրա որ Նիւ Եորք գնաց այս շաբթու, յայտարարեց մամուլի ներկայացուցիչներու թէ իր կարծիքով «աշխարհը հետզհետէ կը մօտենայ երրորդ պատերազմին» :

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ Լոնտոնի դեսպանը Նիքոլա Տոլափչիէֆ, իր պաշտօնէն հրաժարած է «որովհետեւ իր կառավարութիւնը հաշուեյարդարի ենթարկած է ընդդիմադիրները եւ հաստատած է միակ կուսակցութեան մը մենատիրութիւնը» :

Գ. ԶՕՊԱՆԵԱՆԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յառաջիկայ Մարտ 20ի շաբաթ օր, ժամը 5ին, Գ. ԶՕՊԱՆԵԱՆ, Հայ Ուսանողական Տան մէջ (57 Bld. Jourdan), պիտի վերսկսի իր դասախօսութեանց շարքը, զոր ընդհատած էր իր Պելճիքա ճամբորդութեան հետեւանքով : Այդ օրուան իր դասախօսութեան նիւթը պիտի ըլլայ «Հայ գրականութիւնը՝ վերջին քառորդ դարու ընթացքին՝ Խորհ. Հայաստանի եւ արտասահմանի մէջ» : Յաջորդ դասախօսութիւններուն, որոնք տեղի պիտի ունենան, տասնըհինգ օրն անգամ մը, շաբաթ օր, ժամը 5ին, նիւթը պիտի ըլլայ «Հայոց հին գրականութիւնը՝ դասական հայերէնով» .

ՖՐԱՆՔՕ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Հայ ու Ֆրանսական մշակոյթներուն նուիրուած նոր փառատօն մը, զոր Ֆրանքօ-Հայկական Միութիւնը կազմակերպած է, տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 18ի կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30 — 6, Սորպոնի մեծ ամֆիթատրոնին մէջ : Ճոխ յայտագրին մանրամասնութիւնները մեր մամուլին պիտի հաղորդուին քիչ օրէն : Կը խնդրուի չխաչաձեւել :

Այր Տիկին Թ. Լուկաշ, Տէր եւ Տիկին Ս. Թորոսեան, Օր. Վերա Լուկաշ, Հրայր եւ Վիգէն Թորոսեան սրտի անհուն կսկիծով կը յայտնեն իրենց հօր, աներոջ եւ մեծ հայրիկի

ԼԵՒՈՆ ՈՒՆԱՆԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցած է Փետրուար 29ին, Պուքրէշ (Ռումանիա), յետ կարճատեւ հիւանդութեան :

ԴՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ, ԱՊՐԻԼ 18Ը. — Հ. Յ. Դ. Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան խումբի խնջոյք — համադէսը : Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն

Տէր եւ Տիկին Սարգիս Եօթնեղբայրեան, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Եօթնեղբայրեան, Տիկին Լուսի Եօթնեղբայրեան, Տիկին Ս. Եօթնեղբայրեան եւ բոլոր պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որ անձամբ, նամակով, ծաղկեպսակով եւ հանրային հաստատութեանց ներկայացուցիչներով ցաւակցութիւն յայտնեցին ողբացեալ ԳԷՈՐԳ ԵՕԹՆԵՂԲԱՅՐԵԱՆԻ մահուան առթիւ :

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ փոխադրուած է իր նախկին հասցէին 6 Cité Martignac (111, rue de Grenelle) : Հեռաձայն 24—97, Métros Invalides, Chambre des Deputés կամ Solférino :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme · 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՓՈՒԹԱՑԷՔ ՓԱԿԵԼ

Ձեր բոլոր առկախ մնացած հաշիւները, Գ. տարուան բաժանորդագրութիւնները կը վերջանան Ապրիլ 8ին :

ԱՆՈՒՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 21 Մարտ, ժամը ճիշդ 20ին
Գազա տ'Իթալիայի սրահին մէջ .

Բացառիկ ներկայացում Յ. Թումանեանի մահուան 25ամեակի առթիւ :

Ղեկավարութեամբ Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Կը մասնակցին Օր. ԱՆԺԷԼ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Անուշ), Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԷՀԹԷՐԵԱՆ (Սարօ), Պ. Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ (Մօսի) եւ Օր. ԱՆԻԹԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ (պար) :

ՍԻՓԱՆ երգչախումբը եւ Թատրոնի նուագախումբը (60 հոգի) : ....

Տոմսերու համար կանխաւ դիմել հետեւեալ հասցէներուն — Տիկին Զաքիկեան, Պ. Թէլեան (Պոմոն), Պ. Պ. Մանուկեան (rue Nationale), Զրպաշեան, Թումայեան, Ազգ. Առաջնորդարան, (Տօքթ. Սիվրիհիսարեանի), Պետիկեան եւ Շ. Փիրանեան (7 եւ 25 rue Berlioz) :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ազգային անդուգական գործիչներ Տոքթ. Համօ Օհանջանեանի եւ Նիկոլ Աղբալեանի յիշատակին, տեղի կ'ունենայ 14 Մարտ, կիրակի առաւօտեան, մասնաւոր պատարագով Պոմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ : Նախաձեռնութեամբ Ֆր. Հ. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղի, կը հրաւիրուին բոլոր ազգային կազմակերպութիւններ ներկայ գտնուիլ յարգելու համար անոնց անմահ յիշատակը :

Տիկին Կիւլինիա Ճամճեան եւ զաւակները (Գահիրէ), Տիկին Նէվրիկ Մանուկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սերոբէ Պախթիարեան եւ զաւակները, Պ. Պետրոս Ֆրէնկեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Արտաշէս Տէյիրմէնճեան եւ շպէս նաեւ ազգականներն ու բարեկամները ցաւօք սրտի կը ծանուցանեն իրենց սիրեցեալ եղբօր, քեռայրին, մօրեղբօր եւ հօրեղբօր եւ ազգականին մահը՝

Պ. ԽՈՐԷՆ ՖՐԷՆԿԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ յետ կարճատեւ հիւանդութեան, 7 Մարտ Կիրակի օր 81 տարեկանին :

Յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը պիտի կատարուի 11 մարտ հինգշաբթի օր ժամը 14.45ին Պախթիարեան բնակարանին մէջ, 11bis rue du Temple, Enghien, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը :

Ծանօթ.— Շոգեկառքը կը մեկնի Gare du Nordէ ժամը 13.55ին եւ 14.25ին :

Կը խնդրուի ծաղկեպսակ չղրկել :

Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ
ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է բաժանորդագրութիւնը ութերորդ տարուան համար (1948) .

Ֆրանսա, Ալժերիա, Մարոք 400 Ֆր.
Անգլիա, Ամերիկա, Կիպրոս, Պաղեստին Քանատա 500 Ֆր.
Մնացեալ երկիրները 450 Ֆր. :

Դիմել Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, 17 rueDamesme, Paris (13)

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Մարսէյլի վարչութիւնը իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Այրի Տիկին Կարապետեանի որ 5000 Ֆրանք նուիրեց ողբացեալ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ մահուան առթիւ :

Նմանապէս Պ. Պապիկեան, Հ. Մ. Ը. Մ.ի անխոնջ նախագահին որ 14.000 Ֆրանք յատկացուց Ֆութպոլի առաջին խումբին շապիկներու գնման համար :— Վարչութիւն

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵ՛Ր...
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք...

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՔԱՂԱՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

29 Մարտ, Զատկին Բ. օրը ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, ՍԱԼ ՄԱԶԸՆՕՅԻ ՄԷՋ :

Ձեր տոմսերը եւ սեղանները ապահովեցէք Պ. Շալճեանէ Rue Valdonne, St. Jerôme, Պ. Պետիկեանէ 7 Rue Berlioz, Պ. Սամուրեանցէ 15 rue des Ferras, Պ. Քէօսէեանէ 11 Place Jules Guesde, եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին անդամներէն :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Եգիպտացիի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ 13 Մարտ, 8.30ին, ընկեր-վարականներու սրահը, բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ.—

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱՅԻ խումբը մարտ 11ին, երեկոյեան ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՌՈՄԱՆԻ «Անդրանիկ» խումբի ժողովը՝ ուրբաթ 12 Մարտ, երեկոյեան ժամը 8ին, սովորական տեղը :

ՎԱԼԱՆՍԻ ընկերներու ընդհանուր ժողովը՝ շաբաթ, 13 Մարտ երեկոյեան ժամը 8ին, Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ :

Այս երեք ժողովներուն ալ ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը, հինգշաբթի ժամը 9ին, Sociétés Savantesի մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Հայկերէնի դաս 8—9 :

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ «Վարանդեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 78 rue Rabelais դպրոցի սրահը : Կարեւոր օրակարգ : Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Կը տօնուի Մարտ 13ին, շաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս, Հ. Յ. Դ. Տէսինի Տան մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. Ֆրանսայի Շրջ. վարչութեան : Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի եւ Տէսինի կոմիտէներուն եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Լիոնի, Տէսինի, Վիէնի, Վալանսի, Ռոմանի, Սէնթ Էթիէնի, Սէն Շամոնի եւ Կրընոպլի մասնաճիւղերու :

Կը նախագահէ ընկեր Ա. ԹԱԹՈՒԼԵԱՆ

Կը խօսին ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ եւ ընկեր Ա. ՓԱՓԱԶԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Սինէ «ՂԱԶԻՕ» կը ներկայացնէ Նոր Սերունդի կեանքէն առնուած ժապաւէն մը : Կէս գիշերէն վերջ ընկերահամակրական խնճոյք : Մուտքը ազատ է :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՏՕՆԷ ԻՐ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ և ԻՐ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հանդէսը տեղի կ'ունենայ կիրակի 14 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սորպոնի «Amphitéâtre Richelieu»ի մէջ, հովանաւորութեամբ Ա. ԱՐՔ. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆԻ, կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի :

Տոմսերը 100 Ֆրանք, կը ծախուին գրատուններ Բալուեան, եւ Սամուէլ, Մարի Նուպար Ուս. Տան մէջ եւ հանդէսին օրը տեղւոյն վրայ :

Այրի Տիկին Արաքսի Բրուտեան եւ Տէր եւ Տիկին Արամ Մարտիրոսեան շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որ անձամբ, նամակով եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին ողբացեալ ՕՀԱՆՆԷՍ ԲՐՈՒՏԵԱՆԻ (արեւելեան նուագածու) մահուան առթիւ :

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ Եգիպտացի կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Այրի Տիկին Օշականի Տէր եւ Տիկին Տիգրան Ոսկերիչեանի եւ Վահէ Օշականի, իրենց թանկագին ամուսնոյն եւ հօր մահուան առթիւ :

Տէր եւ Տիկին Միհրան Պախթիարեան Պ. ԽՈՐԷՆ ՖՐԷՆԿԵԱՆԻ տխուր մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Փարիզի աղքատախնամին կը նուիրեն 500 Ֆրանք Ստանալ «Յառաջ»էն :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայ ընտանիքի մը քով աշխատելու համար որոշ տարիքի (40—45) սպասուհի մը կը փնտռուի : Ընտանիքը կը բաղկանայ երեք հոգիէ եւ կը բնակի մօտակայ արուարձան մը : Նախընտրելի է որ Ֆրանսերէնի ծանօթ ըլլայ : Յանձնարարականներով դիմել Տիկին Մինասեանի, 86 Rue Bobillot, Paris (13) :

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Մօտակայ արուարձանի մը մէջ եօթը սենեակով տուն մը որ ունի կեդր. ջերմութիւն, կազ, ելեկտրականութիւն, երկու խոհանոց, լուացարան, բաղնիք եւ 765 մեթր քառակուսի պտղատու ծառերով պարտէզ մը շրջապատուած պատով, ծախու է : Դիմել Պ. Երամեանի 49 Ave. de Fredy Villemomble, Seine :

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, 6ամիս. 650, Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Jeudi 11 MARS 1948 Հինգշաբթի 11 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5288-նոր շրջանի թիւ 897 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ» ԱՄՍԱԳԻՐԸ 26 ՏԱՐԵԿԱՆ

Նոր կազմով ու նոր ծաւալով արդէն լոյս տեսած է «Հայրենիք» Ամսագրի 26րդ տարուան առաջին թիւը: Եւ այսուհետեւ, ամէն ամիս, ընթերցողը պիտի ստանայ նիւթերով հարուստ ու բազմակողմանի հատոր մը, ուր ան պիտի գտնէ գրական, գեղարուեստական, քաղաքական, պատմական, հայ մշակոյթի եւ Հայ Դատի անցեալին ու ներկային նուիրուած ուսումնասիրութիւններ. Պիտի ըլլան նաեւ տեսութիւններ միջազգային կացութեան, Հայ Սփիւռքի, ու լոյս տեսած գրքերու մասին եւայլն. Իր նոր ձեւով ու լրացումներով «Հայրենիք» Ամսագիրը հետզհետէ աւելի պիտի ճոխանայ.

Մենք չափազանցած չենք ըլլար եթէ ըսենք որ վերջին քառորդ դարու ընթացքին այս օտար ափերուն վրայ եւ հայ ժողովուրդի եւ մանաւանդ մտաւորականութեան համար մեր Ամսագիրը եղաւ փարոս մը եւ իրական մխիթարութեան աղբիւր մը. Իրաւունք ունէր մեծանուն գրող Կոստան Զարեան, երբ [illegible] առաջ գրեց մեր օրաթերթին մէջ որ, երբ [illegible] մը թախծոտ ու [illegible] տարագրական կեանքի [illegible] մեր [illegible] Հայաստան՝ մեր ձեռքերու մէջ [illegible] «Հայրենիք» Ամսագրի հատորները միայն, ուր վերջին [illegible] հայ [illegible] միտքն է խտացած.

Եւ իրօք, անցնող 25 տարիներու ընթացքին, որքա՜ն մեր լաւագոյն գրիչներէն, գրողներու ու մտաւորական գէմքերու [illegible] եղան մեր Ամսագրին. Փրոֆ. Ադոնց, Տոոմեանց, Ասլանեան, Շանթ, Օշական, Շիրվանզադէ, Ա. Խատիսեան, Ահարոնեան, Վրացեան, Ռուբէն, Ռաւ. Այտոն, Բաշալեան, Չիֆթէ Սարաֆ, Զաւէն, Երմէն Գարօ, Արամ, Թովմասեան, Քաջազնունի, Վրացեան, Մալխաս, Ջամալեան, Նաւասարդեան, Կամօ, Հայր Կոզեան կամ Նորայրեան, Համաստեղ, Նարդունի, Արամ Հայկազ, Անդրէ, Զարեւանդ, Հրանդ Ք. Արմէն եւ դեռ շատ ուրիշներ, որոնց անունները երեւցան մեր Ամսագրի բազմաթիւ հատորներուն մէջ. Պատահաբար յիշեցինք այս անունները միայն եւ անշուշտ մոռցանք շատ ուրիշ մեծութիւններ ալ: Հայ մտքի եւ հոգիներու չքեղ համաստեղութիւն մըն է այս, որ օտարութեան մէջ ապրեցաւ, կապուեցաւ մեր Ամսագրին եւ տուաւ իր տուրքը հայ գրականութեան եւ մշակոյթին: Այսօր չկան անոնցմէ շատերը, բայց կը մնայ անոնց մտքի գեղեցիկ արգասիքը մեր Ամսագրի էջերուն մէջ: Եւ ատիկա մեր մեծագոյն վաստակն է, զոր վաղը, կրկնելով Զարեանի բառերը, պիտի կրնանք ընծայել սանիլ մեր հայրենի լեռներու մեծ Նահապետին:

Անդրադառնալով 26րդ տարուան առաջին թուին, կը տեսնենք որ հոն կան եւ հիներ եւ նորեր: Հիներէն ոմանք, որ չկան այսօր (Բեհբեհեան, Մինախորեան, Սեպուհ եւ այլն), թողած են արժէքաւոր ձեռագրեր, որոնք լոյս պիտի տեսնեն հետզհետէ: Ամսագրի այս թիւէն մենք արդէն կը հանդիպինք այս սիրելի անուններուն: Անոնք սիրտ պիտի չունենային եւ պիտի չպատրաստէին՝ եթէ չըլլար Ամսագիրը: Մեր Ամսագիրը եղած է նաեւ այն պարտէզը, ուր հասակ են նետած մեր կարգ մը տաղանդաւոր Նորերը: Համաստեղէն յետոյ, որ այլեւս նոր մը չէ, ահա Արամ Այլնու-ջեանը, որ Ամսագրի նախորդ թիւերուն տուած է սքանչելի պատմուածքներ, կամ Անդրէն կամ Ն. Բէգլարը եւայլն, որոնք նորեր են՝ դրելու փայլուն ընդունակութիւններով օժտուած եւ որոնց կը հանդիպինք Ամսագրի 26րդ տարուան այս առաջին թիւին մէջ:

Խոստումները, որ «Հայրենիք» Ամսագրի քէյրիէյինին առթիւ տրուած են, չեն մնար թուղթի վրայ, անոնք հետզհետէ բայց ճշդիւ կը գործադրուին: Եւ ատիկա կը յայտարարենք գոհունակութեան եւ հպարտութեան անկեղծ զգացումով մը: Անշուշտ հայ ազնիւ հասարակութիւնը եւս կը տեսնէ այս ամէնը եւ կը գնահատէ թափուած ճիգերը:

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ գիտուններ երեւան հանած են նոր աքբանեակ մը Ուրանոս մոլորակէն 75.000 մղոն հեռու որ այս վերջինին շուրջը կը դառնայ 30 ժամէն եւ ունի 300 մղոնի տրամագիծ մը:

Ցուցնաբան

«ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՊԻՏԻ ՑԱՂԹԷ»

Երէկ քանի մը տողով տուած էինք Աթէնքի ամերիկեան զինուորական առաքելութեան պետին, զօրավար Վէն Ֆլիթի, այն յայտարարութիւնը թէ կառավարութիւնը պիտի յաղթէ ապստամբներուն եւ պիտի ջախջախէ զանոնք: Ահաւասիկ զօրավարին յայտարարութեանց գլխաւոր մասերը — «Մօրհուրդ կուտամ ապստամբ Յոյներուն որ անմիջապէս անձնատուր ըլլան, այլապէս պիտի մաքրուին: Կարգ մը աւազակներ որոնք գերի բռնուեցան, յայտնեցին մեզի թէ կառավարութիւնը լաւ խնամք կը տանի իրենց: Լաւ տղաքներ էին, քաջ բայց մոլորած: Կան սակայն ուրիշ աւազակներ, առանց պատիւի եւ բարոյականի: Ահաւասիկ այդ տեսակ մարդոց դէմ է որ կառավարութիւնը կը կռուի: Հելլէնական բանակին տրամադրութիւնը շատ բարձր է: Հիւսիսային նահանգներու բնակչութիւնը ամբողջովին համակիր է կառավարութեան: Վստահ եմ որ ապստամբները պիտի ջախջախուին այս ամառ»:

★ Փարիզի համայնավար օրկանը, «Իւմանիթէ»ն, երեքշաբթիի թիւին մէջ ուժգնօրէն կը քննադատէ Ամերիկայի զօրավարը որ «հրաման տուած է որ գերի բռնուած հրոսակները գնդակահարուին»:

★ Թուրքիոյ կառավարութիւնը յայտարարած է որ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ Թրակիոյ սահմանագլուխին պաշտպանութեան համար, եթէ ապստամբները բռնաբարեն զայն:

ԾԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԱԿԱՐԱՆ.— Թղթադրամ՝ տոլար 335, բրթէյլին 770, զուիցերիական 82: Ոսկեդրամ՝ տոլար 20.500, անգլիական 5425, Նափոլէոն 4075, զուիցերիական 4000:

ՄԱՐՇԸԼԻ ծրագրէն օգտուող 16 պետութեանց խորհրդաժողովին (Մարտ 15) Թուրքիոյ կողմէ պիտի մասնակցի արտաքին նախարարը՝ Նէճմէտտին Սատըք որ երէկ Լոնտոն հասաւ տեսակցելու համար իր Անգլիացի պաշտօնակցին հետ «երկու երկիրները շահագրգռող կարգ մը խնդիրներու շուրջ»: Այս վերջիններուն մէջ է, կ՚ըսուի, Տարտանէլի հարցը զոր Ռուսերը սկսած են արծարծել:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ամերիկեան զինուորական առաքելութենէն երկու հոգի որոնք վերջերս Ամերիկա վերադարձան, կը յանձնարարեն որ Դաշնակիցները «կեցնեն Ռուսիան հիմա քանի ուշ չէ, եւ նոյնիսկ բռնի ուժի դիմեն»: Համայնավարները կը թափանցեն Արեւմտակցական շարքերէն ներս, բայց անոնք. Ռուսիա կ՚ուզէ որ Եւրոպան յուսահատի եւ յանձնուի»:

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ զաղտնի սպասարկութիւնը ըսկսած է պատրաստել ցանկը այն անձերուն կամ կազմակերպութեանց որոնք համակիր են օտար պետութեանց: Քայլեր պիտի առնուին պաշտօնատուներու ապահովութիւնը չխանգելու համար:

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ կառավարութիւնը հրահանգած է պատկան մարմիններուն որ օրինական քայլեր առնեն համայնավարներուն դէմ երբ անոնք կը բռնաբարեն երկրին օրէնքները: Միջոցներ ձեռք առած ենք որ համայնավարները ըմբոստութիւն չսարքեն, ըսած է ներքին նախարարը:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ կաթոլիկ եկեղեցին պետերը կը պահանջեն որ կառավարութիւնը ներում շնորհէ հարիւր հազար մանր մունր «գործակիցներու», եւ ազատ արձակէ 250.000 Գերմանացի գերիներ: Կարտինալներու եւ արքեպիսկոպոսներու եկեղեցական համաժողովին մէջն էր որ առաջարկուեցաւ այս բանաձեւը որ անմիջապէս կառավարութեան պիտի ներկայացուի:

ԿՈՒԱԹԵՄԱԼԱՑԵՆ, Արժանթինէն եւ Չիլիէն ետք, Վենեզուելան ալ դիմում պիտի կատարէ Անգլիոյ որպէսզի իրեն վերադարձուի բրիտանական Կուեանան որ սահմանակից է Վենեզուելայի:

ՊՐԻՒՔՍԷԼԻ դաշնագիրը ստորագրուած պիտի ըլլայ մինչեւ շաբաթ: Մասնագէտները արդէն վերջացուցած են յօդուածներուն խմբագրութեան աշխատանքը:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Չեխոսլովաքիոյ արտաքին նախարարը Եան Մազարիք անձնասպան եղաւ երէկ առտու:

Ծանրակշիռ կացութիւն Անգլիոյ մէջ այս տարի

Բրիտանական կառավարութիւնը երեքշաբթի օր հրատարակեց պաշտօնական վիճակագրութիւն մը օրուան տնտեսական կացութեան մասին: Տագնապին ամբողջ տարողութիւնը հանրութեան բացատրելէ ետք, կառավարութիւնը դիտել կուտայ թէ «շատ բան կախուած է Մարշըլի ծրագրին գործադրութենէն»: Եթէ այս վերջինը ուշանայ եւ մինչեւ յունիս 30 կացութիւնը չպարզուի, Անգլիա պիտի կրճատէ իր պարէնաչափը, եւ, հում նիւթի պակասէն, պիտի նուազեցնէ իր արտադրութիւնները՝ յառաջ բերելով համատարած անգործութիւն մը:

Ահաւասիկ կարգ մը հիմնական կէտեր այդ վիճակագրութենէն.—

Զափազանց կենսական է ու Անգլիա արտասահմանէն օժանդակութիւն ստանայ որպէսզի կարենայ պահել կենցաղի տանելի մակարդակ մը յառաջիկայ քանի մը տարուան ընթացքին: Մարշըլի ծրագիրն ալ բաւական չէ. ժողովուրդը պատրաստ է խնայողութիւն ընել. պէտք է կրճատուին օտար շուկաներու վրայ մեր կատարած գնումները: Ամերիկեան օժանդակութեան շնորհիւ մէջ մը ժամանակ պիտի շահինք՝ իրականացնելու համար մեր ներածումներու եւ արտածումներու հաւասարակշռութիւնը:

Կարգ մը օտար շուկաներ ողողուած են ճարտարարուեստական արտադրութիւններով: Տոլարի պակասը յառաջ կը բերէ ներածումներու համեմատական նուազութիւն մը: Ոսկեպահեստը չափ պողպատ չունինք: Ամերիկայէն ստանալիք պիտի չգնենք, իսկ հում նիւթերու ներածումը պիտի կրճատենք հետզհետէ: Եթէ շարունակենք ներկայ քաղաքականութիւնը, 1948ի ամբողջ տեւողութեան ներածած պիտի ըլլանք 1670 միլիոն սթերլինի արժողութեամբ ապրանք, իսկ մեր արտածումները պիտի ըլլան 1500 միլիոն: Ներկայ տարուան սկիզբը պահեստի գումար ունէինք 680 միլիոն: Այս գումարը հետզհետէ պիտի իջնէ 450 միլիոնի՝ մի՛ չեւ ամառ:

Փոխուող ցնցումներ մը մէջ կը գտնուինք բայց տարակոյս չկայ որ մեր ժողովուրդը պիտի վերադառնայ իր տնտեսական բարգաւաճ ու կայուն վիճակին՝ խնայողութեամբ եւ զրկանքով:

Ֆինլանտա

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՊԻՏԻ ՄԵՐԺՈՒԻ ՄՈՍԿՈՒԱ

Հանրապետութեան նախագահը երեքշաբթի օր նշանակեց 7 հոգիէ բաղկացած պատուիրակութիւն մը որ առաջիկայ շաբթու Մոսկուա պիտի երթայ բանակցելու համար Խորհ. կառավարութեան հետ:

Պատուիրակութեան կ՚անդամակցին երեք համակիր համայնավարներ: Նախագահը Սթալինի առաջարկին պաշտօնապէս պիտի պատասխանէ՝ սպասելով որ պաշտօնական հրաւէր մը հասնի Մոսկուայէն: Պիտի բացատրուի մարաջախտին որ պատուիրակութեան կնքած դաշնագիրը վերջնական պիտի ըլլայ մինչեւ որ Ֆինլանտական խորհրդարանը չվաւերացնէ զայն: Ինչպէս ծանօթ է, խորհրդարանին մեծամասնութիւնը բոլորովին հակառակ է զինակցութեան առաջարկին:

Դաշնագիրը, հաւանաբար, պիտի ստորագրուի Մարտ 20ին: Պատուիրակութեան վերադարձէն ետքն է որ պիտի սկսի համայնավարներու պայքարը: Հելսինքիի քաղաքական շրջանակները մեծ վերապահութեամբ կ՚արտայայտուին Սթալինի առաջարկին մասին, բայց կարգ մը պետական անձնաւորութիւններ դիտել կուտան թէ Մոսկուայի ներկայ նոյնիսկ հետեւանք է — կամ շարունակութիւնն է — Չեխոսլովաքիոյ դէպքերուն: Համայնավարները արդէն սկսած են քարոզութիւններ ընել ի նպաստ Ֆինեւռուս զինակցութեան մը: Խօսք միթինկներ եւ ցոյցեր կը կազմակերպուին գլխաւոր քաղաքներու մէջ:

Հելսինքին կը հաղորդուի թէ բազմաթիւ պաշտօնականներ — Պալթեան երկիրներէն եւ Կարելիայէն — Շուէտ կը մեկնին:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ խորհրդարանը երեքշաբթի օր 183ի դէմ 348 ձայնով քուէարկեց կառավարութեան նոր օրինագիծը որ կ՚առաջարկէ նոր կարգադրութիւններ ընել բարձրագոյն դատարանին համար որուն վճիռները խափանելու կ՚աշխատին համայնավարները: Շաբաթներէ ի վեր դատարանը ընդհատած է իր աշխատանքները որովհետեւ համայնավարները խոչընդոտներ կը յարուցանեն: Դատարանը կը զբաղի «գործակից»ներու քննութեամբ եւ քաղաքական հեղինակութիւն ունի: Վերջերս պատահեցաւ որ համայնավար երդուեալները սրահէն մեկնին առանց քուէ տալու:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ).

ՀԱՄԱՍԼԱՒԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Ա.

Ծոյրերդային կարգերու հաստատումէն ի վեր, ամէնուրեք կը թեւածէր համաշխարհային յեղափոխութեան գաղափարը, եւ կը կարծուէր թէ առոր կողքին զուտ ցեղային շարժում մը անիմաստ է, յետադիմական եւ Փաշական :

Պատմական փաստերը ցոյց կուտան, որ ..ա մասլաւ ցեղային շարժումը, ինչպէս անցեալին, նոյնպէս եւ այժմ, ռուս առաջաւոր մտաւորականութեան հիմնական մտահոգութիւններէն մէկն է կազմած :

Վերջին աշխարհամարտը Եւրոպայի ընկերային կեանքին մէջ բացած է յեղափոխական դարաշրջան մը: Դիտապաստ գետին է փռուած Գերմանիան : Տնտեսական սուր տագնապի մէջ մատնուած Անգլիան, Ֆրանսան, Իտալիան եւ ուրիշ երկիրներ: Ուժերու հակայական տեղափոխութիւն մըն է կատարուած եւ այս վերիվայրումներու առաջին գծին վրայ կանգնած է սլաւական աշխարհը: Այսօր իւրաքանչիւր երեք Եւրոպացիէն մէկը սլաւ է: Գուցէ դար մը վերջ, այս թուական համեմատութիւնը փոխուի եւ իւրաքանչիւր երեք Եւրոպացիէն երկուքը սլաւ ըլլան :

Վիճակագրական ի՞նչ պատկեր կը ներկայացնէ սլաւական աշխարհը:

Նախ քան վերջին պատերազմը ամբողջ Եւրոպայի բնակչութիւնը կը հաշուէր 454.400.000, որոնց 145.072.000 զուտ Սլաւներ: Լեհեր՝ 27.181-000, Չեխեր՝ 13.611.000, Եուկոսլաւներ՝ 12 միլիոն 17 հազար, Պուլկարներ՝ 6.080.000, Մեծ Ռուսեր՝ 55 միլիոն 548 հազար, Փոքր Ռուսեր՝ 27 միլիոն 664 հազար, Ճերմակ Ռուսեր՝ 4.204.000 : Ընդամէնը 146.305.000 Սլաւներ: (Albert Mousset, Le Monde Slave, page 8, 1946, Paris):

Ըստ 1939ի վիճակագրութեան հսկայն Ռուսաստանի բնակչութեան թիւն է 192 միլիոն : Այսօր, նորանոր գրաւումներու եւ թեւարկութեան իր հետեւանք, ռուս լուծի տակ ապրող այլազան ժողովուրդներու թիւը պէտք է հաշուել 300 միլիոնէն աւելի: Այս թիւին մէջ, ստուար մեծամասնութիւնը կը կազմեն զուտ Սլաւներն ու սլաւացած ցեղերը, ինչպէս Խրուաթները, Սլովէններ, Մոնթէնէկրոցիները, Հերցոգները : (Prof. Eugène Pittard, Les races et l'Histoire):

Մեզ համար, սլաւ ցեղի բոլոր շարժումներն ու տենչերը բացառիկ նշանակութիւն ունին : Քաղաքական եւ աշխարհագրական ճակատագրի բերումով, շուրջ երկու միլիոն հայութիւն անոր թեւարկութեան տակ կը գտնուի: Անհրաժեշտ է, իրերու յստակ գիտակցութիւնը պահելու համար, հետեւիլ այդ շարժման բոլոր ելեւէջներուն եւ խմորումներուն :

ԺԹ. դարու մէջ, ինչպէս յայտնի է, բոլոր մեծ ցեղերն սկսան կառչիլ ցեղային մեծ կոճղին, — Պանթուրանիզմ, պանժերմանիզմ, պանսլաւիզմ, ինչպէս Անգլօսաքսոններ, Լատիններ, Դեղին ցեղեր եւայլն: Այս գծին վրայ եւս Հայ ցեղը մնացած է միայնակ, իր ուրոյն դիմագծով: Ցեղային քոյր կապակցութիւններ չենք ունեցած որ ըլլային... համար մեր ազգային դարաւոր պարիսպները:

Համաձայն քաղաքական պարագաներու, ցեղային այս մեծ խմբակցութիւններու գաղափարը, մերթ ընդ մերթ, յարութիւն կ'առնէ եւ կը խանդարէ բազմաթիւ հաշիւներ ու ծրագիրներ : Այս շարժումներէն իւրաքանչիւրը իր լուսաւոր ու բացասական պատմութիւնն ունի, որոնց վրայ ծանրանալը մեզ շատ հեռուները պիտի տանէր:

Գերման հանրածանօթ վիպասան Հայնրիխ Ման, Խորհ. Ռուսաստանի Գրողներու Ընկերակցութեան ուղղած, 1942 Մայիսին, իր նամակին մէջ կ'ըսէ — «Առաջին ազգը, որ իր առնական կամքը պարտադրեց նուաճողին եւ թշնամին պարտութեան մատնեց, սլաւ ազգն է»: Անտարակոյս, գերման պանթիզմական հրէշային մեքենան արմատապէս խորտակելու վիթխարի պայքարին մէջ, վճռական դեր ստանձնեց Կարմիր բանակը: Հակառակորդ երկու հսկայ ցեղերու միջեւ, հազար տարիներու ընթացքին բացուած վէրքի մը հաշուեյարդարն էր որ տեղի կ'ունենար եւ յաղթութեան դափնին կը մնար Ռուսիոյ ձեռքը: Այս յաղթանակն էր, որ յուսադրեց բոլոր սլաւ ցեղերը եւ համախմբեց մէկ ընդհանուր միութեան շուրջ, ի հեճուկս գերման ցեղերու :

Անցեալին մէջ, եւրոպական դիւանագիտութիւնը յաճախ շահագործած է սլաւ ցեղերու ազգային տենչերը, մերթ պախարակելով պանսլաւիզմը, մերթ ջատագովելով եւ քաջալերելով : Ծննդառաջային օրերու մէջ Հապսպուրկները մէջտեղ կը նետէին այդ վտանգը, ցարական դիւանագիտութիւնը պարտութեան մատնելու համար.

Ֆրանսան, որ դարձած էր սլաւ մտաւորականութեան ներշնչարանը, առաջին անգամ գոյէժ ով Ֆրանսի մէջ, սլաւ լեզուի եւ գրականութեան նուիրուած դասընթացք մը ստեղծեց եւ իբր դասախօս պաշտօնի կոչեց լեհ ազգային բանաստեղծ հռչակաւոր Ադամ Միցկեւիչ: Ծերակոյտին դիւր չեկաւ այդ, եւ Միցկեւիչ իբր պանսլաւիզմի առաջնորդ, պաշտօնանկ եղաւ: Աւելի բախտաւոր չեղան իր յաջորդները,— Անժըվէն, Ռոպէր, Լուի Լէժէ: Սլաւ ցեղերու ներքին տարաձայնութիւններն ալ մեծ դեր խաղացին:

Հակոտնեայ քաղաքական շահերն ու դաւանական տարբերութիւնները, մեծ խոչընդոտներ կը ստեղծէին: Կաթոլիկ Լեհացին դժուարութեամբ կը տանէր օրթոտոքս Ռուսն ու Պուլկարը: Միայն պատմական մտաւորականութիւնն էր, որ բարձր կանգնած ներքին վէճերէ, դարձաւ առաջնորդն ու կազմակերպիչը սլաւ համագումարներու :

Համասլաւիզմը, ինչպէս ամէն շարժում, անցաւ կարգ մը նախնական, պատմական փուլերէ :

Սլաւ ցեղերու միութեան եւ համերաշխութեան գաղափարը առաջին անգամ մէջտեղ նետեց ռուս բանաստեղծ Ռ. Իվան Կունտուլիչ (1588 — 1638) Օսման դիւցազնավէպի հեղինակը, որ սլաւ ցեղի միակ թշնամին կը նկատէր Թիւրքը: Անկէ քիչ վերջ, Խրուաթ կաթոլիկ կղերական մը՝ Եուրաֆ Քրիժանիչ (1618—1683), մեծ խանդավառութեամբ եւ բոցավառ խօսքերով սկսաւ քարոզել սլաւ ցեղերու միութեան գաղափարը, ընդդէմ Թուրքիոյ եւ Գերմանիոյ :

Համասլաւիզմի գաղթօնքն սկսաւ իրական կերպարանք առնել Պետրոս Մեծի, Կատարինէ Բ.ի եւ Ալեքսանտր Ա.ի ատրճանական գրաւումներու եւ Կեդր. Եւրոպայի ճնշուած սլաւ ցեղերու հետ շփման միջոցաւ: Ցար ու ցարուհիներու կողմէ, Թուրքիոյ դէմ մղուած ամէն պատերազմի առթիւ, բոլոր Սլաւները ոտքի կ'ելլէին: ԺԹ. դարուն, Վիէննայի Խորհրդաժողովի առթիւ, երբ Ռուսաստանը պաշտօնապէս սկսաւ մասնակցիլ եւրոպական համակարգութեան, ամէնէն առաջ սկսաւ քաջալերել պալքանեան սլաւ ժողովուրդներու ապստամբական շարժումները: «Եղբայր ցեղերու պաշտպանութեան հարցը աստիճանաբար սկսաւ մտնել իր բնական հունին մէջ: Մտաւորականներու խումբ մը սլաւական բոլոր հատուածներէն,— Քօլար, Քուքուլչեվիչ, Քօփիթար, Սթանկօ Վրազ, Վուկ Քարաչիչ — սկսան ուժգնօրէն քարոզել սլաւ ժողովուրդներու բարքերու, մշակութային եւ ցեղային նոյնութեան մասին :

1848ի Ֆրանսայի յեղափոխական շարժումը, որուն հարիւրամեակն է որ կը տօնուի այժմ, Եւրոպան դրած էր հնոցի մը վրայ: Այլազան ցեղերու խառնարան Աւստրօ-Հունգարիան սկսաւ ցնցուիլ եւ Հապսպուրկներու ձեռքէն սահիլ, երբ կայսերական Ռուսաստանը 1849ին միջամտեց, մէկ կողմէն սլաւ ցեղերու փրկութեան եւ միւս կողմէն Հունգարիան Հապսպուրկներուն յանձնելու համար ...

Առաջին անգամ, բոլոր սլաւ ցեղերուն իր ձեռքը պարզեց Պօհեմիան, 1848 Յունիսին, Փրակայի մէջ հաւաքելով Սլաւական Համագումար մը: Կը մաս ակցէին 363 հոգի: Կը նախագահէր չեխ պատմաբան Փալացքի: Նպատակն էր սերտ կապեր հաստատել ամփոփ սլաւ բոլոր ժողովուրդներուն հետ: Ժողովէն վերջ ցոյցեր տեղի ունեցան եւ Հապսպուրկները բոլոր միջոցներ գործադրեցին իր բունին մէջ խեղդելու համար զայն: (A. Mousset, Le Monde Slave, page 26—131, 1946):

ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՈՐԲՈՒՀԻԻՆ ԴԱՏԸ

— Ի՞նչ վիճակի մէջ է որբուհիին դատը, կը հարցնեն բարեկամներս դաւառէն ու Փարիզէն :

Նախ, որբուհիին ամուսնոյն ազգականներէն մէկին միջամտեց եւ ինձմէ խնդրեց բարեկամաբար կարգադրել խնդիրը, այն մտքով թէ չկայ հարց մը՝ որ կարելի չըլլայ լուծել հաշտութեամբ: Իմ կարգիս խորհելով որ ցաւ պիտի պատճառէ շատերուն, երբ ընտանեկան ու ներքին մեր վէճերը կը բանանք հրապարակաւ, խոստացայ ամէն բարեացակամութիւն, եւ համաձայն՝ որ հաշտարար լուծում մը պիտի գտնենք, պահանջեցի իբրեւ նախապայման.

1.— Շարունակել դատարանին որոշած ամսականը 1500 ֆրանք՝ մինչեւ որ գտնուէր ցանկալի լուծումը, (այդ ամսականը ամուսինը դադրեցուցեր էր վերջերս):

2.— Որբուհիին ղրկել իր մանթօն, (տունէն հեռացուած էր ամրան հագուստով, հիմա ձմեռ՝ խեղճը կը դողայ ցուրտէն):

3.— Ղրկել մահճակալին ոտքերը, որպէսզի գետինը չպառկի: (Իմ բարեկամներս աթոռ մը եւ սեղան մը ղրկեցին, որպէսզի կերակուրը ուտէ սեղանի վրայ):

Դժուար չէր մանթօն ու մահճակալին ոտքերը եւս փոխադրել ա՛յն ինքնաշարժով, որուն մէջ կողք կողքի նստած էին որբուհին եւ իր ամուսինը՝ երրորդ անգամ տունէն հեռացուած օրը, եւ վեր բարձրացնել մինչեւ վեցերորդ յարկ, ճիշդ ինչպէս մահճակալը բարձրացուած էր « տունէն փախած է» բառերուն կռնակով : Այո՛, ամուսնոյն համար դժուար չէր մանթօն միասին տանիլ այցելութեան գացած օրերուն կամ մէկ երեկոյին, — խնդրե՜մ, գաղտնի՛,— կամ poste restanteով ժամադրութեան հրաւիրած մէկ օրը,— խնդրե՛մ, մի՛շտ գաղտնի, — կամ վերջապէս այն օրը, երբ բարեկամի մը ներկայութեան՝ կը սակարկէր ... ամուսնալուծում, առուշիկ մայրիկին երջանկութեան համար, եւ ծախքերը ստանձնելով— խընդրե՜մ — յոյժ վեհանձնօրէն:

Կը տեսնէ՞ք, մեծ բան չէր պահանջածս : Անմիջապէս ղրկուեցաւ ամսականը: Այս վերաբերմունքը գինաթափ ըրաւ զիս եւ ենթադրել տուաւ թէ կարելի է բանալ բարի սիրտի մը դուռները : Բայց տեսայ որ չյարդուեցան միւս երկու պայմանները, մանաւանդ շատ ջղայնացայ՝ երբ մանթօն չղրկուեցաւ որբուհիին, այս ցուրտ օրերուն: Հիմա, սիրելի բարեկամներ, ըսէք ինձ,— երբ որբ մը տեսնէք, որ կը դողայ ցուրտէն, պիտի չուզէի՞ք հանել ձեր վերարկուն եւ տալ որբին(*): Մարդկայի՞ն է այդ վերաբերմունքը: Արդ, ցոյց տրուած հակամարդկային չկամութեամբ չէր որ պիտի լուծուէր խնդիրը: Անմիջապէս խորհեցայ միջամտողին խօսքերուն վրայ.— «Կարգ մը մարդիկ կ'աշխատին ամուսնոյն դլուխը դարձնել »:

Աւղարիւ, ահա, երեք ամիս եղաւ, ամուսինը ... դատ կը բանայ ինծի դէմ: Անուանարկութեան դատ: Որբին՝ «գլուխը դարձուցեր էին» :

Օրհնեա՜լ է Աստուած :

Ցաւալիան կը բուռնի երեք ամիսէն առաջ բայց չէք գիտեր թէ պատասխանատուութիւն մըն ալ կայ, որ կը բուռնի երեք ամիս եղաւ, փառաւորայէն ալ տուշ, համաձայնութեան փորձերէ ետքը(**) .

Ես անհատական խնդիր չունիմ ոեւէ մէկուն հետ, ու գիտեմ յարգել օրէնքին տրամադրութիւնները որեւէ մեղադրական հարցի մէջ, (նման պարագաներու մէջ, միշտ դիմած եմ իրաւագէտներու խորհուրդին՝ հրապարակաւ արտայայտուելէ առաջ)

Զ. Ո. Միութեան պաշտպանութեան տակ առի անիրաւուած եւ դժբախտ որբուհի մը, վերաքննել տալու համար ի բացակայութեան տրուած վճիռ մը: Այդ առթիւ ծանօթացութեան հրաւիրեցի որբերը եւ որբերուն համակիրները: Եւ ահա դատ կը բացուի ինծի դէմ,— հասկնալի է, որպէսզի հրաժարիմ պաշտպանութիւն ընծայելէ: Պատասխանատուութիւնը այստեղ պատրուակ է : Մեծցած՝ Ֆրանսական համալսարաններու մէջ, ես գիտեմ թէ ինչ է պատիւը, եւ Անատոլուցի ամենայն երիտասարդ մը չէ որ պատիւ բառին տուած ... համար կուռ դատ պիտի տայ ինծի, պատուելու համար իր օճիտը: Աճած՝ Ֆրանսական մշակոյթի աւազաններուն մէջ, արդարի ու լքեալին պաշտպանութեան դասս լաւ սորված եմ՝ տակաւին պատանի, ըմբռնած այով Փրոֆեսորներու թշուառութեան նկարագրութիւններ. ...էն: Եւ հիմա երջանիկ եմ որ ես, Ֆրանսական համալսարաններու երբեմն ի ուսանողը, մկրտութիւն կ'ընեմ Ֆրանսական դատարաններու մէջ, նոյն համալսարաններէն ելած դատաւորներու առջեւ, որբերու եւ լքուածներու պաշտպանութեան համար անձնուիրութեանս ապացոյցը տալով :

Այս դատը ազգային դատ է,— յանուն հայ որբերուն, յանուն ջարդուած միլիոնաւոր մեր զոհերուն, ահա հրապարակ կ'իջնեմ ճակատս բաց, պաշտպանելու համար հայ որբուհի մը, ջարդուած հայ ընտանիքի մը այս դժբախտ խլեակը : Անձնապէս պատրաստ եմ կորսնցնելու ամէն բան, յօժար ամէն զոհողութեան, բայց պիտի չթողում որ զոհուի հայ որբուհի մը: Կ'ուզեմ փրկել ջարդուած, անճիտուած ընտանիքի մը վերջին ճրագը: Պատիւի մասին խօսողը կրնայ դիմել պատուոյ ատեանի մը, բայց երբ ոտքի տակ կ'առնէ Հայ որբուհի մը, կ'արհամարհէ ամբողջ հայ որբութեան պատիւը, կը փշրէ ջարդուած հայ ընտանիքներուն յիշատակը, ես հրապարակ կ'իջնեմ՝ պաշտպանելու համար Հայոց Պատմութեան ամէնէն

(*) Դիմեցինք օրինական միջոցներու եւ վերջերս առինք մանթօն, օրէնքին ուժով :

(**) Համաձայնութեան առաջին փորձէն ետքը, կատարուեցաւ երկրորդ մըն ալ, յարգուած երեք անձնաւորութիւններու միջամտութեամբ, բայց ապարդիւն անցաւ, յուսահատութիւն ու գլուանք պատճառելով միջամտողներուն: Այդ միջամտութեան դէմ չկամութիւնը այնքան անխղճալի էր, որ չուզեցին ժխտել ձեւ տալ միջամտութեան, պարտադրաբար «գլուխ դարձնողներու» խորհուրդով, որոնց անունները անշուշտ պիտի տրուին որբուհիին, ապացոյց մը եւս հաստատելու համար արդարութենէն իր պահանջին՝ գինքը իր ամուսինէն բաժնողներուն, ընտանիք քայքայողներու (agents de dislocation familiale) դէմ : Այս ցաւոտ պատմութիւնը շատ ճիւղաւորուած է արդէն,— այդ մասին յառաջիկային :

սիրտ խլխլացնող եւ արիւն լացնող ողբերգու-թեան վերապրողներէն մին, յօրինակ այլոց : «Գլուխը դարձուածը» կամ «գլուխ դարձնողները» կրնան վստահ ըլլալ, որ իմ մէկ թեւս ալ կտրէ, միւս թեւս փակած պիտի մնայ հայ որբուհին լա-ցնողներուն օձիքին :

Տէր Զօրի մէջ մեռնո՞ղ ալ չունինք, ա՞յ մարդիկ. Կամ կա՞յ ազգային պատիւ, կամ չկա՞յ :

Այս դատին հետեւողը կը տեսնէ : Պարտք կը համարիմ օրինակով ցոյց տալ թերահաւատնե-րուն : Եւ որպէսզի որբերու պատմութեան մէջ չմոռցուի երբեք՝ պիտի չղթայազերծեմ բոլոր ուժերս,— ինծի ծանօթ են իմ տկար ու զօրաւոր կողմերս : Օրինակ տկար եմ՝ նիւթական ուժի տե-սակէտով, անոր համար որ — կը խոստովանիմ— փարա վաստկիլ չեմ գիտեր : Ցաճախ կը զարմա-նամ թէ ինչպէս մարդիկ միջոց կը գտնեն իրենց օրինաւոր վաստակէն զատ՝ գաղտնի pourcentage — ներ ապահովելու եւ ձեռքի տակէ շահեր ընելու : Տուէք ինծի ամէնէն թանկարժէք մուշտակը կամ հագուագիւտ անուշահոտութիւնը, չեմ կրնար ծա-խել 100 Ֆրանքի : Բայց եթէ փարա վաստկելու խելք չունիմ, Հայու սիրտ մը ունիմ, եւ գրագէտ՝ հպարտ եմ սիրտովս, որ կը բաբախէ Հայոց Պատմութեան ողբերգութեամբ : Հպարտ եմ նաեւ մտքովս, որ խաթարուած չէ, մտաւորական-ներ արտադրող դերդաստանիս առողջ աւիշը վկայ : Եւ ահա, այս ուժերով, կ'իջնեմ հրապարակ ոչ միայն պաշտպանելու համար մեր մեռած հայրե-րուն սրտահատորները, այլեւ ըսելու համար թէ հայ գրագէտը չերգեր միայն հայկական տառա-պանքը, իր անձովն ալ կը մարմնաւորէ մեր Պատ-մութեան նուիրական խլեակներուն պաշտպանու-թիւնը : Իբրեւ նախագահ Զ. Ո. Միութեան, եթէ ինծի վստահուած է հայ ժողովուրդին որբերուն պատւոյ եւ իրաւունքի պաշտպանութիւնը, կը նշանակէ թէ կը վայելեմ այդ համատարած յար-գանքը :

Ո՛րքան ալ ցաւ պատճառէ ինծի հրապարակ հանել մեր ներքին վէրքերը իրենց խոլունկ թա-րախով, որեւէ վարանում պիտի չզգամ պաշտ-պանելու համար արդարութիւնը, մեր նահատակ-ներուն պատիւը եւ ջարդուած հայ ընտանիքնե-րուն յիշատակը՝ այն հաւատքով թէ կ'արժէ պայ-քարիլ Հայոց դժբախտ ժողովուրդին համար, ներալ թէ դուրսը, եւ այն վստահութեամբ թէ իմ մեծագոյն փառքս պիտի ըլլայ արժանի մնալ բո-վանդակ հայ ժողովուրդին համակրանքին :

Ըսի թէ ազգային դատ մըն է պաշտպանել հայ որբ մը,— ատոր համար, պիտի պաշտպանեմ ոչ միայն օրէնքին առջեւ՝ համախորհուրդ իմ փաստաբաններուս հետ, այլեւ ազգին առջեւ : Մամուլը, Ֆրանսայէն մինչեւ արտասահման, արձագանգ պէտք է տայ արդարութեան ձայ-նին(***) : Թող հայ ժողովուրդը, գրագէտ եղ-

(***) Առաջինը՝ «Արեւմուտք» շաբաթաթեր-թը արձագանգ տուաւ արդէն՝ յայտարարելով, համախոհ, թէ «մինակ չէ Նարդունին» : Շնոր-հակալութիւն : Բայց ես կ'ուզէի որ հարցուէր . «Ո՞վ դէմ է Նարդունիին» : Տէր Զօրը մոռցա՞ք : Շնորհակալութիւն նաեւ «Հայրենիք»ին եւ «Ա-զատ Օր»ին : Շնորհակալութի՛ւն վերջապէս բո-լոր այն թերթերուն, որոնք պիտի արտատպեն այս յօդուածները եւ ուժ պիտի տան ինծի՝ այս կըն-կծալի պայքարին մէջ :

ԹՈՒՐՔԻԱ

«ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ ՏԻԳՐԱՆ ՉՈՒՀԱՃԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ ՏՕՆԵԼ »

ԽՄԲ.— Պոլսահայ թերթի մը մէջ կը կար-դանք որ Թուրքերէն «Մուհիթ» ամսաթերթը եր-կար յօդուած մը նուիրած է հայ երգահան Տիգրան Չուհաճեանի եւ կը պահանջէ որ տօնուի մեծա-նուն երաժշտագէտին մահուան յիսնամեակը : Ա-հաւասիկ այդ յօդուածը՝ կարգ մը յապաւումնե-րով.— (Յօդուածին առիթ տուած էյուՆական թա-տերախումբի մը կողմէ վերջերս Բերայի մէջ ներ-կայացած Լէպլէպիճին).—

×

«Այսօր պետական օփերա մը ունինք որ մօ-տերս պիտի տայ իր առաջին ներկայացումը : Պէտք չէ մոռնալ սակայն թէ այս արդիւնքը ձեռք բերելու համար անցնող հարիւր տարիներու ըն-թացքին հոկայական ճիգեր թափուած եւ տաղան-դաւոր ընդունակութիւններ փճացած են :

Այդ պայքարին մէջ հոկայական դեր կատա-րած է Տիգրան Չուհաճեան որ 1840ին ծնաւ Իս-թանպուլ եւ 1898ին Իզմիրի մէջ մեռաւ ծայրայեղ թշուառութեան մէջ (ականջը խօսի Սատի Թէքի որ Վարդովեաններու եւ Մնակեաններու հիմնած թատրոնին շնորհիւ տունի տէր եղած է ու հան-գիստ կեանք կ'ապրի այսօր Ծ. Խ.) :

Չուհաճեան մէկն է մեր հայրենակիցներէն որ պայքարեցաւ Իսթանպուլի կապոյտ երկնակա-մարին տակ բազմաձայն երաժշտութեան մը ա-ռաջին ծղանակները արձագանգելու համար եւ իր շրջանի պայմաններուն ներած չափով յաջողեցաւ : Չուհաճեան 1860ին գնաց Միլանօ եւ չորս տարի Երաժշտանոցին մէջ ուսանելէ յետոյ Իսթանպուլ վերադարձաւ, տալով իր առաջին գործը :

Չուհաճեանի առաջին գործը կը հանդիսանայ Արսաս օփերան (Արշակ Բ.), որ առաջին անգամ բեմադրուած է 1864ին : Այդ թուականէն սկսեալ մինչեւ 1868 Չուհաճեան արտադրած է չորս օփե-րաներ, Արշակ Բ. (1861) Օլիմփիա (1869), Զէ-միրէ (1891), Ինտիբանա (1895), ինչպէս նաեւ երեք գուսաներգութիւններ (օփերա — քօմիք), Ա-րիֆին Հիլէսի (1874), Քէօսէ Քէհեա (1875) եւ Լեպլէպիճի Հօր Հօր Աղա (1875) :

Մանաւորաբար այս վերջին երեք գործերն

են որ իր մահէն 50 տարի վերջն ալ կ'ապրեցնեն Չուհաճեանը : Այդ երեք գուսաներգութիւններուն նիւթը տեղական է, մեղեդիները ախորժալուր են եւ գեղեցկօրէն ու նրբահիւս արուեստով եւ հա-մեստ հարազատութեամբ կը ցոլացնեն այդ շրջա-նի մթնոլորտը : Ճիշդ է որ Չուհաճեանի գործե-րուն մէջ տեղէ տեղ իտալական օփերաներու ազ-դեցութիւնը կը զգացուի բայց պէտք չէ մոռնալ թէ Օսմանցի այդ առաջին երգահանը նախաձեռ-նարկ եղած է գործի մը որ ոչ մէկ աւանդութիւն ունէր այս երկրին մէջ (ականջը խօսի Սատի Թէ-քի որ աւօթի մեռած մեծ արուեստագէտներու բարոյական ժառանգութեան շնորհիւ հանգիստ կը վայելէ այսօր եւ կուշտ փորով կը հայհոյէ Թուրք թատրոնի անմահ հիմնադիրներուն : Ծ. Խ.) :

Այս պայմաններուն մէջ կասկած չկայ թէ արուեստագէտը պիտի ենթարկուէր ազդեցու-թեանը այն մեծ վարպետներուն, որոնք իրմէ ա-ռաջ նմանօրինակ գործեր արտադրած էին : Արդէն սահկա է բովանդակ մեղքը Չուհաճեանի տրամա-թարկուած է իտալական օփերաներու եւ իտալա-կան դասական դպրոցի ազդեցութեան : Մինչդեռ այդ շրջանին մեծ ժողովրդականութիւն կը վայե-լէր իտալական օփերան :

ՉՈՒՀԱՃԵԱՆ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾ

Հակառակ ատոր, Չուհաճեան հասարակ վեր-ծանող մը կամ կապկող մը չէ եղած, այլ յաջո-ղած է տեղական մթնոլորտ ստեղծել իր գիրքե-րուն մէջ եւ կրցած է զօրաւոր կերպով ցոլացնել իր շրջանի ընկերութեան գոյնը, ներդաշնակու-թիւնը եւ մասնայատկութիւնը :

ՉՈՒՀԱՃԵԱՆ ՄԵՐՆ Է

Չուհաճեանի մահուան յիսնամեակին առթիւ վերջին անգամ բեմադրուեցաւ «Լէպլէպիճի Հօր Հօր Աղա»ն զոր ունկնդրեցինք բացառիկ հաճոյքով եւ անգամ մըն ալ հաստատեցինք թէ մերն է Չու-հաճեանը եւ մերն են անոր մեղեդիները : Այդ տեսակէտով երբ օրինակ կրնանք յիշել «Լէպլէ-պիճի Հօր Հօր Աղա»ի սոփրանոյին երգած «Պա-հար կէլտի» մեներգը, լէպլէպիճիներուն երգած «Պիզ քէօր օղլու եավրուսույուզ» խմբերգը, »Գու-կէճէ պիր պիզէ օլալըմ» քառանուագը, որոնք հա-րազատ տեղական դրոշմ կը կրեն :

Չուհաճեանի իրական արժէքը հաստատելու եւ այդ մասին խորհրդածելու առիթը ունեցանք շնորհիւ Պէյօղլու Կէնճլիք Քլիւպի սիրող երի-տասարդներուն, որոնք փետրուար 16ի գիշերը «Սէս» թատրոնին մէջ Լէպլէպիճի Հօր Հօր Աղան բեմադրեցին, Չուհաճեանի մահուան յիսնամեա-կին առթիւ :

բայրակիցներս, մանաւանդ պատերազմի որբերու մեր բանակը հետեւին պայքարիս, եւ դատապար-տեն զիս՝ եթէ արդար չեմ :

Եւ թող Աստուած պէլաս տայ՝ եթէ թերա-նամ իմ այս առաքելութեանս մէջ :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Յ. Գ.— Օրէնքին առջեւ ներկայացնելու հա-մար այս դատը, խնդրած եմ Ֆրանսական իրաւա-գիտութեան մեծագոյն փառքերուն՝ երկու փաս-տաբաններու պաշտպանութիւնը : Ընկերներէս կը խնդրեմ չարունակել իրենց հանգանակութիւնը, զոր ընդհատեր էի : Յաջորդով ստացուած գու-մարներու նոր ցանկ մր :

Շ. Ն.

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ, Թէնէսի նահանգին ծերակու-տականը, Քէնէթ Մք — Քէլըր որ մինչեւ վերջերս դէմ էր Մարշըլի ծրագրին, երկուշաբթի օր խօսք առնելով Ծերակոյտին մէջ, պահանջեց որ Դաշ-նակիցները վերջնագիր մը տան Խորհրդային Մի-ութեան եւ հասկցնեն որ եթէ յարձակողական նոր քայլեր առնէ, հետեւանքը պիտի ըլլայ երրորդ պատերազմ մը : «Պէտք է Ամերիկան միշտ պատ-րաստ գտնուի ու մտքին մէջ ունենայ միայն մէկ բան — եթէ Ռուսիան դարձեալ փորձէ իր ծիրին մէջ առնելու ուրիշ ազգեր, այն ատեն Ամերիկա պիտի պաշտպանէ խնդրոյ առարկայ ազգը » :

Մարշըլի ծրագրին գործադրութիւնը պիտի սկսի Ապրիլ 10ին :

ՔԱՋ ՆԱԶԱՐ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱԶԱՏ ՀԷՔԵԱԹ ՀԻՆԳ ՊԱՏԿԵՐՈՎ

(Մեծ-փոքրերի, փոքր-մեծերի
եւ ժողովրդի համար)

Գրեց՝ ԴԵՐԵՆԻԿ ԴԵՄԻՐՃԵԱՆ

ՆԱԶԱՐ.— (Մօտենալով ձախից, բայց դեռ չի ե-րեւում) : Ա՛յ ջանըմ-ըմ, մթնել է հա, դիմացի... տեսնեմ ո՞նց եմ լուսացնում : Քաջ Նազարն եմ հա՛, մին կը զարկեմ, կը ջարդեմ հազար :

ՍԱՔՕ.— Ամա՛ն, Ոսկան, էս ի՞նչ քաջ Նա-զար է : ....

ՈՍԿԱՆ.— Չեմ իմանում : Նստի, ժամ մի դայ : (Կուչ են գալիս թփերի մէջ) :

ՆԱԶԱՐ.— Համբօ՛ : Բուրջի ծէրի՞ն ես : Լաւ մտիկ տուր, դէմիցը քարուան է գալիս : Թէ Քէօր-օղլունն է, կտրենք : Էգուց Սարդարի մօտ ճաշի ենք : Ընծայ պիտի տանենք : Էս է՝ ձիս թամբում եմ : Տղերք դուք էլ պատրաստուեցէք : (Լռու-թիւն ինքն իրեն հարց է տալիս) : Քաջ Նազար, էդ ո՞ւմ հետ ես խօսում : (Պատասխանում է) Ա-չի, Բէղարէցի էդ Քէօրօղլու դօրքը ջարդելուց, տղերանցը տանում եմ : Գ անք ջարդենք : (Հարց է տալիս) էդ Քէօրօղլուց վաղ չես գալիս, էլի : Մեղք է, բաշխի : (Պատասխանում է) Չէ, պիտի դլուխը ազեմ : (Ականջ է դնում) է, ո՞վ կայ էդ-տեղ : Համբօ, էդտեղ մինը կանգնել՝ ականջ է դնում. տես ո՞վ է, բռնի բեր : Բռնեցի՞ր : Պոկի վիզը : Պոկեցի՞ր : Հա՛, դէ լաւ, դէն գցի : Էդպէս :

ՍԱՔՕ.— Ամա՛ն, վայ թէ մեր օրն էլ էստեղ պիտի հատնէր :

ՆԱԶԱՐ.— Բմբուլներ կը թռցնեմ երկինք, հա (Լռութիւն) : Էլի՞ մարդ կայ : Դէլի - Ասլան, էն կուռը բռնի : Գէճա — Ղուշի, էս կուռը : Էս է՝ նստում եմ ձիս :

ՍԱՔՕ.— Ոսկան, փախչինք :

ՆԱԶԱՐ.— Նստեցի, եկայ : Քարուան — Ղան, հասի : Ջամուշ — Պատուան, խփի : Բռնեցէք, հէյ ջարդուբուրդ կ'անեմ : (Վազում է դէպի աջ, նա-խարեմ : Ոսկանը մտնում է թփերի արանքը : Սա-քօն դուրս է վազում թփերից եւ մնում չփոթ-ուած : Նազարը գալիս է դիպչում Սաքօյին եւ ընկնելով սկսում է լփռտել) Հը՛ը՛ը՛մը՛...

ՍԱՔՕ.— Հը՛ը՛ը՛մը՛... Քաջ Նազա՞ր :

ՆԱԶԱՐ.— Քէօրօղլի՞ :

ՍԱՔՕ.— (Փաթաթւում է Նազարի մէջքին եւ գոռում) Էհէյ ...

ՆԱԶԱՐ.— (Նոյնպէս փաթաթւում է Սաքօյի մէջքին եւ գոռում) Էհէյ ...

ՍԱՔՕ.— (Գոռում է) Բաց թող...

ՆԱԶԱՐ.— (Գոռում է) բաց թող... (Եր-կուսն էլ յանկարծ իրար բաց են թողնում եւ փախչում, Նազարը ձախ, դէպի տան եռեւը, Սաքօն՝ աջ, թփերի մէջ) :

ՈՍԿԱՆ.— (Թփերից դուրս գալով) Սաքօ, ճղի... (վազում է աջ) :

ՆԱԶԱՐ.— (Առաջ գալով) Հը՛, կորցրե՞ց ինձ... (Լռութիւն) Քէօրօղլի՛... (Լռութիւն) :

(Ցանկարծ խշրտուք է լսւում ձախակողմը, տան եռեւից : Շտապ մտնում է թփերի մէջ) :

ՍԱՔՕ.— (Ներս վազելով տան եռեւից) տե-սա՞ր, էլի կորցրինք :

ՈՍԿԱՆ.— Ո՞ւր պիտի կորցնենք : Դէմն արի : (Վազում են Նազարի կողմը) :

ՆԱԶԱՐ.— Բը՛բը՛բը՛... ես՝ ես չեմ, ես էս-տեղ չեմ ...

ՈՍԿԱՆ.— (Ցոյց տալով ճամբան) Արի, դը-տայ, ճամբան էստեղ է ...

ՆԱԶԱՐ.— (Բերնքսէվայր տափկում է դետ-նին : Ոսկանը եւ Սաքօն նրա վրայով վազում են դէպի աջ եւ անհետանում) : Նազարը դեռ պառ-կած է, ապա հետզհետէ վեր է կենում : Գոռում է) Էհէյ, մին կը զարկեմ, հազար կը ջարդեմ : (10 եւ վերջ)

ԾԻԾԱՂ

— Ի՞նչ եղաւ քննութեան արդիւնքը, ինչո՞ւ ձայն չէք հաներ, կը հարցնէ խելացի եւ խիկար կեանքի ապահովագրութեան գործակալներն որուն բժիշկը շարաթներ առաջ զինքը քննած էր :

— Սիրելիս, մեր բժիշկը իր վկայագրին վը-րայ կը գծէ յաճախորդին մարմնին ուրուագիծը, յետոյ բոլոր հիւանդ մասերուն վրայ ծակեր կը բանայ մեքենայով ...

— Ո՞ւր է, տեսնեմ ...

— Տուն տարաւ որպէսզի փիանոլային վրայ անցընէ եւ... լսեր է «ի վերին Երուսաղէմ»ը քու վկայագրիդ ...

ՖՐԱՆՍԱՅԻ կառավարութիւնը կը շարունակէ իր մաքրագործումները: Սըլվաքիոյ մէջ ստեղծուած է նոր կուսակցութիւն մը — եւ լուծուած է դեմոկրատ կուսակցութիւնը: Ազգային ընկերվարական կուսակցութեան տեղ նշանակուած է նոր ընկերվարական կուսակցութիւն մը :

Գերմանիոյ ամերիկեան իշխանութիւնները ետ պիտի չվերադարձնեն այն Չեխերը որոնք ամերիկեան գօտին կ'ապաստանին :

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆ պիտի անդամակցի Միացեալ Ազգերու կրթական , գիտական եւ մշակութային կազմակերպութեան (UNESCO) որուն անդամ են 41 ազգեր :

ԱՆԳԼԻԱ վերսկսած է իր բանակցութիւնները Անդր Յորդանանի հետ՝ քաղաքական դաշնագիր մը կնքելու համար նորածին պետութեան հետ: Միւս կողմէ, Լոնտոնի եգիպտական դեսպանը Գահիրէ վերադարձած է նոր առաջարկներով եւ յոյս կայ որ անգլեւեգիպտական դաշնագիր մը կնքուի մօտ ատենէն :

ԱՐԻՒՆԱԼԻ կռիւներ տեղի կ'ունենան Եէմէնի ցեղախումբերուն միջեւ: Ամբոխը սկսած է կողոպտել մայրաքաղաքին — Սանաա — խանութները: Սայիտ Ապտուլլահ դիմած է Սաուտի Արաբիոյ թագաւորին օգնութիւն խնդրելով :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ կառավարութիւնը պիտի փորձէ խորհրդաժողով մը կազմակերպել հինգ Մեծերուն եւ արաբական երկիրներուն միջեւ՝ լուծում մը գտնելու համար Պաղեստինի վէճին : Այս մասին խօսակցութիւններ տեղի ունեցած են արդէն Միացեալ Ազգերու Արաբ ներկայացուցիչներուն հետ :

Հրէական Դաշնակցութիւնը առաջարկած է Միջազգային Հիմնադրութեան Պաղեստինի Յանձնաժողովին որ առժամեայ վարչութիւն մը նշանակուի հրէական պետութեան համար :

ՀՌՈՄԻ մէջ ձերբակալուած է Վատիկանի եկեղեցականներէն Էտուարտօ Զիվիքօ որ վերջերս փիլոնազուրկ հռչակուեցաւ՝ գողցած ըլլալով իրեն վստահուած թանկարժէք գոհարեղէններ որոնք սեփականութիւնն էին Վատիկանին :

ՊՈԼՍՈՅ Եղեռնադատ Ատեանին առջեւ սկսած է դատավարութիւնը 56 համայնավարներու որոնք «կ'ուզէին կառավարութիւնը տապալել բռնի միջոցներով : Ամբաստանեալներուն մէջ կան կարգ մը Հայեր :

Պ. ԶՕՊԱՆԵԱՆԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յառաջիկայ Մարտ 20ի շաբաթ օրը, ժամը 5ին, Պ. ԶՕՊԱՆԵԱՆ, Հայ Ուսանողական Տան մէջ (57 Bld. Jourdan), պիտի վերսկսի իր դասախօսութեանց շարքը, զոր ընդհատած էր իր Պելճիքա ճամբորդութեան հետեւանքով: Այդ օրուան իր դասախօսութեան նիւթը պիտի ըլլայ՝ «Հայ գրականութիւնը՝ վերջին քառորդ դարու ընթացքին՝ Խորհ. Հայաստանի եւ արտասահմանի մէջ»: Յաջորդ դասախօսութիւններուն, որոնք տեղի պիտի ունենան, տասնըհինգ օրն անգամ մը, շաբաթ օր, ժամը 5ին, նիւթը պիտի ըլլայ՝ «Հայոց հին գրականութիւնը՝ դասական հայերէնով» :

ՖՐԱՆՔՕ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Հայ ու Ֆրանսական մշակոյթներուն նուիրուած նոր փառատօն մը, զոր Ֆրանքօ-Հայկական Միութիւնը կազմակերպած է, տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 18ի կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30 — 6, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ: Ծրագրին մանրամասնութիւնները մեր մամուլին պիտի հաղորդուին քիչ օրէն: Կը խնդրուի չխաչաձեւել :

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ, ԱՊՐԻԼ 18Ը.— Հ. Յ. Դ. Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան խումբի խնջոյք — համդէսը: Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ.— Սէն Մարկրիթի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի թէյասեղանը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8—12, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ, կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ համակիրները: Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայ ընտանիքի մը քով աշխատելու համար որոշ տարիքի (40—45) աղջիկ մը կը փնտռուի: Ընտանիքը կը բաղկանայ երեք հոգիէ եւ կը բնակի ժամանակակից ապարանքի մը: Նախընտրելի է որ Ֆրանսերէնի ծանօթ ըլլայ: Յանձնարարականներով դիմել Տիկին Միհրանեանի, 86 Rue Bobillot, Paris (13):

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13°
La Gérant : A. NERCESSIAN

ԱՆՈՒՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 21 Մարտ, ժամը ճիշդ 20ին
Գազա տ'Իթալիայի սրահին մէջ
Բացառիկ ներկայացում Յ. Թումանեանի մահուան 25ամեակի առթիւ :

Ղեկավարութեամբ Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ
Կը մասնակցին Օր. ԱՆԺԷԼ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Անուշ), Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԷՀԹԷՐԵԱՆ (Սարօ), Պ. Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ (Մօսի) եւ Օր. ԱՆԻԹԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ (պար):

ՍԻՓԱՆ երգչախումբը եւ Թատրոյի նուագախումբը (60 հոգի): ....

Տոմսերու համար կանխաւ դիմել հետեւեալ հասցէներուն.— Տիկին Զաթիկեան, Պ. Թէլեան (Պոմփ), Պ. Պ. Մանուկեան (rue Nationale), Զրպաշեան, Թումայեան, Ազգ. Առաջնորդարան, (Տօքթ. Սիվրիհիսարեանի), Գետիկեան եւ Շ. Փիրանեան (7 եւ 25 rue Berlioz) :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ազգային անզուգական գործիչներ Տոքթ. Համօ Օհանջանեանի եւ Նիկոլ Աղբալեանի յիշատակին, տեղի կ'ունենայ 14 Մարտ, կիրակի առաւօտեան, մասնաւոր պատարագով Պոմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ : Նախաձեռնութեամբ Ֆր. Հ. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին, կը հրաւիրուին բոլոր ազգային կազմակերպութիւնները ներկայ գտնուիլ յարգելու համար անոնց անմահ յիշատակը :

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ
ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է բաժանորդագրութիւնը ութերորդ տարուան համար (1948).

Ֆրանսա, Ալժերիա, Մարոք	400 Ֆր.
Անգլիա, Ամերիկա, Կիպրոս, Պաղեստին Քանատա	500 Ֆր.
Մնացեալ երկիրները	450 Ֆր. :

Դիմել Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, 17 rueDamesme, Paris (13)

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵ՛Ր...
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք...

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՔԱՂԱՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

29 Մարտ, Զատկին Բ. օրը ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, ՍԱԼ ՄԱԶԸՆՈՅԻ ՄԷՋ:

Ձեր տոմսերը եւ սեղանները ապահովեցէք Պ. Շալճեանէ Rue Valdonne, St. Jerôme, Պ. Գետիկեանէ 7 Rue Berlioz, Պ. Սամուրեանցէ 15 rue des Ferras, Պ. Քէօսէեանէ 11 Place Jules Guesde, եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին անդամներէն :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Տիկին Սօսէ, Սեւրոբ փաշայի կինը: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Պ. Տօրոյեանին, 4 Impasse Abovian, La Cabucelle, Մարսէյլ :

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հայ Արեւմտեաններու տարեկան ցերեկոյթը Մայիս 16ին, Կիրակի ցերեկէ վերջ, Սալ Մազընոյի մէջ: Կը խնդրուի չխաչաձեւել :

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Տէսինի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է ընկերուհի Ռեժին եւ Պ. Պուտաքեանի նշանախօսութեան առթիւ Պ. Գարապօղոսեանէ (Վալանս) 1000 Ֆրանք եւ Պ. Կեվիկեանէ (Վալանս) 500 Ֆրանք :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Շաւիլէն Տէմիրճեան եղբայրները կը ծանուցանեն թէ յառաջիկայ կիրակի առաւօտ տեղւոյն մատրանին մէջ պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, իրենց ողբացեալ մայրիկին ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԿԻՒԼԻՆԵԱՅ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ, կը խնդրուի իր յիշատակը յարգողներէն ներկայ գտնուիլ:

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՍՈՒՔԻԱՍ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ, Արշաւիր Ալթունեան եւ բոլոր պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին ողբացեալ ՍՈՒՔԻԱՍ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆի մահուան առթիւ :

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ փոխադրած է իր նախկին հասցէին 6 Cité Martignac (111, rue de Grenelle): Հեռաձայն 24—97, Métros Invalides, Chambre des Deputés կամ Solférino :

Օր. ԱԼԻՍ ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ
Պ. ԳՐԻԳՈՐ ԹԻՒԹԻՒՆՃԵԱՆ
Նշանուած
Պանեօ 7 Մարտ, 1948 Փարիզ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Եգիպտացիի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ 13 Մարտ, 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը, բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ.—

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱՅԻ խումբը մարտ 11ին, երեկոյեան ժամը 8ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՌՈՄԱՆԻ «Անդրանիկ» խումբի ժողովը՝ ուրբաթ 12 Մարտ, երեկոյեան ժամը 8ին, սովորական տեղը :

ՎԱԼԱՆՍԻ ընկերներու ընդհանուր ժողովը՝ շաբաթ, 13 Մարտ երեկոյեան ժամը 8ին, Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ:

Այս երեք ժողովներուն ալ ներկայ պիտի ըլլայ ընկեր Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը, այսօր ժամը 9ին, Sociétés Savantesի մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Հայերէնի դաս 8—9 :

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ «Վարանդեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 78 rue Rabelais դպրոցի սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԼԻՈՆ.— ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները եւ սանուհիները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, 78 Rue Rabelais, դպրոցին սրահը : Ընկերուհիներէ կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Խիստ կարեւոր օրակարգ :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Մարսէյլի Հրջանի ներկայացուցչական ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 18ին Bar Pigalleի մէջ, Bld. Dugomines: Ներկայանալ լիազօրագիրով եւ ըլլալ խիստ ճշդապահ :

Հի Յ. Դ. ՊԱՆԵՕ ՔԱՇԱՆԻ Արծիւ ենթակոմիտէին ժողովը շաբաթ ժամը 8.30ին, «Հրայր» ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Կը տօնուի Մարտ 13ին, շաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս, Հ. Յ. Դ. Տէսինի Տան մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. Ֆրանսայի Շրջ. վարչութեան: Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի եւ Տէսինի կոմիտէներուն եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Լիոնի, Տէսինի, Վիէնի, Վալանսի, Ռոմանի, Սէնթ Էթիէնի, Սէն Շամոնի եւ Կրընոպլի մասնաճիւղերու :

Կը նախագահէ ընկեր Ա. ԹԱԹՈՒԼԵԱՆ

Կը խօսին ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ եւ ընկեր Ա. ՓԱՓԱԶԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Սինէ «ՂԱԶՕ» կը ներկայացնէ Նոր Սերունդի կեանքէն առնուած ժապաւէն մը: Կէս գիշերէն վերջ ընկերահամակրական խնջոյք : Մուտքը ազատ է :

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՏԱԼԻԴԱ ՔԻՊՐԻԹԵԱՆ, Տիկին Գաւալճեան, Տէր եւ Տիկին Մ. Գալուստեան, Տէր եւ Տիկին Պ. Գալուստեան եւ բոլոր պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որ անձամբ նամակով եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին ողբացեալ ԱՐՄԵՆԱԿ ՔԻՊՐԻԹԵԱՆի մահուան առթիւ :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ
ԿԸ ՏՕՆԷ ԻՐ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ և ԻՐ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հանդէսը տեղի կ'ունենայ կիրակի 14 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սորպոնի «Amphitéâtre Richelieu»ի մէջ, հովանաւորութեամբ Ա. ԱՐՔ. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆի, կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի :

Տոմսերը 100 Ֆրանք, կը ծախուին գրատուններ Բալուեան, եւ Սամուէլ, Մարի Նուպար Ուս. Տան մէջ եւ հանդէսին օրը տեղւոյն վրայ :

ԾԱԽՈՒԻ ՏՈՒՆ

Մօտակայ արուարձանի մը մէջ եօթը սենեակով տուն մը որ ունի կեդր. ջերմութիւն, կազ, ելեկտրականութիւն, երկու խոհանոց, լուացարան, բաղնիք եւ 765 մեթր քառակուսի պտղատու ծառերով պարտէզ մը շրջապատուած պատով, ծախու է: Դիմել Պ. Երամեանի 49 Ave. de Fredy Villemomble, Seine :

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 12 MARS 1948 Ուրբաթ 12 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5289—Նոր շրջան թիւ 898 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԱԶԱՐԻՔԻ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Դէպքին պարագաները

ՅՈՒԶՈՒՄ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄ

Երէկ, իբրեւ վերջին լուր, հաղորդած էինք թէ՝ Չեխոսլովաքիոյ արտաքին նախարար, Եան Մազարիք անձնասպան եղած է: Ահաւասիկ քանի մը մանրամասնութիւններ այս երկրին ամէնէն ականաւոր անձերէն մէկուն եղերական վախճանին մասին.

Մազարիք Զորէքշաբթի առտու կանուխ, ժամը վեցի ատենները ինքզինքը վար նետած է պատուհանէն, արտաքին նախարարութեան պալատին, որուն մէկ յարկաբաժնին մէջ կը բնակէր ինքը: Այս լուրը՝ որ կանուխէն արդէն ծանօթ էր կառավարական պաշտօնեաներուն, հերքուեցաւ նախ եւ կէս օրէն քիչ ետքը միայն հաղորդուեցաւ պաշտօնապէս: Պետական ձայնասփիւռին յայտարարութեան նայելով՝ Մազարիք կը տառապէր արդէն հիւանդութենէ մը որ աւելի եւս ծանրացած էր գործարանային ախտաժէտութեան մը պատճառով, եւ հաւանական է որ ջղային նոպայի մը հետեւանքով է որ նախարարը վար ցատքած է պատուհանէն, կ'աւելցնէ ձայնասփիւռը:

Կը կարծուի որ Մազարիք կանխամտածութեամբ կատարած է իր անձնասպանութիւնը: Արդարեւ, կլիւակի իրիկուն, այցելութեան գացած էր իր հօրը գերեզմանին, որուն առջեւ երկար ատեն մտամփոփ մնացած է, կարծես հաղորդուելու համար իր հօր հոգիին հետ, կեանքէն վերջնականապէս բաժնուելէ առաջ: Այս պարագան ցոյց կու տայ թէ ախտաբանական տագնապէ մը ետք չէ որ որոշած է անձնասպան ըլլալ: Բայց թէ՝ քաղաքական ի՛նչ նոր պատճառներ մղած են զինքը այս որոշումը տալու, յայտնի չէ, մանաւանդ որ դեռ քանի մը օր առաջ հետեւեալը յայտարարած էր. «Ձեխ նոր կառավարութիւնը երկրին Սահմանադրութեան համաձայն վերակազմուած է եւ պիտի վարէ գործերը ժողովրդապետական սկզբունքներուն համեմատ: Այս կառավարութեան մէջ իմ նախարարի պաշտօնս առանձնեցի իբրեւ համոզուած ռամկավար: Մեր նոր ռամկավարութեան պիտի ծառայեմ որքան ատեն որ պէտք ըլլայ, եւ այն չափով՝ ինչ չափով որ թոյլ տան ուժերս»:

Այս պայմաններուն մէջ, Մազարիքի անձնասպանութիւնը կը մնայ առեղծուած մը, որ լուծուի թերեւս քանի մը օրէն:

⁂

Այս երկրորդ անձնասպանութիւնն է որ տեղի կ'ունենայ, Չեխոսլովաքիոյ մէջ համայնավար նոր վարչաձեւը հաստատուելէն ի վեր: Ինչպէս ծանօթ է, առաջին անձնասպանը եղաւ արդարութեան նախարար, Տըրթինա, որ Մազարիքէն նըւազ բաղդաւոր եղաւ, քանի որ իր անկումը մահ չպատճառեց, այլ միայն գանկը ջախջախուեցաւ, նախարարը հիմա կը դարմանուի Փրակայի մեծ հիւանդանոցին մէջ:

Հանրապետութեան նախագահը, Պենէշ, տակաւին գիւղը կը գտնուի: Կը կարծուի թէ՝ իրեն ամէնէն մօտիկ երկու աշխատակիցներուն անձնասպանութենէն ետք, որ մեծապէս յուզած է հանրային կարծիքը, ան պիտի խզէ վերջապէս իր լռութիւնը եւ պիտի արտասանէ քանի մը խօսք:

■

Փրակայէն ղրկուած թղթակցութեան մը նայելով՝ Մազարիքի մահը խոր հակազդեցութիւն մը առաջ պիտի բերէ Չեխ հանրային կարծիքին մէջ: Յուսախաբ պիտի ըլլան ամէն անոնք՝ որոնք կը յուսային թէ Պենէշ եւ Մազարիք, քաղաքական հարուստ ռամկավարութեամբ մը, պիտի յաջողէին ելք մը գտնել, համայնավարներու կողմէ ստեղծուած կացութենէն դուրս ելլելու համար:

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻԾԵՐ

Եան Մազարիք զաւակն է Չեխ պետութեան հիմնադիր եւ հանրապետութեան առաջին նախագահ Թոմաս Մազարիքի: Ծնած էր 1886ին: Երբ 1915ին, Մազարիք եւ Պենէշ հեռացան Աւստրիայէն, արտասահմանի մէջ հիմնելու համար առաջին Չեխ կառավարութիւնը, Եան Մազարիք գործակցեցաւ անոնց իբրեւ սերտ մտերիմ քարտուղարութեան: Պատերազմէն ետք, ան եղաւ դիւանագիտական ներկայացուցիչ արտասահմանի մէջ, (Ուաշինկթըն, Լոնտոն): 1923ին անուանուեցաւ Փրակայի արտաքին նախարարութեան ընդհ. քարտուղար, եւ 1925ին ալ, լիազօր դեսպան՝ Լոնտոնի մէջ մինչեւ 1938: Երկու տարի վերջ, Լոնտոնի Ազատագրութեան Կոմիտէին փոխ-նախագահ եւ արտաքին նախարար անուանուեցաւ: Անկէ ի վեր պահեց իր արտաքին նախարարի պաշտօնը Չեխ դահլիճներուն մէջ: Մազարիք անգլիական խառնուածք ունէր. միշտ զուարթամիտ եւ լաւ տրամադրուած էր եւ իր այս նկարագրի գծին համար հանրածանօթ եւ ժողովրդական դէմք մը դարձած էր արտասահմանի մէջ: Մասնաւոր ընդունակութիւն մը ունէր զուարճալի եւ «վրան բաց» մանրավէպեր պատմելու:

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՄԷՋ

Լոնտոնի մէջ, Մազարիքի անձնասպանութիւնը կը նկատուի ապացոյց թէ այլեւս ինկած է այն շպարը որով համայնավարները զարդարած էին ցարդ Չեխ նոր կառավարութիւնը:

Ուաշինկթընի մէջ, նախկին փոխ արտաքին նախարար, Տին Էչիսըն յայտարարած է որ Մազարիքի եղերական մահը ոչ միայն տխրեցուցած է զինքը, այլ նաեւ՝ ցոյց կու տայ թէ՝ ի՛նչ յուսահատական կացութեան մատնուած էր այս պետական մեծ մարդը: Միւս կողմէ, անգամ մը եւս կը յիշուի Մազարիքի քանի մը օր առաջ օտար դեսպանի մը ըսած սա խօսքը. «Այսուհետեւ բանտարկուած անձ մըն եմ ես եւ ուրիշ ոչինչ»:

Պրիւքսէլի մէջ, մեծ յուզում պատճառած է այս դէպքը, սակայն, պաշտօնական շրջանակներու մէջ, պարզ ցաւի եւ համակրանքի զգացումէ զատ որեւէ ձեւով չարտայայտուիր դեռ այս յուզումը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՔԱՆԻ՞ ՍԵՐՈՒՆԴ

«Որբուհիի մը գաւթը կայ, հրապարակ իջած, հանրութեան դատաստանին ենթակայ: Տասնեակ հազարներ էին անոնք, երբ 1914էն յիշատակ մնացին մեզի: Մեծ մասով խամրած ծաղիկներու նման գլխիկոր:

Ի՛նչ տխուր էր տեսնել զիրենք որբանոց — հիւանդանոցներու մէջ, Թրախոմային, զանազին կամ բորոտութեան հիւանդներուն զով եւ կամ ժամանակաւոր՝ որբանոցէ որբանոց, քաղաքէ քաղաք եւ ի վերջոյ երկրէ երկիր:

Քանի տարին հազիւ թէ բաւական եղաւ զանոնք խառնելու մարդկային ընկերութեան եւ անոնց տալու եթէ ոչ իրենց կորսնցուցածը, իրենց ծնողքը, գոնէ ընտանեկան յարկ մը, տաքուկ բոյն մը, ուր մեր «Զաւահաններըը» պիտի փորձէին մոռնալ իրենց ահաւոր մանկութիւնը:

Այս խորհրդածութիւնները բնական կարգով մը կուգան քեզ հալածել երբ հոս ու հոն արձագանգ կը գտնեն «Նոր տառապանքներու» «Նոր պատմութիւններըը»:

Նարդունին անոնցմէ մէկը միայն մատնանիշ ըրաւ: Շատեր յիշեցին իրենց սեփական պատմութիւնը, թերեւս վրդովուեցան, իրենց համակրութիւնը յայտնեցին նուիրատուութիւններով կամ նամակներով: Եղան սակայն մարդիկ որ ըսին — «ոչ առաջինն է, ոչ ալ վերջինը, աչքդ գոցէ եւ բանէ այս կարգի դժբախտ ամուսնութիւններ: Աշխարհի ծուռը շտկել կարելի՞ է, մէկ պարագայ միայն մտա փաթթելով եւ արդարութիւն աղաղակելով»:

Ձեմ կարծեր որ մեր եռանդուն եւ կորովամիտ բարեկամը այդ յաւակնութիւնը ունենայ: Բայց վէրք մը կ'ուզէ բանալ, նախ ի պաշտօնէ որպէս Զաւահաս Որբերու Միութեան նախագահ, յետոյ որպէս գրագէտ, քննելով ինչ որ մարդկային ընկերութեան բորբոտն է, եւ վերջապէս որպէս հայ մարդ, սրտով ու գործքով իր խօսքը լսելու անոնց որոնք չկշտացան այդ Սերունդին ճակտին դրոշմուած «Որբ» բառը յաւերժացնելէ:

Քանի՞ սերունդ տակաւին անոնք պէտք է գդան ոչ հայր կամ մայր չունին:

ՍՕՍԻ

Մարշըլի ծանրակշիռ յայտարարութիւնները

Մարշըլ խիստ կարեւոր յայտարարութիւն մը ըրաւ Մազարիքի մահուան առթիւ: Ամերիկայի արտաքին նախարարին համաձայն, Չեխոսլովաքիոյ մէջ պատահած դէպքերը մեծ վախ կը պատճառեն Մ. Նահանգներու: Կացութիւնը արտակարգօրէն լուրջ է: Չեխոսլովաքիոյ դէպքերը եղերական են. սարսափ կը տիրէ հոն, եւ ժողովրդական կառավարութիւնը չէ որ իշխանութիւնը կը վարէ բրականապէս, ըսաւ ան:

Պատերազմի աւարտումէն ի վեր առաջին անգամն է որ պետական կարեւոր անձ մը, ինչպէս Մարշըլ, այսքան որոշ կերպով վախ կը յայտնէ կացութեան մասին: Ան մասնաւոր կարեւորութիւն մը տուաւ իր խօսքերուն եւ խառնւ յանձնարարեց զինքը մտիկ ընող լրագրողներուն որ բառ առ բառ եւ կէտ առ կէտ նշանակեն իր բառերը: Տիրող կարծիքին համաձայն, Մարշըլի յայտարարութիւնները լուրջ ազդարարութիւն մըն են Մոսկուա. Ռուսիոյ ուղղուած, եւ միեւնոյն ատեն ցոյց կու տան թէ Ամերիկայի համբերութիւնը սպառելու վրայ է:

Մազարիք զոհ առեւտեան մամուլին

Փրակայի ձայնասփիւռը կը յայտարարէ թէ՝ Մազարիք շատ զգայուն անձ մը ըլլալով, անձնասպան եղած է ազդուելով արեւմտեան Եւրոպայի եւ Ամերիկայի կարգ մը թերթերուն կողմէ իր հասցէին ուղղուած չարակամ եւ դիտումնաւոր յարձակումներէն: Հետեւաբար, ան պարզապէս զոհը եղած կ'ըլլայ այդ երկիրներու մամուլին:

Հինգերու դաշինքը Պրիւքսէլի մէջ

Հինգ պետութեանց միջեւ, դաշինքի մը պատրաստութեան համար տեղի ունեցող բանակցութիւնները վերջանալու վրայ են: Բանակցութիւնները գաղտնի կը պահուին: Սա յայտնի է միայն որ կնքուելիքը փոխադարձ պաշտպանութեան դաշինք մը պիտի ըլլայ հաւանական յարձակման մը դէմ. բայց պիտի չնշանակուի անունը այն պետութեան՝ որ յարձակող նկատուած է: Յարձակման մը պարագային, դաշնագիրները զինուորապէս պիտի օգնեն իրարու: Ստորագրողները յանձն պիտի առնեն նաեւ իրենց տնտեսական յարաբերութիւնները բարելաւել կարելիութեան սահմանին մէջ: Բայց թէ՝ այս բարելաւումը այնքան առաջ պիտի տարուի՞ որ մասնակցող պետութեանց միջեւ տնտեսական կամ մաքսային կատարեալ միութիւն մը ստեղծուի, այս մասին որեւէ յիշատակութիւն պիտի չըլլայ դաշնագրին մէջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՐՇԸԼԻ ծրագրին քննութիւնը ամերիկեան ծերակոյտին մէջ աւարտելու վրայ է: Կը յուսացուի որ վերջնական քուէարկութիւնը կատարուի այս Շաբաթ օր կամ Երեքշաբթի:

ԺԸՆԵՎԻ մէջ տպագրական բանուորները գործադուլ յայտարարած ըլլալով, քաղաքին լրագիրները հրատարակուած չեն այս առտու:

ՔԱԶԱԳԼԱՆՔԱՑԻ եւ Րապաթի մէջ պետական պաշտօնեաներու սենտիքաները գործադուլ հռչակեցին, որուն օրը եւ պայմանները — հետագային պիտի որոշուին: Բանուորները կը պահանջեն որ իրենց ալ տրուին այն բացառիկ հատուցումները՝ որոնք Ֆրանսայի մէջ կը տրուին անցեալ Դեկտեմբերէն ի վեր:

ՈՍԿԻՆ կ'իյնայ մէկ երկու օրէ ի վեր: Ազատ շուկային վրայ, անգլիական ոսկին մինչեւ 5750 ֆրանք եղած էր, ամսոյս 9ին իջաւ 5425 ֆրանքի, երէկ ալ 5300 ֆրանքի: Ֆրանսական 20 ֆրանքնոց ոսկին ալ երէկ 4125 ֆրանք էր, զուիցերիականը՝ 3950 ֆրանք, 20 տոլարնոց ոսկին (արծիւ) 20.200 ֆրանք:

ՃԱՓՈՆԻ մէջ, կազմուեցաւ նոր դահլիճ մը նախագահութեամբ Հիթոշի Աշիտայի՝ որ դեմոկրատ կուսակցութեան պետն է: Նոր դահլիճը կեդրոնական — ձախակողմեան կառավարութիւն մըն է, բաղկացած մասնաւորապէս կեդրոնի կուսակցութենէն եւ ընկերվարականներէ:

ԼՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ գինը աւելցնելու մասին բանակցութիւններ կը կատարուին Ֆրանսական կառավարութեան եւ թերթերու սենտիքային միջեւ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՄԱՍԼԱՒԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Բ.

Բակունին իր «Խոստովանութիւն» գործին մէջ, պաշտպանելով յեղափոխական շարժումներն ու Սլաւ ցեղերու դաշնակցային հանրապետութեան գաղափարը, կը յարէ — «Սլաւները կատարեալ երեխաներ են։ Անոնց քով եւ տեսայ անհաւատալի թարմութիւն եւ անքաղդատելի ոյժ ու կորով, քան Գերմաններուն քով։ Սլաւներու ղեկավար զգացումն է ատելութիւն դէպի գերման ցեղը։ Անիծեալ Գերման արտայայտութիւնը բոլոր սլաւ ցեղերու բառարանին մէջ նոյնն է»։ Սլաւական շարժման մէկ ուրիշ ռահվիրաներէն է ռուս բանաստեղծ Ալէքսի Գոմիաքով (1804—1860), որ համասլաւիզմը փոխանակ ազատագրական զէնք դարձնելու, կ'ուզէր պատնէշ արեւմտեան մտքի թափանցման։ Ըստ Գոմիաքովի, Արեւմուտքը քայքայման շրջանի մը մէջ կ'ապրէր եւ նախախնամութիւնը Ռուսիոյ վրայ պարտք էր դրած ըլլալ անեղծ ու վերանորոգիչ։

— «Դիտէ ռուսահման սափառատաններու հարաւն ու հեռաւոր Արեւմուտքը ... Անոնք անթիւ են Կարպաթներու եւ Պալքանեան խառնարանին մէջ, անթիւ են մեր գերի ցեղակիցները թրքական եւ գերման լուծին տակ։ Սլաւ ժողովուրդ, ջերմացիր քո սիրով եւ շուտով կուգայ ժամանակը, երբ արթնանալը,— մեր եղբայրները — իրենց պողպատէ կռուփներով պիտի խորտակեն իրենց շղթաները եւ ազատագրուին։ Արեւակից եղբայրներ, պէտք է յիշենք բոլորս ալ, որ մենք պարտաւոր ենք եղբայրական հաւասար սիրով զիրար սիրելու ...»։

Գոմիաքովի հետքերուն վրայ յետագային Պուշկինն ալ խառնուեցաւ կարաւանին.— «Արդեօք պիտի գա՞յ օր մը, որ սլաւական գետակները խառնուին ռուս ովկիանոսին»։

1867ին, Գոմիաքովի սլաւասէրներու խմբակցութիւնը, մեծ խանդավառութեամբ, Մոսկուայի մէջ խորհրդաժողով մը գումարեց, որուն նախագահն էր ռուս պատմաբան Պոկատին։ Բացի Լեհերէ, 80 Սլաւ ներկայացուցիչներ պատասխանած էին կազմակերպիչ մարմնի կոչին։ Այդ ժողովին մէջ որոշուեցաւ, պարբերաբար, երկու տարին անգամ մը համախմբուիլ, սլաւ ցեղերու մէջ փոխադարձ, հարազատ կապեր ստեղծելու համար։ Նոյնիսկ, պատգամաւոր մը առաջարկեց ռուսերէնը պաշտօնական լեզու նկատել։

Սակայն սլաւ հատուածներու եւ Ռուսաստանի միջեւ յարաբերութիւններն սկսան պաղիլ։ Սերպ, Պուլկար, Լեհ ուսանողներ փոխանակ Մոսկուա եւ Փեթերսպուրկ երթալու, կը դիմէին Փարիզ, Վիէննա, Պերլին, Լայփցիկ։

Յուսախաբութիւնը ժամանակաւոր էր։ Սլաւական շարժումը աստիճանաբար մեծ հող կը գտնէր, հակառակ Գերմանիոյ ցանկութեան, որ կ'ուզէր «բոլոր Սլաւները պատին փակցնել»։

1877—78 Ռուս-Թրքական պատերազմէն վերջ, ցարական Ռուսաստանը դարձեալ սկսաւ հովանաւորել սլաւական շարժումը։ Եւրոպան պանսլաւիզմի մէջ կը տեսնէր մշտական սպառնալիք մը։ «Պրաթուշկա» (փոքր եղբայր) բառը դարձաւ փաղաքշական եւ սկսաւ բերնէ բերան թռչիլ։

1908ին, Փեթերսպուրկի մէջ տեղի ունեցաւ մէկ ուրիշ խորհրդաժողով, մասնակցութեամբ Տումայի անդամներու։ Ցաւալի պարագայ մը կար, որ Լեհաստանը բաժնուած էր երեք հատուածներու։ Եթէ զուտ սլաւ քաղաքականութիւն մը գործադրուէր ռուս հովանաւորութեան տակ գտնուած Լեհաստանի, միւսները պիտի ենթարկուէին հալածանքի։

Լեհ ընտրանին, աստիճանաբար համոզում կը գոյացնէր թէ, երկու տեսակ սլաւ ժողովուրդներ կան,— Ռուսեր եւ Լեհեր։ Միայն մէկ կէտ բոլորին միացուցած էր.— ատելութիւն դէպի Գերմանները։ Ռուսական սլաւիզմը յենած էր օրթոտոքսութեան վրայ, իսկ Լեհականը՝ կաթոլիկութեան։ 1911ին, Պելկրատի համասլաւ մամուլի ներկայացուցիչներու ժողովին մէջ, Լեհերը ընդունեցին ներկայացուցիչ ղրկել պայմանով որ «Պօժէ Ցարիա Խրանի»ն (Ցարական Ռուսիոյ ազգային երգը) չերգուի։ Ընդունուեցաւ ոչ ցարական եւ ոչ ալ լեհական ազգային քայլերգները երգել, բայց պանսլաւականնէն — «Այ Սլովէնի»։ Վերջինի եղանակը կը նմանէր Լեհականին, ինչ որ Ռուսերը բողոքեցին։ Պելկրատի մէջ, կատակով կ'ըսէին թէ «Լեհերը նախ լեհ են, ապա կաթոլիկ, եւ երբ ժամանակ ունենան՝ սլաւ»։

Սլաւ ժողովուրդներու կրօնական այլազան հատուածներու բաժանումը, անշուշտ, կը տկարացնէր անոնց քաղաքական կապը։ Այդ դժգոհութիւններու ծնունդն էր չեխ Գարէլ Գրամարի եւ Միլիւկովի ստեղծած նոր-սլաւականութիւնը, 1908ին Պրակայի մէջ։ Այս շարժման նպատակն էր Սլաւ բոլոր ժողովուրդներու հոգեւոր, մտաւական եւ մշակութային միութիւնը, առանց կրօնական խտրութեան։ Մեծ արձագանգ չգտաւ այս շարժումը, եւ Չեխերն ալ որեւէ օգուտ չկրցան քաղել։ Սօքօլներու նախագահ Շայնէր, երբ 1914ին Ռուսաստան գնաց պաշտօնական շրջանակներու մթնոլորտին ծանօթանալու, Սազօնով ըսաւ.— «Դուք մեզի որեւէ օգուտ չունիք։ Մի վստահիք մեզի։ Մեր պատերազմական ծրագիրներուն մէջ դուք ոչ մէկ դեր կրնաք խաղալ»։

Համասլաւ շարժումը իր յեղափոխական, մարտական փուլին մէջ մտաւ Սերպերու միջոցաւ։ Պոսնա Հերսէքի մէջ, Սերպ գնդակը աւստրիական գահաժառանգին վրայ, համաշխարհային պատերազմի դրդապատճառներէն մէկը դարձաւ։ Երբ դատաւորը կը հարցաքննէր ոճրագործները, ամէնքը միաբերան պատասխանեցին.— «Ֆրանսուա Ֆէրտինանտ Սլաւներուն թշնամին էր»։ Ռուսաստանը անտարբեր դիտողի դերին մէջ էր։ Նոյնիսկ Ռուսաստանը չուզեց օգտագործել Փրուսիոյ վարչապետ Պեթման Հոլվէկի, 1912ին հրատարակած սեփականազրկման օրէնքը, որմէ շատ կը տուժէին Լեհերը։ Լեհ Քորֆանթին փրուսիական խորհրդարանին մէջ բուռն ցասումով կը պոռար.— «Այն վայրկեանին, երբ Պալքաններու մէջ սլաւ ժողովուրդներու ազատագրութեան թնդանօթը կ'որոտայ, մենք Լեհերս եւ Փրուսիոյ Սլաւներս կ'ենթարկուինք ամենազզուելի ճնշումներու եւ հալածանքներու»։ Հապսպուրկներու եւ Հօհէնցոլէրններու դէմ, Սլաւ ժողովուրդներու դժգոհութիւնը օրէ օր բուռն կերպարանք կը ստանար։ Եւ Ռուսաստան կը մտածէր լքել համասլաւ ձգտումները եւ պաշտպանել միմիայն իր սեփական շահերը։

1914ի փորձութեան առթին էր միայն, որ Ռուսաստանը կարծես խելքի եկած, Նիկոլա Բ.ի անունով հեռագիր տուաւ իր Պելկրատի դեսպանին.— «Յայտնեցէք Սերպերուն, որ կրնան իմ վրայ յոյս դնել»։

Գերման պետական շրջանակները, 1914ի աշխարհամարտը կը բացատրէին համսլաւիզմի եւ պանժերմանիզմի փոխադարձ խոր ատելութեամբ։ 1913 Փետրուարին Ջօր. Մոլթքէ կը յայտարարէր.— «Շատ մօտ ատենէն Սլաւներու եւ Գերմաններու միջեւ պիտի պայթի անխուսափելի պատերազմը։ Մենք պէտք է պատրաստ ըլլանք գերման մտքի եւ մշակոյթի դրօշակը բարձր պահելու»։ Գերմանիան Սլաւ ցեղերու դէմ, արդէն պատնէշներ էր ստեղծած Էլպէն մինչեւ Վիսթուլա։ Թափանցած էր Ռուսիոյ ներսը Պալթիկ ազնուականութեան եւ արքայական ամուսնութեանց միջոցաւ։ Պետրոս Մեծէն մինչեւ Մեծ Յեղափոխութիւնը, տասնըմէկ ցար ու ցարուհի գերման արիւն ունէին իրենց երակներուն մէջ։ Այս «հինգերորդ զունդ»ը, Սլաւ ցեղերը յաճախ կը հանէր իրարու դէմ եւ թշնամական ոգով կը ցանէր զոյգ ցեղերուն մէջ։ Ռուսալեհական, սերպ-պուլկարական, չեխ-լեհական, սերպ-խրուաթ արիւնահեղ միջադէպեր կը ստեղծէր։ Բացի այդ, Ռուսիոյ ներսը ստեղծուեցան գերման գաղթավայրեր, նոյնիսկ մինչեւ հեռաւոր Կովկասի սահմանները։ Սլաւ ժողովուրդը զանոնք կը կոչէր «Նէմէց», այսինքն համր, որուն լեզուն իսկ չեն հասկնար։

1914—18ի համաշխարհային պատերազմին, Սլաւներն ալ նետուեցան կրակին մէջ, յաճախ իրարու կոկորդին փարելով։

ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ

Ի՞նչ կ'ըսեն բանաստեղծները ու քննադատները

Բանաստեղծութեան մասին մեր հասողութիւնը ընդլայնելու եւ մեր ըմբռնումը աւելի հիմնական դարձնելու համար, կարեւոր է աչքէ անցնել ինչ որ ըսուած է եւ գրուած անոր վրայ, կեանքին սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը։

Հարցը՝ ընդարձակ է եւ կնճռոտ։

Ընդարձակ է անոր համար որ, բանաստեղծութիւնը սկսաւ, ու երկար դարեր, իր գոյութիւնը շարունակեց, երբ տակաւին գիրն ու գիրքը գոյութիւն չունէին։

Անիկա ծնունդ առաւ առաջին շրթներուն վրայ իսկ։ Փոխանցուեցաւ շրթունքէ շրթունք, պահելով միշտ իր կենդանութիւնը եւ կենսունակութիւնը։

Կրօնքէն ալ առաջ, բանաստեղծութիւնը, մարդկային հոգեկան եւ իմացական նախնական պէտքերը ամբողջացուց, որպէսզի ան՝ դեռ իր շուրջը միգամած վիճակի մը մէջ թաւալող կեանքէն՝ հաճոյք մը, գոհունակութիւն մը ստանայ։

Անտարակոյս, առաջին անգամ բանաստեղծն էր որ, մարդուն հանրային կեանքի գործունէութեան սկզբնական քայլերը փորձեց, հոգեկան ազնուութեան բնատուր բաժինէն՝ իր նմաններուն ալ մաս հանելու համար։

Բանաստեղծը՝ ճանչցուած էր հռետոր մը, եւ իբրեւ այդ, անոր կոչումն էր, կրօնապետի մը նման, հաղորդակից ըլլալ ամէնուն։

Բարձր էր այդ կոչումը, նոյնքան բարձր նուիրականութիւն մը պահանջող՝ զայն ազնուութեան այդ բարձունքին վրայ անխախտ պահելու համար։

Պարզ ցեղապետի մը համար անգամ, բանաստեղծին անձնաւորութիւնը պատկառելի էր։ Անոր ձայնին, անոր դէմքին խաղաղութեան կամ վրդովումին մէջ, ցեղապետը կը գտնէր, իր դժուարին խնդիրներուն բացատրութիւնը եւ լուծումը։

Թագաւոր մը, կարող էր զրկել ինքզինք շատ մը բաներէ, սակայն, ան իր քով կը պահէր բանաստեղծը իր ստուերին պէս անբաժան։ Վասնզի ան յաճախ բանի ուժին զօրութեան վրայ կը տարածուէր, իր հպատակներուն մտքին մէջ, իրեն հանդէպ, յարգանքը եւ կամ վախը տեւական ու անխախտ պահելու համար։ Վասնզի թագաւոր մը, համոզուած էր թէ, միայն բանաստեղծը օժտուած էր այն անբացատրելի շնորհով, որով ան կը համոզէր, կ'ամրապնդէր մարդիկը՝ կեանքին իրականութեան ու արժէքին վրայ, որոնք ուրիշ բաներ չէին եթէ ոչ՝ ճիշդի ու կշռոյթի գեղեցկութիւնը, կեանքի ու զայն շրջապատող կենդանի իրողութիւններուն ներդաշնակութիւնը։

Բանաստեղծն էր որ առաջին անգամ արթնցուց մարդոց սրտին ու հոգիին մէջ, քաջութիւնն ու գութը, վեհն ու գեղեցիկը, յոյսն ու ապրելու բաղձանքը։ Սակայն՝ միայն բարիի ու բարութեան մէջ ապրելու հաւատքով։

Այս ամէնը, ան փոխանցեց ու ամփոփեց պարզ տարրերով, այդ տարրերուն տեսքովը եւ անոնց առթած յուզումներուն փորձառութեամբը։ Եւ այսպէս, բանաստեղծը՝ իբրեւ հռետոր իսկ, չէր հեռանար մարդոց խօսելու պարզ եւ նախնական ձեւերէն։ Իրերը տեսնելու եւ հաղորդուելու՝ անոնց կարողութեան սահմաններէն։ Ան, կարծես, կեանքը վերստին կը ստեղծէր, հոն ներմուծելով համոզիչ բարեփոխումներ։

Ջար ու վախկոտ մարդիկ այլափոխուեցան «Հէկտոր»ներու եւ «Աքիլլէս»ներու։ Պարզ հովիւներէն ծնան «Դաւիթ»ներ։

Սփինքսը մեզ չի լուսաբաներ թէ որ անգիր ժամանակներէն մարդկութեան ժառանգ մնաց բանաստեղծութիւնը։ Բայց կասկած չկայ որ, ամէն ժողովուրդ իր արշալոյսը դիմաւորեց բանաստեղծներու շրթներով։

Սակայն ինչ չքեղ գնացք, գիր ու գիրքի գոյութենէն ասդին։

Ըսինք թէ, հարցը ընդարձակ է եւ կնճռոտ։

Կնճռոտ է նաեւ, որովհետեւ՝ մեր վերլուծումները կատարելէ վերջ, մեծագոյն բանաստեղծներու ձայնը եւ անոնց ըմբռնումները նկատի առնելէ յետոյ, տակաւին մենք պիտի դժուարանանք բանաստեղծութեան մասին վերջնական սահմանում մը բանաձեւել։ Անկարելիութեան այս փաստը ունինք արդէն, երբ անկարող կը մնանք, բիւրաւոր եւ առաջնակարգ բանաստեղծներու մէջէն գտնել գէթ երկու հոգի, որոնք համաձայն կարծիք մը յայտնած ըլլան անոր ընդհանուր գիծերուն շուրջ։

Սակայն նոյն բոցավառ շնորհն է որ զանոնք ի մի կը ձուլէ ու վեր կը բռնէ ժողովուրդներու բազմութեան վրայ՝ իրենց ներշնչումին եւ զգացողութեան ճշմարտութիւնովը ու վսեմացնող հաղորդականութեամբը։

Բանաստեղծութիւնը այնքան հին է եւ այնքան շատ գրուած ու խօսուած անոր վրայ որ, երբ ամէն անգամ մէկը կը փորձէ վերստին անդրադառնալ, շատեր վիրաւորանք կը սեպեն այդ, կամ յաւակնութիւն մը իրենց զարգացումին դէմ, իբր թէ իրենք ունեցած ըլլան անոր անհերքելի սահմանումը՝ վերջնական ճշգրիտ գիծերով։ Բայց հարցը, ինքնին իսկ այդ մտայնութեամբ չի մօտենար։ Վստահօրէն կարելի է ըսել թէ, այս իսկ է պատճառը որ բանաստեղծն ու իր գործը յաճախ սխալ արժեւորումի ենթարկուած են։ Եւ դժբախտաբար, մեծագոյն մեղանչողները եղած են քննադատները, մեր նախորդ յօդուածներուն մէջ ի յայտ բերած այլ եւայլ անհեթեթութիւններու իբրեւ արդիւնք։

Ինծի համար բանաստեղծութիւնը ճանչնալ շատ աւելի դիւրին է քան զայն սահմանել։

Բանաստեղծութեան դերին մասին,— որովհետեւ ես կ'ընդունիմ թէ, անիկա կենդանի առարկայ մըն է, տրոշ դեր մը, եւ ոչ թէ գեղեցիկի փառաբանութեան եւ կամ անոր դերին դարձած մասնաւոր միջոց մը— ըմբռնումս եւ տեսակէտներս կը պարտադրեն զիս, քանի մը անձնական հակիրճ խորհրդածութիւններու նախաբան մը պատրաստել, անցեալին մէջ, բանաստեղծներու եւ քննադատներու այդ ուղղութեամբ ըրած արտայայտութիւններէն կատարած ու կատարելիք քաղհանս շարունակելէ առաջ։

Հեռու կ'ուզեմ մնալ գեղագիտական հարցեր յուզելէ, փիլիսոփայական հանգամանք կրող մեկնաբանութիւններու մէջ չմխրճուելու համար։

Որովհետեւ անոնք մահացու ազդակներ եղած են բանաստեղծութեան համար: Ցաւոք, աշխատանքս նպատակը բանաստեղծութիւնը բացատրել է եւ ոչ թէ զայն խորհրդաւորել (*):

Պիտի զգուշանամ նաեւ, գիտական նշանակներու համաձայն վերացական տուեալներով զբաղիլ: Կարծիքովս՝ նոյնքան վտանգաւոր: Վասնզի, բանաստեղծը չափազանց բնորոշ ինքնութիւն մը ունի: Ան անձնաւորումն իսկ է զգայնութիւններու, հետեւաբար շատ հեռու կամ աւելի ճիշդը հակոտնեայ՝ գիտական ու վերացական փիլիսոփայութեամբ հետաքրքրուելու արուեստի կալուածին մէջ: Պատճառն այն է որ, բանաստեղծը աւելի մօտ է կեանքին քան թէ փիլիսոփայութեան: Ան դեղագէտ չէ, որովհետեւ կեանքը կ'ապրի: Ան կեանքին՝ միակ ճշմարիտ ու անկեղծ դերակատարն է:

Եւ ճիշդ հոս է որ, քննադատներէն շատեր վրիպած են, բանաստեղծութեան մէջ, գիտական եւ գեղագիտական պրպտումներ կատարելով: Նոյնիսկ, գործ մը արժեւորելու մէջ, իրենց համար այս տարրերը կը կազմեն ակզբնաբար պարտադրելի կէտեր: Անոնք արուեստին՝ առաւելաբար պատմական, գեղագիտական կամ փիլիսոփայական երեւոյթներովը կը զբաղին քան թէ ստեղծագործական շունչովը: Որովհետեւ անոնց նպատակն է իրենց աշխատանքին տալ գիտական գոյն մը: Մինչդեռ յայտնի է որ բանաստեղծութիւնը ոչ մէկ պարագայի տակ այդ տարրերու ազդեցութեան տակ կը ծնի:

ԶԱՐԵՀ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

(*) Անշուշտ բանաստեղծութիւնը ունի բնազանցական երակ մըն ալ: Հետեւաբար կան եւ բնազանցական բանաստեղծներ: Յօդուածաշարքը [illegible] համար, իբրեւ զայն մասնաւոր նիւթ ընտրեմ ապագայ գրութեան մը համար:

ՏՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՍԷՎՐԱՆԻ ՀԱՆԴԻՍԸ

Տր. Կ. Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղի տարեկան հանդէսը տեղի ունեցաւ կիրակի 29 Նոյ. Գ. Թիւթիւնճեանի սրահին մէջ: Յաջողութիւնը թէ բարոյապէս թէ նիւթապէս աննախընթաց էր, այնքան ընդարձակ սրահին մէջ կարելի չէր շարժիլ՝ Սէվրանէն, Փարիզէն եւ արուարձաններէն հիւրեր պակաս չէին: Ներկայ էին Իլֆալի քոյր մասնաճիւղի վարչութիւնը եւ զանազան մասնաճիւղերէ ընկերուհիներ. Բացումը կատարեց Գ. Ն. Քէօսէեան, հակիրճ կերպով յայտնեց թէ ինչպէս Կ. Խաչը իր անաչառ եւ անկողմնակալ գործունէութեամբը այս մեծ ժողովրդականութիւնը շահած է: Վարագոյրը բացուելուն սան սանուհիները Կ. Խաչի դրօշը բռնած նախ երգեցին իրենց ուսուցչուհի Տիկին Զիլինկիրեանի առաջնորդութեամբ «Կ. Խաչի քայլերգը» յետոյ խմբերգներ եւ երգախառն պարեր տեղի ունեցան հայկական տարազներով, որոնք շատ յաջող էին եւ կրկնուեցան: Խիստ ծիծաղաշարժ ժողովրդական կատակերգութիւն մը ներկայացուեցաւ յաջողութեամբ: Գլխաւոր դերակատարը Գ. Հրանդ Քէօսէեան մասնաւորապէս ամէն կողմէ գնահատանքի եւ շնորհաւորութեան արժանացաւ իր ունեցած թատերական բացառիկ ձիրքին համար: Նոյնպէս շատ յաջող էին Օր. Ա. Պօյաճեան, Տիկիններ Ս. Ղուկասեան եւ Մ. Քէօսէեան, Գ. Գ. Ց. [illegible] Գ. Քէօսէեան եղբայրներ, Ե. Խաչեան, Շ. եւ Ա. Կատոսեան եղբայրներ, իսկ տիկին Գեղանի Ճըղիկեան որ ստանձնած էր յուշարարութիւնը շատ ճկուն կերպով գլուխ հանեց իր պաշտօնը:

Միջնարարէն առաջ տապկուած հաւ մը նարինջներով շրջապատուած եւ նուիրուած Տէր եւ Տիկին Ա. Աթալաքեանէ վիճակահանութեան տրուելով միութեան ապահովուեցաւ 5000 ֆրանքի գումար մը, որմէ յետոյ հրաւիրուեցաւ Ալֆորվիլէ «Գուսան» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Գ. Կ. Գալիչեանի որ երգերով կրկնակ ծափեր խլեց ժողովուրդէն եւ կրկնութիւններու արժանացաւ: Յայտագրին երկրորդ մասը կը կազմէր Ռուբէն Զարդարեանի «Եօթը երգիչները»: Նախ համառօտ կերպով հեղինակին կենսագրականը եղաւ, իր այնքան բեղուն գործունէութեամբ, որ վերջ գտած էր ողբալի նահատակութեամբը:

«Եօթը երգիչ»ներուն բեմադրութիւնը պատրաստուած եւ բեմադրուած էր մասնաճիւղի ատենապետուհի Տիկին Ա. Քէօսէեանի կողմէ: Վարագոյրը բացուելուն բեմը խաղին պատշաճ յարդարումով զարդարուած էր: Եօթը դիցուհիներ, բոլորը ճերմակ եւ միաձեւ հագուած իրենց գլուխներուն վրայ պսակներով, նուագեցին ու երգեցին: Պատկերը գեղեցիկ էր, իսկ ընկերացող արտասանութիւնը քաղցր ու տպաւորիչ:

Ներկայացումը բուռն ծափահարութիւններով գնահատուեցաւ: Գլխաւոր դերակատարներն էին Տիկ. Է. Մանուկեան, Օր.ներ Խլօեան, Գաբրիկեան, Եմէնէճեան Հէքիմեան Աչգեան եւ Շահպազեան որոնք շատ նուրբ էին իրենց դերերուն մէջ: Գեղարուեստական բաժինի փակումը կատարուելէ առաջ երգեցին տիկին Ս. Ղուկասեան, Օրիորդներ Թովմասեան եւ Պօյաճեան, Գ. Քիւփէլեան իրենց գեղեցիկ ձայներով:

Եւրոպական պարերը շարունակուեցան մեծ ոգեւորութեամբ մինչեւ կէս գիշեր, առատ պիւֆէի սպասարկումով մը: Բազմութիւնը ցրուեցաւ գոհունակութեամբ եւ շնորհաւորելով մասնաճիւղը իր վարչութիւնով: Յիշատակութեան արժանի են իրենց գործունէութեամբ Տիկին Վ. Քէօսէեան, Գ. Փ. Յովհաննէսեան, Գ. Գ. Գաբրիկեան, Գ. Մ. Խլօեան եւ Ե. Մանուկեան: — Ներկայ մը

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Անցեալ կիրակի տեղի ունեցաւ տեղւոյս Հ.Յ.Դ.Նոր Սերունդիհանդէսը Կ.Խ.ի ըՄիմեան սը-
Հ.Յ.Դ.Նոր Սերունդիհանդէսը Կ.Խ.ի Խրիմեան սըրահին վրայ մնացին հակառակ անոր որ նոյն օրը, նոյն ժամուն շրջանիս մէջ տեղի կ'ունենար նաեւ ուրիշ հանդէս մը:

Հանդէսը սկսաւ Նոր Սերունդի երգչախումբի «Յառաջ Նահատակ»ով ղեկավարութեամբ ընկեր Ս. Յովհաննէսեանի, որմէ յետոյ երգուեցան նաեւ «Ով մեծասքանչ»ը, «Ինչու պինկոլը մտար»ը, «Վէրքերով լի ջան Ֆէտայի»ն եւ ուրիշ երգեր:

Եղան մեներգներ եւ արտասանութիւններ. Օրիորդներ Շաքէ Պէնկեան, Հ. Պէրպէրեան, Ա. Քէօսէեան, ընկեր Խ. Մինասեանի կողմէ: Արտասանեց Օրդ. Շ. Յովհաննէսեան: Մեներգեց ընկեր Ա. Պէրպէրեան՝ «Հայաստան»ը որուն բառերը սորված է լատիներէն տառերով:

Նոր Սերունդի վարչութեան անդամներէն Օր. Թ. Օզտաճեան, շատ սահուն հայերէնով կարդաց տեղեկագիր մը, որմէ կը քաղենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները իրենց գործունէութեան մասին:

Մասնաճիւղը կազմուած է Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ջանքերով եւ ունի մէկուկէս տարուան կեանք մը: Ներկայիս ունի իր երգչախումբը, (ուսուցիչ ընկեր Ս. Յովհաննէսեան), իր գիշերային դասընթացքը հայերէնի, Հայոց աշխարհագրութեան եւ հայոց պատմութեան համար (ուսուցիչ ընկեր Գ. Կիւլեան):

Իր Ֆութպոլի խումբը (ղեկավար ընկեր Մասիս): Թատերական բաժինի ուսուցիչն ու ղեկավարն է ընկեր Բ. Հայկէշեան, իր երգչախումբը մասնակցած է Հ. Յ. Դ.ի օրուան եւ Մայիս 28ի տօնակատարութեան: Ինչպէս եւ «Ղարաբաղի մելիքներու» «Անոյշ»ի ներկայացման:

Օրուան առթիւ խօսք առին ընկերներ Հ. Հանտալեանի, Հ. Բալուեանի եւ Ժիրայր Դաստաւրեանի. Բոլորն ալ շեշտեցին Նոր Սերունդի կատարելիք դերը եւ հին սերունդի պարտականութիւնները: Ընկեր Հանտալեան ըսաւ — «Մեր նախորդ սերունդէն առացած մեր կտակը վաղը մենք կրնանք վստահիլ Նոր Սերունդին եւ ըսել մենք մեր կարելին ըրինք եւ դուք ալ պիտի ջանաք ձեր կարելին ընել մինչեւ որ ունենանք մեր ազատ եւ անկախ միացեալ Հայաստանը»:

Ընկեր Բալուեան յիշեց իր պատանեկան շրջանէն: Երբ 1919ին մէկ Հայ մէկ ոսկիի նշանաբանով կը հաւաքէին Արաբներու եւ Թուրքերու քով գտնուող Հայերը այսօր ալ մենք նոյն նշանաբանով պէտք է ըսենք անդամագրել «մէկ Հայ Նոր սերունդական» կը նշանակէ փրկել մէկ Հայ ձուլումէ: Ահա այս նպատակաւ է որ մարտ ամիսը որոշուեցաւ Նոր Սերունդի Օր:

Ընկեր Դաստաւրեան բացատրելով Նոր Սերունդի դերը գաղութահայերու մէջ յայտնեց որ պիտի գայ օր մը երբ պիտի ամփոփուինք բոլորս ալ մեր պապերու հայրենիքը:

Բանախօսութիւններէն ետք ներկայացուեցաւ զաւեշտ մը Նոր Սերունդի անդամներուն կողմէ, բոլորն ալ առաջին, անգամ ըլլալով բեմ կ'ելլէին: Շնորհիւ ընկեր Բ. Հայկէշեանի ջանքերուն շատ յաջող կերպով ներկայացուեցաւ:

Օրիորդներ Անիւ եւ Աղաւնի Զատրճեան, ընկերներ Գ. Դաւիթեան, Յ. Պետոեան, Ժ. Տէրտէրեան, Լ. Սէֆէրեան, Գ. Պօյաճեան, Գ. Միքայէլեանի կողմէ:

Գեղարուեստական մասը վերջացած ըլլալով խնճոյքի մասը եւ այս առթիւ սեղանապետը իր պերճախօսութեամբ ուրախ մթնոլորտ մը ստեղծեց եւ ուրախութիւնը շարունակուեցաւ մինչեւ կէս գիշեր:

Գ. Սեղանապետը շեշտեց մասնաւորաբար որ չի բաւեր միայն հայ ըլլալ պէտք է ներշնչել Նոր Սերունդի մէջ հայ ոգին: Խօսք առաւ նաեւ ընկեր Խանասորցին որ եկած էր Փարիզէն: Ընկերը պատմեց իր հին յիշատակներէն եւ կոչ ըրաւ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԿԻԻԼԼԻՆ

ԿԱՐԱՊԵՏ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻՆ

Լազուր երկինք: Դէմքին վրայ ծեփ ծեփ, խոշոր ու մանտրտիկ աստղեր: Ուս ուսի, այնքան ցածլիկ՝ որ կարծէք, քիչ ետքը՝ կէս գիշերին, մեր մեկնելէն վերջը, բարձրիկ լեռներուն վրայէն, սարերէն ու վերի կապոյտէն ովկէանէն վար թափելով դաշտերուն, կարճուկ բլուրներուն վրայ պիտի թառին որպէս կայծոռիկներ:

Բարտիները՝ սլացիկ, առատ ու հաստաբուն գետեզերքներուն վրայ,սօսափիւնով, մինչեւ աստղերը կը հասնին, կը շօշափեն, կը լոգցնեն իրենց գագաթները այերին մէջ ու լուսնկան, աղուոր, կը համբուրեն, որուն կեանքը հազիւ քանի մը օրով կը բաժնուի ծնունդէն:

Լուսնկան, անոյշ ու հմայիչ, գեղի աղջիկներուն ու մանչերուն սիրահարն է... որոնք այնքան կը սիրեն, կը պաշտեն ամէն մէկը իր տաք սըրտածին նմանցնելով ու ժամեր, ժամեր դիտելով, զրոյց ընելով իր հետ ....:

Լուսնկան, սիրակարօտ, հանդարտիկ ու մելամոյշ իր նայուածքովը կը դիտէ վերէն, մեզ՝ երեք պարմանիներս այդ պահուն, բարձրուղէշ բարտիներու բացերէն, մեր աչուըներուն մէջ թափելով ու դրոշմելով իր նայուածքին քաղցրութիւնը, անուշութիւնը:

Դաշտային աշխատանքէն տուն դառնալու ատենը շատոնց անցած է: Սակայն, մենք՝ երեք պատանիներս կը յամառինք դանդաղիլ տակաւին, լուսնկայէն գոյացած բարտիներու առէջ առէջ ստուերներուն մէջ, գետեզերք, մէկ կողմէն մտիկ տալով ծղրիթներու գեղգեղին, խմբերգներու մեղեդիները անզուգական, ու միւս կողմէն դիտելով լուսնկային՝ մեր սիրահար, բարտիներու բարձրիկ թեւերուն թառած, ծաղկուն ու ժպտուն երեսը որպէս կարապի շերտիկ ....:

— Լուսնկան, լուսնկային նայեցէք, տղաք, թեւերը երկարած ու մատովը ցոյց կուտայ Աշոտ, բարտիներու ճեղքերէն, ան կը նմանի ճիշդ սիրածիս [illegible] կամար:

Երեքս ալ, սեղմուած կուշտ կուշտի,մեր անմեղունակ աչուըները կը յառենք իրեն ու անթարթ, անկշտում կը դիտենք զայն, որը կարծէք, գեղացի խայտուկ աղջկան մը պէս կը սրփայ, կը շիկնի կը մարմրի հալելու աստիճան մեր նայուածքին աւելի աւելի, աւելի բարակնալով ու ճղուելով ....:

— Չէ, կ'ըսէ ու կ'ընդիմախօսէ Աշոտին, Գնէլն ալ վկայ բռնելով ....: — Չէ, քու նշանածիդ ընքուիները աւելի հաստ, տատ ու ուղիղ են: Ան կը նմանի ճիշդ իմ նշանածիս... ընքուիներուն ծիրանի գոտի, նշաձեւ աչուըներուն վըրայ: — Կը նմանի, նաեւ— կը յարէ Գնէլ. — Մեր ոսկեթոյր ճնճուղին սրուկ եղջիւրներուն խչտիկ, խչտիկ:

Լուսնկան, կամար, կամար ....:

★

Յունիսեան գաղջ գիշերներէն մէկն ներսերէն դուրս հանած՝ տանիքներուն վրայ թառեցուցած են աղջէն:

Ո՜վ պիտի հանուի անգամ մըն ալ, քանի որ ցայգին ճամբան աւելի կարճ է քան թէ արեւմարէն, մթնշաղէն՝ աղին, անքան, ընկերներուս հետ անցուցած ժամանակը հոն՝ գետեզերքի բարտիներուն տակ:

Ու հագուստներովս կ'երկննամ տեղանիս (անկողինս) վրայ, աչուըներուս մէջ թաղած մեր երկինքին վրայի բուռ սուռ աստղերը:

Աստղերը մեր գեղին երկինքին: Առատ,կայծկլտուն ու փունջ փունջ: Աչքերուս դիմաց կը պլպլան, կը շողշողան: Պահ մը կը փորձեմ հաշուելու զիրենք մեր տանիքին տարածութեան չափ տեղը: Շուտով, շուտով հարիւրաւոր, հազարաւոր, հազարաւոր....: Հազիւ անկողինիս լայնութիւնը հաշուես դումարիս մէջ առած միայն կը խանգարուի: Հաշիւը կը փախի մտքիս տարրուկէն: Մանաւանդ, կը նայիմ, կը տեսնեմ,որ հաշուըուած աստղի մը քովիկէն յանկարծ նոր մըն ալ երեւան կ'ելլէ, մինչ՝ քիչ առաջ չկար ան:

Կը յոգնիմ: Կը խփեմ աչուըս: Պահ մը ետք կրկին կը բանամ, կը տեսնեմ՝ աստղերը նօսրացած, բարձրացած են տասնապատիկ անգամը:

(1)

Ն. ՇԻՆԱԿԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՍԱՍՈՒՆ.— Ձեռնարկ Սասնոյ հայրենակցական Միութեան Հալէպ, 1948 տպարան «Նայիրի»:

Նոր Սերունդին որ վաւ պահէ Խանասորի յիշատակը: Եւ այս առթիւ շրջանիս Նոր Սերունդի խումբը մկրտեց «Խանասոր խումբ» կը քահայրութեամբ Պ. Յովսէփ Ջաղացպանեանի որ խումբին նուիրեց 7000 ֆրանք:

Նուիրեցին ըրին Պ. Թ. Գալիկեանէ 2000 ֆր., ընկեր Ս. Յովհաննէսեան 1000 եւ ընկեր Ա. Գամտիլեան 1000: Խնջոյքի ընթացքին ազգային եւ յեղափոխական երգերով սրահը կը թնդար:

ԼՐԱՏՈՒ

Կառավարութեան այժմէն իսկ տուած որոշման համաձայն, կարելի չէ որ թերթերը ամէն օր վեց էջի վրայ հրատարակուին: Գինին գալով, հաւանաբար 7 ֆրանք պիտի ըլլայ այն թերթերուն համար՝ որոնք շաբաթը երեք անգամ վեց էջ կը պարունակեն: Սակայն, այս գինը պարտաւորիչ պիտի չըլլայ. այս կարգի թերթերը կրնան աւելի ցած գին մը որոշել:

ԶՕՐ. ՔԱԹՐՈՒԱՅԻ տեղ՝ որ հրաժարեցաւ, Մոսկուայի դեսպան անուանուեցաւ Իվշաթէնկօ:

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱԿԱՆ ժողովին մէջ վիճարանութեան դրուեցաւ մէթրոյի եւ օթօպիւսի գինը աւելցնելու խնդիրը: Հակառակ եղած ընդդիմութեան, փոխադրութեանց վարչութեան ներկայացուցիչը յայտնեց թէ՝ ընկերութեան ելմտացոյցի բացին պատճառով, հաւանական է որ հարկ ըլլայ տոմսակներու գինը բարձրացնել, կարեւոր համեմատութեամբ մը

Զարմանալի է որ, մինչ կառավարութիւնը գիները իջեցնելու համար պայքար կը մղէ այս պահուս, ինք է որ կը խորհի բարձրացնել զանոնք իր հակակշիռին տակ գտնուող ձեռնարկներուն մէջ:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԻՈՅ եւ Ֆինլանտայի միջեւ դաշնագիր մը կնքելու համար Մոսկուայի մէջ կատարուելիք բանակցութիւնները վարող Ֆինլանտական պատգամաւորութեան մեծամասնութիւնը համայնավար կամ համայնավարութեան հակում ունեցող անձեր կը բաղկանայ:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՄԵԾ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ Վիէնի մէջ, կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վիէնի կոմիտէի կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին, Հ. Յ. Դ. Օհանջանեան Ակումբին մէջ, կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆԴ ՍԱՄՈՒԷԼ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ::

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ֆրանսահայ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ եկեղեցիներու նախագահ վերապատուելի Փրոֆէսէօր ԽԱՅԻԿԵԱՆ կը խօսի ամէն կիրակի առաւօտ ժամը 10.45ին, 58 rue Madame ժողովասրահին մէջ, «Սուրբ Լուսաւորչի Նոր Վերապի կեանքը», այս կիրակի օրուան նիւթն է: Métro St. Placide կամ Notre Dame des Champs:

ՎՐԻՊԱԿ.— «Տէր, լըէ ողնպէս» քերթուածին (Յառաջ, երեքշաբթի 9 մարտ) 5րդ տունին առաջին տողը կարդալ «կանգուն բայց հին է ադոբիս այսօր»:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ
«ԱՐՄԵՆԻԱ» ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

Կիրակի 18 Ապրիլ ժամը 16ին, Rue d'Algerի թատրոնին մէջ Մարսէյլ: Ամբողջովին Նոր յայտագրով, հայերէն, ֆրանսերէն, իտալերէն, ռուսերէն ընտիր խմբերգներով:

Տոմսերը ճիտուել երգչախումբի անդամներուն մօտ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Յակոբ Թանթանեան, ընիկ Քէսապցի, կը կարծուի թէ Լիոնի շրջանը կը գտնուի: Ողջ կամ մեռած ըլլալը գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել Aram Sarkissian, Journal Arevelk, B. P. 372, Alep-SYRIE:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ պատուաւոր սպասուհի մը: Դիմել՝ ԱՐՄԷՆ ՍԱՐԱՖԵԱՆԻՆ: 18 rue Mélingne,Paris:

Պ. ԶՕՊԱՆԵԱՆԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Յառաջիկայ Մարտ 20ի շաբաթ օրը ժամը 5ին, Պ. ԶՕՊԱՆԵԱՆ, Հայ Ուսանողական Տան մէջ (57 Bld. Jourdan), պիտի վերսկսի իր դասախօսութեանց շարքը, զոր ընդհատած էր իր Պելճիքա ճամբորդութեան հետեւանքով: Այդ օրուան իր դասախօսութեան նիւթը պիտի ըլլայ «Հայ գրականութիւնը՝ վերջին քառորդ դարու ընթացքին՝ Խորհ. Հայաստանի եւ արտասահմանի մէջ»: Յաջորդ դասախօսութիւններուն, որոնք տեղի պիտի ունենան, տասնըհինգ օրն անգամ մը, շաբաթ օր, ժամը 5ին, նիւթը պիտի ըլլայ՝ «Հայոց հին գրականութիւնը՝ դասական հայերէնով»:

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ
ԿԸ ՏՕՆԷ ԻՐ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ և ԻՐ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հանդէսը տեղի կ'ունենայ կիրակի 14 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սորպոնի «Amphitéâtre Richelieu»ի մէջ, հովանաւորութեամբ Ա. ԱՐՔ. ՍԻՐՄԷԵԱՆԻ, կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի:

Տոմսերը 100 ֆրանք, կը ծախուին գրատուններ Բալուեան, եւ Սամուէլ, Մարի Նուպար Ուս. Տան մէջ եւ հանդէսին օրը տեղւոյն վրայ:

ԱՆՈՒՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 21 Մարտ, ժամը ճիշդ 20ին
Գազա տ'Իթալիայի սրահին մէջ

Բացառիկ ներկայացում Յ. Թումանեանի մահուան 25ամեակի առթիւ:

Ղեկավարութեամբ Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Կը մասնակցին Օր. ԱՆԺԷԼ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Անուշ), Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԷՀԹԷՐԵԱՆ (Սարօ), Պ. Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ (Մօսի) եւ Օր. ԱՆԻԹԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ (պար):

ՍԻՓԱՆ երգչախումբը եւ Ռատիոյի նուագախումբը (60 հոգի):

Տոմսերու համար կանխաւ դիմել հետեւեալ հասցէներուն.— Տիկին Զաթիկեան, Պ. Թէլեան (Պոմոն), Պ. Պ. Մանուկեան (rue Nationale), Զրպաշեան, Թումայեան, Ազգ. Առաջնորդարան, (Տօքթ. Սիվրիհիսարեանի), Պետիկեան եւ Շ. Փիրանեան (7 եւ 25 rue Berlioz):

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ազգային անզուգական գործիչներ Տօքթ. Համօ Օհանջանեանի եւ Նիկոլ Աղբալեանի յիշատակին, տեղի կ'ունենայ 14 Մարտ, կիրակի առաւօտեան, մասնաւոր պատարագով Պոմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ: Նախաձեռնութեամբ Ֆր. Հ. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին, կը հրաւիրուին բոլոր ազգային կազմակերպութիւնները ներկայ գտնուիլ յարգելու համար անոնց անմահ յիշատակը:

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ
ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է բաժանորդագրութիւնը ութերորդ տարուան համար (1948).

Ֆրանսա, Ալժերիա, Մարոք	400 Ֆր.
Անգլիա, Ամերիկա, Կիպրոս, Պաղեստին Քանատա	500 Ֆր.
Մնացեալ երկիրները	450 Ֆր.:

Դիմել Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, 17 rueDamesme, Paris (13)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Տիկին Սօսէ, Սեբաստիա փաշայի կինը: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Պ. Տարոյեանին, 4 Impasse Abovian, La Cabucelle, Մարսէյլ:

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հայ Արենուշներու տարեկան ցերեկոյթը Մայիս 16ին, Կիրակի ցերեկէ վերջ, Սալ Մազընոյի մէջ: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ փոխադրուած է իր նախկին հասցէին 6 Cité Martignac (111, rue de Grenelle): Հեռաձայն 24—97, Métros Invalides, Chambre des Deputés կամ Solférino:

THÉATRE ANTOINEի ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՅ

ՄԱՅԻՍ 25ին, մեծ պատրաստութեամբ կը ներկայացուի ՀՐԱՉ ՏԱՐՕՆԵԱՆԻ Նոր թատերգութիւնը: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Տէր եւ Տիկին Եղիա Եղիկեան, Տէր եւ Տիկին Պօղոս Եղիկեան, Այրի Տիկ. Եղիկեան, Տէր եւ Տիկ. Աստուր Կարուեան, Տէր եւ Տիկ. Գէորգ Տօփիկեան, կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց զաւակին ու եղբօրորդւոյն

Պ. ՊԵՏՐՈՍ ԵՂԻԿԵԱՆի մահուան քառասունքի առթիւ այս կիրակի յետ պատարագի, Մարսէյլի Փրատոյի մայր եկեղեցին: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող ազգականները ու բարեկամները:

ԹԷՅԱ ԵՂԱՆ.— [illegible] Մարկիլէի Ֆր. Կապոյտ Խաչ. [illegible] այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8—12, տեղւոյս եկեղեցւոյ սրահին մէջ, կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ համակիրները: Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

[illegible]

Հ. Յ. Դ. Եգիպտացիի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ 13 Մարտ, 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը, բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ.—

ՎԱԼԱՆՍԻ ընկերներու ընդհանուր ժողովը՝ շաբաթ, 13 Մարտ երեկոյեան ժամը 8ին, Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ:

Ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ:

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ «Վարդանեան» կոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 78 rue Rabelais դպրոցի սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԼԻՈՆ.— ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները եւ սանուհիները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, 78 Rue Rabelais, դպրոցին սրահը: Ընկերուհիներէ կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Մարսէյլի շրջանի ներկայացուցչական ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 18ին Bar Pigalleի մէջ, Bld. Dugomier: Ներկայանալ լիազօրագիրով եւ ըլլալ խիստ ճշդապահ:

Հ. Յ. Դ. Պանեքօ Քաջանի «Արծիւ» ենթակոմիտէին ժողովը շաբաթ ժամը 8.30ին, «Հրայր» ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵ՛Ր...
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք...

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՔԱՂԱՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

29 Մարտ, Զատկին Բ. օրը ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, ՍԱԼ ՄԱԶԸՆՈՅԻ ՄԷՋ:

Ձեր տոմսերը եւ սեղանները ապահովեցէք Պ. Շալճեանէ Rue Valdonne, St. Jerome, Պ. Պետիկեանէ 7 Rue Berlioz, Պ. Սամուրեանցէ 15 rue des Ferras, Պ. Քէօսէեանէ 11 Place Jules Guesde, եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին անդամներէն:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

Կը տօնուի Մարտ 13ին, շաբաթ գիշեր մինչեւ լոյս, Հ. Յ. Դ. Տէսինի Տան մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. Ֆրանսայի Շրջ. վարչութեան: Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի եւ Տէսինի կոմիտէներուն եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Լիոնի, Տէսինի, Վիէնի, Վալանսի, Ռոմանի, Սէնթ Էթիէնի, Սէն Շամոնի եւ Կրընոպլի մասնաճիւղերու:

Կը նախագահէ ընկեր Ա. ԹԱԹՈՒԼԵԱՆ

Կը խօսին ընկեր ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ եւ ընկեր Ա. ՓԱՓԱԶԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին. Սինէ «ՂԱԶՕ» կը ներկայացնէ Նոր Սերունդի կեանքէն առնուած ժապաւէն մը: Կէս գիշերէն վերջ ընկերահամակ–րական խնջոյք: Մուտքը ազատ է:

Այրի Տիկին Զարուհի Գասպեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Ա. Գասպեան, Տէր եւ Տիկ. Կ. Գասպարեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Ա. Ղազարեան (Պէյրութ), Տէր եւ Տիկ. Ա. Գանճոյեան (Տէօլ), Տէր եւ Տիկին Մ. Սվազլեան, Տէր եւ Տիկին Լ. Թաշճեան (Լասիոթա), Տէր եւ Տիկ. Գ. Մկրտիչեան (Պէյրութ), Տէր եւ Տիկ. Վ. Դատոյեան, Տէր եւ Տիկ. Ս. Հայրոյեան, Տէր Եղիշէ Քհնյ. Մխիթարեան եւ երիցուհին (Ամերիկա), ազգականներ, բարեկամներ եւ հայրենակիցներ, խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն, ամէն անոնց որոնք անձամբ, նամակով եւ հեռագիրով ցաւակցութիւն յայտնեցին, իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, քեռորդւոյն, հօրեղբօրորդւոյն կեսրահօր, աներհօր, ազգականին, բարեկամին եւ հայրենակիցին.

Պ. ՔԷՐԻՄ ԳԱՍՈՅԵԱՆի

որ կնքեց իր մահկանացուն 44 տարեկան հասակին, 18 փետրուար 1948 Չորեքշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին ցաւալի արկածով մը:

ԾԱԽՈՒԻ ՏՈՒՆ

[illegible] արուարձանի մը մէջ ելքը տնեցող տուն մը որ ունի կեդր. ջերմութիւն, կազ, ելեկտրականութիւն, երկու խոհանոց, լուացարան, պարտէզ եւ 165 մեթր քառակուսի պտղատու ծառերով պարտէզ մը շրջապատուած պատով, ծախու է: Դիմել Պ. Երամեանի 49 Ave. de Fredy Villemomble, Seine:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

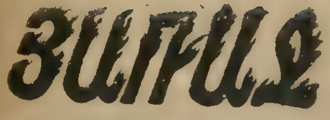

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 13 MARS 1948 Շաբաթ 13 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5290-Նոր շրջանի թիւ 899 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՐՏ

Գիւղացին ու երկրագործը, ընդհանրապէս, չեն սիրեր Մարտ ամիսը որ «դառնուկի պէս կու գայ եւ գայլի պէս կը մեկնի»։

Աշխարհի մեծամեծ քաղաքագէտներն ալ ունին իրենց նախապաշարումները գարնան առաջին ամսուան մասին, եւ առանց մտահոգութեան չէ որ կը դիմաւորեն զայն՝ քանի մը տարիէ ի վեր։

Արդարեւ, որքա՜ն չարաբաստիկ եղաւ մարտը՝ գերագրական խելագարին գահակալութենէն ետք։

1935ի Մարտ 16ին, Հիթլէր կը վերահաստատէր զինուորական պարտաւորիչ ծառայութիւնը՝ բռնաբարելով Վերսայլի դաշնագրին տրամադրութիւնները։

1936ի Մարտ 7ին՝ Հիթլէր - ռազմատէր ու կոտւազան ժողովուրդի մը Երգաց Առաջնորդը — կը գրաւէր Հռենոսը եւ քուրջի կտորի մը կը վերածէր Լոքառնոյի դաշնագիրը ինչպէս, իրմէ քսան տարի առաջ, իր կայսրը, քուրջի վերածած էր ուրիշ միջազգային համաձայնութիւն մը։

1938 Մարտ 12ին նոյր օրերու Ներոնը, կ'արշաւէր Աւստրիա՝ իրականացնելով Անշլուսը զոր յաղթական Դաշնակիցները կը նկատէին այնքա՜ն վտանգաւոր Եւրոպայի ապահովութեան տեսակէտէն։

1939ի Մարտ 15ին, Գերմանիոյ «անպարտելի» բանակները կը գրաւէին Չեխոսլովաքիան ողջ «ընտրեալ ցեղը» ապահով ապրի։ Եւ գինուի։

Յաջորդ դէպքերը, ծանօթ ամէնուն, ուղղակի հետեւանքն են, անհաւասարակշիռ ու ամբարտաւան Աւստրիացիին «քաջագործութեանց»։

X

1948 Մարտ։

Աւելի բարեբաստիկ ու մխիթարական չեն եղելութիւնները։

Քանի մը շաբաթ առաջ, Կոմինֆորմին Կարմիր Թաթը՝ պողպատէ վարագոյրէն ներս կը քաշէր դրացի Չեխոսլովաքիան, ի գործ դնելով ճիշդ այն միջոցները որոնց շնորհիւ խորհրդային ծիրին մէջ բանտարկուեցան պալքանեան երկիրները Սեւ Ծովէն մինչեւ Ադրիականի ափերը։

Երկու օր առաջ եղերական վախճանը արտաքին նախարար Մազարիքի։

Անձնասպանութիւն մը որ տեսակ մը ազդանշան է այն դէպքերուն որոնք հետզհետէ կրնան պատահիլ այդ տարաբախտ հայրենիքին ներս։

Տասը օր առաջ, Ֆինլանտան, փոքրիկ պետութիւն մը որ «1939ի Նոյեմբերին կը վտանգէր Խորհրդային Միութեան ապահովութիւնը», հրաւէր կը ստանար բարեկամական դաշնագիր մը — եւ զինակցութիւն մը — կնքելու համար իր մեծազօր դրացիին հետ։

Հրաւէր, ճիշդ այն օրերուն երբ Ֆինլանտա կը պատրաստուէր խորհրդարանական ընտրութեանց որոնք տեղի պիտի ունենան յուլիսին եւ որոնց մէջ Համայնավարները մեծամասնութիւն շահելու յոյս չունին։ Կամ չունէին մինչեւ երէկ։

Այս ամիս Լոնտոնի մէջ գումարուեցաւ երեք դաշնակիցներու խորհրդաժողովը որուն մէջ կարեւոր որոշումներ տրուեցան Գերմանիոյ մասին։

Յառաջիկայ շաբթու Պրիւքսէլի մէջ, կը ստորագրուի արեւմտեան խմբակցութեան դաշնագիրը եւ կը գումարուի Մարշըլի ծրագրին օգտուող 16 պետութեանց խորհրդաժողովը։

Մոսկուա կը բողոքէ իր երբեմնի դաշնակիցներուն այս խաղերուն դէմ իսկ արեւմտեան երկիրներու մեծամեծները կ'ազդարարեն ժողովուրդներուն եւ արդէն կը խօսին երրորդ աշխարհամարտի մը մասին։

Կրնայինք տակաւին յիշել Պաղեստինը, Յունաստանը, Ֆրանսայի ներքին տագնապը, Անգլիոյ տնտեսական ծանրակշիռ կացութիւնը եւ շարք մը ուրիշ երեւոյթներ որոնց ամբողջութիւնը կարծես, կ'արդարացնէ քաղաքական աշխարհին նախապաշարումները։

Այսպէս կամ այնպէս, բացառիկ ճիգ ի գործ պիտի դրուի կանխելու համար աղէտ մը որ ձեւ ու մարմին կը ստանայ, ընդհանրապէս, մարտ ամսուն ինչպէս միամտօրէն կ'ենթադրեն Լոնտոնի կամ Ուաշինկթընի մէջ։

Ժ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ» ՀԱՆԴԷՍԸ

Օշականի մահուան լուրը ցնցեց բոլորը։ Բնական էր որ Արեւելքէն մեզի եկած այն խումբ մը տղաքը որոնք ի հաշիւ հայ ժողովուրդին կը մաշեցնեն Ֆրանսայի գիտութեան եւ արուեստի տաճարներու սեմերը, նոյնպէս զգային այն մեծ սուգը զոր կրեց հայ գրականութիւնը, եւ Հայ մշակոյթը, այս կորուստով։

Երիտասարդ են տակաւին անոնք, հազիւ թէ ժամանակ ունեցած են ճանչնալու իրենց ժողովուրդին հին ու նոր փառքերը, բայց մաքուր է իրենց հոգին եւ «Մեծերու» հաշիւները չեն խաթարած զայն։

Ու ահա պատարուն շարժում մը, յատկացնելու համար իրենց հանդէսը ի յարգանս մեծ վարպետին։

Այսքան մը գիտակցութիւն չունեցան անոնք որոնք երդում պատառ կ'ըլլան օրն ի բուն «Հայրենասիրութիւն» ընելով շլացնելու համար միամիտներու աչքերը։

Տղոց հանդէսը, նոր թափով մը հրապարակ կ'իջնէ վաղը, Սորպոնի սրահին մէջ, բացման հանդէսով մը։ Ուրո՞ւ համար հաճոյք չէ տեսնել զիրենք, երբ աշխատանքի իրենց ժամերէն գողնալով, կ'ուզեն զոյն ու ձեւ տալ իրենց հաւաքական կեանքին, ազգային ավանդներուն եւ երախտագիտական պարտք մը 60 տարի առաջ զիրենք կանխող ուսանողական սերունդի մը։

Արուեստագէտներ, իրենք ալ քուրմերը մեր մշակոյթի տաճարին, ձեռք երկարած են «Ուսանողական տան» հոյլ մը տղոց, փայլուն հանդէսով մը պսակելու համար անոնց ճիգերը։

Իսկ մենք, պիտի գիտնա՞նք մեր ներկայութեամբ գոնէ ժպիտը ծաղկումն պահել այդ հաւատքով լուսաւոր դէմքերուն վրայ եւ ըսել իրենց։ — Ահա՛ եւ մենք, ձեր կողքին, ձեզ սիրով ու գուրգուրանքով շրջանակելու համար. որպէսզի օր մը երբ տէր ըլլաք մեր արժէքներուն պահպանման եւ «պահակի» նուիրական պարտականութիւնը անցնի ձեզի, իրաւունք ունենանք բան մը աւելի պահանջելու մեր տուածէն։

ՍՕՍԻ

Այրի Տիկին Սիրանոյշ Ալէմշահ եւ Պ. Կարպիս Ալէմշահ՝ Ամերիկայէն իրենց վերադարձին, եւ Պ. Խաչիկ Ալէմշահ, խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ, նամակով եւ հեռագրով վշտակից եղան իրենց հոգեհատոր զաւկին եւ եղբօր՝

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

կսկծալի մահուան առթիւ։

Յատուկ շնորհակալութիւն նաեւ՝ Ֆրանսայի եւ գաղթաշխարհի հայ մամուլին, ազգային զանազան կազմակերպութիւններուն եւ միութիւններուն, իր երգչախումբին վարչութեան եւ անդամներուն, արուեստագէտ ընկերներուն եւ բարեկամներուն որոնք գրչով, խօսքով կամ գործով յարգեցին իր յիշատակը եւ բաժնեցին ընտանիքին խոր սուգը։

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ սկսան ծայր տալ Հիւս. Ֆրանսայի հանքածուխի հանքերուն մէջ։ Ութը զանազան հորերու մէջ բանուորները իրենց աշխատութիւնները դադրեցուցած են միաժամանակ կերպով եւ զարմանալի համաչափութեամբ մը որ կեդրոնական մարմնէ մը բխած հրամանի մը արդիւնքն է, կը գրեն Ֆրանսական թերթերը։ Գործադուլի որոշումները ձեռամբարձ քուէով տեղի ունեցած են եւ ոչ թէ գաղտնի քուէարկութեամբ։

ՄԻԱՑ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ երեսփ. ժողովի արտաքին գործերու յանձնաժողովը որոշեց Մարշըլի ծրագրին մէջ ներմուծել տրամադրութիւններ՝ որոնցմով կարելի պիտի ըլլայ զինուորապէս ալ օգնել Չինի, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ։

ՉԵԽ կառավարութիւնը բանակէն արձակած է 26 զօրավար եւ 430 սպայ, անոնց իւրաքանչիւրին տալով երեք ամսուան թոշակ։ Միւս կողմէ, սակայն պահեստի զինուորներու չորս կարգեր զէնքի տակ կոչուած են։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ելեկտրական եւ օդային կազի ընկերութիւնները որոշած են բազմանդամ ընտանիքներուն ձրի լոյս եւ կազ սահմանելու իրաւունք տալու որոշ չափով տամաթը յատկացնել։

Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութիւնը

ԺՈՐԺ ՊԻՏՈՅ ՃԱՌԸ, ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՔՈՒԷ

Ֆրանսայի Ազգ. Ժողովը երէկ լսեց Ժորժ Պիտոյի ճառը արտաքին քաղաքականութեան մասին։ Երեսփոխանները, բացի համայնավարներէն՝ որոնք կը մերժային շարունակ, յոտնկայս ծափահարեցին արտաքին նախարարը, եւ 183ի դէմ 419 ձայնով քուէարկեցին ներկայացուած վստահութեան բանաձեւը։ Պիտօ յայտարարութիւններ ըրաւ հետեւեալ խնդիրներուն մասին.—

ՍՊԱՆԻԱ.— Ֆրանքօ-սպանիական սահմանագլուխը բանալով, Ֆրանսա ուրիշ բան ըրած չեղաւ այլ՝ դարձ հանել տիրող իրական վիճակէն. Ֆրանսա միայն, ինք առանձին փակած ըլլալով այս սահմանագլուխը որեւէ դրական օգուտ առած չէր եկած անկէ. ընդհակառակն, Ֆրանսական տնտեսական շահերը մեծապէս կ ըմնասուէին այս փակումին պատճառով։ Տրուած որոշումը երբեք հանգամանք չունի փոխելու քաղաքականութիւնը Ֆրանսայի՝ որ միշտ փափաքող է որ ռամկավարական սկզբունքները յարգուին Սպանիոյ մէջ, ինչպէս ուրիշ կարգ մը երկիրներու մէջ ալ։ Խորհրդ. Միութիւնն ալ, Արժանթինի ՄԱԿի մէջ ընդունուելուն արդէն ըլլալէն ետք, իր առեւտրական յարաբերութիւններուն վերսկսաւ այս երկրին հետ։ Բան մը որ ներելի է կարգ մը երկիրներու, ներելի պէտք է ըլլայ նաեւ ուրիշներու, աւելցուց Պիտօ։

ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.— Ֆրանսա կը փափաքի որ Հիւսիսային Ափրիկէի քաղաքական, տնտեսական եւ ընկերային զարգացումը առաջ տարուի ամէնապատասխանատու եղանակով մը։

ՊԱՂԵՍՏԻՆ.— Ֆրանսա իր մասնաւոր շահերը չէ որ նկատի ունի, այլ՝ արդարութեան տեսակէտը։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.— Այս երկրին կառավարութիւնը կազմուեցաւ միջազգային հսկողութեան տակ տեղի ունեցող ընտրութիւններէ ետք։ Ցաւալի է որ ուրիշ երկիրներու մէջ ալ այս դրութիւնը չկիրարկուի։ Հելլէն խորհրդարանին ընդդիմադիր անդամները ամէնքն ալ ողջ առողջ են. երանի թէ ամէն երկիրներու ընդդիմադիրները ալ նոյն վիճակին մէջ գտնուէին …

ԻՏԱԼԻԱ.— Այս պետութեան հետ ստորագրուած մաքսային դաշինքը Ֆրանսայի Ազգ. Ժողովին պիտի ներկայացուի վաւերացման համար։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԼՈՔ.— Կեդր. Եւրոպայի երկիրները իրարու հետ կնքած են փոխադարձ օգնութեան 15 դաշինքներ։ Նոյն իրաւունքը ունենալու են նաեւ Արեւմտ. Եւրոպայի երկիրները, ազատութեան դատին ծառայելու համար։ Այս սկզբունքն է ահա զոր հինգ պետութիւնները (Անգլիա, Ֆրանսա, Հոլանտա, Պելճիքա եւ Լիւքսէմպուրկ) հռչակեցին Պրիւքսէլի խորհրդաժողովին մէջ։ «Որովհետեւ, աւելցուց Պիտօ, մեր ամէնուս պարտքն է գործադրել կամքը ամէն անոնց՝ որոնք իրենց հայրենիքին անկախութեան եւ ժողովուրդներու ազատութեան համար ինկան»։

Մազարիքի անձնասպանութիւնը

ՉԵԽ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ՍՈՒԳԻ ՄԷՋ

Հանրային կարծիքը աշխարհի ամէն կողմը կը յամառի սա տեսակէտին վրայ թէ՝ Մազարիք իր կեանքին վերջ դնել ուզած է, չկրնալով հանդուրժել Փրակայի մէջ հիմնուած համատիրական վարչաձեւին պատճառով ստեղծուած մթնոլորտին։ Չեխ կառավարութիւնը, եւ իրեն հետ օտար երկիրներու բոլոր համայնավարները, ընդհակառակն, կը ջանան ապացուցանել թէ՝ Մազարիք կատարելապէս եւ խորապէս միացած էր վերջին համայնավարական պետական հարուածին, եւ թէ օտար երկիրներու ձայնասփիւռներուն եւ մամուլին իր անձին դէմ կատարած յարձակումներն են որ զինքը յուսահատութեան մատնած էին։

Որն ալ ըլլայ ճիշդը այս երկու տեսակէտներուն, իրողութիւնը այն է որ Չեխոսլովաքիոյ մայրաքաղաքին մէջ այս պահուս կը տիրէ խորունկ սուգի մթնոլորտ մը։ Ժողովուրդը կատարեալ ապշութեան մատնուած է։ Սեւ դրօշակներ պարզուած են շէնքերուն վրայ։ Բազմաթիւ Փրակացիներ արցունքոտ աչքերով կը դիտեն խանութներու ցուցափեղկերուն մէջ զետեղուած Մազարիքի եւ իր հօրը լուսանկարները։

Կառավարութիւնը որոշած է ազգային յուղարկաւորութիւն կատարել այսօր։ Արտաքին նոր նախարարը, Քլէմէնթիս, յանուն չեխ կառավարութեան, դամբանական մը պիտի արտասանէ հանգուցեալ պետական մարդուն դերեզմանին վրայ։

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Համայնավար ներքին գործոց նախարար Նոզէք խորհրդարանին մէջ պարզեց այն պարագաները՝ որոնց մէջ տեղի ունեցած էր Մազարիքի անձնասպանութիւնը։ Այսպէս, հանգուցեալ արտաքին նախարարը, իր հիւանդութեան ծանրա –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՄԱՍԼԱՒԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Գ.

Չանչէին սլաւական ընդհանուր քաղաքականութիւն մը, որ ինքզինք պարտադրէր եւ արգիլէր եղբայրական արիւն թափելէ։ Ռուսաստանը դարձեալ հակասլաւ դիրքի մէջ էր։ Ան համաձայնեցաւ Տալմացիան կցել Իտալիոյ, որ մեծ խոչընդոտ մըն էր Խրուաթներուն եւ Սլովէններուն Սերպիոյ միացման։ Նոյնիսկ ընդդիմացաւ Լեհերու ազատագրական արդար պահանջներուն եւ Գիլդուցկին հարկադրուեցաւ իր կամաւորական ջոկատով կռուիլ Ռուսերու դէմ։ Ընդդիմացաւ չեխ անկախ բանակի մը կազմութեան ...

Հակառակ այսքան խորունկ թիւրիմացութեանց, դառնութեան, ատելութեան, կարգ մը սլաւ համոզուած ղեկավարներ, որ տարագրութեան մէջ սկսան գործակցիլ մինչեւ խաղաղութեան վերահաստատումը։ Լեհ Ազգ. Խորհուրդի անդամներ Պատերեւսքի եւ Տմովսքի, չեխ Մազարիք, Պենէշ եւ Ստեֆանիկ, Սերպ Թրումպիչ եւ Հէնկովիչ անոր կապեր պահեցին, առանց մասնաւոր համաձայն ծրագիր մը հետապնդելու։

1919—20ին, սլաւ ժողովուրդներէն շատերն ազատագրուեցան եւ անկախ պետութիւններ կազմեցին, նոյնիսկ ռուսական հողերուն վրայ։ Տարիներ առաջ, Տաթոյէվսքին մարգարէացած էր ըսելով.— Ռուսիան երբեք պիտի չունենայ այնքան թունաւոր թշնամիներ, որքան սլաւ ժողովուրդները, երբ ազատագրութեան ժամը հնչէ։ Անոնք անմիջապէս պիտի սկսին պահանջել երաշխիքներ Եւրոպայէն իրենց անկախութեան համար, ի վնաս Ռուսաստանի»։

Անցեալի այս ամփոփ խուզումէն վերջ, տեսնենք ինչ կը բանի յեղափոխական Ռուսաստանը այս մարզին մէջ։

Ցարական Ռուսաստանի ձգած ժառանգութիւնը սկսաւ հալիլ, յեղափոխութեան փոթորկոտ ալիքներուն մէջ։ Համասլաւիզմը կարծես պահ մը դադար առած էր։ Իր ճամբուն վրայ խոչընդոտ մը կար,— խորհրդային կարգերը։ Հապա Ուկրանիան։ Ուկրանիոյ Ազգ. Խորհուրդը սկսած էր բանակցիլ Դաշնակիցներուն հետ։ Ռուսերն ու Լեհերը դէմ էին անկախութեան, Սերպերն՝ տատամսէր, Չեխերը՝ կողմնակից վարչական ինքնավարութեան, Խորհ. Ռուսիոյ հովանաւորութեան տակ։ Վրայ հասաւ 1920ի ռուս-լեհական պատերազմը, որ սլաւ ժողովուրդներու հաւասարը շատ խախտեց Խորհրդային Միութեան հանդէպ։ Դարձեալ պանսլաւիզմի ամէնէն հաւատաւոր զինուորը դարձաւ Սերպիան։ Թէեւ պաղ էին յարաբերութիւնները Խորհ. Ռուսաստանի հետ, որովհետեւ Սերպիան հիւրընկալած էր Ալէքսէյէվի եւ Վրանկէլի պէս ճերմակ զօրավարներ, բայց այդ սառոյցը սկսաւ հալիլ երբ Չիչէրին, Ճենովայի խորհրդաժողովի առեն, Սերպ արտաքին նախարար Նինչիչի հետ կարծիքի փոխանակութիւն ունեցաւ որպէս Սլաւ. Կամաց կամաց թուլցան աչքերը սկսան դէպի Ռուսաստան դառնալ։ 1924ին, Խրուաթ ծանօթ գործիչ Ստեֆան Ռատիչի Մոսկուա ճամբորդութիւնը, ապա Պալուկչիչի տեսակցութիւնները Պերլինի խորհ. դեսպանին հետ, ճամբան բացին հարթեցին փոխադարձ եղբայրական յարաբերութեանց։

Չեխերը, որ ամէնէն չափաւորներն էին սլաւական շարժման մէջ, սկսան իրենց վերաբերմունքը ճշդել դրօշմ. Մազարիքի եւ Պենէշի բերնով— «Սլաւ ժողովուրդները ազատագրուած են այժմ եւ ամէնքն ալ կը կազմակերպուին ներքնապէս։ Քաղաքական պանսլաւիզմը զուրկ է որեւէ նշանակութենէ է»։ (Masaryk, La resurrection d'un Etat)։ Պենէշ աւելի եւս պարզելով հարցը կ'ըսէր. — «Սլաւական ձգտումները նշանակութիւն ունին միայն այն չափով, որչափով որ ժողովրդավար եւ յեղափոխական գաղափարներու վրայ են յենած։ Աշխարհի յեղաշրջումը, ռուսական տապալութեան աչքառու ունի, եւ որեւէ սլաւական շարժում, պիտի խանգարէ իրերու ընթացքը, վերջ ի վերջոյ յանգելու համար ռուսամոլութեան կամ ռուսականութեան»։ (Revue Slave, 1925, Prague)։

Խարխափումներու, տատանումներու եւ հաստատական ներքին մտահոգութիւններու մէջ էր սլաւական աշխարհը, երբ Հիթլերական Գերմանիոյ վտանգը աստիճանաբար կը մեծնար։

1933ին, Խորհ. Ռուսաստանի մուտքը Եւրոպայի դիւանագիտական թատերաբեմին վրայ, դարձեալ մեծ յոյսեր ներշնչեց սլաւ ցեղերուն։ Համայնավար ղեկավար շրջանակներուն մէջ սլաւ ազգերու միութեան գաղափարը սկսաւ տեղ գտնել։ Բոլոր մանր սլաւ պետութիւնները սկսան իրարու ետեւէ ճանչնալ Խորհ. կառավարութիւնը։ 1934ին համայնավար կուսակցութեան 17րդ ընդհ. ժողովին մէջ Ստալին յայտարարեց.— «Շատեր կը կարծեն որ պատերազմն անխուսափելի է բարձր ցեղերու (Գերմանիոյ) եւ ստորին ցեղերու միջեւ, ամէնէն առաջ Սլաւներու միջեւ»։ Այս խօսքերը մեծ արձագանգ գտան բոլոր սլաւ ժողովուրդներուն մէջ։

1935ին, Լիթվինով Չեխերուն ուղղած իր յայտարարութեան մէջ կ'ըսէր.— «Ես չպիտի խօսիմ մեր ամենցած ցեղային եւ լեզուական կապերու մասին, որովհետեւ անցեալին մէջ շատ է չահագործուած աշխարհակալական նպատակներով, եւ նոյնիսկ այժմ, կան ցեղապաշտ տեսութեամբ կուրացած ժողովուրդներ, որ կ'ուզեն այդ գաղափարին տակ ծածկել իրենց բարբարոս վարչաձեւերը։ Սակայն եւ այնպէս, այդ համանմանութիւնները գոյութիւն ունին մեր երկու ժողովուրդներուն միջեւ ...»։

Անշուշտ, Խորհ. Միութիւնը քիչ մը վերէն կը նայէր սլաւական ցեղային շարժումներուն վրայ, որքան ատեն որ իր արտաքին քաղաքականութեան առանցքը դէպի արեւելք կ'երկարէր, բայց իր մուտքը եւրոպական թատերաբեմին վրայ փոխեց այդ քաղաքականութիւնը եւ սկսաւ բացայայտօրէն ցեղային շարժումներուն մօտ առնել եւ կազմակերպել։

Ահա, 1939ի երկրորդ աշխարհամարտը։ Գերման բռունցքը իջաւ առաջին անգամ սլաւ ցեղերու գլխին։ Լեհաստան, Չեխոսլովաքիա եւ Սերպիա, Պուլկարիան՝ սահմռկած, Ռուսաստան՝ վարանումով եւ դիւանագիտական մութ խաղերու յանձնուած։

Ո՞րոնք էին այդ մութ խաղերը։

Վերջերս ամերիկեան կառավարութիւնն հրատարակեց 362 էջնոց հատոր մը, որ գերման արտաքին նախարարութեան երկու միլիոն փաստաթուղթերու համառօտագրութիւնն է, ռուս եւ գերման յարաբերութեանց մասին։ Ամերիկեան բանակի, 1945 ապրիլին, Հարց դղեակէն գրաւած այդ փաստաթուղթերը, ռուս մաքիավէլական դիւանագիտութեան գլուխ գործոցները կը կազմեն։

ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ

Ի՞նչ կ'ըսեն բանաստեղծները ու քննադատները

(Բ. եւ վերջին մաս)

Պատմութեան կերտած մեծանուն քաղաքները այսօր մեր սրտին չեն խօսիր, սակայն Հոմերոսին երգած քաղաքներուն անունները, ամէն սիրտէ ներս յաւերժական տեղ գրաւած են։ Համլէտ աւելի անբռնաբարելի եւ ուժեղ դէմք մըն է, քան թէ պատմութեան մեզ տուած որեւէ անունը։ Ահա, բանաստեղծութեան հմայքը։

Այսպէս բանաստեղծը, զինք կառավարող անբացատրելի օրէնքի մը հպատակ, եւ գիտունի մը կոչումին բոլորովին հակառակ, ամէն ինչ կը միացնէ իրարու, կեանքին անյեղլի յաջորդականութեամբը, եթէ նոյնիսկ, անոնք ժամանակով կամ միջոցով, իրարմէ լայնօրէն բաժնուած ըլլան։ Այս ընելու համար, ան յաճախ կ'անտեսէ միջոցն ու ժամանակը։

Ուրեմն կը հարցնենք, ի՞նչ բաներ են որ բանաստեղծը կը միացնէ իրարու։

Ան իր պապակը կը յագեցնէ կեանքին աղբիւրէն, ըմպելով՝ անոր պատկերներուն ամէնէն յստակն ու վճիտը, իրերուն՝ ամէնէն վերլիշելին, լաւագոյնը՝ երգ ու կշռոյթին։ Այսինքն այնպիսի բաներ զորս մենք կրնանք տեսնել, շօշափել, լսել, ճաշակել եւ հոտոտել։ Հոս է որ կը փաստուի ու կը հաստատուի բանաստեղծութեան պարունակած ակնյայտ գոյանիւթը։ Եւ այս միջոցով իսկ, դարերը կրցած են մեզի փոխանցել մարդկութեան անեղծ կտակները։

Բանաստեղծ մը՝ իր կոչումը արդարացուցած է, եւ իր անունը փրկած, եթէ անոր ստեղծագործութիւնը կ'արթնցնէ կեանքին հանդէպ տաք հաղորդականութիւն մը, փարում մը։ Այս զգացումը մարդուս համար շատ աւելի վստահելի ու տեւական է, շատ աւելի վեհ է, քան այն՝ որով մենք մեզ լաւ զգալու գոհունակութիւնը կը բնորոշենք։

Հաղորդականութեան ու փարումի այս զգացողութիւնը, եթէ նոյնիսկ մեր տխրութիւնը կը բազմապատկէ, որքան ժամանակ որ անիկա լաւ եւ անկեղծութեամբ արտայայտուած է, դարձեալ մենք կը վայելենք զայն բացարձակ գոհունակութեամբ։

Ուրեմն, բանաստեղծութիւնը ըլլալով կենսունակ գործունէութիւն մը, ի յայտ կու գայ համանման երեւոյթներով, այնպէս ինչպէս կեանքը կը պարզուի մեզի, ամէն օր տարբեր՝ ուրախ կամ տխուր, բայց՝ իրական, անկեղծ ու անհունապէս հաղորդական։

Բանաստեղծը այն միակ անձն է, որ տիեզերքին շուրջ կատարած իր պտոյտներուն միջոցին, կը սուզուի ու կը կորսուի իր էութեան խորերը, զինք շրջապատող իրերուն էութեան ալ խորերը, խլելու համար անոնց գաղտնիքը, ու յետոյ, բեռնաւորուած իր մոգական կողոպուտով դուրս գալու, զանոնք անկաշառ ուժով մը շուրջը սփռելու, գարնանային բեղմնաւոր փոշիներուն նման, մեր հոգիներէն ներս նոր յարութիւն մը ծաղկեցնելու համար։

Մարդկային կեանքը չունի եւ չի կրնար երեւակայել աւելի գեղեցիկ աշխարհ մը քան այն որուն մէկ աննշան մասը կը կազմէ։ Ուրախ վայրկեաններուն մէջ, երկիրը՝ կարծես ամէնուս համար իր ծոցին մէջ կը պահէ աւելի լայն բաժին մը։ Բայց այս րոպէները միշտ վաղանցիկ են, ու աշխարհը վերստին կը ծալլուի ինքն իր վրայ, ցուրտ ու առաջուընէ աւելի աղահ տրամադրութեամբ մը։ Սակայն եւ այնպէս, մարդոց մէջ պիտի գտնուին քանի մը էակներ տարօրինակ շնորհով մը բախտաւոր, ներքնատեսութեան թափանցող ուժով մը վաւերական։ Անոնց տպաւորիչ ոգիին առջեւ աշխարհը կը բանայ ու կը պարզէ աւելի նոր հորիզոններ։

Անոնց շնորհուած է կասեցնել այդ լուսաւորութեան վայրկեանները, որքան ալ կարճ ըլլան անոնք։ Ու իրենց վերստեղծելու ներշնչումով անոնք այդ վայրկեանները մեզ կը փոխանցեն նոր յայտնութիւններով։ Թէպէտեւ նոյն մեր գիտցած աշխարհն է որ մեզ կը վերադարձնեն, բայց այս անգամ, աշխարհ մը որքա՜ն այլափոխուած։ Ու մենք երջանիկ ենք որքան ատեն որ անոնց հետ ենք։

Անոնք բանաստեղծներն են։

Սակայն հարցումը կը մնայ դեռ անպատասխան,— Ուրեմն ի՞նչ է բանաստեղծութիւնը.— Հոս խօսքը կուտամ անոնց որոնք դարերու ճակատին վրայ դրոշմած են իրենց յայտնատեսութեան եւ մտքին գերագոյն կնիքը։

Գրական հարցի մը համար, օրաթերթի մը սահմանափակ ու չափուած էջերը չբաւելուն համար, ընտրած եմ միայն անուններ, որոնք իրենց օրերուն՝ կրցած են ապագան հեռատեսել եւ անոր համաձայն պարզել իրենց ըմբռնումը եւ հաղորդել զայն։ Նաեւ անոր համար որ անոնց տեսակէտները կրնան հիմա մեզի օժանդակութիւն ընել՝ մեր քննադատական կարծիքները հիմնաւորելու, եւ կամ մեր հաստատումները սրբելու, որպէսզի կարենանք ի հարկին իրենց ժամանակակից գրականութիւնները հասկնալ եւ ըմբռնել

Ընտրուած ժամանակամիջոցը քանի դարեր կը գրկէ, Պղատոնէն մինչեւ մեր օրերը, բաժնուած գլխաւորապէս երկուքի։ Յունաստանը՝ Քրիստոսէ առաջ չորրորդ դարուն, եւ Եւրոպական Վերածնունդը։

Նախ՝ նկատի առնուած են տիտան միտքերու տեսակէտներն ու վարդապետութիւնները, որոնք այսօր ալ կը ներկայացնեն անյեղլի արժէքներ եւ աւելի կամ նուազ չափով կրնան օգտակար կերպով կ'իրարկուիլ, պայմանաւ որ կարենանք մեր ժամանակներու ոգիին յարմարցնել այն ինչ որ գրուած եւ գործադրուած է դարեր առաջ։

Յետոյ, լայն բաժին յատկացուած է բանաստեղծներուն՝ ծանրանալով աւելի անոնց քննադատական ճաշակին եւ կիրարկած սկզբունքներուն վրայ, առանց մոռնալու սակայն պէտք եղած վերապահումը, երբ անոնք ալ այս կամ այն կերպով վարդապետական շփոթումներու մէջ կ'իյնան։

Քննադատներէն ընտրած եմ մանաւանդ անոնք, որոնք ապրած՝ արուեստի շատ նուրբ գործերուն վերլուծումներու միջոցին, հետաքրքրուած են բանաստեղծութեան մտաւորական ձեւակով, եւ զայն աւելի վեր բռնած։

Կ'անդրադառնամ նաեւ, Հորասի, Ա. Բօբի, եւ Պուալոյի վարդապետական — ուսուցողական տեսակէտներուն վրայ, որոնք ներկայ ըմբռնումով շատ բան կորսնցուցած են իրենց արժէքէն եւ օգտակարութենէն, չըսելու համար վնասակար իսկ, մեր օրերուն բանաստեղծութեան ոգիին։

Սակայն այս մեծ միտքերը, իրենց ամբողջական գործերով այնքան խոր դրոշմ մը ձգած են իրենց ժամանակակից բանաստեղծներուն եւ թէ անոնց յաջորդներուն վրայ որ, կարելի չէ, անոնց բանաստեղծութեան մասին յայտնած գաղափարները անտեսել, եթէ կ'ուզենք այդ ուղղութեամբ ապրած բանաստեղծներուն եւ քննադատներուն գործերուն վրայ յստակ կարծիք մը ձեւել։

Օրինակի համար, Հորասի Ars Poeticaն,— որմէ Պուալոն ալ մեծապէս օգտուած է.— իր ամէնէն տկար գործը կը նկատուի, մանաւանդ բանաստեղծական ըմբռնումի նկատառումով։ Անոր շատ աննշան մէկ մասը, պարզ խրատական մը, ինքզինք բանաստեղծ կարծող երիտասարդի մը ուղղուած, բանաստեղծներու ու շատ մը քննադատներու սայթաքումին պատճառ եղած է։ Մեր մէջ, Օշական, եթէ յիշողութիւնս չի խաբեր, իբր քննադատ շատ կողմէն տուժած է, անոր հետեւելով։ Մինչեւ իսկ իր քննադատութեան

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Անցեալ Օգոստոսին, Փարիզէն քիչ հեռու Moissonի անտառին մէջ կազմակերպուած միջազգային ճամբարին իր պատուաբեր մասնակցութիւնը բերող Հայ Արինէրու Միութիւնը՝ որ գնահատուեցաւ բոլոր երկիրներու սկաուտ պետերէն, այս անգամ իր Փարիզի շրջանը՝ Մարտ 7ի կիրակին կազմակերպած էր տարեկան հանդէս մը, Salle de la Chimieի սրահին մէջ։

Առանց աղմուկի, լռութեան մէջ աշխատող այս միութեան ցերեկոյթին քիչ մը վարանումով գացի՝ յաջողելու կասկածէն մտահոգ, այնուհետ կիրակին ո՞վ սրահի մը մէջ փակուած պիտի անցնէր։ Հանդէսը բացուեցաւ Արենուշներու Նորակազմ խումբով որ 1937էն ի վեր գոյութիւն ունենալէ դադրած էր։ Վերջին երեք ամսուան ընթացքին նոր եռանդով վերակազմուած այս խումբը, շատ արժէքաւոր խմբապետուհիէ մը՝ Օր. Ա. Գչիկեանէ ղեկավարուած, մեծ յաջողութեամբ տարաւ իր բաժինը, երգի, պարի եւ զանազան խաղերու մէջ։ Ծանրակշիռ ու սրահը ծայրէ ծայր լեցնող բազմութիւնը ներկաներուն երկարատեւ ծափահարութիւններով իր գնահատանքն ու գոհունակութիւնը կը յայտնէր այս նորահաս խումբին։ Ինչպէս հաճելի էր հայ աղջիկներուն մայրենի լեզուով արտայայտուիլը բեմին վրայ, եւ որ մեր սրտերը կը լեցնէր ազգային հպարտութեամբ։ Ընդհանուր պետ՝ Տոքթ. Գուրգէն Մեծատուրեան խօսելով կատարուած աշխատանքին մասին, գնահատումը ձգելով սրահը լեցնող ժողովուրդին, շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր օտար եւ հայ կազմակերպութիւններուն եւ անգամ մը եւս վստահեցուց ներկայ հասարակութիւնը որ ամէն հայ պատանի եւ պատանուհի որ մաս կը կազմէ Հայ Արինէրու Միութեան, հոգիով ու ըղձացումով Հայ է եւ պիտի մնայ որպէս այդ ծառայելու իր ազգին ու հայրենիքին։

Նմանապէս խօսեցան երեսփոխան MarcSagnier եւ ճամբարի տնօրէն Պ. Arnault, վեր հանելով հայ սկաուտներու գովելի աշխատանքը Միջազգային բանակումի ընթացքին եւ այլուր։ Վերջին խօսողն էր Հայ Արինէրու Միութիւնը հովանաւորող մարմնի նախագահ՝ Պ. Ն. Զամքըրճեան որ շեշտելով սկաուտութեան բարձր նպատակը, կոչ ըրաւ այդ ազնիւ նպատակին շուրջ համախմբուիլ եւ ըլլալ օգտակար ազգին ու մարդկութեան։ Աւելցնելով թէ պիտի աշխատինք աւելի գիտական հիմերու վրայ դնել շարժումը։ Կարճ դադարէ մը՝ ետք արիները եկան բեմ, տեսարանը եւ յուզիչ էր եւ խրախուսիչ, կենդանի պատկերներու թէ սկաուտական խաղերու, պարերու եւ եղանակներու մէջ, ինչպէս նաեւ արտասանութեան եւ դերակատարութեան դժուար գործին մէջ, ամէն մէկ հայ տղայ գիտակից իր դերին, ներդաշնակ շարժումով եւ ճկուն, լաւ արտասանող եւ վարժ դերասան, կատարեց իր դերը կատարեալ յաջողութեամբ։ Անվերապահ կերպով կարելի է ըսել որ բոլոր տղաքը շնորհաւորելի են եւ ամէն գովեստի արժանի։ Շատ դիւրին է հետեւցնել որ այս օտար միջավայրին մէջ, հայ նորահաս սերունդին իր մայրենի լեզուն սահուն կերպով սորվեցնել ու դեր կատարելու պատրաստել, ինչ աշխատանք է ներկայ պայմաններուն տակ։ Անկեղծ սրտով ըսի «Ապրիք տղաք», եւ հակառակ որ սկեպտիկ քայլերով ներս էի մտեր, սրահին այդքան մեծ բազմութիւնը եւ մանաւանդ շատ խանդավառ մթնոլորտը, պարտք դրին վրաս որ հիացումով արտայայտեմ իմ շնորհաւորութիւնները Հայ Արինէրու Միութեան, իրենց կատարած գեղեցիկ աշխատանքին համար որ տարբեր են առանց հրապարակի ազմկերու։ Փարիզի հայութիւնը հաճելի տրամադրութեամբ թողուց սրահը եւ մաղթեց որ շարունակուի այս մեղուաջան աշխատանքը։—Թղթակից

վերջերս ստացած տարրամուութեան ու անհեթեթ խարխափումներուն՝ արդիւքը պէտք է փնտռել հոն։

Այս յօդուածաշարքին յաջորդող Սփիւռքի վերնագրով դրութեան մէջ պիտի անդրադառնամ այս կարծիքիս մասին մանրամասնօրէն եւ փաստերով։

ԶԱՐԵՀ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՊՕՂՈՍ ՄՇՀՈՅԵԱՆ

Ցաւով իմացայ հայրենակից Պօղոս Մշհոյեանի մահը որ տեղի ունեցած է Թեհրանի մէջ։ Պօղոս ծնած Տարօնի Նորշէն գիւղը, ուրկէ էր հանրածանօթ հերոսական ընտանիքէ մը։ Թուրք դաշնակցական եւ կորիճ յեղափոխական՝ Գէորգ Չաւուշի խումբի ութը անդամներէն մէկն էր ան, Վաղարշակի, Արամի, Սիմոնի, Սեղբակի, Միսաքի եւ Ասատուրի հետ։ Բոլորն ալ մասնակցեցան 1901ի Նորաշէն գիւղի Թուրքերուն դէմ կռիւին որ սկսաւ ժամը 3ին եւ վերջացաւ ժամը 8ին, սպանուած էին սպայ մը եւ ոստիկանութեան պետը։ Կռիւը վերջացաւ Գէորգ Չաւուշի խումբի յաղթութեամբ։ Այդ օրը ութն ալ գիւղէն հեռացան։ Եւ Մշոյ ժողովուրդը հետեւեալ երգը հիւսեց անոնց մասին։—

Գէորգ քալէր մէջ (Յմամէք) կուգաւ,
Տնից ելաւ տանքին թաքաւ
Հրացան բացեց ուժէն ձգաւ
Ռուքեր ձեռքեր դետին չքաւ ։

Իսկ միւս կողմէ կարիճ Միսաք կը պոռայ ։—

—Գէորգ, Պօղոս եւ Վաղարշակ
Արիք դուրս ճակտին պսակ
Արձակեցուք մէկ, մէկ գնդակ ։

Հետեւեալ օրը Թուրքեր եւ Քիւրտեր, մօտ երեք հազար, կուգան վրէժ լուծելու խեղճ գիւղացիներէն եւ կը սպաննեն գիւղի յայտնի դէմքերէն Վարդան Ճնտոյեան, իսկ ուրիշներ կ'առաջնորդեն Մշոյ բանտը։

1910ին Պօղոս կը մեկնի Ամերիկա, Տիթրոյթ իր հօրեղբօր մօտ, սակայն 1914ին ընդհ. պատերազմին կամաւոր կարձանագրուի եւ կը վերադառնայ հայրենիք։ Երբ Մուշ կը հասնի չի գտներ մայրը, կինը եւ հինգ զաւակները, փոխարէն 6-7 որբեր կը հաւաքէ ու կը բերէ Ռուսիա։

1918ին Պոլսոյ մէջ թղթատար կ'ըլլայ Գաբրիէլ Նորատունկեանին։ Վերջերս կը գտնուէր Պուլկարիա 1923էն ի վեր։ Միշտ կ'ըսէր «Թող մեռնիմ Թուրքիոյ դէմ պատերազմի մը մէջ»։ Այդ օրը չտեսաւ եւ հայրենիքի կարօտը սրտին՝ անտէր մեռաւ օտար հորիզոնի տակ, 67 տարեկան հասակին։

Սիրելի Պօղոս, հանգիստ բազմատանջ ոսկորներուդ։ Քու հայրենակիցներդ ու ազատած որբերդ երբեք պիտի չմոռնան քեզ։ Թող օտար հողը թեթեւ գայ վրադ։— Ստեփան Ճլիֆանեան

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Միջին Ցրանսայի մարզական շրջանակներու մէջ Հայրուն զօրաւոր մկանները համբաւ շահած են։ Տասնէ աւելի մեծ եւ փոքր քաղաքներու մէջ, գնդախաղի ամբողջ եղանակին, Վալանսի Հայ Մարզականը (U.S.A.) իր 5 խումբերով մինչեւ վերջին կիրակին բոլոր տեղական խումբերը յաջորդաբար պարտութեան մատնեց եւ հասաւ մինչեւ տոմի ֆինալ հիացում եւ յարգանք պարտադրելով մարզական ղեկավար վարիչներուն։ Բացի «ախոյեանականներէն», եղան նաեւ «Բարեկամական» հետաքրքիր մրցումներ, բարձր դասերու հետ։

Փետրուար 22ին մեր առաջին խումբը (1ère Serie) խաղաց Կրընոպլի Promotion խումբին դէմ, իրենց դաշտին վրայ։ Արդիւնքը գրեթէ հաւասար։ Այս առթիւ տեղւոյն «Տօֆինէ Լիպրը» օրաթերթը, գովեստի սիւնակներ նուիրեց, U.S.A.-ին եւ Փետրուար 22ը տօնական օր մը նկատեց, Կրընոպլի Հայ գաղութին համար, Վալանսի Հայ մարզիկներուն ժամանումով։ Փետրուար 29ին կիրակի մեր առաջին խումբը մրցում մը ունեցաւ Ռոտիս Քլիպալ Promotion խումբին հետ, իրենց դաշտին վրայ։ Մերոնք ախոյեանական մրցումներուն ընթացքին գլխաւոր հանդիսանալէ զատ, երկու զօրաւոր խումբեր,— Ռոման եւ Տօնզեռ— առաջինը անցեալ տարուան Promotionներէն— գնդախաղի չափազանց անպարտելի պարտութիւններու մատնեցին։ Ռոմանը կորսնցուց 13—0, իսկ Տօնզէռը 9—0։

Այս զարմանալի յաղթանակները, Վալանսի Հայ Մարզականին փառապսակ եղան ու գաղութին ալ հպարտութիւնը։

Ցաւօրդաբար շահուած յաղթանակներու ցանկին մէջ են մեր պահեստին, պատանիները եւ կրտսերները։ Փութանք աւելցնել որ Վալանսի U. S. Aն իր կազմութենէն մինչեւ այսօր բոլոր մեծ մրցումներուն մասնակցեր է, հպարտութեամբ ցոյց տալով Հայուն չարքաշ եւ տոկուն յատկութիւնները։ Այս տարի եւս Վալանսի եւ շրջանի հայութիւնը ճակատաբաց պիտի երթայ եւ ներկայ ըլլայ, ախոյեանական ըրացուցիչ խաղերուն, ցոյց տալով տեղացիներուն թէ Հայն ալ գիտէ գնահատել մարդուն բարոյական ու ֆիզիքական յատկութիւնները։— Թղթակից

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՍԱՆԱՍԱՐ ԵՒ ԲԱՂԴԱՍԱՐ (Սասնայ Ծռեր, Հայ ժողովրդական էպոս) Փոքր Մհեր. 1948 Թեհրան, տպարան «Մոտէռն»։ Գինը 20 ռիալ։ Արտասահման 50 սէնթ ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԿԻՒԼԻՆ

ԿԱՐԱՊԵՏ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻՆ

Ու արտեւանունքներս բաց խուփ կ'ըլլան առանց մըն ալ։ Ու միտքս, խելքս չհասնելիք բաներով.. կը շարշըրկէ ինքզինքը։ Կը յոգնեցնէ պատանեկան հրահրող երեւակայութիւնս ։

Ալ ոտաստպատ եմ բոլորովին, երկինքին, աստղերուն ու լուսնկային գաղտնիքին թափանցելու պայքարէն, պուպրէն ։

Նշանածիս ընկուզիներուն հանդարտ լուսնկան քիչիկ հեռուն՝ Ծակ-Քարին վրայէն չարչարանքս դիտելէ ետք կը մեղքնայ ու օրօր կ'ըսէ ինծի ։ Ու ես, չեմ յիշեր թէ ինչպէս անոյշ քունի մը մէջ կը թաղուիմ րոպէապէս ։

★

Ցայգաբացին զովութիւնը դէմքիս վրայ, հայրասյիս ձայնը մէկ ակնթարթի մէջ գիս ոտքի կը հանէ։ Արդէն, հագուելու ժամանակը քանի մը ժամ առաջ տեղանիս վրայ երկննալու ատեն մութին տամարին մէջ հաշուած էի ։

Ուշ մնացած ենք արդէն։ Կ'աճապարեմ։ Մօտիկ գեղ մը՝ Նորշէն, աղօն աղալու պիտի երթանք Գնէլին հետ այդ առտու ։ Աղօրմքը իրիկունէն տուած էինք արդէն ։

Մեր բոյներուն հետ, Նաեւ, աւերուած՝ քարքերը տարուած էին ջաղացքին ալ։ Վերապրողներս, առեն մը այդ մօտիկ՝ ժամ մը հեռու գեղին ջաղացքը պիտի տանէինք մեր աղօնները ։

— Գնէլ։ Մատղաշ ձայնս նախ՝ Սուրբ Սարգիսի կապոյտ քարերուն, ապառաժներուն կը զարնուի։ Ցետոյ, կը դառնայ, կը սուրայ ու կ'անցնի արագ, աղմուկով վերի ձորին վրայէն դիմացը, վերի թաղին միակ կանգուն պատերուն քսուելով, գիլ ու սուր շերտ մը կ'երթայ կ'իյնայ Գնէլին բարձին վրայ իբրեւ զարթուցիչ ։

Գնէլ կը հագուի անհա արագ, արագ գօտին ոլորելով մէջքին շուրջը ։

×

— Ձո՛ւ, չո՛ւ, չո՛ւ։

Գիշերուան զուրշ շղարշը պատռուած՝, անհետացած է։

Վարդակարմիր արշալոյսը կը բացուի մեր կռնակէն ։

— Ձո՛ւ, չո՛ւ, չո՛ւ ։

Հեռուէն Մնձուրի գագաթներէն երկինքի ցերեկուան ճրագը իր բարակուկ շողերը կը նետէ մեր Անդախին, Զուրուրին բարձրաբերձ գագաթներուն՝ ու շուտով բոցոտ դէմքը կը ցցէ, կը ցոլացնէ ճառագայթաձակ ։

— Ձու, չու սատկիք։ Քիչ մը առքերնիդ բացէք, հիմա ջաղացքը լեցան....։

Ցունիսեան արփազեղ առաւօտ։ Մեր լեռներուն կաքաւները կանուխէն կալ կալ հաւկիթ ածած՝ ձու հանած են։ Ամէն դիէ խմբերգելով ու իրենց «ճիտ փեքէ» ձագուկներով դէպի Ծապկան կ'իջնեն ջրուելու ։

Ամէն կողմ անմշակ։ Վայրենի տեսք մը ունին, այնքան հարազատ վայրերը մեր՝ ճամբու երկայնքին ։

Մինակ, Արեգուն ծմակէն Նորշնցոց նախիրը մեր աչքերուն կը հանդիպի, որը քերելով դէպի Ցարեգառ կ'անցնի ամայի ու խոպան տարածութիւններու մէջէն ։

— Ձու, չիչա, վայ սատկելիք, վայ ։

Գնէլին պզտիկ սեւ իշուկը ճամբուն մէջ պառկած է բեռովը, երբ մենք քիչ մը դանդաղեցանք ու ետ մնացինք կաքուներուն խաղերն ու Նորշէնի նախիրը դիտելով ։

Գնէլ կը վազէ։ Հերսոտ, պոչը տակէն դուրս քաշելով կը խածնէ ամուր։ Հոփ, ոտքի կը ցատկէ բեռովը միասին ։

Ամէն անգամ, որ քչիկ մը յոգնէր, այդ ապուրը կ'ուտէր Գնէլին պզտիկ, սեւուլիկ ու արագաքայլ իշուկը ։

Ու Գնէլ, «վայ, դուն սատկիս, Նորէ՞ն պառկեցար» ինքնիրեն խօսելով վրան կը խոյանար ու պոչը կը խածնէր ամուր...։ Առանց բեռը վար առնելու ադէկ միջոցը գտած էր Գնէլ։ Չեմ յիշեր թէ՝ ի՞նչպէս ըրած էր այդ գիւտը ։

Հեռուէն, հաստաբուն ու բարձրահասակ Գոհանամին կատը մեր աչքերուն մէջ ու իր կաթնաղբիւրը... երազելով զարվարը կը սահինք, Ծապկան (գետակ) կ'իջնենք ու անդին անցնելով ջաղջին դրան ներսի դիէն վար կ'առնենք մեր աղօնները խառնուրդ ցորեն ու գարի ։

Ն. ՇԻՆԱԿԱՆ

(2).

ցած ըլլալուն հետեւանքով, անձնասպանութեան գիշերը ջղային տագնապ մը ունեցած էր։ Արդէն, քանի մը գիշերէ ի վեր անքնութենէ կը տառապէր. վերջին գիշերը տագնապը յանկարծ սաստկացած էր եւ հիւանդը մղած իր յուսահատական ձեռնարկին։ Նոյնէջ յայտարարուած է նաեւ որ Մազարիք գիշերուան մեծ մասը անցուցած է կարդալով Անգլիոյ եւ Ամերիկայի մէջ գտնուող իր վարչութեան բարեկամներուն իրեն ուղղած հեռագիրները որոնք ամէնքն ալ մեղադրական եւ յուսախաբական խօսքեր կը պարունակէին իր հասցէին ուղղուած, կառավարական վերջին տագնապին առեն անոր ընդգրկած հայրենասիրական վարմունքին համար։ Համայնավար ներքին գործոց նախարարին կարծիքով, այս բոլոր պարագաները զինք դրած էին մտաւոր այնպիսի վիճակի մը մէջ՝ որուն դարման տանիլ կարելի չէր։

Յետոյ, վարչապետ Գոթվալտ խորհրդարանին ներկայացուց Նոր դահլիճը եւ 55 վայրկեան տեւող ճառ մը խօսեցաւ, որուն մէջ ոչ մէկ ակնարկութիւն կար նոյն առտուն իսկ պատահած անձնասպանութեան մասին։

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ ՅՈՒԶՈՒՄԸ ԿԸ ՏԵՒԷ

Մազարիքի մահուան հետեւանքով առաջ եկած խորունկ յուզումը կը շարունակուի Միաց. Նահանգներու մէջ։ Քաղաքական եւ խորհրդարանական շրջանակներու մէջ կը նշանակեն թէ Չեխոսլովաքիոյ մէջ ներկայիս գոյութիւն ունեցող համայնավարական վարչաձեւը ուղղակի կամ անուղղակի կերպով պատասխանատու կը նկատուի Մազարիքի նման ազատական մեծ անձնաւորութեան մը մահուան։ Ամերիկացիներու կարծիքով այս մահը ապացոյց է թէ՝ անպայման կերպով չէ որ Չեխ ժողովուրդը անձնատուր եղած է համայնավար ուժերուն, ինչպէս մինչեւ հիմա կը կարծուէր։

ԹՈՒՐՔ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Արտաքին նախարար Նէճմէտտին Սատաք Լոնտոն մեկնեցաւ Չորեքշաբթի օր Անգլիոյ արտաքին նախարար Պէվընի հետ խորհրդակցելու համար անգլօ-թրքական յարաբերութեանց մասին։

Կը կարծուի թէ՝ Թուրք նախարարը այս առիթէն պիտի օգտուի պահանջելու համար որ փոփոխութիւն մտցուի Մարշըլի սկզբնական ծրագրին Թուրքիոյ սահմանուած մասին մէջ։ Թուրքիա այսպիսի փոփոխութիւն մը անհրաժեշտ կը նկատէ, որովհետեւ, Փարիզի առաջին խորհրդաժողովէն ի վեր, երկրին տնտեսական վիճակը աւելի ծանրակշիռ դարձած է։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՕՐԱԿԱՐԳԸ ՄԱԶԱՐԻՔԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան Տնօրէն ժողովը օրակարգ մը հրատարակեց, որուն մէջ ի մէջ այլոց, կոչ կ'ուղղէ Ֆրանսացի աշխատաւորներուն որ, Մազարիքի եղերական վախճանին լոյսին տակ, չափեն միջազգային տագնապին ծանրակշիռ հանգամանքը ինչպէս նաեւ անգնահատելի արժէքը հիմնական ազատութիւններուն՝ որոնց կը սպառնան համատիրական վարչաձեւերու սպառնալիքներն ու համաշխարհային երրորդ պատերազմի մը վտանգը։... Աշխարհի բոլոր ռամկավարներուն կազմակերպելիք միջազգային քաղաքական յարձակողականովն է միայն որ կարելի պիտի ըլլայ կազմել դաշնակցական Եւրոպա մը, Թումբ կանգնելու համար դիկտատորութեան եւ պատերազմին, կը յարէ վերոյիշեալ Տնօրէն Ժողովը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵՐԼԻՆԻ մէջ գտնուած վաւերաթուղթերէ յայտնի եղած է որ Հիթլէրի Փարիզի նախկին դեսպան, Օթթօ Ապէց, մտադրած է եղեր սպաննել տալ Մանտէլը, Լէոն Պլումը եւ Փօլ Ռէյնոն։

ԹՐՈՒՄԸՆ յայտարարեց լրագրողներուն թէ՝ «Փրակայի դէպքերը խախտած են քիչ մը իր վստահութիւնը խաղաղութեան պահպանման յարաբերմամբ։ Միացեալ Նահանգները չեն ուզեր որ համայնավարական կառավարութիւն հաստատուի Չինի մէջ, ոչ ալ ուրիշ որեւէ տեղ՝ ուր կարելի ըլլայ դեռ արգիլել այս ձեւ կառավարութեանց կազմութիւնը»։

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ ազգ. ընկերվարական կուսակցութեան նախկին քարտուղար, Եոզէֆ Հէրսա, անձնասպան եղաւ բանտին մէջ։ Պաշտօնական զեկոյց մը կ'ըսէ թէ ան կը պատկանէր ընդյատակեան կազմակերպութեան մը, եւ թէ խոստովանած է իր լրտեսական գործունէութիւնը։

ՓԱՐԻԶԻ THÉATRE DE LA GAITÉ LYRIQUEի մէջ
«ՄԷԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԻԱՅՆ»

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

(Նոր երաժշտութիւն)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ կողմէ, 9 Ապրիլ, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին։

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՏՕՆԷ ԻՐ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ և ԻՐ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հանդէսը տեղի կ'ունենայ կիրակի 14 Մարտ, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սորպոնի «Amphithéâtre Richelieu»ի մէջ, հովանաւորութեամբ Ա. ԱՐՔ. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆԻ, կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի։

Տոմսերը 100 ֆրանք, կը ծախուին գրատուններ Բալուեան, եւ Սամուէլ, Մարի Նուպար Ուս. Տան մէջ եւ հանդէսին օրը տեղւոյն վրայ։

ԱՆՈՒՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 21 Մարտ, ժամը ճիշդ 20ին
Գազա տ'Իթալիայի սրահին մէջ

Բացառիկ ներկայացում Յ. Թումանեանի մահուան 25ամեակի առթիւ։

Ղեկավարութեամբ Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Կը մասնակցին Օր. ԱՆԺԷԼ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Անուշ), Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԷՀԹԷՐԵԱՆ (Սարօ), Պ. Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ (Մօսի) եւ Օր. ԱՆԻԹԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ (պար)։

ՍԻՓԱՆ երգչախումբը եւ Ռաֆիոյի նուագախումբը (60 հոգի)։

Տոմսերու համար կանխաւ դիմել հետեւեալ հասցէներուն.— Տիկին Չաթիկեան, Պ. Թէլեան (Գոմ-ին), Պ. Պ. Մանուկեան (rue Nationale), Զրպաշեան, Թումայեան, Ազգ. Առաջնորդարան, (Տօքթ. Սիվրիհիսարեանի), Պետիկեան եւ Շ. Փիրանեան (7 եւ 25 rue Berlioz)։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ազգային անզուգական գործիչներ Տոքթ. Համօ Օհանջանեանի եւ Նիկոլ Աղբալեանի յիշատակին, տեղի կ'ունենայ 14 Մարտ, կիրակի առաւօտեան, մասնաւոր պատարագով Գոմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ։ Նախագահութեամբ Ֆր. Հ. Կ. Խաչի Գոմոնի մասնաճիւղին, կը հրաւիրուին բոլոր ազգային կազմակերպութիւնները ներկայ գտնուիլ յարգելու համար անոնց անմահ յիշատակը։

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ
ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է բաժանորդագրութիւնը ութերորդ տարուան համար (1948).

Ֆրանսա, Ալժերիա, Մարոք	400 Ֆր.
Անգլիա, Ամերիկա, Կիպրոս, Պաղեստին Քանատա	500 Ֆր.
Մնացեալ երկիրները	450 Ֆր.։

Դիմել Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, 17 rueDamesme, Paris (13)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Տիկին Սօսէ, Սերոբ փաշայի կինը։ Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Պ. Տորոսեանին, 4 Impasse Abovian, La Cabucelle, Մարսէյլ։

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հայ Արենուշներու տարեկան ցերեկոյթը Մայիս 16ին, Կիրակի ցերեկէ վերջ, Սալ Մազընոյի մէջ։ Կը խնդրուի չխաչաձեւել։

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ, ԱՊՐԻԼ 18Ը.— Հ. Յ. Դ. Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան խումբի խնճոյք – հանդէսը։ Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ.— Սէն-Թ Մարկրիթի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի թէյասեղանը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8—12, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ, կը հրաւիրուին բոլոր անդամները եւ համակիրները։ Գեղարուեստական ճոխ բաժին։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՄԵԾ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ Վիէնի մէջ, կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վիէնի կոմիտէի կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին, Հ. Յ. Դ. Օհանջանեան Ակումբին մէջ, կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆԴ ՍԱՄՈՒԷԼ։
Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Յակոբ Թանթանեան, բնիկ Քէսապցի, կը կարծուի թէ Լիոնի շրջանը կը գտնուի։ Ողջ կամ մեռած ըլլալը գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել Aram Sarkissian, Journal Arevelk, B. P. 372, Alep-SYRIE։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ պատուաւոր սպասուհի մը։ Դիմել՝ ԱՐՄԷՆ ՍԱՐԱՃԵԱՆԻՆ։ 18 rue Mélingne,Paris։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. Եգիպտացիի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ 13 Մարտ, 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը, բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ.—

ԼԻՈՆ.— Ֆր. Կ. ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները եւ սանուհիները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, 78 Rue Rabelais, դպրոցին սրահը։ Ընկերուհիներէ կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Մարսէյլի շրջանի ներկայացուցչական ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 18ին Bar Pigalleի մէջ, Bld. Dugomier։ Ներկայանալ լիազօրագիրով եւ ըլլալ խիստ ճշդապահ։

Հ. Յ. Դ. Պանեէօ Քաշանի «Արծիւ» ենթակոմիտէին ժողովը շաբաթ ժամը 8.30ին, «Հրայր» ակումբին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՄԱՐՍԻՒԼԱՀԱՅԵ՛Ր... ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք...

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՔԱՂԱՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

29 Մարտ, Զատկին Բ. օրը ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, ՍԱԼ ՄԱԶԸՆՈՅԻ ՄԷՋ։

Ձեր տոմսերը եւ սեղանները ապահովեցէք Պ. Շալճեանէ Rue Valdonne, St. Jerôme, Պ. Պետիկեանէ 7 Rue Berlioz, Պ. Սամուէլեանցէ 15 rue des Ferras, Պ. Քէօսէեանէ 11 Place Jules Guesde, եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին անդամներէն։

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան եղեռնին նուիրուած յիշատակի տօնակատարութիւնը՝

11 ԱՊՐԻԼԻՆ

Սալ Ժէօկրաֆիի մէջ։

×

Ապրիլեան Եղեռնի մէկ միլիոն զոհերու յիշատակին համազգային սգատօնը 11 Ապրիլ, 1948 Կիրակի Գոմոնի նորակառոյց սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Ֆ. Հ. Կ. Խ. Գոմոնի մասնաճիւղին։ Առաւօտեան պատարագ եւ հոգեհանգիստ, եկեղեցիին մէջ։ Կը խնդրենք նկատի ունենալ այս Թուականը։

♣

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՎԻԷՆԻ ՄՈՒՐԱՏ խումբը Ապրիլ 11ին կիրակի օր կը կազմակերպէ ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ նուիրուած յիշատակի տօնակատարութիւնը։
Կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ Թուականը։

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

Ապրիլ 23ին, ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Սալ տէ Ֆէթի ընդարձակ սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ հովանաւորութեամբ՝ Հ.Յ.Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ։ Մասնակցութեամբ՝ բարեկամ կազմակերպութեանց։ Գեղարուեստական ճոխ բաժին, մուտքը ազատ է։

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ։

Կը հրաւիրուին Վալանսահայերը, իրենց յարգանքի տուրքը մատուցանելու մեր անմահ նահատակներուն։

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ֆրանսահայ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ եկեղեցիներու նախագահ վերապատուելի Փրոֆէսէօր ԽԱՑԻԿԵԱՆ կը խօսի ամէն կիրակի առաւօտ ժամը 10.45ին, 58 rue Madame ժողովասրահին մէջ, «Սուրբ Լուսաւորչի Խոր Վիրապի կեանքը», այս կիրակի օրուան նիւթն է։ Métro St. Placide կամ Notre Dame des Champs։

ԾԱԽՈՒԻ ՏՈՒՆ

Մօտակայ արուարձանի մը մէջ եօթը սենեակով տուն մը որ ունի կեդր. ջերմութիւն, կազ, ելեկտրականութիւն, երկու խոհանոց, լուացարան, բաղնիք եւ 765 մեթր քառակուսի պտղատու ծառերով պարտէզ մը շրջապատուած պատով, ծախու է։ Դիմել Պ. Երամեանի 49 Ave. de Fredy Villemomble, Seine։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, 6ամս. 650. Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Dimanche 14 MARS 1948 Կիրակի 14 ՄԱՐՏ
Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année № 5291–Նոր՝ շրջան թիւ 900 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 5 Ֆր.

ԹԻՒՐԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դեռ կը շարունակուին ամբաստանութեան մարզանքները այնքան տարրական եւ սխալական հարցի մը մասին որ կը կոչուի Պաշտպանութիւն Արտասահմանեան Մշակոյթի :

Ինչպէս ուրիշ խնդիրներու քննութեան առթիւ, այս անգամ ալ շատեր իրենց մտքին մէջ զամուած դոհարներն է որ կը ցանեն : Եւ, միջանկեալ շօշափելով բուն հարցը, առաջադրուած նպատակը կամ ձեռնարկը, շփոթութեան կը մատնեն ընթերցողները : Մինչեւ անգամ իրենց հաւատարիմները :

Այս լպրծուն գետնին վրայ կը դեգերի Գ. Արշակ Զօպանեան եւս, «Անահիտ»ի վերջին համարով (1947 Յուլիս – Դեկտեմբեր) :

Իր աւանդական Քրոնիկին մէջ կարծիքներ յայտնելով օրուան խնդիրներու մասին, վաստակաւոր խմբագիրը կը քննէ նաեւ Հայ Գրողներու Համագումարի ծրագիրը, եւ կը յանգի եզրակացութեան մը որ առնուազն քմահաճ է :

Այսպէս, ան կուսակցական, — «աւելի ճիշդ կուսակցամոլ» — ոգի մը կը տեսնէ «Նայիրի»ի ցրուած շրջաբերականին մէջ:

Կարդանք միասին, իր իսկ արտագրած բառերով, որոնք բոլորովին ուրիշ բան կ'ըսեն.

— «Կովկասահայ գրականութիւնը ունեցաւ իր տունը Հայաստանի մէջ, ուր կը հաւատանք թէ հայ միտքն ու լեզուն պիտի չդատապարտուին անփախճան մոլեռանդութեան եւ անքակտելի կապանքներու : Անհրաժեշտ է որ արեւմտահայ գրականութիւն ու մշակոյթ հոս ստեղծեն իրենց եկեղեցին: Եւ ո՞ւր կարելի պիտի ըլլար հաստատել այդ պատուանդանը, եւ որո՞նք պիտի ըլլային սիւները այդ եկեղեցիին, եթէ ոչ գաղութներու մեր վաստակաւոր մտաւորականութիւնը» :

Գ. Զօպանեան կը կարդայ այս տողերը, կ'օրինակէ ու կը դնէ իր թերթին մէջ, եւ փոխանակ ողջունելու, կը բացագանչէ, սրտառուչ միամտութեամբ.

— «Ուրեմն երկո՞ւ մշակութային կեդրոն, երկո՞ւ հայ ազգ, երկո՞ւ Հայաստան (մէկը հայ հողի վրայ, միւսը՝ Արտասահմա՞ն) :

Ինչպէս կը տեսնէք, «Անահիտ»ի խմբագիրն ալ տակաւին չէ ըմբռնած հարցին էութիւնը եւ պարզապէս ամբոխավարութիւն կը փորձէ, իր տարօրինակ հարցումներով :

Զօպանեան թէ ուրիշներ հազար աղբիւրէ ջուր բերեն, չեն կրնար ապացուցանել թէ այսօրուան Երեւանը ի վիճակի է դառնալու առաջին եւ վերջին կեդրոնը Հայկական Մշակոյթին :

Կարելի չէ այս հարցը լուծել վճիռներ արձակելով, ինչպէս կ'ընեն որոշ խմբակներ, անյատակ տգիտութեամբ :

Ի վերջոյ պիտի սորվի՞նք զանազանել ցանկալին ու կարելին: Ստուերն ու իրականութիւնը :

Յայտարարած ենք բարձրաձայն եւ կը յիշեցնենք միշտ,— Ոչ մէկուն միտքէն կ'անցնի ժխտել կամ ստորագնահատել Հայաստանի մէջ կատարուած թանկագին նուաճումները, մշակոյթի բոլոր ճակատներուն վրայ: Մեղքը մերինը չէ, եթէ տարագիր ժողովուրդին լայն խաւերը շատ քիչ բան գիտեն այդ վաստակի մասին :

Գ. Զօպանեան ինք, ողբեր կը հիւսէ Նոյն Քրոնիկին մէջ, մատնանշելով յարաբերութեանց անկանոնութիւնը Երեւանի եւ Արտասահմանի միջեւ: Բայց, իր բարի սովորութեան համաձայն, միշտ քովէն սահելով կ'անցնի, փոխանակ բանալու ամբողջ վարագոյրը եւ պարզելու այս ընդվզեցուցիչ ողբերգութեան պատճառները :

Անգամ մը եւս արտատպենք իր հրապարակային խոստովանութիւնը .—

«Տասը տարիէ ի վեր Երեւանէն ոչ մէկ նամակ, ոչ մէկ թերթ, ոչ մէկ գիրք, ոչ մէկ յղուած ստացած եմ: Արտասահմանեան եղբայրակիցներս գրեթէ ամէնքն ալ միեւնոյն կացութեան մէջ են» : (Անահիտ, էջ 60):

Այս մէկ հատիկ վկայութիւնը բաւական էր, հաստատելու համար թէ՝ այո, պիտի ունենանք երկու մշակութային կեդրոն: Մէկը հայ հողի վրայ, միւսը՝ Արտասահման : Եւ այս՝ հակառակ մեր կամքին :

Մնաց որ, շատ աւելի զօրաւոր պատճառներ կ'արդարացնեն այս բացառիկ իրականութիւնը :

Յորչափ Երեւանը կը մնայ մէկ անբաժան մասնիկը խորհրդային կարգուսարքին, ենթակայ՝ ամենակալ եւ խստակրօն վարդապետութեան մը ,

Յորչափ գրականութեան եւ գեղարուեստի, գիտութեան եւ առհասարակ մշակոյթի բոլոր ճիւղերուն աշխատաւորները զրկուած են ստեղծագործութեան ազատութենէն եւ կը բանին իբրեւ թոշակաւոր պաշտօնեաներ ,

Յորչափ հասարակ չինովնիկներ են որ տուն կուտան իմացական շարժումին, պարբերաբար գլորելով հարթիչ գլանը, միշտ պատէն կախ պահելով ճարմաղն ու շարմաղը ,

Յորչափ Երեւանը կը յամառի ճեղքեր բանալ Հայկական Արտասահմանի մէջ, մասնաւորապէս մշակոյթի ճակատին վրայ, «բաժանեա զի տիրեսցես»ի քաղաքականութիւն մը փորձելով ,

Հայկական Արտասահմանի արդար եւ բնական իրաւունքն է պահել իր անկախութիւնը, ազատօրէն զարկ տալ իր ստեղծագործութեան, պաշտպանել եւ արժեցնել արեւմտեան ճակատին անփոխարինելի վաստակն ու յաւակնութիւնները:

Մէկ խօսքով՝ ինքնապաշտպանութիւն, որ ամէն բանէ առաջ կը պահանջէ կազմակերպուած, կուռ ցանց մը մշակոյթի ճակատին վրայ: Այս ուրեմն միութիւն եւ աշխատանք :

Ո՞վ պիտի համարձակէր ժխտել այս հիմնական պահանջը, որ ոչ թէ կը հակասէ հայրենիքի շահերուն, այլ կը լրացնէ զանոնք :

Տհաս կամ ննջամիտ մարդիկ միայն կրնան հակառակը ըմբռնել, քառասունհինգ տարուան փորձառութենէ մը վերջ :

Եթէ գերազանցութեան պայքար է որ կը մղեն, միայն կրաւորական դեր մը վերապահելով Արտասահմանի մտաւորականութեան եւ վարի արտի ցորեն համարելով անոր վաստակն ու երկունքը, չարաչար կը սխալին :

Ամէն պարագայի մէջ, այդ չէ պարկեշտ եւ բանաւոր ճամբան, մէկ ժողովուրդ եւ մէկ հայրենիք ստեղծելու :

Դեռ ուրիշ թիւրիմացութիւններ՝ «Անահիտ»ի Նոյն Քրոնիկին մէջ :

Հալէպ Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՐԻ՛ ԵՒ ՀՊԱՐՏ

Ամէն օր «յաղթանակներու» լուրեր կուտան Մարսէյլէն թէ Վալանսէն, Լիոն – Տէսինէն թէ Վիէննէն : Հայ տղոց մարզական բարձր ոգին եւ իրենց ֆիզիքական յատկութիւնները ձեւ ու մարմին առած են այլեւս ու քիչ մը ամէն տեղ սկսած են փնտռուիլ օտար խումբերու կողմէ մեր տղաքը, նոյնիսկ ախոյեանական մրցումներու համար: Վերջին թղթակցութիւն մը մինչեւ demi - finale բերած է անոնցմէ մէկը :

Հպարտ ենք ուրեմն մեր գնդակի խումբերով, հպարտ ենք ի հաշիւ փոքր ժողովուրդի մը որ ամէն ճակատի վրայ իր ներկայութիւնը սկսած է պարտադրել, քանի հինգ տարի ճիտը ծռած դիտելէ վերջ :

Եթէ այս խորհրդացութիւնները մեր սիրտերը բանալու եւ «ապրիք տղաք» ըսելու կը հարկադրեն մեզ, ուրիշ տխուր երեւոյթ մը անոր քովն ի վեր, նոյնքան թելադրական, մտածումներու կը մղէ ամէն Հայ մարդ որ հաւատք ունի իր ժողովուրդին ապագային վրայ եւ մեծ յոյս է կապած այդ ապագան ներկայացնող այս օրուան երիտասարդութեան :

Ո՞ւր է, հոս, Ֆրանսայի մէջ մեր համազգային մեծ կազմակերպութեան Հ. Մ. Ը. Մ.-ին զանգուածային դէմքը : Այն որ 5000 երկսեռ պատանիներ իր հովանիին տակ, իրարու քով է բերած Սուրիա – Լիբանանի մէջ, հիացում ու յարգանք պարտադրելով տեղական իշխանութեանց: Հինգ հազար հայ տղաք ....

Իրենց համազգեստին տակ հպարտ, իրենց ժողովուրդին փառքովը իրենց կուրծքերը ուռեցուցած, կարգապահ, [illegible] խանդավառ, շարքի են կանգնած, բարձրելով իրենց դրօշը առանց որեւէ յետին մտածման ու վերապահութեան :

Դաշնակցակա՞ն են անոնք, աւելի լաւ : Դաշնակցութի՞ւնն է մէջտեղ բերեր եւ դարբներ զանոնք, պատիւ իրեն: Ամէն մէկ Դաշնակցական նոյն հպարտութիւնը պիտի զգար եթէ այդ Արիներու եւ Արենուշներու 5000նոց «բանակը» ըլլար իր հակառակորդ «Յառաջդիմական»ներու աշխատանքով մէջտեղ բերուած կազմակերպութիւն մը:

Ինչո՞ւ չկրցան Ֆրանսայի մէջ ստեղծել Միութեան այս թիւը: Արդեօ՞ք հանդիսացան «թշնամի»ները: Հապա հոն, Սուրիոյ մէջ ի՞նչ չըրին անոնք, մեր պատանիները բերելու այն օրին, ուր ձգեր են այստեղ անոնց եղբայրները:

Ճշմարիտ հայրենասիրութիւնը այն է որ արդիւնքը կը դասէ ամէն բանէ վեր, վեր կուսակցական կիրքէ, եւ կոյր պայքարէ:

Թող Ֆրանսահայ գաղութին տան այն ինչ որ ունի մերձաւոր արեւելքը Հ. Մ. Ը. Մ.-ի դրօշին տակ, եւ թող բոլորս խոնարհինք մեր «թշնամի»ներուն առջեւ :

ՍՕՍԻ

Հինգերու ժողովը վերջացաւ յաջողութեամբ

Պրիւքսէլի Հինգերու ժողովը երէկ զեկոյց մը հրատարակեց, ըսելու համար թէ՝ իր գործը յաջողութեամբ աւարտած է. խմբագրուած է դաշինքի ծրագիր մը, որ կը պարունակէ տրամադրութիւններ տնտեսական, ընկերային եւ մշակութային խնդիրներու ինչպէս նաեւ փոխադարձ օգնութեան վերաբերեալ, համաձայն ՄԱԿի հիմնական կանոնագրի սկզբունքներուն. Վերջնական դաշնագիրը հաւանաբար պիտի ստորագրուի յառաջիկայ Չորեքշաբթի օր, Պրիւքսէլի մէջ :

Դաշնագրին տրամադրութիւնները զինուորական եւ տնտեսական խնդիրներու մասին, ընդհանուր հանգամանք պիտի ունենան, որովհետեւ բանակի վերաբերեալ համաձայնութիւններ գոյութիւն ունին արդէն հինգ պետութեանց միջեւ : Գալով տնտեսական հարցերուն, անոնք այնքան կնճռոտ եւ այլազան են որ կարելի չէ անոնց մանրամասնութիւնները ճշդել քանի մը օրուան կամ քանի մը ամսուան մէջ: Հինգերու դաշինքը, ուրեմն, էապէս քաղաքական բնոյթ պիտի ունենայ: Պէտք չէ մոռնալ նաեւ որ Պրիւքսէլի դաշինքին իրական տարողութիւնն ու գործնական արժէքը կրնայ զգալապէս փոխուիլ՝ մօտերս Միաց. Նահանգներու տալիք որոշումներուն համեմատ, Եւրոպայի գործերուն վերաբերմամբ

Ամերիկայի զինուորական պատրաստութիւններ

Ուաշինկթընի մէջ տիրող կարծիքն այն է որ Թրումընի յայտարարութիւնները յուսախաբ ըրած են մամուլը: Կը յուսացուէր որ Մարշըլի ծանրակշիռ յայտարարութիւններէն ետք, Նախագահը պիտի ըսէր յստակօրէն թէ՝ ինչ պիտի ըլլայ Ամերիկայի արտաքին քաղաքականութիւնը : Սակայն, միւս կողմէ, Թրումընի այս վերապահութիւնը կը բացատրուի անով որ, այս պահուս, Ամերիկեան զինուորական բարձրաստիճան պաշտօնատարներէն երեքը, պատերազմական նախարարն ալ մէջը ըլլալով, կը քննեն թէ՝ ո՞ր զէնքերուն պէտք է նախապատուութիւն տալ. ծովային – օդային ուժերո՞ւն թէ ցամաքային բանակներուն: Զատ եւ ընդհանուր ռազմավարական այս խնդիրներէն զատ, հարց ծագած է նաեւ թէ՝ ո՞ւր պէտք է հաստատուի պաշտպանութեան գօտին: Այս մասին որոշ տեղեկութիւն չկայ տակաւին. սակայն, կը կարծուի որ Ջիպրալթարը եւ մանաւանդ Եւրոպան ալ մաս պիտի կազմեն այն երկրամասերուն՝ զորս Ամերիկա ամէն գինով պիտի պաշտպանէ, յարձակման մը պարագային : Այս կարծիքէն են Միաց. Նահանգներու քաղաքական շրջանակներու մեծամասնութիւնը եւ բազմաթիւ երեսփոխաններ եւ ծերակուտականներ :

Ամերիկեան օգնութիւն Եւրոպայի համար

Երեսփ. Ժողովին Նախագահին ուղղած իր մէկ նամակին մէջ, Թրումըն կը պահանջէ Քոնկրէսէն որ 55 միլիոն տոլար յատկացուի Ֆրանսայի, Իտալիոյ եւ Աւստրիոյ, իբրեւ միջանկեալ օգնութիւն, մինչեւ որ գործադրութեան դրուի Մարշըլի ծրագիրը :

«Այս երկիրներու ազգային անկախութեան համար ստիպողական անհրաժեշտութիւն մըն է, կը գրէ Նախագահը, որ Ամերիկայէ զրկուած ամենահարկաւոր մթերքներու առաքումը չդադրի: Հակառակ պարագային, կրնանք նոր վտանգներու առջեւ գտնուիլ: Եւրոպայի մէջ վերջերս պատահող դէպքերը թոյլ չեն տար մեզի որ մեր օգնութիւնը դադրեցնենք այսպիսի վտանգաւոր պահու մը: Կը յուսամ, կ'աւելցնէ Նախագահը, որ հարկ եղած յաւելուածական գումարները պիտի յանձնուին վերոյիշեալ երկիրներուն, Ապրիլ մէկէն առաջ»:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՀԱՆԳԱՆԱԿ

Զ.

Սիրելի Սարաֆեան,— Շատ անտանցինք նեղ քածական այս բաժնին մէջ, ուրեմն լման թող ըլլայ մեղքը՝ անգամ մը եւս կանգ առնելու համար մեր երկու կուսակցութեանց բնախօսու-թեան վրայ։

Ահաւասիկ երգչուհի մը, օտար երկրի մէջ մեծցած եւ օտար երաժշտանոցէ մը տակաւին նոր շրջանաւարտ։ Մտիկ ըրէ պահ մը թէ ինչպէս կ'երգէ «Հայաստանը», կամ եթէ կ'ուզես՝ «Մոկաց Միրզէն»։ Խնդիր չէ թէ Հայկազեան լեզուին բառերը ծուռ կ'արտասանէ, վասնզի բառը չէ որ երգ կը շինէ, բայց բան մը կայ որ քեզի ըսել կու տայ. «Աս իկա հայերէն երգ չէ»։ Եւ սակայն հրաշալի է ձայնը, երաժշտական «ընթերցումն» ալ ճշգրիտ, ուրեմն ինչն է որ վրդովում կը պատճառէ Կոմիտասի ոսկորներուն՝ երբ կ'երգէ չաքարէ չինուած այս աղջիկը։

Գիտեմ որ շա՛տ մտիկ ըրած ես Շահ-Մուրատեանը, եւ ինծի պէս գինովցած, մերսւի պէս դողացած։ Ըսէ՛ ինծ, խնդրեմ, ձա՞յնն է միայն, որ կը հմայէ մեզ, բառերուն եւ ձայնանիշերուն ճշգրիտ ընթերցո՞ւմն է միայն, որ կը կախարդէ մեզ։ Ո՛չ եւ ոչ։ Դժուար է ինծ բացատրել գաղտնիքը, բայց երբ ըսեմ թէ ցեղային բնախօսու-թեան մէկ տարրն է այդ, համաձայն կը մնաս ինծի հետ։

Արուեստագէտին հոգւոյն մէջ՝ երբ օտար մըշակոյթներու նարօտը կը տարրալուծուի եւ յետոյ ներդաշնակօրէն կը բաղադրուի ցեղին տուած ապրշումին հէնքին հետ, կախարդանքը կը սկսի արդէն։

Հայ համայնավարութիւնը օտարի պէս երգող աղջիկն է, իսկ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը՝ Շահ-Մուրատեանը։

Վասնզի այս վերջին կուսակցութիւնը բերած ցուցած է մեր Պատմութեան ջերմութիւնը, ատով՝ հարազատ, մինչ առաջինը խորթ է տակաւին եւ իր վարժապետին առվեցուցածը կրկնելու փորձէ մը անդին չի կրնար տալ առ այժմ՝ մանր հոգւոյն մէջ։ «Գիրքի մէջէն կը կարդայ՝ երբ կը խօսի», կ'ըսեն մեր ուշիմ գիւղացիները։ Պիտի գա՞յ, սակայն պիտի գա՛յ օրը՝ երբ այս երիտասարդն ալ, մէկ կողմ նետելով գիրքը, մեր Պատմութեան ակունքին մէջ լուալով իր արմատները, Հայու հոտ պիտի տայ իր քրտինքին եւ իր արտաքսիչին։

Այդ օրը, մենք պիտի ըսենք. «Համայնավարն ալ Հայու պէս կ'երգէ»։

Մինչ այդ՝ շատ ջուրե՛ր պիտի տայ քաւութեան անդանին։ Տուաւ արդէն։

Գնա՛ց հայ համայնավարներու առաջին սերունդը։ Վարդաշո՛ղ սերունդ,— Մոսկուայի կուսակցական բարբառը «պահակ» կը կոչէր զանոնք, չեմ գիտեր՝ անո՞ր համար որ աւելի մօտիկ էին համայնավարութեան տապանակին։ Ինչ որ գիտեմ՝ այն է թէ այդ սերունդը նոյնքան ծանօթ էր «Լուսաւորչայ կանթեղին»։ Շահումեաններու, Միասնիկեաններու, Մակինցեաններու, Մռաւեաններու, Տէրեաններու սերունդը հունձք մըն էր, որով կարելի էր պարծենալ՝ կշիռի մէջ դնելով ոչ միայն համայնավար հատիկին խոշորութիւնը եւ ծանրութիւնը, հոգ չէ թէ Սոցիալ Դեմոկրատ արտադրութիւն՝ բայց իր կլիմային, այլեւ հողին ուժը, զայն սնուցանող, պարարտացնող եւ արգասաւորող հողին հրաշքը, բոլորովի՛ն հայկական։

Յետոյ զուհ տուինք միջնեկ սերունդը, Զարբինեցներու, Բակունցներու, Մահարիներու, Ալազաններու սատերդատուն։ Երէց սերունդը՝ առաւելապէս մաքի հայրատութիւն։ Միջնեկ սերունդը՝ առաւելապէս արուեստագէտ։

Նոր սերունդը անորոշ, անձեւ, անկերպարան — այժմ գիրքերու վրայ։

Յոստմնալի՞ց,— ինչպէս կ'ըսեն վարժապետները։ Չեմ գիտեր։ Ամէն պարագայի, կ'ընդունիմ, որ պատմական դեր մը ունի կատարելիք հայ համայնավարութիւնը, այնքան որ եթէ ստեղծուած չըլլար, պիտի ուզէի որ ստեղծուէր։ Մեղքը իր ճիտը՝ եթէ չկարենայ արժեցնել իր պատմական առաքելութիւնը։

Շատեր ուրախ են, որ հայ համայնավարները քաղաքական սթափ կը կատարեն՝ Մոսկուայի պետական մեքենային վրայ։ Բայց անոնք որ Հայոց Պատմութիւն գիտեն, կը վախնան որ կը կրկնուի աղէտը, Բիւզանդիոնի կայսերական մեքենային վրայ կատարուած ձեւով։ Այդ աղէտը, որուն վրայ չեմ ուզեր աւելի ծանրանալ, կարելի է կանխարգիլել այնքան՝ որքան համայնավար մեր նոր սերունդը գիտնայ ուսումնասիրել մեր պատմութիւնը, եւ բարձրացնել իր բարոյական նկարագիրը։

Ուրիշներ կ'ուրախանան հայ համայնավարներու արտասահմանեան գործունէութեամբ։ Ցիմար ըլլալու է մարդ, հաւատալու համար թէ հայ համայնավարները կրնան նպաստել հայկ. դատին՝ աշխատելով արտասահմանի մէջ։ Քաղաքական որեւէ դեր չունին այստեղ, ոչ իսկ «պետական» ներկայացուցիչները, որոնք դուրս կ'ելլեն կարմիր գիծէն, ինչպէս հարմուկը՝ բժժէն։ Մէկ դեր միայն կրնայ խաղալ Հայաստանը՝ արտասահմանի մէջ, ստեղծելով մշակութային կապ մը։ Դժբախտաբար ոչ մէկ փորձ կատարուած է այդ ուղղութեամբ, ըլլուլթեան սահմաններուն մէջ։ Այսպէս, Հայաստանէն դուրս, սկիզբէն ի վեր չունեցանք մամուլ մը, «Հայաստանաւաէր» կոչեցէք կամ «յառաջդիմասէր», որ կարենար ներկայացնել Հայաստանը իր նուաճումներով եւ վերելքով։ Իբրեւ հրապարակագիր, կարծես յատկապէս կը զատեն տխմարները, որոնք ոչ միայն ժողովուրդին հասկնալի լեզու մը չունին, այլեւ բոլորովին անտեղեակ են հրապարակագրութեան թէքնիքին։ Եւ ասոնք Հայաստա՞ն պիտի ծանօթացնեն։ Կը կրկնեմ, 1922էն ի վեր, ամբո՛ղջ արտասահմանի մէջ, մէկ հատիկ չնորհքով խմբագիր չունեցան (անշուշտ իրենց փարախէն), որ մեզի տար Հայաստանի մշակութային նուաճումները եւ շինարարական ձեռնարկները։ Որոճացող կովերու պէս, Երեւանի օրաթերթերուն յօդուածնե՛րը միայն արտատպեցին, եւ ուրիշ ոչինչ։ Դաշնակցական թերթերն էին, առաւելապէս «Յառաջ»ը, որ կը քաղէին, կը պրպտէին, կը չարահիւսէին Երեւանեան հրատարակութիւններուն մէջէն ինչ որ նորութիւն էր, տեղեկութիւն, վկայութիւն հայրենաշինութեան։ Մինչեւ այսօր, արտասահմանը կը պոռայ, Դաշնակցական թերթերը առաջինը, եւ Զօպանեան իր կարգին՝ անդադար, թէ գիրք ղրկեցէք մեզի, թերթ ղրկեցէք, տուէք ինչ որ կը հրատարակէք, որպէսզի Սփիւռքի հայութեան ներկայացնենք կատարուած նուաճումները։ Իրենց տկլոր խմբագիրներուն չկըցածը պիտի ընենք մենք՝ եթէ ղրկեն, անշուշտ վճարումով, ինչ որ լոյս կը տեսնէ իբրեւ գեղարուեստական գրականութիւն, իբրեւ գիտական մատենագրութիւն, իբրեւ քաղաքական հրատարակութիւն, իբրեւ պատմական ուսումնասիրութիւն։ Ի՞նչ խանդավառութիւն պիտի ստեղծուէր եթէ երգչախումբ մը ղրկէին, կամ թատերախումբ մը, կամ մարզական խումբ մը, որ շրջան ընէր գաղութներուն մէջ,— Գերմաններու գրաւման ժամանակ, Փարիզի մէջ, ի՞նչ խանդավառութիւն ստեղծեց կարկառն երգչախումբ մը, պարզ այն պատճառով որ աղաքը կուգային Հայաստանէն, անցնելով կրակի գիծէն։

Եթէ Մոսկուա չի խորհիր նման ձեռնարկներու մասին, Երեւանի համայնավար նոր սերունդը պէտք է բացատրէ թէ Խորհ. Միութեան ժողովուրդներէն միայն Հայե՛րն են որ գաղութ կազմած են արտասահմանի մէջ եւ այդ գաղութին հետ մշակութային կապին արտօնութիւնը շատ բան կը քիչէ մեր սեւ կասկածներէն՝ Մոսկուայի դիտաւորութեանց մասին։ Երեւանի համայնավար նոր սերունդը ուրիշ անելիք չունի կարմիր գիծէն դուրս։

Ա՛յսպէս միայն կրնայ արժեցնել ինքզինք՝ համայնավար նոր սերունդը, Երեւան նստած։

Արտասահման ունի իր պահակը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, որ գիտէ թէ ի՛նչ է վարդապետութիւնը եւ ի՛նչ է իրականութիւնը, ի՛նչ է գիրքին մէջ դրուածը եւ ի՛նչ է կեանքի մէջ դրուածը։ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, խարացնելու անսահման կարողութեամբ մը օժտուած, կրնայ մարսել եւ իւրացնել համայնավարութենէ՛ն ալ ձախ գաղափարներ՝ երբ համոզում գոյացնէ թէ անոնք օգտակար է իր ժողովուրդին, եւ եթէ այսօր ընդդիմադիր կը հանդիսանայ Երեւանի կառավարութեան - կուսակցութեան, վարդապետական տարակարծութիւն մը չէ պատճառը, այլ հայ ժողովուրդին գոյութեան սպառնացող վտանգ մը։

Եւ այժմ, սիրելի Սարաֆեան, յատակօրէն արտայայտուէ նաեւ մեր կարծիքը օրուան պայքարի մեր ասպետներուն մասին, բանանք մեր Հանգանակը,— մտնենք բուն Հանգանակին մէջ, շօշափելու համար ամէնէն փափուկ հարցերը, որ դրուած են մեր Պատմութեան սեղանին վրայ։

Ծ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՀԱՄԱՍԼԱՒԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Դ.

19 Օգոստոս 1939ին, Ստալին Քաղ. Պիւրոյի մէջ կը պարզէ իր վարքագիծը հետեւեալ բառերով.— «Մենք կ'ուզենք, որ պատերազմը պայթի արեւմտեան ժողովրդապետութեան եւ Գերմանիոյ միջեւ։ Եթէ մենք դաշնակցինք Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հետ, Գերմանիան հարկադրուած պիտի ըլլայ ընկրկելու Լեհաստանի առջեւ եւ modus vivendi *մը փնտռելու, Արեւմտեան ժողովրդապետութեան հետ։ Անիկա մեր գործին չի գար։ Իսկ եթէ դաշնակցինք Գերմանիոյ հետ, անիկա պիտի յարձակի Լեհաստանի վրայ եւ անգլօ-ֆրանսական միջամտութիւնը պիտի ըլլայ անխուսափելի։ Մեր շահերը կը պահանջեն, որ պատերազմը երկար տեւէ երկու հակառակորդներու միջեւ, որպէսզի Անգլիան ու Ֆրանսան տկարանան եւ Գերմանիան ժամանակ չունենայ մեր դէմ դառնալու ...»։* (Tam, No. 290, 21 Fév. 1948)։

Այնուհետեւ դէպքերը բոլորին ծանօթ են։ 1941 Յունիսին, Խորհ. Միութիւնն ալ ինկած էր աշխարհամարտին մէջ եւ հարկադրուած էր կըռւելու բարեկամներուն դէմ։ կրկին սրբագրելու իր սխալները։

1941 Օգոստոսին, Խորհ. իշխանութեան նախաձեռնութեամբ Մոսկուայի մէջ գումարուեցաւ Սլաւ ազգերու համագումար մը։ Կը նախագահէր ռուս ծանօթ գրող Ալէքսի Տոլստոյ։ Բացման ճառին մէջ Տոլստոյ կը դիմէր իր ունկնդիրներուն.

— «Մենք կը մերժենք պանսլաւական հին գաղափարաբանութիւնը եւ զայն կը նկատենք յետադիմական եւ ազգերու հաւասարութեան սկզբունքին դէմ։ Սլաւներ, միանանք բոլորս, որպէսզի մեզմէ իւրաքանչիւրը կարենայ ապրիլ ազատ ու հանգիստ, ինչպէս ուրիշները։ Վարշաւայի եւ Պելկրատի հրդեհները տակաւին չեն մարած։ Անոնց կայծերէն բոցեր պիտի ժայթքին։ Սլաւ առնելութեան հողմերը կը թեւածեն ծխացող այս աւերակներուն վրայ, ուր Փաշական Գերմանիոյ արիւնալի տիրապետութեան հրապը ընդմիշտ պիտի անհետանայ։ Սլաւներ, Ռուսեր, Լեհեր, Չեխեր, Սլովէններ, Սերպեր, Խրուաթներ, Սլովակներ, Կարպաթեան Ուկրայնացիներ, Մոնթէնեկրոցիներ, Պուլկարներ, ժամը հնչած է միանալու եւ բովանդակ ուժով կռուելու Փաշական Գերմանիոյ դէմ»։ Անկէ վերջ խօսք առաւ լեհ գրագիտուհի Վանտա Վասիլիէվսքա, յայտնելով որ Խորհ. հողերուն վրայ արդէն կազմուած է լեհական բանակ մը Ռուսերուն հետ կողք կողքի կռուելու համար։ Նոյնաձեւ յայտարարութիւն մը ըրաւ Լոնտոնի չեխ տարագիր կառավարութեան ներկայացուցիչը։ Կազմուեցաւ մարմին մը, որուն առաջին գործն եղաւ 1942 Ապրիլին գումարել մէկ ուրիշ խորհրդաժողով։ Այս ժողովը դարձաւ սլաւ ցեղերու ներքին միութեան եւ համերաշխութեան ամենամեծ եւ փայլուն արտայայտութիւնը։ Ռուս Զօր. Կոմնտորով նիստը բանալով «սրբազան պատերազմ» յայտարարեց Փաշականութեան դէմ։ Ռուս գրող Նիքոլա Թիխոնով իր խօսքը կը վերջացնէր արտասուչ կոչով մը.— «Սլաւ ճնշուած եղբայրներ, դէպի յառաջ, դէպի ազգային սրբազան պատերազմ, յանուն ազատութեան»։ Այս մարտահրաւէրը սրբազան դողով վարակեց ամէնքը Պելկրատէն Վարշաւա, Փրակէն Ուկրանիա եւ Պալքաններ։ Փրոֆ. Մասլարիչ ողեկոչեց սերպ գիւցազներգութենէն դրուագ մը՝

Ով որ չէ կռուած Կոսովայի մէջ,
Իր ձեռքերը կը մնան միշտ ամուլ։
Մեր դաշտերը զուրկ են հացահատիկէ
Եւ մեր այգիները՝ խաղողէ։
Յառա՛ջ, Սերպ եղբայրնե՛ր
Ազատութիւնը ձեզ կը կանչէ ...

Խօսք առին յաջորդաբար Պուլկարներ, Խըրուաթներ, Սլովաքներ փառաբանելով միութեան գաղափարը։ «Պատիւ, ազատութիւն եւ եղբայրութիւն բառերը մեր լեզուին մէջ նոյնն են, ինչ որ ռուսերէնի»...

Այս խանդավառ ժողովէն ծնունդ առաւ «Սլաններ» ամսագիրը, ղեկավարութեամբ շատ մը հանրածանօթ մտաւորականներու։ Բուռն եռանդով, Սլաւ գրողներ, սկսան քրքրել անցեալի պատմութիւնը, լեզուական յարակցութիւնները, մտաւոր եւ մշակութային արտադրութիւններն ու կապերը։ «Պրաւտա»ն պլուխ կանգնած այս շարժման կը յայտարարէր.— «Մենք պէտք է վերաքննենք ամբողջովին սլաւ ժողովուրդներու պատմութիւնը, ցոյց տալու համար, որ մեր տուրքը եւրոպական քաղաքակրթութեան, նուազ չէ եղած միւսներէն»։

1943 Մայիսին տեղի կ'ունենայ — Խորհ. իմաստով — երրորդ պանսլաւ խորհրդաժողովը։ Գրողներ, կղերականներ, զինուորականներ, քաղաքական գործիչներ եւ արուեստագէտներ կը բռնեն իրենց բաժինը։ Հոն էին Քիէվի մեթրոպոլիտ Նիքոլան, Լեհ գուսարանի ընդդիմաներ Զիկմունտ Պերլինկ եւ չեխ գնդապետ՝ այժմ նախարար, Սվոպոտա եւ ուրիշներ։

1944 Մայիս 25ին Լոնտոնի մէջ ալ կը գումարուի տարագիր սլաւ ներկայացուցիչներու խորհրդաժողով մը։ Բայց պանսլաւիզմը, ամէնէն աւելի, մեծ արձագանգներ կ'ունենայ Միացեալ Նահանգներուն մէջ, ուր շուրջ 16 միլիոն սլաւ ամերիկեան քաղաքացիներ կային։ Ամբողջ ուժով կը պաշտպանէին Ռուզվելթի հակահիթլէրական քաղաքականութիւնը։ 1942ին Տիթրոյիթի մէջ գումարուած ժողովին առեն, բոլոր պատգամաւորները յաւնկայս երգեցին պանսլաւական քայլերգը.— Ալ Սլովէնին։ Եւ ապրիլ 25ը յայտարարեցին սլաւ Ամերիկացիներու օր։ Պլէր Կոնթէյի նախագահութեամբ շուրջ երկու հազար պատգամաւորներ, միլէժիոնդրական ոգիով բանաձեւեր քուէարկեցին.— «Մեր հայրենիքը, մեր տուները աւերակ ու տնանկին։ Մեր ծնողները արախող-խող։ Վաղը նոյն ճակատագիրն է վերապահուած

Վենետիկեան դաշնակներ

Աստղե՛ր,
Կապոյտին վար են կախուեր՝
Աղօտ շողեր հեշտագին,
Որոնց կ՚ուղղէ սիւքն իր համբոյրը ջերմին ։

Լոյսե՛ր,
Կոնտոլներ պայծառ են բոներ՝
Ջուրերուն հետ մանկացած,
Որոնց վրայ լուսնակն իր սիրտն է փշրած ։

Լճա՛կ,
Ու երազանքն անպարփակ՝
Լուռ կը չըջի ափէ ափ,
Մատղաշ հոգւոյս հրպելով թեւն փր սատափ ։

Զոյգե՛ր,
Ծովակին ծոցն են ինկեր,
Մինչ շրթունքներ բոցարծարծ՝
Աստղերուն տակ ոսկի թելով են հիւսուած ։

Սրտե՛ր,
Որոնց մէջ սէրն է թառեր,
Միւսայէ աչքեր տարօրէն,
Որոնք կարծես նըւագման մէջ կ՚երազեն ։

Վենե՛տ,
Ուր կղզիներ վէտ առ վէտ՝
Իրենց պերճանքն համօրէն
Ջինջ գիշերներ ծովակին մէջ կը ծորեն ։

Վենե՛տ,
Աղուոր դշխոյ խայտաբղէտ,
Որուն ծոցէն սպիտակ
Կը հոսի սէր, կը թափի լոյս եւ ստուակ ։

Երգե՛ր,
Իրենց թրթիռն են քակեր,
Կանաչ ջուրեր սարսռագին՝
Ուր միշտ կ՚ապրի աղջկան մը ձայնը նրբին ։

Գոյնե՛ր,
Երգերու հետ են զուգուեր,
Մինչ անըրջանքն այս ժամուն
Կ՚ըլլայ կապոյտ, կ՚ըլլայ կարմիր ու նաշխուն ։

Վենե՛տ,
Ցուցերու բոյն արփաւէտ,
Ուր իմ հոգիս երազկոտ
Կը գտնէ կեանք, կը գտնէ խոհ եւ կարօտ ։

ԱՐԱՄԱՑԻՍ ՄՐԱՊԵԱՆ

ՊՈՒՏ'Մ ԾԻԾԱՂ

Հանգանակայինէ

Երբ փոքր էինք, ժամուն մէջ «Հաւատամք» կ՚արտասանէր տէր պապան, Աւետարանը գոց եւ վերամբարձ բռնած ։

Մենք եւ բոլոր ներկաները, մեր ափերը խաչաձեւած՝ ծափիկային, մտիկ կ՚ընէինք այդ արտասանութիւնը ։

Երբ խելացուրեցանք, ծանօթացանք այդ ծափախուփ աղօթքին, «Հաւատամքին» բնոյթին ։ Նիկիոյ հայրապետական ժողովէն բերուած՝ քրիստոնէական կրօնքին «հաւատով հանգանակ»ն ըլլալը։ Քրիստոնէական եկեղեցիին ծրագիր կանոնագիրը, ուղեցոյցը ։

«Յառաջ»ի մէջ, մեր գրաքննիչ Նարդունին, գրութիւններու շարք մը կը ստորագրէ, «Հանգանակ» գլխանունով ։

Շատեր այդ գրութիւնները, խորագիրէն միայն դատելով, կրօնական նիւթ կարծելու վրայ են:

— Եղբայր, սա Նարդունին ալ կրօնական բաներու ձեռք զարնել սկսած է ։ Տէրտէ՞ր պիտի ըլլայ, ի՞նչ է ։ «Հանգանակ» գրել սկսած է ։

— Վայ քեզի, Տղէ Նարդունին շատոնց հրաժարած է քրիստոնէութենէ ։ Ժամ-աղօթքէ ։ Տէրտէր - վարդապետէ ։ Ամենաշքեղ օրերուն իսկ, ժամուն շուքին տակ չի նստիր, արեւահար ըլլալը նախընտրելով ։

Ըսող լսողներ կան, որ դուքանչին մեռած ատեն, եկեղեցի չմտնելու համար, յուղարկաւորութեան չէ մասնակցած ։

Իր կտակին մէջ, կարմիր ձեւանով չեշտագրած է որ մահուանը պարագային, դինք պարունակող դագաղը, ժամուն առջեւէն իսկ չանցընեն ... Հակառակ որ ժամանակին ինք, Արմաշու վանքին այգիներէն, խաղողի ողկոյզներ թռցուցած է ։ Վանքին մոմի կորուանքները կակուղցնելով, շուներ, կատուներ, թռչուններ եւ մուկեր կերտած է ։ Արդէն մօտիկ եղած է կրօնքի արտէլին ։

— «Զինք պարունակող դագա՞ղը» ըսիր ։

Ես բան չհասկցայ ։ Անշուշտ իր դագաղը զինք պիտի պարունակէ ։ Պարապ դագաղ տանելու չեն ժամը ...

— Կը պատահի ։ Եթէ դագաղը պարապ չէ, մէջի պարունակութիւնը պարապութիւն մը կրնայ ըլլալ, որ ժամուն մէջ, աղօթքներով, շարականով եւ մանաւանդ դամբանականով լեցնելու կ՚աշխատին ...

Սակայն Նարդունիի պարագան տարբեր է ։

Ինք պրպտող մարդ է ։ Կը պատահի որ մեռած օրը, միտքը կ՚իյնայ բառի մը արմատը, ծագումը ստուգել, արդ, կը մխրճուի գիրքերուն մէջ ։ Կամ «Հայ - Բոյժ»ի տպագրական փորձերուն ըսպառել սոխրուած ըլլալով կը մոռնայ դագաղ մտնելը ...

Կրնայ եւ կարեւորութիւն չտալ, մանաւանդ պարագային, դագաղով ճամբորդելու սովորութեան ։ Այնքան հակառակ է ընկալեալ սովորութիւններու ։

— Տարօրինա՞կ մարդ ։ Այն ատեն սա գրած «Հանգանակ»ը ինչ բան է ։

— Հա, ատիկա ուրիշ բան է ։ Հայ գրականութեան հանգանակն է ան, որուն դաւանաբանական սկզբունքներուն համաձայն գրիչ պիտի բանեցնեն մեր գրականագէտները ասկէ ետքը ։

— Փառք քեզ ։ Վախցայ որ այդ «հանգանակ»ին տակէն «հանգանակութիւն» պիտի հանեն ։

— Սատանային ականջը խուլ, Աստուած թող ազատէ Հայերս, «հանգանակութիւն» կոչուած աղէտէն, որուն մէջ, ազգովին չամչքրինս պիտի փչենք օր մը ։ Թաղման ծախքերուն համար ալ օտարներ հանգանակութիւն պիտի կատարեն ...

Նորէն շեղեցուցիր գիս բուն նիւթէն ։

Նարդունիին «Հանգանակ»ը մեր նոր գրագետներուն համար շինուած կանոններ, դաւանական օրէնքներ պիտի ըլլան — կարծեմ ։

Ամէն գրող, այդ «Հանգանակ»ին վրայ պիտի ձեւէ իր միտքերը, նկատի պիտի առնէ զանոնք՝ գիրքը կազմածին մէջ կոխելէ առաջ ։

— Ով տուած է այդ իրաւասութիւնը Նարդունիին ։

— Ըսող - լսողներ կան ։ Հայ գրականութեան քահանայապետ Յ. Օշական որ մահացաւ վերջերս Հալէպի մէջ, անոր փշոտ աթոռին վրայ պիտի բազմեցնեն Նարդունին ։ Այս առթիւ, Սուրիայէն ճամբայ ելած է Յ. Օշականի գաւազանը՝ Փարիզ գալով, նոր քահանայապետ Նարդունիին յանձնուելու համար ։

— Ուրեմն, անոնք որ սկսած են բաներ մը գըրելու, պէտք է աճապարեն լրացնելով տպարան յանձնելու համար զանոնք՝ «Հանգանակ»ին օրէնքները պարտադիր դառնալէ առաջ ։

— Շատ աղուոր գաղափար ։ Իսկ մենք ընթերցողներս ալ, մաղթենք մեր Աստուծմէն որ գրականութեան նոր քահանայապետը, պաշտպանէ իր «բարեկամներէն» եւ «Ցոբելեան» կոչուած չարաղէտ վտանգէն ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

... Ամերիկայի, եթէ վրէժխնդիր չըլլանք ։ Եթէ Գերմանիան շուտով չկործանի, բացի գերեզմաններէն փրկելիք ոչինչ պիտի մնայ » ։

Շարժման մէջ էր նաեւ Հարաւ. Ամերիկայի պանսլաւ կեդր. կոմիտէն, ուր շուրջ երկու միլիոն Սլաւներ կ՚ապրէին ։

Ինչպէս կը տեսնուի, պանսլաւիզմը միջազգային կերպարանք առած, երկրէ երկիր, տենդային վիճակի մը մէջ կը գտնուէր ։ Հասած էր ժամը ։

Թուրք մամուլն ալ սկսաւ մտահոգուիլ եւ անհանգստ աչքով նայիլ ։ «Ուլուս» եւ «Թանին» «սլաւական աշխարհակալութիւն» կը կոչէին այդ շարժումը ։

Համասլաւական համագումարներէն վերջինը տեղի ունեցաւ 1947ին Պելկրատի մէջ Թիթոյի նախագահութեամբ եւ Խորհ. գործիչներու եւ զօրականներու մասնակցութեամբ ։ Որեւէ է գաղտնիք դուրս չելաւ ։ Բայց պարզ է, որ Խորհ. իշխանութեան գործօն մասնակցութեամբ եւ ղեկավարութեամբ, սկսած է պանսլաւական դարաշրջան մը ։ Սլաւական երկաթէ պարիսպը գծուած է, իր ծոցին մէջ առնելով, նոյնիսկ, Հունգարիան ու Ռումանիան ։

Առաջին աշխարհամարտը ազատագրեց բոլոր Սլաւները եւ ամէն մէկը ինքզինք գտաւ իր ռեփական երկրին մէջ ազատ ու անկախ ։ Երկրորդ աշխարհամարտը, ատրիճանաբար, կը կլանէ այդ անկախութիւնները եւ կը նետէ «երկաթէ վարագոյր»էն ներս ։ Վկա՞յ ։ Չեխոսլովաքիոյ վերջին դէպքերը ։ Ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունք եւ ժողովրդապետութիւն, յօդս ցնդած են ։ Օղակները կը սեղմուին օրէցօր, եւ Եւրոպան կը փոխէ իր վաղեմի դիմագիծը ։

Ուղիղ հարիւրամեակ մըն է (1848—1948) անցած համասլաւիզմի վրայէն ։ Այդ դարաշրջանին, ճիշդ է, սլաւ ցեղերը միացած են, գերման լուծը խորտակուած, սակայն կորսնցուցած են իրենց ազգային անկախութիւնը ։ Պիտի կրնա՞ն հանդուրժել, ատոր ։ Դժուար է երեւակայել ։ Սլաւները թարմ ու ըմբոստ ժողովուրդ են եւ գիտեն իրենց ազատութիւնը գնել արեան գնով, նոյնիսկ, եղբայր ցեղերու հանդէպ

(Վերջ)

ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՐԱՏՈՒ

Նկարիչ Վ. Խարմանդաեան արուեստագէտի անխոնջ ու ինքնուրոյն տաղանդով ծանօթ դարձած է արդէն Լիբանանի ժողովուրդին ինչպէս եւ օտար շրջանակներու ։ Այս տարի Վէգիր Խալէտ Շէհապի նախագահութեամբ եւ բազմաթիւ բարձրաստիճան անձնաւորութեանց ներկայութեան Թրիփոլիի մէջ տուած է գեղարուեստական ցուցահանդէս մը ։ Աշակերտած է Հալէպի մէջ նկարիչ Եղիա Գասպարեանի, Օննիկ Աւետիսեանի եւ օտար նշանաւոր նկարիչներու ։ Ան կը թափառի Լիբանանի սարերն ու ձորերը, բնութենէն ներշնչուելով պատառուն կուտայ գեղեցիկ դաշտանկարներ ու լեռնանկարներ ։ 1939ին Խարմանտաեան կը մասնակցի Նիւ Եորքի միջազգային ցուցահանդէսին, ուր կը ստանայ Մետայլ տ՚Օնէօր ։ Ան տուած է 60է աւելի պեղանկարներ որոնք գիտողին կուտան ապրում, հեւք, շարժ ու բաժին մը կեանքէն ։ Ոչ միայն աչքի գոհացում այլ հոգեկան ապրումի յուզիչ բոպէներ են անոնք ։ Գոյներու եւ գիծերու ներդաշնակութիւնն է անոր դաշտանկարներուն եւ ծովանկարներուն մէջ տիրապետողը ։

ՀԷԹԵԱԹ ՄԸ ԵՒՍ Հիթլէրի մասին. այս անգամ, յայտնի մարաջախտ Մաքէնզէնի Թոռէն որ 1945ի Մայիսին կ ըփորձէր օդանաւով Սպանիա անցնիլ եւ ձերբակալուեցաւ Մարսէյլի մէջ՝ ծանրապէս վիրաւորուելէ ետք ։ Ահաւասիկ թէ ինչ կը պատմէ .— 150 հոգի էինք Հիթլէրի պաշտօնատան նկուղին մէջ՝ Էվա Պրաունն ալ մեզի հետ ։ Դուրս ելանք եւ հրասայլերով օդակայան դացինք ։ Ճամբան Գորմանի հրասայլին վրայ ռումբ մը ինկաւ ։ Հիթլէր սկսաւ անձամբ կրակել ռուս զինուորներուն վրայ ։ Օդակայան հասնելով, տեղաւորուեցանք չորս օդանաւերու մէջ ։ Թոնտէրն հասանք, Տանըմարքայի հարաւակողմը ։ Հիթլէր մեր ամէնուս ձեռքը սեղմեց, վերջին ճառ մը արտասանեց եւ հրաժեշտ առաւ Էվա Պրաունի հետ, յետոյ քալեց դէպի ծովափ եւ աներեւութացաւ ։

ՄՏՔԻ ՉՔՕՍԱՆՔ

ՈՐՔԱՆ ԲԱՆ ԳԻՏԷՔ

(Պատասխանները երեքշաբթի օր)

1.— Քանի՞ հոմանիշ կրնաք տալ «հով» բառին ։

2.— «Պարոն Ա. անպատրաստից ճառ մը խօսեցաւ» — «Այդ մասին ոչ մէկ ակնապարանք կամ մտապատրանք ունին» — «փաստապէս գոյութիւն ունեցող » — «ձգտումնաւոր տեղեկութիւն» ։ Սխալներ կա՞ն այս խօսքերուն մէջ ։

3.— Հիթլէր ե՞րբ գրաւեց Հռէնոսի հովիտը (պատերազմէն առաջ) ու ե՞րբ զինուորական պարտաւորիչ ծառայութիւն հաստատեց ։

4.— Ցրցոկաւնյայ, Նյրկթեբաաղ, Ճմատախշրօ — ո՞ր բառերն են ։

5.— Տուէք կեդր. Ամերիկայի հանրապետութեան անունները ։

6.— Որո՞նք են մայրաքաղաքները — Աֆղանիստանի, Եէմէնի, Հնդկաստանի, Ուրուկուայի ։

7.— Ճիշդ են հետեւեալ բառերը — ողջակեզ, տակեղոծ, թիզուած, դանփակ, հրաբորբոք, փիլոն, կաթնադոյր, համեղ ։

8.— Ո՞ր Թուականին բրիտանական գահը ունեցաւ զոյգ վեհապետներ. անունե՞րը ։

9.— Վաղը պիտի գումարուի «16»ներու երկրորդ խորհրդաժողովը. ե՞րբ գումարուեցաւ առաջինը ։

10.— Ֆրանսայի ո՞ր նախագահները սպաննուած են 1894ին եւ 1931ին ։

11.— Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը քանի՞ մնայուն յանձնախումբեր ունի ։

12.— Ե՞րբ հիմնուած է Բարեգործականը ։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԿԱՐՄԻՐ ԱՍՏՂ թերթը կը յանձնարարէ որ բանակին զօրավարներն ու բարձրաստիճան զինուորականները լաւ ուսումնասիրեն Մարքսիզմը եւ Լենինիզմը, որովհետեւ բաւական չէ միայն քաջ ըլլալ, վարպետ ըլլալ եթէ վարդապետական պատրաստութիւն չունիք » ։

ՏԸ ԿՈԼԻ ԿՈՒՍԱԿԻՑՆԵՐԸ ՏՐԱՄԱԴԻՐ ԵՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԵԼՈՒ ...

Ռընէ Փլէվէն, նախկին ելմտական նախարարը, Ֆրանսական օրաթերթի մը հետ իր ունեցած տեսակցութեան միջոցին յայտարարեց թէ՝ «ազգային շահը կը պահանջէ որ համաձայնութիւն մը կնքուի Էռ. Փէ. Էֆ.ի եւ «Երրորդ ուժ»ին, զօր. տը Կոլի եւ Ռոպէր Շումանի միջեւ»:

Այս յայտարարութիւնը զարմանալի պիտի չթուի երբ նկատի առնենք այն բազմացակամ վարմունքը՝ զոր տը Կոլի կուսակից երեսփոխանները ցոյց տուին խորհրդարանի քուէարկութեանց մէջ, իրենց ձայները տալով կառավարական խմբակցութեան:

Փլէվէնի համաձայն, արմատական երեսփոխաններն ու Դիմադրութեան Ընկերվարական Դեմոքրատ Միութիւնը չուզեցին պատճառ ըլլալ կառավարական տագնապի մը՝ որուն փափաքող են միշտ համայնավարները: «Ժամը եկած է, կ'ըսէ Փլէվէն, որ ուղղամիտ ոգիով խօսակցութիւններ տեղի ունենան: Քոմփիէնըի մէջ տը Կոլի խօսած ճառին չափաւոր լեզուն ապացոյց է որ զօրավարին հասցէին ուղղուած գրպարտութիւնները ոչ մէկ արժէք կը ներկայացնեն անոր խորունկ հայրենասիրութեան առջեւ: Թիւրիմացութիւններ եւ նախապաշարումներ միայն կրնան իրարմէ բաժնել, մէկ կողմէ, Շումանը, Ժողովրդական ու Ընկերվարական Հանրապետականները եւ, միւս կողմէ, տը Կոլը, որ ազատագրեց հայրենիքը եւ վերակազմեց Հանրապետութիւնը»:

Այս յայտարարութիւնները նշանակալից կը դառնան այնպիսի պահու մը՝ երբ Խորհրդարանի չէնքին մէջ Էռ. Փէ. Էֆ.ի գլխաւոր անդամները դումարում մը ունեցան, զօր. տը Կոլի իսկ ներկայութեան:

Այս կուսակցութեան հետ գործակցութեան մը խնդիրը մեծապէս կը զբաղեցնէ Ֆրանս. մամուլը երէկուընէ ի վեր: Թեր ու դէմ կարծիքներ կը յայտնուին տենդոտ կերպով: Նշանակելի է մանաւանդ դիրքը կառավարական երկու կուսակցութեանց (Ընկերվարական եւ Հանր. Ժողով. Միութիւն), որոնք հակառակ են այսպիսի գործակցութեան մը:

ՆԵՂՈՒՑՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ ԿԸ ՎԵՐԱՐԾԱՐԾՈՒԻ

Թուրքիոյ արտաքին նախարար, Սատաք, իր առաջին տեսակցութիւնը ունեցաւ Պէվինի հետ Լոնտոնի մէջ: Կը կարծուի թէ՝ 1939ի անգլիեւթրքական դաշնագիրը՝ որ այսօրուան կացութեան նման եղերական պարագաներու տակ կնքուած էր, պիտի հաստատուի իր ամբողջութեան մէջ: Թուրք նախարարին այցելութիւնը մասնաւոր կարեւորութիւն կը ստանայ այնպիսի պահու մը՝ երբ կը սպասուի որ Խորհրդ. Ռուսիա վերարծարծէ Նեղուցներու հարցը եւ նորէն պահանջներ դնէ այս մասին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԷԹՐՈՆ իր սովորական ժամերուն պիտի սկսի երթեւեկել Մարտ 15էն սկսեալ, առաջին կառաշարը պիտի մեկնի առտուան 5.30ին, իսկ վերջինը պիտի հասնի կայանը գիշերուան ժամը 1.15ին: Բայց, Սոյի գծին ժամերը որեւէ փոփոխութիւն կրած չեն:

ՖՐԱՆՍ. ՕՐԱԹԵՐԹԵՐԸ, միջնախարարական Տնտեսական Խորհուրդին տուած որոշման համեմատ, պիտի կրնան ամէն օր վեց էջի վրայ հրատարակուիլ եւ ծախուիլ՝ 8 ֆրանքի: Գալով այն օրաթերթերուն՝ որոնք իրենց այժմու ձեւով պիտի շարունակեն լոյս տեսնել, ասոնց մասին ըլլալիք կարգադրութիւնը ուսումնասիրութեան մէջ է:

ՇԱՔԱՐԻ ներկայ պարենաչափը պիտի կրնայ պահպանուիլ, եթէ ներածումները (150.000 թոն) կատարուին նախատեսուած պայմանաժամերուն մէջ, յայտարարած է ձեռնհաս պաշտօնատար մը:

ՍՈՒՐՃԻ մթերքը սպառած է, որով կարելի պիտի չըլլայ որեւէ բաշխում կատարել Մարտի մէջ: Յառաջիկայ պարենաչափը Մայիսի մէջ միայն պիտի կրնայ բաժնուիլ:

ՀԻՒՍՈՒԱԾԵՂԷՆՆԵՐՈՒ գիները ազատ պիտի ըլլան, այսօր հրատարակուելիք պաշտօնական զեկոյցի մը համեմատ: Կ'ըսուի թէ՝ ազատ պիտի կացուցուին նաեւ մորթէ եւ կաշիէ պայուսակներու կարգ մը տեսակները:

ՀԱՑ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ֆրանսահայ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ եկեղեցիներու նախագահ վերապատուելի Փրօֆէսէօր ԽԱՑԻԿԵԱՆ կը խօսի ամէն կիրակի առաւօտ ժամը 10.45ին, 58 rue Madame ժողովարահին մէջ, «Սուրբ Լուսաւորչի Խոր Վիրապի կեանքը», այս կիրակի օրուան նիւթն է: Métro St. Placide *կամ* Notre Dame des Champs :

ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՏՕՆԷ ԻՐ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ և ԻՐ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սորպոնի «Amphithéâtre Richelieu»*ի մէջ, հովանաւորութեամբ Ա. ԱՐՔ. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆԻ, կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի:*

Տոմսերը 100 ֆրանք, կը ծախուին գրատուններ Բալուեան, եւ Սամուէլ, Մարի Նուպար Ուս. Տան մէջ եւ հանդէսին օրը տեղւոյն վրայ:

ԱՆՈՒՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 21 Մարտ, ժամը ճիշդ 20ին
Գազա տ'Իթալիայի սրահին մէջ

Բացառիկ ներկայացում Յ. Թումանեանի մահուան 25ամեակի առթիւ:

Ղեկավարութեամբ Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Կը մասնակցին Օր. ԱՆԺԷԼ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Անուշ), Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԷՀԹԷՐԵԱՆ (Սարօ), Պ. Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ (Մօսի) եւ Օր. ԱՆԻԹԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ (պար):

ՍԻՓԱՆ երգչախումբը եւ Ռատիոյի նուագախումբը (60 հոգի):

Տոմսերու համար կանխաւ դիմել հետեւեալ հասցէներուն.— Տիկին Զաթիկեան, Պ. Թէլեան (Պոմ-ին), Պ. Պ. Մանուկեան (rue Nationale), *Զրպաշեան, Թումայեան, Ազգ. Առաջնորդարան, (Տօքթ. Սիվրիհիսարեանի), Պետիկեան եւ Շ. Փիրանեան* (7 *եւ* 25 rue Berlioz) :

ԹԷՆՈՐ ԿԻՐԱԿ ՍԱԳԶԼԵԱՆԻ

Բ. ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՍԱԼ ԿԱՎՕ, 11 ԱՊՐԻԼ 1948, ԿԻՐ. ԺԱՄԸ 17ԻՆ

Ընդհանուր փափաքին համաձայն կը տրուի այս երգահանդէսը, բոլորովին նոր յայտագրով:

Յայտագրին մէջ բացի եւրոպական դասական կտորներէ կան Ռոմանոս Մելիքեանէ, Գ. Ղազարեանէ, Ճերահեանէ, Կարօ Զաքարեանէ, Ա. Տէր Ղեւոնդեանէ, Սպենդիարեանէ, եւն. բոլորովին առաջին ունկնդրութիւն քնքուշ երգեր, զորս երգիչը ստացած է, Հայաստանի տաղանդաւոր երգահաններէն:

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հայ Արենուշներու տարեկան ցերեկոյթը Մայիս 16ին, Կիրակի ցերեկէ վերջ, Սալ Մազընոյի մէջ: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ պատուաւոր սպասուհի մը: Դիմել՝ ԱՐՄԷՆ ՍԱՐԱՃԵԱՆԻՆ: 18 rue Mélingne,Paris:

Պ. Յ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ Բալուցի կը փնտռէ հօրեղբօր որդին Նշան Տէրտէրեանը Բալուի Զայիր Մեզրէ գիւղացի որ Ամերիկա կը գտնուէր: Տեղեկացնել M. H. Derderian, Grand Caban Par Fourques (Gard) France: *Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել:*

ԶԱՏԿԻ ԱՌԹԻՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ՎԱՅԵԼԵԼՈՒ

Համասեբաստացիներու Վերաշինաց Միութեան կազմակերպած հաւկթախաղի խնջոյքը:

Հ. Յ. Դ. Տէսինի Տան գեղեցիկ սրահին մէջ, Մարտ 27ին, խթման իրիկունը:

Ծով կերուխում, արեւելեան նուագ. եւրոպական պարեր: Մուտքը ազատ է:

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԿԱՐԱՊԵՏ ՅԱԿՈԲԵԱՆ հազար ֆրանք նուիրած են Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին Պ. ԱՐՄԵՆԱԿ ՔԻՊՐԻԹԵԱՆԻ մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի:

THEATRE D'IENA*ի ՄԷՋ*
10 Ave. d'Iéna: Métro Iéna *եւ* Trocadéro

Ապրիլ 12ին, երկուշաբթի իրիկուն թատերական բացառիկ ներկայացում:

«ԿԵՆԻԱ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ»Ը կը կազմակերպեն (ԵԱՄԻԼԷՆ ՄԱՅՐԻՆԵՐԻ ՏԱԿ)
«YAMILÉ SOUS LES CÈDRES»

Հինգ արար վաղամեռիկ դերասանուհիին կողմէ թատերգութեան վերածուած եւ հայացուած, Ֆրանս. Ակադեմական Պ. Հանրի Պորտօ՛յի որ այդ օրը ներկայ պիտի ըլլայ եւ խօսք առնէ.

Կը մասնակցի Փարիզահայ ծանօթ դերասաններէ բաղկացած փայլուն ամբողջութիւն մը:

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան եղեռնին նուիրուած յիշատակի տօնակատարութիւնը՝

11 ԱՊՐԻԼԻՆ

Սալ Ժէօկրաֆիի մէջ:

×

Ապրիլեան Եղեռնի մէկ միլիոն զոհերու յիշատակին համազգային սգատօնը 11 Ապրիլ, 1948 Կիրակի Պոմոնի Նորակառոյց սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Ֆ. Հ. Կ. Խ. Պոմոնի մասնաճիւղին: Առաւօտեան պատարագ եւ հոգեհանգիստ, եկեղեցիին մէջ: Կը խնդրենք նկատի ունենալ այս թուականը:

⁂

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՎԻԷՆԻ ՄՈՒՐԱՏ խումբը Ապրիլ 11ին կիրակի օր կը կազմակերպէ ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ նուիրուած յիշատակի տօնակատարութիւնը:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

Ապրիլ 23ին, ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Սալ տէ Ֆէթի ընդարձակ սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ հովանաւորութեամբ՝ Հ.Յ.Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ: Մասնակցութեամբ՝ բարեկամ կազմակերպութեանց: Գեղարուեստական խնամեալ բաժին, մուտքը ազատ է:

Մանրամասնութիւններ յաջորդիւ:

Կը հրաւիրուին Վալանսահայերը, իրենց յարգանքի տուրքը մատուցանելու մեր անմահ նահատակներուն:

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵ՛Ր...
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք...

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՔԱՂԱՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

29 Մարտ, Զատկին Բ. օրը ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, ՍԱԼ ՄԱԶԸՆՈՅԻ ՄԷՋ:

Ձեր տոմսերը եւ սեղանները ապահովեցէք Պ. Շալճեանէ Rue Valdonne, St. Jerôme, *Պ. Պետիկեանէ* 7 Rue Berlioz, *Պ. Սամուրեանցէ* 15 rue des Ferras, *Պ. Քէօսէեանէ* 11 Place Jules Guesde, *եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին անդամներէն:*

ՏՈՒՓՈՎ ՊԱՄԻԱ

Թրքական ձեւով պատրաստուած բնական վիճակի մէջ:

Ամբողջ տուփը 198 *ֆրանք:*

կէս տուփը 100 *ֆրանք:*

Սնտուկներու մէջ զետեղուած:

50 *ֆրանք յաւելումով մը, Մարսէյլի կայարանը յանձնելի:*

Առաքում contre remboursement *ով:*

Գրել Société COMAC, 15 rue St. Ferreol, Marseille

Տասը տուփ գնողին 10 առ հարիւր զեղչ:

Կարելի է ստանալ 2 տուփ որպէս նմոյշ 370 *ֆրանքի, կանխայի առաքումով:* Chèque - Postal No. 1249-53, Marseille :

ԾԱԽՈՒԻ ՏՈՒՆ

Մօտակայ արուարձանի մը մէջ եօթը սենեակով տուն մը որ ունի կեդր. ջերմութիւն, կազ, ելեկտրականութիւն, երկու խոհանոց, բուացարան, բաղնիք եւ 765 մեթր քառակուսի պտղատու ծառերով պարտէզ մը շրջապատուած պատով, ծախու է: Դիմել Պ. Երամեանի 49 Ave. de Fredy Villemomble, Seine :

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏԱՄԼԱՄԱԵԱՆ 1000 *ֆրանք կը նուիրեն Աղքատախնամին, Պ. Խորէն Ֆրէնկեանի մահուան առթիւ: Ստանալ «Յառաջ»էն:*

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Եռա. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 16 MARS 1948 Երեքշաբթի 16 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année № 5292-Նոր շրջանի թիւ 901 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆԵՐԳԱՂԹԸ ԵՒ ՄԵՆՔ

Մեր չարամիտ հակառակորդները, առանց կարմրելու, կը յայտարարեն — միշտ ի վերուստ հրահանգուած — թէ Դաշնակցութիւնը հակառակ է ներգաղթին որովհետեւ «կ'ուզէ ուրիշ Հայաստան մը հիմնել արտասահմանի մէջ»։

Այդ զարշելի զրպարտութիւնը ուղղուած է կուսակցութեան մը դէմ որ Փարիզի, Նիւ Եորքի կամ Սուրիոյ «Ցառաջդիմական» տարրերէն շատ առաջ ու անոնցմէ աւելի պահանջեց մեր ցիրուցան բազմութեանց հայրենիք վերադարձը։

Եթէ, այդ տեսակէտէն բաւական պերճախօս չէ վերջին քանըհինգ տարուան մեր մամուլը, մեր անհիման հակառակորդները կրնան դիմել Մոսկուա իմանալու համար թէ ինչ փորձեր կատարուած են, մեր կողմէ, այդ ուղղութեամբ եւ ինչ պահանջներ ներկայացուած են խորհրդային կառավարութեան՝ ներգաղթը իրականացնելու համար։

Եթէ մեր գունդզուն հակառակորդները որ մեւ է հեղինակութիւն վայելէին իրենց փաքրոններուն մօտ, կրնային, օրինակ, իմանալ թէ վերջին անգամ երբ ու ինչ պայմաններու տակ, Դաշնակցութիւնը նախապայման կ'առաջարկէր ներգաղթը։

Բայց ո՞ր լաքէն այդքան ձայն տանեցած է իր փաքրոնին քով։

Պատմութեան կը ձգենք ուրեմն, մեր հակառակորդները լուսաբանելու հոգը ու կը խօսինք ներկայ արուեստական ներգաղթին մասին։

Դաշնակցութիւնը ներգաղթին դէմ չէ եղած երբեք։ Եւ դէմ չէ այսօր ալ։

Սակայն, վերջին երկու տարուան փորձը ցոյց կուտայ որ ունինք երկու տեսակ ներգաղթ։

Առաջինը՝ այն չակերտաւոր ներգաղթը, որ զգուելի պատրուակ մը եղած է արտասահմանեան Հայաստանի մէջ՝ միտք պղտորելու, եղբայր եղբօր դէմ գրգռելու եւ հակադաշնակցական պայքարը հրահրելու համար։

Երկրորդը՝ մեր — Դաշնակցութեան — հասկցած ներգաղթը որուն նպատակն է Հայաստան վերադարձնել բոլոր պիտանի ու տրամադրելի ուժերը՝ զարկ տալու համար մեր մանրանկար հայրենիքին նիւթական ու մշակութային վերելքին։

Առաջինը բացասական է եւ վնասակար, իսկ երկրորդը դրական եւ օգտակար՝ մեր կենսական շահերուն տեսակէտէն։

Դաշնակցութիւնը, իբրեւ քաղաքական կուսակցութիւն եւ իբրեւ ամէնէն հարազատ ու տիրական արտայայտիչը հայ ժողովուրդին բաղձանքներուն, բացարձակօրէն հակառակ չի կրնար ըլլալ ներգաղթի սկզբունքին քանի որ հայրենիք մը ուր ալ գտնուի եւ ինչ վարչաձեւ ալ ունենայ, չի կրնար ապրիլ ու բարգաւաճիլ առանց համրանքի։ Հայրենիք մը հայրենիք ըլլալէ կը դադրի առանց իր բնակչութեան։

Ո՞ր Հայը պիտի չուզէր որ ներկայ Հայաստանը ունենար, օրին մէկը, երեք չորս միլիոն զաւակներ Հայերու հաւաքականութիւն մը մեր սեփական հողերուն վրայ։

Եթէ Դաշնակցութեան «չէֆ»երուն գլխաւոր նպատակն է միայն պետական պաշտօններ ապահովել անկախ ու միացեալ Հայաստանի մը մէջ — ինչպէս լրբօրէն կ'ամբաստանեն զիրենք մեր անզուգական հակառակորդները — պէտք է խոստովանիլ որ, տրամաբանօրէն, այդ պաշտօնները ձեռք չեն կրնար բերուիլ երբ հայրենիքը պարապ է ու ամայի։

Դաշնակցութիւնը, իր մեծով — պզտիկով, համաձայն է որ ներգաղթ կատարուի՝ տրպէտքի աճի ու բազմանայ ներկայ Հայաստանի հայ բնակչութիւնը։

Այս մասին երկու կարծիք չկայ։

Կը թուի, սակայն, որ Դաշնակցութիւնը աւելի գործնական ըմբռնում ունի այս հարցին նկատմամբ։

Զանգուածային ներգաղթը անմիջական անհրաժեշտութիւն պիտի ըլլար այն ատեն երբ հայ ժողովուրդին վերադարձուած ըլլային իր պատմական հողերը որոնք տակաւին կը գտնուին ջարդարարներուն կամ դրացի քոյր հանրապետութեանց ձեռքը։

Դաշնակցութիւնը չուզեր, բնականաբար, որ քանի մը հարիւր հազար հայրենակիցներ — Երե-

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՔՍԱՆԸՎԵՑ ՏԱՐԻ...

«Հայրենիք» օրուան արտատպուած խմբագրական մը կարդացինք առջի օր «Ցառաջ»ի առաջին էջին վրայ, հոն՝ ուր ի պատւոյ է «Դաշնակցութեան խօսքը» Ֆրանսահայ գաղութին մէջ, գրեթէ նոյնքան երկար ժամանակաշրջանի մը միջոցին։

Գրական հունձքի մը տակհատիկները չալլած, Ամերիկայի մեր կազմակերպութիւնը արդար հպարտութեամբ մը կը ներկայանայ մեր ժողովուրդին, ինչպէս գաղթաշխարհին, նոյնպէս իր հայրենի երկրին ընծայ տանելով քանը վեց տարուան վաստակ մը, թանկարժէք ու բեղուն աշխատանքի մը քրտինքովը ոռոգուած։

Թղթատել մեր առջեւ շարուած հատորները, աւելի քան 312 ամսագիրներէ կազմուած — հսկայ գործ մըն է, շատերուն անմատչելի, սակայն տեսնողներ եղան զանոնք օրը օրին, եւ հպարտութիւն զգացին, մեր մշակոյթին յաւիտենականութեան նուիրուած այս գեղեցիկ աշխատանքը գնահատելով։

Պատամներ ու զանճան տիրացուներ թող բամբասեն, թող՝ իրենց արժանի ճոխ ու գունազեղ ածականները շպրտեն իրենց ցեխարձակներով, չէ՞ որ ոչ մէկ գրական գործ ունին իրենք՝ դնելու համար նժարին միւս կողմը։

Մեր «Հայրենասէրներ»ը կրնան միշտ լեցուն ձեռքերով ներկայանալ մեր ժողովուրդին, իրենց նախանձին թոյնովը գինովցած, հայհոյանքներու թշուառ տոպրակ մը ունին միայն, չալկած կամ ուրիշին, օտարին գործովը յոխորտալու անամօթութիւնը։

Եթէ մի միայն Դաշնակցական գիրն ու գրականութիւնը, անոր մամուլն ու մեր մշակոյթին ոտնակոխումը, ճախճախուն նուիրուած անոր հսկայ աշխատանքը, անոր մտաւորական փաղանգին կատարած գործը ու խօսքը միան ժառանգ իր պատմութեան, հարիւր անգամ աւելի ծանր պիտի կշռէր այդ հունձքը քան Դաշնակցութեան բազմիցս երանեալ հակառակորդներու կատարած ... գործը։

Ահա քանը վեց տարեկան «Հայրենիք» ամսագիրը. վկայ մը, փաստ մը աւելի։

Կրնա՞ն ցոյց տալ իրենցը ու հակադրել գործով, կենդանի ու դրական գործով, ինչ որ կատարուած է ու կը կատարուի ճակատին այս կողմը։

Ու մեր միամիտ ժողովուրդը կը հարցնէ յաճախ «ինչո՞ւ այս հակառակութիւնը, ինչո՞ւ այս զզուելի պայքարը»։

Ահա այդ ինչուներուն պատասխանը։ ՍՕՍԻ

ւանի գնահատութեամբ 400.000— ճամբայ ելլէին օտար երկիրներէ ու երթային տուն — տեղ ըլլային ոչ թէ մեր մանրանկարին սահմաններէն ներս, այլ այդ սահմաններէն դուրս, հեռաւոր շրջաններուն մէջ։

— «Հող չունինք, բնակարան չունինք», կը գանգատէին պատերազմէն առաջ, այն օրերուն երբ Դաշնակցութիւնը — միայն Դաշնակցութիւնը — անդադար ներգաղթ կը պահանջէր։

Պատերազմէն ետք թիզ մը հող չաւելցաւ մեր սահմաններուն վրայ երբ այնքան դիւրին էր, առնուազն, ներքին սահմաններու սրբագրութիւնը՝ ի նպաստ Հայաստանի։

Մոսկուան ծրագրած է — թուղթի վրայ — Հայաստանին փոխադրել արտասահմանի հայութեան կէսը։

Ո՞ւր պիտի տեղաւորուի այդ համրանքը երբ Ղարաբաղն ու Գանձակը, Ախալքալաքն ու Նախիջեւանը չեն վերադարձուած իրենց իրաւական տիրոջ։

Հակառակ այդ աննպաստ երեւոյթին Դաշնակցութիւնը, դարձեալ, դէմ պիտի չըլլար զանգուածային ներգաղթին եթէ հայրենիք փոխադրուէին անապահով եւ այլասերման վտանգին ենթակայ գաղութները մեր հայրենակիցները։

Որովհետեւ, որքան ալ բացասական ըլլայ մեր վերաբերումը տիրող վարչաձեւին հանդէպ, դարձեալ պիտի նախընտրէինք որ մեր վտանգուած բազմութիւնները վերադառնային անպատճառ եւ իրենց միտքն ու բազուկը դնէին ի նպաստ հայրենիքի վերաշինութեան։ Ժ.

Մազարիկի յուղարկաւորութիւնը

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԿՈՒԼԱՑ

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻ՞ՒՆ ԹԷ ՈՃԻՐ ...

Ֆրանսական թերթերու Փրակայի թղթակիցները յուզիչ կերպով եւ մանրամասնութեամբ կը նկարագրեն Մազարիքի յուղարկաւորութիւնը, անհամար բազմութեան մը ներկայութեան։ Ժողովուրդը լալով եւ հեծկլտալով հետեւած է դագաղին։ Նոյնիսկ այրեր չեն քաշուած արցունք թափելէ։ Հանր. Նախագահ Պենէշ ալ, որ առաջին անգամ երեւցած է հանրութեան նոր վարչաձեւը հաստատուելէն ի վեր, արցունքոտ աչքերով, հետեւած է դագաղին, որուն ընկերացած են 250.000 յուղարկաւոր։

«Լը Մոնտ»ի թղթակցին նայելով, չեխ ժողովուրդին ամենախոշոր մեծամասնութիւնը համոզուած է հիմա որ իր սիրելի արտաքին նախարարը սպաննուած է եւ ոչ թէ անձնասպան եղած, ու մէջ կը բերէ ոճիրը ապացուցանող պարագաներ, շատ քիչ մարդիկ կան որոնք կը հաւատան թէ մահը արկածով տեղի ունեցած է։ Թղթակիցը այս համոզումը գոյացուցած է բազմաթիւ Չեխեր հարցաքննելէ ետք։

Չեխ խնդիրը Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ

Մազարիքի մահուան պարագաներուն մասին քննութիւն մը կատարելու համար ՄԱԿի չեխ պատուիրակը, Փափանէք, որ պատասխանատու կը նկատէ Խորհրդ. Ռուսիան, խնդրագիր մը մատուցած էր Միաց. Ազգերուն։ Այս խնդրագիրը նկատողութեան առնուած չէր վարչական արգելքներու պատճառով։ Հիմա, Չիլիի պատուիրակն է որ իւրացուցած է այս խնդրագիրը եւ Փափանէքի առաջարկը բերած՝ իր կառավարութեան անունով, այնպէս որ Ապահովութեան Խորհուրդը ստիպուած պիտի ըլլայ օրակարգ անցընել չեխոսլովաք խնդիրը։

Հարց ծագած է թէ՝ Մոսկուա, որ ապահովաբար իր վեդոյի իրաւունքը պիտի գործածէ այս խնդրին մէջ, պատրուակ պիտի չընէ՞ այս պարագան ՄԱԿէն հրաժարելու համար։ Բայց՝ ընդհանրապէս սա կարծիքը կը տիրէ թէ Խորհրդ. Միութիւնը հրաժարելու մէջ շահ չունի, որովհետեւ Լէյք Սըքսէսի միջազգային կրկէսին մէջ իր ներկայութիւնը, ինչպէս ցարդ հանդէսացաւ այ ... աւելի, աւելի, անփոխարինելի առիթ մըն է իրեն համար, իր կառավարութեան ի նպաստ քարոզութիւն կատարելու իր պատուիրակին ճարտասանական միջամտութիւններովը։

★ Չեխ կառավարութիւնը հրաժարեցուց իր պաշտօնէն ՄԱԿի իր մնայուն պատուիրակ Տոքթ. Փափանէքը, որ, սակայն, յայտարարած է թէ կը մերժէ համակերպել այս որոշման։

Տասնըվեցներու Բ. ժողովը

Այն տասնըվեց պետութիւնները՝ որոնք պիտի օգտուին Մարշըլի ծրագրէն իրենց շնորհելիք օժանդակութեններէն, երկրորդ ժողով մը կը գումարեն այսօր Փարիզի մէջ, ուր հասած են արդէն 14 երկիրներու արտաքին նախարարները, Զուիցերիա եւ Իսլանտա միայն ղրկած են պարզ ներկայացուցիչներ։ Զուիցերիա եւ Շուէտ, ինչպէս անկէ առաջ, հիմա ալ վարանում ցոյց կուտան, անվերապահօրէն մասնակցելու ժողովին, վախնալով որ իրենց աւանդական չէզոքութիւնը կը վտանգուի։ Կը կասկածին որ մի գուցէ ժողովը իր խորհրդակցութեանց տայ քաղաքական բնոյթ, փոխանակ սահմանափակուելու տնտեսական գործակցութեան մարզին մէջ։

Փարիզի ժողովին գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ մնայուն մարմին մը հաստատել, որուն կազմակերպութեան մասին կարծիքի տարբերութիւններ կան Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ, հիմնականէն իսկ։ Ֆրանսա կը փափաքի որ այս մարմինը բաղկացած ըլլայ 16 պետութեանց ներկայացուցիչներէն, իր գլուխը ունենալով կոմիտէ մը, որուն ղեկավարը ըլլայ ընդհ. տնօրէն մը, շատ լայն իրաւասութիւններով։ Անգլիա, ընդհակառակն, սահմանուելիք մարմնին կ'ուզէ տալ համագամանքը ընդհ. քարտուղարութեան մը՝ որուն դերը ղեկավարական ըլլալէ աւելի խորհրդակցական ըլլայ։

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ մէջ Արաբները ռմբակոծեցին Թէլ Ավիվ — Եաֆայի սահմանին վրայ գտնուող Հրեայ թաղամաս մը, ուր 40 տուն հրդեհուեցան։ Հականայի անդամները իսկոյն պատասխանեցին այս յարձակման, սաստիկ կրակ մը բանալով Արաբներուն վրայ։ Պաղեստինի հեռաձայնական բոլոր հաղորդակցութիւնները այս պահուս խզուած են ամբողջովին։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՅԱՌԱ՛Ջ, ԱՆՎԵՀԵՐ

Տօնելով Միութեան 30ամեակը, Հ. Մ. Ը. Մ.ի հիմնադիրներն ու վարիչները, բոլոր աշխատաւորները անխտիր կրնան յայտարարել, արդար հպարտութեամբ.

— Կատարեցինք մեր պարտականութիւնը, համաձայն մեր կարողութեան եւ տեղական պայմաններուն: Կանգ չառինք որեւէ զոհողութեան առջեւ, նիւթական թէ բարոյական, կանգուն պահելու եւ զարգացնելու համար Միութիւնը, Պոլսէն մինչեւ Եւրոպա եւ Միջին Արեւելք: Ձեզի կը մնայ դատել կատարուած աշխատանքը, արդիւնքը:

Նոր չէ որ առիթ պիտի ունենանք տեսնելու, դատելու այդ աշխատանքը:

Շնորհիւ տարիներու տքնաջան գործունէութեան, Հ. Մ. Ը. Մ.ը այսօր միայն Սուրիա—Լիբանանի եւ հարեւան երկիրներուն մէջ կը ներկայացնէ անդամներու պատկառելի թիւ մը, աւելի քան հինգ հազար, ինչպէս կը հաստատեն հրատարակուած տեղեկութիւնները: Եւ այս համրանքը հետզհետէ կ'աճի, հակառակ աչքէն թէ ձախէն սպրդուած դասերու:

Անոնք որ ամէն գեղեցկութիւն փորձեցին 1946ին, «Կը հրաժարինք»ներու ծաղրական բարեկենդան մը կազմակերպելով, անզօր կատաղութեամբ կը դիտեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի ջախջախիչ յաղթանակները, Սուրիա Լիբանանի ամբողջ տարածութեան վրայ:

Իւրաքանչիւր մարզական թափոր երբ կ'անցնի Հալէպի եւ Պէյրութի փողոցներէն, խանդավառելով նոյնիսկ օտար բազմութիւններ, կ'ապացուցանէ թէ որքան առողջ եւ հաստատուն են Միութեան հիմերը:

Իսկապէս աննախընթաց իրողութիւն մըն է Հ. Մ. Ը. Մ.ի յարաճուն վերելքը, ծաւալումը այս ափերուն վրայ:

Հարկ է պրպտել տարեգրութիւնները, սկսելով Պոլսոյ, Փոքր Ասիոյ եւ Կիլիկիոյ վերջին արտագաղթէն, հաւատանցի գաղափար մը կազմելու համար կատարուած աշխատանքին խորութեան եւ ծանրութեան մասին:

Ի՞նչ կը ներկայացնէր այս գաղութը 1921—25ին, երբ կարաւան կարաւանի ետեւէն կը հասնէր, անգամ մը եւս լքելով պապենական բունը — բոյները, նոր բոյներ հաստատելու համար օտար երկինքի տակ:

Մինչ այն ճամբաներուն վրայ ուր ամէն քար ու ծառ, ամէն փողոց ու մթնոլորտ, ամէն պատուհան ու խշտեակ երէկուան սարսափները կը յիշեցնէին: Ամբողջ ժողովուրդի մը բռնագաղթը դէպի այանդմանց ...

Ինչպէս տարագիր բազմութեանց բոլոր ընդունակ տարրերը եւ գործօն հոսանքները, Հ. Մ. Ը. Մ.ի սանդուղեանց ժառանգորդներն ալ չվհատեցան, չընկրկեցան անյաղթահարելի դժուարութեանց առջեւ:

Անոնք ձեռք ձեռքի տուին, հաւաքեցին ցիրուցան տարրերը եւ նոր ուժեր, իրենց անձին իսկ օրինակով բացին կամաւոր ծառայութեան նոր շրջան մը:

Եւ ահաւասիկ արդիւնքը, տարիներու տքնութիւններէն վերջը,— Միութիւն մը կուռ, ծաւալուն: Միշտ ընդունակ աճելու, բազմապատկուելու: Կազմակերպուած ուժ մը, ուր մարզանքն ու հայրենասիրական դաստիարակութիւնը իրար կը լրացնեն:

Ո՞ւր պիտի գտնէիք այսքան հզօր ազդակ մը այս ժողովուրդին երիտասարդացման, անոր առաքինութեանց պահպանման եւ ներդաշնակ զարգացման համար, բաց ի Հ. Յ. Դաշնակցութենէն:

Ուրիշ ափերու վրայ եւս Հ. Մ. Ը. Մ.ը տոկաց ու գործեց վերջին քսանեւհինգ տարիներու ընթացքին: Վկայ Յունաստանի, Եգիպտոսի, Ֆրանսայի եւ մնացեալ գաղութներու մէջ կատարուած աշխատանքները:

Դժբախտաբար պատահեցաւ մեր ալ պակասեցան, մնալով հաւաքական եւ անարգել գործունէութեան:

Բայց եւ այնպէս, կազդուրիչ է ընդհանուր պատկերը: Եւ կը հաւատանք թէ՝ երբ կարգ մը թիւրիմացութիւններ եւ կանխակալ կարծիքներ փարատին, դժուար պիտի չըլլայ փակել ճեղքերը:

Ամէն պարագայի մէջ, Սուրիա Լիբանանի շրջանը կրնայ արդարօրէն պարծենալ իր անսասան միասնականութեամբ: Ան կրնայ բոլոր վարքահաչութեանց պատասխանել ի լուր ամենեցուն:

— Ահա իմ սիրելի զաւակունքս, կուռ եւ կարգապահ շարքերով: Հաւատարիմ իրենց կոչումին եւ խանդավառ՝ իրենց յարաճուն գործունէութեամբ:

Արդար հպարտութեամբ ուրիշ վկայական մը՝ Հալէպի մարզադաշտին գնումը, անօրինակ զոհողութեամբ: Մինչ այն պահուն երբ գոյնզգոյն դասալիքներ «քայքայում» կ'աւետէին, ոխակալ չարախնդութեամբ:

Աւելի քան քառասուն հազար ոսկի բաղդատաբար կարճ ժամանակաշրջանի մը մէջ եւ լայնուաճուած գետին մը՝ բանուկ ճամբու վրայ: Գետին մը որ ոչ միայն լիուլի պիտի գոհացնէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի բոլոր պահանջները, այլեւ պիտի ծառայէ գաղթաղան հանրօգուտ շինութեանց:

Միայն այս իրականութիւնը բաւական էր, ապացուցանելու համար Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարիչներուն եւ հաւատարիմ բարեկամներուն, բոլոր շարքերուն գիտակցութեան եւ գործունէութեան արժէքը:

Ողջոյն երեսնամեակին եւ աւելի մեծ նուաճումներ, յանուն տարագիր երիտասարդութեան նոր սերունդի փրկութեան:

Ինչ որ կը կատարուի այս ճակատին վրայ, հաստուն եւ յարատեւ գործունէութեամբ, նոր եւ աւելի ամուր պատուար մը պիտի կազմէ օտարացման դէմ:

Հալէպ — Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Հա՞յ թէ Հրեայ

Աշխարհ կը դղրդէր ու կը կործէր 1938:

Հայրենակիցը սակէ կուգար, անկէ կուգայ: Հաճելի ճամբորդութենէ: Որ ջիղերը թուլցնելով լեզուն կը բանայ: Եւ մարդ հանդարտ հանդարտ կը ճառէ.

Արդ, ի՞նչպէս ես, ի՞նչպէս չես, ու սուրճի գաւաթներուն առջեւ նստանք քանի մը Հայեր, կարկանդակները կրծելով: Այն ատեն տակաւին սատանկ բաներ կային:

Խօսքը խօսք կը բանայ, ու այսպէս, խօսք բացուեցաւ: Հա՞յ թէ Հրեայ՝ այնքան ցաւալի ու նոյնքան այժմէական այն ատեն մեր բնական լայնութեան ու երկարութեան սատրճաններու խաչաձեւումին վրայ: Որովհետեւ հոն մեզ Հրեայ կը կարծէին ու կարգ մը անհամ առաջուութիւններ կը պատահէին: Ու կը պատահէին յաճախ:

Ըսեր են որ ես դիւրագգած եմ: Ու մեր ճամբորդը. — Եղբայր, լսեցի որ շատ կ'ազդուիս եղեր նման դէպքերէ, ու, չիտակը ըսելով, զարմացայ խելքիդ: Արդէն միշտ զարմացեր եմ քու խելքիդ: Այստեղ ի՞նչ տեղի կայ ազդուելու: Դուն հրեա՞յ ես:

Այս վերջին նախադասութիւնը այնպիսի հեքիաթական շեշտով մը դուրս եկաւ, որ խիղճս, որ սկսեր էր տարակուսիլ թէ գուցէ Հրեայ՝ ըլլամ այս անգամ ալ, թերեւս ազդափոխուած, ու գուցէ մեծամասնութիւնը իրաւունք ունենայ պատասխանեցի խոնարհաբար ու ցած ձայնով.

— Ոչ, կարծեմ թէ Հայ եմ ...

— Կարծեմ, գոռաց վրաս ճամբորդը բութ ձայնով: Խելքիդ բզուկը սիրեմ: Հոս «կարծեմը» ի՞նչ գործ ունի: Ի՞նչ է, դոմէ՞շ կ'արածես թէ հորթ: Թէ՝ խնդրինքդ նորէն Պէյ Տաղի կարծեցիր ու հովուութեանդ շրջանը միտքդ եկաւ: Անշո՛ւշտ որ Հայ ես:

— Պարոնը Հայ է, կը ճանչնանք, մէջ ինկաւ ուրիշ հայրենակիցներ:

— Ես ալ զինքը կը ճանչնամ քսան տարիէ ի վեր եւ գիտեմ որ Հայ է: Է, ուրեմն, այս այսպէս ըլլալով, դուն Հայ ըլլալով, ի՞նչ պատճառ ունիս ազդուելու, ջղայնանալու, հրէութիւնը վրադ առնելու, հը՞մ:

— Ծուռ կը նային, դէշ կ'երթայ: Բարեկամներ վռնտեցին: Ծաչարան ու սրճարան չեն ձգեր: Ձես կրնար փողոց ելլել, հասնողը օձիքէդ կը բռնէ: Զըլլալիք բան է: Զիս ինծմէ լաւ կը ճանչնան: Իրենք հաստատ գիտեն, Հրեայ, լմնցաւ: Թուրքիա քաշածներս մոռցնել պիտի տան: Ալ հոն մարդու վրայ հոգի, մարմին կը մնա՞յ:

— Եթէ անոնք քեզի ծուռ նային, դուն ալ անոնց սանկ անգամ մը նայէ, տես թէ ի՞նչ կ'ըլլան:

Եւ աչքերը այնքան ահաւոր դարձուց որ վախնալս եկաւ:

— Հրեան այսօր սանկ չի կրնար նայիլ, աւելցուց: Եւ շարունակեց: Հիմա տես, քեզի օրինակներով խօսիմ: Մէկուն հետ կ'անցնէինք Փրակայի փողոցներէն, Ձեռ մը, «առ Հրեաները» ըսաւ: Ես դարձայ, սանկ մէկ մը մասով մինքը քովս կանչեցի, եւ՝ «քուռ պապդ, պապիդ պապը, դեռ չծնած, ես քրիստոնեայ էի» ըսի: Մարդը առաւ ու քալեց առանց բառ մը խօսելու: Ընտանիքիս հետ դարաստան մը կը պտտէինք՝ գերման պինուոր մը. «եղբայր, սա Հրեաներն ալ Գնչուներու կը նմանին» ձայնեց: Անտարբեր դառնալով, «Ի՞նչ, ի՞նչ,» հարցուց, ու զինուորները առին քալեցին շուտով: Հրեան այսօր «ի՞նչ, ի՞նչ» չի կրնար ըսել: Հիմա հասկցա՞ր թէ ինչպէս ընելու է:

Հասկցայ ...

Հայրենակիցիս խրատներէն սիրտ առած, յաջորդ օրը, գլուխս բարձր ու ձեռքերս փարտելով շուկայ իջայ: Կին մը նորէն ծուռ նայեցաւ: Նոյնը ըրի ես: Ու անցաւ գնաց: Ցետոյ մարդ մը ծուռ նայեցաւ: Անոր ալ ճամբայ տուի: Ու այսպէս շարունակաբար: Բայց մէկը չազդուեցաւ նայուածքէս, հակառակը աւելի կատղեցան: Ու իր ակնարկը հազար հայհոյանք կ'արժէր: Ես ալ իրեն փոխադարձեցի: Ան աւելի ծուռ նայեցաւ: Ես ալ իրեն անմանկ նայեցայ: Ան ծուռ: Ես ծուռ: Գնաց: Կեցաւ: Ես նայեցաւ: Կեցայ: Ես նայեցայ: Ծուռ, ծուռ: Մինչ մարդը, համբերութիւնը հատած, սաստումով մը քովս անկուեցաւ յանկարծ, եւ օձիքէս բռնեց: Հէյ, երանելի ջարդի օրեր ...: Ու սաստիչ հրաման մը արձակեց.— «Հետս եկուր որ քեզի ցուցնեմ: Դուն գիտե՞ս իմ քաղաքական վարիչ ըլլալս»:

— Ոչ, ըսի, չեմ գիտեր: Իսկ դուն գիտե՞ս իմ Հրեայ ըլլալս:

Ատոր վրայ հաստ մը բերնիս փակցուց ան, գէշ ապտակ մը: Ու գլխիկս առկախ, ու դոյնս թափուր, ստիպուեցայ հետեւիլ իրեն, մինչեւ ոստիկան — ա — տուն ...:

Ճամբան անցորդներ կը դիտէին մեզ: Ու գիս՝ հազար արհամարհանքով: Ու հեգնանքով: Ու քմծիծաղով: Ու քամահրանօք: Ու մասամբ նացինով: Ինչպէս Քիւրտիստանի անտառներուն մէջ, մեծ ջարդերուն, ուր մարդիկ կը պտտային ինծի, այնպէս, ինչպէս որ կ'ընեն, երբ արջ տեսնեն: Եւ ես անձայն կը խրէի առնտառ:

Ճամբան դէպի ոստիկանատեղի, կը մտածէի, թէ արդեօք այս պարագային ի՞նչ ընելու էի, քանի որ դասիս մէջ չկար ան: Պարապ յոգնութիւն սակայն: Մէջքէն չկրցայ ելլել: Խելքս չկրցաւ ճար մը գտնել: Անօգուտ: Արդէն հայրենակիցը ըսած էր. — «Կը զարմանամ խելքիդ, միշտ զարմացեր եմ խելքիդ»:

Մէկ բացատրութիւնով սակայն: Այն որ, երբեմն ոչ խելք կը հասնի, ոչ ալ զարմանք կը բաւէ ...:

... Անգամ մը, պատերազմին մէջ, գերմանացի մը պոռաց երեսիս.

— Ես հպարտ եմ որ Գերմանացի եմ, իսկ դո՞ւն:

— Ես ալ հպարտ եմ անոր համար որ Գերմանացի չեմ ... Պատասխանեցի:

Ք. Ե.

Յասմիկ Յակոբեան

Օգոստոս 23ին վախճանուած է հայկական ՍՍՌ ժողովրդական դերասանուհի Յասմիկ Յակոբեան: Ան մէկն էր սովետահայ բեմի այն ականաւոր ներկայացուցիչներից, որոնք ամենամօտիկ մասնակցութիւն են ունեցել Սովետական Հայաստանի թատերական արուեստի ծաղկման ու բարգաւաճման գործում, որոնք եղել են մեր թատրոնի հիմնադիրները:

Յասմիկը աւելի քան 40 տարի նուիրուել է հայ թատրոնին, սակայն վերջին շրջանին ան կարողացաւ կերտել մնայուն կերպարներ:

Յասմիկ Յակոբեանը ծնուել է 1883ին Հին Նախիջեւանում: 90ական թուականներից փոխադրւում է Թիֆլիս եւ ընդարձակում իր մտահորիզոնը: 1900ական թուականներից մասնակցում է ժողովրդական թատրոնների ներկայացումներին: 1906ին նա արդէն սիրուած դերասանուհի է: Այդ թուին նա մտնում է Կովկասեան Հայկական Տրամատիկ ընկերութեան թատերախմբի մէջ ու առաջնահարգ դառնում է խմբի աչքի ընկնող ուժերից մէկը: 1910—11ին աւելի յայտնի կը դառնայ, կապուելով Թիֆլիսի Զուբալովի ժողովրդական տան հայ տրամատիկի հետ: 1920ին Դիլիջանում նա կը կազմակերպէ մի թատերախումբ եւ ներկայացումներ կուտայ Դիլիջանում եւ գիւղերում:

Երբ Երեւանում կազմակերպւում է առաջին պետական թատրոնը Յասմիկը մտնում է այդ թատրոնի խմբի մէջ, հանդիսանալով Գ. Սունդուկեանի անուան պետական թատրոնի հիմնադիրներից մէկը: Այնուհետեւ նա իր ամբողջ կեանքը կապում է պետական թատրոնի հետ:

Անցած քսանըվեց տարիների ընթացքում նրա կերտած դերերից են Շուշանը (Պէպօ), Բամբերին (Խաթաբալա), Շպանիկը (Նամուս), Վասիլիսա (Յատակում), Մայրապետ Միլանեան (Եղաս Բուլիչա), Վասսա Ժելեզնովա (Մ. Գորկու համանուն թատերգութեան մէջ), Կաբանիխան (Օստրովսկու «Ամպրոպ»ում), Աննա Արտեմովնան (Հարազատ Մարդիկ) եւայլն:

Թատրոնին զուգահեռ Յասմիկը մեծապէս նպաստել է նորաստեղծ հայ շարժանկարի զարգացման: Այս տեսակէտով անմոռանալի են նրա կերտած Մարիամը (Նամուս), Զառնշանը (Զար Ոգի), Շուշանը (Պէպօ):

1935ին պետական թատրոնի հիմնադրման 5րդ տարեդարձի առթիւ Յասմիկին տրուեց վաստակաւոր դերասանուհու կոչում:

1935ին Յասմիկի բեմական գործունէութեան 30ամեակի առթիւ նրան շնորհուեց հայկական ՍՍՌ ժողովրդական արտիստի բարձր կոչում:

Հայրենական պատերազմին Սունդուկեան թատրոնի խումբի մի շարք դերասան դերասանուհիների հետ նա անում էր ամէն ինչ որպէսզի բեմական խօսքը ծառայեցնի աշխատաւորութեան մէջ սովետական հայրենասիրութեան հուրը բոր-

Փրկենք Հ. Մ. Ը. Մ.ը

ՏԷՍԻՆ.— Կոչ մը որ, թերեւս անխորժ թուի չափ մը Հ. Մ. Ը. Մ.ականներու, որոնք իրենց ջլատիչ ու պառակտիչ ընթացքով Հ. Մ. Ը. Մ.ը հասցուցած են իր մահամերձ օրերուն (Ֆրանսայի մէջ): Տակաւին թարմ է մեր մտքին մէջ 1946 Դեկտ. 26ի Պատգ. ժողովը որ մարզական ժո–ղով ըլլալէ դատ ամէն բանի կը նմանէր: Այնտեղ էր որ դրօշակակիր բանաձեւեր կ'առաջարկէին, շը–ռայլ խոստումներ կը կատարէին եւ 50 մարզիկ–ներ Հայաստան ղրկելու ծրագիրներ կը մշակէին: Իսկ անդին, Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերը ծանօթ հոսանքին բջիջներէն կազմուած երիտասարդ խումբեր կը լուծուէին, իբր թէ խոտորելու համար Հ.Մ.Ը.Մ.ի շարքերը: Նոյն օրը իսկական Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերու ներկայացուցիչ–ները բողոքի ձայն բարձրացուցին եղած անարդա–րութեան դէմ, բայց մտիկ ընող չեղաւ: Ընդհա–կառակը բողոքողները անարգական սեւերին վամ–ուելով, սպառնալիքներով, իբր թէ վտարուեցան Հ. Մ. Ը. Մ.ի շարքերէն: Ու մարզիկ սկսան խըր–տային աշխատանքներու: Ուրիշ շրջաններ գացին պառակտում սերմանելու եւ համգամակութեան ձեռնարկելու համար: Զենք գիտեր թէ համգա–մակուած քանի մը հարիւր հազար ֆրանքը ինչ–պէս գործածուած է: Մինչ այդ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղերը կը գործեն ընդհանրապէս բայց ինչպէս յաճախ կ'իմանանք թերթերէն ֆութպոլի յաղթանակները Promotion բարձրանալու ճիգեր 1ère série ելլելու փորձեր են միայն:

Ու այս ճիգերը կը կատարուին խաղցողներու եւ վարիչներու անձնաջան աշխատանքով ու նիւ–թական մեծ զոհողութիւններով, նոյնիսկ գըր–նուած են ֆութպոլի հայ մասնաճիւղերուն քառա–բեկաւ կը ծախսեն 7—8 հարիւր հազար ֆրանք: Հայ ստուար գաղութներ անկարող պատրաստելու ֆութպոլիստներ այսինչ կամ այնինչ շրջանը նիւթական խոստումներով խաղացողներ կ'ապահովեն, որը դառն պարագայ մըն է յիշել, կ'երեւայ թէ վարիչներու մօտ կը պակսի մարզա–կան ոգին, ու այդպէսով ֆութպոլիստ կոչուող երիտասարդը չփացած ու շլացած՝ տեղական վա–րիչներու հետ կը վարուին կոպտօրէն ու վարիչը ստիպուած է լռելու վախնալով թէ մի դուցէ կը կորսնցնէ խաղացող մը եւս որ անդին դարանակալ միւսը կը սպասէ, առատ պարգեւ խոստանալով:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղեր գոյութիւն ու–նի՞ն, ինչպէս անուանական է այդ միթէ՞. Հ. Մ. Ը. Մ. ըսել է կաշիէ գնդակը գլորել միայն այդպէս է ուրիշ ընելիք չկայ, ո՞ւր է մեր սկաու–տական կազմակերպութիւնը, ուր են աթլէթիք խումբերը, իգական արենուշները եւն. եւն., ե–թէ միայն ֆութպոլով է որ կը յուսանք օգտակար դառնալ նոր սերունդի փրկութեան համար նախ–ընտրելի է մեծածախս գումարներ չատկացնել. Նոր սերունդի համար դիւրամբ հայերէն դաստիա–րակութիւններ տալու, ակելիազգօգուտ գործ մը կատարած կ'ըլլանք տալով մեր երիտասար–դութեան Հայոց Պատմութիւնը:

Ուրեմն կոչ կ'ընեմ Ֆրանսայի իմ Հ. Մ. Ը. Մ.ի հին թէ նոր ընկերներուս որ չուտափոյթ ա–ռաջ տանինք կազմակերպելու համար Հ. Մ. Ը. Մ.ի շրջանի պատգ. ժողովը:ինչորկենսական ու ազգօգուտ պարտականութիւն մըն է մեզ համար: Փրկելով Հ. Մ. Ը. Մ.ը փրկած կ'ըլլանք Ֆրանսա ծնած ու մեծցած սանձարձակ մեծցած հայ երի–տասարդը: Փափաքելի է որ պատգամաւորական ժողովը գումարուի, կեդրոնական Ֆրանսայի հայաշատ եւ հիւրընկալ մէկ շրջանը:

Մ. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ

բոքելու եւ 1945 ՍՍՌՄ գերագոյն սովետը Ցաս–միկին պարգեւատրեց Աշխատանքային Կարմիր Դրօշի շքանշանով, ինչպէս եւ Կովկասի «Պաշտ–պանութեան համար» եւ «Աշխատանքի արիու–թեան համար» շքանշաններ:

1938ին Ցասմիկը աշխատաւորութեան կող–մից ընտրուեց հայկական ՍՍՌ գերագոյն Սովե–տի առաջին գումարման պատգամաւոր, եւ որպէս պատգամաւոր լիովին արդարացրեց իրեն:

Սովետական Հայաստան թիւ 9 (27)

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ, 8 Մարտ.— Օգտուելով ընկեր Հրանտ Սամուէլի ներկայութե–նէն, տեղւոյս Հ. Յ. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէն, Մարտ6ի շաբաթ իրիկունը սարքած էր հրապարա–կային դասախօսութիւն մը: Հետաքրքիրներու կոկիկ բազմութեան մը ներկայութեան ընկերը հաղորդակից ըրաւ մեզ միջին Արեւելքի մէջ իր կատարած ճամբորդութեան ընթացքին իր կրած տպաւորութեան՝ Հայ գաղութներու տնտեսական եւ մշակութային վիճակի եւ վերելքի մասին, ինչ որ չափէն աւելի մխիթարական դատ մանաւանդ ըսաւ, մշակոյթի բարձր մակարդակը կրնայ նա–խանձը շարժել արեւմտեան Եւրոպայի հայ գա–ղութին: Ան պատկերացուց Եգիպտոսի, Կիպրո–սի, Յունաստանի, Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ գո–յութիւն ունեցող հայկական զանազան կազմակեր–պութիւններու ազգօգուտ գործունէութիւնը:

Ներկաներու փափաքին համաձայն մանրա–մասն տեղեկութիւններ տուաւ Թըքահայ դատի պաշտպան յանձնախումբի կատարած աշխատանք–ներու մասին: Ան ըսաւ. երկու աշխարհասասան պատերազմներուն, առաջինը մեզմէ խլեց աւելի քան մէկ միլիոն զոհեր որուն փոխարէն ունեցանք Միացեալ, Ազատ եւ Անկախ Հայաստան, իր փա–ռաւոր եռագոյնով եւ պետութեան մը վայել ստորոգելիներով: Իսկ երկրորդին բազմահազար հայորդիներու բանակներ աւելի քան 80 անուանա–ւոր զօրավարներով ճակատեցան հասարակաց թշնա–միին դէմ եւ իրենց արեան գնով յաղթական դուրս եկան, մեզ ներշնչելով յոյս: Սա–կայն դժբախտաբար շնորհիւ մեր մեծ հարեւանի վարած քաղաքականութեան՝ խաւարեցաւ մեր լոյսը, փոխանակ մեզ վարձատրելու, իր յայտնի դիւանագէտներու բերնով մեր պատմական հողե–րըն իսկ կը խոստանայ տալ օտար պետութեան մը:

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը ի պատասխան այս եղած անարդարութիւններուն կը պատասխանէ. — հայ ժողովուրդ, դուն որ յուսահատիլ չես գիտեր համբերութեամբ տոկա, որպէսզի փառա–ւոր օր մը քեզի հետ ձեռք ձեռքի տուած երթանք Հայաստանի:

Ընկերը, իրեն եղած զանազան հարցումնե–րուն պատասխանելով գոհացում տուաւ բոլորին: Ներկաները ազատութեան ոգիով թարմացած ժա–մը 12ին մեկնեցան սրահէն:— Հաղթանցի

×

ԿՐԸՆՈԲԼԸ.— Կիրակի է, գարնանային պայ–ծառ օդով կիրակի մը, որու կարօտը կը քաշէինք երկար ատենէ ի վեր: Եղբեւաններու պայթելու ատրճան ուռած պատուկները, ծառերու ճիւղերն ի վեր բարձրացող յորդ աւիշի մը ներկայութիւնը կ'աւետեն:

Տանըհինգ օր առաջ տեղացող առատ ձիւնին եւ քանի մը օր առաջուան ձիւնհալի ցեխերէն վերջ, այսպէս գեղեցիկ օդով ու արեւով կիրակի մը, սպասել որ երիտասարդները սրահի մը չորս պատերու մէջ հաւաքուին, կը կարծեմ թէ անկա–րելին պահանջել կը նշանակէ: Այսուհանդերձ ե–րիտասարդութիւնը հրաւիրուեցաւ ներկայ ըլլա–լու ընկեր Հր. Սամուէլի բանախօսութեան: Ոչ մէկ յայտարարութիւն: Լուրը հաղորդուեցաւ նախնական միջոցներով, բերնէ բերան: Ժամանա–կին սրահ հասան Նոր Սերունդի տղաքներն, Կ. Խաչի Սանուհիներն ու ծնողներէն շատեր: Ոչ մէկ բացակայ երիտասարդներէն: Դիտմամբ ծանրա–ցանք վերի մանրամասնութեանց վրայ: Ամէն ար–ժէք իրեն յատուկ չափելու գործիքը կամ եղանա–կըն ունի: Այս երեւոյթն ալ հայրենասիրութիւնը չափելու լաւագոյն միջոցն է: Ո՞վ կրնար, դեռ քանի մը տարի առաջ այս երիտասարդութիւնը ի մի խմբել, ան ալ գարնանային եղանակով:

Կիրակի մը ու մանաւանդ փակ սրահի մը մէջ ճառ մտիկ ընելու: Ու սակայն եկան անոնք, եկան բոլորը: Աւելին իրենք է որ մեզ խանդավա–ռեցին իրենց հայրենաշունչ երգերով, ապրուած արտասանութիւններով եւ նաեւ բանախօս ընկե–րոջ ուղղուած իրենց հարցումներով: Ընկեր Հր. Սամուէլ խանդավառեց բոլորն անխտիր, երբ ան տուաւ իր տպաւորութիւնները, մեր արեւել–եան գաղութներու երիտասարդական կազմակեր–պութեանց մասին: Ան տուաւ թիւեր եւ տեղեկու–թիւններ անոնց մշակութային, հայրենասիրական մարզական եւ այլ գետնի վրայ ձեռք բերած յաջո–ղութեանց մասին: Շատ լաւ կերպով տուաւ պատկերը իր այցելած գաղութներու: Յուզեց եւ ոգեւորեց բոլորը, բայց եւ վստահ եմ որ ընկեր բանախօսը ինքն ալ փոխադարձաբար ոգեւորուե–ցաւ տեսնելով թէ ինչպիսի հետաքրքրութեամբ կ'ունկնդրէին զինքը, մեր հոս ծնած եւ մեծցած ե–րիտասարդները եւ թէ ինչպէ՜ս Նոր Սերունդի–տղաքն ու Սանուհիները իրենց փոխն ի փոխ եր–գերով եւ արտասանութիւններով մրցումի էին ե–լած զիրար գերազանցելու, ջերմ եւ մեզի համար այնքան արտայայտ ցանկութեամբ:

Կ'ըսեն թէ կաթնտու կովը իր հորթէն կարելի է ճանչնալ: Մեր պայմաններուն մէջ այսպիսի ե–րիտասարդութիւն պատրաստող Հ. Յ. Դաշնակ–ցութիւնը հայ ժողովուրդի եւ ալեւոր Մասիսի օրհնութեան միայն արժանի կրնայ ըլլալ: Մնա–ցածը ջուրի ձայն է:— Ս. Ս.

ԿԻՐԱԿԻԻ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

1.— Խորշակ, հողմ, հողմիկ, քամի, մրրիկ, ամպրոպ, բուք, ուրական, սիւք, զեփիւռ, սղոխ:

2.— Ցանպատրաստից — «Պատրանք»ը կը բաւէ — փաստօրէն — դիտումնաւոր կամ դիտա–ւորեալ:

3.— 1936 Մարտ 7ին, 1935 Մարտ 16ին:

4.— Ցանկայարոյց, կաթնեղբայր, ճշմարտա–խօս:

5.— Կուաթեմալա, Հոնտուրաս, Սալվատոր, Նիքարակուա, Քոսթարիքա, Փանամա, Քուպա, Հայիթի, Ս. Տոմինիք:

6.— Քապուլ, Սանա, Նիու Տէլհի, Մոնթէ–վիտէօ:

7.— Ողջակէզ, ոսկեզօծ, դիզուած, հրաբոր–բոք, կաթնաթոյր:

8.— 1689ին. Ուիլեըմ Գ. եւ Մէրի:

9.— 1947 Յուլիս 12ին:

10.— Սատի Քարնօ եւ Փոլ Տումէր:

11.— Տամփըմէկ:

12.— 1906ին:

ՀԻՒՍԻՍԻ եւ Փա տը Քալէի հանքերու հա–մաինավար պատուիրակները վերջերս ժողով մը գումարեցին որուն ներկայ եղած են նաեւ երկու համայնավար երեսփոխաններ եւ այս կուսակցու–թեան անդամներէն Րամէթ եւ Լալըման: Երեւու–աթապէս, այս ժողովին նպատակն է հանքային բանուորներու երեք սէնտիքաներուն ձուլումը: Բայց կը գրէ «Փոփիւլէռ», Սթալինականները ճն–շում բանեցուցած են անոնց վրայ, որպէսզի, անցեալ Նոյեմբերի մէջ տեղի ունեցած գործա–դուլներուն նման գործադուլներ կազմակերպուին Մարտի երկրորդ շաբթուան մէջ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԿԻՒԼԼԻՆ

ԿԱՐԱՊԵՏ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻՆ

— Մեր կարգը ե՞րբ կրնայ գալ:

— Կէս գիշերէն ետքը, հաւանաբար,— կը պատասխանէ փոշեպատ ջաղջպան հաւան տային:

Մեր անասուններուն պախուրցները սկըթե–լով՝ գետեզերք մարգերուն վրայ թող կուտանք:

Գնէլ, իր պզտիկ սեւուկին պախուրցը գլխէն հանելու պահուն, մէկ ձեռքով քթէն բռնած ու մէկալ ձեռքին ցուցամատը ճակտին տնկած կը հրամայէ.

— Ճախիններուն մէջ չերթաս ու պառկիս ինքզինքդ բեռան տակ կարծելով: Այս անգամ ոչ թէ կը խածնեմ պոչիկդ կարճուկ, այլ՝ յօտո–ցին տակը կուտամ: Հասկցա՞ր:

Հասկցաւ:

Ու կը ոլորինք ջաղացքին ետեւը՝ թթենինե–րուն տակ, որոնք նոր նոր սկսած են ճերմկիլ, ջրոտիլ:

Թթենիներու տակ կը գտնենք երկու աղջնակ–ներ, կանանչ ու մաղաշիկ, մօտիկ Նորշէն գե–ղացի:

Գնէլ շատ խպնուկ ու «խոտան» է, իսկ ես իսկ գեղացի տղայ:

Ես ալ թէեւ գեղացի տղայ, նոյն սխոռի մօ–գի, սակայն համարձակութեան տեսակէտով կըր–նայի մրցանակ շահիլ հարիւրաւոր գեղացի տղոց մէջ ու մատ խածնել տալ քաղքցի տղոցը:

Շուտով կը բարեկամանամ Նորշէնցի երինջ–ներէն մէկուն՝ Կիւլլիին հետ:

Կիւլլին հասարակ աղջիկ չէ, այլ տակի գնդիկ մը առանց չափազանցութեան, վրան մարգրիտ ակերով:

Մեր լեռներուն վայրի այծեամներուն պէս խոշոր, սեւ սալորի պէս պտուղներով աչուի: Երկար ու առատարտեւանունքներ աչքերունշուրջ եղէգնուտ կամ չամբուտ: Աչուին մէյմէկ լճակ՝ անյատակ, պատկերը մէջը կը խաղայ յատակ–օրէն...:

Ցոնքերը՝ ճիշդ երէկ իրիկուան լուսնկան: Երկու բարակուկ ու նուրբ աղեղներ՝ կամար:

Առատ, ածուխի պէս ծամեր, վարշամակին տակէն դուրս թափուած կռնակն ի վար հիւսկէն, հիւսկէն:

Այտերը Ցարեգարու մեր ցորեաններուն հաս–կերուն պէս՝ հեր: Կուրծքին վրայ երկու կաքվու գլուխ... Կ'ըսէք հիմակ, հաւկիթները ճեղքելով դուրս պիտի ելլեն:

Խաւարծիլի պէս թեւեր: Մատները՝ ծնեփեկ: Փիլալը՝ եղունգ: Բալ՝ շրթունքներ: Ատամները՝ խործընայ: Հասակը,— գլուխը ուսիս կը հասնի:

Մի՞ւսը: Ինչո՞ւս պէտք: Ես Կիւլլին համակ–րեցայ ու նկարագրեցի զայն: Կիւլիզարն ալ Գնէ–լին: Թող մտնենայ, սիրտը չինէ. գրաւէ...

Սակայն Գնէլ մօտեցող չէ: Պըռթ կ'ընէ, փախ կուտայ նոր ծնած ուլիկի մը պէս:

Կիւլիզար կը տխրի: Իր մէջ նախանձը կը սկսի շարժել ինծի եւ Կիւլլին հանդէպ:

(3)

Ամերիկեան ծերակոյտը

ՔՈՒԷԱՐԿԵՑ ՄԱՐՇԸԼԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

Միաց. Նահանգներու ծերակոյտը, 11 ժամ տեւող վիճաբանութիւններէ ետք, 17 ձայնի դէմ 69 ձայնով քուէարկեց Եւրոպայի տնտեսական վերակառուցման ծրագիրը (Մարշըլի ծրագիր): Իբրեւ առաջին օժանդակութիւն, Եւրոպայի 16 երկիրներուն պիտի յատկացուի 5 միլիառ300 միլիոն տոլար: Մերժուեցաւ Թաֆթի առաջարկը, այս գումարը 4 միլիառի իջեցնելու մասին:

Այս ծրագիրը կը նկատուի իբրեւ ամենակարեւոր քայլ մը սովետականութեան դէմ Թումբ կանգնելու եւ Եւրոպայի վերակառուցումը փութացնելու համար: Նախկին փոխ նախագահ Ուոլըսի կուսակիցներէն ծերակուտական Թէյլըր, Մարշըլի ծրագիրը քննադատելով հանդերձ իբրեւ քայլ մը սովետական միութեան դէմ, ի վերջոյ քուէն տուաւ ի նպաստ անոր կիրարկման:

ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ամերիկայի նախկին արտաքին նախարար Պըրնզ, ճառ մը խօսելով Չարլըթընի մէջ, յայտարարեց թէ՝ Ուաշինթընի կառավարութիւնը պէտք է ազդարարէ Մոսկուայի որ Միաց. Նահանգները պիտի չգոհանան բողոքելով միայն, այլ՝ գործի պիտի սկսին, այն պարագային՝ երբ վտանգ սպառնայ Իտալիոյ, Ֆրանսայի, Յունաստանի կամ Թուրքիոյ անկախութեան:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՕԴԱՅԻՆ ՏՈՐՄԻՂԸ
ՊԷՏՔ Է ՊԱՏՐԱՍՏ ԸԼԼԱՅ...

Օդային նախարար Հէնտէրսըն յայտարարեց Անգլիացի օդանաւորդներուն, «Միջազգային կացութիւնը արտակարգօրէն ծանրակշիռ է: Դժուար է ըսել թէ՝ ինչ կրնայ պատահիլ մօտաւոր ապագայի մէջ: Բան մը միայն կրնանք ըսել. այն է զգոյշ ըլլալ եւ պատրաստ, որպէսզի հարկ եղած ատեն, անգլիական օդանաւերը կարենան գործի սկսիլ յարմար ատենին: Չեմ ըսեր ձեզի թէ պատերազմը անխուսափելի է. բայց, Չեխոսլովաքիոյ մէջ պատահած դէպքերէն եւ Ֆինլանտայի սպառնացող վտանգէն ետք, այժմու կացութիւնը այնպիսի փուլի մը մէջ մտած է որ պէտք է մեր օդային տորմիղը պատրաստ ըլլայ, խաղալու համար վերջին պատերազմի միջոցին իր կատարած դերին համարժէք դեր մը»:

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ
ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁԵՐ

Դիմադրութեան Ռամկավարական — Ընկերվարական Միութեան (Իւ. Տէ. Էս. Էռ.) կուսակցութեան տնօրէն խորհուրդը, ինչպէս հաղորդած էինք, ժողով գումարեց երէկ: Շնորհաւորեց իր նախագահը, Ռընէ Փլէվէնը որ առաջարկած էր շինարար համաձայնութիւն մը կնքել տը Կոլի կուսակցութեան եւ միւս ռամկավարական կուսակցութեանց միջեւ: Պաշտօն յանձնեց խորհրդարանի իր խմբակցութեան՝ այս մասին քարոզութիւն կատարելու եւ հող պատրաստելու միւս կուսակցութեանց հետ գործակցութեան հիմերը ճշդելու համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԻՒՍԻՍԻ գաւառներուն մէջ սկսող գործադուլները մեղմացան: Տուէյի մէջ հանքերու բանուորները այսօր պիտի վերսկսին աշխատելու: Նոյնը պիտի ընեն նաեւ Լանսի հանքագործները:

ՖԻՆԼԱՆՏԱՅԻ վարչապետ Փէքքալա յայտարարեց թէ՝ պատուիրակութիւն մը պիտի մեկնի Մոսկուա, բանակցելու համար Խորհրդ. Միութեան կառավարութեան հետ, ռուսեւֆինլանտական բարեկամական դաշնագրի մը կնքման մասին: Բանակցութիւնները պիտի սկսին 22 մարտին:

ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ Իմամ Եահեայի երէց որդին, իշխան Ահմէտ, կը հեռագրէ Գահիրէ թէ՝ իր զինուորները մտած են Եէմէնի մայրաքաղաքը, Սանաա: Ինչպէս ծանօթ է իշխանը պատերազմի մէջ է այս պահուս Եէմէնի կառավարութեան հետ որուն պետ հռչակած է ինքզինքը Սէիտ Ապտուլլահ Պին Ահմէտ էլ Վազիր:

ՔԱԼԷԻ խանութները իջեցուցած են իրենց գինները, գետնախնձորը՝ որ երկու օր առաջ 19—20 ֆրանքի կը ծախուէր, հիմա 15 ֆրանքի իջած է, լուբիան 150 ֆրանքէն 138ի, լիտր մը գարեջուր 14 ֆրանքի, փոխանակ 15 ֆրանքի, իսկ գինին կը ծախուի 58 ֆրանքի:

ԽՈԶԻ միսն ալ Մարսէյլի մէջ 290էն 350 ֆր.ի կը ծախուի ամէն տեղ:

ՇՈՒԶԻ ԼԸ ՌՈՒԱՅԻ մէջ կիներ հացագործի խանութ մը մտած են եւ յիսուն հաց առած են, գինը վճարելով, բայց պարենատոմս չեն տուած: Ոստիկանները կանչուած են, որոնք, սակայն, կիները մեկնելէ վերջ միայն հասած են: Նմանօրինակ դէպք մը պատահած է նաեւ Վիլժիւիֆի մէջ, ուր 40 հոգի խանութ մը մտած են եւ առած՝ 300 քիլօ հաց, հացերուն փոխարժէքը սեղանին վրայ դրած են, բայց պարենատոմս տուած չեն:

ԱՆՈՅՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 21 Մարտ, ժամը ճիշդ 20ին
Գափա տ'Իթալիայի սրահին մէջ:

Բացառիկ ներկայացում Յ. Թումանեանի մահուան 25ամեակի առթիւ:

Ղեկավարութեամբ Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Կը մասնակցին Օր. ԱՆԺԷԼ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Անուշ), Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԷՀԹԷՐԵԱՆ (Սարօ), Պ. Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ (Մօսի) եւ Օր. ԱՆԻԹԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ (պար):

ՍԻՓԱՆ երգչախումբը եւ Ռստոփոյի նուագախումբը (60 հոգի):

Տոմսերու համար կանխաւ դիմել հետեւեալ հասցէներուն.— Տիկին Չաթիկեան, Պ. Թէլեան (Պոմոն), Պ. Պ. Մանուկեան (rue Nationale), Զրպաշեան, Թումայեան, Ազգ. Առաջնորդարան, (Տօքթ. Սիմիթհիսարեանի), Պետիկեան եւ Շ. Փիրաճեան (7 եւ 25 rue Berlioz):

ԹԷՆՈՐ ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՁԼԵԱՆԻ

Բ. ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՍԱԼ ԿԱՎՕ, 11 ԱՊՐԻԼ 1948, ԿԻՐ. ԺԱՄԸ 17ԻՆ

Ընդհանուր փափաքին համաձայն կը տրուի այս երգահանդէսը, ամբողջովին նոր յայտագրով:

Յայտագրին մէջ բացի եւրոպական դասական կտորներէ կան Ռոմանոս Մելիքեանէ, Գ. Ղազարեանէ, Ճերահեանէ, Կարօ Զաքարեանէ, Ա. Տէր Ղեւոնդեանէ, Սպենդիարեանէ, եւն. բոլորովին առաջին ունկնդրութիւն գեղեցիկ երգերու, զորս երգիչը ստացած է, Հայաստանի տաղանդաւոր երգահաններէն:

Տոմսերը կը գտնուին Պ. Պ. Գէորգ Փարմաքի՝ 47 rue Blanche (Tri. 39-09), Գ. Պալըճեանի, 35 rue de Trévise ((Pro. 07-25), Ս. Թէքըզեանի 3 rue Poissonière (Cen. 93-75), Մ. Ոսկերիչեանի 62 rue Beaubourg (Arc. 77-90), Օ. Գոյաճեանի 83 rue d'Aboukir (Cen. 48-69), Դպրոցասիրաց տնօրէնութեան, հայ գրավաճառներուն եւ Յառաջի մօտ:

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Հայ Արենուշներու տարեկան ցերեկոյթը Մայիս 16ին, Կիրակի ցերեկէ վերջ, Սալ Մազընոյի մէջ: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ պատուաւոր պաշտօնի մը: Դիմել՝ ԱՐՄԷՆ ՍԱՐԱՃԵԱՆԻՆ: 18 rue Mélingne,Paris:

Պ. Յ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ Բալուցի կը փնտռէ հօրեղբօր որդին Նշան Տէրտէրեանը Բալուի Զայիր Մեզրէ գիւղացի որ Ամերիկա կը գտնուէր: Տեղեկացնել M. H. Derderian, Grand Caban Par Fourques (Gard) France: Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել:

ԶԱՏԿԻ ԱՌԹԻՒ
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ՎԱՅԵԼԵԼՈՒ

Համասեբաստացիներու Վերաշինաց Միութեան կազմակերպած հաւկթախաղի խնջոյքը:

Հ. Յ. Դ. Տէսիւի Տան գեղեցիկ սրահին մէջ, Մարտ 27ին, Շաբաթ իրիկունը:

Ճոխ կերուխում, արեւելեան նուագ. եւրոպական պարեր: Մուտքը ազատ է:

THEATRE D'IENAի ՄԷՋ
10 Ave. d'Iéna: Métro Iéna եւ Trocadéro

Ապրիլ 12ին, երկուշաբթի իրիկուն թատերական բացառիկ ներկայացում:

«ՀԵՆՐԻԱ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ»Ը
Կը կազմակերպեն (ԵԱՄԻԼԷՆ ՄԱՅՐԻՆԵՐԻ ՏԱԿ)
«YAMILÉ SOUS LES CÈDRES»

Հինգ արար վաղամեռիկ դերասանուհիին կողմէ թատերգութեան վերածուած եւ հայացուած, Ֆրանս. Ակադեմական Պ. Հանրի Պորտոյի որ այդ օրը ներկայ պիտի ըլլայ եւ խօսք առնէ.

Կը մասնակցի Փարիզահայ ծանօթ դերասաններէ բաղկացած փայլուն ամբողջութիւն մը:

ՖՐԱՆՔՕ–ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Հայ ու ֆրանսական մշակոյթներուն նուիրուած նոր փառատօն ը, զոր Ֆրանքօ–Հայկական Միութիւնը կազմակերպած է, տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 18ի կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30 — 6, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ: Ճոխ յայտագրին մանրամասնութիւնները մեր մամուլին պիտի հաղորդուին քիչ օրէն: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Հ. Յ. Դ. Արամ Ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 9ին, 149bis. Ave. d'Argenteuil, ընկերվարականներու սրահը:

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան եղեռնին նուիրուած յիշատակի տօնակատարութիւնը՝

11 ԱՊՐԻԼԻՆ

Սալ Ժէօկրաֆիի մէջ: Կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին:

×

Ապրիլեան Եղեռնի մէկ միլիոն զոհերու յիշատակին համազգային սգատօնը 11 Ապրիլ, 1948 Կիրակի Պոմոնի Նորակառոյց սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Ֆ. Հ. Կ. Խ. Պոմոնի մասնաճիւղին: Առաւօտեան պատարագ եւ հոգեհանգիստ, եկեղեցիին մէջ: Կը խնդրենք նկատի ունենալ այս թուականը:

⁂

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՎԻԷՆԻ ՄՈՒՐԱՏ խումբը Ապրիլ 11ին կիրակի օր կը կազմակերպէ ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ նուիրուած յիշատակի տօնակատարութիւնը:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

Ապրիլ 23ին, ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Սալ տէ Ֆէթի ընդարձակ սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ հովանաւորութեամբ՝ Հ.Յ.Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ: Մասնակցութեամբ՝ բարեկամ կազմակերպութեանց: Գեղարուեստական խնամեալ բաժին, մուտքը ազատ է:

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ:

Կը հրաւիրուին Վալանսահայերը, իրենց յարգանքի տուրքը մատուցանելու մեր անմահ նահատակներուն:

ՄԱՐՍԻԼԻԱՀԱՅԵ՛Ր...
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք...

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՔԱՂԱՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

29 Մարտ, Զատկին Բ. օրը ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, ՍԱԼ ՄԱԶԸՆՈՅԻ ՄԷՋ:

Ձեր տոմսերը եւ սեղանները ապահովեցէք Պ. Շալճեանէ Rue Valdonne, St. Jerôme, Պ. Պետիկեանէ 7 Rue Berlioz, Պ. Սամուրեանցէ 15 rue des Ferras, Պ. Քէօսէեանէ 11 Place Jules Guesde, եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին անդամներէն:

ՏՈՒՓՈՎ ՊԱՄԻԱ

Թրքական ձեւով պատրաստուած բնական վիճակի մէջ:

Ամբողջ տուփը 198 ֆրանք:
կէս տուփը 100 ֆրանք:
Սնտուկներու մէջ զետեղուած:
50 ֆրանք յաւելումով մը, Մարսէյլի կայարանը յանձնելի:
Առաքում contre remboursement ով:
Գրել Société COMAC, 15 rue St. Ferreol, Marseille
Տասը մետրէ գնողին 10 առ. հարիւր զեղչ:
Կարելի է ստանալ 2 տուփ որպէս նմոյշ 370 ֆրանքի, մանդատի առաքումով: Chèque - Postal No. 1249-53, Marseille :

ՎՐԻՊԱԿ.— Կիրակի օրուան «Յառաջ»ի լուրերու բաժնին մէջ «Ամերիկայի զինուորական պատրաստութիւններուն» մէջ 9րդ տողը կարդալ Ամերիկայի փոխանակ Ամերկահայի:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Տիկին Սօսէ, Սերոբ Փաշայի կինը: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Պ. Տորոյեանին, 4 Impasse Abovian, La Cabucelle, Մարսէյլ:

ՔԱՆԻ (Հարաւային Ֆրանսա) մէջ հաստատուած բնիկ Պարտիզակցի Տիկին Հուրի Արապեան (ծնեալ Մարտիկեան) կը փնտռէ հօրեղբայրը Կարապետ Մարտիկեան (Ձալկըճը Կարապետ) որ Յունաստանէն անցած է Հար. Ամերիկա երկար տարիներէ ի վեր: Տեղեկացնել Տիկին Արապեանի, Ave. de Pierre Val, (Villa l'Ajaccienne) Cannes (A. M.): Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Ազդ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 17 MARS 1948 Չորեքշաբթի 17 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année № 5293-Նոր շրջան թիւ 902 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՀԱԿԱՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«Անահիտ»ի խմբագիրը, ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ իր բաղձանքները շփոթելով իրականութեան հետ, ոչ միայն թիւրիմացութիւններ, այլ եւ հակասութիւններ կը մատնէ ։

Եւ այս՝ անոր համար որ, խմբագրականէն մինչեւ Քրոնիկը, շատ մը խորհրդածութիւններ եւ եզրակացութիւններ հիմնուած են սխալ տեղեկութեանց, խախուտ ենթադրութեանց վրայ ։

Այսպէս չնչտելով ներգաղթին արժէքը, Գ. Զօպանեան կ'ենթադրէ թէ այս շարժումը «պիտի տեւէ մէկ կամ երկու տարի. յետոյ պիտի տեսնենք թէ ինչ մնացած պիտի ըլլայ իբր հայ գաղութներ արտասահմանի մէջ»։

— «Ո՞վ կրնայ հակառակիլ որ, այն ատեն, բայց այն ատեն միայն, ներգաղթի շարժումը վերջանալէն յետոյ, տեղի ունենայ արեւմտահայ (աւելի ճիշդ՝ գաղութահայ) գրողներու Համագումար մը եւ հիմնուի արտասահմանեան հայ մեծ հրատարակչական մը, կամ, ինչ որ եմ լաւագոյն եւ աւելի գործնական կը նկատեմ, չորս համագումար սարքուի եւ չորս հրատարակչական հաստատուի, մին Փարիզի մէջ, երկրորդը Պէյրութի մէջ, երրորդը Եգիպտոսի մէջ, չորրորդը Պոսթընի կամ Նիւ Եորքի մէջ»։ (Անահիտ, էջ 57):

Ուրեմն, Գ. Զօպանեան հակառակ չէ գաղթահայ գրողներու համագումարի մը։ Նոյնիսկ անհրաժեշտ կը գտնէ չորս համագումար։ Բայց, կը սպասէ ներգաղթի լրացման։ Իր կարծիքով, «անիկա պիտի տեւէ դեռ մէկ կամ երկու տարի» ։

Ձենք ուզեր վիճաբանութեան դուռ բանալ, գուշակութիւններ կատարելով ներգաղթի տեւողութեան մասին։

Նոր տարուան երրորդ ամիսն ենք արդէն, եւ որեւէ տեղեկութիւն չունինք Երեւանէն։ Պիտի շարունակե՞ն ներգաղթը։ Ի՞նչ համեմատութեամբ։ Նոր կարաւաննե՞ր պիտի կազմեն, թէ պիտի գոհանան յետաձգուածները փոխադրելով ։

Դեռ աւելի հիմնականը, իսկապէս կը հաւատա՞ն թէ կարելի է 350.000 — 400.000 տարագիրներ փոխադրել «յառաջիկայ տարիների ընթացքում», բարոյական միջոցներով։ Առանց մէկ թիզ հող աւելցնելու ներկայ Հայաստանի սահմաններուն վրայ ։

Օրուան այս ժամուն, ամէնէն հաւատարիմ բանգէտն ալ պիտի չկրնար պատասխանել այս հարցումներուն ։

Այնպէս որ, Գ. Զօպանեան նորէն հակաճառութեան մարմաջ մը կը մատնէ, ընդունելով համագումարի մը — նոյնիսկ չորս համագումարի — սկզբունքը, բայց յետաձգելով զայն մէկ-երկու տարի, ենթադրական հաշիւներու վրայ ։

Մեզի համար Հայ Գրողներու Համագումարը ոչ քաղաքական կամ ակադեմական մարզանք է, ոչ ալ անպատճառ հրատարակչականի խնդիր ։

Ահա տարիներէ ի վեր կ'աղաղակենք, հրապարակաւ կ'ազդարարենք եւ պիտի շարունակենք ազդարարել.—

Անհրաժեշտ է կազմակերպել Հայկական Արտասահմանի Մշակոյթին պաշտպանութիւնը, թէ արտաքին եւ թէ ներքին վտանգներու դէմ ։

Անհրաժեշտ է միջոցներ ձեռք առնել, որպէս զի հայրենիքը լայնօրէն օգտուի անոր ճոխ եւ բազմակողմանի գանձերէն, փոխանակ պատ քաշելու, որոմ ցանելու կամ հաւատաքննութեան, միջակավարութեան մանգաղը մինչեւ մեր ազատ ափերը երկարելու ։

Եթէ «Անահիտ»ի խմբագիրը չըմբռներ այս տարրական պահանջը, կը նշանակէ թէ հակասութեան մէջ է նոյնիսկ իր յայտնած գաղափարներուն եւ բաղձանքներուն հետ ։

Ահա տեսէք.— աւելի քան հինգ ամիս առաջ գրած խմբագրականին ապա Քրոնիկին մէջ, Գ. Զօպանեան անհրաժեշտ կը գտնէ երկու բարբառներուն գործածութիւնը։ Մինչեւ անգամ կը յայտարարէ.— «Երկու բարբառներուն ձուլման արդիւնքը արուեստական բանաքօսիկ հանգամանք մը պիտի ունենար» (էջ 6, Բ. սիւնակ) ։

Կարճ խօսքով, չի հանդուրժեր որ ջնջուի արեւմտահայերէնը, ինչպէս հրապարակաւ թելադրած են Ա. Իսահակեան եւ ուրիշներ ։

Եւ սակայն, կը մոռնայ որ Երեւանը ոչ միայն արհամարհէ արեւմտահայ բարբառը, տէօնովէ հայերէն մը գրել տալով Նոր գաղթողներուն, այլեւ «ռեվոլիւցիոն» թմնասպուրի մը վերածեր է արեւելահայ բարբառը ։

Գ. Զօպանեան պիտի կրնա՞ր ապացուցանել թէ որեւէ բարենշան հետք ձգած են իր յիշած 3—400.000 Թրքահայերը, Երեւանի մէջ ։

Եւ երբ կը թելադրէ որ գաղթողները «հաւատարիմ մնան իրենց գրական բարբառին, ինչպէս ըրաւ ողբացեալ Տիկին Զապէլ Եսայեան», քո՞ւն է թէ արթուն ։

Հալէպ, (9 Մարտ) Շ.

Տասնըվեցներու երկրորդ նստաշրջանը բացուեցաւ

Տասնըվեցներու ժողովին երկրորդ նստաշրջանի բացման հանդէսը կատարուեցաւ երէկ, կէսօրէ վերջ, Ֆրանսայի արտաքին նախարարութեան Օրսէի շէնքի դահլիճին մէջ, Պէվինի նախագահութեան տակ։ Բացման ճառը արտասանեց Ժորժ Պիտօ ։

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը ի մէջ այլոց ըսաւ թէ՝ 14 արտաքին նախարարներու Փարիզ ներկայութիւնը ապացոյց է որ մասնակցող երկիրները ինչ մեծ կարեւորութիւն եւ արժէք կ'ընծայեն այս ժողովին։ Անցեալ Յունիսին ճեղք մը բացուեցաւ Եւրոպայի մէջ, ճեղք՝ ուրկէ Պէվին եւ ինքը, Պիտօ, հակառակ իրենց ջանքերուն, չկրցան խուսափիլ (Ծ. ԽՄԲ.— Կ'ակնարկէ Խորհ. Ռուսիոյ, որ Եւրոպայի տնտեսական վերակառուցման խորհրդակցութեանց մերժեց մասնակցիլ այն ատեն)։ Այս խզումը, այսօր, աւելի ծանրակշիռ հանգամանք առաւ, որ որքան ցաւալի նոյնքան ցաւագին է (Ծ. ԽՄԲ.— Հոս ալ կ'ակնարկուի Չեխոսլովաքիոյ վերջին դէպքերուն) ։

Պիտօ վեր հանեց յետոյ Եւրոպայի բոլոր երկիրներուն տնտեսական եւ նիւթական եղկելի վիճակը, եւ ըսաւ թէ՝ ինչպէս այս երկիրները որոշեցին՝ նախ իրենք իրարու օգնել, որպէսզի Մ. Նահանգներն ալ իրենց օգնէին։ ... «Մենք ամէնքս ալ, գոչեց, համաձայն ենք մեր նպատակներուն մասին, պիտի համաձայնինք նաեւ այս նպատակները իրագործելու միջոցներուն համար ալ»:

Իսկ, Անգլիոյ արտաքին նախարար Պէվին յայտարարեց խօսքը Արեւմտ. Եւրոպայի պետութեանց ներկայացուցիչներուն ուղղելով. «կամ պէտք է ամէնքս գործակցինք կամ դատ դատ ոչնչանանք»։ Յետոյ, կարգով խօսքառին մասնակցող միւս պետութեանց ներկայացուցիչները, շեշտելով լուրջ գործակցութեան մը պէտքը ։

ԳԵՐՄԱՆԱՑԻՔ ԱԼ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐՈՒԻՆ

Տասնըչորսներու ժողովին պիտի մասնակցին նաեւ Գերմանացի փորձագէտներ իբրեւ խորհրդական Գերմանիոյ անգլ. եւ ամերիկեան զինուորական գօտիներու կառավարութեանց ներկայացուցիչներուն։ Այս փորձագէտներուն պաշտօնը պիտի ըլլայ ըսել Անգլիացի եւ Ամերիկացի ներկայացուցիչներուն թէ՝ ինչ տեսակ եւ ինչ չափով մասնակցութիւն կրնայ բերել Գերմանիա Եւրոպայի տնտեսական վերակառուցման գործին մէջ, եւ թէ՝ որոնք են այն ապրանքները՝ զորս արեւմտեան Գերմանիա պէտք ունի ներածելու եւրոպական տասնըչորս երկիրներէն։

Այս կերպով, պատերազմէն ի վեր առաջին անգամը պիտի ըլլայ որ Գերմանացիներ մասնակցած պիտի ըլլան միջազգային պաշտօնական ժողովի մը ։

ՀԱԿԱՆԱ ԵՒ ԻՐԿՈՒՆ ՄԻԱՑԱԾ

Հրեայ գործակալութեան գործադիր կոմիտէն վաւերացուց այն համաձայնութիւնը՝ զոր ստորագրեցին այս օրերս Հականա կազմակերպութիւնը եւ հրեայ ահաբեկիչներու միութիւնը, Իրկուն։ Այս երկու մարմինները այսուհետեւ պիտի ունենան միակ հրամանատարութիւն մը եւ իրարու պիտի միացնեն իրենց զինուորական ուժերն ու պատերազմական նիւթերը, միահաղոյն կերպով գործելու համար ։

ՊԱՂԵՍՏԻՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴ. ՌՈՒՍԻԱ

ՄԱԿի Խորհ. պատուիրակ Կրոմիքօ, բացարձակապէս մերժած է Ամերիկայի առաջարկը՝ Պաղեստինի բաժանման խնդիրը Հրեայ եւ Արաբ ներկայացուցիչներու մասնակցութեամբ վերստին քննելու մասին։ Նկատելով որ այսպիսի փորձեր ասկէ առաջ ձախողած են, Կրոմիքօ կը յայտարարէ թէ պիտի դադրի Պաղեստինի հարցով զբաղելէ, եթէ Ամերիկայի առաջարկը նկատի առնուի։

Դիւանագիտական անկիւնադարձ մը

Երէկ իսկ սկսաւ դիւանագիտական կարեւոր շաբաթ մը. Փարիզի, Պրիւքսէլի, Ուաշինկթընի մէջ Արեւմտ. Եւրոպայի պետութեանց ներկայացուցիչները պիտի փորձեն կազմակերպել քաղաքական եւ տնտեսական միութիւն մը։

Երկուշաբթի, կէսօրէ վերջ, Փարիզի մէջ Տասնըվեցները սկսան իրենց աշխատութիւններուն։ Այսօր, Պրիւքսէլի մէջ պիտի ստորագրուի Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Պէնէլիւքսի (Հոլանտա, Պելճիքա, Լիւքսէմպուրկ) միջեւ կնքուած պաշտպանողական ուխտը։ Վերջապէս, Շաբաթ օր ալ Թիւրէնի մէջ Պիտօ եւ Սֆորցա պիտի ստորագրեն Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ կողմէ պատրաստուած մաքսային միութեան դիւանագիրը ։

Իրենց վերակառուցման համար ըրած ջանքերուն մէջ, արեւմտ. Եւրոպայի երկիրները կրնան հիմա յոյս դնել Միաց. Նահանգներու օժանդակութեան վրայ։ Ինչպէս հաղորդած էինք, ամերիկեան Ծերակոյտը շատ խոշոր մեծամասնութեամբ մըն է որ կիրակի օր քուէարկեց Մարշըլի ծրագիրը, որ Ապրիլի առաջին օրերուն իսկ պիտի դառնայ իրականութիւն, երբ այդ ծրագիրը երեսփ. ժողովէն ալ անցնի, ինչ որ տարակոյս չի վերցներ ։

Միաց. Նահանգները տրամադի՞ր են աւելի առաջ երթալու, կասեցնելու համար սովետ ծաւալականութիւնը։ Կ'երեւայ թէ՝ այո՛։ Արդարեւ, վերջին հեռագիրներուն նայելով՝ Ուոշի կ'ըսն ազդարարութիւն մը պիտի ուղղէ Մոսկուայի այս շաբթուան ընթացքին, հետեւեալ երկու ձեւերէն մէկով, կ'ըսուի.— Կամ Նախագահը յայտարարութիւն մը պիտի ընէ անձնապէս եւ կամ պատգամագիր մը պիտի ուղղէ Պրիւքսէլի ուխտը ստորագրող հինգ պետութեանց։ «Ուաշինկթըն Փոսթ»ի համաձայն, այս պատգամագրով Նախագահը պիտի յայտարարէ թէ Միաց. Նահանգները մտադրած են օգնելու դաշնակից ազգերուն, եթէ վտանգ սպառնայ անոնց մէկուն ազատութիւններուն։ Ամերիկեան գործակալութիւնը կ'աւելցնէ թէ «կարելի է որ զինուորապէս ալ օգնելու խոստում ըլլայ» Նախագահին գեկոյցին մէջ ։

Խորհ. Միութիւնը ամբաստանութեան աթոռին վրայ...

Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ վաղուան նիստին մէջ, Միաց. Նահանգները պիտի քուէարկեն ի նպաստ Չիլիի առաջարկին, որ, ինչպէս հաղորդած ենք արդէն, կը պահանջէ մանրամասն քննութիւն մը կատարել այն պարագաներուն մասին՝ որոնց մէջ տեղի ունեցաւ Չեխոսլովաքիոյ պետական հարուածը։ Անգլիա ալ պիտի քուէարկէ այս ուղղութեամբ ։

Հաւանական չէ որ Ամերիկա շատ առա՞ջ երթայ Խորհրդ. Միութեան դէմ, բայց, Չեխոսլովաքիոյ խնդիրը իրեն առիթ պիտի ըլլայ — կ'ըսուի — դէմ արտայայտուելու համայնավարութեան եւ համայնավարներու ռազմավարութեան ։ Գալով Ռուսիոյ, այս պետութեան պատուիրակը ուժգին կերպով պիտի պայքարի արգելք ըլլալու համար Չիլիի առաջարկին օրակարգ անցնելուն ։ Հիմակուընէ իսկ, կարելի է ըսել թէ՝ Սովետ պատուիրակը անգամ մըն ալ իր վեթոյի իրաւունքը գործ պիտի դնէ, այնպէս որ Ապահովութեան խորհուրդը պիտի գոհանայ Չեխոսլովաքիոյ մասին ընդհանուր վիճաբանութիւն մը բանալով, առանց դրական որոշումներ առնելու ։

★ Ինչպէս կը տեսնուի, այսօրուան լուրերը ամէնքն ալ ցոյց կու տան թէ Խորհրդ. Միութեան դէմ շարժումը հետզհետէ աւելի կը շեշտուի ։ Մաղթելի է որ չառնուի այնպիսի քայլ մը՝ որ աշխարհի խաղաղութիւնը վտանգելու բնոյթ ունենայ։ Կը վախցուի որ, իրեն սլաքներուն իբրեւ պատասխան, Մոսկուա նոր քայլեր առնէ Գերմանիոյ, Թուրքիոյ եւ Սկանտինաւեան երկիրներուն մէջ։ Գէթ այս է կարծիքը Օպըրվըրի ։

ԱԿԱՆՆԵՐ ՍԵՒ ԾՈՎՈՒ ՄԷՋ

Անգարայէն կը հեռագրեն թէ հետզհետէ կ'աւելնայ Սեւ Ծովու մէջ ծփացող ականներուն թիւը, որոնք անկասկած — կ'ըսէ այս թրքական լուրը— սովետ ափերէն կու գան ։ Մէկ տարուան ընթացքին 500ի չափ ականներ տեսնուած են։ Թէեւ ականահարուած նաւերու թիւը աւելցած է բայց, վախ կայ նորէն որ շոգենաւային երթեւեկները դադրեցուին, մանաւանդ գիշերը ։

ՍՓԱՔ ԽՈՐՀՐԴ. ՌՈՒՍԻՈՅ ԴԷՄ

Պելճիքայի վարչապետ Սփաք Լիւքսէմպուրկի մէջ ճառ մը խօսեցաւ, որով, թուելէ ետք պատերազմէն ի վեր միջազգային քաղաքականութեան կրած ձախողանքները, ջատագով կանգնեցաւ Խորհրդ. Միութեան հանդէպ կորովի քաղաքականութիւն մը ընդգրկելու։ «Որ եւ է օգուտ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԳԱՐՆԱՆԱՑՈՒՆՑ «ՆԱՅԻՐԻ»Ն

Քսանըհինգ տարի առաջ, ո՞վ կը համարձակէր նախատեսել թէ գրական գեղարուեստական ալպեստան մը պիտի ծաղկի նաեւ այս ափերուն վրայ :

Պէյրութ, Հալէպ... Երկու քաղաքներ ուր Հայը անուն հանած էր իբրեւ ճարպիկ առեւտրական: Բերդ-մայրաքաղաքի պատմութիւնն ալ անդոյն յիշատակներ միայն ձգած էր:

Եկաւ նոր շրջան մը: Հայրենիք-Սասունէն փրկուած կամ Կիլիկիայէն, Պոլսէն եւ Փոքր Ասիայէն փախած բազմութիւններ կը ճգնէին քար մը, ծառ մը գտնել, իրենց գլուխը հանգչեցնելու համար :

Այդ տագնապին մէջ, մարդիկ հազիւ կը խօսէին ծաղկոցի, դպրոցի մասին: Օրուան հոգերը, միջավայրին դժուարութիւնները թոյլ չէին տար աւելի հեռուն տեսնել: Իրենց երեւակայութիւնը անզօր էր խաւարը ճեղքելու: Վարանոտ էին իրենց քայլերը, եւ տակաւին թաց՝ իրենց աչքերը:

Եւ, սակայն, ձեռք ձեռքի տալով, հերկեցին ու ցանեցին անվհատ: Ինչպէս քրտինք որ կը թափէին օրուան հացին համար, նոյնքան ալ տրամադրեցին «ուսում ջամբելու ազգային մանկտւոյն»:

Կարելի՞ է մոռնալ համբանքը անոնց որ, համեստ սենեակի մը կարօտը քաշելով հանդերձ, իրենց գլուխը քարին կը զարնէին, որպէսզի կրթական տաքուկ բոյն մը, դպրոց մը աւելի բացուի: Որպէսզի փողոցի փորձութեանց կեր չդառնան հազարաւոր մանուկներ: Որպէսզի աւելի բախտաւոր ըլլան անոնք որ իրենց պիտի յաջորդէին :

Ոչ միայն յուսախաբ չեղան, այլեւ իրենք ալ զարմացան, խանդավառութեամբ ողջունելով առաջին հունձքը, բոլոր ճակատներուն վրայ: Մէջքերը շիտակ, ճակատները պայծառ, գլուխները բարձր :

Դեռ իրենց խարխուլ գոյութիւնը կը քաշքշէին հողի, քարի, թիթեղի, քուրջի, տախտակի կտորներէ շինուած խրճիթները, երբ գրականութիւնն ու բանաստեղծութիւնը պայծառ ցոլքեր կ'արձակէին հիւղաւաններուն վերեւ :

Պատանիներ եւ երիտասարդներ էին — մեծ մասով որբեր — որոնք իրենց առաջին փորձերը կը կատարէին համարձակ, զարմանք պատճառելով իրենց շրջապատին եւ աւելի հեռուն:

Այդ օրերէն ի վեր, ինչ որ կը տեսնենք այսօր, ամբողջ Սուրիա – Լիբանանի տարածութեան վրայ, Նեղոսէն մինչեւ Եփրատի եւ Տիգրիսի ափերը, կրնայ կոչուիլ հրաշալի, առանց չափազանցութեան :

Որքա՜ն փորձիչ է թղթատելու, քրքրելու վերջին քսանըհինգ տարիներու երկունքը: Կատարուած հրատարակութիւններն ու պարբերականներու մէջ մնացած անհամար ձեռագիրները :

Մենք վստահ ենք որ այդպիսի ձեռնարկ մը յաջողանքի, առնուազն լուրջ խորհրդածութեան պիտի մղէր ամէնէն քարացած ինքնահաւանը :

Արդարեւ, բառին բուն իմաստով տաղանդաւոր սերունդ մըն է որ կը տիրապետէ Արեւելքի գրական դիրքերուն վրայ: Սերունդ մը հասուն ոչ միայն իր վարուցանով, այլեւ մշակած [illegible]:

Բանաստեղծ, վիպագիր, հրապարակագիր կամ ուսուցիչ, ամէնէն ծանօթէն մինչեւ համեստ սկսնակը իրենց տեղն ունին այս ճակատումներուն մէջ: Եւ ամէն հոսանք իր բաժինը: Ամէն ածու իր բերքը, համաձայն իր հայեցողութեան եւ կատարած աշխատանքին :

Անշուշտ ամէնէն աւելի պիտի տեւեն, սաւառնաթեւ պիտի թռչին անոնք որ բոլոր բարիքներէն վեր կը դասեն ստեղծագործութեան ազատութիւնը: Անոնք որ խոյանք ունին եւ հորիզոն: Այսինքն չեն ճանչնար ոչ արհեստական սահմանագիծ, ոչ ալ ուղեցոյց թաթ, այս կամ այն միտքը առաջնորդելու համար :

Քաջութիւն, քաջութիւն նաեւ այս ճամբուն վրայ, երբ այնքան լայնօրէն է գետինը, հազարումէկ հրապոյրներով :

×

Այս ափերուն վրայ ծաղկած անդաստան մըն՝ մեր «Նայիրի»ն, որ իր Գ. տարին կը թեւակոխէ այսօր :

Առաջին թիւէն սկսելով, պատահական ընթերցող մը անգամ պիտի նկատէ ինքնուրոյն դիծ եւ թարմութիւն :

Երիտասարդական շունչ մը, որ կը ձգտի մթնոլորտ ստեղծել, յայտնապէս խուսափելով ծանօթ ուղիներէն: Հաւատարմութիւն երէկուան ժառանգութեան, բայց նաեւ թռիչք դէպի նոր բարձունքներ: Վարուցան՝ ինքնավստահութեան կրակով եւ նորագոյն արուեստի սարսուռով :

Եւ այս՝ առանց մոլորելու աղանդաւորութեան մեղքով :

Դուք անոր էջերուն մէջ պիտի գտնէք ընտրովի նիւթեր եւ Պ. Հայաստանէն եւ Արտասահմանէն: Ոչ միշտ լաւ ընտրուած, բայց եւ այնպէս լաւագոյնը կատարելու ձգտումով:

Մեղքը իրենը չէ, եթէ մեծ մասով արտատպումներէ կը բաղկանայ Հայաստանեայց բաժինը: Երեւանը տակաւին չսորվեցաւ, չփորձեց զանազանել Մշակոյթի, գրականութեան եւ արուեստի պահանջները եւ քաղաքական կուսակցական ամուլ մարզանքները :

Ապագային վրայ շարադրուած եւ Արտասահմանի հատընտիր թերթերուն [illegible] կուած թխածոյ թղթակցութիւնները չեն որ պիտի տարածեն կամ ծանօթացնեն հայրենիքին արտադրութիւնները: Եւ փոխադարձաբար :

«Նայիրի»ն բացառիկ տեղ մը պիտի գրաւէ իր քննադատական գրախօսական բաժինով ալ, եթէ կարենայ աւելի ընդլայնել եւ դարձնել տեւական: Քրոնիկը, Իմացական Շարժումի քննական պատկերը միշտ ալ ամէնէն տկար բաժինը եղած են մամուլին, ամէնօրեայ թէ պարբերական :

Ինչ խօսք որ ամէնէն աւելի Արեւելք պիտի բուրէ այս երիտասարդ ամսագիրը, առանց երես դարձնելու Արեւմուտքի ներշնչումներուն: Տարրական կանոն՝ ամէն տեղի համար :

Ոչ հունտ կը պակսի, ոչ ալ մշակ, լրացնելու համար այս հիմնական պահանջը:

Սրտանց ողջունելով իր չորրորդ տարեդարձը, մենք երբեք չենք անտեսեր ուրիշ պարբերական հրատարակութիւններ, որոնք ծաղկեցան իրմէ առաջ կամ զուգընթաց, անսպառ սերունդին ձեռքով, ովասիսներ բանալու համար այս ափերուն վրայ: (Կը խօսինք նաեւ «Ակօս»ի եւ միւսներու մասին, երբ առիթը ներկայանայ):

Որքան գիտենք, ոչ հիմնադրամ ունի «Նայիրի»ն, ոչ ալ պատահական կամ տեւական մեկենասներ: Իր ամբողջ դրամագլուխը՝ «արուեստին հուրը» եւ աշխատանք: Տեւելու կամք:

Իր դերին գիտակցութեան մղումով էր որ «Նայիրի»ն ձեռնարկեց գրական արշաւի մը, համագումար, իբրեւ առաջին քայլ Արտասահմանի Մշակոյթի ինքնապաշտպանութեան :

Դեռ շատեր կան որ չեն ըմբռներ այս տարրական պահանջը:

«Նայիրի»ները պիտի մնան միշտ արթուն, իրենց դիրքերուն վրայ: Եւ գրականութեան ծառայելու եւ քնացնողները արթնցնելու համար:

Ծանր է բեռը, բայց ոչ անտանելի՝ այն սերունդին համար որ արիւն տեսաւ :

Հալէպ — Շ.

«Ազատ Օր»ի Գ. տարելիցը

ԽՄԲ.— Ընկեր «Ազատ Օր», Աթէնքի մեր պաշտօնակիցը, Փետրուար 22ի թիւով կը տօնէ իր հրատարակութեան Գ. տարելիցը: Այս առթիւ Սօս Վանի կը գրէ նոյն թիւին մէջ.—

Ամէն մի թերթ հրատարակողն ու գրիչ շարժողը, խմբագիր չէ, ոչ ալ իր ղեկավարած թերթը՝ լրագրութիւն: Պէտք է իրարմէ զատել արհեստն ու արուեստը: Առաջինը կը սորվուի, կ'ընդօրինակուի, իսկ երկրորդը կ'ստեղծուի ճիգով ու յամառութեամբ : Առաջինը՝ վարժութիւն է, երկրորդը՝ ձիրք. բնատուր է, կուգայ հոգիին խորունկէն, ներքին ծանրութիւն է, ճնշող ու մաշեցնող :

Մեր լրագրութեան մէկ մասը ապրուստի միջոց է, շահու աղբիւր. մանաւանդ վերջին տարիներու ընթացքին. ասկէ առաջ եկաւ լրագրական ամսարութիւնը ու բազմաթիւ թերթերու դաւանափոխութիւնը, ահա թէ ինչո՞ւ կարգ մը խմբագիրներ վար ինկան Տարպեան ժայռէն, իյնալու համար անդունդը...: Խմբագիրներու ընչաքաղցութիւնը դարձած է ախտ ու վարակ: Դրամը կ'իշխէ մելանին ու գրչին..., ու խմբագրական բաքերը կ'ապականեն, բառերը կը [illegible], կը վերածուին քուրջերու: Ազգային առողջ մտածումը՝ կը գունատի, արդարութիւնը՝ կը հրաշաթափուի :

Մանաւանդ ահա թէ ինչո՞ւ այնքան դիւրութեամբ եւ անխղճօրէն մեր օրեայ խմբագիրներէն ոմանք, մէկ օրէն միւսը, ազգային կարկառներէն կը նետուին համայնավարական ոսկեղէն մրգաստանը, երէկուան փառաբանածը կը հարուածեն, երէկուան շինածը կը քանդեն, կը դառնան հովին ու խամաճիկ, հասարակ տեղիքի տողեր... : Յիշեցէք [illegible] վերջին տարիներու կեանքը, եթէ կրնաք՝ շիտակի նայեցէք անոր առօրեայ պատմութեան: Մեսրոպեան գիրերով ու հայ ոսկեղէն բարբառով, դրամին մտրակոցէն, հաւատափոխ եւ դաւանափոխ խմբագիրները համազարկ բացին մեր ցեղային ինքնուրոյնութեան դէմ, անարգեցին մեր ազգային խտէալները, ու ջանացին հայ ժողովուրդը առաջնորդել դէպի համայնավարական լուծն ու դերութիւնը :

Ու ինչ ձեւին չըբերին այս տեսակ «խմբագիրներ»ը մեր ժողովուրդի գլխուն՝ Սուրիոյ եւ Լիբանանի, Ամերիկայի ու Ֆրանսայի մէջ: Իրենց [illegible] [illegible] ազգային կեանքը, քայքայեցին հայ ընտանեկան սրբութիւնը՝ աղջիկներն ու կիները նետելով փողոցներու մէջ, իր կեդրոնով ու կեսարային հետ չկրցող խօսող հարար իբրեւ ցուցարար՝ հայհոյեց ու թքածնեց ու անարգեց իր երեւակայական հակառակորդը, բողոքելու համար՝ վարդապետներու եւ նախարարներու սեմերը ափ առաւ, ու կիները՝ որոնք կոչուած էին հայ ընտանիքին կրօնական ու ազգային ըմբռնումներուն մղիչն ու զօրավիգը ըլլալու, ապականեցան ու ինկան, սանձարձակ քաոս ու անկում: Վայրենացաւ հայ մարդը, հրապարակ իջաւ դաւադրանով, սուրով ու զէնքով հարուածելու համար ուրիշ հայ մարդ մը՝ որ իրեն պէս չէր մտածեր. մնացեալը գիտէ ընթերցողը, գիտէ որ մեր ցեղային բարքերը ոեւէ պարաշրջանի մէջ ապականած ու արատաւորուած չէին այնքան: Այս բորբոքած իրականութեան մէջ, բարեբախտաբար Դաշնակցութիւնն ու իր հովանաւորած մամուլը միշտ բարձր մնացին դռնհկութենէն, գաղափարական անօրինակ բարձրութեան մը վրայ՝ ու մեր ժողովուրդին խնայեցին ուրիշ փլուզումներ, ցեղային — խտէալական ....:

« Ազատ Օր »ը կը պատկանի Հ. Յ. Դաշնակցութեան մամուլի՝ այն փաղանգին, որ ունի սեփական հաւատամք եւ ուղեգիծ՝ հայ ժողովուրդին անխարդախ կերպով ծառայելու իր երդումը: Ան՝ իր դիրքերուն վրայ պիտի մնայ միշտ, մեր ժողովուրդի քաղաքական ճակատներուն իբրեւ արթուն պահակ, որովհետեւ մեր մամուլը Հ. Յ. Դաշնակցութեան արտաքին ԵՍն է, անիկա պիտի շարունակէ կատարել իր պարտականութիւնը :

« Ազատ Օր »ը այսօր կը կատարէ իր ծննդեան երրորդ տարելիցը, աննպաստ պայմաններով, մտքի ու հոգիի ծանր ու յոգնեցուցիչ մաշումով, օրապաշտական դժուարութիւններ հարթելով մեր թերթը կը հասնի չորրորդ հանգրուանը՝ յամառութեան ամէնէն կատաղիովը, ու խտէալին ամէնէն բարկովը անկործանելի հետք ու ակօս բանալու համար մեր ժողովուրդին առջեւ: Մենք ամէն տեղ ենք այն՝ ինչ որ էինք երէկ, ինչ որ ենք այսօր, ու պիտի ըլլանք վաղը:

Հայութիւնն ու իր հայրենիքը շահագործող մամուլը արդէն փորած է իր գերեզմանը. անիկա կ'ապրի իր հոգեվարքը, վասնզի անիկա չապրեցաւ իբր խտէալական ապրեստ, ծնած էր խարդախ ու նենգամիտ, իբր ճճի ու որդ, ու մեռաւ ամէնէն անփառունակ մահով :

Վայ բոլոր անոնց՝ որոնք կը շահագործեն այս ժողովուրդը, թեթեւսոլիկները, ախտաւորները: Ժողովուրդը անսխալ կերպով գիտէ զանազանել իր լաւն ու վատը, մանաւանդ իր բարեկամն ու թշնամին: Ան միշտ գնահատել գիտցաւ մեր մամուլը, որովհետեւ հաւատաց մեզի, եւ հասկցաւ որ մենք չենք ստեր, մենք կ'ըսենք իրականութիւնը, վասնզի մենք կը սիրենք մեր ժողովուրդը եւ որոշած ենք ծառայել անոր:

« Ազատ Օր »ը կ'ողջունենք մեր քաղաքական հաւատամքին բոլոր ուժովը, կ'ուզենք որ անիկա շարունակէ քալել որոշուած ուղիէն, անմահանոյ պայքարի մը գիտակցութեամբը, հետեւաբար մենք կը փափաքինք « Ազատ Օր »ը տեսնել իր դերին մէջ, մեր «ժողովուրդին հետ եւ ժողովուրդին համար» նշանաբանով :

ՍՕՍ – ՎԱՆԻ

ՏԱՔ ՈՒ ՊԱՂ

Յառաջդիմական Թրքութիւն

Գիտէի՞ք որ Միացեալ Ազգերու բազմաթիւ Յանձնախումբերու մէջ, կայ նաեւ Կանանց Յանձնախումբ մը :

Ես ալ ձեզի պէս իմացած էի թէ ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդ մը գոյութիւն ունի եւ երկու ականջներուս վրայ հանգիստ կը քնանայի: Սակայն այս մէկը — իգական յանձնախումբի գոյութիւնը — զիս մտահոգեց :

Մտածեցի թէ արդեօ՞ք Միացեալ Ազգերը իրենց ապահովութիւնը յանձնած են կանանց այդ յանձնախումբին (ո՞վ գիտէ թերեւս աւելի ապահով ...):

Տեղեկագիրը կարդալով հասկցայ թէ բանն ինչումն է: Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան Կանանց բաժնի յանձնախումբի նիստին, եւրոպական իգական սեռի ներկայացուցիչները, յարձակում գործած են, իսլամ ներկայացուցչուհիներու վրայ՝ «յետադիմական» եւ «յետամնաց» անարգ եւ զրպարտիչ անուանարկութիւններու տեղատարափի մը տակ :

Յայտնուած մտքերէն կը տեսնուի որ, իբր թէ իսլամական կրօնքն իսկ չարտօներ եղեր, իսլամ կնկան յառաջդիմութիւնը: Ասոր վրայ, սարսափելի կատղած, Մուհամմէտի հետեւորդուհիները կը սկսին փոխ յարձակումի :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի հրատարակչութիւնը լոյս ընծայեց Ակադեմիայի նախագահ՝ Վիկտոր Համբարձումեանի «Աստղերու էվոլուցիան եւ աստրոֆիզիքական» գիտական աշխատութիւնը։ Համբարձումեան կը յայտնէ թէ, Աստրոֆիզիքական մեծ կարելիութիւններ ունի աստղերու յեղաշրջումը բացատրելու համար։ Աստղերը բոլորը մէկ անգամէն ծնունդ չեն առած եւ անոնց կազմաւորումը դեռ այսօր ալ կը շարունակուի, կ'ըսէ ան։

★ 1948ի ընթացքին Երեւանի շուրջ 200 հեկտար տարածութեան վրայ նոր անտառներ պիտի տնկուին, իսկ Լենինականի եւ Հայաստանի ուրիշ քաղաքներու շուրջ 400 հեկտար։ Այս տարի, բաղդատմամբ 1947ին երկու անգամ աւելի մեծ տարածութիւն մը պիտի անտառապատուի։ Հայաստանը այս տարի 1500 հեկտար աւելի անտառներ պիտի ունենայ քան անցեալ տարի։ Այս մեծ ծրագիրը իրագործելու համար 1948ին պիտի աճեցուի 50 հեկտարնոց նոր տնկարան մը։

Էջմիածնի շրջանը մինչեւ 1950 պիտի տնկուին 1.400.000 ծառ։ Պիտի բացուին նոր հանրային պարտէզներ։

Սկսուած է Էջմիածնի յատակագծումը։ Քաղաքի բարեկարգման համար մեծ աշխատանք կը տարուի, քաղաքային այգին կը կանաչազարդուի պուրակներով ու ծառերով։ 1948ին պիտի աւարտի նոր շէնք մը 40 բնակարանով։ Արագ թափով յառաջ կը տարուի նոր ջրմուղի շինութիւնը։ Այս տարի բնակչութիւնը պիտի ապահովուի խմելու ջուրով։

★ Նոր Բիւթանիա աւանը որ շինուեցաւ երկու տարի առաջ, այսօր ունի 60 գեղեցիկ շէնք շինուած տուֆ քարէ։ Հոն կ'ապրին 200 ներգաղթած ընտանիքներ։ Բոլոր տուները ունին պարտէզներ, ելեկտրական լոյս, ջուր եւ այլ յարմարութիւններ։ Շինուած է նաեւ դպրոցի շէնքը։

★ Տասը տարի առաջ Կիրովականի մէջ կազմակերպուած արուեստաբուծական սովխոզը իր արուեստներու գլխաքանակը 5 անգամ աւելցուցած է։ Կիրովականի սովխոզը մրցումի մէջ մտնելով Նախուրեանի վրացական արուեստաբուծական սովխոզի հետ, մեծ յաջողութիւններ ձեռք բերաւ։

★ Հայաստանի գիտութիւններու Ակադեմիայի Մառի Կաճառը նոր անգլերէն — հայերէն բառարան մը կը պատրաստէ, որ 60.000 բառ՝ ինչպէս եւ 1500 բարբառային եւ ամերիկեան դարձուածքներ պիտի պարունակէ։ Ամէն մէկ բառի դէմ պիտի արձանագրուի յատուկ հնչումը։

★ Սովետ Միութեան կառավարութեան կից յուշարձաններու եւ ճարտարապետութեան կոմիտէն վերջերս պատրաստեց համամիութենական նշանակութիւն ունեցող յուշարձաններու ցանկ մը որուն մէջ կը գտնուին նաեւ 48 հայկական ճարտարապետական կոթողներ։ Անոնց կարգին Գառնիի տաճարը, Գեղարդի վանքը, զանազան բերդեր, կամուրջներ եւ այլ շինութիւններ։

Տեղեկագիրը դժբախտաբար չի նկարագրեր այդ փակկաւոններուն զգուշութիւնը։ Միայն թէ խալամ իդական սեռին մէկ ներկայացուցիչը խօսք առնելով, կը պատասխանէ եղած անարգանքներուն, մինչ Թուրք հանրմներուն—մեղայ, պայաններուն — ներկայացուցիչը տեղը ծանր նստած բերանն իսկ չի բանար վիճաբանութեանց ամբողջ ընթացքին։

Տեղեկագիրը կը վերջացնէ,— «Նոյնիսկ Հնդկուհին պաշտպանած էր խալամ կնկան պատիւը, մինչ Թրքուհին ...»։

Այս Թուրք ներկայացուցիչը, Պայանը, երբեք ինքզինքը վիրաւորուած չզգար, քանի որ ինք քաղաքակրթութեան ուղիղ ճամբուն վրայ, ակնարկուած վիրաւորանքները իր հասցէին եւ ցեղին չէին վերաբերեր։

Թուրքը յետադիմական ...

Աշխարհ գլխիվայր է դարձեր անկասկած։

Երկրագունդի դիւանագէտները անգամ, կրնան երդնուլ, իրենց ամենատուրք անկեղծութեամբ՝ քօղարկուած Թրքուհիի առանձնաշնորհեալ ձիրքերու յառաջդիմութեան վրայ։

Թուրք իգական սեռի սէրը, չափ ու սահման չունի երբ խօսքը յառաջդիմութեան եւ քաղաքակրթութեան մասին է։ Թուրք ցեղը արդէն, իր ամբողջութեան մէջ, յառաջդիմականութեան տիպարն է։

Չեմ գիտեր թէ յանձնախումբի այդ նիստին մէջ, ո՞ր մոլի ձեռքն էր որ դրդեց Եւրոպացի կնոջ որ, յարձակում գործէ Իսլամներուն վրայ, առաջնորդուելով, անկասկած՝ Թուրքին հանդէպ իր ունեցած ատելութենէն։

Ինչ որ ալ ըլլայ չենք կրնար կասկածիլ Թուրքի յառաջդիմութեան վրայ։ Փա՛ստ, ահաւասիկ չառաչիւն ապտակ մը եւս այն անհաւատներուն որ Թուրքը կը նկատեն յետադիմական։ Մինչ անոր ներկայացուցիչը, ՄԱԿի կանանց յանձնախումբի ժողովին մէջ, «ըհ» մը անգամ չէ արտասանած։

Երբ խնդիրը Թուրքին կը վերաբերի, Թուրքը շատ լաւ գիտէ ինքզինքը պաշտպանել։ Բայց պարագան նոյնը չէր այդ նիստին մէջ։

ՄԵՂՈՒ

ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

«Յառաջ»ի բացած ցանկը ի նպաստ Արեւելեան Ֆրանսայի աղէտեալներուն իր արձագանգը ունեցած է Ֆրանսայի գաւառական մամուլին մէջ։

Լիոնի Le Progrès եւ Կրընոպլի Le Dauphiné Liberé, դրուատական տողեր նուիրած են Ֆրանսայի հայ գաղութին։ Կը քաղենք հետեւեալ տողերը։

«Ֆրանսայի հայ գաղութը քանիցս տուած է իր առատաձեռնութեան ապացոյցը։

Այս ժողովուրդը որ ճանչցած է դժբախտութիւնը շատ մօտէն եւ դարերով տառապած է անկէ, շատ զգայուն է օգնութեան հասնելու համար ամէն կարգի թշուառներու։

Մեր արեւելեան նահանգներու վերջին աղէտալի տողողումները առիթ մը եւս ընծայեցին Հայերուն, իրենց օգնութեան իրենց լումանումը ցոյց տալու։

«Յառաջ» մեծ օրաթերթը, որ Ֆրանսայի Հայերու կենդանի կապն է, Վալանսէն Տիկ. Օ. Միքայէլեան կոչ մը հրատարակած է ի նպաստ աղէտեալներուն։ Յարգելի տիկինը որ կը բաժնէ հաւասար բաղդատութեամբ 2 ազգութիւններն ալ, կը խօսի երկու լեզուները բաժնելով իր սիրտը Ֆրանսայի եւ Հայաստանի միջեւ։

Հրատարակուած կոչին գլխաւոր մասերը արտատպելէ վերջ կ'աւելցնեն։

Տիկնոջ ինքնաբուխ կոչին հրատարակութեան կողքին «Յառաջ»ը, իր տնօրէնին Պ. Միսաքեանի ստորագրութեամբ կ'անդրադառնայ օգնութեան անհրաժեշտութեան մասին հրաւիրելով բոլոր Հայերը մասնակցելու նուիրահաւաքութեան, եւ կ'առաջարկէ կազմել Ազգային մարմին մը նախագահութեամբ Կաթ. պատուիրակ Սիւրմէեան արք.ի եւ մեծ գրագէտ Պ. Ա. Ջօպանեանի։

Վստահ ենք որ Վալանսէն եկած այս կոչը կարեւոր արդիւնքի մը պիտի հասնի»։

Թերթերը կը յիշեն Վալանսի Հայերուն առատաձեռնութիւնը որ մէկ թափով 25.000 Ֆր. հասնող գումար մը հաւաքած են եւ կը վերջացնեն։

«Ուրախ ենք արձանագրելու եւ ողջունելու այս նոր շարժումը որ պատիւ կը բերէ թէ զայն հրապարակ դնողին եւ թէ զայն իրականացնողներուն»։

ԱՊՐԻՔ ՏԻԿԻՆՆԵ՛Ր

Կարդացի Ֆր. Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին վերջին հանդէսին նկարագրութիւնը, հանդէս, մը այնքան խանդավառ որ որեւէ ազգասէր Սէվրանցի չէր կրնար վայելել ու անցնիլ, առանց իր երախտագիտական տուրքը տալու, զայն կազմակերպող տիկիններուն։

Չեմ կրնար ինքնաքննչիւրին անունը զատ յիշել։ Գիտեմ որ բոլորն ալ, նոյնիսկ իրենց դպրոցին սան – սանուհիները, բերած էին լայն բաժին մը, անոր յաջողութեան համար։ Եթէ մասնաճիւղին ժրաջան ատենապետուհի Տիկին Վերժին Օհաննէսեանը եւ քարտուղարուհին Տիկին Ալիս Քէօսէեանը յիշեմ կարծեմ բոլորին հանդէպ թաղեցիներուս երախտագիտական պարտքը հատուցած կ'ըլլամ։

Իրենց աշխատանքը, գիշերը ցորեկին խառնած, բազմապիսի էր։ Տիկին Քէօսէեան իր օգնականներով բեմին տէրն էր, թէեւ ինքնավարադոյրին ետեւը։ Իր ճաշակին եւ հասկացողութեան կը պարտինք ամէն հանդէսի մեզ հրամցուած թատերական գործերը մեր անմահ գրագէտներէն։ Անցեալ անգամ Սիպիլ, այս անգամ Ռ. Զարդարեանի մէկ գործը վայելեցին, ծիծաղաշարժ զաւեշտ մըն ալ միասին։

Իսկ Տիկին Օհաննէսեան ոչ մէկ աշխատանք խնայած էր հասարակութեան տրամադրութեան տակ դնելու համար, այնքան խնամքով պատրաստած համեղ պիւֆէն, բոլորին մատչելի։ Սէվրանցին գնահատած էր Ֆր. Կ. Խաչին թափած ճիգերը եւ ծայրէ ծայր լեցուցած էր սրահը, յօգուտ հայերէնի դասընթացքին։ Այդ գնահատութիւնը անգամ մը եւս բսել կուտայ մեզի.

Ապրի՛ք տիկիններ։

Յակոբ Անուշեան (Սէվրանցի)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԿԻՒԼԼԻՆ

ԿԱՐԱՊԵՏ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻՆ

— Ինչո՞ւ հեռու կը կենայ այդ բրդոտ տղան, կը խօսի Կիւլլի, աւելի մօտենալով ու հասակը փռելով քովս ի վար։

—Կանչէ թող մօտենայ, խնձոր չէ որ գրպաններս դնենք զինքը։

Արդարեւ, հակառակ որ ընկերս ինձմէն մէկ տարու ալ փոքր էր, սակայն, պեխերը ծլած՝ սեւ մրեղ իջած էր քթին առջեւի արտին ու երեսներուն մինչեւ կէսը։

— Բրդոտ կոպալ, հոս եկուր տեսնենք անունդ ի՞նչ է.— ձայն կուտայ Կիւլլին ծիծաղելով։ Ընկերս ալ աւելի կը հեռանայ ձեռքի բիրովը առջեւը փորփրելով կամ ջրուկները ձաղկելով ...։

— Ի՞նչ խպնուկ տղայ է։ Ո՞ւր կ'երթայ,— կը հարցնէ Կիւլլին, զղջալով խօսած ըլլալուն համար։

— Կ'երթայ իր սեւ, պզտլիկ իշուն պոչը խածնելու ...։

Կը բացատրեմ պոչ խածնելու խնդիրը։ Կիւլլի եւ Կիւլիզար կը խնդան տղուտ, աղուոր։

— Ել, թթենին թօթվէ, ուտենք։ Հասածներ շատ կ'երեւան,— կ'առաջարկէ Կիւլլի։ Տես, սա ճիւղին,— կը շարունակէ,— որ դէպի Արեւելք կը նայի։ Ճերմակածներ շատ ունի շնորհիւ արեւակին տուած համբոյրներուն առատօրէն, ու միջօրէի ճառագայթներուն։

Ո՞վ ըլլար կը մերժէր Կիւլլիին բացի ընկերէս։

Բոպէապէս ոտքի կը ցատկեմ ու կը շուլլուիմ թթենու բունին։ Ոստոստելով կը հասնիմ ցոյց տրուած ճիւղը ու ձայն կուտամ վերէն.

— Կիւլիզար, դուն ալ եկուր, մօտեցիր։

Կիւլիզար ոտքի կ'ելլէ ու խնդուն դէմքով կը մօտենայ Կիւլլիին, որը արդէն կը գտնուի վրան կեցած ճիւղիս տակ ու խոշոր աչուին ինծ յառած ոտքիս հարուածին կը սպասէ։

— Մէկ հարուածը բաւական է,— կը հրամայէ Կիւլլի,— Եթէ երկրորդին խակերն ալ կը թափին, մեղք են։

— Սիրով, ճէյրան Կիւլլի, հաւանութիւն կուտամ ճիւղին վրայէն ձեռքերս ծափ տալով։

Միջակ հարուած մը՝ ոտքի։ Ճիւղը կը թօթուըուի։ Կը փարատինք միասին։ Կը դողանք։ Հասուն, ճերմակ ու ջրոտ թութերը սառսռալով մարգին վրայ կը թափին նօսրկեկ։

Փոքր ճղիկէ մը, ընտրովի, աւելի հասունցածները հաւաքելով ափիս մէջ, ձայն կուտամ Կիւլլիին, — Եղնիկ Կիւլլի, առաջ եկուր ու բաց բերանդ դէպի վեր։

Առաջարկս չի մերժեր Կիւլլի։

Կը նայիմ վերէն։ Աչուըներուն մէջ պատկերս կը տեսնեմ։ Բերանը՝ նուան մը ճեղքուածք՝ լեզուն «էզով բաղարջ»ի կտոր մը՝ քրկուր։ Հաւատացէք նկարագրութիւններուս Կիւլլէի մասին, գեղացի տղաք ...։

Ու ես, հատիկ հատիկ, թութերուն կոթուններէն բռնած թխի կը ձգեմ այդ նուան ճեղքուածքին մէջ, որուն շուրջ ձեռքին ձագար չինած է թութերը գետին չինալու համար։

Ու այսպէս, մեր անմեղուկ խաղը կը շարունակուի ուրախ, երջանիկ։

Ընկերս, հեռուէն, ջրուկներուն մէջէն մեզ կը դիտէ երբեմն, իր արծուի քիթն ու անոր առջեւի ծլարձակարտը ցոյց տալով։

Կիւլիզար, թռչունի մը պէս հատիկ հատիկ թութերը կը կտցէ ու պահ պահ մեր խաղին կը նայի ծիծաղելով։

Արդեօք մեր մասին միտքէն ի՞նչ կ'անցնէ Կիւլիզար այդ պահուն, երբ մենք Կիւլլիին հետ կը ճլուըլանք երկու թռչուններու պէս։ Ո՞վ գիտէ, երթալ ընկերոջս հարցնելու է ...։

Մեր տղայական այս խաղը ժամեր կը տեւէ։

Օրը թեզանիքները սօթթած՝ ցրտեսութիւն կ'ըսէ։ Մթնշաղը կը բռնէ իր տեղը յուշիկ յուշիկ։ Բարակուկ ու կարագի չերտիկ լուսնկան կուգայ օրերուն վրայ օր մըն ալ աւելցուցած։ Աստղերը հատիկ հատիկ դուրս կուգան շողարձակ։ Ծղրիթներուն համերգը կը սկսի։

Մենք կը քաշուինք, կը հաւաքուինք ջաղացքին դրան առջեւ՝ մարգին վրայ։

Ընկերս կուգայ վերջապէս, իր պզտիկ իշուկին ճիտը գրկած ու իմինս ալ առջեւը խառնած։

Կիւլլի եւ Կիւլիզար ներս՝ ջաղացք կը մտնեն։

Մենք՝ դուրսը, ջաղքին առջեւ տեղանքիս պատրաստելով բացօթեայ կը պառկինք։ Տեղան ըսածս, մարգին վրայի քարն ու խիճը մաքրել ու երկընցուած է, վրանիս՝ հետերնիս առած թեթեւ կապերտ մը։ Բարձերնիս մէյմէկ քար՝ վրան կանանչ խոտ։

(4)

չումի, ըսաւ, Ռուսերը ողոքել բռնախոհութիւններով կամ կիսկատար միջոցներով...։ Խօսելով յետոյ Մարշըլի ծրագրին վրայ, կացութիւնը այնպիսի ձեւ մը առած է, ըսաւ, որ ամերիկեան առատաձեռնութիւնը հիմա համընթաց կ'երթայ այս մեծ ազգին շահերուն հետ։ «Մարշըլի հետապնդած նպատակը, աւելցուց, ազատել է Եւրոպան քաոսէ, եւ այս կերպով փրկել զայն համայնավարութենէ»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՅ վարչապետ Էթլի երեսփ. ժողովին մէջ յայտարարեց թէ՝ համայնավար կամ համայնավարական հակում ունեցող պետական բոլոր կարեւոր հաստատութեանց պաշտօնեաները պիտի հեռացուին։

ՖՐԱՆՍ. ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը նախագահ ընտրեց Մորիս Պէտէլը՝ Ժէռար Պօէրի տեղ։

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ նախագահ զօր. Փէրոն, Մարտ 7ի ընտրութեանց մէջ շահեցաւ ջախջախիչ մեծամասնութիւն։

ՖԻՆԼԱՆՏԱՅԻ Հանր. նախագահ Փաասիքիվի նամակ մը ուղղելով Սթալինի, ի մէջ այլոց կ'առաջարկէ որ կնքուելիք ռուսեւֆինլանտական բարեկամական դաշինքին տրամադրութիւնները առաջօրէն քննուին եւ որոշուին, 22 Մարտին Մոսկուայի մէջ կատարուելիք բանակցութեանց ընթացքին։

ՏԸ ԿՈԼԻ կուսակցութիւնը շարք մը քարոզչական հաւաքոյթներ կազմակերպած էր Փիւի տը Տոմ նահանգին մէջ։ Ռիոմի հաւաքոյթը միայն կրցած է տեղի ունենալ, համայնավարներու զօրաւոր դիմադրութեան։ Բայց, Թիէռին եւ Քլէրմոն — Ֆէրանինը խանգարուած են համայնավարներու խափանարարական արարքներուն հետեւանքով։ Կռիւներ տեղի ունեցած են Թիէռի մէջ, ուր տասը հոգի վիրաւորուած են։ Քլէրմոն – Ֆէրանի մէջ ալ ոստիկան մը գլխէն վիրաւորուած է ծանրօրէն, երկաթէ ձողի հարուածով մը։

ՆԱԽԿԻՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏ Ֆէլիքս Կուէնի նախկին պարենաւորութեան նախարար Իվ Ֆառժի դէմ բացած անուանարկութեան դատը, որ կը տեւէր ամիսներէ ի վեր, երէկ աւարտեցաւ։ Սէնի 17րդ պատժական դատարանը իրաւունք չտուաւ Կուէնի եւ զայն դատապարտեց դատական ծախքերու հատուցման։ Կուէն վերաքննութեան դիմած է։

ԷՋՄԻԱԾՆԷՆ 947 Դեկտ. 8 թուակիր կոնդակով մը Գէորգ Զ. կաթողիկոսը իր օրհնութիւնները կը ղրկէ Հ. Բ. Ը. Միութեան, անոր քառասնամեայ ազգային բարենպատակ գործունէութեան համար։

Կարօ Գէորգեան (Գերմանիա) սրտի խոր կսկիծով, իր ազգականներուն ու բարեկամներուն կը հաղորդէ մահը իր կնոջ՝

ՄԱՆԻՇԱԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ
(Ծնեալ՝ Ապաճեան – Սեբաստացի)

որ երկարատեւ ու տառապագին հիւանդութենէ մը վերջ կնքեց իր մահկանացուն Մարտի 6ին, Սելանիկ (Յունաստան), 52 տարեկան հասակին մէջ։

«Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ»Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
Կազմակերպուած Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ։ Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան։

Գեղարուեստական շքեղ պարանցիկ – ցերեկոյթ, այս կիրակի ցերեկէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Սոսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ, rue Danton, métro Սէն Միշէլ։ Կը խօսին ընկեր Խ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ ընկեր Յ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ։
Տեղի կ'ունենան հայկ. պարեր եւ հաճելի անակնկալներ։

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ հայ ժողովուրդը ներկայ գտնուիլ հետեւեալ արարողութիւններուն։
18 Մարտ Ուրբաթ առաւօտ վերջին արեւագալ։
21 Մարտ կիրակի Ծաղկազարդ, նորընծայ Տէր Յարութիւն քհնյ. Ճօրթուեան պիտի կատարէ իր Անդրանիկ պատարագը բազմաձայն։ 21 Մարտ կիրակի երեկոյ Դռնբացէք ժամը 4.30ին։

ԾԱԽՈՒ ԽԱՆՈՒԹ

Սափրողարար ծախու է մեկնումի պատճառով լաւ կահաւորուած, մեքենաներով կօշկակարի խանութ մը։ Դիմել «Յառաջ»ի։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
La Gérant : A. NERCESSIAN

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան եղեռնին նուիրուած յիշատակի տօնակատարութիւնը

11 ԱՊՐԻԼԻՆ

Սալ Ժէօկրաֆիի մէջ։ Կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին։

×

Ապրիլեան Եղեռնի մէկ միլիոն զոհերու յիշատակին համազգային սգատօնը, 11 Ապրիլ, 1948 Կիրակի Գոմոնի նորակառոյց սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Ֆ. Հ. Կ. Խ. Գոմոնի մասնաճիւղին։ Առաւօտեան պատարագ եւ հոգեհանգիստ, եկեղեցիին մէջ։ Կը խնդրենք նկատի ունենալ այս թուականը։

⁂

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՎԻԷՆԻ ՄՈՒՐԱՏ խումբը Ապրիլ 11ին կիրակի օր կը կազմակերպէ ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ նուիրուած յիշատակի տօնակատարութիւնը։
Կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը։

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ
Ապրիլ 23ին, ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Սալ տէ Ֆէթի ընդարձակ սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ հովանաւորութեամբ՝ Հ.Յ.Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ։ Մասնակցութեամբ՝ բարեկամ կազմակերպութեանց։ Գեղարուեստական խնամեալ բաժին, մուտքը ազատ է։
Մանրամասնութիւնները՝ յաջորդիւ։
Կը հրաւիրուին Վալանսահայերը, իրենց յարգանքի տուրքը մատուցանելու մեր անմահ նահատակներուն։

ՑԱՒԱԿՑԱԿԱՆ — Մարսէյլ. (Պուլվար Օտտօ) Հ. Յ. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէի բոլոր ընկերները, Նոր Սերունդի Խատիսեան խումբը եւ տեղւոյս Ֆր. Կ. Խաչի անդամուհիները, դառն կսկիծով իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկեր Քասօեանի տիկնոջ, զաւակներուն, եղբօրը, Գ. Արմենակին եւ տիկնոջը եւ պարագաներուն, իրենց սիրեցեալ ամուսնոյն, հօրը, եղբօրը եւ մեր ընկերոջ ընկեր Գ. ՔԱՍՕԵԱՆԻ արկածալի մահուան առթիւ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ պատուաւոր սպասուհի մը։ Դիմել՝ ԱՐՄԷՆ ՍԱՐԱՃԵԱՆԻՆ։ 18 rue Mélingne, Paris:

Գ. Յ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ Բալուցի կը փնտռէ հօրեղբօր որդին Նշան Տէրտէրեանը Բալուի Զայիր Մեզրէ գիւղացի որ Ամերիկա կը գտնուէր։ Տեղեկացնել M. H. Derderian, Grand Caban Par Fourques (Gard) France։ Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել։

ԶԱՏԿԻ ԱՌԹԻՒ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ՎԱՅԵԼԵԼՈՒ

Համասեբաստացիներու Վերաշինաց Միութեան կազմակերպած հաւկթախաղի խնջոյքը։
Հ. Յ. Դ. Տէսինի Տան գեղեցիկ սրահին մէջ, Մարտ 27ին, խթման իրիկունը։
Ճոխ կերուխում, արեւելեան նուագ. եւրոպական պարեր։ Մուտքը ազատ է։

THEATRE D'IENAի ՄԷՋ
10 Ave. d'Iéna: Métro Iéna եւ Trocadéro
Ապրիլ 12ին, երկուշաբթի իրիկուն թատերական բացառիկ ներկայացում։
«ԿԵՆԻԱ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ»Ը
Կը կազմակերպեն (ԵԱՄԻԼԷՆ ՄԱՅՐԻՆԵՐԻ ՏԱԿ)
«YAMILÉ SOUS LES CÈDRES»
Հինգ արար վաղամեռիկ դերասանուհիին կողմէ թատերգութեան վերածուած եւ հայացուած, Ֆրանս. Ակադեմական Պ. Հանրի Պորտոյի որ այդ օրը ներկայ պիտի ըլլայ եւ խօսք առնէ։
Կը մասնակցի Փարիզահայ ծանօթ դերասաններէ բաղկացած փայլուն ամբողջութիւն մը։

ՖՐԱՆՔՕ–ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՌԱՏՕՆԸ
Հայ ու Ֆրանսական մշակոյթներուն նուիրուած նոր փառատօն մը, զոր Ֆրանքօ–Հայկական Միութիւնը կազմակերպած է, տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 18ի կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30 — 6, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ։ Ճոխ յայտագրին մանրամասնութիւնները մեր մամուլին պիտի հաղորդուին քիչ օրէն։ Կը խնդրուի չխաչաձեւել։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ ԳՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, ընկերվարականներու սրահը։

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9.30ին, 78bis, rue des Couronnes: Իջնել métro Couronnes։

Հ. Յ. Դ. Արղութեան խումբի ժողովը այս չորեքշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհանուր ժողովը, այս հինգշաբթի ժամը 9ին Sociétés Savantesի մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։
Հայերէնի դաս 8—9։

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. «Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան» խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Պուլվար Օտտոյի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, այս շաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, 18 Bld. Denis - Papin, La Cabucelle:
Գեղարուեստական բաժին, մեներգ, արտասանութիւններ։ Պիտի բեմադրուի, ԿԵՑՑԷ ՄԵՐ ԼԵԶՈՒՆ, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի անդամուհիներուն։ Հայկական գեղեցիկ պարեր, Կ. Խաչի սանուհիներուն կողմէ։ Պիտի նուագէ Սէն Լուի Նոր Սերունդի նուագախումբը ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս։ Ճոխ պիւֆէ, խմորեղէնները Խաչուհիներու կողմէն պատրաստուած է։

ԹԵՆՈՐ ԿԻՐԱԿ ՍԱԳԶԼԵԱՆԻ

Բ. ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՍԱԼ ԿԱՎՕ, 11 ԱՊՐԻԼ 1948, ԿԻՐ. ԺԱՄԸ 17ԻՆ
Ընդհանուր փափաքին համաձայն կը տրուի այս երգահանդէսը, բոլորովին նոր յայտագրով։
Յայտագրին մէջ բացի եւրոպական դասական կտորներէ կան Ռոմանոս Մելիքեանէ, Գ. Ղազարեանէ, Ճերահեանէ, Կարօ Զաքարեանէ, Ա. Տէր Ղեւոնդեանէ, Սպենդիարեանէ, եւն. բոլորովին առաջին ունկնդրութիւն գեղեցիկ երգեր, զորս երգիչը առած է, Հայաստանի տպագրուած երգահաններէն։
Տոմսերը կը գտնուին Պ. Պ. Գէորգ Փարմաքի՝ 47 rue Blanche (Tri. 39-09), Գ. Պագրճեանի, 35 rue de Trévise ((Pro. 07-25), Ս. Թէրզեանի 3 rue Poissonière (Cen. 93-75), Մ. Ոսկերիչեանի 62 rue Beaubourg (Arc. 77-90), Օ. Պօյաճեանի 83 rue d'Aboukir (Cen. 48-69), Դպրոցասիրաց տնօրէնութեան, հայ գրավաճառներուն եւ Յառաջի մօտ։

ԱՆՈՒՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 21 Մարտ, ժամը ճիշդ 8.15ին։
Գալա տ'Իթալիայի սրահին մէջ
Բացառիկ ներկայացում Յ. Թումանեանի մահուան 25ամեակի առթիւ։
Ղեկավարութեամբ Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ
Կը մասնակցին Օր. ԱՆԺԷԼ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Անուշ), Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԷՀԹԷՐԵԱՆ (Սարօ), Պ. Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ (Մօսի) եւ Օր. ԱՆԻԹԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ եւ Պ. ԳԱՐԱԳԱՇ պար։
ՍԷՆԹ ԱՆԻ ՍԻՓԱՆ երգչախումբը եւ Ռատիոյի նուագախումբը (60 հոգի)։
Տոմսերու համար կասխաւ դիմել հետեւեալ հասցէներուն.— Տիկին Զաթիկեան, Պ. Թէլեան (Գոմոն), Պ. Պ. Մանուկեան (rue Nationale), Զրպաշեան, Թումայեան, Ազգ. Առաջնորդարան, (Տօքթ. Սիվրիհիսարեանի), Պետիկեան եւ Շ. Փիրանեան (7 եւ 25 rue Berlioz)։

ՏՈՒՓՈՎ ՊԱՄԻԱ

Թրքական ձեւով պատրաստուած բնական վիճակի մէջ։
Ամբողջ տուփը 198 Ֆրանք։
Կէս տուփը 100 Ֆրանք։
Սնտուկներու մէջ զետեղուած։
50 Ֆրանք յաւելումով մը, Մարսէյլի կայարանը յանձնելի։
Առաքում contre remboursement ով։
Գրել Société COMAC, 15 rue St. Ferreol, Marseille
Տասը տուփ գնողին 10 առ հարիւր զեղչ։
Կարելի է ստանալ 2 տուփ որպէս նմոյշ 370 Ֆրանքի, մանդայի առաքումով։ Chèque - Postal No. 1249-53, Marseille։

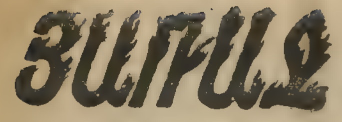

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6 ամս. 650, Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 18 MARS 1948 Հինգշաբթի 18 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5294-Նոր շրջան թւ 903 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ԶՐՈՅՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Ո՞վ հնարեց սա խորթ բառը, «Հակահայաստանեան», որ կը գործածուի ձեր կուսակցութեան եւ ուրիշ ընդիմադիրներու դէմ, տարիներէ ի վեր :

= Ով որ ալ հնարած ըլլայ, պիտի մնայ պատմական, իբրեւ մարմնացեալ անբարոյութիւն։ Ամէն պարագայի մէջ, թշուառ, ճղճիմ ապրած մը, անարժան մինչեւ անգամ արգահատանքի :

— Բայց, չէ՞ք ընդունիր որ ձեր թերթերուն քննադատութիւնները կը վարկաբեկեն խորհրդային իշխանութիւնը, հետեւաբար վնասակար են Հայաստանի համար :

= Խնդիրը այն է թէ ինչ կ'ըսեն քննադատողները, նոյնիսկ անոնք որ անդամ չեն այս կամ այն կուսակցութեան։Ուրիշ բան է խուժանավարական չարախօսութիւնը, որուն մէջ վարպետ են դարձած Դաշնակցութեան գոյնզգոյն հակառակորդները, եւ բոլորովին ուրիշ բան՝ գաղափարական պայքարը :

— Ձեր մամուլը կը ձգտի սեւ գոյներով ներկայացնել այսօրուան Հայաստանը, ինչ որ կ'ազդէ հանրային կարծիքին վրայ :

-- Եթէ ուշադրութեամբ հետեւած ըլլայիք, պիտի տեսնէիք որ սեւը հետ ճերմակն ալ կ'արձանագրուի Դաշնակցական թերթերուն մէջ։ Եւ այս՝ տարիներէ ի վեր։ Համբանք չունին խորհրդային թերթերէն կատարուած արտատպումները, անոնց վրայ հիմնուած մեկնաբանումները, ակադեմական սեւութիւնները, թարգմանութիւնները Եւայլն :

— Այդ բոլորը կ'ընէք, սակայն ձեր տեսակէտներէն ալ չէք հրաժարիր։ Ուրեմն ազդեցութիւն կ'ըլլայ բացասական։ Միշտ լաւ ըսէք, որ լաւ ըլլայ :

= Տարօրինակ տրամաբանութիւն։ Կը նշանակէ թէ քաղաքական զոյծունէութիւնը «պարապ վախտի խաղալիկ» է ձեզի համար։ Ի՞նչ կ'արժէ կուսակցութիւն մը, եթէ պիտի չունենայ հիմնական ծրագիր մը եւ որոշ տեսակէտներ՝ այս կամ այն հարցի մասին :

— Կացութիւնը կը հարկադրէ եղածով գոհանալ եւ սպասել։ Անշուշտ այս նեղ օրերն ալ կ'անցնին։ Կը տեսնէք թէ ինչ ահաւոր տագնապի մը մատնուած է ամբողջ աշխարհ։ Կատարեալ քաոս :

= Մինչ-սոյր համար ալ, Դաշնակցութիւնը կը գոհանայ պարբերաբար արծարծելով անմիջական, տարրական պահանջներ։ Օրինակ, եթէ ներկայ պարագաներուն մէջ անկարելի է ընդարձակել Հայաստանի արտաքին սահմանները, ինչո՞ւ չեն դարմաներ Նախիջեւանի, Լեռնային Ղարաբաղի եւ Ախալքալաքի մասին կատարուած անիրաւութիւնը։ Սթալինի մէկ հրամանը բաւական էր վերահաստատելու ներքին սահմանները։ «Հակահայաստանեան» արա՞րք է յիշեցնել այս համեստ պահանջը :

— Անշուշտ գաղտնիք մը կայ որ չեն ուզեր անճապաղել։ Եւ կամ տարբեր տեսակէտներ ունին այդ սահմաններու մասին :

= Որ եւ է գաղտնիք այս հարցին մէջ՝ թըշնամութիւն է Հայաստանի հիմնական շահերուն դէմ։ Ուրեմն կ'ուզեն անխախտ պահել Թուրքիոյ հետ կնքուած գաղտնի համաձայնութիւնը (1921), որպէս զի մեր հայրենիքը մնայ թեւաբեկ, միշտ երկու սուրի մէջ։ Դատապարտուած՝ իր իղձերը տապկուելու :

— Աւելի լաւ չէ՞ որ այս կարգի խնդիրները ուղղակի ձեռնհաս իշխանութեան հաղորդէք, փոխանակ հրապարակաւ արծարծելու եւ տհաճութիւն պատճառելու :

= Այդ ալ փորձուած է, տարիներ առաջ։ Մասնաւոր յուշագիրներ տրուած են, պարզելով ներքին սահմաններու խնդիրը եւ ուրիշ տարրական պահանջներ։ Արդիւնքը՝ զերօ։ Եւ այս՝ երբ Երեւանը աւելի ազդեցիկ վարիչներ ունէր։ Մենք տարրական պարտականութիւն մըն է որ կը կատարենք, յամառօրէն յիշեցնելով հայ ժողովուրդին իրաւունքները, ներքին թէ արտաքին ճակատի վրայ։ Երեւանի կ'իյնայ օգտագործել մեր այս հայրենասիրական դիրքը, փոխանակ թմրելու աջէն թէ ձախէն արձակուած քնարեր ոլսաննանրով :

— Կ'ըսեն թէ Հ. Յ. Դաշնակցութեան երէկուան վարիչները աւելի լուրջ էին, անձնուէր եւ հայրենասէր :

POUR LES SINISTRÉS DE L'EST

(Արեւել. ճակատներու աղէտեալներուն համար)

Ֆր. Կ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը	5000
Վիլմոպլէն Գ. Անդրէասեան	300
Նախորդ գումար	26.000
Ընդհ. գումար	31.300

Տասնըվեցն ու ժողովը

Տասնըվեցերու երէկուան երկրորդ լիակատար նիստին մէջ, օրակարգի վրայ գտնուող բոլոր խնդիրներու քննութիւնը վերջացաւ առաջօրէն։ Ժողովին կողմէ նշանակուած փորձագէտները գործի սկսան իսկոյն, պատրաստելու համար «կազմակերպուած վերակառուցման» մը ծրագիրը, որ չորս կէտերէ պիտի բաղկանայ. 1. Պետութիւններու միջեւ տնտեսական փոխադարձ օգնութեան դաշնագիր մը, 2. Որոշ հիմնական կանոնագիրով մը գործող միջազգային մնայուն մարմնի մը կազմութիւն, 3. Եւրոպայի տնտեսութեան մէջ Գերմանիոյ ալ տեղ մը տալու խնդիրը, 4. Եւրոպայի պէտքերը ճշդող մանրամասն ցուցակի մը պատրաստութիւն, Ամերիկայի տալիք օժանդակութեան (5 միլիառ 300 միլիոն տոլար) հիման վրայ :

Պատուիրակները պիտի հրաւիրուին վերոյիշեալ չորս կէտերէն առաջ երկուքը անմիջապէս ընդունելու։ Իսկ, միւս երկու կէտերուն համար, յանձնաժողով մը պիտի կազմուի, որուն այս մասին ըսելիք առաջարկները պիտի քննուին լիակատար նոր նիստի մը մէջ :

★ Տասնըվեցերու ժողովը որոշեց հրաւիրել Գերմանիան որ մասնակցի Մարշըլի ծրագրին, որպէսզի այս երկիրն ալ օգտուի անկէ. Փորթուկալի ներկայացուցիչը փափաք յայտնեց որ Սպանիա ալ մասնակցի Եւրոպայի տնտեսական վերակառուցման։ Սակայն, այս առաջարկին մասին որ եւ է կարծիք չյայտնուեցաւ ժողովին մասնակցող ներկայացուցիչներուն կողմէ, ոչ նպաստաւոր, ոչ ալ աննպաստ :

★ Միւս կողմէ, եւրոպական գործակցութեան քոմիթէին ընդհ. քարտուղարութեան տեղեկագիրն ալ, որ երէկ հրատարակուեցաւ, կը յայտնէ թէ ինչ յառաջդիմութիւն կատարուած է անցեալ տարուընէ ի վեր 16 պետութիւններու իրարքանչիւրին մէջ։Կը յիշէ տնտեսական միութիւններ կազմելու համար Պէնէլիւքսի, Ֆրանսայի, Իտալիոյ, Սկանտինաւեան երկիրներուն, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ կողմէ այս նպատակով կատարուած փորձերը։ Կը քննէ երկար պայմանաժամի մէջ ձեռնարկուելիք կազմակերպութիւնները, մասնաւորաբար ելեկտրական կազմածներու եւ փոխադրութեանց ճիւղին համար :

Եթէ նոր դժուարութիւններ առաջ եկած են — կ'աւելցնէ տեղեկագիրը — ասոնց պատճառը ելմտական է, ինչ որ նախատեսուած էր արդէն թէ Միաց. Նահանգներու կողմէ եւ թէ եւրոպական գործակցութեան քոմիտէին կողմէ։ Ու իբրեւ եզրակացութիւն, դիտել կուտայ որ, առանց արտաքին բաւարար օգնութեան, Եւրոպայի տնտեսական կացութիւնը երթալով պիտի ծանրանայ :

ՆՈՐՎԵԿԻԱ ԿԸ ԶՕՐԱՑՆԷ ԻՐ ԱԶԳ. ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Նորվեկիական խորհրդարանը այս պահուս կը քննէ օրինագիծ մը՝ որ, եթէ քուէարկուի, 100 միլիոն քրոնի (5 միլիոն սթերլին) արտակարգ վարկ մը պիտի բանայ կառավարութեան, ազգային պաշտպանութիւնը զօրացնելու համար։ Բոլոր կուսակցութիւններն ալ համաձայն են քուէարկելու այս օրինագիծը։ Նոյնիսկ համայնավարները հակառակ չեն անոր, սակայն, պիտի ջանան թելադրել որ վինճարանութիւնները յետաձգուին :

= Բարեհաճեցէք թղթատել թերթերու հաւաքածոները, մանաւանդ անոնք որ հրատարակուեցան Պոլսոյ մէջ, 1908էն վերջ։ Ինչ գռեհիկ բառեր, ինչ թրքավարի լուտանքներ Ակնունիներու, Զաւրարեաններու, Անդրանիկներու, Շահրիկեաններու, Արմէն Գարոններու դէմ։ Միշտ նոյն ամբոխը ....

Հալէպ, -- Շ.

Թրումընի «զգայացունց» ճառը

ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԽՈՐՀՐԴ. ՌՈՒՍԻՈՅ

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՊԱՐՏԱԻՈՐԻՉ ԾԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆ

Թրումըն այսօր Քոնկրէսին առջեւ խիստ կարեւոր ճառ մը պիտի խօսի, որուն համար կ'ըսուի թէ «զգայացունց» պիտի ըլլայ։ Ասոր ապացոյցն է որ Նախագահը յատկապէս միասին գումարելու հրաւիրած է ծերակոյտն ու երեսփ. ժողովը, ինչ որ բացառիկ կարեւոր պարագաներու մէջ տեղի կ'ունենայ միայն։ Այս պատահեցաւ ճիշդ տարի մը առաջ երբ «Թրումընի վարդապետութիւնը» հաղորդուեցաւ Ամերիկայի, օրէնսդրական երկու մարմիններու միացեալ նիստին մէջ, որ բացառապէս ժողովի կանչուած էր։ Այսօր ալ, նոյնը կը պատահի։ Ամերիկեան ձայնասփիւռի բոլոր կայանները շարժման մէջ պիտի դրուին աշխարհի բոլոր ժողովուրդներուն հաղորդելու համար Թրումընի պատգամագիրը :

Տրուած լուրերուն համաձայն, Նախագահը ազդարարութիւն մը պիտի ուղղէ Մոսկուայի, ըսելու համար որ, եթէ Փրակայի մէջ պատահած դէպքերը ուրիշ երկիրներու մէջ ալ կրկնուին, Ամերիկա պիտի դիմէ վճռական միջոցներու։ Պիտի պահանջէ որ Քոնկրէսը ընդունի զինուորական պարտաւորիչ ծառայութեան օրէնքը, կազմակերպուին օդային դիւրաշարժ ուժեր, զինուորական օգնութիւն տրուի եւրոպական երկիրներուն եւ փութացուի Մարշըլի ծրագրին գործադրութիւնը։ Այսպէս, այս առաջին ճառը պիտի ըլլայ զոր Թրումըն, պատերազմը աւարտելէն ի վեր, խօսած ըլլայ Քոնկրէսին առջեւ, Ամերիկայի արտաքին քաղաքականութեան մասին :

Ուաշինկթընէն կը հաղորդեն թէ՝ Ամերիկայի մէջ զինուորական ծառայութեան մասին տրուելիք որոշումը առնչութիւն ունի այն լուրերուն հետ՝ որոնց համաձայն Խորհրդ. Ռուսիա պահանջած է Շուէտէն, Տանիմարքայէն եւ Նորվեկիայէն որ զինուորական դաշինք մը կնքեն իրեն հետ։ Այս լուրը հաստատուած չըլլալուն հակառակ, խուսակցութեան նիւթ կը կազմէ ամերիկեան խորհրդարանի ազդեցիկ անդամներուն մէջ :

Արեւմտ. ուխտը կը ստորագրուի Պրիւքսէլի մէջ

Այսօր է որ Պրիւքսէլի մէջ պիտի ստորագրուի Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Հոլանտայի, Պելճիքայի եւ Լիւքսէմպուրկի միջեւ կնքուած դաշինքը, որ միեւնոյն ժամուն պիտի հրատարակուի վերոյիշեալ պետութեանց մայրաքաղաքներուն մէջ, ստորագրուելէն կէս ժամ առաջ :

Այս դաշինքը՝ որ յիսուն տարուան ուխտ անունով ծանօթ է, մինչեւ հիմա կնքուած ասանկական դաշնագիրներուն բաղդատմամբ յեղաշրջական նորութիւն մը պիտի ըլլայ, քանի որ թէ քաղաքական եւ թէ տնտեսական խնդիրները քննելու եւ կարգադրելու համար հինգ պետութեանց մէջ պիտի հաստատուին խառն մարմիններ։ Այս մարմինները պիտի կրնան, հարկ տեսնուած ատեն, առ յապաղ ժողովի հրաւիրուիլ դաշինքը ստորագրող պետութիւններէն մէկուն փափաքին վրայ, անհրաժեշտ դատուած միջոցները ձեռք առնելու համար անմիջապէս։ Մասնաւորաբար նկատի առնուած է գերման յարձակումի մը պարագան :

Ըլլայ Գերմանիոյ, ըլլայ ուրիշ երկրի մը կողմէ յարձակում գործուած պարագային, իւրաքանչիւր պետութիւն պարտաւոր պիտի ըլլայ իր կարողութեան ամբողջ չափով, իսկոյն օգնելու յարձակում կրող իր դաշնակցին, եթէ տեսնուի որ ՄԱԿի Ապահով. Խորհուրդը անկարող է արդիւնաւոր միջամտութիւն մը ընելու, կատարուած յարձակումը արգիլելու համար :

Տնտեսական մարզին գալով, դաշնակիցները յանձն կ'առնեն, իրենց հասարակաց օգտին համար իսկ, համադրել իրենց ազգային տնտեսութիւնները եւ յարաբերութիւնները սերտացնել կարելիութեան սահմանին մէջ :

Շումանի լաւատես յայտարարութիւնները

ԱՐՏԱՔԻՆ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՆ ՊԷՏՔ

Անցեալ ամառ, երբ Տասնըվեցերը գումարուեցան Փարիզի մէջ, տեղեկագիր մը պատրաստեցին, որով իւրաքանչիւրը կը պարզէր իր երկրին տնտեսական եւ ելմտական վիճակը եւ Ամերիկայի հանդէպ յանձնառու կ'ըլլար այս վիճակը բարելաւելու։ Եւրոպայի պետութիւնները յանձնառու եղած էին նաեւ իրարու գործակցիլ եւ այս գործակցութիւնը զարգացնել արտադրութեան, առեւտրական փոխանակութիւններու եւ ուրիշ տնտեսական եւ ելմտական մարզերու մէջ :

Եւրոպական գործակցութեան կոմիտէի ընդհ. քարտուղարութեան ներկայացուած նոր տեղեկա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԴԻՐՔԸ

Նոր պատերազմի մը պարագային Թուրքիա յառաջանպա՞հը պիտի հանդիսանայ անգլեւամերիկեան պլոքին, թէ ոչ պիտի ջանայ չէզոք մնալ:

Դաշնակից ռազմանաւերու յաճախակի այցելութիւնը Թրքական ջուրերուն մէջ, զինուորական առաքելութիւններու պաշտօնեայն ու հանդիպումները, Թուրքիոյ յատկացուած ամերիկեան վարկերը, վերջապէս Մոսկուայի բացած «ջիղերու պատերազմ»ը այդ երկրի վարիչներուն դէմ, ապացոյցներ են, որ Թուրքիա միանգամ ընդ միշտ իր դիրքը ճշդած է:

Քաղաքական եւ ռազմական խնդիրները այնպէս մը դասաւորուած են, որ Թուրքիա սրտանց պիտի ուզէր Սլաւներու պարտութիւնը: Բայց քաղաքականութեան մէջ տարբեր են համակրանքները եւ տարբեր՝ մերկ իրողութիւնները:

Անցնող պատերազմին ի՜նչքան անակնկալներ պատահեցան քաղաքական կեանքի մէջ: Գերմանները յարձակեցան իրենց դաշնակից Ս. Միութեան վրայ: Թուրքերը մէկ հատիկ գնդակ չպարպեցին իրենց զինակից Յունաստանը պաշտպանելու համար: Կ'ենթադրուէր, որ Գերմանիա Թուրքիոյ մէջէն պիտի իջնէր դէպի Բագու եւ աւելի հարաւ, Պարսից ծոց: Մինչդեռ գնաց դէպի Արեւելք, Կովկաս: Միւս կողմէ՝ Ռոմէլի բանակը Նախընթաց Լիբիոյ անապատը: Եւ այսպիսով պատերազմիկներու միջեւ Թուրքիան մնաց կատարեալ ովասիս մը:

Թուրքերը պիտի չուզէի՞ն, որ նոյն բախտը դարձեալ ժպտէր իրենց: Անցեալին մէջ, եթէ դէպքերը ի նպաստ իրենց դասաւորուեցան, պէտք է խոստովանիլ որ Թուրք պետական վարիչներն ալ կատարեալ սառնասրտութեամբ գիտցան պահել իրենց չէզոքութիւնը, յենելով իրենց բանակին վրայ, որ բոլորովին արհամարհելի ուժ մը չէր:

Քաղաքական անցուդարձերը եւ անոնց ներքին ստուերը որպէսզի քիչ մը պարզ ըլլան, նախ պէտք է քննենք, թէ Թուրքիոյ ռազմական դիրքը ի՞նչ արժէք կը ներկայացնէ մրցակից ուժերու ներկայ դասաւորումին մէջ:

Թազմագէտ ըլլալու պէտք չկայ ասոր համար. պատմական եւ աշխարհագրական տրոշ ծանօթութիւն մը կը բաւէ գիտնալու համար, թէ Խ. Միութեան ամէնէն խոցելի կէտը Սեւ ծովն է: Հոն մուտք գործող զերակշիռ նաւատորմ մը, մանաւանդ արդիական սաւառնակներով զինուած, կրնայ ճակատ մը բանալ ռուսական հողին վրայ, թոյլ չտալով որ սովետական բանակը իր ամբողջ թափով իյնայ Արեւմտեան Եւրոպայի վրայ:

Խրիմի թերակղզին՝ ցամաքահանումի համար, իսկ Բագու՝ օդային ռմբակոծումներու, գլխաւոր նշանակէտերը պիտի ըլլան անգլեւամերիկեան հրամանատարութեան, եթէ Թուրքիա կամովին յարի այդ պլոքին:

Միւս կողմէ Պուլկարիան այժմէն իր դիրքը ճշդած է եւ ամբողջովին ենթակայ Սովետներուն: Միացեալ այս ուժերը Պոլսէն քիչ հեռու կը գտնուին: Անոնց առաջին գործը պիտի ըլլայ ցամաքէն յարձակիլ ու գրաւել Նեղուցները, ինչպէս ըրին Գերմանները 1914ին՝ զանոնք փակելով:

Սովետներու համար մեծ շահ, իսկ անգլեւամերիկեան պլոքին համար մեծ կորուստ պիտի ըլլայ, եթէ պատերազմի առաջին շրջանին իսկ փակուին Նեղուցները դաշնակից նաւատորմին առջեւ: Նեղուցներուն համար է, որ փաստօրէն քաղաքացիական պատերազմ տեղի կ'ունենայ այսօր Յունաստանի մէջ:

Ցամաքի ճամբով Մոսկուա արշաւող Նափոլէոնը եւ Հիթլէրը չարաչար պարտուեցան: Այդ ընդարձակ երկրին մէջ իրենց բանակները ցրուելով ուժասպառ եղան:

Մինչդեռ ծովու ճամբով 1854ին Խրիմ ցամաքահանուած անգլեւֆրանսական աւելի փոքր բանակ մը ի վերջոյ ծունկի բերաւ Ռուսաստանը: Իսկ 1914ին՝ Թուրքիա, գոցելով Նեղուցները, անուաղն երկու տարիով ուշացուց դաշնակիցներու յաղթանակը: Երբ այս վերջինները, Նեղուցներու վրայ ծովային յարձակում գործելով, ապա նաեւ ցամաքահանում կատարելով արդիւնք մը չկարողացան ձեռք բերել, տեղաւորուեցան հիւսիսային Յունաստանի մէջ, ուրկէ զօր. տ'Էսբրէի բանակը Պուլկարիոյ ճամբով առաջին անդառնալի հարուածը տուաւ գերմանական պլոքին:

Երրորդ համաշխարհային պատերազմի մը պարագային, Թուրքիան եւ Նեղուցները արտակարգօրէն նշանակալից դեր մը խաղալու կոչուած են այս կամ այն կողմին համար:

Անգլեւամերիկեան պլոքը վճռապէս կը յայտարարէ, թէ թոյլ պիտի չտայ, որ Նեղուցները փակուին իր առջեւ:

Սովետները յուշագրով մը Թուրքիայէն կայաններ պահանջեցին Նեղուցներուն մէջ: Այդ պահանջները աստիճանաբար Թուրքիան մօտեցուցին անգլեւամերիկեան պլոքին, բայց կրնայ պատահիլ, որ Սովետները դիւանագիտական նոր խաղեր խաղան: Ամենայն հաւանականութեամբ անոնք պիտի չուզեն յարձակիլ Թուրքիոյ վրայ, եթէ ան պահէ իր չէզոքութիւնը:

Այդ չէզոքութիւնը չափազանց նպաստաւոր պիտի ըլլայ Ռուսաստանի համար, որ պիտի կարողանայ իր ցամաքային բանակները ամբողջովին նետել Եւրոպայի վրայ: Իսկ Դաշնակիցներուն առջեւ փակուած պիտի ըլլայ ծովային կարճ ճամբան:

Սովետները չեն սպասեր, որ Թուրքիա կրնայ իրենց զինակից դառնալ. այդքան երազատես չեն: Բայց Թուրքերու շահը կը պահանջէ չէզոք մնալ գոնէ պատերազմի առաջին շրջանին, չկրելու համար ծանրագոյն հարուածները: Այս կարելիութիւնն է, որ կը հետապնդէ Մոսկուան, շարունակ սպառնալով հանդէպ Թուրքիոյ: Անոր առջեւ միշտ բաց դուռ մը ձգած է ան:

Այս հաւանականութիւնները նկատի առնելով է, որ ամերիկեան օժանդակութիւնը կը դանդաղի:

Պէտք չէ մոռնալ, որ ոչ Ամերիկա, ոչ ալ Մեծն Բրիտանիա դեռ զինակցութիւն մը չկնքեցին Թուրքիոյ հետ՝ զայն պաշտպանելու համար Խ. Միութեան դէմ: Անցեալին Մեծն Բրիտանիոյ կնքած դաշինքը Առանցքին դէմ էր եւ ի զօրու չէր Սովետներու նկատմամբ:

Խ. Միութեան շահը կը պահանջէ, որ Իսմէթի երկիրը դարձեալ մնայ ովասիս մը՝ նոր զինարախումբի մը պարագային: Անգլեւամերիկեան պլոքն է, որ չի կրնար հանդուրժել այդ կացութեան եւ հետամուտ է տնտեսական ու քաղաքական ճնշումներ ի գործ դնել, որպէսզի Թուրքիան չէզոք չմնայ: Անոր չէզոքութիւնը ծանր հարուած մը պիտի ըլլայ անգլեւսաքսոններուն համար:

Գ. ԼԱԶԵԱՆ

Տիգրան Չուխաճեան,

հսկայ մը որ չի մեռնիր

Տ. Չուխաճեան ծնած է Իսթանպուլ 1838ին, անդրանիկ զաւակն էր Գէորգ Չուխաճեանի, որ արքունի ժամագործատէրն էր Սուլթան Մէճիտի. ան էր «Նուագող ժամացոյցին» հնարիչը:

Հայր Չուխաճեան մեծ արուեստագէտ մըն էր եւ գիտուն մը իր գործին մէջ:

Կը սիրէր երաժշտութիւնը եւ թատրոնը, այսպէս Տիգրանն ալ փոքր տարիքէն առիթը կ'ունենար ծնողքին հետ երգ, նուագ ունկնդրելու եւ թատերական ներկայացումներ դիտելու:

Տիգրան միջնակարգ զարգացում մը ստացաւ եւ երաժշտական նախքայլերը Իսթանպուլի մէջ սկսաւ Իտալացի դաշնակահարէ մը Մածծօնիէն:

Քիչ ատենէն անմիջապէս յայտնի կ'ըլլայ պատանի Տիգրանին ունեցած երաժշտական ընդունակութիւնները:

1861ին Իտալիա կը ղրկուի. Միլանօ քաղաքը քանի մը տարի կը մնայ երաժշտական մասնաւոր դասերու հետեւելով ու հոն բոլորովին յայտնի կ'ըլլայ իր տաղանդը: Հայր Չուխաճեան հնարած է «երգող ժամացոյց»ը. որդի Չուխաճեան ստեղծեց երգող թատերախաղերը:

1864ին կը վերադառնայ ծննդավայրը երաժշտական մեծ պաշարով մը, բնութեան ձայներով ճոխացած: Այլեւս հովերը, ծառերը եւ թռչուններն կ'երգէին իր մէջ:

Չուխաճեանի առաջին հեղինակութիւնները կ'ըլլան երգեր եւ քայլերգներ որոնք Մաղաքեան խումբի դերասաններն ու ուհիները կ'երգեն նոր ստեղծուած թատերական մթնոլորտը ջերմացնելով:

Չուխաճեան այդ թուականներուն կը սիրահարուի հայուհիի մը Աննիկ Ալալեանի ու նոյն տարին իսկ կ'ամուսնանայ անոր հետ:

Չուխաճեան քաջ դաշնակահար կը սկսի դասաւանդութեան, ու երկսեռ աշակերտութիւն մը կապուի իրեն եւ այդպէսով մեծ խանդավառութիւն մը կը ստեղծուի եւ տուներէն ներս կը սկսի մտնել դաշնակը ու երաժշտական նոր շրջանի մը ճամբայ բանալու համար:

1868ին կ'աւարտէ իր երկարաշունչ երաժշտական առաջին գործը, Արշակ Բ. չորս արարած օփերա մը. Թովմաս Թերզեանի մէկ թատերախաղին վրայ, որ կոչուեցաւ նաեւ «Օլիմփիա». որ խաղին հերոսուհին անունն էր:

Միջանկեալ պէտք է ըսեմ թէ Պալեանները Թուրքիոյ Հայոց ամէնէն ժողովրդական ընտանիքը եղած է: Օրթագիւղ երկար ատեն հայ մտաւորականութեան կեդրոնավայրն եղած էր, տեսակ մը Ակադեմիա: Յակոբ պէյ հոն կը բնակէր:

Արքունի ճարտարապետը իր ծովեզերեայ բնակարանին մէջ իր շուրջը կը հաւաքէր հայ գրագէտները, արուեստագէտները եւ միասին կ'աշխատէին հայ լեզուին, եւ թատրոնին զարգացման: Մեծ սրահ մը յատկացուած էր դումարումներու համար:

Չուխաճեան «Օլիմփիա»ի երաժշտական մասը կը նուագէ Յակոբ պէյի բնակարանին մէջ, այս առթիւ Թովմաս Թերզեան ուղերձ մը կը շարադրէ գրաբար ու կը նուիրէ Յակոբ պէյին:

Ծակայն պէյը չուզեր ետ մնալ այս ներբողականէն եւ օրինակելի ազնուութեամբ ու քաղաքավարութեամբ, կերպով մը քանի մը չարաթ առիթով ոսկի դնել կուտայ երգահանին մահիճին բարձին տակ, ծածկելով իր ինքնութիւնը:

Գեղարուեստի սպասէտ, բարձր դերդաստանի մը արուեստագէտ զաւակն էր Յակոբ պէյ, հարուստ սէրով, ազնիւ ու ազնուական անձնաւորութիւն մը որ լիարուռն կը շռայլէր իր պարգեւները աստղնջականօրէն անոնց, որոնք պէտք ունէին:

Այսպէս, Չուխաճեանն ալ նիւթապէս եւ բարոյապէս Յակոբ պէյէն կ'օգտուէր: Նուագախումբին կազմութեան համար ալ գումար մը կը տրամադրէ եւ կը խնդրէ վարպետէն որ ձգէ իր դասերը եւ բոլորովին նուիրուի ստեղծագործութեան. խոստանալով բեմադրել «Օլիմփիա»ն:

Չուխաճեան կը համակերպի եւ կը թողու իր աշակերտները ու կ'ըլլայ զեկավար ու յօրինող:

«Օլիմփիա»ի բեմադրութիւնը անկարելի կ'ըլլայ Նաումի թատրոնին հրկիզման պատճառաւ, ու դժբախտաբար, անկէ վերջ երբեք չի ներկայացուիր: Իտալացի լրագրող մը Ա. Թասօ իր «Օսմանեան թատրոն»ը երկասիրութեան մէջ սապէս կ'արտայայտուի.

— «Օլիմփիա»ի զանազան հատուածները Վիէննայի եւ Նափոլիի երաժշտահանդէսներուն մէջ նուագուելով, պատւօրէն տարածեցին հայ երաժշտապետին անունը»:

Դժբախտաբար, մեզի համար անծանօթ մնաց այդ ստեղծագործութիւնը, թէեւ շատ անգամներ կը խոստանայ Մելիքեան այդ հեղինակութիւնը բերելու, սակայն չկրցայ ձեռք անցնել:

Փ. ՈՍԿԱՆՏ

Գիտական անկիւն

ԱՆԴԱՄԱԼՈՒԾՈՒԹԻՒՆ.— Ջիղերը նուրբ ճամբաներ են որոնց միջոցաւ ուղեղին գործունէութիւնը կը փոխանցուի մարմինի բոլոր մասերուն: Երբ ջիղ մը որեւէ պատճառով կտրի, ուղեղը այլեւս չի կրնար հաղորդակցիլ այն մասերուն հետ՝ ուր կը տարածուի այդ ջիղը, այն ատեն այդ մասերուն մէջ անդամալուծութիւն յառաջ կուգայ: Երբ ուղեղի որեւէ մասին մէջ արիւն արտահոսի, ըլլայ արեան համախմբումի, ըլլայ շնչերակային ձգտումի հետեւանքով, այն ջիղերը որ այդ մասէն ծնունդ կ'առնեն, կը կորսնցնեն իրենց պաշտօնը եւ այլեւս չեն կրնար ուղեղին հրամանները ուրիշ տեղ փոխադրել, որուն հետեւանքով ջիղերուն վերջացած մասերը կ'անդամալուծուին:

Վերոյիշեալ պարագաներէն զատ, անդամալուծութեան պատճառներ են՝ կարգ մը թոյներու զանազան ազդեցութիւնը, ինչպէս՝ կապարի, զառիկի եւ ծխախոտի, գոյութիւնը ինչ ինչ խցումներու՝ որ կը կազմուին ջիղերուն մէջ կամ անոնցմով եւ պատճառ կը հանդիսանան այդ ջիղերուն ճնշումին, ցուրտին ազդեցութիւնը՝ որ տեղի կուտայ յօդացաւական անամալուծութիւններու եւ վերջապէս կարգ մը լուրջ հիւանդութիւններ՝ որ ծնունդ կուտան վնասակար թոյներու:

Կարգ մը անդամալուծութիւններ կ'ազդեն միայն զգացողութեան վրայ, ուրիշներ շարժումին վրայ առանձին, սակայն յաճախ զգացողութիւնը եւ շարժումը միեւնոյն ատեն կը ջնջուին, այս տարբեր արդիւնքները կախում ունին խնդրոյ առարկայ ջիղերուն բնութենէն:

Որպէսզի անդամալուծութեան մը բուժումը կատարուի, պէտք է որ վերահաստատուի ուղեղին եւ ջիղերուն հաղորդակցութիւնը: Այդ արդիւնքը կը ստացուի զանազան միջոցներով որոնք յատուկ են հիւանդութեան պատճառներուն:

Անամալուծութիւնները բազմատեսակ են, անոնց գլխաւորներն են՝ կիսադօսութիւն (Hémiplégie) որ միայն մարմինին մէկ կողմին վրայ կ'ազդէ, աջ կամ ձախ, գլուխէն սկսելով մինչեւ ոտքերը: Ան յառաջ կուգայ ուղեղին մէջ գոյացած արեան զեղումէն, որը արդիւնք է քանի մը արեան անօթներու խզումին: Եթէ արտահոսած արեան քանակութիւնը շատ մեծ չէ, այդ արիւնը կրնայ կամաց կամաց արեան շրջաբերութեան մէջ մտնել, ուղեղին պատառումը կը սպիանայ եւ անդամալուծութիւնը կ'անհետանայ խիստ դանդաղօրէն սկսելով ոտքէն:

ՍՏՈՐԻՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐՈՒ ԱՆԴԱՄԱԼՈՒԾՈՒԹԻՒՆ (paraplégie). առիկա անդամալուծութեան տեսակ մըն է որ կազդէ մարմինի ստորին մասերուն վրայ եւ անոր մեկնակէտը սովորաբար կը գտնուի ող՚ածուծին մէջ: Եթէ վնասուած մասը շատ վար զետեղուած է, անկէ ծունկերը միայն կ'ազդուին, եթէ այդ կէտը աւելի վեր կը գտնուի, անդամալուծութիւնը կրնայ յազդել միեւնոյն ատեն միզափամփուշտին եւ յետնաղիին վրայ: Այս երկու գործարանները չեն կրնար այլեւս կծկուիլ եւ

անկարող կ'ըլլան վտարելու իրենց պարունակութիւնը, որմէ յառաջ կուգայ միզարգելութիւն եւ փորի պնդութիւն։ Երբեմն, ընդհակառակը, ենթական միզարձակութիւն կ'ունենայ, այսինքն չի կրնար պահել իր մէզը։

Անդամալուծութիւններու դարմանումը ընդհանուր առմամբ դժուար է, պարագայ մը՝ որ կախում ունի հիւանդութեան պատճառներէն։ Բոլոր տեսակներու համար օգտակար են մարձումները եւ խթանող դեղերը։ Ինչ ինչ պարագաներու մէջ ելեկտրական դարմանումները օգտակար արդիւնքներ կուտան, սակայն այդ միջոցը սղագին է եւ մասնագէտ բժիշկներու ձեռնհասութեան կը պատկանի։

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԱՆԴԱՄԱԼՈՅԾՈՒԹԻՒՆԸ ողնածուծի առջեւի եղջիւրներուն բորբոքումն է, որ սովորաբար կը հարուածէ 1—2 տարեկան մանուկներուն։ Հիւանդութեան ախտաճանաչումը դիւրին է, կանխածանական ախտանիշերը ձեռնտու են առնուազն կեանքի տեսակէտով, սակայն հազուադէպ է որ մանկական անդամալուծութիւնը լուրջ հետքեր չձգէ, ներդեւումներու, տձեւութիւններու եւ աճումի դադարումներու ձեւին տակ։ Դարմանումը կը կայանայ խոտորիչ (révulsif) դեղերու գործածութեան մէջ, յետոյ երբ ջերմը դադրի, անդամալուծուած մկանները պէտք է ենթարկել ելեկտրական գրգռումներու։

Իբր նորագոյն դարմանում կը կիրարկուին զանազան պատուաստներ, որոնց օգտակարութիւնը տակաւին վերջնականապէս չէ հաստատուած։

Իտալացի Փրոֆ. Մաուրիս Աքքա նոր պատուաստ մը գտած է մանկական անդամալուծութեան դէմ, կ'ըսուի թէ Փրոֆ.ին պատուաստը 48 ժամէն կը ներգործէ իր ազդեցութիւնը։ Շուէտացի կին մը որ երկար տարիներէ ի վեր անշարժութեան մատնուած էր, այդ նորագիւտ պատուաստին շնորհիւ քանի մը ներարկումներէ վերջ վերստացած է իր անդամներուն նախկին վիճակը»։

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

ԱՏԵԼՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

Մինչ ժամանակին ու պատմութեան անդիմադարձ գլանը կը հարթէ անողոքօրէն անհատներն ու ժողովուրդները, անդին խեղճ մարդկութիւնը կը շարունակէ իր փոքրիկ նահատակութիւնը։

Բիւրաւոր դարերու փորձառութիւնը չազդեր մարդկային տկար ու մնափառ միտքին վրայ եւ ընթացք կը ստանայ եսամոլ ու սին կեանքը, որուն վախճանը մէկն է եւ անխուսափելի։

Առանց դեգերելու փիլիսոփայական եւ իրաւաբանական սկզբունքներու եւ միջազգային բարդութեանց լաբիւրինթոսին մէջ, վայրկեան մը դիտենք հայ ազգային կացութիւնը։

Գաղափարի ազատութիւնը, որ հիմը կը կազմէ մարդկային գործունէութեան եւ արժանապատուութեան, սպառնալիքին տակ կը գտնուի բռնակալութեան։ Երբ մէկը չի մտածեր կամ չի գործեր միւսին պէս, այս վերջինին համար անխելք է եւ դաւաճան։ Փորձ կայ իր տեսակէտը պարտադրելու, բռնի ուժով։ Առանց տրամաբանելու թէ կեանքին մէջ ոչինչ կայ բացարձակ եւ ամէն ինչ յարաբերական է։

Երկար ժամանակ չկայ, երբ ժողովներ ու փորձեր կատարուեցան յառաջ բերելու համար հայ ազգային համերաշխութիւնը։ Ազնիւ արարք մը որուն պարտք համարած էի մասնակցիլ իբրեւ անկուսակցական եւ չէզոք, ամէն գոյնէ Հայերու շարքին մէջ։

Բարեմտօրէն կը մտածէի թէ լաւ արդիւնք մը կարելի էր ապահովել։ Այսօր, կը հաստատեմ, դժբախտաբար, թէ հակառակութիւնը կը շարունակէ աւեր գործել, աւելի քան նախապէս։ Թերթերը եւ խօսակցութիւնները հեռու կը մնան «հաւատք, յոյս եւ սէր» ներշնչելէ։

Ատելութեան լախտը դուրս ելած իր թաքստոցէն՝ կը ցուցադրուի հայկական հրապարակին վրայ։ Իւրաքանչիւր կողմ արդէն զէնք կը բռնէ եւ անվստահութեան ու քինախնդրութեան՝ եպերելի անգղերը կը շրջին աջ ու ձախ։ Շողմոգ զրոյցներ եւ ապերասան ամբաստանութիւններ կը թունաւորեն մաքուր հայ միտքերը։

Ամէն ինչ որ տեղի կ'ունենայ հայ եւ օտար մթնոլորտի մէջ, մարդկային է։ Ինչպէս կ'ըսէր Ատոլֆ Թիէռ, երեւելի Ֆրանսացին «կ'ուզէ՞ք մարդկային թշուառութիւնը անգիտանալ»։

Այո, ճիշդ է, սակայն, ամէն ինչ ունի չափ ու սահման։ Աշխարհի մէջ գոյութիւն չունի, եւ չի կրնար ունենալ գաղափար մը կամ վարդապետութիւն մը որ ընդգրկուի ամէնքին կողմէ՝ հաւասարապէս։ Ընդհակառակը՝ գաղափարներու բախումը կ'արտադրէ լոյս եւ պայծառութիւն։

Կարելի չէ երեւակայել ոեւէ Հայ անհատ, որ իր ցեղին համար բարիք ու վերելք չկամենայ։ Պէտք չէ դատուիլ անցողական երեւոյթներէ եւ պատեհապաշտութիւն խաղալ։ Մանաւանդ երբեք հարկ չէ դեր տալ անհատական ու կուսակցական հաշիւներու։ Նախ՝ Հայութեան հաւաքական շահերը եւ յետոյ ուրիշ նկատումներ։

Չորս հազար տարուան Հայկ. պատմութիւնը լիքն է եղական եւ խրատական դասերով։ Պէտք չէ զանոնք լսել իբրեւ «ձայն բարբառոյ յանապատի», եթէ այսօր իրենց գերեզմաններէն դուրս գային, Տիգրանները ու Լեւոնները, Խորենացիները ու Լամբրոնացիները, Արտաւաններն ու Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանները, Խրիմեաններն ու Ալիշանները, ի՞նչ տեսակէտ պիտի ունենային ներկայ կացութեան մասին։ Վիրաւոր եւ չարչարուած ազգի մը համար՝ մերժելով մերժելի է այդ։ Անիի եւ Սիսի օրինակները թարմ են տակաւին։

Թող ամէն Հայ խորհրդածէ վայրկեան մը, պաղարիւնով եւ լրջութեամբ, յարգած իր հոգեկան ուժերուն եւ ազգային զգացումներուն ու անկասկած պիտի գտնէ ուղիղ եւ անապական ճանապարհը։ «Ի վեր ընծայեցուցէք զմիտս ձեր»։

ԳՐԻՄԻԹԷԼ

ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՇԸԼԻ ԾՐԱԳՐԻՆ ՄԷՋ

Ամերիկայի ծերակոյտը Կիրակի օր երկու կարեւոր փոփոխութիւն մտցուց Մարշըլի սկզբնական ծրագրին մէջ. 1.— Ջնջեց այն յօդուածը՝ որով Միաց. Նահանգները կը խոստանային եւրոպական երկիրներու տրամադրութեան տակ դնել 300 բեռնաբարձ նաւ։ 2.— Պայման դրաւ որ այն երկիրները՝ որոնք պիտի օգտուին ամերիկեան օժանդակութենէն, յանձն առնեն ազատ արձակելու փափաք յայտնող բոլոր պատերազմական գերիները իրենց հայրենիքը դրկելու, ամէնէն ուշ մինչեւ յառաջիկայ մէկ Յունուար։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՇԻՆԻՉ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— (Յապաղած).— Կիրակի, 7 մարտ կէսօրէն վերջ Հ. Յ. Դաշնակցութեան «Վարուժան» կոմիտէն կազմակերպած էր ընկերահամակրական բացառիկ դասախօսութիւն մը, որ տեղի ունեցաւ Հայկական դպրոցի դեռ կիսաւարտ սրահին մէջ։

Ներկայ էին հարիւրի մօտ, գաղութիս հայրենասէր ու միշտ գիտակից տարրերը։

Օրուան մեր դասախօսն էր ընկեր Հր. Սամուէլ, որուն անունն իսկ կը բաւէր, որպէսզի առանց «ռէքլամ»ի, սրահը լեցուէր։

Մերձաւոր Արեւելքի հայ գաղութին, մշակութային վերելքին ու հայկական դատի շուրջ իր մէկ ժամ տեւող շինիչ դասախօսութիւնը խանդավառեց ներկաները։

Գաւառին մէջ, որ իր խլութեան մէջ անտեսուած է, նման դասախօսութիւններ բացառիկ երեւոյթներ են, մանաւանդ այս մռայլ ու անորոշ օրերուն։

Երէկ հայրենի հողին վրայ, մեր սեփական օճախէն ներս, մեր հայրերը, տիրող բռնակալութեան դէմ կը մաքառէին զէնքով որպէսզի Հայը իր դարաւոր մշակոյթը եւ իր պատիւը անաղարտ պահէր։

Այսօր, երբ բախտին չար հովը տարտղնած է մեզ սփիւռքի մէջ, իսկական հայ մարդը — պայքարի ու նուիրման երէկուան հայ ֆէտային, զէնքի տեղ հայ գիրքն ու գրիչը շալկած գիւղէ գիւղ, քաղաքէ քաղաք կ'աշխատի վառ պահել հայ մշակոյթին արժէքը վաղուան համար։

Կիրակի օրուան լուրջ եւ դասաւորուած դասախօսութիւնը, Դաշնակցական մտաւորականի դասախօսութիւն էր, անխարդախ եւ անսուտ։

Դժբախտաբար հրապարակը աղմկողներ եւ մասալճիներ սուտ խենթ ձեւացած կ'ոտնակոխեն ամէն սրբութիւն եւ ճշմարտութիւն։

Ընկեր Հր. Սամուէլի դասախօսութիւնը, շատ շատերուն համար նորութիւն էր, ի զուր չէր որ իրարու կ'ըսէին — իսկական մտաւորականը Դաշնակցութեան մէջ պէտք է փնտռել։

Մերձաւոր Արեւելքի մեր արենակիցներուն բարոյական եւ հոգեկան յառաջդիմութիւնը, պահ մը մեզ տարաւ երեսուն ամուան մեր մանուկ Հայաստանի կազմութեան օրերուն։ Ի ծնէ աշխատասէր ու տաղանդաւոր մեր ժողովուրդը, հայ մշակոյթին ջահը բարձր բռնած, նոր ոսկեդար մը կրնար կերտել։

Ընկեր Սամուէլ տուաւ նաեւ տեղեկութիւններ Հայկական Դատի շուրջ՝ եւ թելադրեց մնալ ամուր, քանի որ չէ մեռած Հայկական Դատը։

«Մենք Դաշնակցականներս, ինչպէս անցեալին մէջ, ներկայիս ալ, պատրաստ ենք, զոհել ամէն ինչ, որպէսզի իրականանայ, հայ ժողովուրդի դարաւոր երազը, ի մի հաւաքել ցիրուցան այս ժողովուրդը, մէկ եւ ամբողջական Հայաստանի հողին վրայ»։

Բուռն ծափահարութենէ վերջ՝ մեր ընկերահամակրական դասախօսութիւնը վերջացաւ «Մշակ բանուորով»։— Սաfo

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԿԻՒԼԼԻՆ

ԿԱՐԱՊԵՏ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻՆ

Ընկերս գլուխը թաղած՝ սկսած է մշրտալ...։

Ես դարձեալ, երէկ իրիկուան պէս, աչքերս դէպի վեր յառած աստղերը կը հաշուեմ, միտքս կը չարչարեմ իրենց գաղտնիքին թափանցելու համար։

Այսօր ալ ջինջ ու պայծառ գիշեր, փնջիկ–փնջիկ աստղեր, կայծկլտուն ու վառ։

Լուսնկան բարակ մահիկ։ Հարսայիս մանգաղին ալ կը նմանի։ Են աւելի, Կիւլլին աղեղ յօնքերուն՝ կամար։

Ծիրկաթինը, Գալնդուրէն՝ Գոհանամ կ'երկարի։ Մաղմաղ կրակի ճամբայ մը։

Աչուըներուս՝ քուն չկայ։ Կ'երազեմ, կը մտածեմ... ու կը սպասեմ մեր կարգին, ներս երթալու ու աղօնք վրայ ձգելու։

Ընկերս կը մշրտայ քնատ երեխայի մը պէս։

Յանկարծ, կռնակիս դիէն ոտքի շարժում կը զգամ։ Կը մօտենայ։ Կապերտին ճօթը կը վերնայ ու տաքուկ շունչ մը, դոլ մը կռնակիս դպալ կ'ըլլայ։

Կիւլլինէ։

Շունչս բռնած կը սպասեմ։ Սիրտս կը սկսի ամուր ամուր խաղալ։ Մարմինիս մէջ ելեկտրականութիւն կը գոյանայ։ Կռնակէս մէչուան տաք դոլը մինչեւ ոսկորներուս ծուծը կը թափանցէ։ Կիւլլին շունչը կատարեալ քուրայէ մը ելած բոց է։ Ամբողջ մարմինս կը շիկանայ։

Ոչ մէկ բառ Կիւլլիէն՝ եւ ոչ իմ կողմէ։ Ան, Կիւլլին, թեւերը ծալ ըրած կուրծքին վրայ՝ կռնակս փակած է լռիկ։ Կը մոռնամ ամէն, ամէն բան բոլորովին.— աստղեր, լուսին, Ծիրկաթինն ու իրենց գաղտնիքը։ Կը կարծեմ թէ՝ բազմաթիւ աչքեր մեզի կը նային...։ Աչքերս ամուր կը խփեմ որ դէթ ես զիրենք չտեսնեմ։ Ու այս բոլորին՝ Ջաղացքին ջախջախին ալ կշռոյթ կը բերէ ճըքը, ճըք, ճըքը, ճըք։ Իսկ սիրտս ալ՝ փըթը, փըթ, փըթը, փըթ։ Իսկ ծղրիդներուն ե՞րգը։

Յանկարծ ընկերս կը շարժուի ու կը խօսի գաղտուկ՝ կապերտին տակէն.

— Քեռի ...

Արթուն է եղեր սատանան, «բրդոտ կոպալ»ը։

Ան թէեւ խաժուկ էր, բայց ատուէտ մը աւելի սատանայ։ Եւ, ինչպէս ըսած էր, թէ՝ ես հազիւ մէկ տարու մեծ կայի ընկերոջմէս, բայց եւ այնպէս անոր քեռին էի...։

— Ի՞նչ է մանչ։ Արթո՞ւն ես եղեր, պատասխանեցի ընկերոջս։

— Քեռի, անդին դարձիր..., աւելցուց ան։

— Ինչո՞ւ, ի՞նչ կայ որ ...։

— Կիւլլին, Կիւլլին եկաւ՝ կռնակդ մտաւ։ Չիմացա՞ր ...։

— Է, ի՞նչ ընեմ, ինչո՞ւ անդին պիտի դառնամ։

— Անդին դարձիր պաղ, խած հեղ մը որ երթայ հովթփուէ ...։

— Աղէկ, ես Կիւլլին երեսը խածնեմ, դուն ալ ձեր իշուն պոչը։ Խնդուքը կը բռնէ մեզ ու կը գոլգլանք կապերտին տակէն։ Կիւլլին կը լսէ բայց բան չի հասկնար մեր խօսակցութենէն։

Մեր խնդուքին պատճառը կ'ուզէ հասկնալ.

— Ինչո՞ւ կը խնդաք. ինծի ալ ըսէք, որ ես ալ խնդամ, կը խնդրէ Կիւլլի։

— Քեզի ըսուելիք բան չէ, Եղնիկ Կիւլլի, կը պատասխանեմ։

— Ձեր Յիսուսին՝ խաչին սիրուն ....։

Յիսուսին սիրուն... Կ'որոշեմ յայտնել, քանի որ կը խնդրէ, կը պնդէ, մնացեալը իրեն ձգելով, ուրախանալ, կամ բարկանալ։

— Գիտե՞ս Կիւլլի, այս բրդոտը ի՞նչ ըսաւ որ խնդացինք։

— Ի՞նչ ըսաւ։

— Ըսաւ, որ Կիւլլին եկած՝ կռնակդ փակած է մեղուի պէս ...

— Մսեցայ. հոս տաք է ձեր կապերտին տակ։

— Տակաւին ուրիշ բան ալ ըսաւ։

— Ի՞նչ, ինծի՞ համար նորէն։

— Այո, քեզի համար։ Ու ատոր համար ալ խնդուքնիս։

— Աստուածդ սիրես։

Այս միջոցին, ընկերս ձեռքը բերնիս կը նետէ, կ'աղաղակէ.

— Մի, մի ըսէր, քեռի, ամօթ է։

— Ըսաւ թէ,— կը խօսիմ ես հակառակ ընկերոջս արգելքին,— «Քեռի, անդին դարձիր, Կիւլլին երեսը պաղ, խած»։

(5)

Ն. ՇԻՆԱԿԱՆ

գրով մը, Տասնըվեցերը հիմա կը պարզեն թէ՝ ի՛նչ միջոցներ ձեռք առած եւ ի՛նչ արդիւնք ձեռք բերած են այս ուղղութեամբ։ Տեղեկագրին էական եզրակացութիւններէն մէկը սա է թէ, մէկ կողմէ, արեւմտեան երկիրներուն եւ Միաց. Նահանգներու, եւ միւս կողմէ, 16 երկիրներու իրարու հետ փոխադարձ գործակցութեան առթիւ երեւան եկած եւ հետզհետէ աւելի սուր համգամանք ստացող վճարումներու դժուարութիւնները գլխաւոր արգելքը կազմած են այս գործակցութեան զարգացման եւ եւրոպական եւ միջազգային փոխանակութիւններու ծաւալման։

Երէկ, վարչապետ Շումանի մամուլի ներկայացուցիչները հրաւիրելով՝ անոնց լուսաբանութեամբ պարզեց Ֆրանսայի կողմէ Տասնըվեցերու կոմիտէին մատուցուած ծրագրին էական կէտերը, ինչպէս նաեւ այն ճիգերը զորս Ֆրանսա ըրած է, եւ այն արդիւնքները՝ զորս ձեռք բերած է 1947 Սեպտեմբերէն իվեր։ Վարչապետին նայելով, երկրին արտադրութիւնը աճեցած է. պետական նիւթացոյցը հաւասարակշռութեան մէջ է։ Ան յայտարարեց նաեւ որ տնտեսական վերակառուցման համարպէտք եղած դրամական միջոցները պիտի կրնան հայթայթուիլ առանց նոր թղթադրամ հրապարակ հանելու։ Արդարացուց նաեւ վերջին անգամ ձեռնարկուած ֆրանքին արժեզրկումը։ Եւ սակայն, ընդունեցաւ միեւնոյն ատեն որ կատարուած այս բոլոր ճիգերը սկզբնաւորութիւն մըն են միայն։ Ձեռք բերուած արդիւնքը շատ անհաստատ է։ Հարկ է որ Ամերիկայէ եւ Քանատայէ ներածուող անհրաժեշտ նիւթերը շարունակեն գալ, բան մը՝ որուն համար Ֆրանսա օտար երկիրներու օժանդակութեան կը կարօտի։ Վարչապետը եզրակացուց. «Իրաւունք չունինք «պարտողական» (տէֆէթիստ) ըլլալու։ Շնորհիւ մեր ճիգերուն եւ օտարին օգնութեան պիտի յաջողինք»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹԻՖԼԻՍԻ 24 մահացիթ դէպք պատահած է Էրֆուրտի մէջ, որ Գերմանիոյ սովետ գրաւման գօտիին մէջ գտնուող քաղաք մըն է։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ արտաքին նախարարը խիստ ոճով խմբագրուած գրութեամբ մը կ՚ամբաստանէ Սովետ Ռուսիան որ կը ջանայ, կ՚ըսէ, իտալական ճարտարարուեստին մէկ մասը օգտագործել Խորհրդային Միութեան շահուն համար միայն։

ՎԱՐՁՔԵՐՈՒ Ֆրանսական նոր օրէնքին համաձայն, վարձակալ մը պիտի կրնայ իր բնակած տան վարձքը ամսէ ամիս վճարել փոխանակ երեք ամսուան, ինչպէս մինչեւ հիմա։

ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹԵԱՆ տուրքին արդիւնքը հասած է մօտ 97 միլիառ ֆրանքի մինչեւ 25 փետր.։

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ 350.000 հանքագործներ գործադուլի մէջ են։ Ասոնք կը պատկանին Իւնայթըտ Մայն Ուըրքըրզ սէնտիքային, որուն անդամներու ամբողջական թիւը 400 հազար է։ Այս գործադուլին պատճառով առաջ եկած վնասը երկու միլիոն թոն ածուխի կը հասնի։

ՍԸՐ ՍԹՐԱՖՈՐՏ ՔՐԻՓՍ, Անգլիոյ ելմտ. նախարարը, յայտարարեց երեսփ. ժողովին մէջ թէ, Մայիս 1էն սկսեալ, պիտի արտօնուի Նորէն Անգլիացիներուն ճամբորդել դէպի Աւստրիա, Տանըմարքա, Ֆրանսա, Իտալիա, Հոլանտա, Նորվեկիա, Փորթուկալ եւ Զուիցերիա։ Պէտք եղած օտար դրամները պիտի կրնան տրուիլ այս երկիրները ճամբորդել ուզողներուն։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Աշխատաւորական Դաշնակցութիւնը (Սէ Ժէ Թէ) յայտարարեց թէ աւկէ առաջ դինները մինչեւ 15 Մարտ 10 առ հարիւր իջեցնելու առաջարկ ըրած էր։ Արդ, մինչեւ հիմա կեանքը բնաւ աժանցած չէ։ Պէտք չէ զարմանալ ուրեմն, եթէ գործաւորները օրավարձի նոր յաւելում պահանջեն։

Գէորգ եւ Սոնիան Գարանֆիլեան եղբայրներ կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի Մարտ 21ին յետ պատարագի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ մօր՝

ՏԻԿԻՆ ԱՐԱՔՍԻ ԳԱՐԱՆՖԻԼԵԱՆԻ (Ռոտոստոցի) մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ իրենց հօր՝ ԿԱՐԱՊԵՏ ԳԱՐԱՆՖԻԼԵԱՆԻ յիշատակին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին։ Կը հրաւիրուին անոնց յիշատակը յարգողները։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այրի Տիկին Թ. Լուկաշ, Տէր եւ Տիկին Ս. Թորոսեան եւ Օր. Վերա Լուկաշ կը յայտնեն իրենց բարեկամներուն թէ այս կիրակի հոգեհանգստեան պատարագ պիտի կատարուի ողբացեալ Գ. ԼԵՒՈՆ ՈՒՆԱՆԵԱՆԻ հոգւոյն։

Գ. Ց. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ Բալուցի կը փնտռէ հօրեղբօր որդին Նշան Տէրտէրեանը Բալուի Զայիր Մեզրէ գիւղացի որ Ամերիկա կը գտնուէր։ Տեղեկացնել M. H. Derderian, Grand Caban Par Fourques (Gard) France։ Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել։

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ Ը

«Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ»Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ։ Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան։

Գեղարուեստական չքեղ պարանցիկ — ցերեկոյթ, այս կիրակի ցերեկէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Սոսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ, rue Danton, métro Սէն Միշէլ։ Կը խօսին ընկեր Խ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ ընկեր Յ. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ։

Տեղի կ՚ունենան հայկ. պարեր եւ հաճելի անակնկալներ։

ԱՆՈՒՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 21 Մարտ, ժամը ճիշդ 8.15ին։
Գալա տ՚Իթալիայի սրահին մէջ

Բացառիկ ներկայացում Յ. Թումանեանի մահուան 25ամեակին առթիւ։

Ղեկավարութեամբ Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Կը մասնակցին Օր. ԱՆԺԷԼ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Անուշ), Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԷՀԹԷՐԵԱՆ (Սարօ), Պ. Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ (Մօսի) եւ Օր. ԱՆԻԹԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ եւ Պ. ԳԱՐԱԳԱՇ պար։

ՍԷՆԹ ԱՆԻ ՍԻՓԱՆ երգչախումբը եւ Ռատիոյի նուագախումբը (60 հոգի)։

Տոմսերու համար կանխաւ դիմել հետեւեալ հասցէներուն.— Տիկին Զաթիկեան, Պ. Թէլեան (Պոմոն), Պ. Պ. Մանուկեան (rue Nationale), Զրպաչեան, Թումայեան, Ազգ. Առաջնորդարան, (Տօքթ. Սիվրիհիսարեանի), Պետիկեան եւ Շ. Փիրանեան (7 եւ 25 rue Berlioz)։

ՀԱՆԴԷՍ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԳՈՐՏՕ.— Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի Ն. Աղբալեան խումբը իր բացման հանդէսը կուտայ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն, երիտասարդ ընկերվարականներու սրահը, Սըմօն։ Բանախօսութիւն, արտասանութիւն, խմբերգ, մեներգ, նուագ, պար եւն.։ Կը բեմադրուի Մօլիէրի «ԵՐԿՈՒ ԽՈՒԼԵՐ»ը, (զաւեշտ մէկ արար)։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ պատուաւոր սպասուհի մը։ Դիմել՝ ԱՐՄԷՆ ՍԱՐԱՃԵԱՆԻՆ։ 18 rue Mélingne, Paris։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Այս շաբաթ իրիկուն Հ. Յ. Դ. Տան մէջ։

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Տէսինի մասնաճիւղի կողմէ, նուագ երգ, արտասանութիւն։ Առաջին անգամ ըլլալով կը բեմադրուի Մոլիէրի ԵՐԿՈՒ ԽՈՒԼԵՐԸ (խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ)։ Ձրի եւ առատ կերուխում։

Հայրենակիցներ, այս ներկայացումը նախաքայլն է, հայ բեմին մօտեցնելու եւ վարժեցնելու համար Նոր Սերունդը, որուն մասին ջանք չէ խնայուած զայն յաջող ներկայացնելու համար, ուստի բոլորդ այդ օր խուռներամ, փութացէք դէպի սրահ, վայելելու թատերական երեկոյթ մը եւ քաջալերելու մեր այս ձեռնարկը։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Սէն Շամոնի Վարդգէս խումբի կողմէ, ի պատիւ Հայ ծնողքներուն, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, 6 rue de la Brassի հայկական սրահին մէջ։ Խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը՝ ԵՐԵՔ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐԸ։

Բանախօսութիւն, երգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ ուրիշ անակնկալներ։

Ձրի պիւֆէ։ Մուտքը ազատ է։

ՔԱՆԻ (Հարաւային Ֆրանսա) մէջ հաստատուած բնիկ Գարտիզակցի Տիկին Հռուբ Արապեան (ծնեալ Մարտիկեան) կը փնտռէ հօրեղբայրը Կարապետ Մարտիկեան (Չալկըճը Կարապետ) որ Ռումանիայէն անցած է Հար. Ամերիկա երկար տարիներէ ի վեր։ Տեղեկացնել Տիկին Արապեանի, Ave. de Pierre Val, (Villa l'Ajaccienne) Cannes (A. M.)։ Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել։

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ հայ ժողովուրդը ներկայ գտնուիլ հետեւեալ արարողութիւններուն։

18 Մարտ Ուրբաթ առաւօտ վերջին աւետաւալ։

21 Մարտ կիրակի Ծաղկազարդ, նորընծայ Տէր Յարութիւն քհնյ. Ծօրթուեան պիտի կատարէ իր Անդրանիկ պատարագը բազմաձայն։ 21 Մարտ կիրակի երեկոյ Դռնբացէք ժամը 4.30ին։

ԾԽՈՂԻ ԽԱՆՈՒԹ

Սախրտղաբար ծախու է մեկնումի պատճառով լաւ կահաւորուած, մեքենաներով կօշկակարի խանութ մը։ Դիմել «Յառաջ»ի։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ԻՍԻԻ Զաւարեան կոմիտէին ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Խրիմեան ակումբին մէջ։ Ներկայ կ՚ըլլան Կ. Կ.ի ներկայացուցիչները։

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9.30ին, 78bis, rue des Couronnes: Իջնել métro Couronnes։

Հ. Յ. Դ. Ակնունեան խումբի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհանուր ժողովը, այս հինգշաբթի ժամը 9ին Sociétés Savantesի մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

Հայերէնի դաս 8—9։

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. «Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան» խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Sociétés Savantes, Salle C.: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Պարահանդէսի հաշուետուութիւն։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 9ին։ Օրակարգն է նախորդ ժողովին շարունակութիւնը, սովորական հաւաքատեղին։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Անտոք ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, ընկերվարականներուն սրահը, 14 rue Brossard: Կարեւոր օրակարգ։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Պուլվար Օտոյի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, այս շաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, 18 Bld. Denis - Papin, La Cabucelle։

Գեղարուեստական բաժին, մեներգ, արտասանութիւններ։ Պիտի բեմադրուի, ԿԵՑՑԷ ՄԵՐ ԼԵԶՈՒՆ, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի անդամուհիներուն։ Հայկական գեղեցիկ պարեր, Կ. Խաչի սանուհիներուն կողմէ։ Պիտի նուագէ Սէն Լուի Նոր Սերունդի նուագախումբը ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս։ Ձրի պիւֆէ, խմորեղէնները Խաչուհիներու կողմէն պատրաստուած է։

ԹԷՆՈՐ ԿԻՐԱԿ ՍԱԳԶԼԵԱՆԻ

Բ. ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՍԱԼ ԿԱՎՕ, 11 ԱՊՐԻԼ 1948, ԿԻՐ. ԺԱՄԸ 17ԻՆ

Ընդհանուր փափաքին համաձայն կը տրուի այս երգահանդէսը, բոլորովին նոր յայտագրով։

Յայտագրին մէջ բացի եւրոպական դասական կտորներէ կան Ռոմանոս Մելիքեանէ, Գ. Ղազարեանէ, Ճերահեանէ, Կարօ Զաքարեանէ, Ա. Տէր Ղեւոնդեանէ, Սպենդիարեանէ, եւն. բոլորովին առաջին անկնդրութիւն գեղեցիկ երգերու, զորս երգիչը ստացած է, Հայաստանի տաղանդաւոր երգահաններէն։

Տոմսերը կը գտնուին Պ. Պ. Գէորգ Փարմաքի՝ 47 rue Blanche (Tri. 39-09), Գ. Պադրճեանի, 35 rue de Trévise ((Pro. 07-25), Ս. Թէքդեանի 3 rue Poissonière (Cen. 93-75), Մ. Ոսկերիչեանի 62 rue Beaubourg (Arc. 77-90), Օ. Պօյաճեանի 83 rue d’Aboukir (Cen. 48-69), Դպրոցասիրաց տնօրէնութեան, հայ դրավաճառներուն եւ Յառաջի մօտ։

THEATRE DE LA CAITÉ LYRIQUEի ՄԷՋ

9 Ապրիլ, ուրբաթ ժամը ճիշդ 20.30էն 23.45։
Մէկ անգամուան համար կը ներկայացուի՝

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՍԵԼՐՔՆԵՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան, պատրաստուած մեծ խնամքով եւ բոլորովին նոր երաժշտութեամբ։

Բեմադրութիւն՝ Բ. ՀԱՊԷՇԵԱՆ, պարերու վարիչ՝ Տիկին Լ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ, դիմայարդար՝ Կ. ՕՍՄԱՆՃԵԱՆ։ Մասնակցութեամբ Փարիզի եւ շրջանի եւ «Նոր Սերունդ»ի երիտասարդ ուժերու։ Բեմի վրայ 60 հոգի։ Պար՝ Օրիորդներ ՌԷԺԻՆԱ եւ ԼԻԼԻԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆՆԵՐ, Ա. մրցանակ Փարիզի երաժշտանոցէն եւ Opéra Comiqueէն։

Մասնակցութեամբ ԹԱՐԻՍԹ ԳԱՐԵԳԻՆԻ։

Gaité Lyriqueի 40 հոգինոց նուագախումբը, երաժշտութիւն եւ ղեկավարութիւն Ա. ՄԵՍՍՈՒՄԵՆՑԻ։ Գիները.— 300, 150, 120, 100, 80, 50:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Métro Arts et Métiers, St. Denis, Réaumur։

Տոմսերը կը ծախուին Գրատուն Հրանտ Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Odéon, Հ. Բալուեան 43 rue Richer, Պարսամեան 46 rue Richer - Montmartre, Նոր Սերունդի Փարիզի եւ շրջանի բոլոր մասնաճիւղերուն մօտ, Փարիզ, Շավիլ, Իսի լէ Մուլինօ, Պանեօ, Անիէռ, Ալֆորվիլ։

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 19 MARS 1948 Ուրբաթ 19 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N' 5295-Նոր շրջան թիւ 904 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆԵՐԳԱՂԹ, ՊԱՅՄԱՆԱՒ ՈՐ...

Ինչպէս կը բացատրէինք մեր նախորդ խմբագրականով, անհրաժեշտ է որ հայրենադարձը կատարուի, առայժմ, միայն այն գաղութներէն, ուր այլազան վտանգներ կը սպառնան մեր բազմութեանց :

Անիմաստ է, հիմակուհիմա, տուն – տեղ քանդել, օրինակ, Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ ուր ունինք կազմակերպուած գաղութներ՝ բոլորովին զերծ այլասերումէ ու երեսի վրայ ձգել Թուրքիոյ մէջ արձանագրուած քանի մը հազարը որոնց վրայ բնականաբար ծուռ աչքով կը նայի Ջարդարարը ու թերեւս լաւագոյն առիթին կը սպասէ հաշիւ նստելու համար անոնց հետ :

Անիմաստ է նոյնպէս ներկայ Հայաստանի սահմաններէն դուրս — Խորհրդային Միութեան մնացեալ շրջաններուն — մէջ ապրող մեր հայրենակիցները ներգաղթի բարիքէն զրկելու քաղաքականութիւնը որ, անշուշտ, ունի իր գաղտնի ծալքերը :

Համաձայն Բարեգործականի վերջին ցեկոյցին, երկու տարուան մէջ հայրենիք վերադարձած են միայն 86.000 հոգի :

Հազարաւորներ կարաւանի կը սպասեն Իրանի, Եգիպտոսի կամ Պալքանեան երկիրներուն մէջ եւ մատնուած են աննկարագրելի թշուառութեան :

Բարեգործականը մեծագումար նպաստներ կը յատկացնէ անոնց չափով մը դարմանելու համար անպատասխանատու ... կողմէ ստեղծուած այս ողբերգութիւնը :

Իսկ Մոսկուան ու Երեւանը կը գիտեն, անխօ՜վ :

Ամիսներ առաջ դանդաղ արգելք էր ցոյց տրուեցաւ արդարացնելու համար կարաւաններուն մեկնումի յետաձգումը — Համաճարակ Եգիպտոսի մէջ, մարզական խոչընդոտներ Իրանի կառավարութեան կողմէ եւայլն :

Այսօր, այլեւս չկան այդ արգելքները — այդ պատրուակները — բայց մեր թշուառ բազմութիւնները տակաւին կը սպասեն, ակնդէտ, Մոսկուայի բարեխնամ կառավարութեան նոր հրահանգներուն :

Դաշնակցական ըլլալու պէտք չկայ տեսնելու եւ մատնանիշ ընելու համար նոր օրերու այս ողբերգութիւնը :

Միլիոններ հանգանակուեցան հայրենիք փոխադրելու համար արտասահմանեան Հայաստանի տրամադրելի ուժերը — աշխատաւորն ու արհեստաւորը, մտաւորականն ու արուեստագէտը — ու թէ գաղթակայաններ հաստատելու համար այս կամ այն երկրին ճամբաներուն ու քարափներուն վրայ :

Եթէ Երեւանի իշխանապետներուն հրահանգ տրուած է քայքայել գաղութները եւ այդ ձեւով կռուիլ Դաշնակցութեան դէմ, պէտք չկայ «լախտը իջեցնելու» մեր աշխատաւոր ու հայրենասէր ներգաղթողներու գլխուն :

Դաշնակցութեան դէմ կրնան կռուիլ ճակատ ճակատի եւ պարկեշտ ու աւելի մարդավայել միջոցներով, փոխանակ կեղծ հաւատարիքներով հաւատացեալներու տունն ու տեղը քանդելու :

Զանգուածային ներգաղթը իմաստ կ'ունենար միայն այն ատեն երբ անոր հետ զուգընթաց, քայլեր առնուէին մեզի վերադարձնելու համար մեր անփական հողերը — Խորհրդային Միութենէն ներս կամ դուրս :

Դժբախտաբար, այդ ուղղութեամբ որեւէ դրական քայլ առնուած չէ երբեք տարիէ ի վեր — չենք խօսիր նախապատերազմեան քսանամեակին մասին երբ դաւաճանութիւն էր հող պահանջել «մեր Թուրք եղբայրներէն» (?):

Երեւանի կառավարութիւնը ոչ իսկ մէկ անգամ իր շրթունքները քակեց պահանջելու համար արեւմտեան Հայաստանի նահանգները :

Միայն կաթողիկոսին արտօնութիւն տրուեցաւ բողոքանքներ արտայայտելու եւ հեռագիր ուղարկելու Փոցտամի խորհրդաժողովին — Յուլիս 1945 :

Ճիշդ է որ Մոսկուայի կառավարութիւնը բարեհաճեցաւ անուղղակի կերպով քաջալերել արտասահմանի մէջ կատարուող դիմումները — ի հարկէ ոչ այն դիմումները զորս Դաշնակցութիւնը կատարեց միջազգային խորհրդաժողովներու մօտ — բայց, պատմութիւնը վկայ, որ իր կողմէ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴԻՒԱՆԱԳԷՏԸ

Աշխարհի բոլոր ազգերու մէջ, բոլոր լեզուներով գործածուած ամէնէն երկդիմի բառը կարծեմ դիւանագիտութիւնն է :

Կան շրջաններ, ինչպէս պատերազմներէ առաջ եւ պատերազմներէ վերջ, երբ այդ բառը ոչ միայն մասնաւոր նշանակութիւն մը կը ստանայ, այլեւ զայն կրելու պատիւը ունեցող«մեծերը» ամէնէն աւելի զբաղուած, գործաւորի մը չափ արիւն – քրտինք թափող մահկանացուներու կարգը կարելի է դասել : Անոնց աշխատանքի գործարանները ժողովներն են, Երեքներու, Հինգերու, Տասնըչորսերու կամ Տասնըվեցերու, Ցիսունը – հիւզերու, շարեցէք որքան որ կրնաք : Գործիքնե՞րը, պայուսակ մը, հանգստաւէտ թիկնաթոռներ, գրիչ մը եւ թղթեր թուղթ ...

Օդանաւեր, մասնաւոր կառախումբեր, կկոցի նման կը բանին օրն ի բուն, մէկ երկրէն միւսը : Անձագրի խնդիր չկայ, ոչ ալ մաքսային քննութիւն, «դիւանագիտականը» փակած է անոնց վրայ, աշխարհի բոլոր աւելորդ տաղտուկներու դէմ ապահովագրելով զիրենք :

Պարզ գործաւորի մը աշխատանքին արդիւնքը, ամէնէն համեստը, բանի մը կը ծառայէ, գոնէ ընտանիքի մը հացը կ'ապահովէ : Դիւանագէտինը կը մնայ անմատչելի մեզ նման հասարակ մահկանացուներուս համար, գոնէ սկիզբի օրերուն :

Ժողովները իրարու կը յաջորդեն : Միլիոնները կը ծախսուին անոնց համար : Վճարողը զոր – ծարանին մէջ աշխատող բանուորը կամ ստ համեստ խանութպանն է անշուշտ : Գիտի ըսէք, այս տքնաջան եւ կկոցային աշխատանքին արդիւնքն ալ ի վերջոյ այդ բանուորը կամ գիւղացին է որ կը վայելէ, առ նուազն հինգ տարի տեւող աւերիչ պատերազմով մը :

Գզո՞ւկը բան է, այս արդիւնքը : Հարցուցէք անգամ մը զայն հրապարակ նետող մեծամեծ դիւանագէտներուն, անոնց կանթեղին իւղ լեցնող մնացեալ իմաստուններուն, գործարանատէր, կուսակցապետ թէ հասարակ արկածախնդիր : Անոնք ինչ գիշերներ են լուսցուցած զայն «հասուն» վիճակի մը բերելու համար, իսկ զայն վայելելու մեծ բարիքը շնորհ կ'ընեն առատաձեռնօրէն քսան միլիոն երիտասարդներու եւ նոյնքան մը կիներուն եւ մանուկներուն, որպէսզի գերեզմանէն անդին ալ անոնք օրհնեն ? զիրենք, իրենց ճակատը զարդարելով «ի՜նչ մեծ դիւանագէտներ էին» շողշողուն տիտղոսով : ԱՐԱՄԱԶԴ

հրապարակաւ կամ գաղտնի ոչ մէկ ձեռնարկ չէ եղած դոհացնելու համար տասնըվեց հանրապետութիւններէն ամէնէն խորթին բաղձանքները :

Այն հանրապետութեան որուն 300.000 զաւակները քաջաբար կռուեցան դոյնզդոյն ժողովուրդներու զինուորներուն կողքին :

Վիշինսքիի հոկտեմբեր 24ի անփառունակ ելոյթը աւելորդ կամ յաւելուածական փաստ մըն էր որ խորհրդային կառավարութեան համար չկայ հայկական հողային խնդիր այնպէս ինչպէս Դաշնակցութիւնը կ'ըմբռնէ, այլ կայ վրացական կամ ռուսական հողային պահանջներու խնդիր :

Վիշինսքիի յայտարարութիւնը երբեք չհերքուեցաւ ոչ իր կողմէ ոչ ալ իր կառավարութեան կողմէ—մեր իմաստակները իրենց կարդացածն ալ հասկնալու ընդունակութենէն զրկուած են — եւ տակաւին կը մնայ ի զօրու :

— Կարսն ու Արտահանը վրացական են...

Աններելի ու վտանգաւոր լաւատեսութիւն պիտի ըլլար սպասել որ խորհրդային կառավարութիւնը, այս պայմաններուն մէջ, մեր անունով պահանջ ներկայացնէր միջազգային ատեանի մը առջեւ, չորս նահանգներուն մասին ու գոհացում ստանար : Կամ գոհացում ստանալէ ետք, մեր մինուճար ժողովուրդին վերադարձնէր իր արդար սեփականութիւնը :

Փորձով գիտենք թէ խորհրդային սահմաններուն նեցուող հողերու մասին ինչ կարգադրութիւններ կ'ըլլան Մոսկուայի վարիչներէն :

Երբ, օրուան այս ժամուն, այս առիթեան անստոյգ է Հայաստանի սահմաններուն խնդիրը եւ այսքան «երեսի վրայ ձգուած» մեր քաղաքական դատը մանաւանդ մեր հայրենիքը հովանաւո-

Թրումընի ճառը

ԵԼՈՅԹ ԽՈՐՀՐԴ. ՌՈՒՍԻՈՅ ԴԷՄ

Ամերիկեան Քոնկրէսին առջեւ, Թրումըն խօսեցաւ վերջապէս երէկ իրիկուն այն «զգայացունց» ճառը՝ որուն կը սպասուէր երկու օրէ ի վեր : Անշուշտ, Նախագահին յայտարարութիւնները սպառնական հանգամանք չունեցան, հակառակ շատերու յուսացածին : Սակայն եւ այնպէս, այնքան քննադատեց Խորհրդ. Միութիւնը եւ այնքան որոշապէս ծանրացաւ Ամերիկայի զինուորական քաղաքականութեան մէջ արմատական փոփոխութիւն մը մտցնելու անհրաժեշտութեան վրայ որ այս «պատմական» ճառը կրնայ վճռական ազդարարութիւն մը նկատուիլ Մոսկուայի ուղղուած : Տարակոյս չկայ որ Խորհրդ. Միութիւն ալ իր ընելիքները ունի, որոնց անհամբերութեամբ եւ մեծհետաքրքրութիւնով կը սպասեն միջազգային քաղաքական շրջանակները եւ սովետ պետութեան բարեկամները :

★ Ահա, Թրումընի յայտարարութեանց գլխաւոր մասերը —

«Այսօր հոս եկած եմ ձեզի հաղորդելու թէ որքան քրիտիքական է Եւրոպայի կացութիւնը եւ ձեզի յանձնարարելու որ կարգ մը միջոցներու մասին խորհիք : Եւրոպայի մէջ տեղի կ'ունենան արագ փոփոխութիւններ, որոնք մեր արտաքին քաղաքականութեան եւ ազգային ապահովութեան վրայ կ'ազդեն : Իրենց քաղաքացիներուն ազատութիւնը ապահովող կառավարական ձեւը պահպանելու համար ազգերը պայքար կը մղեն, բայց, այս պայքարին սպառնացող վտանգները կ'աւելնան հետզհետէ :

«Աշխարհի ներկայ վիճակը արդիւնքը չէ պատերազմին հետեւած բնական ... առաջ կու գայ գլխաւորաբար սա իրողութենէն որ ազգ մը (Խորհրդային Ռուսիոյ կ'ակնարկէ, Ծան. ԽՄԲ.) ոչ միայն կը մերժէ գործակցիլ արդար եւ պատուաւոր խաղաղութեան մը հաստատման, այլ — ինչ որ աւելի դէշ է — կը ջանայ արգելք ըլլալ անոր, ...

«ՄԱԿի անդամներուն մեծ մասը կը ջանայ ... որ միջազգային այս կազմակերպութիւնը աւելի զօրաւոր եւ աւելի ... գործէ : Ազգ մը կայ սակայն որ յարատեւօրէն կը խափանէ անոր գործունէութիւնը, չարաչար գործածելով վեթոյի իրաւունքը : Բայց, այս չէ ամէնը : Թշնամութիւնն ... Խորհրդ. Միութեան եւ իր ... կեղրոնացնելու ... անկախութիւնն ու անոնց ռամկավարական կառավարութեանց նկարագիրը : Եւրոպայի այսօրուան քրիտիքական կացութեան պատճառը գործելու այս բանի եղանակն է եւ յստակդիտաւորութիւնը՝ զայն կիրարկելու նաեւ տակաւին ազատ մնացող երկիրներու մէջ :

« Չեխ Հանրապետութեան ողբերգական վախճանը առաջ բերաւ ցնցում մը, որ տարածուեցաւ քաղաքակիրթ բոլոր ազգերուն մէջ : Հիմա ալ, Ֆինլանտայի վրայ կը բանեցուի ճնշում մը՝ որ կրնայ վտանգի մատնել Սկանտինաւեան ամբողջ թերակղզին : Յունաստան զինուորական ուղղակի յարձակման ենթարկուած է ըմբոստներու կողմէ, որոնք իրական ապէս կ'օգնեն համայնավար ազդեցութեան տակ գտնուող դրացի երկիրներ : Իտալիոյ մէջ, համայնավար փոքրամասնութիւն մը վճռապէս եւ յարձակողականօրէն ջանքեր կ'ընէ, երկիրն տէր դառնալու համար » :

Ըսելէ ետք թէ ինչպէս Ամերիկա ծրագիր մը պատրաստեց Եւրոպայի մէջ պատերազմին գործած աւերները դարմանելու եւ համաշխարհային տնտեսութիւնը, բարւոքելու համար, ծրագիր՝ որուն ոչ միայն չուզեց մասնակցիլ Խորհրդ. Ռուսիա հակառակ իրեն ալ հրաւիրուած ըլլալուն, այլ, ընդհակառակը ամէն ջանք ըրաւ ու կ'ընէ զայն ձախողեցնելու համար, Թրումըն յայտարարեց թէ՝ հարկ է միջոցներ ձեռք առնել պաշտպանուելու համար ներքին եւ արտաքին յարձակման դէմ : Յետոյ աւելցուց .

« Պրիւքսէլի ուխտը մեծ նշանակութիւն ունի, որովհետեւ աւելի զօրաւոր դրացի մը չէ որ պարտադրեց զայն ստորագրող պետութեանց, իրենց ժողովուրդներուն ազատ կամքը ներկայացնող կառավարութիւններ է որ կնքեցին զայն ... Այս նախաձեռնութիւնը արժանի է մեր կատարեալ օժանդակութիւնը վայելելու : ... Տիեզերական պատմութեան մէջ շրջաններ կան՝ որոնց միջոցին աւելի խելացի գործ մը կատարուած կ'ըլլայ գործել քան վարանիլ : Այսպիսի գործ մը վը-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

րող պետութեան կողմէ, ո՞ր միամիտը բարիք կը սպասէ զանգուածային Ներգաղթէն :

Ներգա՞ղթ, այո՛, պայմանաւ որ ընդարձակուին մեր սահմանները, արդարօրէն լուծուի մեր դատը եւ, ամէնէն առաջ, քակուին շղթաները պոզպատէ վարագոյրին ետեւը բանտարկուած ժողովուրդներուն որոնց մէկն է նաեւ մեր ժողովուրդը :

Շ.

1848Ի ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԸ

Ֆրանսա՛ : Մայր յեղափոխութեանց :

1848 Փետրուար 24 : Յեղափոխութիւն է : Փարիզի փողոցները ու հրապարակները ողողուած են անհամար բազմութեամբ : Բահ ու բրիչ, հրացան ու սուին, դանակ ու դաշոյն կը փայլատակեն բանուորական կապոյտ ու մաշած հագուստին տակ եւ մոլեգնած ամբոխը կը գոռայ,— Անկցի արքան, մահ աւազակներուն… : Զկան կոճկուած, չքերթի վարժ զինուորներ,— հրամանի սպասող մարդ — մեքենաներ : Կայ միայն ցասկոտ ամբոխը, մոլեգին, վճռական, կորովի եւ անյողդողդ :

Ծերունի Լուի Ֆիլիփի արքունիքը կը դողայ : Հրաւառ ատելութեան ալաղակներն ու սպառնալիքները կը հասնին մինչեւ Թիւլըրի : Թագաւոր, վարչապետ ու նախարար, մատնուած են անելի :

— Անկցի Լուի Ֆիլիփ ,

— Անկցի Կիզօ …

Թիւլըրի արքունական պալատի Թութակնեըէն մէկն անգամ, ազդուած յեղափոխական ամբոխի բացականչութիւններէն, անդադար կը կրկնէ նախարարներու երեսին.— Անկցի Կիզօ, անկցի Կիզօ… Ժողովուրդը կը ծափահարէ, դրօշակները կը սկսին, խրամատներէն յարձակումը կը սկսի, արիւնը կը հոսի հնադարեան Լոյս Քաղաքի պողոտաներուն վրայ :

Հայրենասէրներու կատաղի Թափորը, օձապտոյտ դալարումներով, կ'անցնի զինարան, խորհրդարան, Թիւլըրի, Ռօչիլտի դղեակ, Նէօյի եւ այլուր, ամէն ինչ քարուքանդ, կողոպուտ, աւար : Հազիւ կը փրկուի Նօթր Տամի տաճարը : Սարսափը պատած է բոլորին : Ազնուական, զորական, քաղքենի ու կղերական,— Քասանտրներու յաւիտենական ջոկատը — պատուհանի եւ Թաքստոցներու փեղկերուն ետեւէն կը դիտեն ահարկու ամբոխը : Փողոց իջնելու քաջութիւն ունին միայն անոնք, որոնք հին ու մաշ եւ բանուորական հագուստ կը կրեն… Այդ մենք ենք գալիս …

Որեւէ դիմադրութիւն ի զուր է փորձել ամբոխի սրբազան ցասումին առջեւ : Ոչ Թնդանօթ, ոչ բանակ եւ ոչ զօրական : Ամէն ինչ ժողովրդական պոռթկում կը կրէ իր մէջ,— եւ բանակ, եւ կառավարութիւն, եւ հանրապետութիւն, եւ ազգային վեհապետութիւն, եւ յեղափոխութիւն : Միապետներու ծանր լուծերը շատ ենքերած անոր ուսերը : Ի գին հերոսական խոյանքներու եւ անձնուրացութեամբ, ազատութիւն կը պահանջէ :

Այսպէս էին, դար մը առաջ, Փետրուար 24—25ի օրերը, յեղափոխական փոթորիկներու վառարան Փարիզի մէջ :

Ահա այդ օրերու ծնունդն էր երկրորդ կարճատեւ հանրապետութիւնը :

Ժամանակաւոր կառավարութիւնը, ծերունի Տիւփոն տը Լ'էօրի նախագահութեամբ, քաշուած Օթէլ տը Վիլի համեստ սենեակի մը մէջ, տենդագին ժողովներ կը գումարէր, հազարաւոր բազմութեան սպառնալիքին տակ : Այդ ճգնաժամային օրերուն էր, որ ցցուեցաւ մեծահամբաւ բանաստեղծ Լամարթինը : Հռետորի իր մոգական խօսքերով, մարդկային ալեկոծ ծովուն դէմ :

Յեղափոխական ամբոխը կ'որոտար .

— Ի՞նչ բաւունքով ժամանակաւոր կառավարութիւն կը կազմէք :

— Ինչ իրաւունքով,— Պատասխանեց Լամարթին — հոսած արեան իրաւունքով, հրդեհներու իրաւունքով, անզեկ եւ անգլուխ ազգին իրաւունքով, եւ վաղը, անօթի ժողովրդի իրաւունքով : Ահա ձեզի ամէնէն անձնուէր եւ ամէնէն կորովի իրաւունքը : Քաղաքացիներ, քանի որ պէտք է ըսել հոս, բոլոր անոնց իրաւունքով, որոնք առաջիններն եղան իրենց կեանքը կասկածի ու կառափնատի ենթարկելու, իրենց գլուխը ժողովրդական ու արքայական վրէժխնդրութեանց ենթարկելու, որպէսզի փրկուի Ֆրանսան :

Ցուցարարներու խռովիչ հոգին ժամանակաւորապէս կը խաղաղէր, բայց նոր պահանջներ յառուցին կ'առնէին անդադար : Եւ ահա կարմիր դրօշի գործածութիւնը, իբրեւ ազգային դրօշ …

Ալեկոծ ամբոխին դարձեալ կուրծք կուտայ Լամարթին, իր տաք շունչը պտըտցնելով արտակարգ կորովով ու վեհութեամբ :

— Կարմիր դրօշա՞կ… այո, կարելի էր զայն բարձրացնել, երբ արիւնը տակաւին կը հոսէր, բայց, այժմ, պէտք է ծալել զայն, ի նշան համերաշխութեան եւ խաղաղութեան : Ի՞նչ, կ'ուզէք որ ձեր հանրապետութեան դրօշն ըլլայ աւելի սեխուր եւ սպառնալից, քան աւերակ ու ռմբակոծ քաղաքի մը դրօշը : Քաղաքացիներ, դուք կրնաք բռնութիւն ի գործ դնել կառավարութեան վրայ, դուք կրնաք պահանջել որ ազգի մը դրօշն ու Ֆրանսայի անունն անգամ փոխուի… Ինչ կը մնայ ինծի, վստահ եղէք, իմ ձեռքերը երբեք չեն ստորագրեր այդպիսի հրովարտակ մը : Մինչեւ մահ կը մերժեմ այդ շառագոյն դրօշը : Եւ դուք նորէն պիտի ըլլէք, որովհետեւ եթէ կարմիր դրօշը միայն Մարսիան դաշտին շրջանն է ըրած, խրած 1791 եւ 1793ի ժողովրդական արեան մէջ, եռագոյնը աշխարհի շրջանն է ըրած փառքով, հաչակով եւ հայրենիքի ազատագրութեամբ :

Լամարթինի խօսքը հրաշքներ կը գործէր : Ժողովուրդը յուզումէն կուլար, կ'երգէր ու կը բացագանչէր : Ցուցուրներով ծածկուած աշխատաւոր մը, վիրաւոր կուրծքը բացած, հեծկլտալով ինկաւ Լամարթինի Թեւերուն մէջ …

Ամենուրեք դարձեալ սկսան պարզել եռագոյնը : Եւ Լամարթինի կախարդական խօսքերը անցան շրթունքէ շրթունք, նոյնիսկ երկար տարիներ անջնջելի պահելով իրենց հմայքը :

Ահա այդ օրերուն էր, որ Ֆրանսական մտքի մէկ ուրիշ տիտանը՝ Վիքթոր Հիւկօ, կ'երթայ Օթէլ տը Վիլ իր բարեկամ Լամարթինը տեսնելու :

Ահագին բազմութիւն խռնուած է Օթէլ տը Վիլի հրապարակը : Շատ դժուար կ'ըլլայ ճեղքել քաղաքացիներու այդ կուռ բանակը : Հիւկոյի անունը շուտով կ'անցնի բերնէ բերան եւ ճամբայ կը բանան : Ցանկարծ, բազմութեան մէջէն մէկը, իր առջեւ կը նետուի եւ կըսէ .

— Քաղաքացի Վիքթոր Հիւկօ, պոռացէք, կեցցէ հանրապետութիւնը :

— Սպառնալիքի տակ, ես ոչինչ կը պոռամ կ'ըսէ հաչակաւոր բանաստեղծը . Ազատութիւնը դուք կը հասկնա՞ք : Այսօր ես միայն կը պոռամ կեցցէ ժողովուրդը, որովհետեւ կը սիրեմ, վաղը պիտի պոռամ կեցցէ հանրապետութիւնը, որովհետեւ ես այդպէս կ'ուզեմ :

Ինչպէս ծանօթ է, ժամ. կառավարութեան անդամներն էին Տիւփոն տը Լ'էօր, Լամարթին, Լուի Պլան, Լէտրիւ Ռօլէն, Արակօ, Մառի, Կարնիէ Փաժէս, Մարաս, Ալպէր (բանուոր), Քրէմիէօ, Ֆլօքոն, Պէթմօն, Կուլտօ : Ամէնքն ալ հանրապետականներ, բայց շատ հեռու էին ներդաշնակ կառավարութիւն մը ըլլալէ :

Ահագին տարակարծութիւններ կային . Գոհ չէր նաեւ կառավարութեան չարժումները դիտող, բանուորական աշխարհի կուռքը Օկիւստ Պլանքի : Անհնար էր խոստումներով եւ բարեկամեցողութեամբ ժողովրդական պահանջներուն ընդառաջել : Ան միայն կրնար ուսումնասիրել աշխատանքի կազմակերպութեան, հանրաքուէի, արդարութեան եւ ընկերային բարօրութեան վերաբերեալ հարցերը եւ ներկայացնել ազգային ժողովին : Հանրապետական կառավարութիւնը անկարող էր մէկ օրէն միւսը բարեփոխել ամէն ինչ :

Եւ ահա, դժգոհ ժողովուրդը սկսաւ պոռալ անոնց երեսին,— Կեղծ եղբայրներ, քաղքենիներ, արքայականներ …

Գումարուեցաւ Ազգ. ժողովն ալ եւ դարձաւ սոսկ քուէարկող մեքենայ մը :

Դէպքերը այնքան հեւի հեւ կ'ընթանային, որ ոչ ոք կրցաւ զուշակել յետադիմականներու մութին մէջ պատրաստած դաւերը ու Ցունիսեան հարուածը :

Եւ ահա, 1851 Դեկտեմբեր 2ին, Լուի Պոնափարթ, պետական հարուածով մը վերջ տուաւ արեան գնով ձեռք բերուած յեղափոխութեան բարիքներուն : Տասը տարով նախագահ նշանակուելէ վերջ, 1852 Դեկտեմբեր 1ին ինքզինք կայսր հռչակեց …

Ինչ յոյսեր կապուած էին երկրորդ հանրապետութեան յաջողութեան հետ :

Բացի Ֆրանսայի ներքին կեանքի բարեփոխութիւններէն, միջազգային ճակատին վրայ եւս տեղի պիտի ունենային հսկայ փոփոխութիւններ :

Վիքթոր Հիւկօ, 1855ին Ժերզէի մէջ, յեղափոխութեան տարեդարձին օրը, այսպէս կը բանաձեւէր իր ակնկալութիւնները հանրապետութեան յաջողութեան պարագային .

— Ամբողջ Եւրոպան պիտի կազմէր մէկ ժողովուրդ, ազգերը պիտի ապրէին իրենց սեփական կեանքը ընդհանուր համագործակցութեան մէջ, Իտալիան պիտի պատկանէր Իտալիոյ, Լեհաստանը՝ Լեհաստանի, Հունգարիան Հունգարիոյ եւ Ֆրանսա՛՝ Եւրոպայի, Եւրոպան՝ մարդկութեան : Հռենոսը պիտի դադրէր գերման գետ ըլլալէ, Պալթիկն ու Սեւ Ծովը ռուսական լիճ, Միջերկրականը՝ Ֆրանսական, Ատլանտեանը՝ անգլիական : Գետերն ազատ, ովկիանոսներն ազատ, ծովերն ազատ, նեղուցներն ազատ : Եւրոպական խմբակցութիւնը պիտի կազմէր մէկ ազգ… ոչ պատերազմ, ոչ դանակ, ոչ սահմանագլուխ, ոչ մաքսատուրք… մէկ խօսքով միջազգային հանրապետութիւն …

Աւաղ, պատմութեան անիւր շրջուած էր : Սարսափահար մարդկութիւնը ականատես եղաւ ահագին դէպքերու եւ վիթխարի աշխարհամարտերու : Եւ տակաւին այսօր, երբ երէկի արիւնը չէ ցամքած դեռ, նոր բանդէտներ ու մարգարէներ կը խօսին երրորդ աշխարհամարտի մասին :

Այս հարիւրամեակի չէմքին, արդեօք, 1848ի հրաշունչ յեղափոխութեան դասերը բան չեն խօսիր անոնց …

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Լենինն ու Ստալինը ինչպէս ազատեցին Հայաստանը

(Տեսնել «Յառաջ» Յունուար 21—29)

Օսմանեան կայսերական կառավարութեան Դաշնակիցներին անձնատուր լինելուն պէս Իթթիհատ եւ Թէրաքքը կուսակցութեան ղեկավարները, որոնք Օսմանեան կառավարութեան անդամներն էին, փախան Թուրքիայից Գերմանիա, որտեղից Թալէ Մոսկուա Լենինի օգնութիւնը ստանալու Ռուսաստանի հին Դաշնակիցներ Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Իտալիոյ եւ միւսների դէմ : Ռուսական Խորհրդային կառավարութիւնը սիրալիր ընդունելութիւն ցոյց տուաւ Էնվէրին, Թալէաթին եւ նրանց բարեկամներին Մոսկուայում, մոռանալով, երեւի, որ դրանք իրենց ազատագրուած յայտարարած Հայաստանի ժողովուրդի դահիճներն են եղել :

Գերմանիոյ անձնատուր լինելուց յետոյ վերոյիշեալ Օսմանցի հերոսներից Մոսկուա մնացողներ եղան Թուրք Ռուս բարեկամութիւնը իրականացնելու համար եւ եթէ կարելի է Խորհրդային կառավարութեան օգնութիւնը ստանալու համար դաշնակիցներին առանց պայմանի յանձնուած Թրքական հողերը փրկելու յոյսով :

Բայց Թուրքիան վերջնականապէս անձնատուր էր եղել եւ դաշնակիցները, Անգլիա, Ֆրանսա, Իտալիա ինքնագլուխ կարգադրութիւններ էին անում Կոստանդնուպոլսում : Դաշնակից զօրքեր էին մտել նաեւ Սուրիա, Լիբանան, Պաղեստին, Արաբիա, Կիլիկիա եւ Անատոլիա : Միայն հայկական չորս նահանգները դեռ գրեթէ լիովին գտնւում էին Օսմանեան բանակների ձեռքը :

Եւ ահա Օսմանեան բանակի լաւ սպաներից մէկը, Մուսթաֆա Քէմալ, փախչելով Կ. Պոլսից ապաստանեց Էրզրում, ուր պարզեց ապստամբութեան դրօշակը Օսմանեան կեդրոնական կառավարութեան եւ Դաշնակիցների դէմ :

Ռուսական խորհրդային կառավարութիւնը անմիջապէս օգնութեան փութաց ապստամբ Թուրք սպային, որին յաջողուել էր իրան միացնել Էրզրումի շրջանի բոլոր Թուրք տարրերին եւ յայտարարել Սէվրի դաշնադրութիւնը ջնջած, ինչպէս նաեւ ջնջած յայտարարեց Ազատութեան դաշնադրութեան (Վէրսայլ) Թուրքիային վերաբերող յօդուածները եւ որոշեց Թրքական իշխանութեան տակ պահել բոլոր հայկական հողերը մինչեւ Երեւանի սահմանները,մէջը լինելով Կարս, Արտահան, Օլթի եւայլն :

Խորհրդային կառավարութիւնը զէնք եւ դրամ մատակարարեց Մուսթաֆա Քէմալին իր հակահայկական ծրագիրները իրագործելու համար : Ժէնէրալ Ֆրանզէն, Կարմիր Բանակի լաւ սպաներից մէկը, Թռաւ Մուսթաֆա Քէմալի մօտ եւ առաջին դաշնակցային կապը հաստատեց նրահետ : Ֆրանզէն յիսուն միլիոն ոսկի ռուբլի դրաւ Թուրք ապստամբ ժէնէրալի տրամադրութեան տակ խոստանալով ոչ միայն Տաճկահայկական հողերը չպահանջել, այլեւ Կարսը եւ Արտահանը դրաւելուն արգելք չդառնալ եւ չբողոքել :

Եւ մինչ Կարմիր Բանակը հետզհետէ նուաճում էր ամբողջ Ռուսաստանը պարտութեան մատնելով հակայեղափոխական համարուած ուժերը, Մուսթաֆա Քէմալի ազգային բանակն էլ մի կողմից գրաւում էր Սուլթանի գերիշխանութեան տակ գտնուած հողերը, միւս կողմից էլ պայքար էր մղում Թուրքիա մտած յունական եւ Ռուսահայաստանի սահմանների վրայ պաշտպանուող հայկական գնդերի դէմ ամէն տեղ յաջողութիւններ էր ունենում, յաջողութիւններ ունեցաւ նաեւ Կիլիկիայի ճակատում Ֆրանսացիների դէմ եւ Անատոլիայի ճակատում Իտալացիների դէմ :

Եւ գրեթէ բոլոր կռիւներում յաղթական դուրս եկած ռուսական խորհրդային կառավարութիւնը եւ Թրքական ազգային կառավարութիւնը հետզհետէ աւելի էին մօտենում, մինչեւ որ Կարմիր բանակը հիւսիսային Կովկասին տէր դարձաւ :

Անդրկովկասում կային չորս կառավարութիւններ, նոր անկախութիւն ստացած չորս երկիրներ, Տաղստան, Ազէրբէյջան, Վրաստան եւ Հայաստան :

Պրէսթ Լիթովսկիի դաշնադրութեամբ Անդրկովկասի հողամասերից Թուրքիոյ էր թողուած միայն Կարսը, Արտահանը եւ Պաթումը, իսկ Անդրր — Կովկասը ճանաչուած էր Ռուսական Խորհրդ. կառավարութեան սեփականութիւն : Այդ դաշնագրի յօդուածների հիման վրայ էլ Մոսկուայում համաձայնութիւն կայացուեց Ազգային Թուրք կառավարութեան՝ եւ Ռուսաստանի Խորհրդ. կառավարութեան մէջ միացած ուժերով Անդրկովկասին տիրել եւ բաժանել համաձայն Պրէսթ Լիթովսկիի դաշնագրութեան տրամադրութեանց : Թուրքիան յանձն էր առնում իր ազգակից եւ դաշնակից Ազէրբէյջանի լքել եւ զիջել Ռուսաստանին առանց կռուի, մի բան, որ անելը հեշտ էր, որովհետեւ Ազէրբէյջանի բանակի սպայու —

ՈՐԲՈՒՀԻԻՆ ԴԱՏԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ցանկ մը եւս կուտամ ինծի ղրկուած գումարներէն, մաս առ մաս.—

Փարիզէն՝ Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Իթալիի մասնաճիւղի վարչութիւն 2000 Ֆրանք: Պլիտայէն՝ Պօղոս Արղումանեան եւ Պոլոյեան 500ական: Տէսինէն՝ Մկրտիչ Մարտիրոսեան 500: Փարիզէն Տիկին Ն. Գ. 200: Մարսէյլէն Վարդապետեանի ձեռքով՝ Տիկին Ովսաննա Խրլաքեան 700, Միհրան Քէչէկեան 150, Մանուկ Կարապետեան 100: Մարսէյլէն՝ Բարունակ Զիլճեան եւ Ցակոբ Տօլպաչեան 500ական: Փարիզէն Զօմի համակիր օրիորդ մը 200: Պէլվիլէն որբերու բարեկամ մը 500: Մարսէյլէն Արամ Պետիկեան երկրորդ անգամ 3000 Ֆրանք.— (Պետիկեանի Ա. եւ Բ. ցանկին մասնակցած են Թէլեան, Պաղտասարեան եւ Պետիկեան հազարական: Աչճեան, Զորպաճեան 500ական: Անթիքեան, Փաչաճեան, Ոսկեան, Քէօսէեան, Արղումանեան Սուրէն 300ական: Գօլիկեան, Գալուստեան, Պօյաճեան, Մնացականեան Carrière et Cie, Քէքէճեան, Տիկին Վարժապետեան, Ճէրահեան 200ական: Պետիկեան, Խանճեան, Հ. Շահպազեան, Ա. Թիւթիւնճեան, Ն. Շահպազեան, Եր. Շահպազեան, Տէրտէրեան 100ական: Գումար 9.350: Նախորդ ցանկը 48.650 Ֆրանք: Ընդհ. գումար 58.000 Ֆրանք:

Այս շաբաթ յօդուածով մը կը պատասխանեմ կարգ մը հարցումներու եւ թելադրանքներու, պատմութիւնն ընելով նախ այն դատերուն, որոնք տեղի ունեցած են որբերու շուրջ կատարուած պայթակղութեանց եւ շահագործումներու մասին: Եւ ստացուած քանի մը նամակներ եւս, իբրեւ նմոյշ համաժողովրդական վրդովումի:

Առ այժմ շնորհակալութիւն համակրական արտայայտութիւններու եւ տրամադրելի «ամէն տեսակ զոհողութիւններու համար»:

Կազմած եմ իրաւագիտական խորհրդակցութեան մարմին մը երեք երիտասարդ փաստաբաններէ՝ դատերը պաշտպանող փաստաբաններէն զատ, եւ բարոյական պաշտպանութեան մարմին մը՝ հինգ անձերէ, որպէսզի կամայականութեան կամ բռնախնդրութեան կասկածի տեղի չտրուի դատերուն հետապնդման մէջ: Արդար եւ անտեղիտալի կամքով պիտի շարունակուի որբուհիին պաշտպանութիւնը,— իմ բարեկամներս գիտեն թէ ես ծնած եմ լեռան մը վրայ եւ կամքը ծաղիկ մըն է որ կը բուսնի լեռներուն վրայ:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

թեան մեծ մասը և զինուորներն ու հրամանատարները Օսմանցի Թուրքեր էին՝ ամբողջապէս ի նպաստ Մուսթաֆա Քէմալին տրամադրուած: Թուրքիայի ազգային կառավարութիւնը համաձայնուեցաւ Վրաստանում ռուսական տիրապետութեան, ինչպէս եւ Հայաստանի գրաւման Կարմիր Բանակի կողմից: Ռուսաստանի Խորհրդային կառավարութիւնն էլ համաձայնուեց զիջել Կարսը եւ Արտահանը, Պաթումի փոխարէն էլ Նախիջեւանի գաւառը կարմրելու մօտ եղող Ազէրբէյջանին:

(Մնացեալը յաջորդիւ)

Գ. ԵՂԻԿԵԱՆ

ԼԵՆԻՆ ՍՊԱՆՆԵԼ ՏՈՒԱՒ ԷՆՎԷՐ ՓԱՇԱՆ...

(Ամփոփուած Carrefourի Գ. Ֆիլիփ Պրէնքանի յօդուածէն).—

1920 Փետրուար 12ին, Մոսկուա Քրէմլինի արտաքին գործոց քոմիսէրի՝ Գարախանի դրասենեակին մէջ, փոքրահասակ, գլուխը Ֆէսով, խստաբարոյ արտաքինով սպայ մը կը սպասէր Լենինի կողմէ ընդունուելու համար: Էնվէր փաշան էր, որուն Նափոլէոնիկ կ'ըսէին իր յանդգնութեան պատճառով:

Այս փառամոլիկն էր որ չկարենալով պատերազմական Նախարար Նազըմ փաշան սպաննել եւ շնորհիւ այն ահուսարսափին զոր ան կ'ազդէր իր շուրջը, ձեռք բերել հրամայականը մեծ վէզիրին, որ իրեն նեղութիւն կը պատճառէր: Այս արտակարգ մարդը որ դրդիչը եւ գործադրողը եղած էր Հայկական նշանաւոր ջարդերու 1915ին, երբ, Ամերիկեան Կարմիր Խաչին տեղեկագիրներուն համաձայն մէկ միլիոնէ աւելի այր, կին եւ երեխայ չարչարուեցան, բռնաբարուեցան եւ սպաննուեցան: Այս մարդը կ'ատէր Ռուսիան, Ֆրանսան եւ Անգլիան որոնք կ'ամբաստանէր թէ իր հայրենիքը ստրկացուցած էին:

Այս ատելութեան պատճառով էր որ 1914ի պատերազմին սկիզբը ան նետեց Թուրքիան Գերմանիոյ գիրկը: Իր յոյսերը ի դերեւ ելան:

Բայց Լենին եւ Էնվէր չէին կրնար զիրար հասկնալ: Մէկը մոլեռանդ իրապաշտ մըն էր, միւսը կրքոտ միսթիք մը: Երկուքն ալ կը մտածէին իրենց ծրագիրները իրականացնելու համար իրար օգտագործել: Էնվէր առաջարկեց Լենինին Հնդկաստանը գրաւել այն բանակով զոր ինք պիտի կազմէր Թուրքիստանի մէջ Թիւրքմէն եւ Աֆղան Թափառաշրջիկներով: Թէեւ Լենին շատ կարելիութիւն չէր տեսներ Հնդկաստանի վրայ յարձակում մը գործելուն մէջ սակայն, կը մտածէր թէ այդ ձեւով Անգլիոյ ուշադրութիւնը, որ կեդրոնացած էր Մոսկուայի վրայ, կրնար մէկ կողմ դարձնել: Հետեւաբար ընդունեցաւ: Երազատես Էնվէրը ինքզինք արդէն կը տեսնէր 400 միլիոն բնակչութեան մը գլուխը անցած:

Ցետոյ էր որ ան ռուսական լուծը պիտի թօթափէր: Էնվէր Պաքու գնաց, եւ ճնշուած ազգերու ժողովին յայտարարեց թէ շուտով Արեւելքը պիտի ազատագրուէր: Հոն մեծ պատիւներ եղան այս նախկին զօրավարին: Միեւնոյն ատեն Էնվէր Ասիան զէնքի տակ կը հրաւիրէր համիսլամութեան, համաթուրանականութեան համար Եւրոպացիներու բնաջնջումին համար եւ արդէն բոլշեւիկ քոմիսէրները մտատանջ էին այս ահարկու դաշնակիցին պատճառաւ: Համայնավարներու խորհրդաժողովը կարծես թէ խալիֆաներու ժողովի մը վերածուած էր: Լենինէն աւելի Էնվէրն էր հոգեւոր առաջնորդը: Վռնտուած Թուրք սպաներն ալ հետզհետէ կը միանային այս աքսորեալին:

Նոյեմբերին մէջ Էնվէր իր սպայակոյտով մըտաւ Պուխարա եւ ընդունուեցաւ մեծ խանդավառութեամբ:

Անոր մեծամոլիկութիւնը հետզհետէ գագաթնակէտին կը հասնէր եւ ինքզինքը բաւականին ուժեղ կարծելով, խզեց յարաբերութիւնները Մոսկուայի հետ: Գլուխն անցաւ այն ցեղերուն որոնք չընդունելով կարմիր ազդեցութիւնը Պուխարայի էմիրին դէմ դաշնակցած էին: Պատերազմը սկսաւ այն պատերազմը որու մասին Արեւմուտքը ոեւէ արձագանգ չունեցաւ:

Շուտով Էնվէր կռուեցաւ լաւագոյն ռուս զինուորներու դէմ: Այս անհաւասար պայքարը տեւեց երկու տարի, որովհետեւ կեդրոնական Ասիոյ մէջ զանգուածները իրենց տեղէն չէին շարժած եւ Էնվէր միայն քանի մը մարդիկ ունէր:

Կէփէուի ճարպիկ գործակալը Աղաբէկով, ծպտուած, մեծ դժուարութեամբ Էնվէրի բանակատեղը գնաց Սարը Հիսարի անապատին մէջ: Բայց հակառակ ծպտումին, անմիջապէս որ Էնվէր նշմարեց խումբը հասկցաւ թէ կանոնաւոր ռուս զինուորներ էին: Էնվէրէն խնդրեցին իր զինուորները որ փախչի դէպի Աֆղան սահմանագլուխը որ 50 քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ կը գտնուէր, իսկ իրենք պիտի արգիլէին Ռուսերուն յառաջանալը մինչեւ փախուստը: Բայց Պուտիէննին երկու գունդ ղրկած էր նահանջը արգիլելու: Էնվէր իր սպաներուն դառնալով եւ խնդալով ըսաւ,— պարոններ, վախճանն է, քաջութեամբ պիտի մեռնինք բոլորս: Հետեւեցէք ինծի:

Ձեռքը գրպանը տարաւ, հանեց ձեռնոցը որ գերագոյն րոպէին համար պահած էր, ձեռքը անցուց եւ հրամայեց.

— Թուրերը պատեանէն, յառաջ, արշաւասոյր:

Եւ ձիաւորները ետեւէն, Ղուրանի մահուան մեղեդիները երգելով, նետուեցան Պուտիէննիի վրայ, թեւերը չորս բացած կուրծք տալով եւ ոգեկոչելով իր աստուածները:

ՈՒՈԼԸՍ Կ'ԱՐԴԱՐԱՑՆԷ ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՐՈՒԱԾԸ

Ամերիկայի նախկին փոխ նախագահ, Հէնրի Ուոլըս, յայտարարութիւն մը ընելով ըսաւ թէ, եթէ համայնավարները Չեխոսլովաքիոյ մէջ իշխանութիւնը ձեռք անցուցին, ասիկա պարզապէս հակահարուածն էր այն վիժած ձեռնարկին՝ զոր աջակողմեանները փորձեցին, համայնավարները դուրս նետելու համար Չեխ դահլիճէն: Ուոլըս աւելցուցած է յետոյ թէ պատերազմի հոգեբանութիւնը աննախընթաց ուժգնութեան մը հասած է Միաց. Նահանգներու մէջ, ինչ որ իր կուսակցութեան անդամներուն մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ:

ԹՈՒՐՔԵՒՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Թուրքիոյ արտաքին նախարար Սատաք տեսակցութիւն մը ունեցաւ երէկ Ժորժ Պիտոյի հետ: Երկու դիւանագէտները աչքէ անցուցին երկու պետութեանց փոխադարձ յարաբերութիւնները եւ խօսեցան այն խնդիրներուն վրայ՝ որոնք կը շահագրգռեն թէ Ֆրանսան եւ թէ Թուրքիան, ու տեսան որ համակարծիք են ուսումնասիրուած այլեւայլ խնդիրներուն վերաբերմամբ: Վերջապէս, որոշեցին Ֆրանքօ-Թուրք աւանդական բարեկամութեան տալ այնպիսի թռիչք մը՝ որ համապատասխան ըլլայ իրենց փոխադարձ շահերուն:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԿԻՒԼԼԻՆ

ԿԱՐԱՊԵՏ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻՆ

— Այդ խաղնուկ տղան, զարմացած կը հարցնէ Կիւլլի պաղարիւնութեամբ եւ գաղտուկ ծիծաղելով կռնակէս ու աւելցնելով,— Ուրեմն, ատոր համա՞ր խնդացիք:

— Այո, ատոր եւ ուրիշ բանի մը համար ալ:

— Երախտապարտութեանդ սիրուն:

— Երբ ինք անանկ ըսաւ՝ ես ալ ըսի, որ դուն ալ գնաս սեւ իշուկին պոչը խածէ:

Կիւլլի անոյշ քրքիջ մը կը փրցնէ եռ ու եփ գալով:

Այդ միջոցին, ջաղացքին սեմին վրայէն ձայն մը կը լսուի:

— Աղջի Կիւլլի՛:

Կիւլլի աւելի կը մօտենայ ինծի: Աղուոր մը կը թաղուի կապերտին տակ ու կը սկսի մրթալ սուտ քուն ձեւանալով ընկերոջս պէս:

— Աղջիկ Կիւլլի, Կիւլլի, ո՞ւր ես, շան աղջիկ:

Կիւլլի պատասխան չի տար: Մեր՝ ինչո՞ւն պէտք, լուռ ենք ու կը սպասենք ելքին:

Կիւլզար կը մօտենայ մեր «օթեակին»: Վրայէն կը քննէ աչքերովը: Կը նշմարէ, որ կապերտին տակ երեք մարմիններ կան: Առանց հպելու ձայն կուտայ երրորդ անգամ մըն ալ.

— Աղջիկ Կիւլլի, չխպնած, տղոցը ծո՞ցը մտեր ես... կեցիր որ գեղ երթանք ատտուն...:

Կիւլլի իբր թէ արէնի քունէն կ'արթննայ եւ, Կիւլզարի կանչերը իմացած չէ ըլլար: Այ, այ ընելով կը ճողլտկի, խաւարծիլ թեւերը կը փարատէ միջոցին մէջ ու չոկուելով ու աչուին ճմռելով կը խօսի.

— Ինչ ալ խորունկ՝ անոյշ քնացեր եմ: Արէնի քունիս մէջ էի երբ ձայնդ ականջներուս թերթերուն զարկաւ, թնրուկը ծակեց:

— Եկ աղջի, անխիղ, կարգերնիս եկաւ, քռաղը դարտըքուած՝ քարը պարապ դառնալու վրայ է: Հասան տայյին կը բարկանայ: Կ'ըսէ, ո՞ւր է Կիւլլին, պարկերնիդ մօտեցուցէք:

Այժմ, մենք ալ իբր թէ կ'արթննանք: Սակայն ըսաւ չենք միջամտեր աւելի չզգուշելու համար Կիւլզարին նախանձը:

— Ձով էր, մուշ մը բռնեց մարմինս: Ըսի, քիչ մը տաքնամ, ինչ կ'ըլլայ, անոնք իմ եղբայրներս են: Ու յանկարծ քունս տարեր է,— մեղմիկ ու խելօքիկ խօսեցաւ Կիւլլի, որմէ վերջ երկուքը միասին ներս մտան ջաղացքէն:

Քանի մը վայրկեան ետք, մենք ալ տեղաննիս շալկելով ներս անցանք ու փռեցինք, տարածեցինք ակուլթին մէկ անկիւնը:

Կիւլզար ներողութիւն խնդրեց մեր քունը խանգարած ըլլալուն համար:

Հոգ չէ, ըսինք, արդէն քուններնիս առինք գրեթէ...:

Հասան տայյին ինծի նայեցաւ ու խնդաց պեխերուն վրայէն:

Առաջ Կիւլլիին աղօնը վրայ ձգուեցաւ:

Նաշիհապաշտ ջաղջպան Հասան տայյին ատրճանն ու ալիւրը մառաններուն տակ քննելէ ետք, երկար ծխարանը բերնին ու թին բիճին վրայ քանի մը պատուէրներ տալով դուրս ելաւ:

Կէս գիշեր է գրեթէ: Մնացած ենք մենք ու Կիւլլիենք ջաղացքին մէջ, ամէն ոք մեկնած է: Բայց շուտով, ցայգը չբացուած չօ ընողը ներս պիտի իյնայ ու նորէն լեցնայ ջաղացքը:

Ջաղջի գիշերնե՜ր, ինչ հմայիչ, կախարդիչ, դիւթական: Ջուրը տակէն՝ ցավտունէն խաղ կը կանչէ հազար ու մէկ մեղեդիներով: Քարը, առվադ, տեղին վրայ պտոյտը աննշմար, մեղմ կը սուլէ ու անդադար չըթունքէն ալիւր կը նետէ չէրտ — չէրտ դէպի վար՝ ալրտունը: Ջամջախը, քռաղկին քթէն քարին նետուած փայտիկի մը վրայ, ծնծղայ մըն է ու անդադրում կը ծափէ, վեր վար կը պարէ, աղօնը քարին կոկորդը թափելով: Ծղրիթներուն երգը դուրսէն ներս կուգայ ջաղացքին բուխերիկէն ու դուռնէն: Կատարեալ համանուագ: Ու այս բոլորին վրայ, հապա, եթէ աղուոր ձայնով մէկն ալ խաղ կանչէ: Կամ հմուտ մէկը հեքիաթ մը ըսէ: Ցետոյ ալ, Կիւլլիի պէս աղջիկ մը խմոր թրէ ու բաղարջ եփէ ակուլթին սալ կողերուն վրայ ինծի ու ընկերոջս...:

— Բրդոտ ու խաղնուկ ընկերս աղուոր ձայն ունի ու շատ խաղեր գիտէ,— կը մատնեմ ընկերոջս Կիւլլիին ու Կիւլզարին:

(6)

Ն. ԾԻՆԱԿԱՆ

տանգներ ունի, բայց վտանգները շատ աւելի մեծ կ'ըլլան, երբ չգործենք :

« Նախ եւ առաջ, կը յանձնարարեմ Քոնկրէսին որ արագօրէն աւարտէ Եւրոպայի վերականգնումին համար պատրաստուած ծրագիրը … Երկրորդ՝ կը յանձնարարեմ որ զինուորական պարտաւորիչ ծառայութեան օրէնքը շուտով քուէարկուի … Ստիպողական պարագաներու տակ, կարելի եղածին չափ մեծ թիւով մարզուած զինուորներու զօրաշարժը կրնայ արգիլել ապագայ պատերազմները: Երրորդ՝ կը յանձնարարեմ վերստին առժամապէս կիրարկել մասնակի զինուորագրութեան օրէնքը … Անիկա անհրաժեշտ է, մինչեւ որ զինուորական պարտաւորիչ ծառայութիւնը կարենայ հաստատ հիմերու վրայ դրուիլ: Պէտք է պատրաստ ըլլանք ամէն տեսակ միջոցներ ձեռք առնել խաղաղութիւնը պահպանելու համար :

« Հաստատապէս որոշած ենք, կարելի բոլոր միջոցներով արդար եւ պատուաւոր հիմ մը գտնել միջազգային խնդիրներու կարգադրութեանը համար: Պիտի չարտօնակենք մեր ամբողջ մասնակցութիւնը բերել ՄԱԿի :

«Դուռը երբեք գոց եղած չէ եւ բնաւ պիտի չփակուի Խորհրդ. Ռուսիոյ ինչպէս նաեւ այն բոլոր ազգերուն դէմ՝ որոնք անկեղծօրէն գործակցիլ պիտի ուզեն խաղաղութեան պահպանման » :

Թրումըն իր ճառը աւարտելէ առաջ, միութեան եւ գործակցութեան հրաւիրեց Ամերիկայի բոլոր կուսակցութիւնները :

Հինգերու դաշինքը ստորագրուեցաւ

Երէկ, Պրիւքսէլի մէջ ստորագրուեցաւ Հինգերու ուխտը, որուն բնագիրը կը հաստատէ այս մասին մեր արդէն տուած տեղեկութիւնները : Ուխտը գործադրելի է 50 տարի, եւ դիւանագիտական տեսակէտով նորութիւն մըն է, որովհետեւ մասնակցող պետութեանց միջեւ խորհրդակցական մնայուն մարմին մը պիտի կազմուի, ինչ որ անկէ առաջ կնքուած նմանօրինակ դաշինքներու մէջ գոյութիւն չունի :

Հինգ պետութեանց արտաքին նախարարները հերքեցին այն զրոյցները՝ որոնց համաձայն իբր թէ կնքուած ըլլայ նաեւ զինուորական գաղտնի համաձայնութիւն մը եւ զօր. Մոնկոմըրի պետ նշանակուած ըլլայ արեւմտեան Եւրոպայի պետութեանց բանակներուն :

ՊԵՎԻՆ ՃՈՒՍԱՆԱՐ ԸՐԱՒ — ՇԱՏ ՄԸ ԱՆԳԼԻԱՑԻՆԵՐ

Տոմպվեցերու ժողովին բացման առաջին նիստին մէջ Անգլիոյ արտաքին նախարար Պէվինի խօսած ճառը յուսախաբութիւն պատճառած է բազմաթիւ Անգլիացիներու: Կը կարծուէր որ Անգլիոյ արտաքին նախարարը «Եւրոպական ուղիով» ներշնչուած յայտարարութիւններ պիտի ընէր եւ առանց վարանման պիտի խօսէր քաղաքական խնդիրներու վրայ ալ, մինչդեռ զբաղած էր միայն տնտեսական հարցերով: Անգլիացիք կը խորհին թէ՝ կ'արժէ՞ր 14 արտաքին նախարարներ հաւաքել Փարիզ, կազմելու համար վարչական քարտուղարութիւն մը միայն, որուն պաշտօնը պիտի ըլլայ պարզապէս հսկել Մարշըլի ծրագրին գործադրութեան վրայ :

Անգլիացի ժողովուրդին փափաքն է ընդհանրապէս քաղաքական միութեան մը կազմութիւնը որուն կողմնակից երեսփոխաններու թիւը հետզհետէ կ'աւելնայ: Այսպէս, հիմա բոլոր կուսակցութեանց պատկանող — բացի համայնավարներէն անշուշտ — հարիւր երեսփոխան օրակարգ մը ստորագրեցին, որով կը պահանջեն ոչ թէ միայն խորհրդակցական մնայուն մարմին մը սահմանուելը ազգերուն մէջ, այլ՝ սահմանադրական ժողով մը՝ որ կազմուած ըլլայ այս 16 ազգերուն երեսփոխաններու անդամներէն եւ պաշտօն ունենայ պատրաստելու Եւրոպական Դաշնակցութիւնը :

Պէվինի ճառին հակառակը ըլլալով, Պիտոյի յայտարարութիւնները աւելի գոհունակութիւն պատճառած են այն Անգլիացիներուն՝ որոնք եւրոպական ոգիին գիտակցութիւնը ունին :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄՈՒՏՔԸ ՄԻՋ. ԿՐԿԷՍԻՆ ՄԷՋ

Ինչպէս ծանուցած էինք, Տասնըվեցերու Փարիզի ժողովը որոշեց Գերմանիան մասնակից ընել եւրոպական պետութեանց այս խմբակցութեան : Երէկ, այս մասին բնագիր մը հրատարակուեցաւ, որ կը բացատրէ տրուած որոշման պատճառները:

Պաշտօնական բնագիրը կ'ըսէ թէ Գերմանիոյ կատարեալ գործակցութիւնը անհրաժեշտութիւն դարձած է Տասնըվեցերու մնայուն կազմակերպութեան աշխատութեանց մէջ, որոնց նպատակն է Եւրոպայի տնտեսական վերականգնումը: Սակայն, անկարելի եղած ըլլալով ցարդ Գերմանիոյ միութիւնը, այս երկրին անգլօ-ամերիկեան գօտին եւ ֆրանսական գօտին է միայն որ ներկայացուցիչներ պիտի ունենան վերոյիշեալ կազմակերպութեան մէջ եւ իրաւունք ստորագրելու կնքուելիք բազմակողմանի համաձայնութեանը :

Մեր ընթերցողները դիւրաւ պիտի ըմբռնեն այս որոշումին անվիճելի կարեւորութիւնը, երբ յիշեն այն արտակարգ կասկածոտութիւնը՝ զոր դաշնակից կառավարութիւնները կը տածէին պատերազմէն ի վեր գերման ժողովուրդին նկատմամբ: Միջազգային կրկէսին մէջ Գերմանիոյ այս առաջին մուտքը վերին աստիճանի ուշագրաւ դէպք մըն է :

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ»Ը

«Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ»Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
Կազմակերպուած Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ : Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան :

Գեղարուեստական շքեղ պարանցիկ — ցերեկոյթ, այս կիրակի ցերեկէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Սոսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ, rue Danton, métro Սէն Միշէլ: Կը խօսին ընկեր Խ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ :

Տեղի կ'ունենան հայկ. պարեր եւ հաճելի անակնկալներ :

ԱՆՈՒՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 21 Մարտ, ժամը ճիշդ 8.15ին :
Կազա տ'Իթալիայի սրահին մէջ
Բացառիկ ներկայացում Ց. Թումանեանի մահուան 25ամեակի առթիւ :
Ղեկավարութեամբ Ա. ԳԱՐԹՆԻԵԱՆի
Կը մասնակցին Օր. ԱՆԺԷԼ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Անուշ), Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԷՀԹԷՐԵԱՆ (Սարօ), Պ. Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ (Մօսի) եւ Օր. ԱՆԻԹԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ եւ Պ. ԳԱՐԱԳԱՇ պար :
ՍԷՆԹ ԱՆԻ ՍԻՓԱՆ երգչախումբը եւ Ռատիոյի նուագախումբը (60 հոգի) :
Տոմսերու համար կանխաւ դիմել հետեւեալ հասցէներուն.— Տիկին Զաթիկեան, Պ. Թէլեան (Պոմոն), Պ. Պ. Մանուկեան (rue Nationale), Զրպաշեան, Թումայեան, Ազգ. Առաջնորդարան, (Տօքթ. Սիվրիհիսարեանի), Պետիկեան եւ Շ. Փիրանեան (7 եւ 25 rue Berlioz) :

ՀԱՆԴԷՍ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԳՈՐՏՕ.— Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի Ն. Աղբալեան խումբը իր բացման հանդէսը կուտայ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, երիտասարդ ընկերվարականներու սրահը, Սընօն: Բանախօսութիւն, արտասանութիւն, խմբերգ, մեներգ, նուագ, պար եւն.: Կը բեմադրուի Մոլիէրի «ԵՐԿՈՒ ԽՈՒԼԵՐ»ը, (զաւեշտ մէկ արար) :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ պատուաւոր սպասուհի մը : Դիմել՝ ԱՐՄԷՆ ՍԱՐԱՃԵԱՆԻՆ : 18 rue Mélingue,Paris:

Հաց. Առակոյթ Տեսիլի Ալս

Այս շաբաթ իրիկուն Հ. Ց. Դ. Տան մէջ :
Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Տէսինի մասնաճիւղի կողմէ, նուագ երգ, արտասանութիւն : Առաջին անգամ ըլլալով կը բեմադրուի Մոլիէրի ԵՐԿՈՒ ԽՈՒԼԵՐԸ (խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ): Ձրի եւ առատ կերուխում :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Սէն Շամոնի Վարդգէս խումբի կողմէ, ի պատիւ Հայ ծնողներուն, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, 6 rue de la Brassի հայկական սրահին մէջ : Խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը՝ ԵՐԵՔ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐԸ :
Բանախօսութիւն, երգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ ուրիշ անակնկալներ :
Ձրի պիւֆէ: Մուտքը ազատ է:

ՔԱՆԻ (Հարաւային Ֆրանսա) մէջ հաստատուած բնիկ Գարտիզակցի Տիկին Հռուփ Արապեան (ծնեալ Մարտիկեան) կը փնտռէ հօրեղբայրը Կարապետ Մարտիկեան (Ձալկըճը Կարապետ) որ Ցուխասատանէն անցած է Հար. Ամերիկա երկար տարիներէ ի վեր: Տեղեկացնել Տիկին Արապեանի, Ave. de Pierre Val, (Villa l'Ajaccienne) Cannes (A. M.): Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել :

Պ. Ց. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ Բալուցի կը փնտռէ հօրեղբօր որդին Նշան Տէրտէրեանը Բալուի Զայիր Մեզրէ գիւղացի որ Ամերիկա կը գտնուէր: Տեղեկացնել M. H. Derderian, Grand Caban Par Fourques (Gard) France: Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Այրի Տիկին Թ. Լուկաշ, Տէր եւ Տիկին Ս. Թորոսեան եւ Օր. Վերա Լուկաշ կը յայտնեն իրենց բարեկամներուն թէ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբացեալ Պ. ԼԵՒՈՆ ՈՒՆԱՆԵԱՆի հոգւոյն:

ՅՈՒՇԱՑՆՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԻՍԻԻ Զաւարեան կոմիտէին ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Խրիմեան ակումբին մէջ: Ներկայ կ'ըլլան Կ. Կ.ի ներկայացուցիչները :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9.30ին, 78bis, rue des Couronnes: Իջնել métro Couronnes :

Հ.Ց.Դ. Շավիլի Արդութեան խումբի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. «Միքայէլ Եօթնեղբայրեան» խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Sociétés Savantes, Salle C.: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Պարահանդէսի հաշուետուութիւն :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 9ին : Օրակարգն է նախորդ ժողովին շարունակութիւնը, սովորական հաւաքատեղին:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Անտոք ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, ընկերվարականներուն սրահը, 14 rue Brossard: Կարեւոր օրակարգ :

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Պուլվար Օտոյի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ, այս շաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, 18 Bld. Denis - Papin, La Cabucel.e :

Գեղարուեստական բաժին, մեներգ, արտասանութիւններ: Պիտի բեմադրուի, ԿԵՑՑԷ ՄԵՐ ԼԵԶՈՒՆ, մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի անդամուհիներուն: Հայկական գեղեցիկ պարեր, Կ. Խաչի սանուհիներուն կողմէ: Պիտի նուագէ Սէն Լուի Նոր Սերունդի նուագախումբը ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս: Ձրի պիւֆէ, խմորեղէնները Խաչուհիներու կողմէն պատրաստուած է :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Վիէնի Մայրաս խումբը «Նոր Սերունդի Օր»ը կը տօնէ, այս կիրակի ժամը 3ին Համօ Օհանջանեան սրահին մէջ: Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ բանախօսութիւն: Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ : Մուտքը ազատ է:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

Կազմակերպուած Ֆր. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2էն մինչեւ կէս գիշեր, Ցորեներուսրահը 5 rue Bonnefoi: Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգեր եւ արտասանութիւններ, հայ ընտանեկան տաք մթնոլորտ, եւրոպական եւ հայկական պարեր : Ձրի եւ առատ կերուխում :

ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ աշխատելու համար գործաւոր կամ գործաւորուհի կ'ուզուի: Արհեստը գիտցող կամ նոր սորվիլ ուզողներ ալ կ'ընդունուին : Դիմել Պ. ԳՈՐԳԻԿԵԱՆի, 31 Route de Choisy, métro Porte de Choisy :

ՀԱՑ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ֆրանսահայ Աւետ. եկեղեցիներու նախագահը Վեր. Փրոֆ. ԽԱՑԻԿԵԱՆ կը խօսի ամէն կիրակի ժամը 10.45ին 58 rue Madameի ժողովարանը : Այս կիրակիի նիւթը՝ «ՔՐԻՍՏՈՍ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԻՇԽԱՆԸ » :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԸ շնորհակալութեամբ ստացած է ողբացեալ Տիկին Զորտյեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի Տէր եւ Տիկին Գարէգ Փամպուքճեան 3000 ֆրանք, Գարոն Ա. Աճէմեան 500, Պ. Գիրագեան 500, Պ. Կէվրէկ (Աթօկատս) 500 ֆրանք :

Տէր եւ Տիկին ԱՐՄԵՆԱԿ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ 1000 ֆրանք կը նուիրեն Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին, ողբացեալ Պ.ԱՐՄԵՆԱԿ ՔԻՊՐԻԹԵԱՆի մահուան առթիւ: Ստանալ «Յառաջ»էն :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տիկին Կիւլինիա Ճամճեան, Տիկին Նէվրիկ Մանուկեան, Տէր եւ Տիկ. Սերոբէ Գախթիարեան, Պ. Գեորգս Ֆրէնկեան, Տէր եւ Տիկին Ա. Տէյիրմէնճեան շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որ անձամբ, նամակով եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին Պ. ԽՈՐԷՆ ՖՐԷՆԿԵԱՆի մահուան առթիւ :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6 ամս. 650, Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 20 MARS 1948 Շաբաթ 20 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année № 5296–Նոր շրջանի թիւ 905 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 5 Ֆր.

ԴԻՒԱՀԱՐ ԵՒՐՈՊԱՆ

Մոսկուայի «Իզվեստիա»ի, Հովհէն մելիքեան սերնդի, Արտաքին ատեններու, ...

Ստորերկրեայ դաւերու մասնագէտները կը շարունակեն սարսել, ճնշել, տորել հիւանդ–կախ Եւրոպան, հետզհետէ յառաջ խաղալով դէպի Ատլանտեան.

Մոսկուայի «շրջանաւարտները», ուղեկից–ներն ու հաւատացեալները» երբեք այսքան աշ–խուժացած չէին, յանուն համաշխարհային յեղա–փոխութեան :

Ամբողջ պետութիւններ փլան, երկիրներ կարմրեցան իրենց ճամբուն վրայ, երկրորդ Աշ–խարհամարտէն անմիջապէս վերջը։ Մանաւանդ սա երեք տարիներու ընթացքին։ Բոլորն ալ մի–եւնոյն դիւանագիտական, ըսէ՝ դիւային խաղե–րով, — ապահովութիւն, ժողովրդապետութիւն :

Շարեցէք անունները, — Ռումանիա, Պուլ–կարիա, Եուկոսլաւիա, Ալպանիա, Հունգարիա, Լեհաստան, Չեխոսլովաքիա : Եւ ահաւասիկ մագ–նիսը կ'երկարի դէպի հիւսիս. Ֆինլանտայէն մին–չեւ սկանտինաւեան երկիրները, եւ դէպի հարաւ, Յունաստան եւ աւելի անդին։ Փաշարողական ցանց մը Հիւսիսային ծովէն մինչեւ Միջերկրա–կան, անցնելով Գերմանիայէն որ երկու գլխաւոր մասերու բաժնուած է եւ Աւստրիայէն, որ կը դողայ իր շուքէն :

«Կարգը եկած է Իտալիոյ եւ Ֆրանսայի», կը փսփսան չարագուշակ մարգարէներ : «Եւրոպան կը կործանի», կ'ախտան ուրիշներ :

Եւ գոյնզգոյն վրկիչներ լեզու կը թափեն, աղատարար գօտին գտնելու համար : Ծառեր, ճառեր, ծրագիրներ եւ հրաշագործ դեղ–ներ : Մինչեւ անգամ սպառնալիքներ, փոխադար–ձաբար :

Դեռ երէկ էր որ Լոնտոնի դեղին մամուլին ամէնէն լեզուանի արտայայտիչը, «Տէյլի Մէյլ», կ'աղաղակէր առանց վերապահութեան, Չեխո–սլովաքիոյ դէպքերուն առթիւ.

— «Ժողովրդապետութիւնները մէկ միջոց ունին դիմադրելու համար Արեւելքի մօտալ սպառնալիքը, — արդիական զէնքեր, մանաւանդ հիւլէական ռումբեր կուտակել այնպիսի քանա–կութեամբ, որ ոչ մէկ երկիր համարձակի չափ–ուիլ իրենց հետ»։ (27 Փետրուար).

Շատ աւելի երկար է ժխտներու լեզուն, ինչ–պէս Թաթը : Եւ մթնոլորտը կը թանձրանայ, կը թունաւորուի մէկ շաբաթէն միւսը : Երբեմն մէկ օրէն միւսը :

Երբեք այսքան մոլեգնութեան հասած չէր փոխադարձ ատելութիւնը Արեւելքի եւ Արեւ–մուտքի, Խ. Միութեան եւ Անգլեւսաքսոններու միջեւ :

Բաւական չհամարելով դաւադրական եւ հե–տախուզական գործունէութիւնը, անհամբեր Թաց զինարշաւը, երկու կողմերը իրարու հետ կը մըր–ցին, հրապարակային վարկաբեկումներով։ Եր–կու կողմերն ալ գաղտնի փաստաթուղթեր կը հրատարակեն, մեղադրելով դիմացինը իբրեւ գործակից եւ մեղսակից Հիթլերի :

Եթէ այս բոլորը թատերախաղի մը վերած–ուէին, անշուշտ ամէնէն առաջ խնդացողները պի–տի ըլլային սպրտեալները :

Դժբախտաբար կացութիւնը այնքան եղերա–կան է որ, զուարճանալու տրամադրութիւնը ինք–նին կը ցնդի :

Չեխոսլովաքիոյ արտաքին գործերու Նախա–րարին անձնասպանութիւնը — կամ սպանութիւ–նը — պարզապէս մէկ միջանկեալ արարն է աշ–խարհաղորդ ողբերգութեան : Գործողութիւն մը, որ կը տեւնուի :

Ո՞վ պիտի կրնար պատկերացնել անտեսանե–լին, — բուն ողբերգութիւնը որ կը կատարուի մութին մէջ :

Արդէն իսկ ահաւոր ջղաձգութեան մը մատ–ուած են ամբողջ ժողովուրդներ, Արեւելեան եւ Արեւմտեան Եւրոպայի ոտքին վրայ : Միլիոններ յուսահատութեան դատապարտուած, կը սպասեն լաւա–գոյն օրերու :

Լաւատեսներ կ'ըսեն թէ նոր աշխարհի մը եր–կունքն է որ կը պատրաստուի, միանգամ ընդ միշտ ապահովելու համար խաղաղութիւնը :

Երանի անոնց որ կը հաւատան հրաշքներու :

Օրուան այս ժամուն, մեր աղջեւ կը ցցուի ա–հռելի իրականութիւն մը, — երկու հակամարտ աշխարհահայեացքներ կը սպառնան փոթորիկ մը եւս պայթեցնել միամիտ ժողովուրդներու գըլ–խուն : Երկու տարբեր վարդապետութիւններ, ո–րոնց ամէն բանէ առաջ հիմնուած են անտեսական եւ քաղաքական շահերու վրայ :

Արդարեւ, ծերունի Եւրոպան կը տատանի երկու վիթխարի աշխարհակալութեանց ալիքնե–րուն վրայ :

Ինչ որ Մարշըլի ծրագիր կը կոչեն, ռազմա–խաղ մըն է խաղաղութեամբ անցնելու վտանգա–ւոր հրուանդանը : Եթէ ձախողի, անխուսափելի պիտի դառնայ նուաճելութիւնը, իր աշխարհա–սասան հետեւանքներով :

Ամէն պարագայի մէջ, անագորոյն դեւ մը կը հալածէ ամբողջ Եւրոպան :

Հալէպ Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԳԻՐ ՈՒ ԳԻՐՔ

Ամէն օր խմբագրատուն կը հասնի կապոց կապոց գիրք, աշխարհի բոլոր անկիւններէն :

Թերթը, ամսագիրը, հաշիւի մէջ չեն մտներ : Շատ անգամ զարմանքով կը հարցնենք իրարու, «Աս ո՞ւր կ'ելլէ» կամ «ո՞ւրկէ կը գտնեն այսքան թուղթ» : Ու կը շարունակենք իրարու քով, մղելով քեզ խորհրդածութեանց, որոնք շատ անգամ մոռցնել կուտան օրուան տագնապալի եւ հրա–տապ խնդիրները :

Եթէ հրատարակչականներու պակասը մեր մէջ հոգիդ կը խոցէ, անհատական նախաձեռնու–թիւնները կը մխիթարեն քեզ : Եթէ ներկայացած գործը բան չաւելցներ մեր գրական անդաստանին վրայ, գոնէ զայն հրատարակողին կրած բազմապիսի զրկանքը եւ զայն մէջտեղ բերելու ճիգն ու զոհո–ղութիւնը կը փոխարինեն դառնութիւնները :

Եթէ ուզէինք հետեւիլ նոյնիսկ անցողակի կերպով, ամէն մէկուն պայմաններուն, ի՜նչ խանդաղատանքով պիտի լեցուէր մեր սիրտը :

Սա մէկը համեստ ուսուցիչ մըն է որ ապա–հովաբար դիզուած ամսականներու բեռ մը ունի շալակը. պարտք ըրած է տպարանին, հաշուելով — «200 հատ ծախեմ, ծախքս կ'ելլէ» : Անդին ու–րիշ մը, երիտասարդ մըն է, բանաստեղծական սպրումներով, ինչպէս բոլոր երիտասարդները, շնորհք ունի դանոնք թուղթին յանձնելու, իր վաստակին մեծ մասը յատկացուցած է զայն լոյս աշխարհ բերելու զրկելով ինքզինքը տարրական պահանջներէ :

Կայ տակաւին տարագրութեան ճամբաներ–րուն մէջ տուայտող, վաղուան անստուգութեան առջեւ սահմռկած գրողը, որ գիրքը գիրքին վրայ կը դնէ, երբ ուրիշներ մտահոգ են իրենց բաշ–խուած հացին ու պանիրին չափովը :

«Այսպէս է մեր ժողովուրդը» պիտի ըսէի, եթէ գէշ հօտ մը չհնչէր ականջիս : Հապա կարդա–ցող հասարակութի՞նը :

Ո՞ւր է մեր ընթերցասէր բազմութիւնը որ գը–րամ կուտայ գիրին ու գիրքին, առանց հեղինա–կին «շնորհ» ըրած ըլլալու մեծամտութեան :

Հազիւ թէ հատընտիր գրող – բրոցներ ու–նինք, մնացեալը կը գնէ ու կը կարդայ պատկե–րազարդ ոչնչութիւններ աշխարհի բոլոր լեզու–ներով :

ՍՕՍԻ

ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ, յառաջիկայ ամիս կատար–ուելիք երեսփոխանական ընտրութեանց կանոնա–ւորութիւնը ապահովելու համար, կառավարու–թիւնը 20.000 նախկին զինուորներ հաւաքած է, ոստիկանութեան օգնելու ստորիկաններուն : Միւս կողմէ, կանոնաւոր զինուորներ պիտի ղրկուին չորս «կարմիր» քաղաքներուն — Միլան, Թիւրէն, Պո–լոնեա եւ Ֆլորանս — մօտերը գտնուող զաղթա–կայաններուն շուրջը :

ՄԱՐԱՋԱԽՏ ՄԱՆՆԷՐՀԱՅՄ, Ֆինլանտայի նախորդ նախագահը, որ Սթոքհոլմ հասաւ չորեք–շաբթի օր, կը հերքէ այն լուրը՝ որուն համեմատ ինքզինքը կամաւորապէս աքսորած է իր հայ–րենիքէն : Շուէտ եկած է դարմանուելու համար :

ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ Ուքրանիոյ պատ–ուիրակներուն ընդդիմութեան հակառակ, Ապա–հովութեան Խորհուրդը 2ի դէմ 9ով ձայնով որո–շեց օրակարգ անցընել Չիլիի պահանջը Չեխ խըն–դիրը քննելու մասին :

ՄԱԿի ընդհ. քարտուղար Թրիկվ Լի, յայտա–րարած է թէ կանոնագիրը չարգիլեր որ Փափա–նէք, չեխ նախկին պատուիրակը հրաւիրուի ժո–ղովի իբրեւ ոսկական անձ տեղեկութիւններ տալու համար Չեխոսլովաքիոյ կացութեան վրայ :

Թռումըէն ճամբուն եւս

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՍՔԱՆՏԻՆԱՒԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ԻՆՔՆԱՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսայէն ետք, Անգլիա ալ հերքեց այն զրոյցը՝ որուն համաձայն զօր. Մոնկոմէրի պիտի նշանակուած է արեւմտեան Եւրոպայի երկիրնե–րու միացեալ սպայակոյտին : Բայց, կը հաղորդէ Ֆրանս – Փրէս գործակալութիւնը, այսպիսի կար–գադրութեան մը գաղափարը նպաստաւոր ընդու–նելութիւն գտած է Մեծն Բրիտանիոյ զինուորա–կան շրջանակներուն մէջ, ուր դիտել կը տրուի թէ՝ այս խնդիրը այն ատեն միայն կրնայ հրապա–րակ դրուիլ, երբ Պրիւքսէլի մէջ հինգ պետու–թեանց կողմէ հիմնուած դաշնակցութիւնը աւելի զարգանայ իր կազմակերպութեան մէջ :

Գալով սքանտինաւեան երկիրներուն, դիտել կը տրուի թէ՝ Անգլիոյ, Նորվեկիոյ եւ Տանըմարքա–յի միջեւ գոյութիւն ունի արդէն համաձայնու–թիւն մը, որ կարելիութիւն կուտայ այս երեք պետութեանց սպաներուն փոխադարձաբար ծանօ–թանալ իւրաքանչիւրին զինուորական մեթոտնե–րուն : Շուէտի հետ այսպիսի համաձայնութիւն մը կնքուած չէ, որովհետեւ այս երկիրը Նորվե–կիոյ եւ Տանըմարքայի նման, դաշնակից ազգերու մաս չի կազմեր :

★ Տանըմարքայի, Շուէտի եւ Նորվեկիոյ վարչապետները կիսապաշտօն հաւաքոյթ մը ու–նեցան երէկ, խորհրդակցելու համար միջազգա–յին կացութեան մասին : Համաձայն եղան յայտա–րարելու համար թէ՝ պատրաստ են ամէն կարելի միջոցներով պաշտպանել իրենց երկիրներուն ա–զատութիւնը որեւէ կողմէ գալիք յարձակման մը դէմ :

★ Ուաշինկթընի դիւանագիտական շրջանակ–ներուն մէջ կ'ըսեն թէ Թրումընի ճառը ամենամեծ չափին է այն բոլոր բաներուն զոյս Ամերիկայի նախագահ մը կրնար յայտարարել կամ պահանջել ներկայ պարագաներուն տակ : Լաւագոյն ապա–յարութիւնը որ կրնար ուղղուիլ Խորհրդ. Միու–թեան զինուորական պատրաստութեանց ուղղուած է : Ըստ ամէն այսպիսի, Մոսկուայի ամերիկեան դիւանագէտները թելադրած են եղեր Միաց. Նա–հանգներու արտաքին նախարարին որ պարտաւո–րիչ զինուորական ծառայութեան օրէնքին շուտա–փոյթ քուէարկութիւնը Քոնկրէսին կողմէ միակ լեզուն է որ հասկնալի է սովետ մայրաքաղաքին մէջ...

★ Ամերիկեան երեսփ. ժողովի պատերազ–մական յանձնաժողովին նախագահը լրագրողնե–րուն յայտարարած է թէ՝ Միաց. Նահանգները վեց ամսուան ժամանակամիջոցի մը մէջ ի վիճա–կի են դրօշակի տակ կանչել 800.000էն մինչեւ մէկ միլիոն զինուոր :

Ամերիկայի զինուորական շրջանակներուն կարծիքով, բանակին ուժը աւելցնելու մասին Թրումընի ըրած առաջարկը Քոնկրէսին մէջ «բաղդատաբար համեստ» է : Իրաւ ալ, ծնթա–դրելով նոյնիսկ որ այսպիսի օրէնք մը շատ շու–տով քուէարկուի, զինուորները չեն կրնար պատ–րաստ ըլլալ ներկայ տարւոյ վերջին եռամսեայէն առաջ :

Ֆրանս. երեսփ. ժողովին մէջ

ՈՒԹԸ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՔՆՆԻՉՆԵՐ ՊԻՏԻ ԱՆՈՒԱՆՈՒԻՆ

Կառավարութիւնը երէկ Խորհրդարանին պարզեց կարգ մը ծրագիրներ : Ներքին գործոց նախարարութեան մէջ պիտի հաստատուին ութը ընդհանուր քննիչներ, որոնց պիտի յանձնուին մասնաւոր առաքելութիւններ : Համայնավար ե–րեսփոխանները ամբաստանեցին Ներքին նախա–րարը որ այս կերպով կ'ուզէ նահանգային նախ–կին կուսակալները վերահաստատել իրենց պաշ–տօնին մէջ : Ժիւլ Մոք ազդու կերպով միջամտեց հերքելու համար համայնավարներու այս ենթա–դրութիւնը. կառավարութեան նպատակն է պար–զապէս — ըսաւ — զանազան նահանգապետներու գործունէութեանց մէջ համադրութիւն մը ստեղ–ծել. վերջերս Ֆրանսայի մէջ եւ, շատ աւելի մօտ ատեններ, օտար երկիրներու մէջ պատահած դէպ–քերը անհրաժեշտ կը դարձնեն այսպիսի կարգա–դրութիւն մը, Ներքին նախարարի մը պարտքն է հանրապետական կարգը պահպանել, աւելցուց Մոք :

ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԻ ՏՈՒՐՔԸ

Երեսփոխանի մը առաջարկին վրայ, որոշուե–ցաւ որ ձայնասփիւռի գործիք ունեցողները այ–սուհետեւ տարեկան 750 ֆրանք վճարեն :

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՆՉԵՒ 30 ԱՊՐԻԼ

Ելմտական նախարարը հաղորդեց ժողովին թէ՝ 1947 տարուան տուրքերու յայտարարութիւն–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՅՈՒՆԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ ՆԵՐԳԱՂԹԷՆ ՎԵՐՋ

1.— ՆՈՐ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

ԱԹԷՆՔ, 14 Փետրուար.— Կատարուած ներգաղթը եթէ ըրգունինք իբրեւ հայրենադարձ եւ հայահաւաքում, առանց այլեւայլի կրնանք ըսել, թէ Յունահայոց ներգաղթը եղաւ հայափրկում մը. ահա թէ ինչու մեր օրկանները իրենց նիւթական, բարոյական բոլոր միջոցներով քաջալերեցին զայն, խարազանելով հանդերձ այդ առթիւ գործուած ապօրինութիւններն ու եղած աղտոտ շահագործումները: Որովհետեւ, ինչպէս ամէնուրեք, հոս եւս ամէն աշխատանք տարուեցաւ, ներգաղթին քաղաքական ցոյցի հանգամանք տալու, ժողովրդական անկեղծ հայրենաբաղձութիւնը ներկայացնելու սովետասիրութիւն: Նոյնիսկ ներգաղթի նաւին ժամանումն ու մեկնումը այնպէս մը կազմակերպուած էր, որ հանդիպի Շաբաթ, Կիրակի եւ Երկուշաբթի օրերուն, որպէսզի քարափ հաւաքուած Հայերու հետ համայնավար հակումներով Յոյներու կարեւոր թիւ մըն ալ. Սովետներու հանդէպ համակրական հսկայ ցոյցի երեւոյթը պարզէին:

Ինչպէս ըսինք սակայն, մասնաւորաբար Յունաստանի գաւառային երկրորդական կեդրոններուն եւ գիւղերուն մէջ ինկած մեր բեկորները, որոնք արդէն մասամբ կորսնցուցած էին իրենց հայկական դիմագիծը, հայութեան ծոցը վերադարձան հայրենադարձով: Իսկ Յունաստանի գլխաւոր կեդրոններուն մէջ Հելլէններուն հետ հասակ նետած, հայկական հաւաքական կեանքէ կտրուած եւ ապազգայնական գաղափարներով տարուած կարեւոր թիւով մեր հայրենակիցներուն համար ներգաղթը եղաւ փրկութեան լաստ մը: Որովհետեւ այս վերջիններու բնակութեան երկարաձգումը այս երկրին ներս՝ անպայման պիտի վտանգէր նաեւ գոյութիւնը մնացող խաղաղ հայութեան, մինչդեռ անոնց հայրենիք մեկնումը կը նշանակէր անոնց դէպի ազգային աւազան վերադարձը:

Այսօր հայկական հաւաքական կեանքէ, վարժարանէ, եկեղեցիէ զրկուած շրջաններու մէջ գտնուած հայութիւնը մեծ մասամբ արդէն մեկնած է հայրենիք: Այս շրջանները ամբողջութեամբ մաքրուած պիտի ըլլային, եթէ ներգաղթի կազմակերպիչները տարուած չըլլային քաղաքական վտանգաւոր մտահոգութիւններով:

Թեսալիոյ, Եպիրոսի, Մակեդոնիոյ գիւղերը եւ մասամբ Պելոպոնէսը պարպուած կարելի է նկատել հայութենէ: Թեսալիոյ կեդրոններէն Լարիսայի մէջ 8 ընտանիք, մօտաւորապէս 35 անձ, եւ Վոլոյի մէջ 3 ընտանիք, 12 անձ կը մնան: Մակեդոնիոյ մայրաքաղաք Սելանիկի մէջ ունինք 1500—1600 հայրենակիցներ եւ Գավալայի մէջ 180 անձ: Սէրէզ, Տրամա քաղաքներուն մէջ հազիւ 5 ընտանիք մնացած են, 18 հոգի: Մակեդոնիոյ բոլոր գիւղերը դատարկուած են հայութենէ:

Ինչ կը վերաբերի Թրակիոյ, անոր երեք կեդրոններուն, Քսանթիի, Գոմոթինիի եւ Ալեքսանդրուպոլսոյ մէջ (Տէտէ Աղաճ) կը շարունակեն ըլլալ 600է աւելի հայրենակիցներ, որոնցմէ 125ը Քսանթիի մէջ, մեծ մասամբ 1922ի Հելլէնական պարտութենէն վերջ հաստատուած, իսկ մնացեալը հաւասար թիւով կը պատկանի Գոմոթինիի, Ալեքսանդրուպոլսի, որոնց հայութիւնը Թրքական տիրապետութեան օրերէն կուգայ, մեծ մասամբ Տարօնցիներէ բաղկացած: Գոմոթինին տէր է ազգային կալուածներու,— եկեղեցի, վարժարան, ուրիշ շէնքեր: Ալեքսանդրուպոլսոյն ալ ունի եկեղեցւոյ եւ վարժարանի շէնք, կիսափուլ վիճակի մէջ, ուր կը բնակին ըմբոստ շրջանի աղէտեալ Հելլէններ. Ներգաղթէն վերջ, քահանան մեկնած ըլլալով, եկեղեցի եւ վարժարան փակ կը մնան երկու քաղաքներուն մէջ ալ: Թրակիոյ մէջ կան նաեւ Ֆէրէ, Տիտիմոթիխոն եւ Օրէսթիատա գիւղաքաղաքները, ուր կը բնակին 10ի մօտ հայ ընտանիքներ, մեծ մասով առեւտրականներ, եւ հայ բժիշկ մը, Տոքթ. Ռուբէն Օհանեան, Փրուսայի Եմիճէ գիւղէն:

Պելոպոնէսի հայկական երկու մեծագոյն կեդրոնները, Փաթրաս եւ Քալամաթա, ուր 120ական ընտանիքներ կը բնակէին, գրեթէ պարպուած են: Փաթրասի մէջ միայն մնացին 22 ընտանիք, խանութպան, արհեստաւոր եւ ձեռնարկու, բոլորն ալ բարեկեցիկ: 100ի մօտ մեր այս հայրենակիցներուն մէջ ազգային զգացումը խիստ զօրաւոր է, կ'ապրին հայկական բարքերով:

Քալամաթայի մէջ հազիւ երկու ընտանիք, անոր մօտ Քիփարիսիայի մէջ 3 ընտանիք մնացած են: Բիրկոսի մէջ 2 ընտանիք, Նաւփլիա՝ 3, Սպարթի՝ 2 եւ Էյիոն 5 ընտանիքներ: Ընդամէնը 70 հոգի, բոլորն ալ արհեստաւոր կամ փոքր առեւտրականներ են: Իսկ Կորնթոսի մէջ մնացած 7 ընտանիքներով, 30 անձ, կ'ամբողջանայ Պելոպոնէսի հայութեան վիճակագրութիւնն ալ:

Աթէնք — Պիրէոս շրջանէն դուրս կան նաեւ կղզիները: Յոնիական կղզիներէն Քորֆու (Քերքիրա) ունի տակաւին 9 հայ ընտանիքներ (40ի մօտ անձ), առեւտրականներ, արհեստաւորներ: Եգէական կղզիներէն Միտիլէնի մէջ մնացին 17 ընտանիք, 80 անձ, եւ Կրետէի Ռէթիմնօ քաղաքին մէջ 24 ընտանիք, 100ի մօտ անձ, իսկ Իրաքլիոն՝ 30 ընտանիք, 130 անձ: Իրաքլիոն ունի ազգային հարուստ կալուածներ, եկեղեցի, վարժարան եւ 14 տուն: 3 ընտանիք Սամոս, 2 ընտանիք Սիրա եւ 2 ընտանիք ալ Հռոդոս կղզիներուն մէջ կ'ապրին: Անհաւանական չէ որ ուրիշ մեկուսի վայրերու մէջ եւս գտնուին անհատ Հայեր, որոնց մասին տեղեակ չըլլանք:

(Մնացեալը յաջորդով)

ԹՂԹԱԿԻՑ

Լենինն ու Ստալինը ինչպէս ազատեցին Հայաստանը

(Բ. եւ վերջին մաս)

Անդրկովկասեան երեք նորակազմ պետութիւնները ներքին խռովութիւններով եւ իրարամերժ քաղաքականութիւնով զբաղուած ժամանակ՝ կարելիութիւն չունեցան ազգային Թուրքիայի եւ Խորհրդային Ռուսաստանի իրար հետ ունեցած վերջին համաձայնութեան մասին ճշգրիտ տեղեկութիւն ունենալու:

Համաձայն վերոյիշեալ ռուսեւթրքական համաձայնութեան խորհրդային ռուսական կառավարութիւնը վստահ էր, որ Ադրբէյջանի բանակները պիտի յանձնուէին առանց դիմադրելու, բայց հայ եւ վրացի բանակների մասին այդ կարծիքը չունէր, դրա համար էլ համայնավարները սկսել էին հայ բանակի մէջ եւ առհասարակ հայ բանուորութեան եւ գիւղացիութեան մէջ ընդդէմ երկրի իշխանութեան լաւ կազմակերպուած աշխատանք կատարել: Հայկական բանակը պէտք է թուլացնէին նաեւ Մուսթաֆա Քէմալի արշաւանքը դէպի Հայաստան դիւրացնելու, ապա Հայաստանի բարեկամութեան անունով Հայաստանի տիրելու համար:

1920 թիւ Օգոստոսի 22ին Սեւրի դաշնագրութիւնն էր ստորագրւում Փարիզում եւ ճիշդ այդ օրերին էլ Խորհրդային Ռուսաստանը վերոյիշեալ համաձայնութիւնը կայացնում էր Ազգայնական Թուրքիայի հետ:

Ռուս միապետականների Ռուսաստանում պարտուելուց յետոյ Կովկասում գտնուող դաշնակից ուժերը դատարկեցին Կովկասը: Հայաստանը պարտաւորուած եղաւ Խորհրդային Ռուսաստանի բարեկամութիւնը փնտռել թէ Թրքական արշաւանքը դադարեցնել տալու եւ թէ Վրաստանի եւ Ադրբէյջանի հետ սահմանային թիւրիմացութիւնների առաջն առնելու համար:

Հայ կառավարութեան կողմից մի պատուիրակութիւն ուղարկուեց Մոսկուա: Խորհրդային կառավարութեան կողմից Չիչերինը եւ նրա օգնական հայազգի Ղարախանը սիրալիր վերաբերմունք ցոյց տուին հայ պատգամաւորներին, նոյնիսկ Լենինը բարեացակամ արտայայտուեց Հայաստանի անկախութեան մի [illegible]: Խոստումներ էլ եղան, որ հայկական բոլոր հողերի միացման դէմ չեն լինելու եւ գուցէ աջակցեն: Բայց բանակցութիւնները յետաձգւում էին, մինչեւ Դաղստանը գրաւուեց Կարմիր Բանակի կողմից, որից յետոյ առաջարկուեց հայ պատգամաւորներին հեռանալ Մոսկուայից:

1920 Մայիսին Ալեքսանդրապոլի պահակազօրքի մի մասը Մուսայէլեան անունով մի սպայի հրամանատարութեամբ ապստամբուեց, խորհրդային կարգեր պահանջեց Հայաստանում եւ փորձեց Երեւան գնալ մայրաքաղաքը գրաւելու եւ կառավարութիւնը տապալելու համար: Մուսայէլեանի այդ դաւաճան արարքը խորհրդային կառավարութեան եւ նրա բազմաթիւ հայ գործակալների կողմից քաջալերուած եւ նիւթապէս աջակցութեան էր արժանացած: Բարեբախտաբար Երեւանի կառավարութիւնը կարողացաւ մեծ զոհողութիւններով համայնավարների ստեղծած Ալեքսանդրապոլի ապստամբութիւնը ճնշել:

Քէմալական բանակի դէմ կռուող եւ Կարսը պաշտպանող հայկական գնդերի մէջ Մոսկուայի դրամական աջակցութեամբ եւ հայ համայնավարների միջոցով կատարուած աշխատանքի շնորհիւ բազմաթիւ դասալիքներ յայտնուեցին, որոնք իրենց կռուի դաշտից փախչելու կամ Թուրք բանակին անձնատուր լինելու համոզմունքը բացատրում էին նրանով, որ «Թուրք քաջարի զինուորները Հայաստան են գալիս դաշնակ ատելի կառավարութիւնը ոչնչացնելու եւ հայ գիւղացու եւ բանուորի ազատագրութիւնը ապահովելու համար»:

Մոսկուայից Հայաստան վերադարձող հայ պատգամաւորներից Արամայիս Երզնկեանին Խորհրդային կառավարութեան կողմից երեք միլիոն ռուբլի վճարուեց Հայաստանում համայնավարական կարգեր հաստատելուն նպաստելու համար: (Արամայիս Երզնկեանը որպէս Սոխալիստ-դէմոկրատ գնաց Մոսկուա, որտեղից վերադարձաւ համայնավար մկրտուած եւ Հայաստանի խորհրդային Ա. կառավարութեան անդամակցեց):

1920 թուի Մայիս 1ին Բագուն գրաւուեց Կարմիր Բանակի կողմից առանց դիմադրութեան հանդիպելու Ադրբէյջանի բանակի կողմից: Ստալինը Բագու եկաւ համայնավարական կարգերը հաստատելու եւ Կարմիր Բանակի կատարած աշխատանքը տեսնելու: Բագուի ազգային կառավարութեան անդամների մի մասը փախել էին Վրաստան, մի մասն էլ գերի ընկել: Գերիների մէջ էր նաեւ Մօհամմէտ Էմին Ռէսուլզադէն, Ադրբէյջանի հայատեաց քաղաքականութեան հոգին, Ստալինի նախկին սօսիալիստ ընկերներից մէկը որ ապա Ադրբէյջանի ազգայնական կուսակցութեան հիմնադիր ղեկավարն էր դարձել: Ստալինը իր նախկին ընկեր Մօհամմէտ Էմին Ռէսուլզադէին բանտից ազատեց եւ իր անձնական վագոնում փոխադրեց Մոսկուա այն առարկութեամբ, որ իբր թէ նա, Մօհամմէտ Էմին Ռէսուլզադէն իր հիմնած եւ ղեկավարած կուսակցութեան (Մուսաւաթ) պատմութիւնը պիտի գրի: Մօհամմէտ Էմին Ռէսուլզադէն, համայնավար կուսակցութեան այդ հակառակորդը, կարելիութիւն ունեցաւ Մոսկուայից փախչելու: Ի՞նչ հրաշքով:

Բագուին տիրելուց եւ խորհրդային կարգերը այնտեղ հաստատելուց յետոյ Կարմիր բանակը նախ՝ դէպի Իրան եւ Ադրբէյջանի հարաւային սահմաններին մօտեցաւ եւ Իրանի մի մասը եւ հետզհետէ ամբողջ Ադրբէյջանը գրաւեց, ապա մօտեցաւ մի կողմից Վրաստանին, միւս կողմից Հայաստանին:

Ղարաբաղը գրաւուեց Կարմիր Բանակի կողմից, որ կանգ առաւ Զանգեզուրի գաւառի սահմանում, իսկ մի ուրիշ կարմիր միութիւն մօտեցաւ Հայաստանին Ղազախի կողմից եւ. Բագուի խորհրդային կառավարութիւնը Հայաստանի կառավարութեան մի վերջնագրով յայտնեց, որ որովհետեւ Զանգեզուրի գաւառը Ադրբէյջանին է պատկանում եւ Հայաստանը գրաւել է ժողովրդի կամքի հակառակ, հետեւաբար պէտք է անմիջապէս այդ գաւառը Ադրբէյջանին վերադարձնի, հակառակ պարագային Ադրբէյջանի Կարմիր Բանակը զէնքի ուժով կը գրաւի: (Ադրբէյջանը իրապէս բանակից զրկուել էր Կարմիր Բանակի Բագու մտնելու օրը եւ խորհրդային Ադրբէյջանը սպառնում էր Զանգեզուրը գրաւել ռուս Կարմիր Բանակի կողմից):

Ի հարկէ Հայաստանի ազգային կառավարութեան համաձայնութիւնը անհրաժեշտ չհամարեց կարմիր բանակի հրամանատարութեան իր գնդերը զէնքի ուժով մտցնելու Զանգեզուր, նոյնիսկ Նախիջեւան եւ այդ երկու կէտերը գրաւելու ի նպաստ Ադրբէյջանի:

Քանի Վրաստանը դիմադրում էր հիւսիսից եւ արեւելքից իր վրայ յարձակուող ռուսական բանակներին, Հայաստանի կառավարութիւնը ոչ յուսահատ կերպով դեռ բանակցում էր Կովկաս եկած Մոսկուայի մասնաւոր ներկայացուցիչների հետ եւ սպասում էր, որ այդ կարմիր ներկայացուցիչները հայերին պիտի աջակցէին Թուրքիայի դէմ, բայց երբ Վրաստանի բանակները պարտուեցին եւ ազգային կառավարութիւնը փախաւ արտասահման եւ երկրի կառավարութիւնը անցաւ համայնավարների ձեռքը, Հայաստանի ազգային կառավարութեան ոչինչ չէր մնում, եթէ ոչ հրաժարուել իշխանութիւնից եւ երկրի կառավարութիւնը յանձնել համայնավարներին կամովին, առանց կռուի, ապահովելով միայն պատասխանատու հայ ազգային գործիչների եւ Հայաստանի բանակի մեծ ու փոքր սպայութեան կեանքը:

Համայնավար հայ կառավարութիւնը սակայն իր խոստումը չկատարեց եւ իշխանութիւնը ձեռք բերելուն պէս սկսաւ անխնայ հալածել թէ հայ սպաներին եւ թէ ազգային գործիչներին:

1920 Նոյեմբերի 29ին Հայաստան կորցրեց իր ազգային անկախութիւնը, զրկուեց իր հողերի գրեթէ կէսից եւ խորհրդային անուանով դարձաւ ռուսական մի նահանգ:

Ահա այսպէս «ազատագրեցին» Լենինն ու Ստալինը եւ ընկերութիւնը մեր հայրենիքը: Լենինն ու ընկերները Հայաստանի տիրելուց, Տաճկահայաստանի ամբողջ եւ նախկին Ռուսաստանի մի աչքի ընկնող մասը Մուսթաֆա Քէմալին յանձնելուց յետոյ յայտարարեցին, որ «Տաճկահայկական հարցը երկու շաբթում վճռեցին, մի հարց որը Եւրոպական կապիտալիստ պետութիւնները եւ ռուսական կայսերական կառավարութիւնը ամբողջ կէս դարում չէին կարողացել լուծել: Մենք վճռեցինք Տաճկահայաստանի անմարդաբնակ հողերը յանձնելով Թուրքիային»:

Գ. ԵՂԻԿԵԱՆ

Ուսանողական հանդէսը

Նուպարեան Ուսանողական տան սաներէն, ի պատիւ իրենց Միութեան բացման հանդէսին միացուցած էին Ուսանողական Միութեան վաթսունամեակի տօնակատարութիւնը, կիրակի օր Սորպոնի Ռիշըլիէօ ամփիթատրոնին մէջ:

Հանդէսը երեք շաբաթով յետաձգուած էր Յ. Օշականի յանկարծական մահուան պատճառով: Սրահին կիսով լեցուած ըլլալը, ուրկէ կը բացակայէին աչքի զարնելու չափ պատուական տարրեր, թեամբ մը մանաւորաբար Բարեգործականի պատուաւոր անդամներն ու անդամները, կարելի էր վերագրել ուրեմն թուականի փոփոխութեան, կատարեալ բարեմտութեամբ մը …:

Բարեխնամ Արտաւազդ Արք., Գ. Զօպանեան, Զաքարեան, Նարդունի ինչպէս եւ մասնակցող արուեստագէտները չփոթութեան չէին մատնուած այս յետաձգումէն եւ իրենց ներկայութեամբ եւ մասնակցութեամբ հանդէսին կարեւորութիւնը չեշտեցին ու մեր երիտասարդութեան յուսալքութեան իրենց առաջին քայլերէն իսկ:

Գեղեցիկ յայտագիր մը ունէին որ առաջին ունկնդրով իսկ հաճելի գեղարուեստական բաժին մը կը խոստանար: Բացումը կատարեց կաթողիկոսական պատուիրակը, օրուան պատշաճ բանախօսութիւնով մը, ուր չեշտեց մանաւանդ ուսանողութեան դերը մեր մշակոյթի զարգացման տեսակէտէն, իր ունեցած ծանօթութիւնները Սուրիա–Լիբանանէն եկող ուսանողներու հետ, եւ իրենց մէջ սպասուած աշխատանքը մեր հայրենի կեանքին մէջ:

Միութեան ատենապետ Տոքթ. Հ. Աբրահամեան (Թէհրանէն), իր ամփոփ տեղեկագրին ընթերցումէն առաջ, հրաւիրեց ներկաները յոտնկայս ու լուռ յարգանքի արտայայտութեան մը, Ազգ. բարերար Նուպարեան գերդաստանի յիշատակին, որոնց կըպարտին այսօր երիտասարդուսանողները թէ Մարի–Նուպար Տունը եւ թէ Նուպարեան փոնտը բարձրագոյն ուսման համար:

Գորգեց իրենց յառաջդիմութիւնները եւ մասնաւորաբար այն պայքարները, ուր ի սկզբանէ հայ մշակոյթին հանդէպ, եւ պատականութեան դիտակցութիւնը աշխատելու անոր պահպանման ու բարձրացման համար:

Գ. Գայլեգին Ցովհաննէսեան քանիցս իր թառով ու իր ծանօթ արուեստով հայկական աղաւանիներ տուաւ մեզի Գ. Ժիրայր Փալամուտեանի արտասանութեանն առաջ:

Մեր նկարիչ ընկերակամը Մ. Զարիֆեանի «ԽՆԹ ազատ» անգամ մը եւս տարաւ հասցուց իր խոր փիլիսոփայութեան եւ բանաստեղծական անուշ յուզումներուն: Գ. Ա. Զաքարեան վաթսունամեակի տօնակատարութեան առթիւ ներկայացուց առաջին հայ ուսանողը Գարոյր Հայկազն որ չորրորդ դարուն իսկ Անտիոքի, Աթէնքի, Հռոմի եւ ապա Փարիզի մէջ եկած էր ոչ միայն իր միտքով ու հոգիովը հաղորդուելու քաղաքակրթութեան սկիհէն, այլ ցոլացնելու Հայուն լոյսը օտարին աչքին:

Հանդէսին առաջին մասը Օր. Հայկանուշ Թուլոսեանց երգով փակեց. առաջ, Գ. Զօպանեան եւս իր ճառով անդրադարձաւ Գարոյր Հայկազի բացառիկ դէմքին. ճանաչման, ինչպէս եւ իր օրերու ուսանողական շրջանին առանձին կալեւորութեան, մասնաւորաբար Հայկական Դպրոցին տեսակէտով:

Օր. Թորոսեանի «Մի լար կաքաւ» (Ա. Մելիքեանի) եւ «Մայր Ծայրին» (Յ. Սոնեփանեանի), հասարակութիւնը բացառիկ հաճոյքով մըն էր ունկնդրեց, կրկնել տալով զայն, ինչպէս միշտ, եւ որ երգեր եկան խանդավառել բոլորը:

Բ. մասը բացաւ Գ. Բ. Ալաալեան, կրթական ուսանող ինքն ալ, որ օրուան պատշաճ խօսքերով հրաւիրեց ուսանողներու իրենց պայքարը հանդերձ ու եւ թալ զայն ի սպաս դնելու հայրենիքի վերելքին:

Գ. Նշանեանի քանի մը գեղեցիկ երգերէն վերջ՝ Շաւարշ Նարդունի համով – հոտով անեկթոտներով կէտկիտուած գեղեցիկ զրոյց մը կարդաց, զոր ամբողջութեամբ պիտի տանք յաջորդ թիւով:

Կարգը Տիկին Ա. Սարգիսեանինն էր: Նարդունիի «Երազիս մէջ տեսայ Հայաստանը» արձակ բանաստեղծութիւն մը, տիկնոջ արտասանութեամբ կրկնակի արժէքաւորուած, եւ Սիլվա Կապուտիկեանի մէկ գողտրիկ բանաստեղծութիւնը իրական վայելք մը եղաւ: Իսկ Գ. Արթօ Գենոն լրացուց իր դաշնակով այս խնամուած գեղարուեստական բաժինը, Օր. Ռեժին Յովհաննէսեանի վերապահելով հովկական պարերու բաժինը զոր մեր թարմատի արուեստագիտուհին այնքան շնորհով եւ ճկունութեամբ հրամցուց մեզի:

Ուսանողական Միութեան քարտուղարը Գ. Արծիւ Ուլուպէյեան կարդաց փակման խօսքը շնորհակալութիւն յայտնելով ներկաներուն եւ մասնակցող արուեստագէտներուն: Ներողութիւն խնդրեց ակամայ թերացումներուն համար, մասնաւորաբար սրահին պարապ տեղերը դէչ նօթ մը կ'ատեց, վերագրելով տգեղ երեւոյթի մը, որ է Փարիզի Ուսանող երիտասարդութեան անտարբերութիւնը իրենց ձեռնարկին հանդէպ: «Մեր Միութիւնը ամբողջ հայ ուսանողութիւնը պէտք է համախմբէ իր շուրջ եւ ոչ թէ միայն Մարի–Նուպար Տան տղաքը»:

Այս ձեւով է որ կարելի պիտի ըլլայ աւելի բեղմնաւոր եւ լայն գործունէութիւն մը ունենալ եւ արժանի ըլլալ մեր վրայ դրուած յոյսերուն: Մենք կ'ակնկալենք դարձեալ փարիզահայ գաղութին լայն օժանդակութիւնը, բոլոր խաւերէն եկած, որովհետեւ մեր գործունէութիւնը, անկախ բոլոր հոսանքներէն, կը հետապնդէ մէկ իտէալ, ծառայել հայ մշակոյթին»:

ՇՐՋ. ԹՂԹԱԿԻՑ

ՏԻՑԱՂ

Վերջերս Հօլիուտի մէկ ընդունելութեան ընթացքին, դերասանի մը կինը կը մօտենայ տան տիրուհիին եւ կ'ըսէ.

— Ո՞ւր է այն գեղեցիկ օրիորդը որ քիչ առաջ cocktail կը հրամցնէր:

— Ձեզ գիտեր կը պատասխանէ, ինչո՞ւ, ծարա՞ւ էք:

Ոչ, ամուսինս կը փնտռեմ կը պատասխանէ կինը:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԿԵԱՆՔԸ [illegible] ՄԷՋ

Վիէն, 15 Մարտ.— Այս շաբաթ [illegible] քին առթիւ ու եզակի երկու անգամ [illegible] Հրանտ Սամուէլը, որ նոր վերադարձած է Միջին Արեւելքի մէջ կատարած իր երկար ճամբորդութենէ: Մեր յարգելի հիւրը, իր [illegible] եւ յուսադրիչ տեղեկութիւններով [illegible] թարեց եւ խրախուսեց Վիէնի հայ գաղութը.

Առաջին անգամ, [illegible] Համօ Օհանջանեան ակումբին մէջ, ընկեր Հրանտ Սամուէլ դասախօսական ձեւի տակ պատմեց ներկաներուն [illegible] Եգիպտոսի, Կիպրոսի, [illegible] գաղութներու կեանքը [illegible] շակութային եւ թէ ազգային [illegible]. Ունկնդիր հասարակութիւնը կազմուած [illegible] սով գաղութիս երկսեռ երիտասարդութենէն, [illegible] Սերունդականներ, Կապոյտ Խաչի Սանուհիներ եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզիկներէն բարի նախանձով լսեցին թէ ինչ նուաճումներ կատարեր է այդ վերոյիշեալ շրջաններու հայ երիտասարդութիւնը, եւ թէ ինչպէս մշակութային ձեռնարկները աւելի հաստատուն, աւելի բարգաւաճ, հայեցի եւ անարատ դրոշմ կը կրեն այդ գաղութներուն մէջ:

Իսկ այս կիրակի 14 Մարտին, կէսօրէն վերջ տեղի ունեցաւ հրապարակային մեծ բանախօսութիւնը կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. տեղական կոմիտէի կողմէ, միշտ միեւնոյն ակումբին մէջ: Կ'արժէ յիշել, որ հակառակ փորձիչ գարնանային գեղեցիկ օդին, փոխանակ ուրիշ տեղ երթալու, շատեր, ի մասնաւորի Կիլիկեցիներ, փութացած էին ներկայ գտնուելու այս բանախօսութեան որուն նիւթն էր ներկայ օրերու հրատապ հարցերու քննութիւնը, անցեալի պատմական տուեալներով ճոխացուած:

Բանախօսութենէն առաջ տեղի ունեցան մէկ-երկու արտասանութիւններ եւ երգեր: Օր. Անժէլ Ուզունեան եւ ընկեր Յակոբ Մախոսեան արտասանեցին հայրենաշունչ կտորներ, իսկ Օր. Մ. Նէյօվկեան եւ Տիկին Լուսվարդ Զիլինկիրեան յաջող կերպով երգեցին խլելով խանդավառ ծափեր:

★ Մարզական.— Կիրակի 14 Մարտ, Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը իր սեփական մարզադաշտին վրայ մրցելով F.C.Solaizeի դէմ, դիւրին յաղթանակ մը տարաւ նշանակելով 7—0:

Այս տարուան եղանակին վերջաւորութիւնը մօտալուտ է, եւ արդար հպարտութեամբ կարելի է ըսել որ մեր մարզիկները արդէն վստահութեամբ կը յառաջանան դէպի ծրրորդ դասակարգը (3ème série):— Կը լսեմ, նաեւ, որ Հ. Մ. Ը. Մ.ի առաջին եւ կրտսերներու խումբերը, Զատկի առթիւ 28 Մարտին, Տէսինի մէջ պիտի կատարեն բարեկամական մրցումներ, Լիոն-Տէսինի քոյր մասնաճիւղի համապատասխան խումբերուն հետ— Թղթակից 1948

X

ՍԷՆԹ ԱՆ Մարսէյլի ամէնէն փոքրիկ արուարձաններէն մէկն է: Դաշնակցութեան պարտէզին Նոր Սերնդականները վարդի կոկոններու պէս գարնան անուշ օրերու հետ կը բողբոջին իրենց բուրմունքը սփռելով չուրջը եւ դայլայլը հոգիներէն ներս: Հոս է որ Գ. Համբարձում Համբարձումեան կազմած է երգիչ խումբ մը Նոր Սերնդականներէ, որոնք պիտի մասնակցին Թումանեանի 25ամեակի առթիւ, Արա Պարթեւեանի Անուշի ներկայացման:

Մայր երկրին մէջ եթէ պետութիւնն է հայկական մշակոյթը պահպանողը, գաղթաշխարհի մէջ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնն է որ 25 տարիներէ ի վեր ոչ միայն չի ձգեր որ մարի մեր մշակոյթի բոցը այլեւ անվերջ կ'արծարծէ զայն:

Ատանադական

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՍՔԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Ընկերային գոյավիճակ մը ուր բախտաւորը մէկ օրուան մէջ կը շահի աւելի քան պատուաւոր մարդը մէկ տարուան մէջ:

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ.— Ուիք - էնտ մը անցընելու լաւագոյն ձեւը:

ԱՄՈՒՐԻ ԿԻՆ ՄԸ.— Մէկը որ չափազանցած է «ոչ»երուն թիւը:

ՀԱՐՈՒՍՏ.— Մէկը որ, առանց ամչնալու, ապրանքի մը աւելի աժաննոցը կը փնտռէ:

ՀԱՅ ՅԱՌԱՋԴԻՄԱԿԱՆ.— Հերոս մը որ առտուն համաձայնավար է, կէսօրին հնչակեան, կէս գիշերին ռամկավար:

ԼԱՒԱՏԵՍ.— Ութսունոց պառաւ մը որ սիրոյ մասին բանաստեղծութիւն կը գրէ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԿԻՒԼԼԻՈՆ

ԿԱՐԱՊԵՏ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻՆ

Ընկերս օձիկը ձեռք կուտայ, անկարելի է ազատուիլ անոնց ձեռքէն:

Կը համոզեմ զինքը, որ անպայման քանի մը բերան կանչէ:

— Պէտք է, մանաւորապէս, Կիւլիզարին գոհ ձգել: Թերեւս Կիւլլիին յանցանքը մոռնայ, վրան գոցէ ու գեղը բան մը չխօսի, կը բացատրեմ ընկերոջս:

Ու ընկերս չի մերժեր իր քեռին:

Կը քերէ կոկորդն ու կը բանայ ձայնը՝ ձեռքը ականջին,

Ջեփիւռը չի փչեր, որ խապրիկ մ'առնեմ,
Արդեօք վիճակն ի՞նչ եղաւ, Գօչկիրին,
… Կոտրեցա՞ն թեւերն ու լարերը, Գօչկիրին:

Ասիկա շատ տխուր խաղ մըն էր, նոր հիւսուած Գօչկիր գիւղի աշիրէթին (Սեբաստիոյ նահանգին մէջ) վրայ, որոնք ապստամբած էին Թուրք Միլլի շարժման դէմ ու եղերն պարտուած …:

Կիւլլի եւ Կիւլիզար խենթեցան ընկերոջս ձայնը իմանալու: Այժմ ան էր ի պատուի ու Կիւլլի զիս մոռցած էր կարծէք: Հիմակ ալ ես կը նախանձէի ընկերոջս, քանի որ, երկու եղնիկներն ալ անդադար անոր շուրջը կըպտըտէին, ու քիչ կը մնար ճիտը պլլուէին:

Ընկերս բացուեցաւ, ու այդ գիշեր շատ խաղեր կանչեց Նորշէնցի աղջիկներուն, որոնց ուրախութիւնը խորունկ էր ու անսահման:

Կիւլլիին աղօնը զուտ ցորեն է: Կ'առաջարկէ, որ ակութին կրակը շատ դնենք, կողերը տաքցնենք որ խմոր չաղէ ու մեզի բաղարջ եփէ:

Ուրախութեամբ կը կատարենք Կիւլլիին փափաքը քանի մը վայրկեանի մէջ:

Հիմակ ակութին բոցերը կը բարձրանան, կը տարածուի լոյսը ամէն դի ու աւելի հմայիչ կը դարձնէ ջաղացքին ներսը, մինչեւ հեռու, մութ, խոնաւ ու կաթկըթոտ անկիւնները:

Կիւլլի գործի կ'անցնի: Իր ծնեփեկ մատներովը խմորը կը թրէ, ջաղացքին փայտէ փոքր տաշտիկին մէջ: Կիւլիզար գնդիկները կը շինէ այժմ եւ, Կիւլլին՝ կը բանայ ջաղջպանին սալքարէ սեղանին վրայ: Յետոյ, հատիկ հատիկ ակութին տաքուկ կողերը կը փակցնէ, մատները ջուրը թաթխելով ու բաղարջները ակօս ակօս նախշելով:

Ու բաղարջները կը կարմրին, ակութին թէժ կրակին ու Կիւլլիի այտերուն պէս:

Ջաղացպան Հասան տային վերադարձած է: Երկար ծխարանը շրթունքներէն վար առած ու ձեռքը բռնած, երկրորդն ալ չալվարին գօտիէն վար խոթած, ուշի ուշով Կիւլլիին աշխատանքը կը դիտէ, ձիւնապատ թուշաք՝ յօնքերուն ու ցախաւել պեխերուն մէջէն:

Ն. ՇԻՆԱԿԱՆ

նները հարկատուներու կողմէ պիտի կրնան այս տարի մինչեւ 30 Ապրիլ կատարել՝ փոխանակ 31 Մարտի :

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՎԱՐՁԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ժողովը քուէարկեց նաեւ երկու օրինագիծ, մէկը՝ առեւտրական գործածութեան համար վարձուած շէնքերու եւ գրասենեակներու մասին: Այս տեսակ վարձակալութիւններու պայմանաժամներ պիտի երկարաձգուին մինչեւ 1949 մէկ Յունուար: Միւսով, դիւրութիւններ պիտի տրուին վերանորոգմանը համար վարձակալութեան այն պայմանագրութիւններուն՝ որոնց պայմանաժամը աւարտած է:

ՍՈՎԵՏ ՀԳԱՏԱԿՆԵՐ ԱՐՏԱՔՍՈՒԱԾ ՖՐԱՆՍԱՅԷՆ

Ֆրանսայի Ներքին նախարարութեան մէկ զեկոյցին համաձայն, հաստատուած է որ 15 Դեկտ. 1947ի լուծման հակառակ, «Սովետ Քաղաքացիներու Միութիւն»ը կը շարունակէ իր գործունէութիւնը գաղտնօրէն, եւ իր անօրէն ժողովը պարբերաբար ժողովներ կ'ունենայ, ամէն անգամ տարբեր տարբեր վայրերու մէջ: Ոստիկանութիւնը վերջին գաղտնի հաւաքոյթին ներկայ եղող անդամները հարցաքննած էր Ազգ. Ապահովութեան պաշտօնատան մէջ, եւ, հաստատելով իրողութիւնը, որոշած է զանոնք իսկոյն արտաքսել Ֆրանսայէ: Արդէն, ամէնքն ալ փափաք յայտնած են Խորհրդ. Ռուսիա վերադառնալու,՝ կ'աւելցնէ զեկոյցը:

Խնդրոյ առարկայ անձերը 11 հոգի են, որոնց մէջ է Փրոֆ. Օտինէցը, խափանուած «Փաթրիոտ Սովիէթիք» թերթին խմբագրապետը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍ. Խորհրդարանի համայնավար խմբակցութիւնները զեկոյց մը հրատարակեցին որով բուռն կերպով կը բողոքեն Յունաստանի արտաքին նախարար Զալտարիսի Փարիզ գալուն, ինչպէս նաեւ կարգ մը յունահպատակ անձերու Ֆրանսայէն արտաքսուելուն դէմ :

ՄԻԱՑ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արդարութեան նախարարը կը յիշեցնէ Իտալացիներուն որ, եթէ համայնավար կուսակցութեան յաղթեն, պիտի չկրնան Ամերիկա մտնել իբրեւ գաղթական: Այսպիսի օրէնք մը գոյութիւն ունի արդէն 1918էն ի վեր, օրէնք՝ որ կ'արգիլէ Ամերիկա մուտքը այն անձերուն, որոնց քաղաքական կարծիքն ու ձգտումն է «ամերիկեան կառավարութիւնը բռնի ուժով տապալելու» :

ԾԱՆՐ ՄԻՋԱԴԷՊ մը ծագեցաւ երէկ խորհրդարանի ազգ. պաշտպանութեան յանձնաժողովին մէջ: Երեսփոխան Մոնթէլ կրկնեց համայնավար երեսփոխան Փիէռ Վիլոնի դէմ իր ամբաստանութիւնները, մատնանշելով զայն իբրեւ գործակալ Կէփէուի, Ֆրանսայի մէջ: Վիլոն փոխադարձեց եւ քիչ մնաց որ միջադէպը կռիւի փոխուէր :

Այս միջադէպին ծագումը սա է — Ժան Վալթէն, իր «Առանց հայրենիքի եւ առանց սահմանի» խորագրով գրքին մէջ, երկարօրէն կը խօսի սովետ գործակալի մը մասին, զոր Կինսպուրկ կ'անուանէ: Արդ՝ Վիլոնի բուն մականունը Կինսպուրկ է :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ հանքագործներու գործադուլը, որուն մասին գրած էինք երէկ, կը ծաւալի հետզհետէ: Հանքային ընկերութիւնները պահանջած են սէնտիքաներու պետ Ճոն Լիուիսէ որ երեք օրուան մէջ վերջ դնէ գործադուլին, հակառակ պարագային, հիմնուելով Թաֆթ — Հէրթլի օրէնքին վրայ, վէճը պիտի ներկայացնէ դաշնակցային դատարանին: Նկատի առնելով միջազգային կացութիւնը կը կարծուի թէ նախագահ Թրումըն կարողի միջամտութիւն մը պիտի ընէ :

«ՓՐԱՎՏԱ» կը յանձնարարէ ամբողջ աշխարհի բոլոր համայնավարներուն որ հրատարակեն եւ լայնօրէն տարածեն սովետ կառավարութեան վերջերս լոյս հանած գրքոյկը, «Պատմութեան խարդախութիւնները» խորագրով :

ՅՈՅՆ հրոսակները ռմբակոծած են Քսանթի եւ Քոմոթինի քաղաքները: Այս պահուս, բուռն կռիւներ կը մղուին Աթէնքէն 18 մղոն հեռու գտնուող լերան մը վրայ :

ԶՈՒԻՑԵՐԻԱԿԱՆ լաւատեղեակ աղբիւրէ մը կը հաղորդեն թէ՝ այս երկրին մէջ արգելքի տակ առնուած ֆրանսական դրամագլուխները ազատ պիտի կացուցուին 20 Մարտէն սկսեալ :

«Տէյլի Ուորքըր» անգլ. համայնավար թերթին տեղակատարութեանց բաժնին պետը, Տուկլաս Հայտ՝որ 20 տարիէ ի վեր այս կուսակցութեան կը պատկանի, հրաժարած է համայնավարութենէ, ազդուած ըլլալով Չեխոսլովաքիոյ մէջ վերջերս պատահած պետական հարուածէն, եւ համոզուած որ համայնավարները «կը քանդեն այն ազատութիւնները՝ զորս պաշտպանել կը յաւակնին» :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ»Ը

«Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ»Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ: Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան :

Գեղարուեստական շքեղ պարահանդէս — ցերեկոյթ, այս կիրակի ցերեկէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Սոսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ, rue Danton, métro Սէն Միշէլ: Կը խօսի ընկեր Խ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ :

Orchestre Bernie Oliver եւ իր խումբը :

Տեղի կ'ունենան հայկ. պարեր եւ հաճելի անակնկալներ :

ԱՆՈՅՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 21 Մարտ, ժամը ճիշդ 8.15ին :
Գազա տ'Իթալիայի սրահին մէջ

Բացառիկ ներկայացում Յ. Թումանեանի մահուան 25ամեակին առթիւ :

Ղեկավարութեամբ Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Կը մասնակցին Օր. ԱՆԺԷԼ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Անուշ), Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԷՀԹԷՐԵԱՆ (Սարօ), Պ. Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ (Մոսի) եւ Օր. ԱՆԻԹԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ եւ Պ. ԳԱՐԱԳԱՇ պար :

ՍԷՆԹ ԱՆԻ ՍԻՓԱՆ երգչախումբը եւ Բատոյի նուագախումբը (60 հոգի) :

Տոմսերու համար կանխաւ դիմել հետեւեալ հասցէներուն — Տիկին Զաթիկեան, Պ. Թէլեան (Պոմոն), Պ. Պ. Մանուկեան (rue Nationale), Զրպաշեան, Թումայեան, Ազգ. Առաջնորդարան, (Տօքթ. Սիվրիհիսարեանի), Պետիկեան եւ Շ. Փիրանեան (7 եւ 25 rue Berlioz) :

ՀԱՆԴԷՍ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՊՈՐՏՕ — Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի Ն. Աղբալեան խումբը իր բացման հանդէսը կուտայ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, երիտասարդ ընկերվարականներու սրահը, Սընօն: Բանախօսութիւն, արտասանութիւն, խմբերգ, մեներգ, նուագ, պար եւն.: Կը բեմադրուի Մոլիէրի «ԵՐԿՈՒ ԽՈՒԼԵՐ»ը, (զաւեշտ մէկ արար) :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ պատուաւոր սպասուհի մը : Դիմել՝ ԱՐՄԷՆ ՍԱՐԱՃԵԱՆԻՆ: 18 rue Mélingne, Paris:

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵ՛Ր... ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք...

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՔԱՂԱՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

29 Մարտ, Զատկին Բ. օրը ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, ՍԱԼ ՄԱԶԸՆՈՅԻ ՄԷՋ:

Ձեր տոմսերը եւ սեղանները ապահովեցէք Պ. Շալճեանէ Rue Valdonne, St. Jerôme, Պ. Պետիկեանէ 7 Rue Berlioz, Պ. Սամուէլեանցէ 15 rue des Ferras, Պ. Քէօսէեանէ 11 Place Jules Guesde, եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին անդամներէն :

Գէորգ եւ Ստեփան Գարանֆիլեան եղբայրները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի Մարտ 21ին յետ պատարագի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ մօր՝ ՏԻԿԻՆ ԱՐԱՔՍԻ ԳԱՐԱՆՖԻԼԵԱՆԻ (Ռոդոսթոցի) մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ իրենց հօր՝ ԿԱՐԱՊԵՏ ԳԱՐԱՆՖԻԼԵԱՆԻ յիշատակին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին: Կը հրաւիրուին անոնց յիշատակը յարգողները :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ «ԱՐՄԵՆԻԱ» ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

Կիրակի 18 Ապրիլ ժամը 16ին, Rue d'Algerի թատրոնին մէջ Մարսէյլ: Ամբողջովին նոր յայտագրով, հայերէն, ֆրանսերէն, իտալերէն, ռուսերէն ընտիր խմբերգներով:

Տոմսերը փնտռել երգչախումբի անդամներուն մօտ :

ՏՈՒՓՕՎ ՊԱՄԻԱ

Թրքական ձեւով պատրաստուած բնական վիճակի մէջ :

Ամբողջ տուփը 198 ֆրանք :
կէս տուփը 100 ֆրանք :
Սնտուկներու մէջ զետեղուած :

50 ֆրանք յաւելումով մը, Մարսէյլի կայարանը յանձնելի :

Առաքում contre remboursement ով:
Գրել Société COMAC, 15 rue St. Ferreol, Marseille

Տասը տուփ գնողին 10 առ հարիւր զեղչ :

Կարելի է ստանալ 2 տուփ որպէս նմոյշ 370 ֆրանքի, կանխայի առաքումով: Chèque - Postal No. 1249-53, Marseille :

Օր. ԱՂԱՒՆԻ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
Պ. ՆՇԱՆ ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ

8 Փետրուար — Նշանուած — Պոմոն

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ԻՍԻԻ Զաւարեան կոմիտէին ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Խրիմեան ակումբին մէջ: Ներկայ կ'ըլլան Կ. Կ.ի ներկայացուցիչները :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9.30ին, 78bis, rue des Couronnes: Իջնել métro Couronnes :

Հ.Յ.Դ. Շավիլի Արդութեան խումբի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Sociétés Savantes, Salle C.: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Պարահանդէսի հաշուետուութիւն :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Անտոք Ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, ընկերվարականներուն սրահը, 14 rue Brossard: Կարեւոր օրակարգ :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Վիէնի Մուրատ խումբը «Նոր Սերունդի Օր»ը կը տօնէ, այս կիրակի ժամը 3ին Համօ Օհանջանեան սրահին մէջ: Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ բանախօսութիւն: Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ : Մուտքը ազատ է:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

Կազմակերպուած Ֆր. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2էն մինչեւ կէս գիշեր, Յոյներու սրահը 5 rue Bonnefoi: Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգեր եւ արտասանութիւններ, հայ ընտանեկան տաք մթնոլորտ, եւրոպական եւ հայկական պարեր : Ճոխ եւ առատ կերուխում :

ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ աշխատելու համար գործաւոր կամ գործաւորուհի կ'ուզուի: Արհեստը գիտցող կամ նոր սորվիլ ուզողներ ալ կ'ընդունուին : Դիմել Պ. ԳՈՐԳԻԿԵԱՆԻ, 31 Route de Choisy, métro Porte de Choisy :

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ֆրանսահայ Աւետ. եկեղեցիներու նախագահը Վեր. Փրոֆ. ԽԱՑԻԿԵԱՆ կը խօսի ամէն կիրակի ժամը 10.45ին 58 rue Madameի ժողովարանը : Այս կիրակիի նիւթը՝ «ՔՐԻՍՏՈՍ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԻՇԽԱՆԸ» :

ԾԱԽՈՒ ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹ

Արտասահման մեկնումի պատճառով ստիպողաբար ծախու է ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹ ՄԸ միակը Herblayի մէջ:

Երկու սենեակ, խոհանոց մը միասին տրամադրելի են, շատ նպաստաւոր գինով: Դիմել՝
Պարոն կամ Տիկին ԲԱԼՈՒԵԱՆԻ
8 Place de la Mairie, Herblay (S. et O.)
Շոգեկառքը առնել Gare St. Lazareէն ժամը 2ին :

ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅԻ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ

Կը շինեմ կարի մեքենայի առանձին գործիքները: Կը նորոգեմ մեքենան ամբողջութեամբ :
Մասնագէտ եմ նաեւ կոճակի գործիքներու :
Դիմել՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ԹՈՒՀՏԱՐԵԱՆԻ
76 rue d'Orgemont, Epinay s/Seine:
Հեռաձայն Epinay 215: Փարիզի համար Pro. 42-20

ՄԻԱԿ ՃԱՇԱՐԱՆԸ ԲՈՒԼՈՐԻՆ ՄԱՏՉԵԼԻ

31 Rue d'Alexandrie — Métro St. Denis

Ս Ա Ս Ո Ւ Ն

(CHEZ SASSOUNI)

Ամբողջութեամբ վերանորոգուած, փորձեցէք ամէն անգամ որ ուզէք լաւ ճաշել :

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Ալֆորվիլի մէջ (Place de la Mairie) ծախու է ամէն յարմարութիւններով տուն մը, երկու սենեակ, մեծ խոհանոց, ջուր, ելեկտրականութիւն, կազ, կեդրոնական ջերմութիւն: Դերձակի խանութով եւ աշխատանոցով: Ունի հող եւ կառատուն: Դիմել Պ. Վէնսան Օտապաշեանի, 6 Place de la Mairie, Alfortville (Seine):

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, 6ամս. 650, Ամս. 10 տող. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Dimanche 21 MARS 1948 Կիրակի 21 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5297-Նոր շրջան թիւ 906 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՄՈԽԻՐՆ ԱՆԳԱՄ ՉԻ ՄՆԱՐ

Յաճախ կը խորհրդածենք. - Արտասահմանի մէջ դիզուած անհաշուելի հարստութեանց նկատմամբ եթէ դրամատուն մը դրուէր, պիտի բաւէր երեք նահանգներու տարեկան ելմտացոյցին :

Չափազանցութի՞ւն: Ամէն պարագայի մէջ, ոչ մէկը պիտի համարձակէր ժխտել թէ կրեսուեան գանձեր ունինք ի սփիւռս աշխարհի, շարժուն թէ անշարժ: Անհատական թէ հանրային: Հարստութիւններ որոնք տարիներու ընթացքին կ'աճին, կը բազմապատկուին: Եւ կամ կը հալին, «կ'օտարանան», շռայլ մսխումներով, անզգուշ ամուսնութիւններով, խառն խնամութիւններով, եւայլն :

Դեռ անցեալ տարի, Գալիֆորնիա հաստատուած հայրենակից մը կը հաւաստէր թէ միայն Ֆրէզնոյի մէջ տասնըհինգ հայ միլիոնատէրներ կան: Ուրեմն, առ նուազն կրկնապատիկը ամբողջ նահանգին մէջ...

Այս իրողութեան վրայ, դուք հաշուեցէք թէ ինչ կրնանք ունենալ Հիւսիսային եւ Հարաւային Ամերիկայի մէջ: Յետոյ ակնարկ մը նետեցէք դէպի արեւմտեան Եւրոպա, Ֆրանսա եւ այլուր:

Եթէ միայն սա վերջին քսանամեակի ընթացքին ծաղկած կամ փճացած հարստութեանց պատմութիւնները լսէիք, արեւելեան հէքեաթի մը տպաւորութիւնը կրած պիտի ըլլայիք: Դեռ չենք յիշեր պատերազմի հարուստներու «փառքեր»ն ու արկածները, որոնք հրաշապատում թերթօն մը կրնային կազմել :

Ինչո՞ւ այս «շահեկան» տեղեկութիւնները, որոնք բուն իրականութեան աղօտ պատկերն անգամ չեն :

Պարզապէս ըսելու համար թէ՝ Հայկական Արտասահմանը ի վիճակի է հրաշքներ գործելու ոչ միայն հայրենիքին, այլեւ իր իսկ բարիքին համար :

Փաստ՝ Ներգաղթի առթիւ կատարուած հանգանակութիւնները, որոնք մինչեւ այսօր ալ կը շարունակուին, երկու միլիոն տոլար եւս ճարելու համար :

Առանց հաշուելու շատ մը մեծ ու փոքր ձեռնարկներ, կը տեսնենք որ տարագիր բազմութիւնները մնայուն դժուարութիւն մը չեն քաշեր, դանձանակները կամ ժապաւէնեալ տոմարները լեցնելու համար :

Խնդիրը այն է որ, յաճախ շատ աւելի կարեւոր գումարներ կը ճարուին կամ կը տրամադրուին երկրորդական, չորրորդական գործերու համար: Իսկ ընդհանրապէս հիմնական ձեռնարկներ կը մատնուին մոռացութեան: Եւ կամ պատահաբար ուշադրութիւն կը գրաւեն, «ազգասիրական» տենդի մը մէջ :

Այս է պատճառը, եթէ բազմաթիւ հաստատութիւններ, մասնաւորապէս ծաղկոցներ ու դպրոցներ, ծանօթ վարժարաններ ու ճեմարաններ հազիւ իրենց իւղովը կը տապկուին, հակառակ լեռնակուտակ հարստութեանց :

Ժամանակին պոլսական ամիրաներ եւ էֆէնտիներ, կամ կովկասեան «աղա»ներ հիւանդանոց, դպրոց եւ եկեղեցի կը կառուցանէին քաղաքացիական գիտակցութեամբ, կամ փառքի համար: Եւ ուրիշներ կը փութային նորերը շինել, կամ աւելի ճոխացնել եղածները :

Այսօր ալ չեն պակսիր այդպիսի տիպարներ, օտարութեան մէջ: Բայց, որքան սակաւաթիւ են: Եւ ինչքան սահմանափակ է իրենց հորիզոնը :

Օրինակ, հազարաւոր մանչեր ու աղջիկներ հայեցի կրթութիւն կը ստանան Միջին Արեւելքի մէջ: Միայն Սուրիա-Լիբանանի գաղութները հաշուէ 15.000 աշակերտ-աշակերտուհիներ, բաց ի այն հազարներէն, որ օտար դպրոցներ կը յաճախեն: Եւ առանց հաշուելու ուրիշ հազարներ որոնք փողոցը մնալու դատապարտուած են, իբրեւ հետեւանք նիւթական անձկութեան :

Արդ, բարեհաճեցէք այցելել այդ կրթարանները, եւ դուք մատի վրայ պիտի համրէք այն հաստատութիւնները որ կրնան բանի մը նմանիլ, իբրեւ դպրոց, վարժարան կամ ճեմարան :

Դժուար պիտի գտնէք շէնք մը, որ իսկապէս համապատասխանէ դպրոցի մը տարրական պահանջներուն :

Այս ողբերգութեան առջեւ, չէ՞ք փորձուիր աղաղակել, ի խորոց սրտի —

Ունեւորներ ի սփիւռս աշխարհի, ձեր այդ հարստութեան մոխիրն անգամ պիտի չմնայ, օր մը: Դպրոցներ, ճեմարաններ շինեցէք այնպէս ինչպէս Գազազ ամիրա մը հիւանդանոց կը շինէր, եւ ամբողջ սերունդներու երախտագիտութիւնը պիտի շահիք, ձգելով յիշատակ մը, յիշատակարան մը անթառամ :

Ահա լայն ասպարէզ ձեզ, այս ափերուն վրայ որոնք շատ ալ հեռու չեն հայրենիքէն :

Հալէպ Շ.

Երեք նոր զոհեր Պաղեստինի մէջ

Հայֆայէն կը գրեն մեզի.— Մարտ 3ին առտուան Հրեայ ահաբեկիչներու կողմէ Սթանթոն փողոցին մէջ զետեղուած խոշոր ռումբ մը պայթելով, քարուքանդ եղաւ ընկեր Խաչիկ Ճէվահիրճեանի աշխատանոցը: Փլատակներուն մէջէն հանուեցան Պ. Պ. Նուպար Մումճեանի, Մանուէլ Մանուկեանի եւ ընկեր Յակոբ Այնթապլեանի դիակները: Ընկեր Խաչիկ, որ այդ պահուն խանութէն դուրս ելած էր, հրաշքով կ'ազատի: Պայթումէն մեռած են 14 հոգի, վիրաւորուած 26 հոգի, երեք Հայերն ալ միասին հաշուելով :

Զոհերէն Նուպար ընտանիքի հայր մըն էր, սիրուած բոլորէն: Ընկեր Յակոբ, հազիւ 24 տարեկան, ամուսնացած էր ութ ամիս առաջ: Իսկ երրորդ զոհը, Մանուէլ, 38 տարեկան էր եւ կը մտածէր լոյս տալ այս դժոխքէն, իր վեց անչափահաս զաւակներուն հետ ...

Թուրքիոյ արտաքին նախարարին յայտարարութիւնները

« Լը Մոնտ »ի խմբագիրներէն մէկը տեսակցութիւն մը ունեցած է, այս օրեր Փարիզ գտնուող Թուրք արտաքին նախարար Նէճմէտտին Սատաքի հետ, որ, ի մէջ այլոց, հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է .—

« Կարելի չէ որ մենք Փորթուկալի եւ Զուիցերիոյ նման դառնանք շարքին մէջ այն պետութեանց՝ որոնք կանխիկ վաճառումներու մէջ առանձնաշնորհեալ դիրք մը միայն պիտի ունենան: Մեզի համար կենսական է ապառիկ ստանալ մեքենաներ մեր ճարտարարուեստին եւ մեր երկրագործութեան համար, մանաւանդ որ, եթէ այսպիսի օժանդակութիւն մը անմիջապէս տրուի Թուրքիոյ, մեր երկիրը պիտի կրնայ քիչ ատենուան մէջ իր կարգին օգնել Եւրոպայի, Մարշըլի ծրագրին պայմանաժամը լրանալէն վերջ ալ :

« ... Թուրքիա եւրոպական այն երկիրներէն է որ ներկայ անապահովութենէն ամէնէն աւելի շատ կը տառապի: Անիկա միակ երկիրն է որ վերջին համաշխարհային պատերազմի սկիզբէն ի վեր իր բանակը դրօշի տակ պահած է. ութը տարիէ ի վեր մէկ միլիոն զինուոր «անշարժութեան» դատապարտուած են. մեր տարեկան ելմտացոյցին 48էն 54 առ հարիւրը յատկացուած է ազգային պաշտպանութեան ծախքերուն: Այս պայմաններուն տակ, ուրախ կ'ըլլանք բնականաբար, եթէ Եւրոպայի մէջ կազմուի այնպիսի հաւաքականութիւն մը՝ որ ազդուապէս աշխատի խաղաղութեան համար » :

Այս յայտարարութիւնները արձանագրելէ ետք, խմբագիրը կ'աւելցնէ. «Վերջին հարցում մըն ալ կը մնար ընելիք Թուրք Նախարարին: Տարի մը առաջ, Թրումըն բարձրագոյն կը հռչակէր թէ Միաց. Նահանգները հաստատապէս որոշած են օգնելու Թուրքիոյ որ դիմադրէ դուրսէն գալիք կամ երկրին ներսը յարուցուելիք որեւէ յարձակումի: Անկէ ի վեր այնպէս կ'երեւայ որ սովետական քարոզչութիւնը մեղմացուցած է իր յարձակումներուն սաստկութիւնը՝ Թուրքիոյ դէմ: Կարգ մը հեռագիրներ հաղորդեցին նոյնիսկ որ Անգարայի նոր սովետ դեսպանը Թուրքիոյ առաջարկած է զինուորական դաշնակցութիւն մը կնքել: Արդեօք Ամերիկայի նախագահին միջամտութի՞ւնն է որ այս փրկարար արդիւնքը տուած է: Ռուսական ճնշումը որ 1945էն ի վեր գործ կը դրուէր նեղուցներու պահապանին (Թուրքիա) յամառութեան դէմ, մեղմացա՞ծ է արդեօք: Պահ մը մտածելէ ետք, Սատաք հետեւեալ պատասխանը տուած է. «Խորհրդ. Ռուսիոյ հետ մեր յարաբերութիւնները միշտ միեւնոյն կէտին վրայ կը գտնուին » :

Միջազգային կացութիւնը

ՄԱՐՇԸԼ ՆՈՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻ ...

Զօր. Մարշըլ Պէրքլէյի մէջ, Գալիֆորնիոյ համալսարանի ութսունամեակին առթիւ, խօսեցաւ նորէն, Ամերիկայի մէջ այլեւս յանկերգ դարձած ամբաստանութեանց վրայ՝ Խորհրդ. Ռուսիոյ դէմ: Առենէ մը ի վեր, լայնօրէն տեղ տուած ըլլալով ամերիկեան տեսակէտին, աւելորդ կը նկատենք կրկնել: Կ'արժէ միայն վեր հանել Իտալիոյ վերաբերեալ մասը: Եթէ Իտալիոյ յառաջիկայ երեսփ. ընտրութեանց մէջ համայնավարները յաղթող հանդիսանան, ըսած է Միաց. Նահանգներու արտաքին նախարարը Ամերիկա պիտի զրկէ այս երկիրը՝ Եւրոպայի տնտեսական օժանդակութիւն տուող ծրագրին առաւելութիւններէն :

Ինչպէս յայտնի է, Իտալիոյ համայնավարներն ալ, ինչպէս ուրիշ երկիրներու մէջ, հակառակ են այս ծրագրին գործադրութեան, եւ բուռն կերպով կը պայքարին անոր դէմ :

Ուոլըս կը քննադատէ ռազմական քաղաքականութիւնը

Ուոլըս, Ամերիկայի նախկին փոխ նախագահը, ձայնասփիւռէն ճառ մը խօսելով յայտարարեց թէ, այն քաղաքականութիւնը՝ որ ամերիկեան զէնքերու միջոցաւ համայնավարութեան առջեւ թումբ բարձրացնելու մէջ կը կայանայ, այնպիսի ծաւալ առած է որ հիմա ամբողջ աշխարհի մէջ գտնուող իւրաքանչիւր անհատի կեանքին կը սպառնայ :

Բնաւ պատճառ չկայ — ըսած է Ուոլըս — որ Միաց. Նահանգները պատերազմ մղեն Ռուսիոյ դէմ: Յամառ մարդիկ, որոնք եսասիրական շահեր կը պաշտպանեն, «համայնավարութիւն» բառը կը շահագործեն, համաշխարհային երրորդ պատերազմ մը գրգռելու հաստատ դիտաւորութեամբ :

« ԱՅԼ ԱՌԱԿ ԼՈՒԱՐՈՒՔ ... »

Իտալիոյ վարչապետ Տէ Կասփէրի, երեսփ. նոր ընտրութեանց առթիւ խօսած իր վերջին ճառին մէջ ըսաւ թէ՝ «Քոմինֆորմի առաջին ժողովի նախօրեակին, «մասնաւոր եւ գաղտնի քոմիթէ մը կազմուած էր, որուն դերը պիտի ըլլար հրահանգներ տալ, համադրելու համար Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ համայնավարներուն գործունէութիւնը: «Այս կուսակցութեան գործողութիւնները — աւելցուցած է Տէ Կասփէրի — կը բխին ուրեմն միջազգային բնոյթ ունեցող հրահանգներէ, եւ ուղղուած են երկրին շահերուն դէմ » :

ԱՄԵՐԻԿԱ ՊԷՏՔ ԵՂԱԾԻՆ ՉԱՓ ԶՕՐԱՒՈՐ ՉԷ

Ծերակոյտի զինուորական յանձնաժողովին մէջ, պատերազմական նախարար Ֆորըսթալ, անդամներէն ոմանց զանազան հարցումներուն պատասխանելով, խոստովանած է որ Միաց. Նահանգները ներկայիս բաւականաչափ զօրաւոր չեն Խորհրդ. Միութեան դէմ կռուելու համար: Ըսած է թէ ռուս բանակը բաղկացած է հարիւր զօրաբաժինէ, առանց հաշուելու «արբանեակ» պետութիւններու զօրաբաժինները, որոնց թիւը 75ի կը հասնի: Յայտարարուած է նաեւ որ, ամերիկեան ուժերու ներկայ վիճակը նկատի առնելով, «Նոր Փըրլ - Հարպըր»ի մը հաւանականութիւնը կարելի չէ մէկ կողմ թողուլ :

Մոսկուայի կարծիքը Պրիւքսէլի ուխտին մասին

Խօսելով Հինգերու կողմէ Պրիւքսէլի մէջ կնքուած ուխտին վրայ, Մոսկուայի ձայնասփիւռը շեշտեց մասնաւորաբար սա պարագան թէ՝ ան կը բռնաբարէ ՄԱԿի սկզբունքները եւ կը քանդէ եւրոպական եւ համաշխարհային խաղաղութեան եւ ապահովութեան հիմերը: Այս ուխտը լեցուն է նաեւ հակասութիւններով. ան ոչ միայն ռամկավարական շրջանակներուն, այլ նաեւ՝ բոլոր խելքը գլուխը մարդոց ընդդիմութեան կը բախի: Եւ իբրեւ եզրակացութիւն, յիշեալ ձայնասփիւռը յայտարարեց ըսելով թէ՝ Պրիւքսէլի ուխտին դէմ ամէնէն բուռն ընդդիմութիւնը կուգայ ժողովրդական շարքերէն, եւ այս ընդդիմութիւնը վճռական դեր պիտի կատարէ :

«Նոր Ժամանակներ» սովետական թերթն ալ կը գրէ թէ արեւմտեան խմբակցութիւնը (Անգլիա, Ֆրանսա եւ Պէնէլիւքս) ամբողջովին մոռացութեան տուած է գերման նոր յարձակման մը սպառնալիքը, եւ ինչ որ աւելի ծանրակշիռ է — կը գրէ այս թերթը — սա է որ արեւմտեան այս խմբակցութեան տնտեսական եւ ռազմավարական դրութեան մէջ պատուաւոր տեղ մը կը տրուի Արեւմտեան Գերմանիոյ :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ ՄԱՍԱՐԻՔԻ տեղ, չեխ արտաքին նախարար անուանուեցաւ իր համայնավար օգնականը Քլէմէնտիս, որ ծագումով սլովաք է:

ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐՆ ՈՒ ՔՆՆԱԴԱՏՆԵՐԸ

ՊՂԱՏՈՆ

Պղատոն՝ հակապատկերն է շատ մը Յոնիական միակողմանի իմաստասէրներու: Իբրեւ ժառանգ, ան իր վրայ կը միաւորէ Յոյն աշխարհի բոլոր ձգտումները: Իրմէ առաջ Յոյն հանճարներու՝ փիլիսոփայութեան եւ գրականութեան համար բերած նպաստը մենք կը գտնենք իր վրայ կեդրոնացած հմայիչ խորութեամբ մը :

Անոր գրական շնորհները, փիլիսոփայի իր անխախտելի համբաւին վրայ, աւելցուցած են շատ բան: Ան նոյնիսկ ճանչցուած է բանաստեղծ ու թատերագիր մը: Գրած է քերթուածներ, բայց գրեթէ ամէնքը ոչնչացուած :

Ինչպէս գիտենք, արտայայտելու իբրեւ միջոց ան կը գործածէր տրամախօսութիւնը: Բայց չունի որեւէ մասնաւոր տրամախօսական գործ, ուր բանաստեղծութիւնը ներկայացուած ըլլայ՝ անդրադարձման գլխաւոր նիւթ :

Սակայն, իր կարգ մը գործերուն մէջ, կը հանդիպինք այդ ուղղութեամբ անոր տեսակէտները շօշափող շատ որոշ խորհրդածութիւններու:

Պղատոնի բանաստեղծական աշխարհին սահմանները Հոմերոսի Իլիականէն եւ Ոդիսականէն անդին չեն անցնիր: Անշուշտ բոլոր բանաստեղծները կը ճանչնար: Ակնարկութիւններ կան Հեսիոդի եւ ուրիշներու վրայ, սակայն իր տեսութիւններու եւ հակադրութիւններու ակը կը գտնուի Հոմերոսի անմահ գործին մէջ, ներշնչուած հոն անցուդարձող իրողութիւններէն եւ պատումներէն :

Ճիշդ կարծիք մը կազմելու համար, բանաստեղծութեան մասին անոր ունեցած ըմբռնումին վրայ, կարեւոր է նկատողութեան առնել, իր La République գործով անմահացուցած Utopiaն, այսինքն, իր երազած Քաղաքը՝ եւ անոր յատուկ, ընկերաբանական, քաղաքական, կազմակերպական ծրագիրները: Առանց՝ գէթ հպանցիկ կերպով, մեր այս մասին ունեցած ծանօթութիւնը թարմացնելու, կրնան մութ երեւալ իր խորհրդածութիւնները :

Այդ անփոխարինելի գործը, եղած է, իր լոյս տեսած օրէն մինչեւ մեր ժամանակները, քաղաքական գիտութեան անսպառելի մէկ հարստութիւնը: Քաղաքական հաղորդութեան իբրեւ ակին, խոր հաւատքով ու ակնածութեամբ, հոն դիմած են շրթները ամէն լուրջ դիւանագէտի, քաղաքագէտի, օրէնսդիրի եւ առհասարակ գիտակից մտաւորականի :

Մեր օրերուն տեսանք ու կը տեսնենք տակաւին որ մինչեւ անգամ համատիրական երկիրներու քաղաքական, կրթական, տնտեսական, կենսաբանական եւ կրօնական առաջադրութիւնները, նոյնիսկ արուեստներն ու գրականութիւնը ղեկավարելու անդամալուծութեան դատապարտելու թիւր փորձերը, Պղատոնի՝ նոյն այդ էջերուն մէջ կը գտնեն, պարարտ հողի մը բերած արդասաւորութիւնը: Կարելի չէ մեղադրել, մտածումի յառաջապահ այդ տիտան միտքը, այս ուղղութեամբ կատարուած զեղծումներու դէմ :

Պղատոն՝ Սոկրատէսի աշակերտը, խոր անձնուիրութիւն ու յարգանք կը տածէր իր դաստիարակին հանդէպ: Իր համոզումն էր որ ժողովրդապետութիւնը զայն մահուան դատապարտեց : La Républiqueի էջերէն յստակ կերպով կ'արտացոլայ, Աթենական ժողովրդապետութեան առաջացած յուսախաբութիւնը, նոյն թափով որքան ան կը տառապէր Սիրակուսեան բռնակալութեամբ: Հետեւաբար, որոշեց վերակազմել ու վերաշինել քաղաքական ամբողջ հիւսուածք մը :

Ահաւասիկ այդ նոր հիւսուածքին, Utopiaին նախագիծերը :

Պղատոն, այդ նոր քաղաքին քաղաքացիները կը բաժնէ երեք դասակարգերու: Պարզ ժողովուրդը, զինուորները ու խնամատարները (les gardiens), վերջիններուն վերապահելով քաղաքական ուժի իրաւունքը:

Ասոնց թիւը՝ պէտք էր որ շատ աւելի նուազ ըլլայ բաղդատմամբ առաջին երկու դասակարգերուն եւ ընտրուէր օրէնսդիրներու կողմէ, այն ապահովութեամբ որ անոնց առաջադրութիւնները անպայման գործադրուէր, ըլլան անոնք կրթական, տնտեսագիտական, կենսաբանական, կրօնական . եւայլն :

Պղատոնին այս ծրագիրը, մասնաւորապէս խնամատարներու համար աշխատուած է: Միւս երկու դասակարգերուն համար նպատակը քիչ մը աղօտ կը մնայ: Այս ծրագրին ամէնէն աչքի զարնող ու յատկանշական գիծն է՝ անուս ու աշխատող դասակարգին ստորադասուիլը՝ բարձր զարգացումով օժտուած իմաստասէրներուն, որոնց ակնապետութեան վրայ Պղատոն իր յոյսը դրած էր, իր իտէալ հանրապետութիւնը հաստատելու :

Այդ իմաստասէրներուն կը մնար, իրենց հայրենիքին շահերուն եւ բարիքին համար, ի սպաս դնել իրենց զարգացումը : Զարգացում մը որ ստացուած ըլլայ միմիայն իմաստասիրական բարձր պատճառաբանութեամբ: Զարգացում մը որ պիտի ընդունէր ու քաջալերէր կալուածներու համայնքային ստացակցութիւնը: Պիտի արդարացնէր ընտանիքի ջնջումը, պիտի ուժ տար տիեզերական եղբայրակցութեան, պետական ղեկավարութեամբ ցեղային զտման, սեռերու հաւասարութեան՝ այն հիման վրայ որ մտային տարբերութիւն չկայ անոնց միջեւ: Պիտի պնդէր կրթութեան պարտաւորիչ հանգամանքին վրայ, նոյնքան պարտաւորիչ՝ քուէարկութեան գիտակցութեան համար ալ :

Սակայն յետոյ, ինչպէս կը տեսնենք իր Les Lois գործին մէջ, ծերութեան օրերուն, ան համոզուեցաւ թէ, իմաստասէրներն ալ մարդ են ու կրնան սխալիլ :

Պղատոն ծնունդ տուաւ այնպիսի մտածումներու որոնք այսօր խորթ կ'երեւան մեզի, ինչպէս կ'երեւէին իր ժամանակակիցներուն: Անոնցմէ գլխաւորն է արուեստներն ու գրականութիւնը սահմանափակելու, այս օրուան պիտակով՝ ղեկավարելու, անոր տարօրինակ ըմբռնումը, — թէպէտեւ իր ունեցած քաղաքական փիլիսոփայութեան շրջանակին մէջ,— որ թէ՛ մեր նիւթին յարակցութիւն ունի, եւ թէ, այդ շրջանակին համաձայն, կը պարզէ անոր ըմբռնումը բանաստեղծութեան վրայ :

Բաղդատմամբ միւս գործերուն, բանաստեղծութեան մասին, շատ աւելի լայն տեղ տուած է ան իր La République, Les Lois եւ Ion(*) անուններով աշխատասիրութիւններու մէջ: Հետեւաբար մեր համառօտ մէջբերումները պիտի կազմենք անոնց էջերէն, լիուլի բաւական՝ առաջադրուած նպատակին համար :

Այս գիրքերէն առաջինը թղթատելով կը հանդիպինք հետեւեալ խորհրդածութիւններու :

Մտահոգ՝ մանուկներու յարմար ուսուցումներու ծրագրով, որպէսզի անոնք կարենան ամբարել ինչ որ իրենց հասուն տարիքին՝ պիտի զգան պէտքը, ան կը դատապարտէ որոշ գրականութիւն մը, այսինքն պատմուածքի հանգամանք ունեցող բանաստեղծութիւնը, անոր չինծու հիւսուածքին համար, նոյնիսկ եթէ լաւագոյն գրողի մը գրիչէն ալ ելած ըլլայ: Լաւագոյն գրող ըսելով ան կը հասկնար Հոմերոսը ու Հեսիոդը: Մատնանշելով աստուածներու ու հերոսներու մասին անոնց արտայայտած ստերը, կը դատապարտէ զանոնք, անոնց հետ նաեւ ուրիշ բանաստեղծները, որովհետեւ սուտ կը խօսէին :

Պղատոն վնասակար կը համարէր մանուկներու համար լսել, աստուածներու իրարու մէջ կատարած կռիւը, հերոսներու՝ անվայել ու դէշ վերաբերումը դէպի իրենց ազգականներն ու դրացիները :

Ան կը պահանջէր որ բանաստեղծութեան մէջ, Աստուած ներկայացուի ինչպէս որ է: Սոկրատէսին բերնին մէջ դնելով սա խօսքերը, կ'ըսէր,— « Ուրեմն չենք կրնար հաւատալ Հոմերոսին կամ ուրիշ բանաստեղծի, որոնք ապուշօրէն Աստուծոյ կը վերագրեն դէշ բաներ, որովհետեւ, քանի որ Աստուած բարի է, չի կրնար ըլլալ նաեւ դէշ: Զգուշանանք այդ բանաստեղծներէն որոնք կ'այլափոխեն իրականութիւնը: Պահանջենք բանաստեղծներէն որ չաղօտեն անոնց մեծութիւնը, ողբերու ու խնդուքներու անհարկի հէքեաթներով: Տե՛ս, Հոմերոս որքան կը նուաստացնէ աստուածները երբ կը գրէ — Աւաղ դժբախտս, որ ծնունդ տուաւ զաւակի մը այս վշտալից աշխարհին համար (Աքիլլէսի՝ չաստուածուհի մօր խօսքերը) :

Պղատոն Հոմերոսի բանաստեղծելու ձեւը կը գտնէ սխալ: Սխալ՝ անոր համար որ, երբեմն ան պատմուածքը կը շարունակէ իր բերնով, երբեմն ալ կը ձգէ որպէսզի պատմուածքին անձերն իսկ շարունակեն անցուդարձը: Ըսել ուզելով որ, բանաստեղծը թէ պատմողի դեր կը կատարէ եւ թէ անձնաւորելու՝ այսինքն նմանցնելու դերը, ինչպէս որ կը կատարուի ողբերգութեան կամ կատակերգութեան մէջ :

ԶԱՐԵՀ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

(*) Ոմանք՝ այս գործին Պղատոնի գրչին պատկանիլը չեն ընդունիր :

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՄԸ

Նարդունի, որուն պիտի պատասխանեմ միայն իր յօդուածաշարքին աւարտումէն վերջ, դուրս գալով պահ մը մտածումներէն, մասամբ կը զարնէ մեր ներքին էութեան լարերուն ու ճիշդ տեղին դրուած այդ զարկերը, ինծի ուղղուած իր այս վերջին գրութեամբ, կ'արթնցնեն ատեն ատեն ինկած արցունքի մը խորհուրդը: Առիթն է որ բացուիմ, ընդլայնեմ այդ յուզումը որ ան կը յիշէ ու կ'անցնի աճապարանքով, անմեկնելի գտնելով զայն :

Ճիշդ է, «գինովցած եւ գողացած ենք թերեւի պէս» լսելով երգը Շահ Մուրատեանին: Անոր ձայնը կուգար դարերու խորքէն ու ան մարմնապէս ալ կը յիշեցնէր ինծի վերստին կեանք առած մեր նախնիքներէն մէկը, այն ձեւով զոր կրնամ երազել հայրենիք չտեսած եւ օտարութեան մէջ մեծցած Հայու մը աչքերով: Եւ անոր ձայնին գեղեցկութենէն աւելի ազգային ոգին էր որ կը կախարդէր զիս: Աւելին, նման յուզում մը առած եմ նոյնիսկ արուեստով տկար պանդուխտի մը երգէն: Երբեմն նաեւ տեսած եմ այդ ոգին լուռ ու անխօս դէմքի մը վրայ: Քակուած է օր մը ամբողջ սիրտս Օր. Ա. Առաքելեանի ձայնը քակող, դարձող սկաւառակին հետ: Անշուշտ իր աշխարհիկ երեւոյթներէն պարպուող ու գերիրական ոլորտներուն մէջ իր պտումին հասնող բանաստեղծութիւնն է մեզ խռովողը, քանի որ մարդը ներհայեցողական էակ մըն է, այն բանաստեղծութիւնը, զոր շատեր կ'ուզեն վերածել վայելքի, ժամանցի, քարոզի կամ դաստիարակութեան ծառայող թշուառութեան մը: Բայց կայ մանաւանդ եւ աւելի խռովիչ կախարդանքով մը՝ ազգային այդ ոգին, որուն հանդիպած եմ քանի մը անգամներ Թափառական կեանքս ի վեր: Վերջին անգամ տեսայ զայն, ամիսներ առաջ Սուրիայէն եկող տղու մը մէջ: Ծառուկեան: Կը տեւէ տակաւին վրդովումս ու յաճախ կը մտածեմ պատանիին, տղուն՝ որուն տուած յուզումը կապ չունի իր տուած բանաստեղծութեան հետ որ անծանօթ էր տակաւին ինծի: Կը տեւէ այդ խորհուրդը, երբ, կարդալէ վերջ անոր հատորը, զայն կը գտնեմ արուեստի ըմբռնումներուս հակադիր եզրին վրայ :

Արուեստէն ուզած եմ միշտ անձնականութիւն եւ ներաշխարհ՝ որոնք կը կազմեն մեր անհատականութիւնը, անհրաժեշտ իրական բանաստեղծութեան, որ, ըստ իս, էապէս բնազանցական է, ըլլալով հանդերձ իմացականութենէն տարբեր բան մը, քանի որ մտածումին կամ սոսկ դատողութեան տեղ, մեր զգայնութիւններն են որ, ներացած՝ մեր իմացականութեամբ, հոգիներէն ու կեանքէն առնուած փորձառութեամբ, կը հասցնեն մեզ այդ գերագոյն թրթռացումին:

Կը տուժեն բոլոր այն էջերը որոնք, բնութեան եւ հաւաքականութեան մնալու պատրուակին տակ, կը մոռնան բանաստեղծութեան բնազանցական եւ անհատական այդ հանգամանքը: Նոյնիսկ անոնք որ կը խանդավառեն ժողովուրդ մը հայրենասիրութեամբ, կը յուզեն, կամ կ'երգեն անոր աշխատանքին փառքն ու ուրախութիւնը: Շուտով կ'անցնի ինչ որ terre à terre է: Մշտնջենականը նորէն առօրեայ իրականութենէն վեր եղածն է, խորհուրդը որմէ կը տառապին սերունդները գերիրական, անբացատրելի արարչութիւնը որուն առջեւ մինակ ենք միշտ ու մոլար:

Բայց խռովքի մը փայլակը կ'անցնի արուեստի այս ըմբռնումին մէջէն՝ երբ կը նայիմ տղուն եւ իր գրքին: Գաղտնութիւն մըն է որ կը յաղթանակէ, մարտիրոսացում մը, սրբացում մը, այն բոլորը՝ որոնց կը դիմէ բացարձակին ետեւէն գացող, տառապող բանաստեղծը: Անմեղութիւն մը նաեւ, որոնցմով երկնային շնորհքին մօտեցած է երբեմն նախնական ու մանկունակ արուեստը, առանց գիտնալու: Ցաւ մը նաեւ :

Կը գրկէի տղան ու կը զգայի խոր յուզում մը: Ազգային ոգին՝ որ կը բխէր անոր ձայնէն, շարժումներէն ու դէմքէն: Կը գրկէի, կը ճանչնայի եղբայր մը, կրտսեր, բայց աւելի ուժեղ բան ես, հակառակ իր յոգնած հոգիին: Աստղի ուժին մըն է իր այդ յոգնութիւնը, մահն ու կեանքն քաղուած, Ներքին պատում մը, ձերբազատում մը բոլոր պատճառներէն, ուրկէ նայուածք մը դէպի կարեւորը, ցեղին փոքրութիւնը, որուն քով՝ արուեստը կը դադրէր մեծութիւն մը ըլլալէ: Կը ճանչնայի անոր այս հայութիւնը իր գիրքէն ու Օշականին վկայութենէն առաջ : Սիրտս կը զգէր իր սրտին ու ծնած բոլոր յաւերժական ոգին էր ցեղին: Առաքելութեան մը համար, հեռաւոր գաւառէն ճամբայ ելած եղբայր մը, հարազատ, այնպէս ինչպէս կարելի չէ բացատրել : Կը ճանչնայի այդ ոգին եւ որ կ'ուրախանամ ընդհանրական ոգի մը մեզի, դարերը իրարու կապող վերին զգայնութիւնով մը, ժամանակին ու տարածութեան անհունին մէջ, աւելի հեռաւոր ու իմաստուն քան մեր առօրեայ բանականութիւնը որ կառչած կը մնայ իր հողերուն, պատրանքներուն, փառքին ու կեանքին անհրաժեշտ նենգութիւններուն:

Դէմս ունէի տխուր, ծանրախոհ երիտասարդ մը, դարերու փորձառութիւն առած հոգիով մը, կուշտ, առանց ցուցականութեան, առանց մտամոլութեան: Միջազգային մշակոյթի բարիքներէն հրաժարած ճգնաւոր մը, ապաշխարող մը, անանձնական գրեթէ, բայց ամբողջ ցեղի մը ինք-

նութիւնը վրան ։

Բարութեան, հաւատքին ու խաղաղութեան տանող առաւելութիւններ, երբ կը խորհիմ թէ իմ ամբողջ բնազանցութիւնս կը դնէր զիս ի վերջոյ մինիս առջեւ, կը վերջանար չարութեան ու մեղքին գիտակցութենէն եկող տառապանքով մը ընդվզումով ու զառնութեամբ նաեւ ։

Այսպէս, պահը կը դառնար գերազոյն հանդիպումը, հոս, այս վերացական ու վսեմ ոլորտներուն մէջ, բարի՝ երկնքէն եկող շնորհի մը չափ, վրդովիչ՝ իր մաքրութեամբ ու եղբայրու- թեամբ, համդիսական՝ այն լոյսով զոր կը փո- խանցեն իրարու երկու բեկորները նոյն ոգիին, խռովիչ դարերու խորքէն եկող մեր տառապանքով ։

Քիչ են նման հանդիպումներ ։ Հայն է որ կը ճանչնայ Հայը ։ Ըսե՞լ թէ նուազ Հայ են անոնք որ մեր դէմը կ'ելլեն ամէն օր ։ Ոչ ։ Բայց անոնք քիչ անգամ կ'առ.ցնեն այս յաւիտենականութեան մէ- ջէն, լոյս մը նետելու եւ լոյս մը առնելու համար ։ Քիչ են նման հանդիպումները ։ Զեն ճանչնար զայն նոյնակերպ տաղանդներն իսկ ։ Արբեցում մը, կախարդական թրթռացում մը որ կուգայ պայծառ ու յստակ դիւրեղէ մը, սերունդներու խառացումէն ։

Այսպէս պահը կը դառնար բանաստեղծու- թիւն մը, զոր ոչ մէկ բանաստեղծութիւն կրնայ սպառել մեզի, լոյսի անսահման տարածութիւն մը, ակր, դորով ու խոնարհութիւն ու հրաշքէ մը եկող երկիւղածութիւն ։ Ի վերջոյ, ազգային այդ ոգին աւելի մեծ էր քան մեր ամէնէն գեղեցիկ քերթուածը, աւելի յաւիտենական, երբ անով, երկու հոգիներ կը դառնան թափանցիկ իրարու, կ'ըմբռնեն իրենց ինքնութիւնը բոլորաւորէն վեր ։

Սիրոյ ոչ մէկ խօսք ։ Բայց մեր աչքերը կը բացատրէին խորհուրդը ։

Ու երբ մինակ էի մեծ ու սեւ եւ օտար պողո- տային վրայ, ճրագներուն ու աստղերուն դէմ, կը զգայի թէ կեանքը ոչինչ էր, կարեւորը այդ յու- զումն էր, այդ հանդիպումը, այդ ոգին որ կ'անցնի սերունդէ սերունդ, սրբութեան մը պէս, դարձնե- լով մեզ յարութիւնը մեր նախնիքներուն ու խոր- հուրդը՝ մեւնէ յարութիւն առնելիք տղոց, մինչեւ իր կատարեալ ու թաքուն իրագործումը՝ դարե- րու ընթացքին ։ Կը զգայի թէ պզտիկ էի այս բո- լորին առջեւ, խմացականութեամբ, անձնականու- թեամբ, կիրքերով ու ցաւերով եւ սակայն մեծ՝ գերերկրային՝ շնորհիւ այս հանդիպումին որ կը խլէր ինէ ուրախութեան, սիրոյ կամ մահուան տուած լացէն աւելի շքեղ յուզում մը, մինչ ձայն մը կ'ըսէր. — Հեռացիր, ամէն գեղեցկութիւն կը մնայ մտերմութեան մէջ ...

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

ԳՈՒՑՄ ԾԻԾԱՂ

«Ի՞ր»... խումբը...

Գոյնով, նկարագրով հայօրդի Հայ է այս «իր» բառը ։

Իրապէս եւ դրապէս անկախ ազգի վայելքառ ։

Հսկայազանգուած Արեւն ու Լուսինը, աստ- ղերն իսկ, կախուած են երկինքին առաստաղէն ։ Հայը միայն անկախ, ինքնիշխան եւ ինքնուրոյն ազգ է ...

Գաղթօդ ժողովուրդ է ծիծեռնակներուն կամ արագիլներուն պէս ։

Երբ ոտքը դնէ նոր օթեւան մը, իր առաջին գործը՝ սրճարանի մը անկիւնը դիրք բռնել՝ քա- նի մը հայրենակիցներու հետ.— «Տօ՛ Էրմոզ, չուտ քանի մը տող գիր հասցուր մեր Զախջախ — ղըրանցիներուն ։ Կանչէ, միութիւն մը կազմենք ։

Առաջին հաւաքոյթ ։ Համդէսի մը կազմակեր- պութիւն ։ Գիւտճէ ։ Մարզական – Ֆութպոլի խումբի խնդիր ։

— Անշուշտ, տղաքը պէտք է առողջ եւ ուժով ըլլան ։ Բայց չեմ կարծեր որ բոլոր միութիւնները զատէն Ֆուտպոլի խումբ ունենալու անխելքու- թիւնը որդեգրեն երկու Հ. Մ. Ը. Մ.ի պէս պատ- ուաբեր կազմակերպութիւն մը ունինք ։

— Բայց «անկախութիւնը» ո՞ւր նետենք ։

— Կը չափազանցէք ։ Ատիկա անկախութիւն չէ, այլ տարալուծում, «բաժանեաց»կ'ըսեն անոր ։

— Փա՛ստ ։ Առէք ուեւէ հայ թերթ եւ աչեցէք թղթակցութիւնները ...

Նախ ժողովի մը նկարը տամ ձեզի ...

Օրակարգ՝ Գայատիպի գիւղի Միութեան հեր- թական ժողովին ։

Ա. Սրահի խնդիր ։ Բ. Տոմսերու տպագրու- թիւն ։ Գ. Ֆութպոլի խումբի կազմութեան նիւ- թին չարունակութիւնը, եւայլն ։

— Ընկեր Երեմիա, կարծեմ աւելորդ է մար- զական խումբի մը կազմութեան, քանի որ ունինք Հ. Մ. Ը. Մ. մը որ կը գործէ բոլոր հայ գա- ղութներու մէջ ։ Մեր տղաքը այդ համազգային Միութեան կ'անդամագրենք ։ Ազգային եւ թէ սկւտճէի տեսակէտով ալ օգտակար է ։

— Ո՛չ, ո՛չ ։ Մեր Գայատիպին պատիւ ունի ։ Մենք անկախ Միութիւն ենք ։

— Այո, պատիւ ունի մեր Միութիւնը ։ Մա- նաւանդ, ատ Հ. Մ. Ը. Մ. ըսիր ի՞նչ է ։ Լսած եմ որ սանկ կուսակցականի պէս բաներ մը կայ եղեր անոր մէջ ։

— Ահագին վէճեր ալ ունին իրենց մէջ ։ Ես հազիւ դուրս եկայ այդ կազմակերպութենէն, հա- կառակ որ խմբապետ ըլլալու արժանի էի ։ Սա- կայն մերիններուն համար կ'ընդունիմ ...

— Կրնան վէճեր գոյութիւն ունենալ ։ Այսօր ամէնքը ունին այդ նորոյթը ։ Վաղը եթէ հայ եկե- ղեցւոյ տէրտէրները ու տիրացուները վէճ ունե- նան իրարու մէջ, ձգենք հեռանա՞նք ։ Հոռո՞մ դառնանք ։ Զատէն ժա՞մ չիննենք ։

— Զըլլար ըսինք ա՛ ։ Մեր Միութիւնը պէտք է ունենայ իր մարզական եւ Ֆիթպոլի խումբը ։ Ասիկա օրէնքն է ։

— Լաւ ըսիր Մրտօ ։ Անցած օր թերթին մէջ կարդացի, երիտասարդ տղոց միութիւնն ալ իր Ֆիթպոլի խումբը ունի եղեր ։ Զատէն վարիչ մըն ալ դրած են այդ գործին համար, կարծեմ ընկ. Արադա՞ծ էր ինչ ։ Անշուշտ տղաքը որ մենծ դը- պոցներ կ'երթան, բան մը գիտեն ։ Մեւէ աւելի ուսումնական են ...

— Ես բան չի հասկցայ ատ գործէն ։ Ի՞նչ է, Ֆիթպի՞լ ըսիք ։ Ինծի ալ հասկցուցէք, քանի որ առեւտրական եմ ։

— Ընկեր Մարտուպ մարզամազ է ։ Ուր է գնդակ կը խաղան ։ Ֆըլթբոլ կ'ըսեն ։

— Ախ Մրտօ, գիտե՞ս մեր գեղին լաճերը ինչ մարմամազ էին ։ Ուր է սա Մուխրանողենց Օվի — կը, երկու այծի ուլիկներ մէյմէկ ձեռքով վեր կ'ենէր ...

— Հապա Արեւշորցնողենց Սըմօն, խոշոր դը- գում մը, Կլիկենց կալէն՝ Դմոյենց արտը կը նե- տէր մէկ ձեռքով ...

— Հերիք զրցէք ։ Երեմիա, թուղթ մը գրէ լրագիրներուն... կարդա տեսնեմ ։

— « Ամսոյս 37ին, Գայատիպի Հայրենակ - ցական Ընդհ. Միութիւնը իր տարեկան ժողովը գումարեց տեղիս «Գաֆէ Ցիմէ»ի շքեղ սրահին մէջ ։

« Երկար խորհրդակցութենէ ետքը որոշեց ու- նենալ նաեւ իր Ֆութպոլի խումբը, Հայը Հայ պահելու եւ զայն Ֆիզիքապէս կորովի դարձնելու ու ազգին պատիւը, օտարներու առջեւ բարձրա- ցնելու համար ։

« Միութիւնս ոչ մէկ կուսակցութեան կը պատկանի, ինչպէս իր մարզական խումբը ։

«Այս գեղեցիկ որոշումը ծափերով ընդուն- ուեցաւ բոլորին կողմէ » ։ — Երեմիա

— Աղ ինչգրաբար գիր է ։ Մեր լեզուով ըսէ տեսնեմ ։

— Մարտուպ աղբար, ես ալ շատ բան չեմ հասկնար ։ Լրագրին մէջ այսպէս կը գրեն ուրիշ- ներ ։ Օրէնքը, վայելումը աս է ։ Լրագրին մեծա- ւորը կը հասկնայ ատ գիրը ..

— Էսօր փոսթան ձգէ. ըրէ թող տպուի ։ Դուն ալ Ղուկաս, գնա ատ բանէն ճարէ մէ հատ մը, սա ուր է գնդակի անուն մը կար ..

— Ֆըլթբոլ... տօ ատ ալ չիյտես ։

— Հա, սանկ էժան բան ըլլայ ։ Թող տղաքը ուրախանան եւ մարզամազ ըլլեն ։

★

— Զէ՞ք տեսներ, որ տէրտէրներու, վարդա- պետներու, նոյնիսկ մայրապետներու միութիւն- ները իրենց Ֆութպոլի խումբը ունենան ..

— Մայրապետնե՞րն ալ... օ՛, ի՞նչ կ'ըսես...

— Էհ, գոնէ իրենց ծրագրին մէջ կրնան դնել՝ սովորութիւնը յարգելու համար ..

....

— Մի զարմանար եթէ օր մը, «Հայ անդամ - մալոյծներու Միութիւնն ալ ունենայ իր Ֆութպո- լի խումբը եւ մրցումի հրաւիրէ հայ տիրացունե- րու միութիւնը ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

Րաֆֆի Պետրոսեան

SALLE PLEYELի ՄԷՋ

Անցեալ օր, երբ մտածումներով տարուած կը քալէի գլխաւոր պողոտայէ մը, ակնարկս մե- քենաբար ինկաւ ազդերու սիւնի մը վրայ, ուր կային անունները արուեստագէտներու՝ որոնց չարթուան ընթացքին կ'անցնէին նուագահանդէս- ներու մէջ ։ Եւ այդ խոշոր տառերու անուններու կարգին կարդացի նաեւ անունը Րաֆֆի Պետրոս- եանին ։ Անշուշտ առաջին անգամը չէր որ իրն ալ կը փայլէր ուրիշներու շարքին, եւ ասիկա այն- քան բնական թուեցաւ ինծի որ չարունակեցի քա- լել առանց փոխելու մտածումս ։ Բայց երբ քիչ մը եւս յառաջացայ, յանկարծ տառապի մը պէս կըր- կին անցաւ անոր անունը մտքիս առջեւէն, կար- ծես լուսեղէն տառերով գրուած ըլլար ան, եւ լեց- ուեցայ հպարտութիւնով եւ նոր խորհրդածու- թիւններով ։

Նախ յիշեցի մեր պզտիկ Րաֆֆիկը, երբ ան կը նստէր դաշնակին առջեւ, ոտքերը դեռ հեռու pédaleներէն, բայց արդէն ինքնավստահ եւ կար- ծես լուսաւորուած՝ ընտրեալի մը պէս ։ Եւ վայր- կեանի մը մէջ մտքիս մէջ յաջորդեցին իր ներդաշ- նակ եւ չարունակական վերելքին զանազան աստի- ճանները մինչեւ իր հասնիլը մեծ անուններու շարքին ։

Ձեզմէ շատեր հանդիպած պէտք է ըլլան չարժապատկերներու մէջ (documentaire)ներու ուր մեզի ցոյց կուտան կոկոնի մը բացուիլը՝ խտա- ցած կարճ ժամանակի մը մէջ ։ Այդ պահուն խո- րապէս կը զգանք թէ հրաշքի մը ականատես կ'ըլ- լանք, մինչդեռ այնքան բնական կը գտնէք երբ կը տեսնէք ամենագեղեցիկ ծաղիկներ՝ արդէն հա- սած իրենց փթթումին ։ Պէտք ուզէի որ անդրա- դառնայիք այս կէտին եւ խորհէիք թէ ինչ բսել է առաջին (gamme)երէն մեկնելով հասնիլ մինչեւ նուագելը Փարիզի ամէնամեծ Orchestreներու ըն- կերակցութեամբ, թէ ինչ մշտատեւ ներքին ուժ մը պէտք է մինչեւ որ արուեստագէտին անունը վարդի մը պէս փթթի մեծ նուագահանդէսներու ազդերուն վրայ ։ «Soliste des grands concerts»բառա- ղոս մըն է զոր արուեստագէտ մը կ'երազէ եւ ո- րուն կը ձգտի տարիներով ։ Աշխարհի չորս կող- մերէն ամէնատաղանդաւոր արուեստագէտներ կուգան Փարիզ՝ խլելու այդ տիտղոսը ։

10 Մարտի գիշերը, Ր. Պետրոսեան կը նուա- գէր Beethovenի, ut mineur-concertoն՝ ընկերակցու- թեամբ Concerts Lamoureuxի orchestreին, Jean Fournetի նուրբ եւ վստահ ղեկավարութեամբ ։ Երբ մտայ սրահէն ներս, առաջին տպաւորութիւնս ե- ղաւ քիչ մը տխուր՝ տեսնելով Հայերու ցանցառ թիւը՝ օտար ունկնդիրներու շարքին ։ Կարծես պէտք է անոնց անպայման բանի տոմսակ տալ որ- պէսզի բարեհաճին գալ, քիչեր են որ ինքնաբուխ փափաքով կ'ուզեն ներկայ ըլլալ քաջալերելու եւ յարգելու համար արժէքաւոր արուեստագէտ մը ։

Անգամ մը եւս հիացում պատճառեց ան իր ինքնավստահ եւ առերեւոյթս պարզ եւ դիւրին իր խաղով ։ Անոր երաժշտական հասկացողութիւ- նը հասած է այնպիսի վճիտութեան մը, ուր դուք դիւրաւ կրնաք հետեւիլ իր ամենանուրբ մտադրու- թիւններուն ։ Techniqueը, մատերու ճկունութիւնը անթերի են, nuanceներու յարգանքը և phraseներուն զմայլելի ճշգրտութեամբ մը ի յայտ կուգան ։ Ա- նոր միջոցները թէեւ պարզ կը թուին, բայց ա- նոնք արդիւնք են նուրբ mise au pointի մը, գիտա- կից եւ խոր աշխատութեան ։ Ան հասած է toucherի այնպիսի զանազանութիւններու, որոնցմով կրնայ իր արտայայտութեան մէջ դնել ամէն զգացում ։ Այս առթիւ կ'ուզեմ յիշել խօսքը մեծ վարպետին՝ Ricardo Vinesի որ կ'ըսէր. «Ի վերջոյ պէտք է բո- լոր զգացումներդ մատներդ մտքէդ եւ սրտէդ դան եւ զետեղուին միմիայն մատներուդ ծայրը, այլեւս toucheովդ է որ պիտի արտայայտես զանոնք» ։ Եւ երբ արուեստագէտ մը կը հասնի ատոր, ալ մի մտածէք որ ան իր գործիքին առջեւ իրարանցումի մատնուի իր յուզումը ցոյց տալու համար ձեզի ։ Պէտք եղածը ըրած է ան ի աշխատութեան միջո- ցին, լաւագոյն ձեւով տալու համար երաժշտա- կան վայելքը ։ Կան անշուշտ, նոյնիսկ շատ մեծ արուեստագէտներ, որոնք կը դիմեն երբեմն դիւ- րին effetներու, պզտիկ comédieներու ։ Երբ անոնք կը կոչուին, օրինակ, Rubensteinներ, ստիպուած ենք ներել իրենց, ՚ի սէր մեզի տրուած մեծ վա- յելքներուն ։ Դուք տեսա՞ծ էք Rubensteinը երբ կը նուագէ de Fallaի «Danse du feu»ն, հոն կան կրկ- նուած եւ rythmique accordներ, զոր ան կ'իջեցնէ թեւերը մէկ մէթր վեր առած ։ Մի խաբուիք, այդ միմիայն ձեւ է, ան կրնայ նոյն accordները նուա- գել աւելի պզտիկ շարժումներով եւ նոյնքան ուժգին ։

Այս տեսակէտով է որ ես կը սիրեմ Րաֆֆիի, կարծես տեսակ մը պատուաւորութիւնը, անոր խուսափիլը դիւրին եւ խաբուսիկ effetներէ ։ Միակ վերապահութիւնըզոր պիտի ուզէին ընել,պահելու համար անկեղծ եւ առարկայական քննադատի մը դիրքը, իր sonoritéի պզտիկ մէկ պակասն է ։ Իր forteները կը մնան յաճախ mezzo forteի մը ուժ- գնութեան վրայ, անոր խաղը երբեմն քողար- կուած տպաւորութիւն մը կը ձգէ, մասնաւորա- բար զգալի Պէթհովէնին մէջ՝ որուն երաժշտու- թիւնը կը պահանջէ աւելի պայծառութիւն, ոչ թէ ոճի — Պետրոսեանի ոճը կատարելապէս մաքուր է — այլ sonoritéի ։ Երբ ան մինակ կը նուագէ, նուազ կը զգանք այդ պակասը որովհետեւ ան ու- նի nuanceներու հիանալի համեմատականութիւն եւ մենք չունինք բաղդատութեան եզր — բայց երբ ան կը նուագէ orchestreի ընկերակցութեամբ, ալ աւելի զգալի կ'ըլլայ այդ ։ Պէտք է այս պարա- գային ան իր nuanceներուն տայ աւելի մեծ dose մը ։ Ֆիզիքական ուժի խնդիր չէ այդ, բայց կրկին միայն toucheի ։

Կ'ուզեմ, վերջացնելէ առաջ, յարգանքս եւ հիացումս յայտնել նաեւ իր հօր՝ Պ. Ս. Պետրոս- եանի, ինքն իսկ տաղանդաւոր դաշնակահար, եւ որ ամէն ինչ զոհած է ու նուիրուած ուսուցչական դժուարին, յոգնեցուցիչ եւ երբեմն ալ այնքան ապերախտ ասպարէզին ։ Ան ոչ միայն իր զաւակը հասցուցած է երաժշտական աշխարհի ամենա- բարձր դիրքերէն մէկուն, այլ անխոնջ կը չարու- նակէ հասցնել կարող եւ յաջող աշակերտներ ։

Շնորհաւորութիւններ եւ նորանոր յաջողու- թեան մաղթանքներ հայր եւ որդի Պետրոսեաննե- րուն ։

Ն. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ԳԵՐՄԱՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Գերման ժողովուրդին համաժողովը բացուեցաւ Պերլինի մէջ, ներկայ էին 5—6 հարիւր ներկայացուցիչներ, բայց, յայտնի չէ թէ ինչպէս կատարուած էր իրենց ընտրութիւնը։ Նիստը բացաւ Օթթօ Նուշքը, քրիստոնեայ ռէժոքրատ, որ յայտարարեց. «Այս ժողովը կը բացուի ողբերգական պահու մը, երբ, Պրիւքսէլի մէջ, Միաց. Նահանգներու հովանաւորութեան տակ կը ստորագրուի արեւմտեան ուխտը, որ զինուորական տրամադրութիւններ կը պարունակէ։ Այս կերպով, Գերմանիա պատառ պատառ եղած կ՚ըլլայ, ինչ որ ահաւոր իրականութիւն մըն է։

«Գերման ժողովուրդին համաժողովը, իբրեւ ազգային ներկայացուցչութիւն, հանդիսաւոր բողոք կը բարձրացնէ։ Ըսուեցաւ որ համաժողովը միակ կուսակցութիւն մը պիտի կազմէ. սխալ է անիկա։ Հոս, Գերմանիոյ կուսակցութիւնը կայ միայն, միացեալ Գերմանիոյ՝ Սառէն էլպա, Հիւս. Ծովէն մինչեւ Քոսթանձի լիճը»։

Ընկերվարական — համայնավարական միացեալ կուսակցութեան նախագահն ալ, Կռոթըվոլ, հանրաքուէ պահանջեց գերման միութեան համար, ու ըսաւ. «Սառը գերմանական էր եւ գերմանական պէտք է մնայ։ Գերմաններով Ֆրանսացի ըլլալ կարելի չէ, ոչ ալ Ֆրանսացիներով՝ Գերմանացիներ»։

Ժողովը միաձայնութեամբ որոշեց պահանջելու Դաշնակիցներէն որ ջնջեն անգլեւամերիկեան միացեալ գօտիներուն մէջ կազմուած Խորհուրդը եւ անոնց տնտեսական ղեկավարութիւնը յանձնել գերման ժողովուրդի ռամկավարական մարմիններուն։ Կազմեց նաեւ Ազգային խորհուրդ մը, որուն մաս կը կազմեն գրաւման չորս գօտիներու Գերմանները (300 անդամ սովետ գօտիէն եւ 100 անդամ միւս երեք գօտիներէն)։

ԻՐԱՐԱՆՑՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Ֆրանսայի Ազգ. Ժողովի երէկուան նիստին մէջ, զինուորական ելմտացոյցի քուէարկութեան առթիւ, պատահեցան բազմաթիւ միջադէպեր։ Մեր ընթերցողներուն ծանօթ է այլեւս համայնավար երեսփոխան Վիյոնը, որուն մասին գրած էինք երէկ։ Այս երեսփոխանը՝ որ դարձեալ ամբաստանուեցաւ իբրեւ Կէփէուի գործակալ, կըրքոտ կերպով պատասխանեց իր հակառակորդներուն, բայց շատ գռեհիկ լեզուով մը, կը գրեն Ֆրանսերէն թերթերը, այնպէս որ գայթակղութեան պատճառ դարձաւ։ Հակաճառութիւնը այնքան առաջ գնաց որ ծեծկռուք տեղի պիտի ունենար, եթէ բարապանները չմիջամտէին։

Մեծ եղաւ զայրոյթը նախագահ Էռիոյի, որ գոչեց. «Գայթակղալից տեսարանի տեղի կուտաք այնպիսի առեն մը, երբ հայրենիքի բախտը կ՚որոշուի հոս։ Ինծի նման հին երեսփոխանի մը համար, եւ, աւա՜ղ, նաեւ հանրութեան համար, գայթակղութիւն մըն է այս... վերջացուցէք կամ ուրիշ տեղ գացէք...»։ Բայց, աղմուկն ու իրարանցումը կը շարունակուէր, ուստի, Էռիօ փակեց նիստը, գոչելով. «Այսպիսի բան տեսած չէի երբեք... լսուած բան չէ ....»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԹԱԼԻՆ եւ Մոլոթով երեքշաբթի օր ունկնդրութեան ընդունեցին Պուլկարիոյ վարչապետ Տիմիթրովը եւ փոխ վարչապետ եւ արտաքին նախարար Քոլարովը։ Երէկ ալ Մոսկուայի մէջ ստորագրուեցաւ սովետ եւ պուլկար բարեկամութեան եւ փոխադարձ օգնութեան դաշինքը։

ՄԱԿի ամերիկեան պատուիրակութիւնը պահանջած է միջազգային այս կազմակերպութենէն որ հրաժարի Պաղեստինը բաժնելու ծրագրէն եւ այս երկիրը առժամապէս դնէ Միաց. Ազգերու խնամակալութեան տակ։

ՏԻԿԻՆ ԺՕԼԻՕ ՔԻՒՐԻ, հիւլէական ռումբերու հանրածանօթ մասնագէտը, Ամերիկա ցամաք ելած միջոցին վար դրուեցաւ Էլիս Այլընտի մէջ, մէկ քանի ժամ ու յետոյ ազատ թողուեցաւ։ Ֆրանսացի մեծ գիտունը հակաֆաշական կազմակերպութեան մը կողմէ հրաւիրուած էր բանախօսութիւններ կատարելու, Ֆրանսա պատրաստած ապանիացի հանրապետականներու պէտքերուն մասին։ Այս կազմակերպութեան պետը, Պարսքի, լրագրողներուն յայտարարած է թէ ամէն մարդ գիտէ որ Տիկին Ժոլիօ Քիւրի համայնավար չէ։

ՅՈՅՆ զինուորական շրջանակներուն համաձայն, օտար օդանաւեր առնէ մը ի վեր կանոնաւորապէս կը թռչին Հելլէն հողին վրայ. ոմանք նոյնիսկ եկած են Պելոպոնէսի երկրամասին վրայ։ Ուրիշ օդանաւեր ալ, նմանապէս կանոնաւորաբար, կը պարենաւորեն ըմբոստ զօրախումբերը։

ՆԷՀԻՐՈՒՍԻ մահուան մասին խալական թերթերէն շատեր զրոյց մը հրատարակած են։ Արդարեւ, Հալէէ Սէլասիէ հանրութեան մէջ երեւցած չէ առնէ մը ի վեր։ Գահիրէի եթովպական դեսպանատունը հերքած է այս լուրը։

«ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ»Ը

«Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ»Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ կազմակերպուած Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ։ Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան։

Գեղարուեստական շքեղ պարահանդէս — ցերեկոյթ, այս կիրակի ցերեկէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Սոսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ, rue Danton, métro Սէն Միշէլ։ Կը խօսի ընկեր Խ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ։

Orchestre Bernie Oliver եւ իր խումբը։

Տեղի կ՚ունենան հայկ. պարեր եւ հաճելի անակնկալներ։

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵ՛Ր... ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք..

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՔԱՂԱՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

29 Մարտ, Զատկին Բ. օրը ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, ՍԱԼ ՄԱԶԸՆՈՅԻ ՄԷՋ։

Ձեր տոմսերը եւ սեղանները ապահովեցէք Պ. Շալճեանէ Rue Valdonne, St. Jerôme, Պ. Պետիկեանէ 7 Rue Berlioz, Պ. Սամուրեանցէ 15 rue des Ferras, Պ. Քէօսէեանէ 11 Place Jules Guesde, եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին անդամներէն։

ԹԷՆՕՐ ԿԻՐԱԿ ՍԱԳԶԼԵԱՆԻ

Բ. ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՍԱԼ ԿԱՎՕ, 11 ԱՊՐԻԼ 1948, ԿԻՐ. ԺԱՄԸ 17ԻՆ

Ընդհանուր փափաքին համաձայն կը տրուի այս սերգահանդէսը, բոլորովին նոր յայտագրով։

Յայտագրին մէջ բացի եւրոպական դասական կտորներէ կան Ռոմանոս Մելիքեանէ, Գ. Ղազարեանէ, Ճերահեանէ, Կարօ Զաքարեանէ, Ա. Տէր Ղեւոնդեանէ, Սպենդիարեանէ, եւն. բոլորովին առաջին անգամ գեղեցիկ երգեր, զորս երգիչը ստացած է, Հայաստանի տաղանդաւոր երգահաններէն։

Տոմսերը կը գտնուին Պ. Պ. Գէորգ Փարմաքի՝ 47 rue Blanche (Tri. 39-09), Գ. Գազըճեանի, 35 rue de Trévise ((Pro. 07-25), Ս. Թէրզեանի 3 rue Poissonière (Cen. 93-75), Մ. Ոսկերիչեանի 62 rue Beaubourg (Arc. 77-90), Օ. Գօյաճեանի 83 rue d'Aboukir (Cen. 48-69), Դպրոցասիրաց տնօրէնութեան, հայ գրավաճառներուն եւ Յառաջի մօտ։

Գէորգ եւ Ստեփան Գարանֆիլեան եղբայրներ կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի Մարտ 21ին յետ պատարագի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ մօր՝

ՏԻԿԻՆ ԱՐԱՔՍԻ ԳԱՐԱՆՖԻԼԵԱՆի (Ռոտոստոցի) մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ իրենց հօր՝ ԿԱՐԱՊԵՏ ԳԱՐԱՆՖԻԼԵԱՆի յիշատակին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին։ Կը հրաւիրուին անոնց յիշատակը յարգողները։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ «ԱՐՄԵՆԻԱ» ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

Կիրակի 18 Ապրիլ ժամը 16ին, Rue d'Algerի Թատրոնին մէջ Մարսէյլ։ Ամբողջովին նոր յայտագրով, հայերէն, Ֆրանսերէն, իտալերէն, ռուսերէն ընտիր խմբերգներով։

Տոմսերը գտնել երգչախումբի անդամներուն մօտ։

ՔԱՆԻ (Հարաւային Ֆրանսա) մէջ հաստատուած բնիկ Պարտիզակցի Տիկին Հուռի Արապեան (ծնեալ Մարտիկեան) կը փնտռէ հօրեղբայրը Կարապետ Մարտիկեան (Զալկըճը Կարապետ) որ Յունաստանէն անցած է Հար. Ամերիկա երկար տարիներէ ի վեր։ Տեղեկացնել Տիկին Արապեանի, Ave. de Pierre Val, (Villa l'Ajaccienne) Cannes (A. M.)։ Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել։

Պ. Յ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ Բալուցի կը փնտռէ հօրեղբօր որդին Նշան Տէրտէրեանը Բալուի Զայիր Մեզրէ գիւղացի որ Ամերիկա կը գտնուէր։ Տեղեկացնել M. H. Derderian, Grand Caban Par Fourques (Gard) France։ Կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել։

THEATRE ANTOINEի ՄԷՋ, Մայիս 25ին,

Մեծ պատրաստութեամբ ՀՐԱՉ ՏԱՐՕՆԵԱՆի նոր թատերգութիւնը։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

Օր. ԱՆՆԱ ՍԱՏԸԳԵԱՆ
Պ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՏԱՐԱԳՃԵԱՆ
Նշանուած

Պէլֆոր, 14 Մարտ 1948 — Նուազի լը Սէք

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9.30ին, 78bis, rue des Couronnes։ Իջնել métro Couronnes։

ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ աշխատելու համար գործաւոր կամ գործաւորուհի կ՚ուզուի։ Արհեստը գիտցող կամ նոր սորվիլ ուզողներ ալ կ՚ընդունուին։ Դիմել Պ. ԳՈՐԳԻԿԵԱՆի, 31 Route de Choisy, métro Porte de Choisy։

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ֆրանսահայ Աւետ. եկեղեցիներու նախագահը Վեր. Փրոֆ. ԽԱՑԻԿԵԱՆ կը խօսի ամէն կիրակի ժամը 10.45ին 58 rue Madameի ժողովարահը։ Այս կիրակիի նիւթը՝ «ՔՐԻՍՏՈՍ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԻՇԽԱՆԸ»։

ԾԱԽՈՒ ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹ

Արտասահման մեկնումի պատճառով ստիպողաբար ծախու է ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹ ՄԸ միակը Herblayի մէջ։

Երկու սենեակ, խոհանոց մը միասին տրամադրելի են, շատ նպաստաւոր գինով։ Դիմել՝

Պարոն կամ Տիկին ԲԱԼՈՒԵԱՆի
8 Place de la Mairie, Herblay (S. et O.)
Շոգեկառքը առնել Gare St. Lazareէն ժամը 2ին։

THEATRE D'IENAի ՄԷՋ
10 Ave. d'Iéna: Métro Iéna եւ Trocadéro

Ապրիլ 12ին, երկուշաբթի իրիկուն թատերական բացառիկ ներկայացում։

«ԿԵՆԻԱ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ»Ը կը կազմակերպեն (ՅԱՄԻԼԷՆ ՄԱՅՐԻՆԵՐԻ ՏԱԿ)
«YAMILÉ SOUS LES CÈDRES»

Հինգ արար վաղամեռիկ՝ դերասանուհիին կողմէ թատերգութեան վերածուած եւ հայացուած, Ֆրանս. Ակադեմական Պ. Հանրի Պորտոյի որ այդ օրը ներկայ պիտի ըլլայ եւ խօսք առնէ։

Կը մասնակցի Փարիզահայ ծանօթ դերասաններէ բաղկացած փայլուն ամբողջութիւն մը։

ՄԻԱԿ ՃԱՇԱՐԱՆԸ ԲՈԼՈՐԻՆ ՄԱՏՉԵԼԻ

31 Rue d'Alexandrie — Métro St. Denis

Ս Ա Ս Ո Ւ Ն

(CHEZ SASSOUNI)

Ամբողջութեամբ վերանորոգուած, փորձեցէք ամէն անգամ որ ուզէք լաւ ճաշել։

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Ալֆորվիլի մէջ (Place de la Mairie) ծախու է ամէն յարմարութիւններով տուն մը, երկու սենեակ, մեծ խոհանոց, ջուր, ելեկտրականութիւն, կազ, կեդրոնական ջերմութիւն, Դերձակի խանութով եւ աշխատանոցով։ Ունի հող եւ կառատուն։ Դիմել Պ. Վէնսան Օտապաշեանի, 6 Place de la Mairie, Alfortville (Seine)։

Restaurant IRAN

9 rue Serpente, Paris (6) — Métro St.Michel et Odeon

Տնօրէնութեամբ ամէնուս ծանօթ եւ սիրելի
ԳԱՐԹԱԼՑԻ ԿԱՐԳԻՍԻ

Արեւելեան եւ եւրոպական ընտիր եւ ճոխ կերակուրներ, օղի եւ խնամով պատրաստուած զանազան աղանդերներ՝ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ։

Ներկայանալի սրահ հարսնիքներու եւ մկրտութեան։ Ամէն երեկոյ ժամը 7էն սկսեալ Արեւելեան եւ հայկական երգ եւ նուագ։

ՏԻԿԻՆ ՍՈՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԷ

Մասնակցութեամբ ծանօթ նուագածուներու, Պ. Հ. ԳԱՐԱԳԱՇ (քանոն) եւ Պ. Հ. ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ (ուտ)։

Ուրբաթ օրերը գոց է

«Զանգէ» օղին 40°

ԱՄԵՆԷՆ անուշը եւ ամէնուն փնտռածը

Լիդր 400 ֆրանք

Կրնաք անմիջապէս ընել ձեր յանձնարարութիւնները

Ani ՆՊԱՐԵՂԷՆԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
D. NARGUIZIAN, 62 Rue Rabelais, Lyon

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 23 MARS 1948 Երեքշաբթի 23 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5298—Նոր շրջան թիւ 907 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 5 Ֆր.

Զգայացունց դէպք մը

ԱՆԳԼԻԱ, ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՆԵԼ ԹՐԻԷՍԹԷՆ ԻՏԱԼԻՈՅ

Ինչպէս գրած էինք, Պիտօ Թիւրէն դացած էր Կոմս Սֆորցայի հետ ստորագրելու համար ֆրանքօ-իտալական մաքսային միութեան վաւերագիրը: Այս առթիւ իր խօսած ճառին մէջ, Ֆրանսայի արտաքին նախարարը ըրաւ զգայացունց յայտարարութիւն մը, որ ռումբի պէս պայթեցաւ միջազգային դիւանագիտութեան հրապարակին վրայ:

Ժօրժ Պիտօ հանդիսաւորապէս հաղորդեց իտալացի ժողովուրդին՝ թէ ամերիկեան, անգլիական եւ ֆրանսական կառավարութիւնները սովետ կառավարութեան առաջարկած են՝ Թրիէսթէի ազատ երկրամասը վերստին դնել իտալական վեհապետութեան տակ: «Ֆրանսա, ըսած է նախարարը, սա եզրակացութեան յանգած է որ, ազատ երկրամասի վարչաձեւը որ տրուած էր Թրիէսթէի, անգործադրելի ըլլալով, հարկ տեսնուած է այս խնդիրին տալ ուրիշ լուծում մը, խաղաղութեան շահուն եւ Իտալիոյ ու Եուկոսլավիոյ միջեւ գործակցութեան օգտին համար իսկ»:

Ֆրանսա, Անգլիա եւ Միաց. Նահանգները Շաբաթ օր սովետ կառավարութեան ծանուցագիր մը յանձնած են, որով կը խնդրեն որ Մոսկուա այս երեք կառավարութեանց հետ շփման մէջ մտնէ Թրիէսթէի խնդիրը ուսումնասիրելու համար, վերոյիշեալ ձեւով: Ծանուցագիրը հաղորդուեցաւ նաեւ իտալական եւ եուկոսլաւ դեսպանատանց, ի գիտութիւն:

ՆՈՐ ՈՐՈՇՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ

Ըստ երեւոյթին, տարօրինակ է նպատակը երեք պետութեանց այս ձեռնարկին՝ որ քանի մը օրէ ի վեր արդէն կը պատրաստուէր ու Պէվինի վերջերս Փարիզ գտնուած միջոցին թանձրացեալ ձեւ առած էր, բայց, բացարձակապէս գաղտնի պահուած էր (Կոմս Սֆորցա անգամ անոր տեղեակ չէր): Եւ սակայն, տարակոյս չկայ որ արեւմտեան երեք պետութեանց գլխաւոր նպատակը եղած է, 18 Ապրիլին կատարուելիք իտալական ընդհանուր ընտրութեանց առթիւ, դիւրացնել վարչապետ տէ Կասփէրիի գործը, համայնավար կուսակցութեան դէմ մղած իր պայքարին մէջ, միեւնոյն ատեն այս կուսակցութիւնը դնելով դժուարին դրութեան մը մէջ եւ անոր հետ նաեւ Խորհրդ. Միութիւնն ալ:

Արդարեւ, Արեւելք եւ Արեւմուտք, իրարու հետ կը մրցին Իտալացիներու համակրութիւնը գրաւելու համար: Խորհրդ. Միութիւն՝ ջատագովելով որ Իտալիոյ հին գաղթավայրերը դրուին իտալական հովանաւորութեան տակ. իսկ, Ամերիկա, Անգլիա եւ Ֆրանսա՝ ոչ միայն օժանդակութիւն խոստանալով նախկին ֆաշական երկրին, այլ նաեւ՝ ամենակարեւոր պինջողութիւն մը ըրած կ'ըլլան այսպէսով Թրիէսթէն յանձնելով նորէն Իտալիոյ:

Ահա՛, ասով կը բացատրուի այն անակնկալ փութկոտութիւնը՝ որով Ուաշինկթըն յեղակարծօրէն տուաւ իր որոշումը այս մասին, որ «արեւմտեան ռամկավարական պետութիւնները ամրապնդելու» բնոյթ ունի: Խորհրդ. Միութեան պատասխանը յայտնի չէ դեռ (Մոսկուայի ձայնասփիւռը լուրը հաղորդեց միայն, առանց մեկնաբանելու զայն): Մեծ հետաքրքրութեամբ կը սպասուի անոր պատասխանին: Պիտի հակառակի՞ առաջարկին թէ ոչ: Եթէ բացարձակապէս մերժէ զայն, դժուարին կացութեան մը մէջ դրած պիտի ըլլայ իտալացի համայնավարները:

ԻՒՄԱՆԻԹԷ »Ի ՁԱՅՐՈՅԹԸ

« Իւմանիթէ », Փարիզի համայնավարական կեդրոնական թերթը, զայրոյթով կը հաղորդէ լուրը. «Ուաշինկթըն, Փարիզ եւ Լոնտոն կը գրէ. — 24 ժամուան մէջ երեք անգամ բռնաբարեցին ՄԱԿի տուած որոշումները, 1.— Պիտօ խնդրոյ առարկայ կ'ընէ Թրիէսթէի սահմանադրութիւնը, 2.— Ամերիկացի զօր. Քլէ կը մերժէ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Միաց. Նահանգներու միջեւ Լոնտոնի մէջ կնքուած համաձայնութեանց բնագիրը՝ Գերմանիոյ մասին, 3.— Միաց. Նահանգները կը լքեն Պաղեստինի բաժանման մասին տրուած որոշումը: Եւ այս երեք խնդիրներուն մէջ ալ, Խորհ. Միութիւնը երեք անգամ դրուած կ'ըլլայ կատարուած իրողութեանց առջեւ »:

Հ.Մ.Ը.Մ.ը ախոյեան Լիբանանի

Պէյրութ, 15 Մարտ (Յառաջ) — Երէկ, կիրակի, տեղի ունեցաւ ֆութպոլի մեծ մրցում մը Պէյրութի մէջ, հովանաւորութեամբ քաղաքապետին: Օրերէ ի վեր անհամբեր կը սպասուէր այս մրցումին, ուր յաղթականը պիտի հռչակուէր ախոյեան Լիբանանի:

Մօտ տասը հազար հոգի խռնուած էր մարզադաշտը: Մրցորդներն էին Հ. Մ. Ը. Մ. եւ Ռընէսանս (տեղական): Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը շահեցաւ մրցումը փայլուն խաղարկութեամբ, հռչակուելով ախոյեան Լիբանանի: Այս առթիւ տեղական թերթերը ջերմապէս կը գնահատեն հայկական խումբը:

★ Հ. Մ. Ը. Մ.ի միջմասնաճիւղային մրցումները տեղի պիտի ունենան Զատկին, Հալէպի մէջ, բացառիկ հանդիսաւորութեամբ:

ԱՆԼՈՒՐ ԽԱՆԴԱՎԱՌՈՒԹԻՒՆ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

Թրիէսթէն Իտալիոյ յանձնելու առաջարկը անսահման խանդավառութիւն առաջ բերաւ Իտալիոյ ամէն կողմը: Շէնքերը դրօշազարդուեցան: Ժողովուրդը ուրախութեան մէջ փողոց ելած՝ եւ «Կեցցէ՛ Թրիէսթէ», ու ասոր նման աղաղակներով թնդացուցած է հրապարակները:

Նոր միջադէպ Ազգ. Ժողովին մէջ

Ֆրանսայի Ազգ. Ժողովին մէջ, Շաբաթ օր ալ տեղի ունեցան ցաւալի միջադէպեր: Նախ՝ նախագահ Էրիոյի եւ համայնավար կամ համայնավարական հակում ունեցող երեսփոխաններու միջեւ: Յետոյ՝ ընկերվարական եւ Շումանի կուսակցութեանց անդամներուն միջեւ:

Այս երկրորդ միջադէպը կրնայ ծանրակշիռ նկատուիլ, անոր համար որ ցարդ իրարու հետ սերտօրէն կապուած երկու կառավարական կուսակցութեանց մէջ տեղի ունեցած է, դպրոցներու աշխարհականացման խնդիրին առթիւ: «Եթէ եկեղեցական քաղաքականութիւն մը կ'ուզէք վարել, գոչեց ընկերվարական երեսփոխան մը խօսքը Հանր. Ժողովրդ. Շարժումի կուսակցութեան ուղղելով, մեր վրայ յոյս մի՛ դնէք»: Հանրի Թէյթժէն պատասխանեց՝ «Մենք ալ ձեզի չափ հանրապետական ենք» գոչելով, եւ իրեն ուժ տուին իր բարեկամները:

Հակառակ ձախերու ընդդիմութեան, քուէարկուեցաւ վիճաբանութեանց յետաձգումը 281ի դէմ (ընկերվարական եւ համայնավար) 322 ձայնով: Այսպէս, երկար ատենէ ի վեր, առաջին անգամն է որ ընկերվարականները կը բաժնուին իրենց դաշնակից կուսակցութենէն, իրենց քուէները միացնելով համայնավարներու քուէներուն:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ՝ անգլօ-ամերիկեան գօտիին Գործադիր Ժողովը եւ ֆրանս. գօտիին սոցեալ-դեմոկրատ կուսակցութիւնը կը պահանջեն որ Գերմանիա ալ մասնակցի Զորեքշաբթի օր Պրիւքսէլի մէջ ստորագրուած ուխտով կազմուած Արեւմտեան Միութեան:

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ բաժանման ծրագրէն հրաժարելու մասին Միաց. Նահանգներու ըրած առաջարկին առթիւ, Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան բանբերը յայտարարեց թէ Մեծն Բրիտանիան կը մնայ իր մտադրութեան մէջ. հետեւաբար, պիտի թողու իր հովանաւորութիւնը Մայիս 15ին, եւ իր զինուորները Պաղեստինէն պիտի քաշէ 1 Օգոստոսին:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ թղթադրամներու ձեւով 100 ֆրանքնոց ֆրանս. թղթադրամ ունեցող այն անձերը՝ որոնք ասկէ առաջ արձանագրել տուած էին զանոնք, պիտի կրնան անոնց տեղ ֆրանս. սովորական թղթադրամներ ստանալ, եթէ ներկայացնեն ասկէ առաջ իրենց տրուած ստացագիր-ցուցակները:

Ծանրակշիռ միջադէպ մը Պերլինի եւ Լոնտոնի խորհուրդին մէջ

ՄԱՐԱՋԱԽՏ ՍՈՔՈԼՈՎՍՔԻ Կ'ԸՄԵԿՆԻ ԺՈՂՈՎԷՆ

Պերլինի Հակակշռի Դաշնակից Խորհուրդին վերջին նիստը յանկարծ ընդհատուեցաւ անակնկալ միջադէպով մը:

Սովետ զինուորական կառավարիչ մարաջախտ Սոքոլովսքի ամբաստանեց արեւմտեան պետութիւնները, որոնք «կը ջնջեն Դաշնակից Խորհուրդին կարեւորութիւնը եւ իրենց գործերով կ'ապացուցանեն որ այս Խորհուրդը գոյութիւն չունի այլեւս, իբրեւ կառավարական մարմին»: Յետոյ, յայտարարելէ ետք թէ՝ Լոնտոնի վերջին ժողովը բռնաբարած է Հակակշռի Խորհուրդին իրաւասութիւնները, Սոքոլովսքի պահանջեց արեւմտեան պետութեանց ներկայացուցիչներէն որ մանրամասն զեկուցում մը ընեն Լոնտոնի ժողովին աշխատութեանց մասին: Տեսնելով որ իր պահանջքը կը մերժուի, սովետ մարաջախտը խստութեամբ յայտարարեց.—

«Քանի որ անգլիացի եւ ամերիկացի ներկայացուցիչները չեն ուզեր տեղեկագիր մը մատուցանել Լոնտոնի մէջ ծեծուած խնդիրներուն մասին, յարմար չեմ տեսներ շարունակել այս տեղ մեր վիճաբանութիւնները, եւ նիստը փակուած կը հռչակեմ»: Այս խօսքերուն վրայ, Սոքոլովսքի դուրս ելաւ սրահէն եւ անմիջապէս, իրեն հետեւեցան սովետ պատուիրակութեան անդամները, թարգմանները ու պաշտօնեաները:

Լոնտոնի ընկերվարական համաժողովին մէջ

ԼԵՀԵՐՆ ՈՒ ՉԵԽԵՐԸ Կ'ԱՐՏԱՔՍՈՒԻՆ

Վերջին օրերս, Լոնտոնի մէջ գումարուող ընկերվարականներու միջազգային համաժողովը Շաբաթ օրուան իր վերջին նիստին մէջ, ժողովէն վտարեց Չեխոսլովաքիոյ սոցեալ-դեմոկրատ կուսակցութիւնը: Իսկ Լեհ եւ իտալացի ընկերվարականներուն՝ որոնք համայնավար կուսակցութեան յարելու հակում ցոյց կու տան, ուղղուեցաւ վերջին կոչ մը: Համաժողովը պահանջեց անոնցմէ որ հաւատարիմ մնան ընկերվարութեան, ռամկավարութեան եւ ջանան վերստին գտնել իրենց գործելու ազատութիւնը, քանի դեռ ուշ չէ:

Իտալական ընկերվարական կուսակցութեան (Նէննիի համախոհները՝ որոնք ընկերվարական հակում ունին) ներկայացուցիչները,— նիստի ընթացքին եւ վերոյիշեալ կոչը դեռ չքուէարկուած, մեկնեցան ժողովասրահէն: Եւ սակայն, կը գրէ այս լուրը տուող «Փոփիւլէռ», համաժողովը որեւէ որոշում տուած չէր իտալացի ընկերվարականներն ալ արտաքսելու մասին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Փէ Էռ Էլ աջակողմեան կուսակցութեան Սէնի համաժողովին մէջ, որ տեղի ունեցաւ Շաբաթ օր, որոշում մը քուէարկուեցաւ, որով կը պահանջուի Ազգ. Ժողովին լուծումը եւ նորի մը ընտրութիւնը:

ԱԼԺԻՐԻ փողոցի 1 թիւ արհեստանոցին մէջ քսան տոլարնոց ամերիկեան տակի դրամներ շինող կեղծարարատունին երկու մեղսակիցները ձերբակալուեցան:

ՖԻՆԼԱՆՏԱԿԱՆ պատուիրակութիւնը Մոսկուա մեկնեցաւ, 22 Մարտին Մոսկուայի մէջ տեղի ունենալիք բանակցութիւնները կատարելու համար՝ Խորհրդ. Միութեան հետ կնքուելիք բարեկամական եւ փոխադարձ օգնութեան դաշինքին մասին:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ Ճանտէրնակոր Ֆրանս. գաղթավայրին մէջ, Ֆրանսացի կառավարիչը իր բնակարանին մէջ պաշարուած է 50.000 հնդիկ ցուցարարներու կողմէ:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Գիներու Սպառարկութեան պաշտօնաթերթը իր 20 մարտի թիւին մէջ հրատարակած է ցուցակ մը որ զանազան տեսակ բուրդերու գիներուն վրայ կատարուելիք զեղչը ցոյց կու տայ: Այսպէս, այսօրուընէ իսկ, մանրաքան մըտնող բուրդերու գինը մինչեւ 15 առ հարիւր պիտի կրնայ իջնել: Այս զեղչէն պիտի օգտուին նաեւ արտադրութեան ամէն փուլերուն մէջ գործածուած բուրդերն ալ, որով հիւսուածեղէններու գիները մինչեւ 5 առ հարիւր պիտի իջնեն:

ՖՐԱՆՍ. ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹԸ երէկ հրատարակեց 1948ի դասակարգը դրօշի տակ կոչող օրէնքը:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՊԱՐՈՅՐ ՀԱՅԿԱԶՆ
(ՖՐԱՆՍԱ ԱՅՑԵԼՈՂ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՅԸ)

ԽՄԲ.— Ահաւասիկ այն ճառը, զոր Շ. Նարդունի կարդաց Փարիզի Հայ Ուս. Միութեան հիմնադրութեան վաթսունամեակին առթիւ, Սորպոնի հանդէսին մէջ։

Սիրելի երիտասարդներ.— Ձեր հրաւէրով, այսօր, երբ ձեզի հետ կուգամ ողջունել Փարիզի Հայ Ուսանողներու Միութեան վաթսունամեակը, խոր կը հարցնեմ ես ինծի թէ ի՞նչ վկայութիւն ունինք, որ հայ ուսանողները Միութիւն մը կազմեր այստեղ Փարիզի մէջ 60 տարի առաջ։ Ու միտքս կ'իյնայ ուսանողութեանս շրջանը, երբ, 25 տարի առաջ, իբրեւ քարտուղար Փարիզի Հայ Ուս. Միութեան, մօտս ունէի կնիք մը,— Փարիզի Հայ Ուս. Միութեան կնիքը, որուն վրայ գրուած էր 1888 թուականը։ Բայց ինծիհետ դուք ալ գիտէք, որ հայ երիտասարդութիւնը ուսանելու եկած է այստեղ, Փարիզի մէջ, ոչ թէ 1888էն, այլ շատ աւելի առաջ։

Տաղանդաւոր ժողովուրդ մըն է հայ ժողովուրդը, որ մասնաւոր սէր մը ցոյց կուտայ լոյսին,— միշտ կը դառնայ դէպի արեւը, դէպի ճառագայթը, դէպի մշակոյթը։ Այս tropismeը զինք հաղորդակցութեան մէջ դրած է քաղաքակրթութեանց հետ՝ իր պատմութեան արշալոյսէն իվեր։ Ուսանող է ղրկեր, Ե. դարուն, դէպի Աթէնք, դէպի Անտիոք, դէպի Աղեքսանդրիա, աւելի ետքը՝ դէպի Բիւզանդիոն, եւ ասկէ 100տարի առաջ՝ դէպի Իտալիա, դէպի Փարիզ։

Հետաքրքրական է ուսումնասիրել հայ ուսանողութեան պատմութիւնը։ Առանձին ուսումնասիրութեան նիւթ չէ դարձած Ե. դարու ուսանողներուն կեանքը կամ գործը, բայց եւ այնպէս մեր գրականութեան պատմութիւնը հարուստ է անոնց բերած նպաստին վկայութիւններով,— ընդհանրապէս լեզուական ճարտարապետութիւն, կրօնա-փիլիսոփայական հարստութեան աճում, ազգային պատմական տաղանդի մշակում։ Բաւական աշխատանքներ կատարուած են նաեւ Դորպատի ուսանողութեան պատմութեան մասին,— սերունդ մը հոգիով արուեստագէտ, մտային տարիքով տակաւին ոչ այնքան հասուն։ Բայց ոչ մէկ աշխատանք կատարուած է Փարիզի մեր առաջին ուսանողութեան պատմութեան մասին,— քաղաքական եւ յեղափոխական մտքի զարթօնք՝ Ազգ. Սահմանադրութեան խմորումին իր նպաստով (Գր. Օտեան, Սերվիչէն, եւն.)։

Այսօր, ձեր վաթսունամեակին առթիւ, նպատակ չունիմ ընդհանուր ակնարկ մը նետելու հայ ուսանողութեան պատմութեան այդ պատուհաններէն ներս։ Կ'ուզեմ միայն պատմել Հայոց առաջին մուտքը Ֆրանսայէն ներս,— առով ցոյց տալու համար հայկական հանճարին tropismeը, փառքը եւ արեւմուտքին հետ բազմադարեան հաղորդակցութիւնը։

Մեր մէջ սովորութիւն է ամէնէն փոքր եւ աննշան դէպքին մէջ անգամ փնտռել բան մը, որ շոյէ մեր ազգային զգացումները, հետաքրքրէ մեր հայկական կեանքը, շահագրգռէ մեր պատմութիւնը։ Աշխատիլ, գործել, մտածել՝ միշտ նկատի ունենալով օգտակար դառնալ մեր ազգային գործունէութեան՝ գեղեցիկ է անպայման։

Ատոր համար հետեւեալ մանրավէպը,—

Երեք ուսանողներ, Անգլիացի, Գերմանացի եւ Հայ, կ'աւարտեն եւրոպական համալսարան մը։ Իբրեւ աւարտական ճառի նիւթ կը տրուի՝ Ուղտը։ Անգլիացի ուսանողը կ'երթայ անապատ, երկա՜ր կ'ուսումնասիրէ ուղտին կեանքը, կը վերադառնայ երկիր ու կը գրէ. «Ուղտը եւ նաւարկութեան հարցը անապատներուն մէջ»։ Գերման ուսանողը եւս, երկար ուսումնասիրութիւններէ ետքը, կը գրէ. «Ուղտը իբրեւ պատերազմական փոխադրութեան միջոց»։ Հայը կը մտնէ իր սենեակը, կը խորհի եւ կը գրէ. «Ուղտը եւ ...հայկական հարցը»։ Ամէն ժողովուրդի զաւակ առով իր պատմութեան ոգին կ'արտայայտէ։

Այսօր ալ, մի զարմանաք՝ երբ, խօսելով Ֆրանսա այցելող առաջին Հայուն մասին, կ'ուզեմ այդ պատմութեան մէջ որոնել մեր ազգային հանճարը պանծացնող վկայութիւններ։

Պարոյր Հայկազն կը կոչուի այն առաջին Հայը, որ եկած է Ֆրանսա, Դ. դարուն։ Մեծ միտք մըն է Պարոյր Հայկազն, հայ հանճարին փառքերէն մին, որու պատմութիւնը կուտայ Եւնապիոս յոյն մատենագիրը։ (Մեր Սահակ-Մեսրոպէն առաջ)։

Դ. դարում, հռովմէական կայսրութիւնը կը տարածուէր արեւմուտքէն արեւելք, մինչեւ Պարսկաստանի սահմանները։ Պարոյր Հայկազն, զոր օտարները կը կոչեն Prohérésius, ծնած է Հայաստանի արեւելեան մէկ գաւառին մէջ, պարսկական սահմաններուն մօտիկ։ Տակաւին հազիւ երիտասարդ, Անտիոք կուգայ ուսանելու։ Հակառակ իր աղքատութեան, միջոց կը գտնէ հետեւելու Ուլպիանոսի դասերուն։ Տաղանդը կը ծաղկի, եւ Պարոյր Հայկազն կը փայլի իբրեւ հռետոր։ Յետոյ կ'անցնի Աթէնք, ուր կը հետեւի Յուլիանոսի դասերուն, իբրեւ ընկեր ունենալով Հեփեստիոնը, նոյնքան տաղանդաւոր երիտասարդ մը,— երկուքն ալ աղքատ, այնքան որ մէկ վերարկու ունէին, եւ տունէն դուրս ելլելու համար կարգ մը սահմանուած էին, այն օրը որ Պարոյր Հայկազն դասի երթար՝ Հեփեստիոն կը սպասէր տունը, եւ այն օրը որ Հեփեստիոն դասի երթար՝ Պարոյր կը մնար տունը։ Մէկ վերարկուով ապրող այդ երկու երիտասարդները կը կոչուէին երկու անձ մէկ մարդու մէջ։

Եւնապիոս կը պատմէ թէ մեծանուն ուսուցիչը, Յուլիանոս, շատ աւելի սէր ցոյց կուտար Պարոյր Հայկազնի քան Հեփեստիոնի, ապահովաբար տեսնելով Հայուն տաղանդին գերազանցութիւնը։

Ապացոյց որ, երբ ուսուցիչը կը մեռնի, Պարոյր Հայկազն կը յաջորդէ Յուլիանոսի։ Եւ ահա ամբողջ Արեւելքը, նոյնիսկ «ճարտասանութեան թագաւորութիւնը» հռչակուած Եգիպտոսը՝ իր երիտասարդութիւնը կը ղրկէ Աթէնք՝ աշակերտելու համար Պարոյր Հայկազնի։

Հայկական հանճարը, այս ձեւով, կը տիրապետէր Աթէնքի մէջ, նախանձը դրդելով անտաղանդներուն, որոնք զանազան դաւերով ու խաղերով ի վերջոյ յաջողեցան առնել հռոմայեցի կուսակալին հրամանը, հայ մեծ ճարտասանը հեռացնելու համար Աթէնքէն։ Պարոյր վերադարձաւ Հայաստան։ Յաջորդ կուսակալը, Պարոյր Հայկազնի համբաւին ու հանճարին ծանօթ, կայսեր արտօնութեամբ Աթէնք հրաւիրեց զայն դառնալ։

Անհրաժեշտ էր մրցում մը։ Կուսակալը հրաւիրեց բոլոր փիլիսոփաները եւ հրապարակ նետեց իմաստասիրական խրթին հարց մը։ — Պարոյր Հայկազն պիտի խօսի, ըսաւ, առաջ կամ վերջը, ինչպէս որ ուզէք։

Յոյն փիլիսոփաները շփոթութեան մատնուեցան, յետ խորհրդակցութեան՝ պատասխանեցին թէ «իրենք սովորութիւն չունին բառ փոխելու, այլ կ'աշխատին իրենց գաղափարներուն վրայ»։

— Խօսէ՛, ուրեմն, Պարոյր Հայկազն, ըսաւ կուսակալը։

Եւնապիոս կը պատմէ թէ բառերը հոսեցան գետի պէս, Պարոյր Հայկազն սրահը լեցուց ճարտասանութեան մարգրիտներով։ Եւ ի վերջոյ հրաւիրեց իր հակառակորդները, որ ընդդիմախօսեն։ Բայց հակառակորդները խոյս կուտային, կը հեռանային սրահէն։ Կուսակալին հրաւէրին վրայ, երկու ընդդիմախօսներ ամէնէն խրթին հարցումներով ուզեցին շփոթութեան մատնել «աստուածային» Պարոյր Հայկազնը, ինչպէս կը կոչէ Եւնապիոս։ Այն ատեն հայ հանճարեղ փիլիսոփան խնդրեց երկու բան.—

1.— Երկու սղագրող։

2.— Ձծափահարել։

Կուսակալը կատարեց խնդրանքը։

Եւ Պարոյր Հայկազն սկսաւ խօսիլ,— ճարտասանութեան սքանչելի խաղեր կատարեց, այնքան որ սրահը ապշութեան մատնուած, յափշտակուած, սրբազան լռութեան մը մէջ կը հետեւէր հայկական հանճարին թռիչքին։ Պարոյր կը սաւառնէր, կը ճախրէր, յանկարծ ձայնը կը մեղմանար՝ կարծես թէ յոգնած ըլլար, բայց ոստումով մը կը բարձրանար դարձեալ, իր մտածումը կը սկսէր փրփրիլ, հոսիլ, տարածուիլ, վազել ծիրանի ղօտիի պէս, շողալ ոսկիի պէս, մինչ ունկնդիրները կը հետեւէին իրենց շունչը բռնած, եւ սղագիրները գրիչ կը շարժէին ջղաձգօրէն։ Մարդիկ հազիւ կը զսպէին իրենց հիացումը՝ չծափահարելու համար։ Եւ ահա հեղեղը իջաւ դաշտ, ալիքները հանդչեցան, որոտը դադրեցաւ։

Պարոյր Հայկազն դարձաւ սղագիրներուն.

— Այժմ հետեւեցէք ձեր գրածին, պիտի կրկնեմ յանպատրաստից արտասանուած այս ճառը եւ պիտի տեսնէք որ բառ մը պակաս պիտի չարտասանեմ, ոչ ալ բառ մը աւելի։

Եւ հեղեղը վերսկսաւ հոսիլ, շաչել, որոտալ։ Սղագիրները հաստատեցին, որ Պարոյր Հայկազն կը քալէ իր բառերուն վրայէն, ինչպէս գետը իր ճամբէն։

Կուսակալը չդիմացաւ այլեւս եւ սկսաւ ծափահարել։ Կուսակալին հետեւեցաւ ամբողջ սրահը խելայեղ ծափահարութիւններով։ Փիլիսոփաները նետուեցան աստուածային ճարտասանին վրայ, ողջագուրեցին եւ համբուրեցին, կարծես աստուծոյ արձանը համբուրէին, ուրիշներ ձեռքերը կը համբուրէին, դեռ ուրիշներ ոտքերը կը համբուրէին։ Երիտասարդները կը պոռային. «Աստուած մըն է»։

Ես պիտի չպատմեմ տակաւին Պարոյր Հայկազնի ճակատիլը Անատոլիոսի դէմ,— Եւնապիոս կը պատմէ թէ Անատոլիոս, այս անուանի եւ անյաղթ ճարտասանը, Աթէնքի դռները հասաւ ճիշդ այնպէս՝ ինչպէս պարսկական հռչակաւոր արշաւանքը իր սարսափով։ Բոլոր փիլիսոփաները եւ ճարտասանները շփոթութեան մատնուած էին։ Պարոյր Հայկազն դարձեալ տարաւ յաղթանակը։

Ճարտասանութեան այս հայ աշխարհակալին համբաւը հասաւ մինչեւ Հռովմի կայսեր ականջը։ Կոստանդ Ա. կայսրը, այդ շրջանին կը գտնուէր Գաղղիոյ մէջ։ Հրաման ըրաւ որ Պարոյր Հայկազն ճամբայ ելլէ եւ կայսեր ներկայանայ։

Ֆրանսա, պատմութեան այդ օրերուն, հռովմէական գաւառ մըն էր, երբեմն ըմբոստ, երբեմն հլու։ Հռոմ կ'աշխատէր զայն կապել իրեն՝ իր քաղաքակրթութեամբ շաղուելով ու թրծելով, իր լեզուով կոփելով ու կրթելով։

Պարոյր Հայկազն, լեզուի եւ միտքի իր ճառապայծառութեան մէջ հպարտ, փառապսակը գլխուն, մտաւ Ֆրանսա։

Առաջին Հայն էր, որ կը մտնէր Ֆրանսա։

Պարոյր Հայկազն, Ֆրանսայի մէջ, կը ճաշէր կայսեր հետ, կայսեր սեղանին վրայ, ընդհանուրին հիացման առարկայ։ Եւնապիոս կը պատմէ թէ Ֆրանսայի մէջ իմաստունները ի վիճակի չէին գնահատելու Պարոյրի հոգեկան մեծութիւնը, ոչ ալ ճարտասանութեան խորութիւնը, կը հիանային միայն արտաքին գեղեցկութեան վրայ,— պարթեւահասակ, արձանի պէս փառայեղ, թեթեւ վերարկու մը հագած, գրեթէ բոպիկ, ժուժկալ, զարմանք կը պատճառէր ամէնուն։

Կայսրը յետոյ զինք ղրկեց Հռոմ, ուր ի փառս հայ հանճարեղ փիլիսոփային արձան մը կանգնուեցաւ հետեւեալ մակագրութեամբ.

Ճարտասանութեան թագաւորին՝

Հռոմ, աշխարհի թագուհին։

Սիրելի երիտասարդներ,— ես նպատակ չունիմ ձեզի պատմելու Պարոյր Հայկազնի ամբողջ կեանքը, լեցուն՝ հայկական հանճարը պանծացնող նման դրուագներով։ Այսքանը պատմեցի իբրեւ վկայութիւն.

Առաջին.— Հաստատելու համար թէ տաղանդաւոր ժողովուրդ մըն է Հայը, որ ունի իր փառքերը, իր մշակոյթը, իր քաղաքակրթութիւնը, սկսեալ այն օրերէն՝ երբ արեւմուտքը իրապէս զրկուած էր քաղաքակրթութեան արեւէն։

Երկրորդ.— Հաստատելու համար թէ տաղանդաւոր եւ ուշիմ ժողովուրդ մըն է Հայը, որ հրաշալի tropismeով մը կը հետեւի քաղաքակրթութեան լոյսին։ Վերջին օրինակը դուք՝ որ եկեր էք հեռաւոր Արեւելքէն, քաղաքակրթութեան այս դարաւոր Foyerէն առնելու ձեր կրակը։ Սորպոնի մէջ ձեր այս հանդէսը վկայութիւն մըն է թէ Հայը ալ կը հետեւի համաշխարհային քաղաքակրթութեան այս փարոսին, Հայն ալ կը ներշնչուի Ֆրանսացիներուն փառքն ու պարծանքը կազմող այս Տան մթնոլորտով, Վոլթէրներու եւ Հիւկոներու ոգիով։

Երրորդ.— Հաստատելու համար թէ տաղանդաւոր եւ ազնուական ժողովուրդ մըն է Հայը, որ միայն աղքատ ու ջարդուած գաղթականներ չի ղրկեր Եւրոպա, այլ եւ Պարոյր Հայկազններ, որոնք իրենց փառքը պարտուցած ենպալատէ պալատ, եւ ես հաւատք ունիմ, որ դուք, սիրելի ուսանողներ, հեռաւոր արեւելքէն գալով Ֆրանսա, ֆրանսական մշակոյթի այս յարկերուն տակ մեծնալով հետզհետէ, հայկական հանճարը թաթխելով ֆրանսական հանճարին ցոլքին մէջ, դուք նոր Պարոյր Հայկազններ պիտի տաք համաշխարհային քաղաքակրթութեան՝ ի փառս հայկական հանճարին։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐՆ ՈՒ ՔՆՆԱԴԱՏՆԵՐԸ

ՊՂԱՏՈՆ
(Բ. եւ վերջին մաս)

Իր բուն նպատակն է չեշտել թէ, երկիրը կառավարելու կոչուող անձերը չեն կրնար երկու պաշտօն նոյն խղճմտութեամբ շարունակել, թէ անպատճառ պիտի թերանան մէկուն մէջ, այսպէս կասկած հրաւիրելով իրենց կարողութեան վրայ։ Բաղդատութեան եզրերով կ'ուզէ ապացուցանել որ, անոնք որ անձնաւորելու այսինքն նմանական դեր կը ստանձնեն, չեն կրնար ամէն դերիմէջ ունենալ նոյն յաջողութիւնը։ Ու կը յանգի իմաստաւէրի մը զօրաւորութեամբ այն եզրակացութեան որ խմամատարները պէտք չէ նմանական ըլլան, այլ իրենց կարողութիւնը՝ արդիւնքը եղած ըլլայ իմաստասիրական բարձր պատճառաբանութեան մը։ Քանի որ բանաստեղծը սուտ պատմելու հակամէտ է եւ նմանական անձնաւորութիւն մը, այդ տեսակ պաշտօնի մը կոչուելու անյարմար է։

Պղատոն այս խօսքերուն մէջ, ուշադրութեան կը յանձնէ նաեւ բանաստեղծներու քաղաքական խնդիրներով չզբաղելու թելադրանքը։

Ան կասկած կը հրաւիրէ բոլոր նմանողական արուեստներու մասին, մտածման կարողութեան վրայ անոնց աղէտաբեր ազդեցութիւնը պարզելով։ Անոր համար որ, լողները յաճախ գիտակցութեան դեղթափը չունին այս տեսակ արուեստներուն՝ ինկութեան մէջ, ինչ ըլլալը հասկնալու համար։

Կ'ըսէ.— «Ճշմարտութիւնը պէտք է բարձրաձայն ըսել։ Սակայն կը վարանիմ, որովհետեւ

մանկութենէս ի վեր, անք ու պատկառանք ունեցած եմ Հոմերոսին հանդէպ։ Բայց Հոմերոս դաստիարակելու շնորհ ունի՞։

« Եթէ առաքինի գիտակցութեամբ, ճշմարտութիւնը ճանչնալէ հեռու չէր, եւ ի վիճակի էր գիտնալու թէ ի՞նչ տեսակ գործունէութիւններ կը բարելաւեն մարդկային վիճակը, ըլլայ անհատաբար կամ համախմբութեամբ, բերա՞ծ էր սակայն որեւէ քաղաքի մը մէջ, կառավարական բարուքում, ինչպէս Լիքուրգոս կատարեց Սպարդայի համար։ Կամ ո՞ր քաղաքը կը ճանչնար զայն իբրեւ քաջ ու հմուտ օրէնսդիր ու նպաստաւոր անոր դրած օրէնքներէն։ Ո՛չ,ապացոյց չունինք այդ մասին։ Եթէ Հոմերոսի և Հերոդոսի ժամանակակիցները գիտնային թէ, անոնք առաքինութեան ճամբուն մէջ մարդիկը դաստիարակելու կարողութիւնը ունին, պիտի չձգէին զանոնք թափառիլ այդ անդ, միմիայն տաղերգելու համար։ Այլ պիտի պահէին իրենց մէջ, կամ պիտի հետեւէին անոնց,մինչեւ որ բաւականաչափ սորվածըլլային իրենց փափաքած ճշմարտութիւնները։

« Ուրեմն, բոլոր բանաստեղծները, Հոմերոսէն սկսեալ, ինչ նիւթի վրայ ալ գրեն, անոնք նմանողական պատկերներէ անդին չեն անցնիր, եւ հեռու կը մնան բուն իսկ ճշմարտութենէ։ Հետեւաբար, պարզ է որ, ընդօրինակող բանաստեղծութիւնը հազորդ չի կրնար ըլլալ հոգիի բանաւոր երակին, իր իմաստութենէն անոր բաժին հանելու համար։ Արդ կրնանք ըսել թէ, նմանական բանաստեղծութիւնը խաթարիչ բնոյթ ունի եւ չափազանց վտանգաւոր՝ մանուկներու կրթութեան եւ լաւ քաղաքացիներ պատրաստելու ջանքերուն »։

Պղատոն, այսպէս, կը հասնէր այն եզրակացութեան թէ բանաստեղծութիւնը տեղ չունի իր երազած Քաղաքին մէջ։

Սակայն եւ այնպէս հմայուած Հոմերոսի բառերու քնարական ու դիւցազներգական գեղեցկութեան տակ, ան մխիթարութիւն կը գտնէր ըսելով «աքսրենք բանաստեղծները, բայց վարուինք այն սիրահարներու նման, որոնք համոզուած իրենց սիրոյ վտանգաւորութեան, կը ստիպեն զիրենք անկէ հեռանալ անվերադարձ կերպով։

■

Պղատոն, բացի Les Lois գործէն, իր տրամախօսութիւնը կը կատարէ Սոկրատէսի բերնով։ Այն առարկան, որ, կ՚ըսուի թէ, Սոկրատէս օր մը գանգատեցաւ պոռալով,— «Այս երիտասարդը այնպէս բաներ ինծի բսել կուտայ որ, անոնց վրայ խորհած անգամ չեմ»։

Այս գիրքին մէջ, Սոկրատէս այլեւս չերեւար։ Անոր տեղ՝ կ՚անցնի Աթենացին, որ անշուշտ դարձեալ Պղատոնը կը մարմնաւորէ։ Տարիքը եօթանասունը անցած, գաղափարները կը ցոլացնեն արդէն իրենց հասուն հանգամանքը։

Տրամախօսութիւնը կը դառնայ Աթենացիի եւ Քլինիասի մէջ, ու կը շարունակուի հետեւեալ ոգիով։

Աթենացին.— « Կ՚ըսենք թէ, երաժշտութիւնը(*) դատողները հեղինակութիւն պէտք է ունենան։ Հետեւաբար, անոնք ոչ միայն իմաստուն պէտք է որ ըլլան, այլ նաեւ քաջ։ Վասնզի վերահաս դատողը իր վճիռը չի կազմեր, ծափահարութենէն ազդուած կամ անձեռնհասութենէ։ Ոչ ալ, ճշմարտութիւնը գիտնալով հանդերձ, վախի ազդեցութեան տակ, փութկոտ ու սխալ վճիռ կուտայ, նոյն շրթներով, երբ իբր դատաւոր իր երդումը տուաւ։ Իտալիոյ եւ Սիկիլիոյ մէջ, սովորութիւնը թոյլ կուտայ որ, ունկնդիրները որոշեն յաղթութիւնը ձեռքերու ժխորով։ Ասիկա խաթարիչ է բանաստեղծութեան համար, որովհետեւ անոնք բազմութիւնը գոհացնելու համար կը ստիպուին ստեղծել դռեհիկ գործեր։

Ուրեմն, ճշմարիտ օրէնսդիրը, պիտի համոզէ, եւ եթէ չի կրնար,պիտի ստիպէ բանաստեղծը որպէսզի ան ցոլացնէ, իմաստուն, քաջ եւ բացարձակօրէն բարի մարդոց շեշտն ու շարժումները՝ գեղեցիկ, կշռաւոր եւ ներդաշնակ ստեղծագործութեամբ։

Բանաստեղծը պիտի չթոյլատրուի արտադրել ինչ որ հակառակ է օրէնքի ու դատողութեան։ Ան իր գործերը պիտի չցուցնէ որեւէ մէկուն առանց նախապէս հաւանութիւնը ստացած ըլլալու անոնց որոնք դատելու եւ գնահատելու հեղինակութիւնը ունին։ Որպէսզի, եթէ բանաստեղծը իր ընտրած բառերուն նշանակութեան կամ մեղեդիներու կազմութեան մէջ սխալած ըլլայ, մանուկներու կրթութիւնը եւ քաղաքացիներու ճաշակը չխաթարուի։

Ամէն ոք համամիտ պիտի գտնուի մեզ հետ սա կարծիքին վրայ թէ, բանաստեղծը ըսած է շատ բաներ որ լաւ են, բայց ըսած է նաեւ ուրիշ շատ բաներ ալ՝ բոլորովին հակառակը։

Եթէ այս կարծիքը ճիշդ է, ուրեմնվտանգաւոր է, երիտասարդութեան համար, բանաստեղծական լայն փորձառութիւն ստանալ եւ հոն մխրճիլ։

Արդ, ո՞վքեր պէտք է որ գրեն բանաստեղծութիւն։ Նախ անոնք որոնք յիսուն տարեկանէն պակաս չեն։ Անոնք՝ որոնք բացի բանաստեղծական եւ երաժշտական շնորհէն, ունին նաեւ ազնիւ արարքներ ներշնչելու կարողութիւնը։ Եւ նախընտրաբար անոնք որոնք քաղաքին մէջ, իրենց ազնուականութեամբ, եւ ազնիւ արարքներուն համար, պատուուած են կրթական տեղապահներէն եւ օրէնքներու խնամատարներէն, եթէ նոյնիսկ անոնց կը պակսի բանաստեղծական ներշնչում։

×

Ion գրուած է, յիշուած գործերէն բաւական առաջ։ Մեզի համար, այս տրամախօսութեան կարեւորութիւնը՝ կը կայանայ ներշնչումի մասին արտայայտուած տեսութեան մէջ։ Ցետոյ հոն կը գտնենք ուշադրութեան արժանի խորհրդածութիւն մը քննադատութեան վրայ։ Տեսակ մը յարձակողական ուղղուած, այս անգամ ոչ թէ բանաստեղծին այլ քննադատին հանդէպ։ Պղատոն այս գործով կ՚աշխատի ապացուցանել թէ, բանաստեղծութեան ուսումնասէր մը նուազ տեղեակ է, արուեստին որոշ անցքերուն ճշգրտութեան քան այն որ այդ արուեստը կը կիրարկէ։

Պղատոնի համար, քննադատը պէտք է նախ գրադի այն ինչ որ բանաստեղծական մասը կը կազմէ բանաստեղծական գրուածքի մը։ Անով պէտք է որ ապացուցանէ իր կարողութիւնը, հետեւաբար իր կոչումը։

Բանաստեղծը իր բնանիւթը պէտք է հիւսէ եւ ստեղծէ արուեստագիտական ըմբռնումով, իսկ քննադատը զգայ զայն, ներկայացնէ զայն, ճիշդ ինչպէս որ արուեստագէտը զգացած է։

Ահաւասիկ, ներշնչումի վրայ այդ՝ գիրքին նշանակալից հատուածէն՝ մաս մը։

Սոկրատէս խօսքը ուղղելով Ionի կ՚ըսէ, —

«Պիտի բացատրեմ քեզ, թէ ես ինչպէս կը ըմբռնեմ ներշնչումը, ինչպէս ըսի, Ion, հմտութիւնը չէ որ քեզ կը կարողացնէ Հոմերոսին մասին նպաստաւոր խօսիլ, բայց աստուածային ուժ մը որ քեզ կը յուզէ, այն քարին նման որ Եւրիփիտէս կ՚անուանէ մագնիս։ Այս քարը ոչ միայն երկաթէ օղակներ իրեն կը քաշէ, այլ իր քաշողական ուժը կը տարածէ նաեւ այդ օղակներուն, որոնք իրենց կարգին նոյն ուժով օժտուած կը քաշեն դէպի իրենց ուրիշ օղակներ։ Այսպէս յաճախ օղակներու շարքեր կազմելով իրարու փարած եւ առկախ։

Այսպէս ալ Մուսան կը ներշնչէ ոմանք, եւ ուրիշներ անոնցմէ ներշնչուելով կը կազմեն շղթայ մը ներշնչուողներու։ Արդ, բոլոր դիւցազներգակ բանաստեղծները, իրենց քերթուածները կ՚արտասանեն ոչ թէ արուեստի գիտակցութեամբ, այլ աստուածային ներշնչումով ու անկէ գերեվար։ Նոյնն է կացութիւնը իսկական քնարերգակներու համար։ Անոնք այդ գեղեցիկ բանաստեղծութիւնները կը ստեղծեն անգիտակցաբար, Մուսաներէն գերեվար։ Անոնց հովիւներուն ու պարտէզներուն մէջ խոխոջուն մեղրածորան առուակներէն ըմպելով ու արբենալով։ Այս օրինակով կ՚ուզեմ փաստել թէ, գեղեցիկ բանաստեղծութիւնները մարդկային չեն եւ ոչ ալ մարդու գործ, այլ աստուածային եւ աստուածներու կողմէ պատրաստուած։

Զմոռնամ ըսել թէ, քննադատը այս մագնիսական ներշնչումէն ազդուած, պէտք է նոյն բաշողականութեամբ առկախ օղակ մը ըլլայ բանաստեղծի կողքին։ Ապա թէ ոչ, քննադատը ի՞նչ ունի ընելիք։Եւ ինչի՞ կը ծառայէ իր աշխատանքը»։

Իտէալ քննադատին այս երեւակայական ներկայացումը, իր արժանի արձագանգը կը գտնէ Արիստոտէլի նշանաւորքերթողականքին մէջ,որյաջորդ յօդուածիս նիւթը պիտի կազմէ

ԶԱՐԵՀ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

(*) Այնատեն, երաժշտութիւն բառը իր մէջ կը մարմնաւորէր, նոյնիսկ ընդհանուր մշակոյթը։

ՄՏՔԻ ՋՔՕՍԱՆՔ

ՈՐՔԱՆ ԲԱՆ ԳԻՏԷՔ

(Պատասխանները Զորեքշաբթի օր)

1.— Երկի՞րը աւելի մօտ է արեւին թէ Հրատ մոլորակը։

2.— Statu quo — կրնա՞ք այս խօսքը ամբողջացնել։

3.— Գիտէ՞ք ինչ է քլորիւր տը սոտիումը։

4.— Ո՞ր երկիրներուն հետ Դաշնակիցները կնքած են Սէն Ժէրմէնի եւ Նէօյյիի դաշնագիրները։

5.— Ո՞ր բառերն են հետեւեալները— մճտիղախ, ււրկրաամն։

6.— Ե՞րբ գումարուեցաւ Գահիրէի խորհրդաժողովը. Ֆրանսան մասնակցեցա՞ւ։

7.— Տուէք տասը բառեր որոնք կը վերջանան «ջ» գիրով։

8.— Թուրքիա մասնակցա՞ծ էր Պրէթըն Ուուտզի խորհրդաժողովին։

9.— Ո՞րն է ամէնէն փոքր ծաւալը որուն մէջ կարելի է իրարու քով ներփակել աշխարհի ամբողջ բնակչութիւնը։

10.— Ո՞րն է աշխարհի ամէնէն բարձր լիճը։

11.— Մարդէն, կենդանիներէն եւ միջատներէն զատ մսակեր ինչեր կան։

12.— «Աւա՜ղ ապարանքի մը պէս մեծ էիր ու շքեղ, ու ես երգիքներուդ...»կրնա՞ք լրացնել յաջորդ երկու տողերը. ո՞վ է հեղինակը։

ԷՐԶՐՈՒՄ կը վերաշինուի, կը գրէ Թասվիր։ Ֆրանսացի մասնագէտ Լանպէր յատակագիծ մը պատրաստած է արդէն, զոր սակայն քաղաքապետութիւնը կը փափաքի բարեփոխել։ Նոր ծրագրով, պիտի քանդուի պատմական Էրզրումը, որ այսպէս պիտի կորսնցնէ իր հնադարեան նկարագիրը, Նոր Էրզրումը պիտի ըլլայ կեդր. Ամերիկայի քաղաքներուն նման լերկ և արդիական։ «Թասվիր»ի աշխատակիցը դէմ է այս ծրագրին եւ չուզեր որ քաղաքը կորսնցնէ իր Թրքական դիմագիծը։

«ՑԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԿԻՒԼԼԻՆ

ԿԱՐԱՊԵՏ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻՆ

Ինչպէս կը տեսնեմ, վարպետ բաղարջ շինող ես Կիւլլի, կը խօսի Հասան տայի, ծխարանը շրթունքին մօտեցնելով։

— Զէ, Հասան տայի, — կը պատասխանէ Կիւլլի շիկնոտ,— ես տակաւին շատ խակ եմ ադուոր բաղարջ շինելու համար։ Աղուոր բաղարջ շինելը ջաղջպաններուն մասնագիտութիւնն է։ Եթէ քիչ մը առաջ հասած ըլլայիր...։

Բաղարջները կարմրուկ, հատիկ հատիկ փրցուելով կը շարուին ճմպիքը (ակութին կողքին շինուած բարձր ու հարթ տեղը), յետոյ բոլորն ալ երկուական բաժին կը հանէ Կիւլլի։

Ու մենք, համով համով կը ճաշակենք Կիւլլին եփած ցորեն ալիւրով բաղարջները։ Ինծի համար անոնց վրայի ակօս նախշերը մեղր ու կարագով օծուած են, ու ամէն մէկ ակօսը ծամելուս կը կարծեմ թէ Կիւլլի ծնեբեկ մատներն են ակռաներուս տակ։ Մարմինս կը սարսռայ, կը վախնամ ակռաներս ամուր սեղմելու, մէջը թաղելու։ Երախտապարտ ենք քեզի քոյր Կիւլլի, ու շնորհակալ առատաձեռնութեանդ համար, այս սեւ օրերուն... մեզի զուտ ցորենի բաղարջ կերցնելուդ համար։

Ու հիմակ, ըսէք, իմ տեղս ո՞վ ըլլար, մինչեւ իր մահը Կիւլլիի բաղարջներուն համը չէր պահէր իր բերնին մէջ։

Կիւլլիենց աղօնը վաղուց լրացած է ու մեր վրայ ձգուած։ Ցայգը բացուելու մօտ է։Մերն ալ կը լրանայ։ Կը բեռնանք անասուններն ու կը մեկնինք, անոնք՝ Կիւլլին ու Կիւլիզարը դէպի հիւսիս՝ իրենց գեղը գետեզերքն ի վեր, որ հազիւ տասը վայրկեանի ճամբայ մըն է ջաղացքէն, իսկ մենք, գետակն անցնելով դէպի Արեւելք՝ արեգակին հետ գեղ հասնելու համար։

×

Պատերմներու եղանակին, Կիւլլին ինծի պատեխ ճամբեց իրենց գեղէն՝ մեր գեղացի հարսներուն հետ, իր տաքուկ բարեւովը միասին։

Անցաւ գարունն ու եկաւ աշունը։ Հասան միրգերը։ Կիւլլիենց գեղը հարուստ էր միրգով։ Ու ամէն անգամ, երբ մեր հարսները իրենց գեղը երթային՝ Կիւլլին ինծի տանձ ու խնձոր, ինկզմէջ (ընկոյզի միջուկ), չեր ու չամիչ կը ղրկէր, «...առնե՛ք Միտրիենց տղին տարէք ու շատ, շատ ալ բարեւ ըրէք» ըսելով։

Նոյնիսկ, անգամ մը խնձորին մէկը խածուած էր՝ խորունկ։

Կիւլլին տաքսրտած էր ինծի։ Ես ալ բաներ մը կը զգայի իրեն հանդէպ, սակայն, որոշ յայտնի չէր տակաւին անէր կոչուելու։

Ու ես, ամէն անգամ սիրով կ՚ընդունէի Կիւլլիին ղրկած արմաղաններն ու ջերմիկ բարեւները, փոխադարձաբար չոր բարեւներ ճամբելով,մինակ, անգամ մը, պզտիկ, կլոր հայլի մը՝ ճամբեցի։ Այսքան միայն։

— Քոյր, Կիւլլի, Նորշէնցի Ալիական ու Նազան աղջիկ, ինչո՞ւ, ինչո՞ւ ալ տանձ ու խնձոր, ինկզմէջ, չէր ու չամիչ, ջերմիկ բարեւ չես ճամբեր...։

Դուն, Կիւլլի կոչուեիս կամ Վարդուհի Նախահայրերուդ լեզուովը... այնքան հարազատ մնացած ես ինծի մինչեւ այսօր, ու պիտի մնաս մօքիս պրիսմակին մէջ ամբողջ օրերուս երկայնքին...։

(8 եւ վերջ)

Ն. ՇԻՆԱԿԱՆ

ԵՐԵՔ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐ Շաբաթ օր կը սպասէին Գէրժէր փողոցը, Քոնթուար Նասիոնալ տ'էսքոնթի մօտ, սպասելով որ այս դրամատունէն դուրս հանուի 150 միլիոն ֆրանքի գումարը, որուն փոխադրութեան լուրը առած էին, յայտնի չէ թէ ուրկէ՝: Բայց, ոստիկանութիւնը, իմացած ըլլալով տեղի ունենալիք յարձակումը, ոստիկաններ զինուած եւ պատրաստ կը սպասէին նոյն փողոցը, աշխատաւորի զգեստով ծպտուած: Ժամը մէկին ատենները, այս ոստիկանները կրակ բացին աւազակներուն վրայ, որոնցմէ մէկը, ոտքէ կոճէն վիրաւորուած, ձերբակալուեցաւ, միւսը՝ ձեռնակապերով ոստիկանատուն տարուեցաւ. իսկ երրորդը՝ աւազակներու ինքնաշարժ կառքին վարիչը, յաջողեցաւ փախչիլ: Անցորդներէն ոչ ոք վիրաւորուած է:

ԻՏԱԼԻՈՅ եւ Ֆրանսայի մէջ, այսօր պիտի կնքուի առեւտրական դաշնագիր մը, այս երկու երկիրներու միջեւ պատրաստուած մաքսային միութեան վաւերագրին ստորագրութենէն անմիջապէս ետք:

• Հաւանական է որ Փարիզ վերադառնալէ առաջ, Ֆրանսայի արտաքին նախարար Պիտօ տեսակցութիւն մը ունենայ վարչապետ Տէկասփէրիի հետ, որ այս պահուս հիւս. Իտալիոյ մէջ կը գտնուի:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ երկիրներու ներկայացուցիչներէն բաղկացած սահմանադրական ժողով մը հիմնելու համար զանազան կուսակցութեանց պատկանող բազմաթիւ ֆրանսացի երեսփոխաններ առաջարկ մը պիտի բերեն երեսփ. ժողովին: Ինչպէս յայտնի է նմանօրինակ առաջարկի մը նախաձեռնութիւնը ստանձնած են արդէն անգլ. խորհրդարանի 200 անդամները, եւրոպական դաշնակցութիւն մը կազմելու համար:

THEATRE DE LA CAITE LYRIQUEի ՄԷՋ
9 Ապրիլ, ուրբաթ ժամը ճիշդ 20.30էն 23.45:
Մէկ անգամուան համար կը ներկայացուի՝

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան, պատրաստուած մեծ խնամքով եւ բոլորովին նոր երաժշտութեամբ:

Բեմադրութիւն՝ Բ. ՀԱՊԷՇԵԱՆ, պարերու վարիչ՝ Տիկին Լ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ, դիմայարդար՝ Կ. ՕՍՄԱՆՃԵԱՆ: Մասնակցութեամբ Փարիզի եւ շրջանի եւ «Նոր Սերունդ»ի երիտասարդ ուժերու: Բեմի վրայ 60 հոգի: Պար՝ Օրիորդներ ՌԷԺԻՆԱ եւ ԼԻԼԻԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆՆԵՐ, Ա. մրցանակ Փարիզի երաժշտանոցէն եւ Opéra Comiqueէն:

Մասնակցութեամբ ԹԱՐԻՍԹ ԳԱՐԵԳԻՆԻ:

Gaité Lyriqueի 40 հոգինոց նուագախումբը, երաժշտութիւն եւ ղեկավարութիւն Ա. ՄԵՍՐՈՒՄԵՆՑԻ: Գիները — 300, 150, 120, 100, 80, 50:

Հաղորդակցութեան միջոցներ — Métro Arts et Métiers, St. Denis, Réaumur:

Տոմսերը կը ծախուին Գրատուն Հրանտ Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Odéon, Հ. Բալուեան 43 rue Richer, Գարսամեան 46 rue Richer - Montmartre, Նոր Սերունդի Փարիզի եւ շրջանի բոլոր մասնաճիւղերուն մօտ, Փարիզ, Շավիլ, Իսի լէ Մուլինօ, Գանեէօ, Անիէռ, Ալֆորվիլ:

ՏԻԿԻՆ ՌՕԶ եւ Օրիորդ Մարօ Համբարձեաններ, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ ԱՐՏԱՒԱԶԴ ՀԱՆԸՄԵԱՆի մահուան երրորդ տարեդարձին առթիւ՝ հազար ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Հ. Կապոյտ Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՇԱՎԻԼԻ մասնաճիւղի տարեկան ցերեկոյթ – պարահանդէսը, 4 ապրիլ կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 4—12, քաղաքապետարանին սրահը, Rue Stalingrade:

Կը ներկայացուի Ղեւոնդ Մելոյեանի «ԱՐՄԵՆՈՒՇ»ը, ղեկավարութեամբ Պ. Հայկէչեանի եւ սիրողներու մասնակցութեամբ, կը մասնակցի Շավիլի Րաֆֆի երկսեռ երգչախումբը:

Ծոխ պիւֆէ, մուտք 100 ֆրանք:

Հաղորդակց — Pont de Sèvresէն թիւ 171 autob. իջնել Puits sans Vin, կայարաններէն կէս ժամը անգամ մը շոգեկառք կայ:

ՖՐԱՆՔՕ–ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Հայ ու ֆրանսական միջավայրերուն նուիրուած նոր փառատօն մը, զոր Ֆրանքօ–Հայկական Միութիւնը կազմակերպած է, տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 18ի կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30 — 6, Սորպոնի մեծ ամֆիթատրոնին մէջ: Ծոխ յայտագրին մանրամասնութիւնները մեր մամուլին պիտի հաղորդուին քիչ օրէն: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան եղեռնին նուիրուած յիշատակի՝ տօնակատարութիւնը՝

11 ԱՊՐԻԼԻՆ

Սալ Ժէօկրաֆիի մէջ: Կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին:

×

Ապրիլեան Եղեռնի մէկ միլիոն զոհերու յիշատակին համազգային սգատօնը 11 Ապրիլ, 1948 Կիրակի Գոմոնի նորակառոյց սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Ֆ. Հ. Կ. Խ. Գոմոնի մասնաճիւղին: Առաւօտեան պատարագ եւ հոգեհանգիստ, եկեղեցիին մէջ: Կը խնդրենք նկատի ունենալ այս թուականը:

⁂

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՎԻԷՆԻ ՄՈՒՐԱՏ խումբը Ապրիլ 11ին կիրակի օր կը կազմակերպէ ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ նուիրուած յիշատակի տօնակատարութիւնը:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

Ապրիլ 23ին, ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Սալ տէ Ֆէթի ընդարձակ սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ հովանաւորութեամբ՝ Հ.Յ.Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ: Մասնակցութեամբ՝ բարեկամ կազմակերպութեանց: Գեղարուեստական խնամեալ բաժին, մուտքը ազատ է:

Մանրամասնութիւնները յաջորդիւ:

Կը հրաւիրուին Վալանսահայերը, իրենց յարգանքի տուրքը մատուցանելու մեր անմահ նահատակներուն:

★

Ապրիլ 11-24ը կը տօնուի Կրընոպլի մէջ, ապրիլ 25ին Սաքրէ Քէօրի սրահին մէջ, կէս օրէն վերջ ժամը 2.30ին:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Նոր Սերունդի եւ Սանուհիներու միութեան:

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ.ի կոմիտէի եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին:

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍՏԱՏՕՆԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆր. Բանակի Հայ Ռազմիկներու Միութեան, եւ մասնակցութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէին, Նոր Սերունդին, Կապոյտ Խաչին, Նախկին Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան, Համասեբաստիոյ եւ Բարձր Հայքի Հայր. Միութեանց: Տեղի կ'ունենայ 17 Ապրիլ, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Կը խօսի Պ. ՄԵՍՐՈՊ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

ԶԱՏԿԻ ԱՌԹԻՒ
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ՎԱՅԵԼԵԼՈՒ

Համասեբաստացիներու Վերաշինաց Միութեան կազմակերպած հաւկթախաղի խնջոյքը:

Հ. Յ. Դ. Տէսինի Տան գեղեցիկ սրահին մէջ, Մարտ 27ին, խթման իրիկունը:

Ծոխ կերուխում, արեւելեան նուագ. եւրոպական պարեր: Մուտքը ազատ է:

ԱԹԷՆՔԷՆ Գէնովարէ Սարեան կը փնտռէ իր քրոջը տղան Թորգոմ Սարգիսեան, Տրապիզոնցի, մօրը անունը Ազնիւ, հօրը Յարութիւն, որ հինգ եղբայր եւ քոյր մը ունէր: 1918ին մտած է կամաւորական գունդերու մէջ եւ քանիցս վիրաւորուած, Ֆրանսուհիի մը հետ ամուսնացած է եւ Փարիզ ըլլալ կը կարծուի: Տեղեկացնել Յառաջի:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ
«ԱՐՄԵՆԻԱ» ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

Կիրակի 18 Ապրիլ ժամը 16ին, Rue d'Algerի թատրոնին մէջ Մարսէյլ: Ամբողջովին նոր յայտագրով, հայերէն, ֆրանսերէն, իտալերէն, ռուսերէն ընտիր խմբերգներով:

Տոմսերը փնտռել երգչախումբի անդամներուն մօտ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Յակոբ Թանթանեան, բնիկ Քէսապցի, կը կարծուի թէ Լիոնի շրջանը կը գտնուի: Ողջ կամ մեռած ըլլալը գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել Aram Sarkissian, Journal Arevelk, B. P. 372, Alep-SYRIE:

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵ՛Ր...
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք..

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՔԱՂԱՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

29 Մարտ, Զատկին Բ. օրը ժամը 3էն մինչեւ կէսգիշեր, ՍԱԼ ՄԱԶԸՆՈՅԻ ՄԷՋ:

Ձեր տոմսերը եւ սեղանները ապահովեցէք Պ. Շալճեանէ Rue Valdonne, St. Jerôme, Պ. Պետիկեանէ 7 Rue Berlioz, Պ. Սամուրեանցէ 15 rue des Ferras, Պ. Քէօսէեանէ 11 Place Jules Guesde, եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին անդամներէն:

ԹԷՆՕՐ ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՋԼԵԱՆԻ

Բ. ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՍԱԼ ԿԱՎՕ, 11 ԱՊՐԻԼ 1948, ԿԻՐ. ԺԱՄԸ 17ԻՆ

Ընդհանուր փափաքին համաձայն կը տրուի այս երգահանդէսը, բոլորովին նոր յայտագրով:

Յայտագրին մէջ բացի եւրոպական դասական կտորներէ կան Ռոմանոս Մելիքեանէ, Գ. Ղազարեանէ, Ձերահեանէ, Կարօ Զաքարեանէ, Ա. Տէր Ղեւոնդեանէ, Սպենդիարեանէ, եւն. բոլորովին առաջին ունկնդրութիւն գեղեցիկ երգերու, զորս երգիչը ստացած է, Հայաստանի տաղանդաւոր երգահաններէն:

Տոմսերը կը գտնուին Պ. Պ. Գէորգ Փարմաքի՝ 47 rue Blanche (Tri. 39-09), Գ. Պագրճեանի, 35 rue de Trévise ((Pro. 07-25), Ս. Թէրզեանի 3 rue Poissonière (Cen. 93-75), Մ. Ոսկերիչեանի 62 rue Beaubourg (Arc. 77-90), Օ. Գօյաճեանի 83 rue d'Aboukir (Cen. 48-69), Դպրոցասիրաց տնօրէնութեան, հայ գրավաճառներուն եւ Յառաջի մօտ:

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ Ս. Զատկի տօնական օրերուն հետեւեալ արարողութիւններուն:

Աւագ հինգշաբթի 25 Մարտ, Ապաշխ. ժամը 7.30ին, Ս. Պատարագ ժամը 10ին, ոտնլուայ ժամը 16ին, խաւար. ժամը 19.30ին:

Աւագ Ուրբաթ 26 Մարտ, Խաչելութիւն եւ Թաղում ժամը 17ին:

Ճրագալոյց Ս. Զատկի, շաբաթ 27 Մարտ, սկիզբն արարող. ժամը 15ին, Ս. պատարագ ժամը 17ին:

Ս. Զատկի կիրակի 28 մարտ, սկիզբն արարողութեան ժամը 7.30ին, Ս. Պատ. ժամը 10ին, պատարագիչ սրբազան հայր:

Մեռելոց Ս. Զատկի երկուշաբթի 29 մարտ, Ս. պատարագ ժամը 10ին:

ԻՆՍԹԻԹԻՒ ԱՐՄԷՆԻԷՆԸ կը հրաւիրէ իր անդամները, համակիրները եւ բոլոր Հայ երիտասարդ – երիտասարդուհիները ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆԻ (Surprise Party), Շաբաթ օր 3 Ապրիլին, ժամը 3ին իր նոր հաւաքավայրը, 4 rue Greuze, Métro Trocadéro: Գեղարուեստական բաժին, նուագախումբ եւ attractions:

THEATRE ANTOINEի ՄԷՋ, Մայիս 25ին,
Մեծ պատրաստութեամբ ՀՐԱՉ ՏԱՐՕՆԵԱՆի նոր թատերգութիւնը: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԾԱԽՈՒԻ ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹ

Արտասահման մեկնումի պատճառով ստիպողաբար ծախու է ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹ ՄԸ միակը Herblayի մէջ:

Երկու սենեակ, խոհանոց մը միասին տրամադրելի են, շատ նպաստաւոր գինով: Դիմել՝
Պարոն կամ Տիկին ԲԱԼՈՒԵԱՆի
8 Place de la Mairie, Herblay (S. et O.)
Շոգեկառքը առնել Gare St. Lazareէն ժամը 2ին:

ԾԱԽՈՒԻ ՏՈՒՆ

Ալֆորվիլի մէջ (Place de la Mairie) ծախու է ամէն յարմարութիւններով տուն մը, երկու սենեակ, մեծ խոհանոց, ջուր, ելեկտրականութիւն, կազ, կեդրոնական ջերմութիւն: Դերձակի խանութով եւ աշխատանոցով: Ունի հող եւ կառատուն: Դիմել Պ. Վէնսան Օտապաշեանի, 6 Place de la Mairie, Alfortville (Seine):

ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ աշխատելու համար գործաւոր կամ գործաւորուհի կ'ուզուի: Արհեստը գիտցող կամ նոր սորվիլ ուզողներ ալ կ'ընդունուին: Դիմել Պ. ԳՈՒՐԳԻԿԵԱՆի, 31 Route de Choisy, métro Porte de Choisy:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 10 տող. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 24 MARS 1948 Չորեքշաբթի 24 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5299–Նոր շրջանի թիւ 908 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՄԵՐԻԿԱ Կ'ԱԶԴԱՐԱՐԷ

Միացեալ Նահանգներու Նախագահին չորեքշաբթի օրուան ըզգայացունց յայտարարութիւնը խորհրդարանին մէջ, առաջին ազդանշանն է այն վտանգին որ ստուգանաբար կը սպառնայ Եւրոպայի — եւ ամբողջ աշխարհի խաղաղութեան :

Դաշնակիցներու յաղթանակէն ի վեր, առաջին անգամն է որ պատասխանատու անձնաւորութիւն մը հրապարակաւ կոչ կ'ընէ իր ժողովուրդին — եւ անշուշտ մնացեալներուն — որ պատրաստ գտնուին՝ դիմաւորելու համար համայնավարութեան ահաւոր վտանգը :

Նախագահը անիմաստ կը գտնէ այլեւս բաները ծամծմել եւ առանց վարանումի կ'ամբաստանէ Խորհրդային Միութիւնը որ չարժման մէջ դրած է իր նիւթական ու բարոյական հնարաւորութիւնները՝ խաղաղ կերպով թափանցելու համար դրացի երկիրներէն ներս :

Աշխարհի ներկայ կացութիւնը հետեւանքն է, գլխաւորաբար այն իրողութեան որ ծանօթ պետութիւն մը կը մերժէ գործակցիլ մեզի ի նպաստ արդար ու պատուաւոր խաղաղութեան մը եւ գործնական քայլեր կ'առնէ արգիլելու համար անոր ամրապնդումը, կ'ըսէ Թրումըն :

Նախագահը բացէ ի բաց կը յայտարարէ թէ Խորհրդ. Միութիւնը եւ իր գործակալները քայքայած են արեւելեան կամ կեդրոնական Եւրոպայի ժողովուրդներուն անկախութիւնն ու ազատութիւնը :

— Չեխոսլովաքիոյ հանրապետութեան ողբերգական վախճանը մեծ ցնցում յառաջ բերաւ քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ. հիմա, ճնշում ի գործ կը դրուի Ֆինլանտայի վրայ եւ կը վտանգուի Սկանտինաւեան թերակղզիին ապահովութիւնը : Յունաստանի մէջ զինուորական յարձակում կը կատարուի [illegible]ներուն կողմէ որոնք օժանդակութիւն կը ստանան իրենց համայնավար դրացիներէն, Իտալիոյ մէջ համայնավար փոքրամասնութիւնը վճռական փորձեր կը կատարէ երկրին իշխանութիւնը ձեռք անցընելու համար :

Նախագահը դիտել կուտայ որ ներկայ յարաճուն սպառնալիքին դիմաց, արեւմտեան ազգերը հետզհետէ աւելի սերտ յարաբերութիւններ կը մշակեն իրենց տնտեսական վերականգնումը փութացնելու եւ իրենց ազատութիւնները պաշտպանելու համար :

Ամերիկա սրտանց կ'օժանդակէ այդ պետութեանց եւ արդէն քայլեր առած է, կը հաւաստէ նախագահը, դարմանելու համար վերջին աշխարհաստան պատերազմին վէրքերը՝ տնտեսական թէ քաղաքական մարզերուն մէջ :

Նախագահը կը յանձնարարէ խորհրդարանին որ անմիջապէս քուէարկուի Մարշըլի ծրագիրը որուն գործադրութիւնը մեծապէս պիտի նպաստէ՝ խաղաղութեան ամրապնդումին համար մինչեւ հիմա կատարուած աշխատանքներուն :

Բաւական չէ, սակայն, տնտեսական վերականգնումի մասին մտածել, երբ Խորհրդային Միութիւնը դարանակալ կը սպասէ արեւելեան Եւրոպայի մէջ՝ հետզհետէ իր ազդեցութեան կամ թեւարկութեան տակ առնելով մանր մունր պետութիւններ :

Ամերիկա, աշխարհի մեծագոյն պետութիւնը, որդեգրած է հիմա աւելի արմատական քաղաքականութիւն մը որուն հիմնական նպատակը պիտի րլլայ իրականացնել Միացեալ Ազգերու նպատակները :

Այդ տեսակէտէն, նախագահը դիտել կուտայ թէ «երբեմն, աւելի իմաստուն է գործնական քայլեր առնել, քան վարանիլ » :

Հետեւաբար, կը յանձնարարէ, տնտեսական ծրագիրներու գործադրութեան զուգընթաց, վերահաստատել զինուորական պարտաւորիչ ծառայութիւնը որովհետեւ «որքան ատեն որ համայնավարութիւնը կը սպառնայ ազատ ազգերուն, անհրաժեշտ է որ Ամերիկան մնայ զօրաւոր՝ կանխելու համար նոր պատերազմ մը :

— Եկած է ժամանակը որ մարդիկ համարձակօրէն ու քաջութեամբ դիմաւորեն այն վտանգը որ կը սպառնայ իրենց ազատութեան » :

Միայն համայնավար տարրերը մարտահրաւէրի մը բնոյթը պիտի վերագրեն Նախագահին յայտարարութեանց :

Ազդարարութիւն մըն է որ կ'ընէ ան ի լոյս այն հայրենիքին որ ամսէ ամիս իր սահմանները կ'ընդլայնէ յանուն ինքնապաշտպանութեան եւ միշտ ի վնաս իր անզօր դրացիներուն :

Թերեւս նման վճռական յայտարարութիւններ, 1914ին եւ 1939ին, կանխէին երկու ահաւոր սպանդներ սանձելով ամբարտաւան գահակալի մը եւ իր յաջորդին ախորժակը :

Օրուան այս ժամուն երբ Զլամարտը եւ նոր աշխարհաւեր արհաւիրք մը մղձաւանջը կը խռովէ ժողովուրդներու խաղաղ կեանքը, Թրումընի յայտարարութիւնը բնականաբար պիտի ունենայ իր լաւագոյն հակազդեցութիւնը այն տարրերուն վրայ որոնք նոր ողբերգութիւն մը կը պատրաստեն մարդկութեան համար :

Նախագահ Թրումըն զգաստութեան կը հրաւիրէ Խորհրդային Միութիւնը եւ իր արբանեակները :

Միեւնոյն ատեն, կ'ողջունէ Պրիւքսէլի դաշնագիրը որ ստորագրուեցաւ չորեքշաբթի օր արեւմտեան հինգ պետութեանց միջեւ :

Տարի մը առաջ, Ամերիկա պիտի վարանէր իր օրհնութիւնը տալու համաձայնութեան մը որ տեսակ մը զինակցութիւն է՝ ուղղուած ծանօթ խմբակցութեան մը դէմ :

Բայց տարի մը առաջ աշխարհը այսքան հիւանդ չէր եւ ոչ ալ խաղաղութիւնը այսքան վտանգուած :

Ժ.

POUR LES SINISTRÉS DE L'EST

(Արեւել. ճախաշխնարհ աղէտեալներուն համար)

Տէր Յարութիւնեան եղբարք	500
Խաչիկ Մկրտիչեան, Էվինէ	500
Սարգիս Գետիկեան, Էվինէ	500
Գ. Մկրտիչ Գասապեան (Իսի)	200
Գումար	1700
Նախորդ գումար	31300
Ընդհանուր գումար	33000

Պերլինի միջադէպին առթիւ

Պերլինի ամերիկեան զինուորական ներկայացուցիչը, զօր. Քլէյ, բացատրութիւններ տալով Շաբաթ օր դաշնակիցհակակշիռ Խորհուրդին մէջ սովետ ներկայացուցիչ մարաջախտ Սոքոլովսքիի յարուցած միջադէպին առթիւ, հետեւեալը յայտարարեց .—

« Մենք Պերլին եկանք, որովհետեւ իրաւունք ունէինք գալու, եւ բացարձակապէս մտադրած ենք հոս մնալու : ... Պէտք է բազմաթիւ օրեր սպասել տակաւին, հասկնալու համար թէ՝ ի՞նչ է իրական նշանակութիւնը սովետ պատուիրակութեան Պերլինի Խորհուրդը թողելուն : Չեմ կարծեր որ տխեղծական պատմութիւնը զգալի փոփոխութիւն մը կը կրէ, եթէ Ռուսերը յամառին հեռու մնալ չորս պետութեանց գործունէութենէն Գերմանիոյ մէջ» : Զօր. Քլէյ ըսած է նաեւ թէ տակաւին կանուխ է գիտնալու համար որ ի՞նչ են սովետներու դիտաւորութիւնները :

★ Պերլինէն կը հաղորդեն թէ՝ Զօր. Ռոպէրթսըն ջնջած է իր սովորական յայտարարութիւնները մամուլին, մինչեւ որ Ֆրանսա, Անգլիա եւ Ամերիկա կարենան «միաբանօրէն կարգադրուած գործելակերպ» մը որոշելու վերոյիշեալ միջադէպին վերաբերմամբ :

Հիւլէական ռումբ Միջերկրականի մէջ

Օմահայէն կը հեռագրեն թէ Նէպրասքայի նահանգին ներկայացուցիչը, Միլըր, յայտարարած է որ «ամերիկեան տորմիղին մեծագոյն մասը այսօր կը գտնուի Միջերկրականի մէջ», եւ աւելցուցած է. «Այս նաւերէն ոմանք հիւլէական ռումբեր ունին » :

Չեխ ոստիկանները Փրակայի մօտ գտնուող օդանաւային կայարանի մը մէջ ձերբակալեցին նախկին փոխ - վարչապետ Շրամէք եպիսկոպոսը, որ արտասահման փախչելու փորձ կ'ընէր :

Թուրքաց խնդիրը

ՊԵԼԿՐԱՏ ԿԸ ԲՈՂՈՔԷ

Եուկոսլաւիոյ կառավարութիւնը ազդու բողոք բարձրացուց Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Ամերիկայի առաջարկին դէմ՝ Թրիէսթէի մասին : Այս բողոքին բնագիրը յանձնուեցաւ երէկ երեք պետութեանց Պելկրատի դեսպաններուն : Եուկոսլաւ ծանուցագիրը խստիւ կը քննադատէ արեւմտեան տէրութիւնները իրենց առաջարկին համար, որ ուրիշ բան ըսել չէ եթէ ոչ՝ փոփոխութիւն մտցնել Իտալիոյ հետ կնքուած հաշտութեան դաշնագրին մէջ, առանց հաւանութիւնը առնելու Հռոմի, ոչ ալ Եուկոսլաւիոյ, որ խնդրին մէջ ուղղակի շահ ունի :

Եուկոսլաւ կառավարութիւնը կը յայտարարէ նաեւ որ առաջարկը բերելով այնպիսի ատեն մը՝ երբ ընդհանուր ընտրութեանց համար պայքարը սկսած է Իտալիոյ մէջ, արեւմտեան պետութիւնները ուրիշ բան ըրած չեն ըլլար եթէ ոչ ազգայնամոլական ատելութիւն մը գրգռել Եուկոսլաւիոյ դէմ, միեւնոյն ատեն աւելի ծանրակշիռ հանգամանք տալով՝ Իտալիոյ մէջ այս պահուս գոյութիւն ունեցող քաղաքական ճգնաժամին :

ԽԱՆԴԱՎԱՌՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՏԻՐԷ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

Գրած էինք որ Իտալացիք մեծ խանդավառութեամբ ընդունած էին Անգլիոյ, Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի առաջարկը՝ Թրիէսթէն Իտալիոյ կցելու մասին : Լուրը Թիւրէնի մէջ ձայնասփիւռ միջոցաւ տարածուեցաւ, որովհետեւ թերթերը դործադուլ ըրած էին երկու օրէ ի վեր, թերեւս այն դիտաւորութեամբ որ — կ'ըսուի — ժողովուրդը ուշ իմանայ զայն : Հռոմ, տենդոտ մթնոլորտի մը մէջ, լոյս տեսան յաւելուածներ, զորս շրջուն լրագրավաճառները փողոցներուն մէջ ծախեցին այլեւայլ բացականչութիւններով : Թրիէսթէի մէջ, շէնքերը դրօշազարդուեցան եւ հրապարակներուն վրայ ու փողոցներուն մէջ հանրային պարեր տեղի ունեցան ինքնաբերաբար : Առնուած բոլոր տեղեկութիւնները ցոյց կուտան թէ իտալական ժողովուրդին ամենախոշոր հատուածը մասնակցած է ընդհանուր խանդավառութեան :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ

Այս բոլորը մեծ մասամբ անծանօթ կը մնան ժողովրդական զանգուածներուն մամուլի գործադուլին պատճառով, որ հետզհետէ կը ծաւալի : Երէկ կէս գիշերէն սկսեալ, բոլոր տպարանները փակեցին իրենց դուռները, արգելք ըլլալով հարիւրէ աւելի օրաթերթերու հրատարակման, 330 հազարի չափ մամուլի աշխատաւորներ (տպագրիչ, խմբագիր, եւն.) գործադուլի մէջ են : Միայն Վատիկանի պաշտօնաթերթ «Օսէրվաթօրէ Ռոմանօ»ն եւ ամերիկեան օրաթերթ «Օսէրվաթօրէ տեանին» : Սկզբունքով, գործադուլը 24 ժամ պէտք է տեւէ, բայց պիտի շարունակուի, եթէ պահանջուած 34 առ հարիւրի օրավարձի յաւելումը չտրուի :

ՄԻՋԱԴԷՊԵՐ ԹՐԻԷՍԹԷԻ ՄԷՋ

Ամերիկայի զինուորական իշխանութիւնները կը հաղորդեն թէ անգլօ-ամերիկեան գօտիէն եկող ոստիկանական գիշերապահ խումբի մը վրայ կրակ բացած են Եուկոսլաւ ոստիկաններ, Թրիէսթէի ազատ հողամասի սահմանագծին վրայ :

ԴԷՊԻ ԻՐԱՒԱԽՈՀՈՒԹԻՒՆ

Եուկոսլաւիոյ արտաքին նախարար Սիմիչ յայտարարեց մամուլին թէ իր երկիրը պատրաստ է իրաւախոհութեան մը գալու, Թրիէսթէն Իտալիոյ թողլով, պայմանաւ որ Կորիցան ալ Եուկոսլաւիոյ տրուի :

ԻՏԱԼԻԱ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ

Իտալական կառավարութիւնը համեստ ծանուցագրով մը հաղորդեց Թրիէսթէի Իտալիոյ կցուելու մասին առաջարկ ըրող արեւմտ. պետութիւններուն թէ կ'ընդունի այս առաջարկը եւ կը յայտնէ իր գոհունակութիւնը, աւելցնելով որ Իտալիա կը փափաքի մասնակցիլ այս պետութեանց եւ Խորհրդային Միութեան պատրաստելու համար այն վաւերագիրը՝ որ պիտի ենթարկուի ՄԱԿի Ապահով. Խորհուրդին քննութեան :

ԻՏԱԼԱՑԻ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ՎՐԴՈՎՈՒՄԸ

« Լը Մոնտ »ի Թիւրէնի թղթակցին նայելով՝ համայնավարները կը ջանան նուազեցնել դէպքին կարեւորութիւնը : Հռոմ եւ Միլան հրապարակաւ իրենց թերթերուն ու գումարուած բազմաթիւ միթինկներուն մէջ կը մատնանշեն «ընչաքաղական տէրութեանց քարոզչական եւ ընտրական խորամանկ հնարքը» : Համայնավարական պետերու շրջանակին մէջ մասնաւորաբար մեծ զայրոյթ կը տեսնուի : Թօկլիատտի, իր ընտրական մէկ ճառին մէջ, կրակ կը ժայթքեցնէ կառավարութեան դէմ, զայն անուանելով «ամերիկեան ծառայապաշտութեան վասալը», աւելցնելով որ Թրիէսթէի խնդիրը ժողովուրդի կառավարութեան կողմէ պիտի լուծուի 18 ապրիլէն ետք : Այս խնդրին մէջ, համայնավարներուն կը ձայնակցի նաեւ իտալացի ընկերվարականներու ձախակողմեան թեւը (Նէնիի խումբ) :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

ՅՈՒՆԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ ՆԵՐԳԱՂԹԷՆ ՎԵՐՋ

(Բ. եւ վերջին մաս)

2.— ՀԻՆ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Այս կերպով երեւան կուգայ, որ Յունաստանի մայրաքաղաքի շրջանէն դուրս անոր գաւառական անկիւնները ցրուած մօտաւորապէս 3000նոց բազմութիւն մը ունինք, որուն կէսէն աւելին կը մնայ կեդրոնացած Սելանիկի մէջ, ուր բարեբախտաբար ունինք եկեղեցի, ազգ. իշխանութիւն, բարեսիրական եւ քաղաքական կազմակերպութիւն, դպրոցական շէնքեր, զորս կարելի չէ եղած այս տարի օգտագործել՝ ներգաղթի առեղծած շփոթութեան եւ Կիւլպէնկեան եւ Բարեգործական հաստատութեանց ապիկարութեան պատճառաւ։

Յունահայութեան «մնացորդաց»ին մեծագոյն մասը կը մնայ կեդրոնացած Աթէնքի եւ Պիրէոսի արուարձաններուն մէջ։

Ներգաղթը բաւական նօսրացուց նաեւ այս փոքրիկ հայաքաղաքները, որոնք կը շարունակեն տակաւին պահել իրենց հայկական դիմագիծն ու կեանքը։

Աթէնքի ամենաբազմամարդ թաղամասը Տուրղութլին է, զոր Հայերս սովոր ենք կոչել Ֆիքս, մօտը շինուած «Ֆիքս» գարեջուրի մեծ գործատան անունով։ Անոր 6000ի հասնող հայութենէն հազիւ 2500ը մեկնեցան, որով այսօր տակաւին 3500 հայրենակիցներ կը շարունակեն ապրիլ հոն համախումբ հայկական կեանք մը, իրենց եկեղեցիներով, վարժարաններով, քաղաքական, մշակութային եւ մարզական կազմակերպութիւններով։

Տուրղութլիի մօտիկ է Նէա Զմիւռնին, որուն ծայրամասին շինուած էր հայաւանը, պետական հողի վրայ, Հ.Բ.Ը. Միութեան Նանսէնեան Օֆիսի դրամներով։ Հայաւանը երեք քառորդով պարպուած է։ Կը մնան հոն հազիւ 35 ընտանիք, մօտաւորապէս 160 անձ։ Տուրղութլիի կապուած կարելի է նկատել զայն։ Հոն կը յաճախեն դպրոցական փոքրիկները։ Աթէնքի արուարձաններէն 40 ընտանիք Փալէօ Ֆալերօ, 20 ընտանիք Մուսքաթօ-Ճիճիֆիա, 35 ընտանիք Ամարուս, 5 ընտանիք Քիֆիսիա, 5 ընտանիք Էրիթրէա, 6 ընտանիք Խալանտրի – Փսիխիքօ, 15 ընտանիք Քալլիթէա-Խարաքօփօ եւ 12 ընտանիք ալ հաստատուած կը մնան Հին Սֆայիադ, ընդամէնը 600է աւելի շունչ։

Աթէնք քաղաքին մէջ բնակող Հայերը, առհասարակ առեւտրականներ, մեծ թիւ մը չեն կազմեր։ Կեսարեանիի թաղամասի 35 ընտանիք հայութիւնն ալ միասին հաշուելով հազիւ 100 ընտանիք կարելի է ունենալ. ընդամէնը 400 անձ։ Անոնք ցրուած են ընդարձակ քաղաքի զանազան կէտերուն վրայ եւ մասամբ ձուլուած գրեթէ շրջապատող յոյն բարեկեցիկ ընտանիքներուն հետ։ Մեծ մասամբ Իզմիրցիներ, անոնց տարեցները կը շարունակեն պահել հայկական բարքերը։ Նոր սերունդն է, որ ձուլնացած է գրեթէ հելլէն երիտասարդութեան հետ։ Աթէնք քաղաքը զուրկ է հայկական հաւաքավայրէ, բացի եկեղեցիէ մը, ուր տօներուն կը հաւաքուին միայն տարեցները։

Յունահայութեան բազմախուռն տարրը կը գտնուի Պիրէոսի շրջանին մէջ, Քոքինիա եւ Լիփազմա։ Քոքինիա կեդրոնացած է բուն դժգրուածը, 4000ի մօտ կենսունակ հայութիւն մը, իր եկեղեցիներով, վարժարաններով եւ բազմապիսի ու բազմանպատակ կազմակերպութիւններով։ Լիփազմայի նախապատերազմեան շէն եւ բարգաւաճ հայութեան մէկ մասն ալ փոխադրուած է Քոքինիա, պատերազմի ընթացքին։ Շարունակական ռմբակոծումներուն հետեւանքով տեղի ունեցած քանդումներուն պատճառաւ Լիփազմայի մէջ մնացած է այսօր հազիւ 4—500 անձէ բաղկացած հայութիւն մը։ Ամբողջացնելու համար պատկերը յիշենք նաեւ Մեղարան, ուր կ'ապրին 9 ընտանիքներ, հարազատ Հայեր եւ Թիվան (Թեբէ) ուր եւս կան 4 ընտանիքներ, ընդամէնը 70 շունչ։

Եւ կ'ունենանք 1200ի մօտ թիւ մը ընդամէնը, որմէ հեռացող քանի մը տասնեակ ընտանիքները, որոնք կը դիմեն դէպի Սուրիա, Ֆրանսա, Հարաւ. Ամերիկա, չեն կրնար փոխել դիմագիծը այս գաղութին։

Հելլէն իշխանութիւններն ու ժողովուրդը, որ, 1944ի Դեկտեմբերեան արիւնոտ դէպքերէն եւ 4 տարուան գրաւման շրջանի մը ընթացքին ծագած թիւրիմացութիւններուն հետեւանքով ժամանակ մը շեշտուած անբարեացակամութիւն կը ցուցադրէին մեզի հանդէպ եւ որոշ շրջաններու մէջ նոյնիսկ սկսած էին անուղղակի հալածանքներու, այսօր մնացորդները կը նկատեն հանդարտ, հաւատարիմ, շինարար, օրինապահ տարր մը եւ ըստ այնմ կը վերաբերուին մեզի հետ։ Անոնց համար մեր գաղութը մաքրագործուեցաւ բաղձալի տարրերէ։ Գաւառներուն մէջ անգամ իշխանութիւն, ժողովուրդ խիստ բարեացակամ աչքով կը հետեւին մերիններուն գործունէութեան։ Հելլէն իշխանութեանց եւ ժողովուրդին բարեացակամութիւնը արդիւնք է նաեւ այն ճիգերուն, որ տարաւ «Ազատ Օր» եւ անոր շուրջ խմբուած կազմակերպութիւնը, յանձին Հ. Յ. Դաշնակցութեան։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Փարիզի կեանքը

Անցեալ օր խօսակցութեան մը ընթացքին, բարեկամ մը ըսաւ թէ «Փարիզը ալ Փարիզ չէ» եւ այս նախադասութիւնով միայն ուզեց ներկայացնել նախապատերազմեան եւ յետ-պատերազմեան «Լոյս Քաղաքին» տարբերութիւնները։

Ի՞նչ պէտք է Փարիզին որ ըլլայ հաւատարիմ իր աւանդական իմաստին այսինքն քաղաք մը հաճոյքի, ճաշակի, վայելչութեան, արուեստի, եւ մտքի։ Ան եթէ կորսնցուցած է 1939էն առաջուան իր փայլը, իր արտաքին կեանքը որ չէր վերջանար երբ արեւը մարը մտնէր, հետաքրքիր է գիտել թէ պահա՞ծ է գոնէ իր ներքին արժէքները, իր սէրը հանդէպ բեմին, հանդէպ նկարչութեան, գեղեցկութեան եւ ճիգը միշտ կազմակերպելու համար միջազգային բնոյթ ունեցող ցուցահանդէսներ։

Ֆրանսան եւ մասնաւորաբար Փարիզը կարելի է, առանց չափազանցութեան, նկատել իբրեւ թատրոնի մայրաքաղաքը։ Դժուար է երեւակայել ուրիշ քաղաք մը որ ունենայ բեմի այնքան ճաշակ, այնքան տաղանդ եւ այնքան ստեղծագործ հանճար։

Այս վերամուտէն սկսեալ արդէն, Փարիզը ունեցաւ հարուստ «saison» *մը։ Կը բաւէ որ՝ թատրոն մը գրաւէ* Jean Louis Barrault, *ուրիշ մը* L. Jouvet *եւ իր խումբը, որպէսզի միջակէն միշտ վեր մնայ թատերական [illegible]։*

Լուի Ժուվէ ներկայացուց Տօն Ժուան մը որ շատ անձնական էր, ըստ արդէն մէկ քանի շատ տաղանդաւոր դերասաններու սովորութեան։ Շատեր գրեցին թէ ներկայացուածը ոչ թէ Տօն Ժուան էր, այլ Տօն Ժուվէ, ինչ որ շատ յատկանշական էր իբրեւ քննադատութիւն։ Ժուվէ երբ խաղայ չի մոռնար իր անձը, բայց կը մոռնայ յաճախ իր խաղացածին հեղինակը, ի մէջ այլոց Մոլիէր, եւ մէջտեղ կը բերէ Տօն Ժուան մը որ շատ գնահատելի է իբրեւ ներկայացում մը, բայց հեռու հեղինակին դասական ըմբռնումէն։ Ժուվէ տեքորներու պատրաստութիւնը յանձնած էր Christian Bérard*ի որ իշխան մըն է այդ արհեստին մէջ։ Աւերոյթ եւ ծիծաղելի մօտ էր վերջին տեսարանը որ ցոյց կուտար Տօն Ժուանը իր մահէն յետոյ կմախքներու խումբի մը մէջ։ Ընդհանուր գիծերուն մէջ հաճելի երեկոյթ մը՝ քիչ մը յաւակնոտ՝ բայց հրապուրող ականջը եւ աչքը ամէնէն դժուարահաճ հասարակութեան։*

Jean Louis Barrault *իր Համլէթի կողքին աւելցուց յայտնի* Kafka*ի «դատը» եւ վստահ իր տաղանդին այլազան ընդունակութիւններուն, այսօր կը խաղայ* Madeleine Renaud*ի հետ՝ ֆրանսական ամենամեծ երգիծագիրներէն* G. Feydau*ի «Ամէլիով զբաղէ»ն։*

Տարակոյս չկայ սակայն որ գնահատուած խաղերէն ամէնէն կարեւորն է Մոնթէրլանի «Maître de Santiago»*ն։ Հեղինակը ունի տրամախօսութեան [illegible] ուժ մը որ կը գինովցնէ իր ունկնդիրը։ Ինք վստահ եւ արհամարհական, կը գրէ օրաթերթի մը մէջ թէ հասկցող չկայ իր գործը եւ ժողովուրդը որ կ'երթայ զինքը ամէն իրիկուն մտիկ ընել, աւելի սնոպ է քան խելացի եւ զարգացած։ Իր սովորական թերութիւնն է արհամարհել ամէն մարդ եւ դժուար է զայն համոզել թէ կարելի է հաճոյք առնել կամ քննադատել իր գործը։ Այս ներկայացման հետ* Heberbot*ի թատրոնը պատրաստած է* Paul Claudel*ի հանրածանօթ* L'Annonce faite à Marie *որ անտարակոյս խուռն բազմութիւն մը պիտի հաւաքէ ամէն օր։*

Սաշա Կիթրի մեծ յուսախաբութեան ենթարկուեցաւ այս տարի։ Վարժուած էինք անոր նրբամտութեան, զուտ ֆրանսական humour*ին եւ իրաւունքով կրնայինք լաւագոյնը սպասել անկէ։*

Թատերագիրը սովորութիւն ունի դերեր գրել փոխանակ թատերախաղերու եւ նոյնիսկ այդտեղ ձախողած է։ 3 ժամ Թալէրանի սրամիտ խօսքերը լսել միայն, յաճախ չկարենալ զանազանել Կիթրին Թալէրանէն ներելի չէր հեղինակին։ Կիթրի ինչպէս ուրիշ ինքնահաւան գրողներ որ քիչ մը ժողովուրդին երեսին խնդալու վարժուած են, կը կարծեն որ իրենց անունը կը նեցէ եւ թոյլ կուտայ, նոյնիսկ անտես կ'անցընէ ամէն տկարութիւն։ Սխալ մը որուն արդիւնքը տեսաւ Կիթրի։

Ասոնցմէ զատ ուրիշ կարեւոր pièce à thèse *մը Բիւժէի* «La peine Capitale»*ը որ ազգային երկրորդ թատրոնը (Օտէօն) կը ներկայացնէ քանի մը օրէ ի վեր, տեսնելիք ներկայացում մը քանի որ վիճաբանութիւններու առիթ կուտայ։*

Ֆրանսական թատրոնը ասոնց կողքին տուաւ այս տարի ուրիշ թատերախաղեր որոնց մէջ ամէնէն յաջողը եւ խորունկն էր «Homard à l'Américaine», *խաղ մը որ շատ բան ըսել կ'ուզէ բայց իր նպատակէն շեղած էր։ Սրամիտ եւ որոշ չափով թեթեւ երեւոյթի մը տակ, ան ունէր հոգեբանական իմաստ մը։*

Ֆրանսական թատրոնը արդէն մեծ առաւելութիւն մը ունի.— դերասան ունի.— ատիկա արդէն պատճառ է որ ամենախեղճ եւ անիմաստ ներկայացումը ձանձրացուցիչ չըլլայ։ Շնորհիւ այդ դերակատարութեան է որ հազիւ սրամիտ խաղեր ինչպէս Jeu de Dames, *կամ* La Petite Hutte *ընդունիլ տուին խստապահանջ հասարակութեան մը։*

Շարժանկարը քանի փառատօնէն ի վեր նոր բան մը չէ բերած ֆրանսական կալուածին մէջ։ Քոքթոյի Ruy Blas*ը ունի շատ յաջող նկարներ բայց վիճելի է։ Ո՞ւր կը վերջանայ Վիքթոր Հիւկոյի գիրքը, ո՞ւր կը սկսի Քոքթոյի բանաստեղծութիւնը, կարելի չէ տեսնել։ Ասկէ զատ նշանակելի է դիմադրական գետնի վրայ* La Bataille de l'eau Lourde*ը որ պարզ եւ ժուժկալ է։*

Ամերիկացիները տուին Les Raisins de la Colère*ը որ մեծ արժէք ունի ամէն տեսակէտով եւ* Charlie Chaplin*ը յուսախաբ ըրաւ մեզ* Mr. Verdout*ով։ Շափլին հանճար մըն է որ պէտք է մնայ միշտ սովորականէն եւ միջակէն բարձր։*

Զուտ գեղարուեստական, հետաքրքիր է Օրանժըրիի մէջ, Turner*ի ցուցահանդէսը զոր կազմակերպած է անգլիական դեսպանատունը։ Կարելի է հոն տեսնել նկարիչին ամէնէն յատկանշական գործերը որ թոյլ կուտան մեզի աւելի լաւ ծանօթանալ իր արուեստին եւ տպաւորական դպրոցին վրայ անոր գործած ազդեցութեան։*

Ահա որոշ պատկեր մը Փարիզի ընդհանուր կեանքէն որ բաւական պէտք է թուի, վստահ ըլլալու համար որ Փարիզը միշտ Փարիզ է։

Ա. Մ.

Գիտական ատուղխ

ԺԱՌԱՆԳԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ կենսաբանութեան ամէնէն կարեւոր հարցերէն մէկն է։ Պէտք է զանազանութիւն դնել առանձնայատուկ կամ ցեղային բնոյթ ունեցող ժառանգականութեան եւ անհատական ժառանգականութեան միջեւ։ Սեռային սերնդագործութեան մէջ ժառանգականութիւնը միակ ուղղութիւն մը կրնայ ունենալ, ատիկա միակողմանի ժառանգականութիւնն է։ Երբ ժառանգականութիւնը ոստում ընէ մէկ կամ աւելի սերունդներու վրայէն եւ յանգի թոռներու կամ թոռան որդիներու, այն ատեն առհաւութիւն (atavisme) *անունը կ'առնէ։*

Ծնողքներէ ժառանգականօրէն զաւակներու փոխանցուած յատկութիւնները կրնան ըլլալ ֆիզիքական կամ մտային։ Արդարեւ, ուղղակի կամ բնականոն ժառանգականութեան հետեւանքով զաւակը ընդհանրապէս շատ կը նմանի իր ծնողքին, կ'իւրացնէ անոր յատկութիւնները, թերութիւնները, արտաքին ու ներքին կազմը եւ մասնաւորապէս անոր հիւանդութիւնները։ Ըստ այսմ, յօդատապ ծնողքի մը զաւակը համապատասխան տարիքի մը մէջ կ'ենթարկուի յօդային կաթուածի, նոյնպէս ուղեղի տկարութիւն ունեցող ծնողքի մը զաւակը յաճախ ենթակայ կ'ըլլայ ջղային հիւանդութիւններու։

Ժառանգականութիւնը պահպանողական ուժ մըն է, տեսակներու փոփոխութեանց էական պատճառը յարմարում (adaptation) *կը կոչուի։ Անհատ մը կամ ցեղ մը իր բնութիւնը, խառնուածքը եւ ուժերը կը յարմարցնէ ապրելու իրեն անսովոր ու անյարմար միջավայրի մը մէջ։ Այդ յարմարումը կը փոխէ գործարանները, յարմարումի յատկութիւնները կը սկսին անհատական բնոյթ ստանալ եւ ի վերջոյ կ'ըլլան ժառանգական։*

Ասոր օրինակները բազմաթիւ են բնութեան մէջ։ Կան բոյսեր որոնք նուրբ տերեւներ ունին ձորակներու մէջ, մինչդեռ ծովին եզերքը անոնց տերեւները թանձր ու մսոտ կ'ըլլան։ Լորտու կոչուած ժահրիկաւոր անթոյն օձը ազատ կեանքի մէջ հաւկիթ կ'ածէ, մինչդեռ գերութեան մէջ երբ աւազ չի գտներ հաւկիթները անոր մէջ թաղելու համար, հաւկիթ չածեր, այլ պարզապէս ծնունդ կուտայ պզտիկ ձագերու։

Գործարանի մը գործածութիւնը կը զարգացնէ այդ գործարանը ընդհակառակն, գործածութեան պակասը ներգեւում (atrophie) *յառաջ կը բերէ։ Կարգ մը ծովային կենդանիներ որոնք մութին մէջ ապրելու վարժութիւն ունին, ժամանակի ընթացքին բոլորովին կը կուրնան։ Անոնք առաջին երեւոյթով աչազուրկ են, սակայն երբ զանոնք անդամահատենք, մորթին տակը կը գտնենք աչքերը։*

ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԳԻՐՈՒԹԻՒՆ.— Երբ քաջառողջ անձ մը կազմով միշտ նիհար եղած է, այդ կը նշանակէ թէ անոր ֆիզիքական կազմը բնականոն վիճակ մը կը ներկայացնէ. այդ պա–

…րագային դժուար է անոր նիհարութեան մէջ փոփոխութիւն յառաջ բերել, թէեւ կարգ մը ծանօթ միջոցներ կրնան օգտակար ըլլալ: Այսպէս, անգործունէութիւն, հանգիստ կենցաղ, երկարատեւ քուն, ուտել ճարպային սնունդներ ամէն ձեւերու տակ, կարագ, խոզի ապուխտ, ձէթէ թացան, նշային սնունդներ, խմել առատ ըմպելիներ, կաթ, գարեջուր, խուսափիլ յոգնեցուցիչ մարզանքներէ եւ մասնաւորապէս զգուշանալ փորի պնդութենէ:

Գիրութիւնը թանձրամսութեան չափազանց զարգացած վիճակն է: Անոր առաջքը առնելու համար պէտք է յաճախ մարզանք ընել, չափաւոր ըլլալ ուտելիքներու մէջ եւ մասնաւորապէս զգուշանալ ճարպային սնունդներէ: Ալիւրը, խմորեղէնները, հացը, շաքարը եւ ջուրը կը նպաստեն ճարպի կազմութեան: Պէտք է քիչ խմել եւ նախապատուութիւն տալ գինիի, թէյի, սուրճի, այս վերջին երկու ըմպելիներուն գործածութիւնը առանց շաքարի կամ քիչ շաքարով նպատակայարմար է: Գէր մարդոց համար լուծողականի յաճախադէպ գործածութիւնը օգտակար է եւ ջերմապէս յանձնարարելի:

Չափազանց գիրութիւնը հիւանդագին վիճակ մըն է եւ բժշկական մասնաւոր խնամքի կը կարօտի:

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

« ԱՐՄԷՆՈՒՇ »Ի ՆԵՐԿԱՅԱՑՄԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

9 Մարտ երեքշաբթի իրիկուն Cinéma Alhambraի չքեղ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Ղ. Մելոեանի «Արմէնուշ»ը, նախաձեռնութեամբ Իսի լէ Մուլինոյի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ բեմադրութեամբ ընկեր Բ. Հայկէչեանի:

Հակառակ լուր օրուան խուռն բազմութիւն մը եկած էր սրահը ամբողջութեամբ լեցնելու:

Հ. Բալուեան քանի մը հակիրճ խօսքերով կը ներկայացնէ Արմէնուշի հեղինակը եւ կը ծանօթացնէ մեզ գրքին բովանդակութիւնը, որմէ յետոյ կը սկսի խաղարկութիւնը:

Ամբողջ երեք ժամ, լուռ, յուզուած մենք կը հետեւինք խաղարկութեան: Տեսարանները իրարու կը յաջորդեն մէկը միւսէն եռուն, կատարեալ ներդաշնակութեամբ, ինչպէս շարժանկարի պատկերները:

« Արմէնուշ »ը պահ մը մեզ մոռցնել կուտայ թէ մենք կը գտնուինք քաղաքակրթութեան օրրանին մէջ, ան մեզ քայլ առ քայլ կը փոխադրէ պէտի հոն ու մեր աչքերուն առջեւէն կը սահեցնէ բոլոր այն ապրումները՝ որոնք երէկին կը պատկանին, բայց լի են փոթորկալից յուզումներով:

Տեսայ թէ ինչպէս թշուառութեան ճիրաններէն մազապուրծ ազատած մեր մայրերը, որոնք երբեմն մահը ամուր սեղմած էին իրենց կրծքին վրայ ոսկորացած ձեռքերով, ուրպէսզի կատարեալ ըլլար պերապոյն նուիրումը նիրվանային, այսօր կարծես, լքուած, վաճառուած, հեշտութեան տունէ մը ներս, կիսախելագար բայց ազատ ու կսկծալի յուշերով տառապող «Արմէնուշ»ի մը առջեւ հառաչանքի ձայներ կը փրթին անոնց հոգիներէն ու իրենց կուրծքին մէջ կուտակուած յոյզերը արցունքի կաթիլներու վերածուելով չիթ առ չիթ վար կը գլորուին իրենց աչքերէն իբրեւ մարգարտեայ գնդիկներ:

Վերյիշում մը անկասկած, տուայտանքի այն օրերէն ուր Աստուածներն անգամ զայրացած էին մեզի դէմ ու երկինքը ամուր փակուած՝ հաղորդակից չէր մեր ցաւմեծութեան ու չէր լսեր աղօթքի մրմունջները հաւատացեալ մամիկներուն:

Լռութիւնը կատարեալ է: Կարծէք սրբազան խորանի մը առջեւ գտնուինք, ծրկիւղածութեան ժամն է այս: Լուռ են ոչ միայն անոնք որոնք տառապանքի մեծութիւնը ճանչցած են, այլ այն Հայերն իսկ, որոնք իրենց մեծ եղբայրներու մահը չտեսան, ի տես « Արմէնուշ »ի կենդանի օրինակին հաղորդակից են մեզ հետ ու յուզուած:

« Արմէնուշ »ի բեմադրութիւնը պէտք է ըսել որ անթերի էր: Բոլոր դերասաններն ալ թէեւ սիրող բայց յաջողութեամբ հետեւած էին իրենց աշխատանքին ու մանաւանդ շատ լաւ տրուած իրենց դերը:

« Անմահ բոց»էն վերջ ընկեր Հայկէչեանի «Արմէնուշ»ի բեմադրութիւնը մեզ պարտադրութեան տակ կը դնէ ըսելու որ՝ ընկերը ոչ թէ իբրեւ խաղացող, այլ նաեւ իբրեւ բեմադիր ի յայտ կը բերէ մեծ ընդունակութիւն: Մինչեւ իսկ խաղարկութեան ժամանակ անընդմաբելի կերպով կը հետեւի իր դիմացիններին ու ուղղութիւն կուտայ խաղարկութեան:

Տիկին Ղուկասեան կատարեալ էր Տիկին Ֆօլքի դերին մէջ, ան ի յայտ եկաւ խորամանկ, զգացումները կեղծող, շահախնդիր ու դիւանագէտ, իբրեւ հեշտութեան տան տիրուհի:

Տիկին Գալայճեան, Տիկին Միւլէրի դերին մէջ, սկսաւ տկար խաղարկութեամբ մը, բայց յաջորդական երեւումներուն ինքզինքը գերազանցեց, ցոյց տալով որ ոչ միայն զորովալի զգացումներ ունի իր մահացած հայասէր ամուսնոյն հանդէպ, ոչ միայն մայրական սէր իր հարազատ զաւակներուն համար, այլ նաեւ ունի ազնիւ զգացումներ ու տառապող սիրտ բոլոր տառապողներուն համար: Ամէնէն ծանրն էր իր դերը եւ պատուով դուրս եկաւ անկէ, շնորհաւորելի է:
ւորելի է:

Գ. Գալայճեան, Տօքթ. Վոլֆի դերին մէջ կրցաւ տալ իրեն վիճակուած դերը իբրեւ բարեկամ «Միւլէր»ի ընտանիքին ու խորհրդատու, քիչ մը վարանոտ էր:

Գ. Միսաքեան Հէօպնէրի դերին մէջ, գերման սպայի մը յատկութիւններով օժտուած՝ ցոյց տուաւ հայրենասիրական մեծ զգացումներ, ունէր բեմական խրոխտ ձայն, քիչ մը թէեւ կոկորդային: Կը թելադրենք աւելի համարձակ խաղալ:

Ընկեր Հայկէչեան Օսկարի դերին մէջ, սկիզբէն տիրապետեց իր խաղին ու կատարելութեան հասցուց հինգերորդ արարի երկրորդ տեսարանին մէջ, ի յայտ բերելով մարդկային զգացումներու գերագոյնը որոնց համար զոհեց հայրենիքի բոլոր գերագոյն շահերը ու դարձաւ կամաւոր դաւաճան չտառապեցնելու ուրիշները ու չտեսնելու համար թափուած արիւնը անմեղներուն:

Օր. Շահինեան « Արմէնուշ»ի դերին մէջ, Նոր Սերունդական մեր այս քնքուշ աղջիկը օժտուած է դերասանուհիի մը բարձր ձիրքով, համակ յուզում է ան ու ոչ ոք կրնար կատարեալ ըլլալ Արմէնուշի մէջ որքան ան: Օր. Շահինեան ապրեցաւ որ ապրեցուց: Ճիշդ ներքնապատայայտութեան եղանակները, ճկուն շարժումները, ու բոլորովին անկաշկանդ: Ան շատ յաջող էր մանաւանդ հինգերորդ արարի չորրորդ տեսարանին մենախօսութեան մէջ: Սրահը կ'արձագանգէր իր յուզումնալից ձայնի կոհակներով երբ կիսախելագար ծրեւոյթով կը կրկնէր: « Անոնք թաղուեցան կենդանի, թաղուեցան կենդանի… կը լսէ՞ք անոնց ողբը, գետինը կը հեծեծէ, գետինը կը թնդայ…»: Կը շնորհաւորենք զինքը:

Աւրբոնելի մնաց թէ ինչո՞ւ Արմէնուշը Տիկ. Միւլէրի տունը առաջնորդուելէ վերջ ալ մնաց միշտ միեւնոյն շրջազգեստով:

Շատ պատշաճ եղանակով մը դիմայարդարումը ըրած էր ընկեր Կարօ Օսմանեան բերելով իր սիրայօժար մասնակցութիւնը:

Նուագչական բաժնին կը մասնակցէր Գ. Մեսումեան: «Արմէնուշ»ի մեր վրայ թողած սարսռազդեցիկ տպաւորութիւնները՝ պահ մը եկան մոռցնել տալու մեր Նոր Սերունդի ընկերները, մեզ տխրութեան ծովէն փոխադրելով ծիծաղներու աշխարհը, խաղալով Հիւանդոտնես զաւեշտը, Հայկէչեանի ղեկավարութեամբ, զանց կ'առնեմ մանրամասնութիւնները, արդէն լոյս տեսած ըլլալով «Յառաջ»ի 12 Մարտ համարին մէջ:

Հ. Համբալեան

ՄԱՆԻՇԱԿ ԱՊԱՃԵԱՆ – ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Գոյժ մը դարձեալ կը խոցէ հոգիս ու կը հեռացնէ մտածումներս առօրեայէն, մխրճելու համար զանոնք կեանքի եւ մահուան յաւէտ անլուծելի խորհուրդներուն մէջ: Կար ու չկայ հիմա:

Մանիշակ Ապաճեան – Գէորգեան ալ եւս է, կը հասնի գոյժը Սելանիկէն: Ու կը թաղուիմ անցեալի յուշերուս մէջ, յիշատակներու երկար շարան մը կ'անցնի աչքերուս առջեւէն: Այո, Մանիշակն էր որ առաջին անգամ տուաւ ինծի Րաֆֆիի եւ Ահարոնեանի գիրքերը կարդալու:

Ու Դպրոցական չոր ու ցամաք գիրքերուս քովն ի վեր, հոգեկան ինչ վեհ ապրումներու աշխարհ մը բացին ազգային գիտակցութիւն եւ իտէալ դարբնող այդ գիրքերը: Անդադար՝ Մանիշակ ինք ալ իր կարգին կ'առնէր իր ներշնչումները իր եղբօրմէն՝ Կարոյէն: Րաֆֆիականծերուն խորհրդաւոր հերոսներն էին ինծի համար իր եղբօր իտէալիստ խմբակը, որ Սեբաստիայէն եկած Պոլիս՝ մէկ կողմէն կը հետեւէին իբրեւ ուսանող երկրագործութեան ճիւղին, միւս կողմէ եւ ամէնէն աւելի կը չարչարուէին ազգային մտահոգութիւններով: Օր մըն ալ հեռացաւ եղբայրը ազգային գործերով դէպի հայրենի գաւառները…
Ու այլեւս չվերադարձաւ բնաւ: Մանիշակ, որբուհին, մնաց բոլորովին անինեցուկ: Բայց կամքի ուժի տոկունութեան բացառիկ տիպար այս աղջիկը յաղթահարեց ամէն դժուարութեան ու յաջողութեամբ աւարտեց Պոլսոյ Ամերիկեան Աղջկանց Քոլէճը:

Եղաւ ան այն պատրաստուած կիներէն որոնք իրենց ստացածը լայնօրէն եւ անշահախնդրօրէն ի սպաս կը դնեն հանրային օգտին:

Քոլէճը աւարտելէ վերջ՝ անցաւ Պուլկարիա ուր ունեցաւ հանրային բեղուն գործունէութիւն իբրեւ ուսուցչուհի եւ որբախնամ գործի կազմակերպիչ:

Յունաստանի մէջ, ուր յետագային հաստատուած էր ամուսնութեան բերումով, լծուած է նոյնպէս հանրային կեանքի եւ առանձնապէս գրաղած է Թրակիոյ եւ Մակեդոնիոյ Հայ Գթութեան Խաչի գործերով երկար տարիներ: Ինքնագիր եւ թարգմանածոյ գրութիւններով աշխատակցած է թերթերու եւ թարգմանած շարք մը վէպեր Ֆրանսական գրականութենէն: Եղած է նաեւ ուսուցչուհի Սելանիկի աղջկանց քոլէճին մէջ:

Հայրենիքէն եւ մեր բոլորէն շատ հեռու յաւէտ փակեցիր աչքերդ, Սիրելի Մանիշակ, թող այս քանի մը տողերը ըլլան թարմ հողակոյտիդ վրայ փնջիկ մը էդըլուայսի, քաղուած յաւերժական մեր Արարատէն:

Մ. ՄԱՆՆԻԿ

ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ

Մարսէյլէն կը գրեն մեզի.— Տեղւոյս շաքարի գործարանին բանուորները եւ բանուորուհիները ճիշդ չորս շաբաթէ անգործ կը թափառին, գործարանին տնօրէնութեան եւ աշխատաւորներու Սէնտիքային մէջ ծագած թիւրիմացութեան մը պատճառով:

Դէպքը հետեւեալ ձեւով ծագեցաւ: Սէնտիքան ուզեց ժողով գումարել գործարանին շրջափակին մէջ, թուցիկներ ցրուեցին ամէն կողմ:

Որոշեալ օրը տնօրէնութիւնը յայտարարեց թէ արգիլուած է գործարանին մէջ ժողով գումարելը: Առանց նկատի առնելու այս ազդարարութիւնը հաւաքոյթը տեղի ունեցաւ: Մի քանի օր յետոյ տնօրէնութեան որոշումով Սէնտիքայի պարագլուխները եւ տասը ներկայացուցիչներ վտարուեցան գործարանէն: 1500 հոգի իբրեւ բողոքի ցոյց անմիջապէս դադրեցուցին իրենց աշխատանքը, որոնց մէջ 25—30 հայ գործաւորներ որոնք տարիներէ ի վեր կ'աշխատին հոն: Իրենց պահանջն էր վտարուածներուն վերադարձը: Տնօրէնութիւնը իր որոշումին վրայ հաստատմնալով, ոստիկանական հսկողութեան տակ փակեց գործարանին դուռները մէկ օր: Յաջորդ օրը 300 գործաւորներ վերադարձած էին իրենց աշխատանքին: Մնացեալները նամակներով կը հրաւիրուէին վերսկսիլ գործի եթէ չէին ուզեր բոլորովին հեռացուիլ գործարանէն: Հինգ հարիւր հոգի պատասխանած են եւ գործի սկսած:

Տագնապը այս անգամ աշխատող եւ չաշխատող գործաւորներու մէջ կը տեւէ շաբաթներէ ի վեր: Յոյս կայ սակայն որ շուտով համաձայնութիւն մը կը գոյանայ եւ բոլորը կը վերադառնան գործարան, վերջ դնելով այս սուր վէճին:—Փ.Վ.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ԿՐԸՆՈԲԼԸ.— Մենք ալ ունեցանք վերջապէս մեր քաղաքի մարզական միութիւնը Հ. Մ. Ը. Մ.ը:

Անշուշտ խումբը ունենալը մեզի համար հաճոյք մըն էր, իսկ անոր յաղթանակները ծափահարելը՝ հպարտութիւն:

Մի քանի փայլուն յաղթանակներ տանելէ վերջ, անցեալ կիրակի Մարտ 7ին կէսօրէ վերջ ճակատեցանք, յունական խումբին դէմ որ վտանգաւոր հակառակորդ մըն էր:

Ժամը 4.30ին իրաւարարին սուլիչի ձայնը հրամայեց խաղը սկսիլ: Քառորդ ժամ գրնդակը աստին անդին տարուբերելէ յետոյ, հակառակ որ հովը ի նպաստ մերիններուն էր, հակառակորդը յաջողեցաւ առաջին կէտը նշանակել:

Սակայն նշանակուած կէտը մեր տղաքը դրդուեց, քանի մը վայրկեան վերջ Նազար Աւագեանի մէկ ճարպիկ դարձուածքով նշանակած կէտը հաւասարեցուց խաղը: Տասը վայրկեան յետոյ Փափազեանի մէկ ուժգին հարուածը նշանակեց մեր երկրորդ կէտը, կիսախաղը վերջացաւ 2—1 ի նըպաստ մեզի:

Երկրորդ կիսախաղին, սակայն պայքարը տաժեղ էր, մերոնք հովին դէմ էին: Դարձեալ մեր տղաքը անդադար կը հարուածէին թշնամիին բերդը, սակայն Յոյներուն մէկ անակնկալ վայրէջքով նշանակած կէտը կողմերը հաւասարեցուց: 2—2ի եւ խաղը վերջացաւ հաւասար արդիւնքով:— Վարդան Բաբախեան

ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

1.— Երկիրը: 2.— Ante bellum: 3.— Սովորական աղը: 4.— Ասորիոյ եւ Պուլկարիոյ հետ: 5.— Խղճամիտ, բանաւոր: 6.— 1943 Դեկտեմբեր 1ին, ոչ: 7.— Բաղարջ, գաղջ, անխոնջ, գոնջ, յանջ, վերջ, ջինջ, տրտունջ, դօղանջ, մարմաջ: 8.— Ոչ: 9.— Մէկ խորանարդ մղոն: 10.— Թիթեքաքա: 11.— Բոյսեր Պորնէոյի եւ Սումաթրայի մէջ. 12.— Սպիտակ կատարէն աստղածորան գիշերներուն լոյսին հետ, վարէն ահեղավազ Եփրատին կ'ունկնդրէի: Սիամանթօ:

ԴԻՒԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ՁԵՌՆԱՐԿ ԻՏԱԼ. ԳԱՂԹԱՎԱՅՐԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ ?

Ուաշինկթընի մէջ տիրող տպաւորութիւնը այն է որ Ֆրանսա, Անգլիա եւ Ամերիկա միաձայնաբար ուրիշ յայտարարութիւն մըն ալ պիտի ընեն, Իտալիոյ նախկին գաղթավայրերու մասին: Անով, աւելի պիտի մեծնայ Թրիէսթէի առթիւ Իտալացւոց վրայ ձգուած նպաստաւոր տրամադրութիւնը արեւմտեան պետութեանց վերաբերմամբ :

Ոմանք կը թելադրեն որ բոլոր գաղթավայրերն ալ վերադարձուին Իտալիոյ: Ասիկա լաւագոյն միջոցն է — կը խորհին այս կարծիքը յայտնողները — որ քրիստոնեայ ռամկավարներուն դիրքը ուժեղանայ Իտալիոյ մէջ: Հաւանական չէ սակայն որ Միաց. Նահանգներու «Մօտաւոր Արեւելքի եւ Ափրիկեան գործերու պաշտօնատունը» այս թելադրութիւններուն անսայ: Կը թուի թէ՝ այս պաշտօնատան մասնագէտները հաւատարիմ մնալ կ'ուզեն բրիտանական տեսակէտին, ինչպէս Պաղեստինի նոյնպէս ալ այս խնդրին մէջ: Արդարեւ, Անգլիա պիտի ուզէ միշտ որ Հիւս. Ափրիկէի ծովեզերքը իր հակակշռին տակ պահէ, ուղղակի կամ անուղղակի: Մնաց որ, Սիրէնայիքի Սինուսի Արաբներուն շատոնց խոստացած է այս երկրամասը չյանձնել այլեւս Իտալիոյ, որով Իտալացիք յուսալու չեն որ կրնան նորէն հաստատուիլ Թարապլուսի եւ Պէնկազիի մէջ :

Միեւնոյն բանը կարելի չէ ըսել սակայն Էրիթրէայի եւ Սոմալիի համար, որոնք Իտալիայէն շատ հեռու գտնուելով, չեն կրնար վտանգել անգլիական շահերը. Հետեւաբար, շատ հաւանական է որ Անգլիա, Ֆրանսա եւ Ամերիկա համաձայնին այս երկրամասերուն հովանաւորութիւնը Իտալիոյ յանձնելու :

★ *Այս լուրերը՝ զորս կը հաղորդեն ամերիկացի թղթակիցներ, չեն հաստատուած տակաւին. Նոյնիսկ, երէկ հերքուեցան անգլեւսաքսոն պաշտօնական շրջանակներու կողմէ: Բայց, յայտնի է թէ ինչ է արժէքը այսպիսի հերքումներու :*

Եւրոպայի կացութիւնը հնցգհեսէ աւելի ծանրակշիռ

Արտաքին Նախարար Մարշըլի, ազգ. պաշտպանութեան նախարար Ֆորըսթէլի եւ բանակներու նախարար Րոյըլի հետ կատարուած դռնփակ տեսակցութենէ մը ետք, ծերակուտական Կըրնի յայտարարած է թէ բանակներու յանձնաժողովը՝ որուն ինք նախագահն է, անհրաժեշտ կը նկատէ զինուորական օրէնքներուն արագ քուէարկութիւնը: Աւելցուցած է որ վերոյիշեալ երեք նախարարները յանձնաժողովին առջեւ յայտարարեցին թէ՝ Եւրոպայի կացութիւնը քրիթիքական է եւ երթալով աւելի ծանրակշիռ հանգամանք կը ստանայ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱԿի Ապահով. Խորհուրդը 2 ձայնի դէմ (Ռուսիա եւ Ուքրանիա) 9 ձայնով որոշեց որ Չեխոսլովաքիոյ նախկին պատուիրակը, Տոքթ. Փափանէք մասնակցի այս երկրին մէջ վերջերս տեղի ունեցող դէպքերուն մասին կատարուելիք վիճաբանութեանց :

ԳՐԻՒԷՑԻ հանքերուն բանուորները գործադուլ ընելու հրաւիրուեցան, բողոքելու համար սէնտիքայի գործիչներէն ոմանց ձերբակալման դէմ, եւ պահանջելու համար Աշխատաւորական Ուժի (Ֆորս Ուվրիէր) ներկայացուցիչները դուրս հանուելն Օգնութեան Միութիւններու վարչութենէն: Երէկ, 4 եւ 6 թիւ հորերուն մէջ գործադուլ ընողներու թիւը 45 առ հարիւր համեմատութեան հասած էր :

ՈՍԿԻՆ սկսաւ բարձրանալ նորէն: Ֆրանսականը մինչեւ 4200 Ֆրանքի ելաւ երէկ, անգլիականը՝ 5500ի, զուիցերիականը 20 ֆրանքնոցը՝ 4100ի եւ 20 տոլարնոց ոսկին (արծիւ) 20.700 Ֆրանքի:

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆԵՐԸ, յառաջիկայ շաբաթէն սկսեալ, բաց պիտի ըլլան երկուշաբթիէն մինչեւ ուրբաթ օր, բայց, փակ պիտի մնան շաբաթ օրերը ամբողջովին, եւ կիրակի: Զատկի առթիւ, բացառապէս գոց պիտի ըլլան ուրբաթ կէս օրէն սկսեալ մինչեւ երեքշաբթի առտու :

ՔՈՆԴՈՒԱՌ ՆԱՍԻՈՆԱԼ Տ'ԷՍՔՈՆԹԻ վրայ յարձակում ընելու ձեռնարկող աւազակներէն երրորդն ալ ձերբակալուեցաւ :

ԱԹԷՆՔԷՆ Գենովարէ Սարեան կը փնտռէ իր քրոջը տղան Թորգոմ Սարգիսեան, Տրապիզոնցի, մօրը անունը Աղնիւ, հօրը Յարութիւն, որ հինգ եղբայր եւ քոյր մը ունէր: 1918ին մտած է կամաւորական գունդերու մէջ եւ քանիցս վիրաւորուած, Ֆրանսուհիի մը հետ ամուսնացած է եւ Փարիզ ըլլալ կը կարծուի: Տեղեկացնել Յառաջի:

Այրի Տիկին Բագրատուհի Պախթիարեան, Օր. Արաքսի Պախթիարեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Սէմէրճեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկ. Յարութիւն Տամլամեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկ. Միհրան Պախթիարեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Յ. Սէմէրճեան (Պէյրութ), Տէր եւ Տիկին Գ. Քացախեան (Պէյրութ), Այրի Տիկին Կ. Ճամճեան եւ զաւակը (Գահիրէ), Տէր եւ Տիկին Գ. Պախթիարեան, Օր. Տ. Քիրըրճեան, Տէր եւ Տիկին Կ. Տաշէսեան (Պէյրութ), Այրի Տիկ. Հ. Եագըճեան եւ զաւակունք (Ռումանիա), Այրի Տիկ. Ի. Եագըճեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկ. Ա. Տէյիրմէնճեան, Քացախեան, Տօնիկեան, Գասապեան, Դաւիթեան, Պէյլէրեան, Քէհիէեան, Գարապաշեան, Ճամուրճեան, Պօղոսեան, Տիրացեան, Եագուպեան, Պօլատեան, Տամլամեան, Թէլեան, Սարըբեան, Սէմէրճեան, Օգտանեան ընտանիքները, կը ծանուցանեն մահը իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօր եւ ազգականին՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ՊԱԽԹԻԱՐԵԱՆ

64 տարեկան, որ տեղի ունեցաւ կիրակի 21 Մարտ 1948ին իր բնակարանին մէջ, Անկէն լէ Պէն, յետ կարճատեւ հիւանդութեան :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, չորեքշաբթի ժամը 14.30ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին : Մարմինը պիտի ամփոփուի ընտանեկան դամբարանին մէջ, Պանեօի գերեզմանատունը:

Մահազդ չստացողներէն, ներկայս իբր այդ նկատել :

Տէր եւ Տիկ. Առաքելեան Սարգիս (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկ. Առաքելեան Առաքել եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Գուստանեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Այրի Տիկ. Գօյաճեան եւ զաւակները (Եգիպտոս) սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն զառնաղէտ մահը իրենց մօր, քրոջ, զոքանչին եւ մեծ մօր՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՎԵՐԳԻՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ
(Ծնեալ Կիւլմէզեան)

որ կնքեց իր մահկանացուն 15 մարտ 1948, 75 տարեկան հասակին մէջ:

Այս առթիւ շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ գրով ցաւակցութիւն յայտնեցին հանգուցեալին պարագաներուն :

ՀԱԼԷՊԷՆ Զիմարցի Խորէն Միսաքեան կը փնտռէ եղբայրը Արմենակ որ 1916ին Ամերիկայէն կամաւոր գացած է Հայաստան Տեղեկացնել «Յառաջ»ի կամ Հալէպի «Արեւելք»ին :

ՀԱԼԷՊԷՆ Վահան Վարդանեան կը փնտռէ Եւայի Սէֆէրեանը Մերսինցի, հօր անունը Յակոբ, մօրը Սօֆիկ, որ երկար ատենէ ի վեր Փարիզ հաստատուած էր առեւտրական գործով: Տեղեկացնել «Արեւելք»ի հասցէով 372 B.P. Alep կամ Յառաջի:

ԶԱՏԿԻ ԱՌԹԻՒ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

Կազմակերպուած Համախաքրերդ. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղին կողմէ, 28 Մարտ կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2էն մինչեւ կէս գիշերուան 10, 131 rue Tête d'Orի սրահին մէջ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգեր, արտասանութիւններ, եւ հաճելի անակնկալներ ու պարեր: Ճոխ եւ առատ կերուխում ընտիր աղանդերներով: Մուտքը ազատ է:

THEATRE ANTOINEի ՄԷՋ, *Մայիս 25ին,*

Մեծ պատրաստութեամբ ՀՐԱՉ ՏԱՐՕՆԵԱՆԻ նոր թատերգութիւնը : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԶԱՏԿԻ ԱՌԹԻՒ
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ՎԱՅԵԼԵԼՈՒ

Համասեբաստացիներու Վերաշինաց Միութեան կազմակերպած հաւկթախաղի խնջոյքը :

Հ. Յ. Դ. Տէօփի Տան գեղեցիկ սրահին մէջ, Մարտ 27ին, խթման փրկուանը:

Ճոխ կերուխում, արեւելեան նուագ. եւրոպական պարեր : Մուտքը ազատ է:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ
«ԱՐՄԵՆԻԱ» ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

Կիրակի 18 Ապրիլ ժամը 16ին, Rue d'Alger*ի թատրոնին մէջ Մարսէյլ: Ամբողջովին նոր յայտագրով, հայերէն, ֆրանսերէն, իտալերէն, ռուսերէն ընտիր խմբերգներով:*

Տոմսերը վճառել երգչախումբի անդամներուն մօտ :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
La Gérant : A. NERCESSIAN

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵ՛Ր...
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք..

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՔԱՂԱՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

29 Մարտ, Զատկին Բ. օրը ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, ՍԱԼ ՄԱԶԸՆՈՑԻ ՄԷՋ:

Ձեր տոմսերը եւ սեղանները ապահովեցէք Գ. Շալճեանէ Rue Valdonne, St. Jerôme, *Գ. Գետիկեանէ* 7 Rue Berlioz, *Գ. Սամուրեանցէ* 15 rue des Ferras, *Գ. Քէօսէեանէ* 11 Place Jules Guesde, *եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին անդամներէն :*

ԹԷՆՕՌ ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՁԼԵԱՆԻ

Բ. ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՍԱԼ ԿԱՎՕ, 11 ԱՊՐԻԼ 1948, ԿԻՐ. ԺԱՄԸ 17ԻՆ

Ընդհանուր փափաքին համաձայն կը տրուի այս երգահանդէսը, բոլորովին նոր յայտագրով :

Յայտագրին մէջ բացի եւրոպական դասական կտորներէ կան Ռոմանոս Մելիքեանէ, Գ. Ղազարեանէ, Ճերահեանէ, Կարօ Զաքարեանէ, Ա. Տէր Ղեւոնդեանէ, Սպենդիարեանէ, եւն. բոլորովին առաջին ունկնդրութիւն գեղեցիկ երգերու, զորս երգիչը ստացած է, Հայաստանի տաղանդաւոր երգահաններէն :

Տոմսերը կը գտնուին Պ. Պ. Գէորգ Փարմաքի՝ 47 rue Blanche (Tri. 39-09), *Գ. Պապրճեանի,* 35 rue de Trévise ((Pro. 07-25), *Ս. Թէրզեանի* 3 rue Poissonière (Cen. 93-75), *Մ. Ոսկերիչեանի* 62 rue Beaubourg (Arc. 77-90), *Օ. Գօյաճեանի* 83 rue d'Aboukir (Cen. 48-69), *Դպրոցասիրաց տնօրէնութեան, հայ գրավաճառներուն եւ Յառաջի մօտ :*

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ Ս. Զատկի տօնական օրերուն հետեւեալ արարողութիւններուն:

Աւագ հինգշաբթի 25 Մարտ, Ապաշխ. ժամը 7.30ին, Ս. Պատարագ ժամը 10ին, ոտնլուայ ժամը 16ին, խաւար. ժամը 19.30ին :

Աւագ Ուրբաթ 26 Մարտ, Խաչելութեան եւ Թաղում ժամը 17ին:

Ճրագալոյց Ս. Զատկի, շաբաթ 27 Մարտ, սկիզբն արարող. ժամը 15ին, Ս. պատարագ ժամը 17ին:

Ս. Զատկի կիրակի 28 մարտ, սկիզբն արարողութեան ժամը 7.30ին, Ս. Պատ. ժամը 10ին պատարագիչ սրբազան հայր :

Մեռելոց Ս. Զատկի երկուշաբթի 29 մարտ, Ս. պատարագ ժամը 10ին:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Հարուստ յաճախորդ ունեցող դերձակի լուրջ տան մը համար որ ութը գործաւոր ունի,

ԿՈՒԶՈՒԻ վարպետ կտրող մը, 30էն 40 տարեկան (ի հարկին որպէս ժերան): Գրել «Յառաջ»ին ներկայացնելով յանձնարարականներ :

TCHILINGUIRIAN ENTREPRENEUR DE CONFECTION.— *Կ'ուզուին բոլ –* Confection*ի համար մաքուր կարող գործաւորուհիներ: Լաւ վճարում: Գիներն են 85—90եւ 100 ֆրանք: Տեւական գործ : Դիմել Գ. Յակոբ Չիլինկիրեանի,* 10 rue des Goujons, Alfortville :

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Ալֆորվիլի մէջ (Place de la Mairie) *ծախու է ամէն յարմարութիւններով տուն մը, երկու սենեակ, մեծ խոհանոց, ջուր, ելեկտրականութիւն, կազ, կեդրոնական ջերմութիւն: Դերձակի խանութով եւ աշխատանոցով: Ունի հող եւ կառատուն: Դիմել Գ. Վէնսան Օտապաշեանի,* 6 Place de la Mairie, Alfortville (Seine):

ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ աշխատելու համար գործաւոր կամ գործաւորուհի կ'ուզուի: Արհեստը գիտցող կամ նոր սորվիլ ուզողներ ալ կ'ընդունուին : Դիմել Գ. ԳՈՐԳԻԿԵԱՆԻ, 31 Route de Choisy, métro Porte de Choisy :

ԷՆՍԹԻԹԻԻ ԱՐՄԷՆԻԷՆԸ կը հրաւիրէ իր անդամները, համակիրները եւ բոլոր Հայ երիտասարդ – երիտասարդուհիները ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆԻ (Surprise Party), *Շաբաթ օր 3 Ապրիլին, ժամը 3ին իր նոր հաւաքավայրը,* 4 rue Greuze, Métro Trocadéro: *Գեղարուեստական բաժին, նուագախումբ եւ* attractions:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Յակոբ Թանթանեան, բնիկ Քէսապցի, կը կարծուի թէ Լիոնի շրջանը կը գտնուի: Ողջ կամ մեռած ըլլալը գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել Aram Sarkissian, Journal Arevelk, B. P. 372, Alep-SYRIE:

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 25 MARS 1948 Հինգշաբթի 25 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5300-Նոր շրջանի թիւ 909 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ամէնէն պարզամիտ ու լաւատես դիտողն ալ պիտի ընդունի որ Խորհրդային Միութեան եւ Արեւմտեան պետութեանց յարաբերութիւնները հետզհետէ կը լարուին :

Շօշափելի հաւաստիքներ երեք տարիէ ի վեր, հոգեխաղ բաղձանքներ ու բանաձեւեր ամէն օր, ամէն առթիւ, Դաշնակիցներու երէկուան համերաշխ գործակցութիւնը պահպանելու եւ աւելի ամրապնդելու առաջադրութեամբ :

Եւ սակայն, բան չի փոխուիր Մեծերու դաւանական քաղաքականութենէն :

Երկու կողմերն ալ կը շարունակեն իրենց ճամբան՝ առաջնորդ ունենալով միայն իրենց տնտեսական ու կայսերական շահերը :

Իմաստակութիւն է՝ յայտարարել թէ, այս կամ այն ազգը պատերազմ կ'ուզէ :

Ամէնէն կուսազան ժողովուրդն ալ բարիք չի կրնար սպասել համաշխարհային երրորդ արհաւիրքէ մը : Պատմական փաստերը ցոյց տուած են, թէ պատերազմները ցաւ չեն դարմաներ եւ, ընդհակառակն, կը բարդացնեն հանգոյցը ու կը բազմապատկեն ժողովուրդներու — մանաւանդ փոքրերուն — ֆիզիքական թէ հոգեկան տառապանքը :

1914էն առաջ ազգերը աւելի բարգաւաճ էին ու երջանիկ աշխարհի չորս ծագերուն վրայ :

Այսօր, համատարած են թշուառութիւնն ու տնտեսական քայքայումը՝ մանաւանդ Եւրոպայի մէջ :

Եթէ մեծամեծներու ճառերն ու հաւաստիքները շօշափելի արժէք ունենային, մինչեւ հիմա [illegible] հետզհետէ պիտի ըլլային այն հիմնական պատճառները որոնք յառաջ բերած են ներկայ անբնական ու սպառնալից կացութիւնը :

Ստալին, իր «արամասական նիւթապաշտութիւն» հաւատքին մէջ գիտել կու տայ թէ «մարդոց խօսքն ու գործը երբեք իրարու հետ յարաբերութիւն չունին» :

Կը թուի թէ համայնավար վարդապետութեան այս բանաձեւին մօտաւորապէս համաձայն են աշխարհի բոլոր ժողովուրդները կամ անոնց ճակատագիրը վարողները, քաղքենի — դրամատէր թէ ծայրայեղ կամ չափաւոր ընկերվարական :

Վերջին երեք տարուան մէջ չպատահեցաւ որ հզօր ազգերը որոնց քմահաճոյքէն կախուած է անզօրներու ճակատագիրը, պահ մը զիջողութիւն ընէին իրենց իրաւունքներէն ու շահերէն՝ յանուն այն խաղաղութեան որուն անհրաժեշտութիւնը կը չեշտեն անդադար :

Արդար ըլլալու համար պէտք է ըսել որ Մեծերէն իւրաքանչիւրը ունի պատասխանատուութեան իր բաժինը ներկայ վտանգաւոր կացութեան մէջ, բայց կը թուի թէ մարդիկ, բաղդատաբար աւելի տանելի պայմաններու մէջ պիտի ապրէին 1948ին, եթէ, մասնաւորաբար, Խորհրդային Միութիւնը որդեգրած ըլլար աւելի հաշտարար ուղղութիւն մը՝ մանաւանդ որ ան, յաղթանակէն ետք, ստացաւ առիւծի բաժինը՝ թշնամիէն եւ բարեկամէն հաւասարապէս :

Խորհրդային Միութիւնը, այսօր, իր հովանիին տակ առած է — յանուն ինքնապաշտպանութեան — ութը եւրոպական երկիրներ որոնց հողերուն հաւաքական տարածութիւնն է 565.000 քառ. մղոն, իսկ բնակչութիւնը 90 միլիոն :

Միայն ա՞յդքան :

Մոսկուայի գործակալները տիրական ձայն ունին արեւմտեան Եւրոպայի մէջ եւ կը սպառնան կարգ մը երկիրներու խորհրդարանական վարչաձեւին :

Համաձայն անգլիական շաբաթաթերթի մը կարծիքին, մարդկութիւնը խաղաղօրէն դէպի ընկերվարութիւն պիտի քալէր յաղթանակէն ետք, եթէ Խորհրդային Միութեան ղեկը յանձնուած չըլլար մոլեռանդ աղանդաւորներու :

Ի՞նչ ռազմավարութեան կը հետեւին Մոսկուայի վարիչները :

Ժ.

ՆԱԽԱԳԱՀ ԹՐՈՒՄԸՆ երկուշաբթի օր՝ ունկնդրութեան ընդունեցաւ Ռումանիոյ նախորդ թագաւոր Միշէլը, եւ տեսակցութեան միջոցին յոյս յայտնեց թէ թագաւորը մօտ ատենէն իր գահը բարձրանայ նորէն :

Թէր ու դէմ Թրիէսթէի խնդրին մասին

ՍԻՄՄԻՋԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Սիմիչ, Եուկոսլաւիոյ արտաքին նախարարը, Երկուշաբթի օր լրագրողները մասնաւորապէս հրաւիրելով, անոնց բրաւ կարգ մը յայտարարութիւններ : Ըսաւ թէ իր կառավարութիւնը պատրաստ է ուղղակի բանակցութիւններ կատարելու Իտալիոյ հետ Թրիէսթէի խնդրին մասին, մարաջախտ Թիթոյի եւ իտալացի համայնավար պետ Թոկլիատտիի միջեւ ժամանակին տեղի ունեցած խօսակցութեանց ոգիին եւ հիման վրայ : Պելկրատ պատրաստ է նաեւ բանակցելու իտալական որեւէ կառավարութեան հետ, առանց նկատի առնելու անոր քաղաքական գոյնը :

Սիմիչ մեղադրած է յետոյ անոնք՝ որոնք պայքար բացած են Իտալիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ միջեւ պատերազմ գրգռելու համար : Օտար յետադիմական շրջանակները, որոնց գլուխը կը գտնուին ամերիկացի յետադիմականները, այս կերպ կը վարուին ըսած է Սիմիչ տրովհետեւ Եուկոսլաւ եւ իտալական ժողովուրդներու մերձեցումը անոնց դիրքերը կը խախտէ եւ արգելք կ'ըլլայ անոնց տիրապետութեան, Իտալիոյ վրայ :

★ Եուկոսլաւ պաշտօնական շրջանակները բացարձակապէս կը հերքեն այն լուրը՝ որուն համաձայն Եուկոսլաւիա դիտաւորութիւն ունեցած ըլլայ Թրիէսթէն Իտալիոյ յանձնելու հաւանութիւն տալու, Կորիցիա գաւառին փոխարէն : Այս շրջանակները կ'աւելցնեն թէ՝ Սիմիչ, իր երկուշաբթի օրուան մամուլի յայտարարութեանց մէջ յիշած չէ բնաւ Թիթոյի եւ Թոկլիատտիի միջեւ 1946ին տեղի ունեցած խօսակցութեան մէջ գործածուած բառերը (Ծ. ԽՄԲ. Կորիցիայի մասին որեւէ բան ըսած չէ, ըսել կ'ուզէ) :Արտաքին նախարարը յայտարարած է միայն թէ իր կառավարութիւնը պատրաստ է բանակցելու «այս խօսակցութեանց ոգիին համաձայն» :

Միւս կողմէ, սակայն, Հռոմէն կը հեռագրեն թէ՝ Իտալիա մերժած է Եուկոսլաւիոյ առաջարկը Կորիցիան Թրիէսթէի հետ փոխանակելու մասին : Շատ բացորոշ է — յայտնած է արտաքին նախարարութեան բանբերը — որ Իտալիա չի կրնար իր մարմնէն մաս մը տալ, անոր մէկ ուրիշ մասը առնելու համար :

Պէվին եւ Պիտօ Ուաշինկթընի մէջ

Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան բանբերը հերքեց երէկ այն լուրը՝ որուն համաձայն Պէվին եւ Պիտօ յառաջիկայ ամսու Ուաշինկթըն պիտի երթան : Եւ սակայն, Փարիզի լաւատեղեակ շրջանակներուն նայելով, Պիտօ եւ Պէվին մտադրած են Ուաշինկթըն այցելել, դիւանագիտական վերջին դէպքերուն առթիւ չփման մէջ մտնելու համար Միաց. Նահանգներու հետ : Այս հակասական լուրերէն սա կարելի է հետեւցնել թէ՝ ճամբորդութիւն մը իրապէս ծրագրուած է, բայց, լուրը կանխահասօրէն տարածուած է : —

Այս լուրը երէկ ժամը մէկէն մինչեւ ութուկէս տասնէն աւելի անգամներ յաջորդաբար հաստատուեցաւ ու հերքուեցաւ այլեւայլ անձերու եւ լրագիրներու կողմէ : Մեր ընթերցողներուն կը թողունք այս մասին գաղափար մը կազմելու հոգը :

Թուրքեւյոյն համաձայնութիւն

Անգարայի պաշտօնական շրջանակները կ'ըսեն թէ մօտերս համաձայնութիւն մը պիտի կնքուի Թուրքիոյ եւ Յունաստանի միջեւ «համանման քաղաքականութիւն մը» վարելու համար : Այս համաձայնութիւնը պիտի ունենայ բարոյական եւ տնտեսական բնոյթ միանգամայն, թէեւ զինուորական հանգամանք չպիտի ունենայ :Բայց, ան առաջին քայլը պիտի կազմէ, զոր այս երկու պետութիւնները պիտի առնեն, հաւանօրէն մասնակցելու համար «Արեւմտեան զանգուածին» :

Ապահ. Խորհուրդին մէջ

. ՉԻԼԻԻ ԲՈՂՈՔԸ ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ ԴԷՄ

Ինչպէս յայտնի է, ՄԱԿի Չիլիի պատուիրակը քննութիւն պահանջած էր այս ամսու սկիզբը Փրակայի մէջ պատահած դէպքերուն մասին, պահանջ որ սկզբունքով ընդունուած էր Ապահով. Խորհուրդին կողմէ, 2 ձայնի դէմ 9 ձայնով : Խնդիրը սեղանի վրայ դրուեցաւ երէկ :

Նախ խօսքը տրուեցաւ ՄԱԿի Չեխոսլովաքիոյ նախկին պատուիրակ Փափանէքի որ պնդեց ըսելով թէ՝ Խորհրդ. Միութիւնը 1945էն ի վեր «յաջորդական արգելքներ յարուցած է Չեխոսլովաքիոյ մէջ ռամկավարական վարչաձեւի մը հաստատման դէմ» : Յիշած է յետոյ այն «ճնշումը» զոր իբր թէ Մոլոթով բանեցուցած ըլլայ Մասարիքի վրայ Սան Ֆրանչիսքոյի խորհրդաժողովին մէջ, եւ այն հրամանը՝ զոր Մոսկուայի կառավարութիւնը տուած է չեխ կառավարութեան, որպէսզի այս վերջինը հրաժարի մասնակցելէ Փարիզի խորհրդաժողովին որ Մարշըլի ծրագրին համար գումարուած էր անցեալ տարի :

Ֆրանսայի պատուիրակը, Փարոտի, յայտարարեց իր նարգին թէ՝ «փոքրամասնութիւն մը բռնի ուժով կալուած էր չեխ ազգին հրամանատարական բոլոր պաշտօնները, եւ, երեւցածին նայելով, հակառակ հանրապետութեան նախագահի կամքին :

Յետոյ, խօսք առաւ սովետ պատուիրակ, Կրոմիքօ, որ Չիլիի գանգատը որակեց «աղտոտ հնարագիտութիւն մը», որուն , անտարակոյս, ուժ կու տան կարգ մը մեծ պետութիւններ, Խորհրդ. Միութիւնը վարկաբեկելու իրենց պայքարին մէջ : Շատ յստակ է որ — աւելցուց Կրոմիքօ, Չիլի իրեն յատուկ արտաքին քաղաքականութիւն չունի : Ուոլ Սթրիթի նիւթական եւ ճարտարարուեստական թագաւորներն են որ իրենց ձեռքին մէջ ունին Չիլիի տնտեսութիւնն ու դիւանագիտութիւնը :

Փափանէքի յայտարարութիւններէն ետք, անգլիացի պատուիրակ Քատոկըն խօսք առնելով ըսած է — «սահման մը կայ ուրկէ անդին պէտք չէ թոյլ տալ որ անցնի սովետական ծաւալականութիւնը. այս մասին պէտք եղած միջոցները պէտք է ձեռք առնուին անյապաղ : Աշխարհի վրայ չկայ մէկը որ չմաղթէ ջերմօրէն որ այս նպատակը իրագործուի հաշտարար միջոցներով , բայց , այս մասին տածուած յոյսերը շատ տկար են եւ վտանգը շատ մեծ է :

« Սովետական ազդանշանները կը շարունակեն իրենց ասորերկրեայ գործը, եւ, կարգ մը պարագաներու մէջ, բացօրէն կը կատարուին : Գիտենք, օրինակի համար, որ Իտալիոյ մէջ ոստիկանութիւնը երեւան հանած է զէնքեր, որոնք սա վերջին շաբաթներուն Եուկոսլաւիայէն ղրկուած են իտալական համայնավար կուսակցութեան : Չեխոսլովաքիոյ վերջին պետական հարուածը ցոյց կու տայ Մոսկուայի սովորական ռազմավարութիւնը » :

Յիշենք նաեւ այն լուրը՝ որուն համաձայն , Ֆրանսացի պատուիրակ Փարոտի յայտարարած է նաեւ թէ, իր կարծիքով, Հանր. Նախագահ Պենէշ, դրականապէս բանտարկեալ մըն է՝ համայնավարներուն ձեռքը ինկած :

Քլէյի կոչովի ընթացքը

Պերլինի Հակակշիռի Դաշնակից Խորհուրդին մէջ, անցեալ շաբաթ օրուան իր ելոյթէն ետք, մարաջախտ Սոքոլովսքի չէր հետաքրքրուած այս ժողովին գործերով : Երէկ, սակայն, որոշուած է այս շաբթու վերջը գումարել Խորհուրդին կողմէ կազմուած զանազան յանձնաժողովները : Բայց, ամերիկեան զինուորական կառավարիչ զօր. Քլէյ, նիստի հրաւէրը ստանալէն երկու ժամ ետք լուր տուաւ սովետ իշխանութեանց թէ Ամերիկայի ներկայացուցիչները ոչ մէկ յանձնաժողովի ներկայ պիտի ըլլան, մինչեւ որ Սովետները Հակակշռի Խորհուրդին գումարման թուականը չճշդեն : Անգլիա եւ Ֆրանսա ալ համամիտ են իրենց Ամերիկացի պաշտօնակցին :

★ Պերլինի Հակակշռի Խորհուրդին ամերիկացի, անգլիացի եւ Ֆրանսացի հրամանատարները, իրենց քաղաքական խորհրդականներուն ներկայութեամբ, հաւաքուեցան երէկ այս քաղաքին մէջ : Առաջին անգամ ըլլալով, ժողովին մասնակցեցան նաեւ Հոլանտայի, Պելճիքայի եւ Լիւքսէմպուրկի զինուորական ներկայացուցիչները : Ժամ մը տեւող խորհրդակցութենէ ետք, քաղաքական խորհրդականները մեկնեցան ժողովասրահէն , թողելու համար զօրավարները որ իրենց խօսակցութիւնը շարունակեն :

ՊԵԼՃԻՔԱՅԻ պարենաւորման նախարարը յայտնեց թէ՝ Ամերիկայէն, Աւստրալիայէն եւ Քանատայէն գալիք ցորեններուն շնորհիւ, հացին գինը պիտի իջնէ 1 յուլիսէն սկսեալ :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՎԱ՜Յ ԱՆՈՆՑ ՈՐ ԵՐԳ ՉՈՒՆԻՆ

Ա.

Վիճակը ծգուած է այլեւս :

Մեղքը մերը չէ, եթէ նորէն կը բաժնուին ճամբաները :

Կուժն առած՝ աղբիւր կ'երթայինք միասին : Ծուռ – բերաններ պղտորեցին եւ ջուրը եւ արեւը: Եւ ահա բաժան – բաժան՝ մինչեւ իսկ մշակոյթի անդաստանին մէջ :

Նժոյգը պիտի սուրայ դէպի սարերը, տոգեւորը ամուր, բաշերն արձակ:

Վայ անոնց որ կը նախընտրեն լպրծուն արօտավայրերն ու մակաղատեղիները :

Մենք ճամբայ ելած ենք մեր սեփական բեւեռով: Աչքերը բաց եւ ճակատը բարձր :

Ու չենք նախանձիր որ կ'ուզեն վարձու տալ իրենց թեւերն ու շալակը մինչեւ անգամ գլուխը:

Մենք ուժ ունինք ըմբոստանալու, երբ կը փորձեն լծվար նախիրի մը վերածել մեզ, ապահովելով ամենօրեայ կերը :

Թող չփորձեն դէպի բանջարանոց առաջնորդել նժոյգը ջրաղացի մը կապելու համար աչքերը գոց :

Մենք լրացուցիչ մասերն ենք ամբողջութեան մը, եւ ոչ թէ փշրանք մը որ դատապարտուած է տրորուելու :

Ինչո՞ւ կը փորձեն իրենց հում թթխմորով շաղուել մեր ալիւրը:

Ճակա՞տ : Այո : Ընդդէմ իմաստակութեան եւ տգիտութեան : Բռնութեան եւ սորկութեան : Յոռատեսակ միջակութեան եւ ինքնուրաց երկրպագութեան :

Ընդդէմ այն «յեղափոխութեան» որ կը յամառի, բաժնեչափի վերածել արուեստն ու գրականութիւնը :

Ճակատ՝ ինքնամատոյց հաճոյակատարութեան դէմ որ փառք ի բարձունս կ'երգէ տողավարձով, մինչեւ մէջքը խրած ճախճախուտքին մէջ :

Վայ անոնց որ երգ չունին: Երգը ազատ ստեղծագործութեան: Հայրենիքին մէջ, Հայրենիքէն դուրս :

Եւ մանաւանդ անոնց որ, արդէն անձնատուր, օր առաջ դէպի խաւարը կ'առաջնորդեն իրենց երիտասարդ արեւը, զօրաւորին հայեցողութեան յանձնելով զայն: Իբրեւ պատանդ կամ աւանդ : Կռճկուելով, կծկուելով, ծեքծեքուն մարզանքներ փորձելով :

Թող չհամարձակին դէպի անձնասպանութիւն առաջնորդել Հայկական Արտասահմանը, լողքարի տակ դնելով անոր վաստակն ու թռիչքը: Կամ խախտելով անոր հաւատքը՝ իր յարաճուն ստեղծագործութեան մասին:

Թէեւ ցիրուցան, բայց անտէր չեն տարագիր բազմութիւնները, որպէսզի դաս մը մարդիկ ճերմակ դրօշ պարզեն բոլոր ճակատներուն վրայ:

Հայաստանեայց դրականութի՞ւն:

Մատաղ անոնց որ կը մշակեն անդաստանը, այնքան ապերախտ պայմաններու տակ: «Ես իմ անուշ Հայաստանին» ...

Բայց, երբ Կեդր. Կոմիտէներ գրողներուն մազերը, մատները կը խածեն մարեչալներու միջոցաւ, ո՞վ կը ստիպէ ձեզ բարեւի կենալ, պարտկելով գործուած մեղքը :

Եւ երբ արքունի դպիրներ իրենց փուռնջը երկարեն մինչեւ արտասահման, գլորելով հարթիչ գլանը, ինչո՞ւ յանկարծ կը մարի ձեր ձայնը :

Ինչո՞ւ այդ ձայնը կը դառնայ խուլոտ կանչ մը ձեր եղբօր դէմ, որ դիրք բռնած է յանուն ազատ եւ հարազատ ստեղծագործութեան:

Բռնաշապիկը ծիրանի պատմուճա՞ն կը դառնայ, եթէ հայկական ձեռքերով անցընեն ձեր կռնակը, բազմաձայն երգեցողութեամբ :

Բ.

Յառն ի խուռն խորհրդածութիւններ եւ հարցումներ, ձեռնարկի մը առթիւ որ կոչուեցաւ Հայ Գրողներու Համագումար :

Ձեռնարկէն շատ առաջ, մենք անվերջ կը հոլովէինք բառ մը,— ինքնապաշտպանութիւն :

Նշանախօսք մըն է բառը, ամենալայն առումով: Պաշտպանութիւն օտար ափերու այլակոծութեանց եւ խորշակներուն, ինչպէս հարազատին դասալքութեան կամ սայթաքումներուն դէմ :

Այդ ո՞ր իմաստունն է որ պիտի համարձակէր ծուռ նայիլ մեզի, այս ճամբուն վրայ: Տարբական պարտականութեան այս փորձին մէջ:

Բառը կը թելադրէ,— տէր կանգնիլ Հայկական Արտասահմանի հիմնական իրաւունքներուն: Անոր անփոխարինելի վաստակին :

Որեւէ քաղաքական դաւանանք չի կրնար իբարմէ բաժնել մեզ, այս ճակատին վրայ: Եւ առնուազն կամփակալ կարծիքներ կը մատնեն անոնք որ կը ճգնին գաղտնիքներ, դաւեր տեսնել « փասիանս» բանալով :

Ֆիզիքական ինքնապաշտպանութեան հոգն ունէինք երէկ: Այսօր բարոյական հոգը, բուն բառով մտաւորն է որ կը ճնշէ մեր վրայ :

Ոչ մէկ տրամադրութիւն՝ «մենք»ի եւ «դուք» տմարդի վէճեր յարուցանելու: Բայց արու կամեցողութիւն, հաստատելու համար թէ կարելի չէ յուշիկ – յուշիկ դէպի մուր առաջնորդել արտասահմանի «վաստակեալներն ու բեռնաւորները » : Հին թէ նոր :

Եւ մանաւանդ անպատ տենդ եւ կորով՝ տեւելու, միշտ քայլ մը աւելի յառաջ նետուելու :

Անհրաժեշտ չէ մարգարէ ձեւանալ, ապացուցանելու համար թէ գաղութներ կան ուր օտարութեան խորշակը աւերներ կը գործէ :

Աւերը չի դարմանուիր, դիրք բռնելով պատնէշին կամ խունկ ծխելով հեռաւոր սուրբերու առջեւ: Եթէ վտանգուած շրջաններ կան, կան եւ աւելի բախտաւորները: Իսկական Հայոցներ, ուր գրողն ու արուեստագէտը Արեւմտահայ մշակոյթը հասցուցած են պատկառելիբարձրութեան մը:

« Արիք միանանք»: Տարբեր ճամբաներով իբար դիմաւորենք, թեւ տալու համար այդ ճիգին ու վաստակին, վերածնութեան այդ խոյանքին :

Քաջալանջ երիտասարդութիւն մըն է որ կը խլրտի, մեր աչքերուն առջեւ: Երիտասարդութիւն մը կրակոտ աչքերով: Յանդգնած իր հաւատքով :

Վճռական իր քալուածքով: Արդէն բեռնաւոր բեղուն բերքով մը :

Եւ այս բոլորը՝ նոյն հիմնական մտահոգութեամբ,— անընդհատ արծարծել մշակոյթի յաւիտենական հուրը սահմանէն աստին, ինչպէս անդին :

Սմսեղուկ հոգիներ միայն կրնան ուրախ ցանել ինքնապաշտպանութեան այս պայքարին մէջ, դաւաճանելով երիտասարդութեան կոչումին :

Գ.

Սուրիա – Լիբանանը արդէն կտրեց կէս ճամբան, վերջնապէս կազմելով իր գրողներու միութիւնը :

Մշակուած բանաձեւին մէջ, որ խտացումն է գործնական պահանջներու, աչքի կը զարնէ կէտ մը,— «հոգ տանիլ հայ լեզուի անխաթար զարգացումին »:

Տժգոյն է որոշումը, իբրեւ առաջադրութիւն:

Անշուշտ հոգ պիտի տանինք—եւ կը տանինք— առանց միութիւններ կազմելու : Երիտասարդ գրողները ամէնէն առաջ իրենց բուխերիկը մարած պիտի ըլլային, եթէ թուլնային այս աշխատանքին մէջ :

Շատ աւելի բարդ է խնդիրը եւ խոր: Երեւանէն հրահանգուած լեզուական անիշխանութիւնը կը սպառնայ քանդել ոչ միայն տեղական թումբերը, այլեւ ճեղքեր բանալ արտասահմանի մէջ :

Քիչ մըն ալ, եւ «ռեվոլիւցիոն տենդենցիա»ն «բազա»ներ պիտի գրաւէ մեր մէջ ալ, «օկուպացնելով օպպոզիցիոն» դիրքերը, «էվակուացնելով» հարազատ լեզուի մշակներ, « Ֆիլոլոգիական լաուրիատ»ներ շարելով մեր գլխուն :

Շատերուն համար մայրենիքը դարձեր է իմիջի այլոց գիտելիք մը, որուն կարելի է տիրանալ քանի մը թուղթ մրոտելով, արձակ թէ ոտանաւոր :

Միւս կողմէ, բոլոր երեւոյթները կը ցուցնեն թէ հայրենիք վերադարձած եւ իրենց տողավարձն ապահոված գրողները արդէն իսկ բռներ են անփառունակ նահանջի ճամբան, լուծուելով համայնակուլ յորձանքին մէջ :

Ուրեմն, կրկնապէս ծանր պարտականութիւն մը կ'իյնայ, արտասահմանի մէջ կազմուած կամ ծրագրուած միութեանց վրայ :—

Ոչ միայն հոգ տանիլ հայերէնի անխաթար զարգացումին, այլեւ անխնայ պայքարիլ բոլոր անոնց դէմ որ կը փորձեն անճանաչելի դարձնել զայն, բարբարոս օտարաբանութեամբ եւ խարդախ պատուաստներով:

Գիտութեամբ, անգիտութեամբ կամ բռնաբարոյ կամայականութեամբ :

Մարտակոչ մը.— քաշել բոլոր փտած ակռաները, այստեղ թէ այնտեղ: Ու մանաւանդ փշրել այն շնատամները որ կը ձգտին բզկտել Հայկազեան բառարանը :

×

... Երգեր ունինք մենք, բոլոր օտար ափերուն վրայ, — երգեր շինարար աշխատանքի եւ ազատ ստեղծագործութեան: Ունինք յաւակնութիւն եւ կամք թռչելու մեր սեփական թեւերով, հայրենի ժառանգութեան բարձունքն ի վեր: Մեր հասուն եւ հոսուն, առոյգ եւ լուսապայծառ լեզուով :

Վայ անոնց որ ոչ երգ ունին, ոչ դրօշ եւ կը բաժնուին ճակատէն: Կամ ճակատ կը յարդարեն, օր առաջ նսեմացնելու համար տարագիր բազմութեանց փառաւոր վաստակը :

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

«Նայիրի, Թիւ Դեկտեմբեր– Յունուար)

Հաւաքական ակնարկ մը Եգիպտոսի ազգ. գործերուն վրայ

Պատերազմէն առաջ եւ մանաւանդ պատերազմի ընթացքին, Ազգային Իշխանութեան ներքեւ տիրող գործակցութեան շնորհիւ, շինարար աշխատանք մը եւ որոշ բարելաւում մը սկսաւ:

Կազմակերպական եւ ներքին կանոնագրերու պատրաստութեան ընթացքին, նկատի առնուեցաւ նաեւ կրթական գործը, եւ զայն լաւ հիմերու վրայ դնելու նպատակով, վերջապէս որոշուեցաւ զայն վարել Ուսումն. Խորհուրդով մը: Ներքին կանոնագրին մէջ, յօդուածով մը՝ Ուսումն. Խորհուրդի պաշտօնավարութեան շրջանը երեք տարի սահմանուեցաւ: Ուսումն. Խորհուրդը պիտի ընտրուէր երկու քաղաքներէ՝ Գահիրէէն եւ Աղեքսանդրիայէն, պիտի ունենար հինգ անդամ, որոնց երեքը Գահիրէէն եւ երկուքը՝ Աղեքսանդրիայէն:

Ուսումն. Խորհուրդի մը կազմութիւնը մեծ գոհունակութիւն պատճառեց մանաւանդ ուսուցչութեան: Եգիպտահայ մամուլի կողմէ, տասնեակ տարիներէ ի վեր կը դրուէր պահանջը: Գահիրէի Ուսուցչական Միութիւնն ալ, իր կազմութեան օրէն սկսած (1932), քանիցս նոյն պահանջը ներկայացուց Ազգ. Իշխանութեան.

Թորգոմ Արք.ի առաջնորդութեան առաջին տարիներուն, Աղեքսանդրիոյ մէջ, 1915ին, կը կազմուէր առաջին Ուսումն. Խորհուրդը, բաղկացած հինգ հոգիէ, Տիգրան Կամսարական, Յովհաննէս Մութաֆեան, Միհրան Տամատեան, Լեւոն Մկրտիչեան եւ Հրանտ Նասիպեան : Բայց հազիւ տարուան մը կեանք ունեցաւ ան, եւ առանց որոշ գործունէութիւն մը ցոյց տալու ան– հետացաւ, առանց յաջորդ մը ձգելու :

Եգիպտահայ համագումարը, ուրեմն, գրեթէ երեսուն տարի վերջ, 1942ին, կ'ընտրէր Ուսումն. Խորհուրդ մը, այս անգամ ներքին կանոնագրով եւ ամբողջ Եգիպտոսի հայ գաղութին համար: Նորակազմ մարմինին կը յանձնարարուէր միօրինակ կրթական ծրագիր մը պատրաստել, դպրոցները բարեկարգել, անոնց կրթական մակարդակը բարձրացնել, ուսուցիչներու կեանքը բարելաւել, հսկել ծրագրի գործադրութեան վրայ, քաջալերել դպրոցական դասագրքերու հրատարակութիւնը եւայլն :

Ուսումն. Խորհուրդը նախ պատրաստեց միօրինակ կրթական ծրագիր մը: Ապա ամէն ջանք թափեց երկրորդական վարժարան մը հաստատելու Եգիպտոսի մէջ :

Այս գործին մէջ իրեն զօրավիգ դարձաւ Նասիպեան Քաղաք. Ժողովը : Եւ հարցը Թեմական (Գահիրէի) Ժողովին բերուելով, ընդունուեցաւ Խորհուրդին առաջարկը եւ որոշուեցաւ Գալուստեան Ազգ. վարժարանը, որ 1936—37 թուականներուն ութամեայ բարձր. նախակրթարանի վերածուած էր, երկու կարգերու յաւելումով դարձնել երկրորդական վարժարան : Միեւնոյն ատեն Նուպարեան Ազգ. վարժարանն ալ երկու կարգերու յաւելումով պիտի վերածուէր եօթնամեայ բարձր. Նախակրթարանի :

Ուսումն. Խորհուրդը, երկու տարուան յամառ աշխատանքէ մը ետք, իր պատրաստած միօրինակ կրթական ծրագիրը կը մատուցանէր երկու Թեմերու Քաղաք. Ժողովներուն եւ անոնց միջոցաւ Թեմական Համագումարին, վաւերացուելու եւ գործադրութեան դրուելու համար: Համագումարը իր 1945ի կամ 1946ի մէկ նիստին մէջ նկատի կ'առնէր կազմուած ծրագիրը եւ իր մէջէն երեք հոգինոց յանձնախումբ մը կ'ընտրէր, որպէսզի կարճ ժամանակի մը մէջ քննէր եւ իր քննութեան արդիւնքը տեղեկագրով մը բերէր յառաջիկայ Համագումարին : Ծրագիրը յանձնախումբին կը յանձնուէր եւ հոն ալ կը թաղուէր :

Միւս կողմէ սակայն, Ուսումնական խորհուրդը բազմագրել կուտար ծրագիրը եւ կը ղրկէր ազգ. վարժարաններուն առ ի գործադրութիւն :

Յանձնախումբը ծրագիրը թաղեց, իսկ Նասիպեանին յաջորդող Քաղաք. Ժողովն ալ այնպիսի մարմին մը ընտրեց, որուն անդամները կանոնաւոր նիստ մը անգամ չունեցան եւ այսպէս Ուսումն. Խորհուրդը կարծես թաղուեցաւ :

Ուսումն. Խորհուրդը իր պաշտօնավարութեան ընթացքին, հոգ տարաւ նաեւ ուսուցչութեան նիւթական վիճակը բարելաւելու: Նախ վերջ դրաւ ամէն տարի ուսուցիչներու եւ հոգաբարձութեանց միջեւ պայմանագիրներ կնքելու սովորութեան : Երկրորդ՝ ուզեց բարելաւել ուսուցիչներու վարձատրութեան եղանակը եւ վերջ մը դնել մինչեւ հիմա եղած քմահաճ կարգադրութեանց : Ուսուցիչներու պաշտօնավարութեան տարիները եւ ստացած կրթութիւնն ու ունեցած փորձառութիւնը նկատի առնելով, վարձատրութեան աստիճանաչափ մը (պարէմ) որոշեց եւ Քաղաք. Ժողովին ղրկեց վաւերացուելու եւ գործադրուելու համար: Այդ ծրագիրն ալ թաղուեցաւ, որովհետեւ, բատ եղած արտայայտութեանց, կրթական պիւտճէն

տուաձգական ըլլալու է, ուզուած կողմը քաշուելու, լայնցնելու կամ կրճատելու համար: Իսկ ուսուցիչներու հնութիւնն ու տարիներու պաշտօնավարութիւնը նկատողութեան առնուելու արժանի կէտ մը չէ եղեր երբեք :

Առաջին Ուսում. Խորհուրդի եւ Նասիպեան Քաղաք. Ժողովին եւ անոր յաջորդին ջանքերուն շնորհիւ, ինչպէս ըսինք, եգիպտահայ գաղութը ունեցաւ իր երկրորդական վարժարանը, որ իր առաջին հունձքը տուաւ անցեալ տարի, ազգին ընծայելով առաջին հինգ շրջանաւարտներ :

Նասիպեան Քաղաք. Ժողովը իր պաշտօնավարութեան ընթացքին ուրիշ բարեկարգութիւններ եւս մտցուց ազգ. կեանքին ներս: Նախ որոշ չափով բարելաւեց ուսուցիչներու նիւթական վիճակը, պատերազմի հետեւանքով, ապրուստի սղութեան դէմ պայքարելու համար, ազգ. պաշտօնէութեան թոշակներուն վրայ որոշ յաւելումներ կատարեց իբրեւ պնփիս եւ տարին երկու ամսական նուէրի յատկացում մը ըրաւ: Առաջարկներու Թեմականին, կենսաթոշակի դրութիւն հաստատելու եւ ազգ. պաշտօնէութիւնը հաւաքաբար ապահովագրելու, նոյն ատեն խնայողական անտուկ մը հաստատելու: Այդ առթիւ առաջարկեց եւ ընդունիլ տուաւ 4000 ոսկիի հանգանակութիւն մը կատարել, յատկացնելու համար այդ նպատակներու իրականացման :

Նասիպեան վարչութեան կամ աւելի ճիշդ՝ Պ. Նասիպեանի հրաժարումով, մեծ փոփոխութիւններ մտցուեցան իր յղացած ծրագիրներուն մէջ, մոռացութեան տրուեցաւ, գրեթէ թաղուեցաւ հանգստեան թոշակի հաստատման որոշումը, ինչպէս ասկէ տասը տարի առաջ, նմանօրինակ ծրագիր մը պատրաստուած, Թեմականին ներկայացուած եւ ապա բարձի թողի եղած էր նոյն օրերու Քաղաք. Ժողովէն :

Այս առթիւ, պէտք է ըսել թէ երբեմն շատ դիւրին որոշումներ կը տրուին կամ նախագիծներ կը պատրաստուին Թեմականի կողմէ, բայց գործադիր իշխանութիւնները անտեսութեան կը մատնեն զանոնք: Եթէ թղթատուին Թեմական ժողովներու ատենագրութիւնները 1930էն ասդին՝ պիտի տեսնուի եւ հաստատուի թէ որքան որոշումներ անտեսուած են :

Նասիպեան վարչութիւնը իր գործունէութեան ընթացքին, ինչպէս ըսի, ուրիշ բարեկարգութիւններ ալ ըրաւ: Արդարեւ ան բարեզարդման ենթարկեց ազգ. գերեզմանատունը, լաւ հիմերու վրայ դրաւ Աղքատախնամ գործը, ջանաց գերեզմանատան համար նոր գետին մը ձեռք բերել, որոշ նիւթական յատկացումներ ըրաւ ծանր եւ երկարատեւ հիւանդութեանց կամ վիրաբուժական գործողութեանց ենթակայ ազգ. պաշտօնեաներու կամ ուսուցիչներու :

Յաջորդող վարչութիւնը ճիշդ է թէ ապահովագրել տուաւ ազգ. պաշտօնէութիւնը, բայց ոչ այնպէս ինչպէս ծրագրուած էր :

Հ. ԱՄԻՐԵԱՆ

Տիգրան Չուխաճեան,
ճակատ մը որ չի մեռնիր

Բ.

Հոս, ընդմիջելով պէտք է ըսեմ թէ «Օլիմփիա»ի բեմադրութեան հարցը մութ մնացած է:

Ոմանք կ'ըսեն թէ օփերան բեմադրուած է «Նատուէ»ի թատրոնին մէջ եւ մեծ ընդունելութեան արժանացած :

Իսկ ըստ ուրիշ իրազեկներու, ինչպէս առջի գրութեանս մէջ գրած եմ, թատրոնին հրկիզման պատճառաւ, անկարելի կ'ըլլայ բեմ բարձրացնել Օլիմփիան, ու ալ անկէ վերջ ալ չի ներկայացուիր բնաւ: Օլիմփիա յօրինուած է 1868ին :

Այս անյաջողութենէն յետոյ, Չուխաճեան կը պարտաւորուի վերսկսիլ իր դասերուն, օրապահիկը իր միջոցներով շահելու համար :

Այսուհանդերձ շատ քիչ ժամանակ կը տեւէ այս կացութիւնը. արուեստագէտն ու ստեղծողը կը լքէ ստանձնած ուսուցչութեան ասպարէզը մանաւանդ որ տաղանդաւոր վարպետին ի բնէ երազն էր գուսանախաղերու յօրինման իտէալը :

1872—73ին կը նուիրուի նոր երաժշտախաղի մը յօրինման, ու հրապարակ կը հանէ նոր գլուխ գործոց մը «Արիֆի Հիլէսի» օփերա–գոմիքը բուն թատերախաղին անունով «Նուվօ Սէնեօր տը Վիլաժ» որուն թարգմանիչը քաջ ֆրանսագէտ մը Յովսէփ Եագուպեան, Կիպրոսի Ֆրանսական հիւպատոսարանի աւագ թարգմանն էր:

Արիֆի ամբողջութիւնը ճշմարիտ գլուխ գործոց մըն է, ամէն ներկայացման կրկնուած, ողջունուած եւ մեծ ընդունելութեան արժանացած ան յաջողութիւն մըն է:

Քանի մը ամիս կը տեւեն փորձերը, վարպետը հերոսական ճիգեր կը թափէ քառասունըհինգնոց խումբը մարզելու համար.

Այդ շրջանի Ֆրանսական թերթերու երաժշտական քննադատ եւ ծանօթ թէնոր Յովհ. Աճէմեանի կուտանք խօսքը.

— «Հայ արուեստագէտ–դերասաններով քնարական թատրոնը հիմնած ըլլալու պատիւը ամբողջովին կը պատկանի հայ երաժշտապետ եւ իտալական դպրոցի աշակերտ Տիգրան Չուխաճեանի :

Այս մարդը տաղանդով եւ յօժարութեամբ առլի՝ կը յուսար օփէրէթը ծաղկեցնել, եւ այդ յոյսով էր որ օր մը երգեցիկ խումբի մը կազմութեան ձեռնարկեց :

Գործը դիւրին չէր եւ պէտք էր շատ անձնուիրութիւն եւ սէր ունենալ արուեստին վրայ: Ան պարտաւորուեցաւ լքել իր դասախօսութիւնները, որոնք զինքը եւ ընտանիքը կ'ապրեցնէին: Հարկադրուեցաւ Վարդովեանի պէս շրջիլ հոս ու հոն, փնտռել գտնել երիտասարդներ եւ մանկամարդ աղջիկներ, որոնք ըլլային քիչ մը շատ երգեցիկ ու գեղեցիկ :

Ամիսներով պահեց, սնոյց այդ խումբը, կրթեց վարժեցուց խաղի, պարի, նուագի, կորսնցնել տուաւ սխալ սովորութիւնը: Վերջապէս աստիճանաբար սովրեցուց երաժշտական արտասանութիւնը »:

«Արիֆին» կը մասնակցէին նորածիլ տաղանդներ՝ Շագիկ Ջէօյլիւեան, իբրեւ փրիմատոննա որ իր արծաթահունչ ձայնով ու բեմական ձիրքով փայլեցաւ մեծապէս :

Թէնօրն էր Յովհ. Աճէմեան, որու մասին խօսեցայ: Մեծատաղանդ կատակերգուն՝ Գարեգին Ռշտունի, Անտոն Ռշտունի, Միսաք, Տրդատ Ջէքիճեան, մեծ Հրաչեան եւն.:

Խումբը այս բացառիկ կազմովը կը գտնէ խանդավառ ընդունելութիւն: Արդէն առաջին անգամն էր որ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ կը ստեղծուէր ու կը բեմադրուէր օփերէթ մը՝ իր հեղինակութեամբ ու ղեկավարութեամբ :

Թուրք երաժշտագէտներ եւ մտաւորականներ խոնարհելով կը խոստովանին այդ Թուականին մեծութիւնը: Այդ Թուականէն այս Թուականը, մինչեւ ցարդ, ուրիշ Չուխաճեան մը չենք ունեցած տակաւին :

«Արիֆ»ին բացառիկ յաջողութիւնը կը հրապուրէ Մելիքեանը որ 1500 ոսկի կը տրամադրէ խումբին համար :

Մելիքեան կը պայմանաւորուի Չուխաճեանի հետ տարեկան երեք օփէրէթ գրելու 25 ոսկի ամսականով եւ անկէ զատ իւրաքանչիւր կտորի համար խոստանալով 200—250 ոսկի :

Երգահանը այս ոսկեղէն պայմաններուն մէջ գործի կը սկսի եւ կը յօրինէ «Քէօսէ Քէհեա» երգախաղը, որուն նիւթը գրած է Գարեգին Ռըշտունի :

Ժ. ՌՈՒԿՆԱՏ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ «ՕՐ»Ը ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Գարնանային այս վառ օրերուն, երբ բնութիւնը ամբողջ կը զարթնու իր ձմեռնային երկար քունէն, վեհափառ արեւակը իր կենսատու ճառագայթները կը սփռէ հոգիներէն ներս ու մարդկային արիւնը կը վերանորոգուի, կը խայտայ, թափ տալով մեր էութեան, ահա մեր երիտասարդութիւնը, գարունը մեր ազգին, հրապարակ կ'իջնէ իր հուժկու, յախուռն ձայնով, սթափեցնելու մեր գաղութը իր աղջամղջային խոր թմբիրէն :

Շաբաթ իրիկուն, ուխտատեղի մը դարձած էր Հ. Յ. Դ. Տէսինի տունը: Շրջանի քոյր գաղութներէն, Նոր Սերնդականներ ու տարէց ընկերներ, խուռներամ եկեր էին միաժամանակ տօնելու Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Օրը», անով հաղորդուելու եւ նոր ոգեւորութեամբ վերադառնալու իրենց տեղերը: «Հ. Յ. Դ. Օր»էն վերջ ահա «Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Օրը», որ իրենց առաջին պատգամաւորական ժողովը նշանակած էր տօնել գարնան առաջին օրը : Նախաձեռնողն էր կեդր. Ֆրանսայի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը, մասնակցութեամբ իրեն ենթակայ մասնաճիւղերուն:

Ի՞նչ կայ աւելի մխիթարական, քան դիտել այս երիտասարդներն ու երիտասարդուհիները, հաւաքուած վեհ գաղափարի մը շուրջ, որ կը ճգնին վառ պահել իրենց տոհմային դիմագիծն ու ազգային գիտակցութիւնը: Հակառակ իրենց կարգ մը թերութիւններուն, արդիւնքն իրենց տարիքին ու մասամբ միջավայրի ազդեցութեան, ընդհանուր առմամբ բոլորն ալ տոգորուած են ազգային իտէալով ու յոյս կը ներշնչեն դառնալու արժանի յաջորդներ իրենց տարէց սերունդին :

Այս տօնակատարութիւնը ոգեւորիչ երեկոյ մը ստեղծեց: Բեմին ետեւը, մեր տարագիր եռագոյնը, կը ծածկէր գրեթէ ամբողջ պատը, որուն քով «Նոր Սերունդ»ի գեղեցիկ դրօշը պահակ կանգնած էր ջահակիր ձեռքով :

Երբ վարագոյրը բացուեցաւ, բեմին վրայ տեսնուեցան մեր վառվռուն տղաքը ժպտադէմ ու հպարտ :

Օրուան նախագահ ընկեր Ա. Թաթուլեանի հրաւէրին վրայ խումբը երգեց Դաշնակցութեան քայլերգը, որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս, ինչպէս եւ յոտնկայս երգեցին յիշատակը Դաշնակցութեան անհետացող դէմքերուն: Մաղթանքներ եղան մեծանուն գրագէտ Ա. Ահարոնեանի առողջութեան համար :

Ողջերձներ եղան շրջանի բոլոր մասնաճիւղերու կողմէ: Յաջող արտասանութիւններ ըրին Լիոնէն Օր. Առաքելեան, Վիէնէն ընկեր Գալայճեան եւ ուրիշներ, որոնց անունները կը վրիպին յիշողութենէս Վալանսի երիտասարդ ընկեր Գասեան երկրորդ անգամ ըլլալով մեր բեմին կեդրոնական զարդը հանդիսացաւ բուռն ծափեր խլելով: Սէն Շամոնի «երբեակը» իր զաւեշտի պատկերով ժպիտներ սփռեց: «Սինէ-Ղազօ»ն ներկայացուց «Նոր Սերունդ»ի բանակումէն տեսարաններ :

Շրջ. վարչութեան կողմէ ընկեր Արլէն Փափազեան խօսեցաւ Նոր Սերունդի բաղձանքներուն ու հետապնդած նպատակներուն մասին :

Երկրորդ բանախօս՝ ընկեր Միսաք Միրզէ հիւթեղ բանախօսութեամբ մը՝ եկաւ անգամ մը եւս պարզելու Դաշնակցութեան իրական դէմքը, աւելցնելով թէ Նոր Սերունդը մեր կուսակցութեան ապագայ թթխմորն է :

Հանդէսը փակուեցաւ ներկաներու «Յառաջ նահատակ»ով:

Ընտանեկան ջերմ մթնոլորտի մը մէջ սկսաւ խնջոյքը խմիչքով ու աղանդերներով բեռնաւոր սեղաններու շուրջ:

Ընկեր Գասեան բաղձանք յայտնեց խնջոյքին տալու մեր հայրենի աւանդութեանց շունչն ու կերպարանքը: Սեղանապետ ընկեր Ս. Առաքելեան իր համեմուած կատակներով կցաւ խնջոյքին ուրախ տրամադրութիւնը պահել մինչեւ լուսաբաց: Եղան մեներգներ, արտասանութիւններ: Մէջ ընդ մէջ սրահը կը թնդար ազգային, յեղափոխական երգերով: Ընկերներ Ս. Ընտրիկեան իր հակիրճ ճառով եւ Միսաք Միրզէ ոգեւորութիւն ստեղծեցին: Շիշ մը գինի նուիրատուութեան ձեւով բարձրացաւ 7500 ֆրանքի: Հազար ապրի մեր Նոր Սերունդը որ իր «Օր»ուայ առիթով հաւատք ներշնչեց բոլորիս:— Գ. Պ.

« ՈՒԽՏԻ ՕՐ »Ը

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համաձայն օրեր առաջ եղած յայտարարութեան՝ Պոմոնի Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը գեղեցիկ գաղափարը յղացած էր հայ ժողովուրդի մեծ զաւակներուն, Համօ Օհանջանեանի, Նիկոլ Աղբալեանի եւ Յակոբ Օշականի յիշատակին պատարագ – հոգեհանգիստ կատարել:

Մարտ 14ի կիրակին Պոմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին ուխտատեղի մը դարձած էր:

Մարսէյլ քաղաքէն եւ շրջաններէն ընկեր-ընկերուհիներու եւ բարեկամներու մեծ բազմութիւն մը փութացած էր իր յարգանքի բաժինը բերելու: Մեծ վեթերաններու նկարները շրջանակուած սեւ երիզներով, զետեղուած էին մահարձանին վրայ եւ Տր. Կապոյտ Խաչի կողմէ թարմ ծաղիկներով պատրաստուած խոշոր ծաղկեպսակ մը դրուած էր նկարներուն առջեւ:

Վաստակաւոր ուսուցիչ եւ երաժշտագէտ Պ. Լեւոն Ճերահեան, Կապոյտ Խաչի դպրոցի աշակերտուհիներէն կազմած էր երգչախումբ մը, որ երգեց արարողութիւնները, յուզելով ներկաները: Ընկերուհի Քիպրիթճեան յանուն Կապոյտ Խաչի եւ ընկեր Թաթոյեան յանուն Շրջ. կոմիտէի խօսեցան յուզուած շեշտերով: Անոնք դրուատեցին Հ. Օհանջանեան իբրեւ պետական մեծ մարդ, եւ անձնուրաց պետական գործիչ, եւ Նիկոլ Աղբալեան եւ Յ. Օշական իբրեւ անփոխարինելի մտքի տիտաններ :

Ի նպաստ Պէյրութի ճեմարանին եկեղեցիին մէջ շրջագայած պնակներէն գոյացաւ 10.000 Ֆր: Նոյն նպատակին համար Լէ զ'Օլիվի Իշխան խումբը եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Հ. Օհանջանեան խումբը նուիրեցին հազար ֆրանք :

Այս առթիւ Պոմոնի Հայ Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը շնորհակալութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Քիպրիթճեանի, ընկեր Թաթոյեանի, բոլոր նուիրատուներուն, Թաղ. Խորհուրդին, Պ. Լեւոն Ճերահեանի, Պ. Պ. Ջաթիկեանի եւ Թէլեանի որոնք նիւթապէս եւ բարոյապէս սատարեցին սգահանդէսին յաջողութեան :

Յ. Նիկողոսեան

ՄԻԱՄԻՏ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ.— Շատ ծեր լեհ գիւղացի կին մը ամբողջ կեանքը անցուցած էր ռուսական սահմանին մօտ ագարակի մը մէջ :

Օր մը տղան, թերթը ձեռքը կուգայ «մայրիկ, կառավարութիւնը նոր դաշինք մը ստորագրած է եւ այսուհետեւ մեր հողը ռուսական է ::

Ծեր կինը գլուխը կը շարժէ եւ համոզուած ձայնով մը կ'ըսէ.

« Փառք Աստուծոյ, չէի կարծեր որ նորէն պիտի կարենայի այս սարսափելի լեհական ձմեռներէն մէկը անցնել :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՐՈՒՄԸՆ խորհրդակցեցաւ ծերակուտային, օդային եւ ծովային բանակներու նախարարներուն եւ ատոնց սպայակոյտի պետերուն հետ, Ամերիկայի ազգային պաշտպանութեան զանազան հարցերու՝ եւ մասնաւորաբար զինուորական պարտաւորիչ ծառայութեան խնդրին մասին :

ՖՐԱՆՍ. պաշտօնական շրջանակներու մէջ վաւերացուած տեղեկութեան համաձայն, որ կը նկատեն Թէ ռազմավարական պատճառներով, եթէ Ֆրանսա զինուորական կայաններ թողած ըլլայ Ամերիկայի, Փրանսական գաղթավայրերու զանազան մասերուն մէջ :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ծովային նախարարութիւնը կը հերքէ այն լուրը՝ որուն համաձայն իբր թէ ամերիկեան տորմիղին մեծ մասը Միջերկրական եկած ըլլայ: Այս ծովուն մէջ 15 նաւ կայ միայն, ինչ որ աննշան թիւ մըն է բաղդատմամբ ընդհանուր թիւին որ 276 է: Այս 15 նաւերուն վրայ հետեւակային ուժ ալ չկայ :

ՓԱՆԵՈՒՇՔԻՆ, Ուաշինկթընի սովետ դեսպանը, Նիւ Եորքի մէջ, Ամերիկա — Խորհրդ. Միութիւն ընկերակցութեան հացկերոյթի միջոցին, յայտարարած է թէ՝ «Ռուսիոյ եւ Ամերիկայի միջեւ գործակցութիւնը բացարձակապէս կարելի է. բարի կամեցողութիւն ունենալ կը բաւէ լոկ »:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ նախակրթարանի ուսուցիչներու համազգային արտակարգ ժողովը Փարիզի մէջ քուէարկութեամբ 15.125 ձայնի դէմ 72.132 ձայնով որոշեց անկախ ըլլալ: Ուրեմն, ան իր կապերը պիտի խզէ Սէ ժէ Թէի հետ, եւ պիտի չմիանայ Ֆոռս Ուվրիէրի: Երկրորդական վարժարաններու ուսուցիչներն ալ տուած են նմանօրինակ որոշում մը: Ինչպէս յայտնի է այս աշխատաւորները մինչեւ վերջերս համայնավար հակումներ ցոյց կու տային: Այս տեսակէտով, տրուած որոշումները յատկանշանական կը նկատուին:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ «միջանկեալ օգնութեան» հիման վրայ, Ֆրանսա այլեւայլ ապրանքներ բերող նաւերու՝ որ 600րդն է մինչեւ հիմա եկողներուն, Հավրը հասաւ երէկ :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի 4 Ապրիլին ժամը 3էն 11 Café de Sportի մէջ, 157bis, Ave. Jean Jaurès, Maison Alfort: Գեղարուեստական խնամուած եւ հաճելի բաժին եւ եւրոպական պարեր: Մուտքը 100 Ֆրանք, անդամներուն կէս գին:

Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Ecole de Charentonէն առնել 181 օթօպիւսը :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Բացուած է Նորայր Սահաթճեանին կաշեվաճառատունը: Անգամ մը այցելեցէք, հետեւեալ հասցէին եւ գոհ պիտի մնաք 9 Place des Grands Carmes, Marseille :

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ — 58 rue Madameի ժողովարանը, Փրոֆ. Խայիկեան Աւագ Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին կը խօսի՝ նիւթը «Խաչին քարոզութիւնը յիմարութի՞ւն թէ իմաստութիւն»: Իսկ կիրակի «Քրիստոսի Յարութիւնը իրակա՞ն է»:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ — Ի գիտութիւն Վալանսաբնակ Հայերու կը յայտարարենք որ «Ահարոնեան» ակումբը վարձու կը տրուի ժողովներու, խնջոյքի, հարսանիքի եւ ամէն տեսակ հաւաքոյթներու համար: Փափաքողներուն կը տրամադրուի բարձրախօս, պնակ, գաւաթ եւն. անհրաժեշտ պիտոյքներ : Պայմաններու մասին դիմել ընկեր ՅԱԿՈԲ ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆԻն, 11 Ave. Gambetta:

ՎԻԷՆԻ Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է 2000 Ֆրանք ընկ. Մարի Թէրզիպաշեանէ, իր զաւկին ծննդեան առթիւ եւ 500 Ֆրանք Տէր եւ Տիկին Կարապետ Մուրատեանէ, Ամերիկայէն իրենց եղբօրորդւոյն մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի :

ՖՐԱՆՔՕ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Հայ ու Փրանսական մշակոյթներուն նուիրուած նոր փառատօն մը, զոր Ֆրանքօ-Հայկական Միութիւնը կազմակերպած է, տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 18ի կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30 — 6, Սորպոնի մեծ ամֆիթատրոնին մէջ: Ձրի յայտագրին մանրամասնութիւնները մեր մօտալուտ պիտի հաղորդուին քիչ օրէն: Կը խնդրուի չխաչաձեւել :

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Տպագրական մեքենայի խանգարման պատճառով թերթին առաքումը յապաղած էր այս մէկ կամ օրուան ընթացքին: Կը խնդրուի ներողամիտ ըլլալ : ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՆԵՑԻ Գ.ԱԲԳԱՐ ՏԷՐ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԸ կը խնդրուի սրտագրաբար իր հասցէն իմացնել Յառաջի, Ամերիկայէն եկած իր մէկ ազգականուհիին տեղեկացնելու համար :

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԽՄԲԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ ՆՈՐ ՀԱՒԿԸ-ԹԱԽԱՂ Զատկի առթիւ, կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վիէնի կոմիտէի կողմէ այս շաբաթ, Հ. Յ. Դ. Հ. Օհանջանեան ակումբին մէջ: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները եւ համակիրները աւանդական խթումին :

ԷՆՍԹԻԹԻՒ ԱՐՄԷՆԻԷՆԸ կը հրաւիրէ իր անդամները, համակիրները եւ բոլոր Հայ երիտասարդ-երիտասարդուհիները ԳԱՐԱՆՑԻԿ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆԻ (Surprise Party), Շաբաթ օր 3 Ապրիլին, ժամը 3ին իր նոր հաւաքավայրը, 4 rue Greuze, Métro Trocadéro: Գեղարուեստական բաժին, նուագախումբ եւ attractions:

ԶԱՏԿԻ ԱՌԹԻՒ
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ ՎԱՅԵԼԵԼՈՒ

Համասերաստացիներու Վերաշինաց Միութեան կազմակերպած հաւկթախաղի խնջոյքը :

Հ. Յ. Դ. Տէպինի Տան գեղեցիկ սրահին մէջ, Մարտ 27ին, խթման իրիկունը:

Ձրի կերուխում, արեւելեան նուագ. եւրոպական պարեր : Մուտքը ազատ է:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ
«ԱՐՄԵՆԻԱ» ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

Կիրակի 18 Ապրիլ ժամը 16ին, Rue d'Algerի թատրոնին մէջ Մարսէյլ: Ամբողջովին նոր յայտագրով, հայերէն, ֆրանսերէն, իտալերէն, ռուսերէն ընտիր խմբերգներով:

Տոմսերը փնտռել երգչախումբի անդամներուն մօտ :

ՀԱԼԷՊԷՆ Վահան Վարդանեան կը փնտռէ եղբօր Սէֆէրեանը Միքայէլի, հօր անունը Յակոբ, մօրը Սոֆիկ, որ երկար ատենէ ի վեր Փարիզ հաստատուած էր առեւտրական գործով: Տեղեկացնել «Արեւելք»ի հասցէով 372 B.P. Alep կամ Յառաջի:

ԶԱՏԿԻ ԱՌԹԻՒ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

Կազմակերպուած Համախմբերգ. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղին կողմէ, 28 Մարտ կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2էն մինչեւ կէս գիշերուան 10, 131 rue Tête d'Orի սրահին մէջ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգեր, արտասանութիւններ, եւ հաճելի անակնկալներ ու պարեր: Ճոխ եւ առատ կերուխում ընտիր աղանդերներով: Մուտքը ազատ է:

THEATRE ANTOINEի ՄԷՋ, Մայիս 25ին,

Մեծ պատրաստութեամբ ՀՐԱՉ ՏԱՐՕՆԵԱՆԻ նոր թատերգութիւնը : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Այրերու զգեստու կերպասներ ամէն գոյնով, բոլոր տեսակի բոլոր ֆուռնիթիւրը միասնաբար կը տրուին: Դիմել ԳԱՐԱԵԱՆ, 1 rue des 3 frères, Paris (18): Tél. Mon. 68-50, métro Anvers եւ Pigal, թէաթրը Տրլաթլիէի դիմաց :

Օր. Հ. ՏԷՄԻՐՃԵԱՆԻ եւ Պ. Ս. Գարրամեանի նշանադրութեան առթիւ Պ. Ա. Գարրամեան 1000 Ֆրանք նուիրած է Վալանսի Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղին, իսկ Պ. Վ. Գալփիկեան 1000 Ֆրանք «Նոր Սերունդ»ի դրամադարանին: Մեր խորին շնորհակալութիւնները :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՍՍՕ (Մարսէյլ) Հ. Յ. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէն Ս. Զատկի երկրորդ օրը, ժամը 2.30ին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր խումբերը: Կարեւոր օրակարգ, ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵ՛Ր...
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք...

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՔԱՂԱՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

29 Մարտ, Զատկին Բ. օրը ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, ՍԱԼ ՄԱԶԸՆՈՑԻ ՄԷՋ:

Ձեր տոմսերը եւ սեղանները ապահովեցէք Պ. Շալճեանէ Rue Valdonne, St. Jerôme, Պ. Պետիկեանէ 7 Rue Berlioz, Պ. Սամուրեանցէ 15 rue des Ferras, Պ. Քէօսէեանէ 11 Place Jules Guesde, եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին անդամներէն :

ԹԷՆՕՌ ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՁԼԵԱՆԻ

Բ. ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՍԱԼ ԿԱՎՕ, 11 ԱՊՐԻԼ 1948, ԿԻՐ. ԺԱՄԸ 17ԻՆ

Ընդհանուր փափաքին համաձայն կը տրուի այս երգահանդէսը, բոլորովին նոր յայտագրով :

Յայտագրին մէջ բացի եւրոպական դասական կտորներէ կան Ռոմանոս Մելիքեանէ, Գ. Ղազարեանէ, Ճերահեանէ, Կարօ Զաքարեանէ, Ա. Տէր Ղեւոնդեանէ, Սպենդիարեանէ, եւն. բոլորովին առաջին ունկնդրութիւն գեղեցիկ երգերու, զորս երգիչը ստացած է, Հայաստանի տաղանդաւոր երգահաններէն :

Տոմսերը կը գտնուին Պ. Պ. Գէորգ Փարմաքի՝ 47 rue Blanche (Tri. 39-09), Գ. Պագրճեանի, 35 rue de Trévise ((Pro. 07-25), Ս. Թէրզեանի 3 rue Poissonière (Cen. 93-75), Մ. Ոսկերիչեանի 62 rue Beaubourg (Arc. 77-90), Օ. Գօյաճեանի 83 rue d'Aboukir (Cen. 48-69), Դպրոցասիրաց տնօրէնութեան, հայ գրավաճառներուն եւ Յառաջի մօտ :

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ Ս. Զատկի տօնական օրերուն հետեւեալ արարողութիւններուն:

Աւագ հինգշաբթի 25 Մարտ, Առաւօտ. ժամը 7.30ին, Ս. Պատարագ ժամը 10ին, ոտնլուայ ժամը 16ին, խաւար. ժամը 19.30ին :

Աւագ Ուրբաթ 26 Մարտ, Խաչելութիւն եւ թաղում ժամը 17ին:

Ճրագալոյց Ս. Զատկի, շաբաթ 27 Մարտ, սկիզբն արարող. ժամը 15ին, Ս. պատարագ ժամը 17ին:

Ս. Զատկի կիրակի 28 մարտ, սկիզբն արարողութեան ժամը 7.30ին, Ս. Պատ. ժամը 10ին, պատարագիչ սրբազան հայր :

Մեռելոց Ս. Զատկի երկուշաբթի 29 մարտ, Ս. պատարագ ժամը 10ին:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Հարուստ յաճախորդ ունեցող դերձակի լուացատուն մը համար որ ուժը կործանող ունի,

Կ'ՈՒԶՈՒԻ վարպետ կտրող մը, 30էն 40 տարեկան (ի հարկին որպէս ժերան): Գրել «Յառաջ»ին ներկայացնելով յանձնարարականներ :

TCHILINGUIRIAN ENTREPRENEUR DE CONFECTION — Կ'ուզուին բոլ — Confectionի համար մաքուր կարող գործաւորուհիներ: Լաւ վճարում: Գիներն են 85—90 եւ 100 Ֆրանք: Տեւական գործ: Դիմել Պ. Յակոբ Չիլինկիրեանի, 10 rue des Goujons, Alfortville :

ՄԻԱԿ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

ԲՈԼՈՐԻՆ ՄԱՏՉԵԼԻ

31 Rue d'Alexandrie Métro St. Denis

Ս Ա Ս Ո Ւ Ն

(CHEZ SASSOUNI)

Ամբողջութեամբ վերանորոգուած, փորձեցէք ամէն անգամ որ ուզէք լաւ ճաշել :

ԴԵՐՁԱԿԻ ԽԱՆՈՒԹԻ մէջ աշխատելու համար գործաւոր կամ գործաւորուհի կ'ուզուի: Արհեստը գիտցող կամ նոր սորվիլ ուզողներ ալ կ'ընդունուին : Դիմել Պ. ԳՈՐԳԻԿԵԱՆԻ, 31 Route de Choisy, métro Porte de Choisy :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Յակոբ Թունթանեան, բնիկ Քէսապցի, կը կարծուի թէ Լիոնի շրջանը կը գտնուի: Ողջ կամ մեռած ըլլալը գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել Aram Sarkissian, Journal Arevelk, B. P. 372, Alep-SYRIE:

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Vendredi 26 MARS 1948 — Ուրբաթ 26 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année Nº 5301-Նոր շրջան թիւ 910 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ՝ 5 Ֆր.

ՕՒՂԵԿԻՑ, ՈՉ ԹԷ ՄԵՂՍԱԿԻՑ

Որքա՜ն ամուլ եւ գռեհիկ վէճեր ինքնին պիտի դադրէին, եթէ Հայկական Արտասահմանի մեր գրող-բրոցները զոց սորվէին կարգ մը տարրական գիտելիքներ.—

Առաջին.— Խ. Հայաստանի մէջ ամփոփուած է հայ ժողովուրդին մէկ երրորդը միայն։ Հետեւաբար, այսօրուան հայրենիքը չի ներկայացներ ամբողջ իմացական կարողութեանց, ստեղծագործական հանճարին ամբողջութիւնը։

Երկրորդ.— Երկրին պարտադրուած կարգուսարքը, մարտական դիկտատուրա, իր ամենակալ իմաստով տակ առած է նաեւ գրականութիւն, արուեստ, գիտութիւն եւ ուրիշ ամէն շարժում։

Մոսկուան երբեմն կը թուլցնէ օղակները, քաղաքական պատճառներով, բայց ընդհանրապէս կը վերածէ խեղդկապի, որպէսզի տառապէս ծառայեն իր հիմնական առաջադրութեանց։

Երրորդ.— Խ. Հայաստանի ժողովուրդը բացարձակապէս տեղեկութիւն չունի Արտասահմանի անցուդարձէն. կրնայ կարդալ միայն կառավարութեան արտօնած թերթերն ու գիրքերը։

Նոյնիսկ պետական պաշտօնեաները իրաւունք չունին կարդալու արտասահմանեան որեւէ թերթ, եթէ կառավարութիւնը մասնաւոր պաշտօն մը յանձնած չէ իրենց։

Խորհրդային թերթերը չեն կրնար լուրեր, տեսութիւններ արտատպել, առանց հրամանի։ Արտատպումներն ալ կը կատարուին այն մասերէն ու կը կոչուի «յառաջդիմական»։

Չորրորդ.— Իբրեւ հետեւանք այս անցորդ իրականութեան, երկրի ժողովուրդը չի կրնար ձայն հանել, որեւէ ըմբոստացուցիչ կարգադրութեան դէմ։

Իշխանութիւնը դարձուցած է ինքնաքննադատութիւնը իր հասկցած եղանակով։ Եթէ կեդրոնը բանաձեւ մը արձակեց, յետին ծայրագաւառը պարտաւոր է հպատակիլ առանց վերապահութեան։ Իրաւունք չունի ոչ տեղական պայմանները նկատի առնելու, ոչ ալ անկախ տեսակէտ յայտնելու։

Այս հարեւանցի տեսութենէն կը հետեւի թէ Հայկական Արտասահմանը, որ իրաւամբ կը խանդավառուի հայրենիքին լուսաւոր նուաճումներով, պարտաւոր է նկատի առնել նաեւ բացասական իրողութիւններն ու երեւոյթները։

Անշուշտ չի կրնար խափանել զանոնք, բայց պարտաւոր է լաւին լաւ, գէշին գէշ ըսել։ Ուրիշ խօսքով, տեսակէտ պաշտպանել։ Դիրք բռնել հաւաքաբար, երբ աւերներ կը գործեն բռնութիւնն ու կամայականութիւնը, կոտոշաւոր կեղծն ու անյատակ տգիտութիւնը։

Այս կը պահանջէ գիտակից հայրենասիրութիւնը։ Մանաւանդ ազատ ափերու վրայ։

Նորէն հայրենիքն է որ պիտի օգտուի, երբ մարդիկ ըմբռնեն այս տարրական պարտականութիւնը։ Երբ վարժուին «ոչ»եր ալ արտասանել, այնքան ատեն եւ հաճոյակատար «այո»ներու հետ։ Ուղեկից, բայց ոչ մեղսակից։

Օրինակ, ամբողջ սերունդ մը, բուն իսկ բոլշեւիկեան հնոցին մէջ թրծուած մտաւորականութիւն մը բանտարկուեցաւ, աքսորուեցաւ եւ մասամբ ալ կոտորուեցաւ, ահուսարսափի շրջանի մը մէջ (936—38)։ Անկէ ի վեր չարաշուք լռութիւն։ Զանազան մունետիկներ ի զուր կը փորձեն «բաղեր թօցնել» պարբերաբար, աւետելով այս կամ այն գրագէտին, բանաստեղծին «ողջութիւնը»։

Արդ, ինչո՞ւ միայն Դաշնակցական մամուլը պիտի յուզէր այս հարցը։ Եւ ինչո՞ւ բացատրութիւն պիտի կազմէր Ա. Զօպանեանը, իր ողորմուկ աղերսագիրներով։

— Աղաչեցի Խ. Հայաստանի վարիչներուն որ ազատութեան դառին յաղթանակին բնական հետեւանք եղող ընդհ. ներումի նախաձեռնութեամբ մը՝ թոյլ տրուի այն անմեղ ու թանկարժէք Հայերուն որ դառնան Երեւան»։

... «Անհրաժեշտ պարտականութիւն կը նկատեմ նորէն կրկնել ու երեքկնել միեւնոյն աղաչանքս այդ աքսորուած հայ մտաւորականներուն եւ գործիչներուն մասին»։

(Անահիտ, 1947 Յուլիս — Դեկտ.)։

Մարդիկ աւելի գիտակից էին երէկ եւ աւելի քաջ։

1911—12ին, երբ ցարական իշխանութիւնը համատարած հալածանքի մը կ'ենթարկէր Կովկասի հայ մտաւորականութիւնը, շինծու մեղադրանքներով, այնքան բամբասուած Պոլիսն էր որ բարձրացուց բողոքի առաջին աղաղակը, հաւաքաբար։ Առանց դաւանանքի խտրութեան։

Նոյն պարագան՝ լեզուական հարցին մէջ, ուր այսպէս կոչուած «յառաջդիմական» ուսուցիչները պարզապէս մունջ հայեացք դիտեր կը կատարեն, անըմբռնելի դաւաճանութեամբ մը։ Շ.

Թրումանի սննդեղէնի պարէնաւորումը

Պարենաւորման նախարարը տեղեկութիւններ տուաւ երէկ նախարարաց ժողովին մէջ, անդրադարձներու ներկայ վիճակին վրայ։

Այս պահուս ցորենի պարենաւորումը դժուարութեան չի հանդիպիր։ Սակայն մինչեւ յառաջիկայ հունձք պէտք եղած քանակը ունենալու խնդիրը միշտ գոյութիւն ունի։ Միշդ է որ պարենաչափը չպիտի զեղչուի. բայց հարկ պիտի ըլլայ որ հացի պատրաստութեան մէջ գործածուին նաեւ երկրորդական արմտիքներ, որով անոր որակը պիտի պակսի։

Գալով իւղային նիւթերուն, շնորհիւ Տանը-մարգայէն բերուած կարագին, բաշխումներու մէջ տեղի ունեցած յապաղումը կրցած է մեղմանալ։ Յոյս կայ որ 1 Ապրիլէն սկսեալ մեծ քաղաքներու մէջ կարենայ տրուիլ 100 կրամ կարագ «M» եւ «V» դիմեր կրող տոմսերուն։ Կարագէ տարբեր միւս ճարպային նիւթերուն բաշխումը աւելի դժուար պիտի ըլլայ, ժամանումներու յապաղման պատճառաւ։ Բայց, Ապրիլի մէջ, նախապէս որոշուած պարենաչափը պիտի կրնայ շարունակուիլ։

Մսի օրէն շաքար պիտի գայ արտասահմանէն։ «M» տոմսերուն պարենաչափը նոյնը պիտի մնայ Ապրիլի մէջ։ Բայց, սպասուած ներածումներու քանակէն կախում պիտի ունենայ գիտնալ թէ՝ կարելի պիտի ըլլա՞յ շարունակել նոյն չափը, առաջիկայ ամիսներուն մէջ ալ։

Կը յուսացուի որ կարելի ըլլայ սուրճ բաժնել Ապրիլին մէջ, թէեւ տեսակը շատ լաւ պիտի չըլլայ։

★ Ապրիլ 5էն սկսեալ, ծուխի առեւտուրը ազատ պիտի ըլլայ։ Կը յուսացուի որ գիները նախ ատեն մը կայուն մնալէ ետք, զգալի կերպով իջնան հետզհետէ։

★ Պտուղներու եւ բանջարեղէններու գիները կը շարունակեն իջնալ կեդր. Հալի վաճառանոցներուն մէջ։

Յարձակում Հայ գոհարավաճառի մը վրայ

Հայ գոհարավաճառ մը, Պ. Կիւլիւէր Շահին, իր պաղալիւնութեան շնորհիւ, 50.000 ֆրանքի կորուստէ մը փրկուած եղաւ։ Իր խանութին մէջ, որ Տոքթոր Կուժոն փողոցի 8 թիւը կը գտնուի, երէկ ժամը 4ի ատենները, ցուցափեղկին ետեւ կ'աշխատէր իր պաշտօնեան, Պէրկամալեան, երբ երկու երիտասարդ եւ մէկ երիտասարդ կին ցուցափեղկին մէջ դրուած գոհարեղէնները կը դիտէին ուշադրութեամբ։ Պահ մը ետք մեկնեցան, բայց քիչ յետոյ վերադարձան երկու երիտասարդները մինակ։ Խնդրեցին Պ. Շահինէ որ իրենց ոսկի ժամացոյցներ ցոյց տայ։ Առանց կասկածելու, գոհարավաճառը երկու ժամացոյց հանեց 50.000 ֆրանք արժէքով եւ երբ զանոնք սեղանին վրայ պիտի դնէր, յանկարծ տեսաւ որ երիտասարդներէն մէկը վեցհարուածեան մը կը հանէ գրպանէն։ Աւազակը զէնքը Պ. Շահէնի փորին ուղղելով, լակոնական ոճով ըսաւ. «մի՛ շարժիք. ո՞ւր է դրամարկղը»։ «Ահա, պատասխանեց գոհարավաճառը, ըրէք ինչ որ պիտի ընէք»։ Այն ատեն, գողը դրամարկղէն առաւ 1500 ֆրանք, եւ ժամացոյցները ժողվելով, իր ընկերոջ հետ դուրս ելաւ խանութէն ետ ետ երթալով, ատրճանակը ուղղած միշտ Պ. Շահէնի վրայ։

Գոհարավաճառը իր պաղարիւնութիւնը չկորսնցուց, դարակի մը մէջէն, զոր գողերը մոռցած էին խուզարկել, առաւ ատրճանակ մը ու հետապնդեց զանոնք։ Տեսաւ որ աւազակները թաքսի մը մտան, զոր քիչ առաջ իրենց հետ եկող կինը բերած էր։ Պ. Շահին իր զէնքով սպառնաց զանոնք որ վար իջնեն, բայց, անոնք, թէեւ իջան, եւ սակայն երեք հարուած քաշեցին անոր վրայ։ Գնդակները խորտակեցին մօտը գտնուող դրավաճառի մը ցուցափեղկը, իսկ գողերը փախան։ Պ. Շահին հալածեց զանոնք փողոցէ փողոց, մինչեւ որ Թահիթի փողոցը գտնուող շէնք մը մտան։ Իսկ ինք, հարկադրուեցաւ դուրսը սպասել, որովհետեւ իր ատրճանակը այլեւս չէր գործեր։ Դրացիներ հասան, եւ հեռաձայնով ոստիկաններուն լուր տրուեցաւ, որոնք հասան քիչ ետքը։ Տունը խուզարկեցին եւ 7րդ յարկի նրբանցքին վրայ գտնուող գող-

Ապահով. Խորհուրդին մէջ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԻՆ ՀԱՐՑԱՊՆԴՈՒՄԸ

Չեխոսլովաքիոյ դէպքերուն քննութեան մասին Ապահով. Խորհուրդին մէջ բացուած վիճաբանութիւնը կը շարունակուի։ Երէկ, ամերիկեան պատուիրակը, Ուորըն Օսթին, յայտարարեց. «պէտք է լսենք Խորհրդ. Միութեան դէմ կատարուած ամբաստանութիւններուն մասին տրուած բոլոր պատասխանները»։ Յետոյ, հարցուց Չեխ նոր պատուիրակին թէ՝ ի՞նչպէս կը բացատրէ սովետ արտաքին փոխ-նախարար Զորինի Փրակա գալը, քաղաքական տագնապին ծագելէն քիչ առաջ։ Ի՞նչ կ'ընէր Զորին Փրակայի մէջ. ի՞նչ խնդիրներու մասին խօսած է վարչապետ Կոթվալտի հետ։ Չեխ պատուիրակը կրնա՞յ Ապահով. Խորհուրդին առջեւ գալ եւ վստահեցնել թէ՝ Չեխոսլովաքիա Մոսկուայի ճնշման տակ գտնուած չէ։ Կրնա՞յ պնդել որ այս երկիրը մերժած է մասնակցիլ Մարշըլի ծրագրին, իր ազատ կամքովը միայն։ Ինչո՞ւ անձնասպան եղաւ Մասարիք. ինչո՞ւ Հանր. Նախագահը, Պենէշ, լռութիւն պահած է։

Օսթին աւելցուցած է յետոյ. «եթէ Ապահով. Խորհուրդը կարենայ ապացուցանել թէ ճշմարիտ են եղած ամբաստանութիւնները, անուղղակի յարձակման պարագայի մը առջեւ գտնուած պիտի ըլլայ։ Միացեալ Ազգերը այն ատեն պէտք է հրաւիրուին հաւաքական եւ իրական միջոցներու դիմելու՝ պաշտպանելու համար հողային ամբողջութիւնը եւ քաղաքական անկախութիւնը բոլոր ազգերուն, որքան ալ փոքր ըլլան անոնք»։

Ապահովութեան Խորհուրդը յետաձգեց իր նիստերը, այս յայտարարութիւններէն ետքը։ Չեխոսլովաքիոյ խնդրին քննութիւնը պիտի վերսկսի 31 Մարտին։

Ռուզիկթրնի Սովետ դեսպանին հաշտարար ճառը

«Ռուսիա կը փափաքի խաղաղութեամբ ապրիլ Միաց. Նահանգներու եւ ամբողջ աշխարհի հետ», յայտարարեց Ռուզիկթընի սովետ դեսպան Փանիւշքին, որուն ճառէն փոքրիկ մաս մը տուեր էինք երէկ։ Նոր մանրամասնութեանց համաձայն խօսքը՝ «տղոց ու ...» ... կան քոմիթէ»ի մէկ հաւաքոյթին մէջ։ Քանի մը ամիս առաջ իր Ամերիկա գալէն ի վեր, առաջին ճառն է զոր խօսեցաւ սովետ դիւանագէտը։

Փանիւշքի ըսաւ որ, երբ ամերիկեան կարգ մը շրջանակներու մէջ Չեխոսլովաքիոյ դէպքերը Ռուսիոյ կը վերագրուին, ասոր պատճառը այն է որ կ'ուզուի դիտմամբ բամբասել սովետ ազգը, որպէսզի Ռուսիոյ եւ Ամերիկայի միջեւ գոյութիւն ունեցող թիւրիմացութիւնը աւելի չեշտուի։ Խորհրդային Միութիւնը կը ջանայ միշտ սերտացնել իր բարեկամութիւնը եւ իր տնտեսական յարաբերութիւնները Ամերիկայի հետ, որովհետեւ սա հաւատքը ունի որ սերտ համապատասխան է երկու երկիրներու շահերուն։ Պատերազմագրգիռ քարոզչութիւնը խափանելու ապառազինութիւնները սահմանափակելու եւ հիւլէական ռումբերը արգիլելու համար սովետ կառավարութեան մղած պայքարը կ'ապացուցանէ որ ան միշտ եղած է ու պիտի մնայ խաղաղութեան եւ միջազգային գործակցութեան կուսակից։ Յետոյ աւելցուցած է. «ոչ մեր թերթերուն ոչ ալ մեր պարբերականներուն մէջ չէք տեսներ խոշոր վերնագիրներ, որոնք պատերազմի սպառնալիքի մասին խօսին կամ գօտաշարժի կոչ ընեն»։

Դեսպանը աւելցուցած է թէ կամաւոր կերպով կը չափազանցուին այն դժուարութիւնները՝ որոնք ծագում կ'առնեն Ամերիկայի եւ Խորհրդ. երկիրներու մէջ գոյութիւն ունեցող ընկերային վարչաձեւերէն. Խորհրդ. Միութեան արտաքին քաղաքականութիւնը ներշնչուած է սա իրողութենէն թէ՝ դրամատիրութիւնը եւ ընկերվարութիւնը կրնան գոյութիւն ունենալ միեւնոյն ատեն խաղաղ աշխարհի մը եւ տարբեր դրութեամբ կառավարուող այլեւայլ ազգերու մէջ, կը բաւէ որ փոխադարձ բարեկամեցողութիւն ցոյց տրուի։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՆՔ ԵՒ ԱՆՈՆՔ

Ռամկավար խմբագիրներ իրենց կուսակցութեան մասին արտայայտուելու ատեն, առանց ծիծաղելի դառնալու վախը ունենալու, կ'ըսեն թէ իրենց առաքելութիւնը եղած է հակակշռել Դաշնակցութեան գործունէութիւնը։ Եւ այս կերպով կ'արդարացնեն իրենց տեւական պայքարը մեր կուսակցութեան դէմ։

Դաշնակցութիւնը գիտցած է օգտուիլ իր մասին եղած քննադատութիւններէն եւ երբեք անսխալական ըլլալու յաւակնութիւնը ունեցած չէ։ Բայց գիտցած է նաեւ արհամարհել եւ անտեսել անամէջ, պառաւական բամբասանքներն ու խրթխրթանքները՝ ուրկէ որ անոնք եկած ըլլան։ Դաշնակցութեան եւ Դաշնակցականներուն սովորութիւնը, տեսակ մը աւանդութիւնը դարձած է դըրական գործեր կատարելու մտահոգութիւնը ունենալ աւելի, քան թէ ուրիշներուն բամբասանքովը զբաղիլ։

Եւ երբ պատահած է, որ ռամկավար խմբագիրներ չափը անցուցած են, հարկադրաբար բռնած ենք անոնց օձիքէն։ Կը կարծեն, թէ իրաւունք ունին ամէն օր Դաշնակցութեան հայհոյելու, հակահայաստանեան, դաւաճան, արկածախնդիր կոչելու մեզ, բայց մենք իրաւունք չունինք փոխադարձելու։

Այս ճշդումէն ետք, անդրադառնանք մեր եւ իրենց կողմէ արծարծուած քանի մը էական հարցերու քննութեան, ապաւինելով առողջ դատողութեան սկզբունքին։

Ռամկավարները մեզ կը մեղադրեն, թէ կը պայքարինք Ներգաղթին եւ ընդհանրապէս Սովետներուն դէմ եւ թէ այս երկու արարքները կը վնասեն Հայաստանի ու հայ ժողովուրդի շահերուն։

Նախ՝ առնենք Ներգաղթը։

1945 Դեկտեմբերին, երբ առաջին անգամ յայտարարուեցաւ Ներգաղթի դեկրեթը, առանց բացառութեան՝ Դաշնակցական մամուլը եւ մեր ընկերները զօրավիգ դարձան այդ շարժումին։ Նոյնիսկ մենք անտեսեցինք սովետական վարիչներու տուած հրահանգը, որուն համաձայն Դաշնակցականները պէտք է հեռու պահուէին Ներգաղթի յանձնախումբերէն, Գահիրէի ռամկավարներն ալ լաւ գիտեն, թէ Եգիպտոսի Ներգաղթի յանձնախումբ մը, որ պատերազմի շրջանին առանձնապէս եղած էր ի նպաստ Հայաստանի կատարուած հանգանակութիւններուն եւ մեծ խանդավառութեամբ աշխատած էր։ Բայց անոր թեկնածութիւնը «վեր»էն մերժուեցաւ, որովհետեւ Սովետներու նպատակը — ինչպէս յետոյ պիտի պարզուէր — Ներգաղթին օգտուելով քաղաքական խաղեր կազմակերպել էր։ Գիտէին թէ Դաշնակցութիւնը գործիք պիտի չդառնար այդ կէտին մէջ։

Հակառակ այս փաստարկումին եւ աւելի ետք Ներգաղթի շուրջ կատարուած կարգ մը չարաշահութիւններուն, մենք նախընտրեցինք լռել։

Անցեալ Հոկտեմբերին՝ Վիշինսքիի ծանօթ յայտարարութենէն ետքն է, որ Դաշնակցական մամուլը իր սպասողական եւ համբերատար վերաբերումին վերջ տուաւ։ Այլեւս լռելը պիտի նշանակէր դաւել Հայաստանի եւ հայ ժողովուրդի շահերուն դէմ։

Ներգաղթը մենք անբաժան կը նկատէինք Հայաստանի հողային պահանջներէն։ Սփիւռքը տեւապէս արծարծեց այդ պահանջները, գիտնալով հանդերձ որ գոհունակութիւն պիտի չպատճառէր իր ապրած երկիրներու պետական վարիչներուն։ Սովետները քառասուն տեսակ հարցեր հանեցին միջազգային ատեաններու առջեւ, բայց մինչեւ այսօր քար լռութիւն պահեցին Հայաստանի պահանջներուն մասին։ Աւելի ողբերգականը այն եղաւ, որ Վիշինսքին եկաւ յայտարարելու, թէ Կարսը եւ Արտահանը Վրաստանի համար կը պահանջուին։

Իսկ Ներգաղթի կարաւաններուն մեկնումին առիթով եւ Ներգաղթողներուն Հայաստան ժամանումէն ետք, հանդիսատես եղանք ուրիշ տխուր երեւոյթի մը։ Սովետները մեր ազգակիցներու հայրենադարձութիւնը իբրեւ զէնք գործածեցին՝ վարկաբեկելու Հիւս. Ամերիկան, Ֆրանսան, Իրանը, Յունաստանը, ուր հաստատուած մեծ գաղութներ ունինք։

Օտար բազմաթիւ լեզուներով հրատարակուած սովետական թերթեր Ներգաղթող մեր ազգակիցներուն բերանը դրուած խօսքեր տարածեցին ամէն կողմ, ինչ որ տեղի տուաւ, մանաւանդ ամերիկեան մամուլին մէջ, վիրաւորական յարձակումներու հայերուն դէմ։

Ռամկավար օրկանները, տարուած «բարձր դիւանագիտութենէն», նախընտրեցին լռել ու արձագանգ անգամ չեղան այդ գրգռիչ հրատարակութիւններուն։

Իսկ երբ Դաշնակցական մամուլը ազգային պարտականութիւն նկատեց դատապարտել Սովետներու այդ վտանգաւոր խաղը եւ Վիշինսկիի ելոյթը, ռամկավար խմբագիրները ոչ միայն ելան փաստաբանել այս բոլորը, այլեւ շարունակեցին պսակել մեզ «հակահայաստանեան» փաղաքուշ վերադիրով։

Գ. Արշակ Զօպանեան, իր ընկերներուն տհաճութիւն պատճառելու գնով, քաջութիւնն ունեցաւ յայտարարելու. «Հակահայաստանեան բացատրութիւնը, զոր հայ թերթերէն ոմանք կը գործածեն՝ սովետական Հայաստանի դէմ դիրք բռնող ըսելու համար, անճիշդ եւ հայ ազգին անպատուող բանաձեւ մըն է. հայ ժողովուրդին մէջ չկայ ու գոյութիւն չի կրնար ունենալ հակահայաստանեան խմբակցութիւն մը»։

Գ. Զօպանեան, որ իր գրական համբաւին չափ ծանօթ է իր հակադաշնակցական ելոյթներով, այդ ճշդումը հարկադրուեցաւ ընել, որովհետեւ հայ կեանքին համար վնասակար կը գտնէր Սովետներու խեղաթիւրումի, սուտի, զրգռումի գործելակերպը, նպատակ ունենալով բաժնել ու պառակտել։

Փոխանակ շեշտակի մօտենալու այս հարցերուն, Գահիրէի ռամկավար օրկանը կ'ըսէ, թէ իրենց դիրքը կը ճշդեն «առանց գաղափարաբանական թնճուկներով կաշկանդուելու» («Արեւ», Մարտ 2)։

Կուսակցութեան մը համար գաղափարաբանութիւնը ոչ թնճուկ է եւ ոչ ալ պերճանք։ Բայց այս մասին յաջորդով։

ՀԱՅՈՐԴԻ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի 30ամեակը Դամասկոսի մէջ

ԴԱՄԱՍԿՈՍ, (Ցապաղած) — Կիրակի 22 փետրուար, կէսօրէ առաջ ժամը 10ին, Այտա Փալասի մէջ, գաղութը տօնեց հայ երիտասարդութեան ամէնէն մեծ եւ հարազատ մարզական կազմակերպութեան՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի հիմնադրութեան 30ամեակը, աննախընթաց խանդավառութեան մէջ։

Սրահը կը յորդէր փութոտ բազմութեամբ։ Քառորդ դարու իր կեանքի ընթացքին, Դամասկոսի հայութիւնը այսքան արտակարգ բազմութեամբ հանդէսի մը ականատես չէր եղած։

Հանդէսին հովանաւորութիւնը ստանձնած էր Սուրիոյ Ոստիկան Զօրքի ընդհ. հրամանատար զօրավար Հրանտ պէյ Մալոյեան։ Անակնկալ արգելքի մը պատճառով, յարգելի հրամանատարը կը բացակայէր հանդէսէն, բայց յուզիչ նամակով մը իր խոր համակրանքը յայտնելէ վերջ Հ. Մ. Ը. Մ.ին, կ'ընէր 100 ս. ոսկիի սրտաբուխ նուէր մը։

Հանդէսին ներկայ էին նաեւ քաղաքիս արաբ մարզական միութեանց ներկայացուցիչներ, թղթակիցներ, որոնց կարգին՝ Սուրիոյ ընդհ. սկաուտապետ եւ մարզական քննիչ Ալի պէյ Տէնտէշլին, որուն անակնկալ մուտքը սրահ, կամաւորական տարազով, ողջունուեցաւ բուռն ծափերով։

Օրուան նախագահը եղբայր Վահան Տօնապետեան, հանդէսին բացումը կատարեց Սուրիական քայլերգով, որ երգուեցաւ սկաուտներու կողմէ։ Ապա, խանդավառ ծափերու տարափին տակ, բեմ բարձրացաւ Ալի պէյ Տէնտէշլին։ Մօտ տասը վայրկեան տեւող խանդավառ ճառով մը, յարգելի սկաուտապետը նախ շնորհակալութիւն յայտնեց իրեն ընծայուած պատիւին համար, որուն արժանի չի նկատեր իր անձը, համեմատած Հ. Մ. Ը. Մ.ի ղեկավարութեան տարած մեծ գործին։

— «Պաղեստինի ազատագրութեան պայքարի այս փափուկ րոպէին, երբ զբաղումներս չէին թոյլատրեր ներկայ ըլլալ այս հանդէսին, բացակայութիւնս սակայն պիտի նկատէի դաւաճանութիւն մը, հանդէպ այն մեծ կազմակերպութեան, որուն անդամները նուիրուեցան Սուրիոյ անկախութեան [illegible] ու հաւատքով, որքան [illegible] մեծ կազմակերպութեան տարած աշխատանքին առջեւ, չարտայայտել մեծարանքի մեր խօսքը իր հիմնադրութեան 30րդ տարեդարձին առթիւ, պիտի նշանակէր ուրանալ այն ազնիւ ծառայութիւնը, մատուցած՝ սակայն հաւատարիմ ու առաքինի ժողովուրդի մը երիտասարդութեան, որուն շատ բան կը պարտի մեր հայրենիքի վերածնունդը։ Ուրախ կը զգամ ինքզինքս, եւ հպարտ եմ անով, որ մեր ծոցին մէջ կը պահենք ժողովուրդ մը, որ ճգնաժամային ամէնէն մութ պահերուն կանգնեցաւ մեր կողքին, ու բաժնեց հաւատարմապէս Սուրիացիին վիշտն ու հրճուանքը»։

Յետոյ, բեմ հրաւիրուեցաւ, Դամասկոսի հայ երեսփոխան եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի անդամներէն մէկը Ֆրէտ Արսլանեան, որ արաբերէն լեզուով պարզեց օրուան նշանակութիւնը, հետեւեալ բառերով — «Հ. Մ. Ը. Մ.ի այսօրուան տօնակատարութիւնը ոչ միայն յիշատակի հանդէս մըն է, այլեւ Սուրիոյ անկախութիւնը, վերածնունդը եւ բարգաւաճումը ցոլացնող երեւոյթներէն մէկը։ Մեր միակ մաղթանքն է յարգուած տեսնել այս զոյգ երկիրներուն՝ Սուրիոյ եւ Լիբանանի անկախութիւնը»։

Ջուարթ ու խանդավառ մթնոլորտ մը ստեղծեցին Գայլիկներու կողմէ ի գործ դրուած կարգ մը խաղեր։ Ընկեր Անդրանիկ Նաճարեանի «Բադինի փառաբանութիւնը» խառ դալար ու յաջող արտասանութենէ յետոյ, եղբայր Տիրան Թաշճեան համառօտ պատմականը ըրաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի հիմնադրութեան, շեշտեց այս մեծ կազմակերպութեան դերը հայ կեանքին մէջ, ու թելադրեց անոր մօտենալ գուրգուրանքով ու յարգանքով։ Եղբայր Աֆրեմ Քիւրտեան մեներգեց «Բարձր Սարերը», որմէ վերջ, խանդավառ ծափերու մէջ խօսք առաւ ընկեր Անդրանիկ Ծառուկեան։

Բացատրելէ վերջ թէ ի՞նչ է դերը հայ կեանքէն ներս մարզական միութեան մը, բաղդատականը ըրաւ օտար եւ հայ մարզական միութեանց նպատակներուն, եւ գտաւ, որ հայ կեանքին մէջ, մարզական Միութիւն մը ֆիզիքական կրթութենէ զատ իր վրայ առած է նաեւ արուեստի եւ մշակոյթի պահպանման հոգը։

— «Այսօր, մրցումներն ու յաղթանակները երկրորդական դարձած են Հ. Մ. Ը. Մ.ական տղու մը համար։ Ան կը հետաքրքրուի մանաւանդ գեղեցիկին, անհրաժեշտին պահպանումով, արուեստի, մշակոյթի եւ գիտակցութեան զարգացման հոգով։ Հ. Մ. Ը. Մ.ական տղան է, որ կը զբաղի դուրսէն եկած երաժշտի մը, արուեստագէտի մը, գրագէտի մը, մտքի մշակի մը ընդունելութեան գործով։ Հալէպի մէջ, Օշականի դագաղը իրենց ուսի վրայ դէպի գերեզման կրողները դարձեալ Հ. Մ. Ը. Մ.ի տղաքն էին, «Հ. Մ. Ը. Մ. այսօր վերածուած է կազմակերպուած գաղափարական երիտասարդութեան մը հաւաքականութեան։ Ան ազգային գոյութիւնը երկար պահելու կազմակերպութիւն մըն է, եւ այս իսկ պատճառաւ, վիրաւոր եւ օտարացած փոհմակ մը յարձակեցաւ իր վրայ, զինք քանդելու եւ ոչնչացնելու։ Հ. Մ. Ը. Մ. չմեռաւ եւ աւելի ուժեղ դուրս եկաւ պայքարէն, որովհետեւ ան իր արիւնը, իր ուժը, իր անունը կը ստանայ հայ ժողովուրդէն, հայ հողէն։ Ան կ'ապրի, որովհետեւ իր աճումին գաղտնիքը ոչ Մոսկուայէն կ'առնէ, ոչ Լոնտոնէն, ոչ ալ Ուաշինկթընէն։ Անոր խորհուրդը հայ հողն է, հայ սիրտը, հայ մշակոյթը, հայ հողը։ Հ. Մ. Ը. Մ. նուիրական իտէալի մը, գաղափարի մը, դրօշակիրն է։ Ան կը զօրանայ իր [illegible], որ կը հալեցնէ հակառակորդի սառոյցը ու կ'ոչնչացնէ զանազան չինծու կազմակերպութիւններ։

«Մեր հակառակորդները կը սորվին իրենց շարքերուն թէ ի՞նչ չեն ուզեր։ Մինչ Հ. Մ. Ը. Մ. կը սորվեցնէ, թէ ի՞նչ կ'ուզէ։ Անոր գոյութեան եւ յառաջխաղացման գաղտնիքը կը կայանայ իր ծրագրին, իր նպատակին մէջ, որ յստակօրէն կ'արտայայտէ թէ ի՞նչ կ'ուզէ Հ. Մ. Ը. Մ.ական գայլիկ մը, արծուիկ մը, սկաուտ մը։ Մէկ բառ։ Չմոռնանք եւ լաւ ըմբռնենք։— Ջնջել Հ. Մ. Ը. Մ.ը՝ կը նշանակէ հարուածել ճշմարիտ, մաքուր, գաղափարական հայ երիտասարդութիւնը։ Կը նշանակէ սպաննել հայ արժանիքներու եւ առաքինութիւններու միակ անխոնջ պահակը, կը նշանակէ նաեւ սպաննել հայ ժողովուրդը։ Ահա այս է մեր հակառակորդին նպատակը, զգոյշ»։

(Մնացեալը յաջորդով. ԹՂԹԱԿԻՑ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵՐԵՒԱՆԸ պիտի ունենայ փառաւոր նոր կայարան մը, ըստ ճարտարապետ Տիգրանեանի նախագծին։ Կայարանը մարմարէ եւ տուֆէ շինուած իսկական պալատ մը պիտի ըլլայ։ Բեռի սրահները պիտի գտնուին գետնին տակ, ուր, սակայն, ինքնաշարժներ պիտի կարողանան շրջիլ։ Կայարանը պիտի ունենայ շքեղ սպասման սրահներ, Թրանզիթ ճամբորդներու սրահներ, ճաշարան եւ այլ յարմարութիւններ։ Կայարանի մայթերը պիտի ունենան ծառեր եւ թուփեր։ Նոր կայարանի բոլոր աշխատանքները պիտի վերջանան 1950ին։

★ Երեւանի ռատիօ կէտերու թիւը կը շատնայ, Արաբկիր Աւանի մէջ զետեղուեցաւ վերջերս նոր ռատիոյի ցանց մը, 60 բարձրախօսներով։ Նոր Արէշի ներգաղթած Հայերու բնակարաններուն մէջ զետեղուեցան նոյնպէս բարձրախօսներ։ Երեւանի համալսարանական թաղի բազմաթիւ ուսանողական հանրակացարաններ ստացան նոր բարձրախօսներ, ինչպէս օրինակ՝ անասնաբուժական կաճառի հանրակացարանը ստացաւ 100 բարձրախօս։

★ Արտաշատի բամպակազտիչ գործարանի շինութիւնը սկսաւ անցեալ տարի։ Ըստ ծրագրի 1949ին գործարանը պիտի սկսի արտադրել ու պիտի մշակէ տարեկան 16.000 թոն բամպակ։

«Ալվա էկան...»

— «Ալվա էկան գարնան էրկան օրերը,
Թախւայ փրթան քարւաններուն ճօթերը ...»

Երբ գարունը գար, երբ ոսկեշող արեւը սկսէր փայլիլ, երբ դաշտերը կանանչանալ եւ ծառերը ծաղկիլ սկսէին, երբ լեռ ու ձոր, դաշտ ու աստառ ծաղկումի երկունքէն բռնուէին ու ձիւնն ու ձմեռը այլեւս հէքեաթ դառնային, այն ատեն, գիւղին տանիքները սիւրոյ եւ խրախճանքի հրապարակներու կը վերածուէին ։

Օրը դաշտերուն մէջ իրիկուն ըրած մշակը, լծուարը, հօտաղը։ Գիւղը իր ծեփ ու ճիւղերով, մանուկներով, հարսերով ու աղջիկներով երեկոյեան ընթրիքէն վերջ, ժամացոյցի ճշգրտապահութեամբ տանիքները կը բարձրանային։ Ու հոն՝ սպիտակ, հարթ ու ողորկ տանիքներուն վրայ, երկինքին ու աստղերուն դէմ յանդիման կը սկսէր երգը, կը սկսէր պարը, կը սկսէր համապաղօրեայ «խրախճանքը »։

Ծերունիները իրենց խորիմաստ եւ հազարումէկ զաղտնիքներով կամ հրապոյրներով լեցուն հէքեաթներով, հովիւները իրենց սրինգներու հոգեթով, գեղջուկ գայլայլներով, «ճահիլ ճիւան »-ները իրենց պարերով ու երգերով օդը կը թնդացնէին եւ տանիքներու վրայ այս յանպատրաստից սարքուած խրախճանքին հոգի եւ իմաստ կուտային ։

Ու գիւղը կը խնդար։ Սարերը կըթնդային, անտառներն ու ձորերը արձագանգ կուտային ... Եւ կեանքը, անմեղ ու, պարզունակ կեանքը կ'ընթանար երգ ու պարի, խինդ ու ծիծաղի մէջ ։

— «Ալվա էկան գարնան էրկան օրերը,
Թախնայ փրթան քարւաններուն ճօթերը ։
Առնեմ եարս էլնեմ բարձր սարերը ,
Սարերն ու Ջօլերը խորունկ ձորերը ...» ։

Եւ կամ ։

— Հաւան ամպեր ձին (ձիւն) չգար
Գրցել է ու տուն չգար,
Ես անտէր բարձին վրրայ
Առանց եարի քուն չգար ...

Ու այս երգ ու պարին, խինդ ու ծիծաղին քով՝ գարնան ծաղկումին հետ կը սկսին «ճահիլ» հոգիներուն անիմանալի խռովքը, ծածուկ սէրերուն ծածուկ պատմութիւններու ոսկեհիւս հէքեաթները։ Եւ, այդ հէքեաթները, սարդի ոստայնի պէս կը հիւսուէին, կը հիւսուէին ու օր մըն ալ իրենց լրութեամբ կը հասնէին ։

Ծերերը, ծնողները աւանդութիւններով սրբուած՝ խիստ ու պահանջկոտ աղամողդու մեղքերուն համար, իրենց զայրոյթին ու ցասումին հետ՝ օր մը խղճի անօրինակ տաղնապէ բռնուած՝ գաղտաղողի գլխար գիտած, իրարու ձեռք սեղմած «յանցապարտ»ներուն մեծ շնորհը կ'ընէին, ու հմուլթի մէջ գլխար փնտռող զոյգերը կը միաւորէին։ Գիւղը այդ օրը իր առօրեայ խրախճանքը կը բազմապատկէր, ու ցածլիկ յարկի մը տակ խինդով ու ժպիտով տուն մը — բոյն մը — եւս կը սկսէր ծաղկիլ ու բարձրանալ ...

Այսպէս էր մեր գիւղին կեանքը ։

Այսպէս էր մեր գիւղերուն կեանքը ։

Օր մը, չար ու անբարիշտ օր մը — ահարկու փոթորիկ մը զարկաւ մեր գիւղը։ Զարկաւ մեր աշխարհի բոլոր գիւղերը։ Կանանչացած արտերը խամրեցան, ծաղկած ծառ ու ծաղիկները այրեցան, աշխարհ մը ըրէկ ու խոպան դարձաւ ։ Մեր գիւղը հիմնայատակ կործանեցաւ — քար քարի վրայ չմնաց — Արիւնոտ հեղեղը լափլզեց ամէն բան, ամէն բան։ Այդ հեղեղին մէջ թաղուեցան չատեր, չատ չատեր... հիւղիս ծիծղուն խրախճանքները վերջացան։ Երգը լռեց։ Խինդը դադրեցաւ... Եղան հրաշքով փրկուածներ որոնք իրենց կսկիծին ու ցաւին հետ դարձան «հայմաթլօս» ։ Եղան թափառական, ինկան ծովէ ծով, աշխարհէ աշխարհ, դուռնէ դուռ, արդարութիւն, ազատութիւն իրաւունք եւ հայրենիք մը մուրալու ...

Ու մինչեւ այսօր ալ, այդ «մնացորդաց»ը հոս ու հոն, օտար, խորթ ափերու վրայ, իրեն նեցուկ ունի միայն հայրենի յիշատակներն ու աւանդութիւնները։ Հակառակ եղած չռայլ խոստումներուն, մինչեւ այսօր ալ արդարութիւն չեղաւ իրեն համար։ Անիկա իր սպասած , իր փնտռած ազատութիւնը չտեսաւ ։ «Հայրենիք» մը չկամեցան իրեն, հայրենիք մը որ պատկանէր իրեն, անիկա ըլլար «ամենայն Հայոց հայրենիք»։ Ափ մը սեփական հողի շնորհը չըրին իրեն։ Ափ մը հող՝ ուր հայ մշակը իր լուծը լծէր, հայ հովիւը իր սրինգը նուագէր, հայ գեղջուկը իր աշխատանքի եւ սիրոյ երգը թնդացնէր։ Ափ մը հող՝ որ մեր տանիքներուն վրայ կրկին երեկոները «յանպատրաստից» խրախճանքը սկսէր, ուր հայ երիտասարդն ու աղջիկը հասած նազելաճեմ աղջիկները ազատօրէն իրենց սիրոյ հէքեաթները հիւսէին ։

Երկիր մը վերջապէս ուր մենք կարենայինք լիաթոք շնչել ու համարձակօրէն երգել —

— Ալվա էկան գարնան էրկան օրերը ․
Թախնայ փրթան քարւաններուն ճօթերը ...

Այո, մեր գարնան «էրկան» օրերը ...

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

ՀԱՅ ՍՈՒՐԲԻ ՄԸ ԳԵՐԵԶՄԱՆԸ ՊԵԼՃԻՔԱ

Պելժիոյ Կան քաղաքին մէջ ունինք հայ սուրբ մը Ս. Մակար, որ տեղացիք Ս. Մաքեր կը կոչեն, ճանչցուած պաշտօնապէս ժողովուրդէն եւ Հռոմի եկեղեցիէն։ Այս հայ Սուրբին աճիւնները եւ մասունքները որոնք դոհարներով զմնազարդարուած են, կը պահուին քաղաքին Ս. Պավոն հոյակապ տաճարին մէջ, որ ունի իր խորանը — ձախ կողմը — եւ որուն պատին վրայ գրուած է լատիներէն դժուար ընթեռնելի ։

« Այս է գերեզմանը Սուրբ Մակար եպիսկոպոսին, որ իր մահովն իսկ փրկեց ըովհ. ժողովուրդը բնաջնջումէ թիֆիւս աղէտէն, ելախտադէտ առ յաւէտ բովանդակ Պելճիքան » ։ Իսկ 9—10 Ապրիլին փառաշուք կերպով կը տօնեն իր օրը, շրջագայելով քաղաքին մէջ իր մասունքները, որոնք մեծ հպարտութեամբ եւ երախտագիտութեամբ կը ցուցադրեն ամբողջ շաբաթ մը դրուած եկեղեցւոյ մէջ։ Ունի իր անուան յատուկ նոր եկեղեցի եւ որուն փողոցին անունն ալ Ս. Մաքեր կը կոչուի։ Այս սուրբ հայ եպիսկոպոսը եկած է 1600ին, շրջելով բոլոր Եւրոպան հաստատուած է Պելճիքա որ այդ պահուն մեծ աղէտ մը կը տառապէր, թիւֆիւէ ։

Իր աղօթքներով հրաշքներ գործած է ու երկիրը ազատած է այդ համաճարակէն իր մահովը։ Ան նախապէս ըսած է ժողովուրդին թէ «երբ ես այս ցաւէն մահանամ, համաճարակը պիտի դադրի եւ մնացորդները պիտի ազատին։ «Հայ սուրբին խնդրանքը կը կատարուի եւ պելժ ժողովուրդը բնաջնջումէ կ'ազատի, եւ այդ օրէն ի վեր ժողովուրդը երախտապարտ կը մնայ հայ վարդապետին։ — Փ. Փիլիպպոսեան (Պելճիքա)

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԼԷ ՄԻԼ — « Յառաջ »ի սիւնակներուն մէջ քանի մը անգամ գրուեցաւ մեր բուժարանը այցելողներու մասին, այսօր կ'ուզեմ ամփոփ կերպով տալ կարգ մը տեղեկութիւններ ։ Մարսէյլէն 26 քիլոմեթր հեռու, Լէ Միլի շրջանին մէջ կը գտնուի, Սանա տիւ Փթի Արպրուազը շրջապատուած խիտ նոճիներով։ Ունի 400 մահճակալ, 150է աւելի ծառայողներով ։ Դարմանումին կը հսկեն երկու այցելուբժիշկ, եւ 4 ներքին բժիշկներ ։ Մաքրութիւնը անթերի, օդը մաքուր եւ առողջարար։ Դուրսէն այցելող մը չի կրնար գիտնալ թէ այստեղ բուժուողները հիւանդներ են, եթէ յանկարծ չլսուի անիրաւ հազը ։ Բժիշկներու տուած տեղեկութեանց համաձայն Ֆրանսայի առաջին առաքելարանն է որ երկու տարուան գոյութենէ մը վերջ այսքան լաւ արդիւնք տուած է ։ Հարիւրի մօտ դժբախտներ կազդուրուելով վերադարձած են իրենց ընտանիքին քով, անոնց մէջ կան հինգ Հայեր, որոնք այժմ կը զբաղին իրենց գործով ։

Տեղական սովորութեամբ, յարգելի բժշկուհին, մէկ կամ երկու ամիս առաջ կ'աւետէ«բուժուած ես, մօտ օրէն պիտի երթաս»։ Ներկայիս 14 Հայ հիւանդներ ենք։ Մեզի հաղորդուած է արդէն բարի լուրը, կը մաղթենք որ կարգը գայ միւսներուն։ Հայերս ունինք որոշ առաւելութիւններ։ Օրինակ Մարսէյլի մօտ ըլլալով, ոչ միայն ընկերներ — բարեկամներ կ'այցելեն, այլեւ մեզ չեն մոռնար հայ կանացի կազմակերպութիւններ։ Տարը ամիս է որ կը գտնուիմ բուժարան։ Այցի եկած են Ֆր. Կապոյտ Խաչուհիները եւ Պ. Հ. Կարմիր Խաչուհիները։ Առանց խտրութեան բաժնած են իրենց բերած բարիքները բոլոր հայ հիւանդներուն ։ Փետրուար 22ին մեզի այցելեցին Մարսէյլի Կապոյտ Խաչուհիներէն Տիկիններ՝ Մ. Խանճեան եւ Ս. Թիւթէլեան։ Իմ առաջնորդութեամբ սենեակէ սենեակ պտտեցան եւ բաժնեցին բոլորին ինչ որ բերած էին։ 14 Մարտին եկան Պ. Ս. Տոտոյի Կ. Խաչուհիները, նմանապէս բոլորին այցելելով բաժնեցին, նարինջ, պանան, ժամպոն եւ մէկ մէկ տուփ սիկարէթ, բոլոր հայ հիւանդներուն։ Ահա կուգանք հրապարակաւ մեր խորին շնորհակալութիւնը յայտնել մեր քոյրերուն որոնք հաւասար գուրգուրանքով իրենց պարտականութիւնը կատարեցին բոլորին հանդէպ։

Վ. Մուրատեան

×

ՎԻԷՆԻ մէջ Մարաշցիները խնջոյք մը սարքած էին ի պատիւ հայրենակից Հրանտ Սամուէլի, 14 Մարտ կիրակի իրիկուն։ Ժամը 9էն առաջ լեցուած էր Պ. Ֆրնոյի սրճարանը։ Բոլոր Մարաշցիներն ալ հոն ներկայ էին ինչպէս եւ շատ մը ոչ Մարաշցիներ ։

Պ. Ա. Զագմաքլեանը բացուած յայտարարեց խնջոյքը Մարաշի քայլերգով, զոր երգեցին խումբ մը հայրենակիցներ։ Պ. Զաքմաքլեան շարունակեց իր խօսքը ըսելով. «Մարաշցիներս հպարտ պէտք է ըլլանք Պ. Հ. Սամուէլի նման գիտակից հայրենակիցներով։ Պէտք է բոլոր Մարաշցիներս գուրգուրանք անոնց վրայ։ Դժուար է այս օտար ափերու վրայ արտասահմանի մէջ ունենալ նման մտաւորականներ, յետոյ խօսք տուաւ ընկեր Հրանտ Սամուէլի։ Հայրենակցական մթնոլորտը հետզհետէ կը տաքնար, ...ունկնդիրները ստիպուած զուարթ մնացին։ Ընկեր Հ. Սամուէլը նախ շնորհակալութիւն յայտնեց իրեն եղած պատիւին համար Վիէնի Մարաշի հայրենակիցներուն եւ հաղորդեց ողջոյնները Մերձաւոր Արեւելքի եւ մասնաւորապէս Պէյրութի եւ Հալէպի Մարաշցի հայրենակից երու։ Մեր յարգելի հիւրը գրուագներ պատմեց Պէյրութի շրջանին Նոր Մարաշի մեր հայրենակիցներու կեանքէն ։ Անոնք բոլորն ալ գրեթէ ունին իրենց սեփական տուները եւ առեւտրական գործերը, Քառասուն Մանկանց հոյակապ եկեղեցին, զոյգ դպրոցներ ուր կ'ուսանին մօտ 500 երկսեռ աշակերտներ։ Ասիկա, մեզ, Մարաշցիներուս համար մեծ պատիւ է։ Մեր հայրենակից-երը ոչինչէն շինած են իրենց բոյնը եւ հետզհետէ չէնցուցին իրենց գիւղը, դժբախտաբար մեր հայրենակիցները հայրէյէն չեն գիտեր եւ ծանօթ չեն մեր անցեալին։ 1895ին Մարաշի Հնչակեան կուսակցութիւնն էր որ օգնութեան հասաւ եւ եղբայրական ձեռք երկարեց Զէյթունի ապստամբներուն ։ 1909ին Կիլիկիոյ ջարդին Մարաշի հայրենասէր երիտասարդութիւնն էր որ պաշտպանեց Մարաշի հայութիւնը։ Նոյնպէս 1920ին, օրերով ու շաբաթներով հերոսական կռիւներ մղեց Մարաշցին ջարդարարին դէմ ։

Բանախօսութենէն վերջ յանպատրաստից գեղարուեստական բաժին մը հաճելի անակնկալ մը եղաւ, որուն մասնակցեցան տիկիններ եւ օրիորդներ իրենց գեղեցիկ երգերով։

Խօսք տրուեցաւ նաեւ Պ. Ճիկերճեանի որ ըսաւ. «ոչ միայն Մարաշցին շինարար է այլ ամբողջ հայ ժողովուրդը, մաղթենք որ իրականանայ բոլորիս բաղձանքը եւ վերադառնանք մեր սրբազան հայրենիքը եւ հոն շինենք մեր վերջնական բոյնը »։

Կէս գիշերին ներկաները չէին ուզեր բաժնուիլ իրենց սիրելի հիւրէն որ մեկնելէ առաջ իր Վիէնի հայրենակիցներուն մաղթեց որ միշտ մնան անոնք նոյն ոգիով, ձեռք ձեռքի տուած, վառ պահեն իրենց անցեալի յիշատակները եւ յոյսով նային ապագային — Սարի տղայ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՎԱԼԱՆՍ — Հայրուն վայել քաջութեամբ Վալանսի Հայ Մարզականին առաջին խումբը (1ère Serie) եղանակին ամբողջ տեւողութեան, տարրջրջա ախոյեանական մրցումներու մէջ յաղթանակելէ ետք՝ այսօր իր վերջին մրցումը ունեցաւ, իր դաշտին վրայ եւ շահեցաւ 6կէտDirի խումբին դէմ, այցելող խումբը 0, իր դէմ ունենալով Վալէ տը Ռոնի հովը։ Այցելող խումբը բաւական զօրաւոր էր, այսուհանդերձ մերոնք դաշտին տիրապետեցին սկիզբէն մինչեւ վերջը։

14 Մարտին ալ մրցում մը տեղի ունեցաւ Փիէռլաթ զօրաւոր խումբին դէմ։ Այս խումբը որ առաջին հանդիպացած էր, այս անգամ կորսնցուց U. S. A.ին դէմ, թէ իր դաշտին վրայ եւ թէ մեր, 2—0ով։ Խումբը քաջալերելու համար 5 օթօքառլեփ լեցուն մարզասէրներ կ'ընկերանային ։ Հոծ բազմութիւն մըն ալ Վալանսէն Հայ թէ տեղացի եւ մեծ թիւով շրջակայ քաղաքներէ լաւագոյն ֆութպոլիստներ, մարզական մասնագէտներ, թղթակիցներ, եւն.։

Օտար հանդիսատեսներ ամէն բան ըրին ջլատելու մեր տղոց կորովը, սակայն անոնք քրտնաթոր ու փոշեթաթախ, առանց կարեւորութիւն տալու եղած հոհոցներուն, կը սուրային եւմանաւանդ երբ մեր աննման բերդապահը, Երեւանեան գնդակը կեցուցած պահուն շատ գէշ կերպով սահելով ինկաւ եւ խումբը ամբողջ 20 վայրկեան խաղաց 10 հոգիով, յարգանք եւ հիացում պարտադրելով նոյնիսկ հակառակորդ խումբին, եւ հանդիսատեսներուն ։ Չմոռնանք ըսելու որ գրեթէ բոլոր իրաւարարները, միշտ մերոնց աննշան մէկ թերութիւնը օգտագործեցին ի նպաստ հակառակորդ խումբերուն։— Սակայն, հակառակ այս կողմնակցութիւններուն U. S. A.ի առաջին խումբը հպարտ եւ ճակատաբաց 21 մարտին վերջին մրցումով մը, իր կարգին խումբերուն մէջ ախոյեանական մրցումներուն առաջինը հանդիսացաւ ։

Անոնուած բոլոր նկարները համաձայն ընկալեալ սովորութեան ամբողջ շաբաթ մը ցուցադրուեցան «Տօֆինէ Լիպըը» թերթին ցուցափեղկերուն մէջ։ Այժմ մինչեւ Ապրիլ 11 մեր ախոյեանական մրցումները դադրած են , սպասելով միւս խումբերէն գլխաւոր հանդիսացողներէն մէկուն, որուն դէմ պիտի չափուինք finalին համար խլելու Տրոմ — Արտէշ ախոյեանական տիտղոսը ։ Մեր աննման կրտսերներն ալ գալ կիրակի պիտի խաղան Ֆինալը, եւ եթէ այս անգամ ալ շահին, 1945էն ի վեր կը պահեն Տռոմ – Արտէշ ախոյեանական տիտղոսը ։

Թղթակից

ծարա՜ին մէջ գտան երեք երիտասարդները, սարսափէն, գոյներնին նետած։ Գողերուն գլխաւորը 22 տարեկան է, իր կինը՝ 21 տարեկան, եւ անոնց մեղսակից բարեկամը՝ 18 տարեկան ։

ԺԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՈՒԹՍՈՒՆ Ֆրանսացիներ, որոնք երկար տարիներէ ի վեր Ռումանիա հաստատուած էին, իրենց հայրենիքը վերադարձան երէկ։ Ասոնք մեծ մասամբ ուսուցիչներ, ուսուցչուհիներ, գրագէտներ եւ մեծ կամ փոքր գործատէրեր են, որոնք իրենց զբաղումները չեն կրցած այլեւս շարունակել, Ռումանիոյ մէջ տիրող նոր վարչաձեւին հետեւանքով։ Ուրիշ Ֆրանսացիներ ալ մօտերըս պիտի վերադառնան ։

ԹԷԼ ԱՎԻՎԻ մէջ գումարուելով Հրեայ Գործակալութիւնը որոշեց Պաղեստինի Հրեայ Պետութիւնը հռչակել յառաջիկայ Մայիս 16ին, այսինքն բրիտանական հովանաւորութեան վերջանալուն յաջորդ օրը։ ՄԱԿի Պաղեստինի յանձնաժողովը կը չեշտէ թէ այս հռչակման պատասխանատուութիւնը կ'իյնայ հրեայ գործակալութեան վրայ ։

ՄԻԱՑ․ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ծերակոյտը քուէարկեց Թուրքիոյ եւ Յունաստանի 275 միլիոն տոլարի վարկ սահմանող օրինագիծը ։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի 4 Ապրիլին ժամը 3էն 11 Café de Sport*ի* մէջ, 157bis, Ave. Jean Jaurès, Maison Alfort: Գեղարուեստական խնամուած եւ հաճելի բաժին եւ եւրոպական պարեր։ Մուտքը 100 ֆրանք, անդամներուն կէս գին:

Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Ecole de Charenton*էն* առնել 181 օթօպիւսը ։

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ — 58 rue Madame*ի* ժողովարահը, Փրոֆ․ Խայիկեան Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին կը խօսի՝ նիւթը «Խաչին քարոզութիւնը յիմարութի՞ւն թէ իմաստութի՞ւն»։ Իսկ կիրակի «Քրիստոսի Յարութիւնը իրակա՞ն է»:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ — Ի գիտութիւն Վալանսաբնակ Հայերու կը յայտարարենք որ «Անաւոնեան» ակումբը վարձու կը տրուի ժողովներու, խնճոյքի, հարսանիքի եւ ամէն տեսակ հաւաքոյթներու համար։ Փափաքողներուն կը տրամադրուի բարձրախօս, պնակ, գաւաթ եւն. անհրաժեշտ պիտոյքներ ։ Պայմաններու մասին դիմել ընկեր ՅԱԿՈԲ ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆԻն, 11 Ave. Gambetta:

Ֆ․ Կ․ ԽԱՉԻ ՇԱՎԻԼԻ մասնաճիւղի տարեկան ցերեկոյթ – պարահանդէսը, 4 ապրիլ կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 4—12, քաղաքապետարանին սրահը, Rue Stalingrade։

Կը ներկայացուի Ղեւոնդ Մելոյեանի «ԱՐՄԵՆՈՒՇ»ը, ղեկավարութեամբ Պ. Հայկէչեանի եւ սիրողներու մասնակցութեամբ, կը մասնակցի Շավիլի Րաֆֆի երկսեռ երգչախումբը ։

Ճոխ պիւֆէ, մուտք 100 ֆրանք։

Հաղորդակց.— Pont de Sèvres*էն* թիւ 171 autob. իջնել Puits sans Vin, կայարաններէն կէս ժամը անգամ մը շոգեկառք կայ ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՐԴԱՑԷՔ

Լիոնի Պահատուրեան նպարեղէնի հանրածանօթ տունը, 20 RUE VILLEROY, 19 rue Juliette Recamir) կը ծանուցանէ իր վաճախորդներուն որ ունի ճոխ մթերք մը փնտռուած հետեւեալ մթերքներուն, պլղուր (ձաւար), կորկոտ, համեմ, պամեա, Շիլակ օղին, ապուխտ, երշիկ, կարմիր ապ, սուրճի ջաղացք եւ սրճեփ (ճեզվէ), ինչպէս նաեւ լոխում, հելվա, խաւխար, մառչելի գիններով մեծաքանակ թէ փոքրաքանակ ։

Ձիթապտուղին լաւագոյն տեսակները 150էն 240 ֆրանք քիլոն ։

Ֆրանսայի որեւէ մէկ անկիւնէն ստացուած ապսպրանքները խղճմտութեամբ եւ արագ կը կատարուին ։

Դիմել՝ Epicerie STAMBOUL, (Dj. Bahadourian), 13 rue Marignan, Lyon:

ԴՈՆԱՊԱՆ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կը փնտռուի դռնապան ընտանիք մը այր եւ կին, ամուսինը կօշիկի մէջ աշխատած ըլլայ։ Յանձնարարութիւնը պարտաւորիչ է։ Դիմել Պ. Սարաճեանին; 18 rue Melingue, Paris:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ – ԽՆՋՈՅՔ ԵՒ ԱՐԱՆԴԱԿԱՆ ՀԱՒԿԹԱԽԱՂ

Կազմակերպուած Ֆր. Կապոյտ Խաչի Վալանսի մասնաճիւղին կողմէ, Ապրիլ 3ին, շաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ:

Գեղարուեստական խնամեալ բաժին ։ Ճոխ պիւֆէ։ Հաւկթախաղ, հայ գեղջկական եւ եւրոպական պարեր։ Մուտքը ազատ է։ Աճուրդ, վիճակահանութիւն եւն. չկայ։ Սիրով կը հրաւիրենք Վալանսի Հայերը ։

ՎԱՆԵՑԻ Գ․ԱԲԳԱՐ ՏԷՐ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԷ կը խնդրուի ստիպողաբար իր հասցէն իմացնել Յառաջի, Ամերիկայէն եկած իր մէկ ազգականուհիին տեղեկացնելու համար ։

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ ԵՒ ՀԱՒԿԸԹԱԽԱՂ Զատկի առթիւ, կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վիէնի կոմիտէի կողմէ այս շաբաթ, Հ. Յ. Դ. Հ. Օհանջանեան ակումբին մէջ։ Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները եւ համակիրները աւանդական խթումին ։

ԷՆՍԹԻԹԻՒ ԱՐՄԷՆԻԷՆԸ կը հրաւիրէ իր անդամները, համակիրները եւ բոլոր Հայ երիտասարդ – երիտասարդուհիները ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆԻ (Surprise Party), Շաբաթ օր 3 Ապրիլին, ժամը 3ին իր նոր հաւաքավայրը, 4 rue Greuze, Métro Trocadéro: Գեղարուեստական բաժին, նըւագախումբ եւ attractions:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ «ԱՐՄԵՆԻԱ» ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆԻ

Կիրակի 18 Ապրիլ ժամը 16ին, Rue d'Alger*ի* թատրոնին մէջ Մարսէյլ։ Ամբողջովին նոր յայտագրով, հայերէն, ֆրանսերէն, իտալերէն, ռուսերէն ընտիր խմբերգներով։

Տոմսերը փնտռել երգչախումբի անդամներուն մօտ ։

ՀԱԼԷՊԷՆ Վահան Վարդանեան կը փնտռէ Եսայի Սէֆէրեանը Մերսինցի, հօր անունը Յակոբ, մօրը Սօֆիկ, որ երկար ատենէ ի վեր Փարիզ հաստատուած էր առեւտրական գործով։ Տեղեկացնել «Արեւելք»ի հասցէով 372 B.P. Alep կամ Յառաջի։

ԶԱՏԿԻ ԱՌԹԻՒ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

Կազմակերպուած Համախմբերդ. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղին կողմէ, 28 Մարտ կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2էն մինչեւ կէս գիշերուան 10, 131 rue Tête d'Or*ի* սրահին մէջ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգեր, արտասանութիւններ, եւ հաճելի անակնկալներ ու պարեր։ Ճոխ եւ առատ կերուխում ընտիր աղանդերներով։ Մուտքը ազատ է։

THEATRE ANTOINE*ի* ՄԷՋ, Մայիս 25ին, Մեծ պատրաստութեամբ ՀՐԱՉ ՏԱՐՕՆԵԱՆԻ նոր թատերգութիւնը ։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Այրերու զգեստու կերպասներ ամէն գոյներով, իւրաքանչիւր կտորի բոլոր փուռնիթիւրը միասին կը տրուին։ Դիմել ԳԱՐԱԵԱՆ, 1 rue des 3 frères, Paris (18): Tél. Mon. 68-50, métro Anvers եւ Pigal, Թէաթրը Տըլաթլիէի դիմաց ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Վիէնէն Տիկին Քնար Թերզեան կը յայտարարէ թէ այս կիրակի Զատիկի առտուան պատարագէն վերջ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իր ողբացեալ ամուսնոյն ՄԱՐՏԻԿ ԹԵՐԶԵԱՆԻ, իր մօրը տիկին ՀԱՅԿԱՆՈՒՇի եւ հօրը Պ. ԱՐՄԵՆԱԿ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ, քրոջը ՇՈՒՇԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ, ինչպէս նաեւ ՄԱՐՏԻԿ ԳԷՐԳԷՐԵԱՆԻ եւ ՏԻՐՈՒՀԻ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ յիշատակին, Լիոնի Հայոց եկեղեցիին մէջ։ Կը հրաւիրուին անոնց յիշատակը յարգող ազգականներն ու բարեկամները ։

ԳՈՐԾԱՒՈՐՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ներքին Էնտէմայապլը ճերմակեղէններու համար Ուրլէօզ, սիւրժէթէօզ եւ պռոտոռէօզ վարժ գործաւորուհիներ կ'ուզուին աշխատանոցի մէջ աշխատելու համար։

Դիմել՝ բացի շաբաթ օրերէն ՄԱՎԵԱՆ ՀԱՍՍԱՍՈՒԹԵԱՆ, 5 rue de Tracy, métro Strasbourg - St. Denis :

ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՍՍՕ (Մարսէյլ) Հ. Յ. Դ. Վրռամեան ենթակոմիտէն Ս. Զատկի երկրորդ օրը, ժամը 2.30ին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր խումբերը։ Կարեւոր օրակարգ, ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է ։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Հ. Յ. Դ. ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուան ժամը 8.30ին նոյն տեղը։ Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է ։

ԶԱՏԿԻ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻՆ ԲՈԼՈՐԴ

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՔԱՂԱՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, ՍԱԼ ՄԱԶԸՆՈՅԻ ՄԷՋ։

Ձեր տոմսերը եւ սեղանները ապահովեցէք Պ. Շալճեանէ Rue Valdonne, St. Jerôme, Պ. Պետիկեանէ 7 Rue Berlioz, Պ. Սամուրեանցէ 15 rue des Ferras, Պ. Քէօսէեանէ 11 Place Jules Guesde, եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին անդամներէն ։

ԹԷՆՕՌ ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՉԼԵԱՆԻ

Բ. ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՍԱԼ ԿԱՎՕ, 11 ԱՊՐԻԼ 1948, ԿԻՐ. ԺԱՄԸ 17ԻՆ

Ընդհանուր փափաքին համաձայն կը տրուի այս երգահանդէսը, բոլորովին նոր յայտագրով ։

Յայտագրին մէջ բացի եւրոպական դասական կտորներէ կան Ռոմանոս Մելիքեանէ, Գ. Ղազարեանէ, Ճերահեանէ, Կարօ Զաքարեանէ, Ա. Տէր Ղեւոնդեանէ, Սպենդիարեանէ, եւն. բոլորովին առաջին ունկնդրութիւն գեղեցիկ երգերու, զորս երգիչը ստացած է, Հայաստանի տաղանդաւոր երգահաններէն ։

Տոմսերը կը գտնուին Պ. Պ. Գէորգ Փարմաքի՝ 47 rue Blanche (Tri. 39-09), Գ. Պագրճեանի, 35 rue de Trévise ((Pro. 07-25), Ս. Թէրզեանի 3 rue Poissonière (Cen. 93-75), Մ. Ոսկերիչեանի 62 rue Beaubourg (Arc. 77-90), Օ. Պօյաճեանի 83 rue d'Aboukir (Cen. 48-69), Դպրոցասիրաց տնօրէնութեան, հայ գրավաճառներուն եւ Յառաջի մօտ ։

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ Ս. Զատկի տօնական օրերուն հետեւեալ արարողութիւններուն։

Աւագ հինգշաբթի 25 Մարտ, Առաւօտ. ժամը 7.30ին, Ս. Պատարագ ժամը 10ին, ոտնլուայ ժամը 16ին, խաւար. ժամը 19.30ին ։

Աւագ Ուրբաթ 26 Մարտ, Խաչելութիւն եւ թաղում ժամը 17ին։

Ճրագալոյց Ս. Զատկի, շաբաթ 27 Մարտ, սկիզբն արարող. ժամը 15ին, Ս. պատարագ ժամը 17ին։

Ս. Զատկի կիրակի 28 մարտ, սկիզբն արարողութեան ժամը 7.30ին, Ս. Պատ. ժամը 10ին, պատարագիչ սրբազան հայր ։

Մեռելոց Ս. Զատկի երկուշաբթի 29 մարտ, Ս. պատարագ ժամը 10ին։

THEATRE D'IENA*ի* ՄԷՋ

10 Ave. d'Iéna: Métro Iéna եւ Trocadéro

Ապրիլ 12ին, երկուշաբթի իրիկուն թատերական բացառիկ ներկայացում ։

«ՀԵՆԻԱ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ»Ը

Կը կազմակերպեն (ԵԱՄԻԼԷՆ ՄԱՅՐԻՆԵՐԻ ՏԱԿ) «YAMILÉ SOUS LES CÈDRES»

Հինգ արար վագամեռիկ դերասանուհիին կողմէ թատերգութեան վերածուած եւ հայացուած, Ֆրանս. Ակադեմական Պ. Հանրի Պորտոյի որ այդ օրը ներկայ պիտի ըլլայ եւ խօսք առնէ ։

Կը մասնակցի Փարիզահայ ծանօթ դերասաններէ բաղկացած փայլուն ամբողջութիւն մը ։

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Հարուստ յաճախորդ ունեցող դերձակի լուրջ տան մը համար որ ութը գործաւոր ունի,

Կ'ՈՒԶՈՒԻ վարպետ կարող մը, 30էն 40 տարեկան (ի հարկին որպէս ժերան)։ Գրել «Յառաջ»ին ներկայացնելով յանձնարարականներ ։

TCHILINGUIRIAN ENTREPRENEUR DE CONFECTION — Կ'ուզուին բապ – Confection*ի* համար մաքուր կարող գործաւորուհիներ։ Լաւ վճարում։ Գիներն են 85—90եւ 100 ֆրանք։ Տեւական գործ ։ Դիմել Պ. Յակոբ Չիլինկիրեանի, 10 rue des Goujons, Alfortville :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 27 MARS 1948 — Շաբաթ 27 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année № 5302-Նոր շրջան թիւ 911 — խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ՝ 5 Ֆր.

ԱՐԹՈՒՆ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ (ՊԱՂԱՐԻՒՆ)

Օրը օրին հրատարակուած տեղեկութիւնները այնքան խօսուն են որ, անհրաժեշտ չէ խոլիլ մանրամասնութեանց մէջ :

Բովանդակ աշխարհ մատնուած է նոր եւ աւելի ահաւոր երկունքի մը : Մասնաւորապէս Եւրոպան կը ներկայացնէ հրաբխային վիճակ մը :

Ամէնէն լաւատեսներն ալ, նոյն իսկ պատասխանատու բերաններ սկսած են ահազանգ հնչեցնել :

Չըրչիլ, զօր. տը Կոլ, նախագահ Թրումըն, զօր. Մարշըլ եւ ուրիշներ իրենց խոր մտահոգութիւնները յայտնեցին հրապարակաւ :

Բաղդատաբար բարեխառն մարդ մը, Պ. Սփաք, Պելժիոյ ընկերվարական վարչապետը, դեռ առջի օր կը խոստովանէր թէ «կ'ապրինք ահռելի մէջ» : Այս առթիւ շեշտելով միջազգային գործակցութեան անհրաժեշտութիւնը, թելադրեց աւելի վճռական դիրք մը բռնել Խ. Միութեան հանդէպ :

— « Անօգուտ է հանդստացնել Ռուսերը խրախուսութիւններով կամ կարկառն միջոցներով : Մարշըլի ծրագրին նպատակն է Եւրոպան փրկել քաոսէն, եւ, առով իսկ՝ համայնավարութենէն» :

Պրիւքսէլի մէջ ստորագրուեցաւ դաշինք մը՝ Արեւմտեան պետութեանց միջեւ : Վերջին լուրերու համաձայն, Թուրքիա եւ Յունաստան ալ կ'ուզեն միանալ այս նոր զինակցութեան :

Միեւնոյն ատեն, Փարիզի մէջ կը խորհրդակցեցան 16 պետութեանց ներկայացուցիչները, ճշդելու համար Մարշըլի ծրագրին գործադրութեան միջոցները :

Ուշագրաւ է որ, այս խորհրդաժողովը հազիւ բացուած, Մ. Նահանգներու Ծերակոյտը վաւերացուց Մարշըլի ծրագիրը, 17ի դէմ 69 ձայնով, 12 ժամ վիճաբանելէ վերջ 14 մարտ :

Ուրեմն ամերիկեան կառավարութիւնը արտօնուած է հինգ միլիառ 300 միլիոն տոլար տրամադրել 16 եւրոպական պետութեանց, առաջին տարուան համար : Եւ ուրիշ վարկեր, հետզհետէ :

Միւս կողմէ, Մոսկուա կը շարունակէ խայծեր հրամցնել հարեւան պետութեանց, «բարեկամական» դաշինքներ կնքելու համար : Քաղաքականութիւն մը, որ բեւեռաբար անվնաս, որ իրականին մէջ կր ձգտի խորհրդային թաթին տակ համախմբել դուռ դրացի եւ ուղեկից, ճակատ յարդարելով արեւմտեան պետութեանց դէմ :

Նոր չմշակուեցաւ այս քաղաքականութիւնը, բայց վերջերս էր որ ստացաւ հրատապ հանգամանք, իբրեւ հետեւանք Մարշըլի ծրագրին գործադրութեան :

Պալքանները եւ Միջին Եւրոպան իր թաթին տակ առնելէ վերջ, Խ. Միութիւնը ցանցն երկարած է դէպի հիւսիս : Տարաբախտ Ֆինլանտայի հետ բանակցութիւնները սկսան Մարտ 22ին, Մոսկուայի մէջ : Շուէտ – Նորվեկիան ալ կը գտնուին փորձութեան ճամբուն վրայ :

Կարճ խօսքով, կաթսան կ'եռայ Եւրոպայի մէջ, լրջօրէն սպառնալով ապահովութեան, եթէ ոչ խաղաղութեան :

Մեր չար բախտէն, իբրեւ աշխարհացրիւ ժողովուրդ, մենք ալ կը գտնուինք ամէն տեսակ փորձութեանց եւ փորձանքներու խառնարանին մէջ : Կամ անոր բոլորտիքը :

Միւս կողմէ, տրամադիր ենք միշտ յառաջ նետուելու, տեղի անտեղի : Ունակութիւն մը որ մասամբ ժառանգական է :

Արդ, օրուան կացութիւնը մեզի կը թելադրէ մէկ տարրական պարտականութիւն,— մնալ արթուն եւ պաղարիւն :

Այս կը նշանակէ՝ զգուշանալ թեթեւամիտ շարժումներէ, ուր որ ալ գտնուինք : Մանաւանդ այնպիսի արտայայտութիւններէ եւ արարքներէ որ կրնան տեղի տալ ծանր թիւրիմացութեանց :

Որքան կը սաստկանան արտաքին եւ ներքին տագնապները այս կամ այն երկրին մէջ, այնքան դիւրագրգած կը դառնան ժողովուրդները :

Իրողութիւն է որ մեր հայրենիքին մէջ անգամ չենք վայելեր այն ազատութիւնը որ կը տիրէ հիւրընկալ երկիրներուն մէջ : Բայց, ամէնէն ազատամիտ երկիրն ալ ի վերջոյ տարբեր աչքով կը նայի իր զաւկին եւ եկուորին, երբ ներքին փոթորիկներ կը պայթին :

Արթուն եւ պաղարիւն մնալու պարտականութիւնը կը թելադրէ նաեւ կարճ կապել ներքին վէճերը :

Այս առթիւ անգամ մը եւս կը յիշեցնենք թէ պարզապէս հայ ժողովուրդի թշնամիներուն կը ծառայեն անոնք որ կը շարունակեն թունաւորել մթնոլորտը : Ոչ ոքի պայմանական ապարակը չէ Հայաստանը, ինչ գոյն ալ քսեն ճակատը :

Որեւէ քաղաքական աշխատանք, որեւէ Հայաստան առանց Դաշնակցութեան չունչին, առաջանդին ու քաղուկին՝ պիտի մնայ երազը հողմով ամբառնողներուն : Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ ՄԸՆ ԱԼ ԱՍ

«Բանդիտութիւն»ը ծանր հիւանդութիւն մըն է որ թէեւ չէ մտած բժշկական համալսարաններուն մէջ, բայց ամէնէն տարածուած, բարդացած եւ ծիծաղելիին մօտեցած ախտն է նորակալիս, երբ մարդիկ կորսնցուցած են ամէնէն տարրական զգացողութիւնը ճշմարտութեան, մանաւանդ ինքնաճանաչման :

Նպատակ չունիմ, հոս, այս փոքր սահմանին մէջ, այդ հիւանդութեան ախտաճանաչումը փորձելու, վեր է կարողութենէս, բայց մասնանշում մը, ամէն մարդու մօքի տարրութեան սահմաններուն մէջ, աւելորդ չէ :

Այսպէս : Ի՞նչ անուն տալ այն ինքնագով բանդիտին որ Հայաստանի տարածութիւնը ուզած ատենը կ'ընդարձակէ 3—4 միլիոն բնակիչ տեղաւորելով հոն, ուզած ատենր այդ հնարաւորութիւնը կը պլանայ նոյնիսկ 7—10.000 հոգիի : Գիտի ըսէք մէկը 1939էն առաջ էր, միւսը 1945էն վերջ : Այդ քանի մը տարուան մէջ անշուշտ եթէ սահմանները ընդարձակուած չեն, ճարտարարուեստը այնքան է զարգացած «յառաջդիմած» որ «հէչ բան չէ» հոն միլիոններ կերակրել մէկ օրէն միւսը, բնակութիւն հաստատել եւ ապրեցնել, բաւական է որ այդ երկիրը ըլլայ հրաշագործ հովանաւորի մը թաթին տակ : Մոգական գաւազան մը կրնար պատերազմի ամէնէն սարսափելի օրերուն իսկ մեր մինուճար երկիրը վերածել Զուիցերիայի :

Ո՜հ ... եթէ մարդիկ իրենց երկրին աշխարհագրութիւնը, հնարաւորութիւնները, զարգացման ու բարգաւաճման պայմանները չեն գիտեր, «ալ ինչո՞ւ են խմբագիր եւ խմբագրական են գրում» : Հակահայաստանեան եւ հականերգաղթային արշաւը շարունակելու մոլեգնութիւն է պատճառը անշուշտ : Եթէ անոնք գրողը յիմար չէ, առնուազն «յառաջդիմական է» պիտի ըսէր մամիկս, անշուշտ մոռնալով Ց.ին տեղ Հ. գործածելու բացառիկ ու չքնաղ սրամտութիւնը (sic)» :

Ի՞նչ զարմանալի մարդիկ են սա դաշնակներ որ կը կարծեն թէ կ'երթան կը կորսուին կամ կ'այլասերին առնուազն, այն մէկ միլիոն Հայերը, որոնք ցրուեցան կ'ապրին անծայրածիր երկրի մը մէջ. Հայաստանի քիթին տակ :

Իսկապէս մարդ պէտք է Դաշնակցական? ըլլայ չտեսնելու համար որ հոն մարդիկ կ'ապրին ինչպէս իրենց երկրին մէջ, այսինքն կորսնցնելով իրենց լեզուն, ազգ. գիտակցութիւնը, իրենց սեփական երկիրը ու մշակոյթը զարգացնելու հնարաւորութիւնները, դառնալով քաղաքացի հաւասար իրաւունքներով, «Բոլոր ժողովուրդներու Հայրենիքին մէջ» :

Այս մէկը գոնէ կրնայ ամէն մարդ ընդունիլ, ըլլայ «Յառաջդիմական», հակահայաստանեան եւ կամ «բանդիտ» խմբագիր մը, ամէնէն շատ տարածուած» եւ կարդացուած թերթի ... ? :

ԱՐԱՄԱԶԴ

ՍԹԱԼԻՆ ԵՒ ՄՈԼՈԹՈՎ անձամբ ներկայ պիտի ըլլան այս պահուս Մոսկուայի մէջ կատարուող սովետեւֆինլանտական բանակցութեանց, բարեկամութեան եւ փոխադարձ օգնութեան դաշինքի մը կնքումին համար :

ՀԱՆՐ. ԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ պետականացնելու համար պատրաստուած օրինագիծը Չեխ ազգ. ժողովին կողմէ պիտի քուէարկուի Զատկին : Կրօնական հաստատութեանց պատկանող վարժարաններ վերջնականապէս պիտի փակուին :

Թրիէսթէի խնդիրը

ՊԻՎԻՆԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ, Թրիէսթէի խնդրին վրայ խօսելով, արտաքին նախարար Պէվին յայտարարած է ի միջի այլոց —

«Վերջին ամիսներուն մէջ պատահած դէպքերը ցոյց տուին որ Թրիէսթէն ազատ հողամասի վերածելու մասին խաղաղութեան դաշնագրին մէջ մտցուած տրամադրութիւնները անգործադրելի են : Ամերիկա, Անգլիա եւ Ֆրանսա սա համոզումը գոյացուցին թէ՝ տնտեսական եւ քաղաքական տեսակէտով ամէնէն գոհացուցիչ լուծումն է այս երկիրը վերստին դնել Իտալիոյ վեհապետութեան տակ : Այս եզրակացութեան յանգելէ ետք, անոնք նախամեծար համարեցին ըսել այդ բացորոշապէս :

« ... Չեմ ուզեր մտնել այնպիսի վիճաբանութեան մը մէջ՝ որ նուազեցնէ այս սուրբ տարական խնդիրը ուղղակի բանակցութիւններով կարգադրելու համար գոյութիւն ունեցող հնարաւորութիւնը : Համաձայնութիւն մը գոյանալէ ետք, Չորս Մեծերուն պիտի իյնայ զայն հաղորդել Միացեալ Ազգերուն » :

Աշխատաւորական կուսակցութեան ձախ թեւին պատկանող երեսփոխան մը հարցուց թէ՝ ինչո՞ւ Երեք Մեծերը Թրիէսթէն Իտալիոյ կցելու առաջարկը ըրին այնպիսի ատեն մը, երբ Իտալիոյ ներքին կացութիւնը ձգտեալ է ընդհանուր ընտրութեանց մօտաւորութեան պատճառով : Պէվին պատասխանեց. «Այդ հարցումը հարկ է Մոսկուայի ուղղել ... Անարդար կ'ըլլայ մեղադրել զիս որ իբր թէ ընտրական հնարք կը բանեցնեմ : Ես ինքս այսպիսի մեղադրանք մը չըրի բնաւ սովետ կառավարութեան, երբ անիկա, ատեն մը առաջ, ջատագով հանդիսացաւ Իտալիոյ վերադարձնելու իր գաղթավայրերը » :

Պէվինի բացատրութիւններէն ետք, Պըթլըր, յանուն ընդդիմադիրներուն, յայտարարեց թէ անոնք գոհունակութիւն կը պատճառեն պահպանողականներուն :

ԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԹՐԻԷՍԹԷԻ ՍԱՀՄԱՆՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Թրիէսթէի ազատ հողամասի անգլեւամերիկեան զինուորական հրամանատար զօր. Էյրի հաղորդեց թէ այս հողամասի սահմանագծին մօտ անգլիական նոր ուժեր բերուած են, ապահովութեան համար : Էմոսիէյթըտ Փրէս կ'իմանայ թէ անգլիացի զինուորներ անցարգելներ կը զետեղեն, եւ ինքնաշարժիկ զէնքեր դնելու համար հողը կը փորեն սահմանագծին մօտ գտնուող ճամբաներուն մէջ :

ՍԱՀՄԱՆԱԳԼՈՒԽԸ ՓԱԿՈՒԱԾ

Թրիէսթէի եւ Իստրիա թերակղզիին միջեւ գտնուող սահմանագլուխը փակուեցաւ Եուկոսլաւ իշխանութեանց կողմէ, արգիլելու համար երիտասարդ Իտալացիներու փախուստը դէպի Թրիէսթէ, զինուորագրութենէ խուսափելու նպատակով :

ԻՏԱԼԻԱ ՊԱՏՐԱՍՏ ԲԱՆԱԿՑԵԼՈՒ

Իտալիոյ արտաքին նախարարութեան մէջ ծանուցին երէկ թէ Իտալիա պատրաստ է ուղղակի բանակցութեան մէջ մտնելու Եուկոսլաւ կառավարութեան հետ Թրիէսթէի խնդրին համար : Կ'աւելցնեն սակայն թէ՝ այսպիսի բանակցութիւններ տեղի կրնան ունենալ միայն երեք մեծ պետութեանց կողմէ Խորհրդ. Ռուսիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ մատուցուած ծանուցագրի ոգիին համաձայն :

Վէճ Գերմանիոյ մասին

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

Մեծն Բրիտանիա բացարձակապէս մերժեց Սովետ կառավարութեան այն ծանուցագիրը, որով Մոսկուա կը բողոքէ Անգլիոյ, Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի կատարած բանակցութեանց դէմ՝ արեւմտեան Գերմանիոյ տնտեսական վերակառուցման մասին : Մեծն Բրիտանիա կ'ըսէ թէ Խորհրդ. Ռուսիա է որ ցարդ արգելք եղած է ամբողջ Գերմանիոյ տնտեսական վերակառուցման եւ միութեան գործը իրականացնելու, Չորսերու միջեւ կնքուելիք համաձայնութեան մը հիման վրայ :

ԶՕՐ. ՔԼԷՅ ՄՏԱՀՈԳ ՉԷ

Զօր. Քլէյ, ամերիկեան գօտիի ընդհ. հրամանատարը, յայտարարեց երէկ Ֆրանքֆուրդի մէջ թէ Գերմանիոյ զինուորական կացութիւնը «երբեք մտահոգութիւն չի պատճառեր» : «Չեմ կարծեր, աւելցուց, որ վաղը կամ յառաջիկայ օրերուն, որեւէ վէճ տեղի ունենայ» : Զօրավարը չի կարծեր որ Ռուսերը մտադրութիւն ունենան գրաւման գօտիներուն սահմանագիծերը փակելու : Անգլիա, Ամերիկա եւ Ֆրանսա պիտի շարու-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՆՔ ԵՒ ԱՆՈՆՔ

Բ.

Առարկայօրէն քննենք, թէ Հայաստան եւ Սփիւռք ի՞նչ կը շահին կամ կը վնասեն ռամկավարներու եւ Դաշնակցութեան վարած քաղաքականութենէն։

Մանուկներն անգամ գիտեն, որ Խ. Միութիւնը արտաքին մէկ քաղաքականութիւն ունի, ղեկավարուած Մոսկուայէն։ Հայաստան զրկուած է այդ իրաւունքէն։ Մեր սովետասիրութիւնը չէ, որ պիտի կրնայ ազդել անոր արեւելեան քաղաքականութեան վրայ։

Պէտք է խոստովանիլ, որ Թրքական վտանգի հետեւանքով Կովկասի մէջ Հայերը, բաղդատմամբ Վրացիներու եւ Ազրպէյճանցիներու, ռուսասէր նկատուելու համբաւը ունեցած են։

Անցեալի բազմաթիւ դէպքերէն գիտենք, որ ռուսական իշխանութիւնները միշտ փորձած են դժգոհ Վրացին եւ աթարը սիրաշահիլ, ընդհակառակն արհամարհած են իրենց փէշին փակող Հայը։ Այս վերաբերումը ունեցած են անցեալին զօրավար Պասկեւիչները, իսկ ներկայիս կոմիսար Վիշինսքիները։

Իրողութիւնը այն է, որ ոչ ռամկավարներու երախտագիտութիւնը դէպի Խ. Միութիւնը եւ ոչ ալ Դաշնակցութեան ընդդիմադրութիւնը դէպի այդ իշխանութիւնը, չեն կրնար ներկայիս քաղաքական փոփոխութիւն մը առաջացնել Հայաստանի մէջ։

Բայց այս վերաբերումները հայ կեանքին ներս, հայ հոգիներուն մէջ, իրենց խոր անդրադարձումը կ՚ունենան։

Հայաստանի մէջ ապրող մեր ժողովուրդը կը մաքառի մարքսիզմի, Լենինիզմի եւ Ստալինիզմի դէմ։ Հերքումի չէ, որ կը պատմենք։ Վկայ այն շնորհազրկումները, որոնց սեւապէս ենթարկուեցան հայ քաղաքական եւ մտաւորական տաղանդաւոր դէմքերը Հայաստանի մէջ։

Այն պահուն, երբ մեր ժողովուրդը բռնակալութեան մը ներքեւ կը պայքարի իր ցեղային արժէքները պահպանելու համար, արտասահմանի ազատ պայմաններուն մէջ ապրող հայութիւնը դատապարտելի պիտի ըլլար, եթէ անձնատուութեան քարոզչութիւնը ընէր։

Կուսակցութեան մը բռնատիրութեան տակ ապրող մեր ժողովուրդը դիւրութեամբ պիտի չենթարկուի օտարոտի վարդապետութեան մը մտաւոր եւ հոգեկան ազդեցութեան, երբ գիտնայ թէ իր միւս կէսը ու այդ կէսին մտաւորական, քաղաքական վարիչները հրաժարած չեն իրենց ազգային անկախութենէն։

Դառնանք Սփիւռքին։

Կասկածէ դուրս է, որ Սովետները, ինչպէս ուրիշ մեծ պետութիւններ, զանազան երկիրներու մէջ բուռն պայքար կը մղեն իրենց ազդեցութիւնը ամրապնդելու եւ խորացնելու համար։ Ծանօթ է նաեւ, թէ հայ կեանքին ներս Դաշնակցութիւնն է, որ գլխաւորապէս կը ճակատի համայնավար քարոզչութեան դէմ։

Արդ՝ հարց կուտանք մեր ռամկավար բարեկամներուն. եթէ քառորդ դար առաջ, ինչպէս իրենք կը յայտարարէին, հետեւած ըլլայինք Քաջազնունիին եւ կամ իրենց քարոզած քաղաքական ուղղութեան, ի՞նչ շահած պիտի ըլլար Սփիւռքը։

Դժուար չէ հետեւցնելը.— Հայկական գաղութներու մէջ համայնավարներու թիւը տասնապատիկ աւելի եղած պիտի ըլլար։ Անկասկած անոնք տիրական ոյժ մը դարձած պիտի ըլլային հայ համայնքէն, հայ դպրոցէն, հայ մամուլէն ներս։ Հետեւանքը պիտի ըլլար ապազգայնացում, քայքայում, իսկ քաղաքականօրէն բոլորովին կասկածելի տարր մը պիտի դառնայինք մեր ապրած երկիրներուն մէջ։

Եթէ այսպէս չպատահեցաւ, ատիկա շնորհքը չէ ռամկավարներու վարած քաղաքականութեան։ Անոնք Լիբանանի, Սուրիոյ մէջ, կոմկուսի հետ միասնաբար, հրապարակ իջան Դաշնակցութեան դէմ՝ զանազան կոչերով եւ նշանախօսքերով։

Սփիւռքի մէջ հայրենասիրական ոգին արծարծելու համար անհրաժեշտ չէ, որ Ստալինի կամ Սովետներու գովքը հիւսուի։ Մեր հայրենիքին փառքը երգելու համար պէտք չունինք սովետական քայլերգին կամ սովետական իրաւակարգի հաստատման թուականը փառաբանելու։ Համայնավարին իրաւունքն է այդ։ Ամօթալի է ատիկա կազմակերպութեան մը համար, որ իր ըմբռնումներով եւ ձգտումներով ազգային է ու իր յոյսը դրած չէ միջազգային յեղափոխութեան կամ պրոլետարական դիկտատուրայի յաղթանակին վրայ։

Դաշնակցութիւնը կը հաւատայ ժողովրդավար սկզբունքներուն։ Բնական կը նկատէ, ազգի մը յառաջդիմութեան համար, մէկէ աւելի կուսակցութիւններու գոյութիւնը։ Այդ նկատումով ալ ան չի հետապնդեր ռամկավար կուսակցութեան քայքայումը։

Բայց ան ինքնաբերաբար կը քայքայուի, կը լուծուի կամ կը տկարանայ, երբ կը մոռնայ իր գոյութեան իմաստը ու «թենչուկ» կը կարծէ իր գաղափարաբանութիւնը։

Թիմծոյ բառեր, դարձդարձիկ նախադասութիւններ իրարու ետեւէ շարելով մարդ երբեք «բարձունքներու վրայ սաւառնող թռչուն» չի դառնար եւ ոչ ալ իր գաղափարական հակառակորդը «սողուն»ի կրնայ վերածել։

Հայաստանէն տարագիր Դաշնակցութիւնը Սփիւռքի մէջ տկարանալու փոխարէն զօրացաւ։ Որովհետեւ ան երբեք անձնատուր չեղաւ օտար ազդեցութիւններու։ Այսօր ալ կը մնայ հայ ժողովուրդի մտաւոր, գաղափարական, քաղաքական ձգտումներուն իրական արտայայտիչը։

Իրարմէ բոլորովին տարբեր գաղափարական երկու հոսանքներ զօրաւոր բախումի մէջ են աշխարհի բոլոր կէտերուն վրայ։ Մէկ կողմը կայ ժողովրդավար ազատութիւններու պաշտպանութիւնը, միւս կողմը՝ պրոլետարական դիկտատուրայի տիրապետութիւնը։

Նոյնիսկ առանց կուսակցութեան մը մէջ արձանագրուած ըլլալու, մարդիկ ունին իրենց որոշ համոզումները այս հրատապ հարցերու մասին։

Վայ այն քաղաքական կազմակերպութեան, որ ուղեկորոյս է եւ զուրկ սեփական համոզումներէ։

Սովետները խոր գիտակցութեամբ օգտագործեցին եւ դեռ պիտի օգտագործեն ներգաղթը։ Բայց ի՞նչ ըրաւ ռամկավար կուսակցութիւնը։

Յաջորդով կը խօսինք այս մասին։

ՀԱՅՈՐԴԻ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի 30ամեակը Դամասկոսի մէջ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Հանդէսին երկրորդ մասը սկսաւ, սկաուտական բանակումէ մը առնուած պատկերով մը, որ ներկայացուեցաւ մեծ յաջողութեամբ։

Փոքրիկ Օր. Ալիս Աւստատեանի արտասանութենէն վերջ, յորդանքի եւ սիրոյ արտայայտութեանց մէջ՝ բեմ բարձրացաւ օրուան բանախօսը, ընկեր Շաւարշ Միսաքեան, որ խօսեցաւ մինչեւ կէս ժամ, խոր տպաւորութիւն ձգելով։

Քանի մը հատուածներ.

— Նոր չէ որ առիթը կ՚ունենանք տեսնելու, դատելու այն հսկայ աշխատանքը, որ կատարուած է այս հիւրընկալ երկիրներուն մէջ.— ափ մը Հայաստան։ Երբ աքսորականներու կարաւան կարաւանի ետեւէն կը հասնէր, երբ արիւնաքամ եւ ուժասպառ ժողովուրդ մը ցնցոտիներու մէջ կը հաստատուէր այստեղ, արաբ ազնիւ ժողովուրդն էր որ ձեռք կը կարկառէր մեզի։ Հետեւաբար, մեր երախտագիտական զգացումները կ՚երթան այս նորազատ ժողովուրդին, իր եղբայրական հիւրընկալութեան եւ ընծայած դիւրութիւններուն համար։

Ուր որ երթայ այս ժողովուրդը, բոյն մը կը շինէ՝ նախորդէն աւելի գեղեցիկ ու աւելի բարգաւաճ, երբ ազատ ձգուի։

Վեց շաբաթէ ի վեր հոս եմ, եւ կը զարմանամ կատարուած աշխատանքին ու յառաջդիմութեան վրայ։ Յուզումէն արցունք կուգայ աչքերէս, որովհետեւ ինչ որ կ՚երեւակայէի՝ աւելիով գտայ։

Մենք, Եւրոպայի մէջ, չունինք այն պատեհութիւնները զորս դուք կը վայելէք այստեղ։ Հոս, հայ ժողովուրդը կրնայ լայնօրէն զարգացնել իր ազգ. մշակոյթը։ Հոս նոր սերունդը կը փրկուի հայրերուն լեզուն։ Ահա թէ ինչ կը նշանակէ ազատութիւն։ Քիչ մը առաջ բանակումի պահուն, երկու եղբայր ազգերու դրօշները բարձրացան նոյն հաւասարութեամբ։ Ի՞նչպէս չհիանալ ու չյուզուիլ այս երեւոյթին առջեւ։

Հայրենիքին մէջ, ժողովուրդը հայ կը մնայ նոյնիսկ շնորհիւ հայրենի հողին, ջուրին, լերան։ Մեր տարագիր բազմութիւնները կանգուն մնալու համար կը կարօտին յենարաններու. Այդ ամուր յենարաններէն մէկն է ահա Հ.Մ.Ը.Մ.ը, այս մեծ կազմակերպութիւնը, որուն 30ամեակը կը տօնենք այսօր. Հ.Մ.Ը.Մ. հաստատուն գետին մըն է ինքնապաշտպանութեան, օտարութեան մէջ։ Ով որ կը ձգտի անտեսել այս կազմակերպութիւնը, կը վնասէ մեր դիմադրական ճակատին, տեւելու կամքին։ Ի՞նչ կ՚ուզէ օտարութեան մէջ մեծցած հայրենասէր երիտասարդութիւնը՝ եթէ ոչ իր հայրենիքի սահմաններուն ընդարձակումը, արդարութեան իրագործումը։ Վստահ ենք, որ նոյնը կ՚ուզէ նաեւ հայրենիքի ժողովուրդը։

Բոլորս միասին կը պահանջենք ընդարձակումը, որպէսզի հոն թափենք մեր քրտինքը։ Կա՞յ ասկէ աւելի համեստ, աւելի արդար պահանջ մը։ Այս ժողովուրդը ջարդուեցաւ, հալածուեցաւ, բայց երբեք չընկճուեցաւ եւ պիտի յարատեւէ հակառակ ամէն տեսակ բռնակալութեանց։ Զկորսընցնենք մեր հաւատքը եւ կորովը եւ ամբողջ ուժով փարինք ազգապահանջման նուիրական դատին։ Մեր հայրենասէր բանաստեղծը, Քամառ Քաթիպա կ՚ըսէ. «Աստուած, ամէն բանի մէջ քու կամքդ ըլլայ, միայն թէ Հայը լուծի տակ չմնայ»։ Մի՛ ըսէք, չըսենք որեւէ բան, որ կը ծառայէ Հայը լուծի տակ պահելու։ Ըսենք ամէն բան, որպէսզի ան ունենայ իր ազատ եւ ամբողջական հայրենիքը»։

Ընկեր Միսաքեանի այս ոգեւորիչ ճառը վերջ գտաւ բուռն ծափերու տարափին տակ։

Բանախօսը մասնաւորապէս գովեց նաեւ Դամասկոսի համեստ գաղութին ճիգերը։

Ապա, տեղի ունեցաւ արծուիկներու մարզանքը, որմէ վերջ, բեմ հրաւիրուեցաւ քաղաքիս սկաուտական եւ մարզական կազմակերպութեանց խմբավարը, Անուար Պէլ Թլլօ, որ խնամուած արաբերէն ուղերձ մը կարդաց, նուիրուած Հ. Մ. Ը. Մ.ի 30ամեակին։ Բանախօսը սուրիացի ժողովուրդին խոր համակրանքն ու շնորհակալութիւնը յայտնեց Հ. Մ. Ը. Մ.ական հայ երիտասարդութեան ընծայած աջակցութեան՝ Արաբական դատին, եւ յոյս յայտնեց՝ թէ արաբ-հայ եղբայրութիւնը մնայ ամուր եւ տեւական։

Հանդէսին փակումը կատարեց եղբ. Վահան Տօնապետեան։ Երգուեցաւ «Յառաջ Նահատակ»ը յոտնկայս, եւ ժողովուրդը մեկնեցաւ գոհ եւ լաւ տրամադրուած։

Նախորդ գիշերը, Փետրուար 18ը տօնուեցաւ ընկերա-համակրական միջոլորտի մէջ, մեծ խանդավառութեամբ։ Պապ Թումայի Հ. Յ. Դաշնակցութեան «Յառաջդիմասիրաց» ակումբը կը թնդար ծափերով, երբ մուտք գործեցին ընկերներ Շաւարշ Միսաքեան, Հրաչ Փափազեան եւ Անդրանիկ Ծառուկեան։ Փետրուար 18ի մասին խօսեցաւ ընկեր Տիգրան Գալըպճեան, պարզելով ժողովրդային ապստամբութեան պատճառները։ Յետոյ ը կեր Շաւարշ Միսաքեան երկար զեկուցում մը ըրաւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան տարած աշխատանքին շուրջ, պատերազմի ընթացքին, պատերազմէն վերջ։ Ծանրացաւ մանաւանդ Հայկական Դատին վրայ, յիշեց կատարուած աշխատանքները եւ քաղաքական դժուարութիւնները։ Մանրամասն տեղեկութիւններ տուաւ Եւրոպայի հայ գաղութներու մասին, որոնք բաղդատաբար անվնաս մնացին պատերազմի արհաւիրքներէն։

Եղան խանդավառ արտասանութիւններ, մեներգներ եւ խմբերգներ։

Խօսք առաւ ապա, ընկեր Անդրանիկ Ծառուկեան, որ կարճ եւ խանդավառ ճառով մը, պարզեց օրուան նշանակութիւնը, եւ բացատրեց հայ ժողովուրդին ապրելու ինքնայատուկ ոճը, որ շատ կը տարբերի ուրիշ ժողովուրդներու ապրելու ոճէն։

«Բողոքի եւ ըմբոստութեան օրն է Փետր. 18ը, հարազատ արտայայտութիւնը հայ ժողովուրդին՝ ազատ, անկախ ապրելու որոշումին, իր եղանակով, իր ոճով։ Մենք չունինք ուրիշ պահանջ, եթէ ոչ ապրիլ ազատ եւ անկախ, հայկական ոճով։ Եթէ համայնավար պիտի ըլլանք, ըլլանք հայկական ոճով համայնավար, հայ հոգիէն ծնած, ոչ թէ օտարէն պարտադրուած»։

Երեկոյթը վերջ գտաւ ուշ գիշեր, եւ ընկերները ու համակիրները մեկնեցան պահ մը ապրելէ վերջ հայրենասիրական երգերու տաք մթնոլորտին մէջ։

★ Յաջորդ օրը, երկուշաբթի գիշեր, Հայ Օգնութեան Խաչի վարչութիւնը թէյասեղան մը սարքած էր ի պատիւ Շ. Միսաքեանի, մասնակցութեամբ Արծուիկներու։ Երեկոյթը տեւեց մինչեւ կէս գիշեր, երգերով, ճառերով եւ արտասանութիւններով։ Ինչպէս ամէն տեղ, Դամասկոսի մէջ ալ կարեւոր թիւ մը կը կազմեն Արծուիկները, որ կը համապատասխանէ Ֆր. Կապոյտ Խաչի Սանուհիներու Միութեան։ Ամէնքն ալ ունին մասնաւոր համազգեստներ, եւ կը վայելեն Հ.Մ.Ը.Մ.ի եղբայրական աջակցութիւնը։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԾԻԾԱՂ

Մեծահարուստ ծերունի ամերիկացի մը ծանր կերպով կը հիւանդանայ Սկովտիոյ մէջ։ Բժիշկը կը ստիպուի Սկովտիացիի մը արիւնը ներարկել, տասը պարգեւի մը փոխարէն։ Բ. ներարկում մը պարգեւին քանակը կը կիսէ, իսկ Գ.ին Ամերիկացին այլեւս նուէր չիտար իր արիւնը տուողին։

Սկովտացին կը խնդրէ բժիշկէն որ միջամտէ, Ամերիկացիին մօտ.

— Անկարելի է, կը պատասխանէ գիտութեան մարդը. այժմ ծերունիին երակներուն մէջ սկովտիական արիւն կը հոսի, սանթիմ մը չենք կրնար առնել իրմէ։

★ Տասնամեայ տղեկ մը կը հարցնէ իր հօրը.
— Հայրիկ, ինչո՞ւ այրեցին Ժան տ՚Արքը։
Հայրը կը պատասխանէ.
— Որովհետեւ Ժան տ՚Արք Ֆրանսան ազատեց։
Մանչուկը աչքերը բացած կը գոչէ սարսափով.
— Ուրեմն Ժեներալ տը Կո՞լ ալ պիտի այրեն։

Հայերու դիւանագիտութիւնը

Ընդհանրապէս այն կարծիքը տարածուած է թէ Հայերը դիւանագէտ ժողովուրդ չեն, որովհետեւ չեն ունեցած դիւանագիտութիւն: Անիկա մեր կարծիքով սխալ է, Հայերը, ինչպէս բոլոր մարդերուն մէջ, նոյնպէս դիւանագիտութեան տուած են շատ մեծ դէմքեր, ինչպէս մասնանշած եմ «դիւանագէտ Հայեր» փոքրիկ ուսումնասիրութեանս մէջ: Եթէ թողունք հին Հայաստանի վարչութիւնը եւ սկսինք Ռուբինեան իշխանութեան շրջանէն, կը տեսնենք որ Հայերը կը վարէին կարեւոր բանակցութիւններ դիւանագիտական հողի վրայ, Արեւելքի եւ Արեւմուտքի մէջ: Հեթումի յանձնուած էր Գայլին կողմէ Մոնկոլներու հետ բանակցութիւն վարելու եւ անոր իսկ զանոնք քրիստոնէութեան դարձնելու դժուարին գործը: Իսկ Հայոց վերջին թագաւոր՝ Լեւոն Ե. Լուսինեան, Գաստիլիոյ Յովհաննէս թագաւորին մասնաւոր ջանքերով, Մամլուք Ապպաս Շապանի պարտադրած գերութենէն ազատուելէ վերջ, այնքան լաւ տպաւորութիւն կը թողու իր ազատարարին վրայ որ, ամբողջ Մատրիտ քաղաքը անոր աւանդ ձգելէ եւ անոր իրաւասութեան ենթարկելէ վերջ, կը յանձնարարէ, Ուրպանոս Դ. Գայլին, Արակոնի Կալոլոս եւ Անգլիոյ Ռիշըրտ թագաւորներուն: Ասոնք, մեծապէս գոհ Հայ աքսորական արքային խոհեմակերպէ, կ'ընդունին զայն հաշտութեան բանագնաց հարիւրամեայ պատերազմներու միջանկեալ շրջաններու մէջ կնքուած խաղաղութեան: Այսպէս, Լեւոն Ե. կը յաջողի երկու անգամ իր առաջարկները ընդունիլ տալ երկու կողմին:

Իսկ ինչո՞ւ չի յաջողիր Կիլիկիոյ գահամ վերականգնումի իր պահանջին մէջ, որ իր բանակցութեան պաշտօնին փոխարէն իբրեւ վարձատրութիւն խոստացուած էր: Դժբախտաբար Հայը ուրիշին համար գիտէ յաջողիլ բայց ոչ իրեն համար: Որովհետեւ ճիշդ վերջին վայրկեանին, եթէ ոչ ուրիշ անակնկալ մը, բայց անպայման մահն է որ կը հասնի, ինչպէս եղած է Լեւոն Ե.ին, որ երբ Կիպրոս կը մեկնէր Հայ թագաւորութիւնը վերականգնելու համար, կը մեռնի եւ կը թաղուի Փարիզ: Յետոյ մենք կը հանդիպինք Սալահէտտինի եւ Մուհամմէտի Հայերու հետ կնքած դաշինքներուն:

Անկէ վերջ մենք կուգանք Իսրայէլ օրին: 18 տարեկան պատանի մը Սալմաստցի, որ իբրեւ քարտուղար, կ'ընկերակցի ազգային պատուիրակութեան մը, Յակոբ կաթողիկոսի նախագահութեան տակ, եւ այս վերջինին Կ. Պոլսոյ մէջ վախճանումով, իր ընկերոջ՝ Մինաս վարդապետի եւ ուրիշներու; Բայց այդ պատուիրակութիւնն ալ, անհամաձայնութիւններու պատճառով ցրուած, ինք՝ իրեն առանձին կը շարունակէ ճամբան, նախ դէպի Հռոմ, ուր կը յաջողի ներկայանալ քահանայապետին, յետոյ այդ վերջինին յանձնարարութեամբ, Պաւարիոյ Յովհաննէս մեծ իշխանին եւ մինչեւ Ռուսաց կայսեր, եւ այս երեքին ոչ թէ միայն բանակցութիւնները վարողը կ'ըլլայ, այլ կրնայ ընդունիլ տալ եւ յանձնառութիւն առնել իր տեսակէտները երկու պետութիւններու մօտ զինուորական համախմբումներ կազմելու՝ յարձակելու համար Պարսկաստանի եւ Թուրքիոյ վրայ: Միայն ազգային տգեղ վէճերն են որ զինք ուժաթափ կ'ընեն եւ Աստրախանի մէջ, թշուառ կը մեռնի, երբ արդէն գոյացած համաձայնութիւնն ալ քաղաքական նոր երեւոյթներու առաջ, կը յետաձգուի մինչեւ ...

Անկէ վերջ ունինք Ստեփան Շահամիրեանը որ բազմակողմանի աշխատանք կը կատարէ ռուսական ցարական շրջանի մէջ: Իրեն հետ միշտ դիւանագիտական հողին վրայ աչքառու դեր կ'ունենայ Յովսէփ Էմինը, մեծ հայագէտ Մկրտիչին եղբայրը: Կարելի է ասոնց կարգին յիշատակել Յովսէփ Արք. Իշխան Երկայնաբազուկը, ինչպէս Ներսէս Աշտարակեցին: Տարբեր հարց թէ պայմանները չեն թոյլատրած որ անոնք յաջողին:

Թողունք պահ մը Ռուսաստանը եւ անցնինք հեռաւոր Հնդկաստան: Մենք գիտենք որ Հնդկաստանի ենթակայութիւնը նախապէս Փրանսական եւ յետոյ անգլիական իշխանութեան, եղած է «Արեւելեան Վաճառականական Ընկերութեան» կողմէ եղած դիմումներով եւ անոր կողմէ պատրաստուած ծրագիրով: Բայց այդ արեւելեան վաճառականական ընկերութեան հիմնադիրները եւ ազդեցիկ անդամները եղած են Հայեր, որոնց մէջ են(3) անգլիական շրջանին՝ Արզար, Խոկար տուները, նախահայրերը հիմա Լոնտոն գտնուող նոյնանուն Հայերուն: Բայց անոնցմէ աւելի, ինչ որ շատ կարեւոր եւ նշանակալից է իբրեւ դիւանագիտական գործ, ատիկա ի յայտ կուգայ անգլօ-հնդկահայկական դաշնագրութեան մէջ. Հնդկաստան հայ կառավարիչ մը կ'ունենայ Մանուկեան որ առաջին անգամ ըլլալով vice-roiի տիտղոսը կը ստանայ, թողելով 1688ին Պիրմանիան՝ իր ծննդավայրը եւ հաստատուելով Կալկաթա: Իր թելադրութեամբ կը կնքուի այդ դաշնագիրը եւ Հայերու պատուիրակ կը նշանակուի Գալէնտէր Փանոս (4): Դաշնագրին գլխաւոր կէտերը հետեւեալներն են.

1.— Հայերը Հնդկաստանի մէջ ունին եւ պիտի ունենան հիմա եւ միշտ այն բոլոր իրաւունքներն ու մենաշնորհները զորս ունին եւ կը վայելեն Անգլիացիները:

2.— Հայերու բացարձակ ազատութիւն կը տրուի ամբողջ Հնդկաստանի եւ յարակից երկիրներու ջուրերուն մէջ արեւելքի վաճառականական ընկերութեան նաւերով:

3.— Հայերը ազատ են բնակելու հնդկական որեւէ քաղաքի մէջ, նոյնիսկ ընկերութեան ամբացուած շրջաններուն մէջ, եւ իրաւունք ունին ամէն տեսակի ապրանքի առուծախ ընելու, ընտրելու եւ ընտրուելու, վարելու բոլոր քաղաքական պաշտօնները, (Անգլիացիներ են որ կուտան այս շնորհները իրենց հաւասար):

4.— Այն նահանգապետները որոնք չեն յարգեր Հայերու տրուած այս իրաւունքները, պաշտօնազուրկ պիտի ըլլան անմիջապէս եւ առանց այլեւայլի:

5.— Հայերը կը վճարեն այն տուրքերը ինչ որ կը վճարեն Անգլիացիները:

Այս դաշնագրութիւնը թերեւս առաջինն է եւ միակը որ Անգլիա ստորագրած ըլլայ որեւէ ժողովուրդի հետ, իր ամբողջ պատմութեան ընթացքին մէջ:

Բայց դժբախտաբար չեն եղած Հայեր որ ներկայացնէին զայն Հուայթ-Հոլ եւ յաջողէին, այդ դաշնագրութիւնը հիմ բռնելով, անոր իրագործումը պահանջել յետագայ դարերու մէջ եւ անոր ընդարձակումը ձեռք բերել ուրիշ մարզերու համար...

Գալով Պարսկահայերու, Շահապպասէն պարտադրուած նախճիրային տեղահանութենէն վերջ, Հայերը կրցած են դարձեալ իրենց դիւանագիտութեամբ, լայն առանձնաշնորհումներ ստանալ Շահէն:

(Մնացեալը յաջորդով) Թ. ԳԱՌՆԻԿ

---

(1) Զգօն վրդ. պատմութիւն Երուսաղէմի,
(2) Արեւմուտք թիւ 61:
(3) Գալուստ, «Պատմութիւն Հնդկահայոց»:

(4) History of Armenians in India by Calust ; եւ Laure Mainardi «La Storia vil Popolo Armeno», վերջինը դեռ անտիպ, Հռոմ գրուած:

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԳԱՐԵԳԻՆ Ա.Ի ԾՆՆԴԵԱՆ ՈՒԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

Ֆրանսայի Կիլիկեան Հայրենակ. Միութիւնը վերջերս յայտարարեց քանի մը յօդուածներով թէ մտադիր էր հանդիսաւորապէս տօնելու Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Գարեգին Ա.ի ծննդեան ութսունամեակը:

Նախաձեռնութեամբ «Արեւմուտք»ի եւ նախագահութեամբ Պ. Ա. Զօպանեանի, կազմուելու վրայ է կարգադիր յանձնախումբ մը:

Հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ, Յունիս 5ին, շաբաթ օրը, իրիկուան ժամը 8.30ին: Մանրամասնութիւնները ի մօտոյ կը հաղորդուին մամուլին:

ՍԻՒՐՄԷԵԱՆ ԱՐՔԵՊ.Ի ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

Նախաձեռնութեամբ իր աշակերտներէն ոմանց, վերջերս Փարիզի մէջ կազմուեցաւ կարգադիր յանձնախումբ մը տօնախմբելու համար կաթողիկոսական պատուիրակ Սիւրմէեան Արք. ուսուցչական ու գրական գործունէութեան քառասնամեայ եւ եկեղեցական գործունէութեան երեսնամեայ յոբելեանը:

Նախաձեռնողները կը փափաքէին որ այդ հանդէսը տեղի ունենար այս գարնան ընթացքին, բայց որովհետեւ նոյն ատեն Փարիզի Կիլիկեցիներու Միութիւնը որոշած է Փարիզի՝ ինչպէս եւ Ֆրանսայի քանի մը քաղաքներու մէջ տօնել շուքով Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Գարեգին Արք.ի բազմամեայ գործունէութեան յոբելեանը՝ Սիւրմէեան Արք.ի տօնախմբումը յետաձգուեցաւ յառաջիկայ աշնան:

Կարգադիր յանձնախումբը կը բաղկանայ Պ. Ա. Զօպանեանէ (նախագահ), Պ. Հրանտ Թորոսեանէ (քարտուղար), եւ Պ. Վահէ Թօսունեանէ (գանձապահ): Յոբելենական հանդէսը պիտի կատարուի հոկտեմբեր 17ի կիրակին, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ որ արդէն տրամադրուած է այդ հանդէսին համար:

Կը խնդրուի չխաչաձեւել այս հանդէսները:

★ ՖՐԱՆՔՕ-ՀԱՅ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ կազմակերպած է հայ եւ ֆրանսական մշակոյթներուն նուիրուած գրական ու գեղարուեստական նոր փառատօն մը, որ տեղի պիտի ունենայ, երեսփոխան, նախկին նախարար Պ. Լուի Մառէնի նախագահութեան տակ, Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ, Ապրիլ 18ի կիրակի յետմիջօրէին, ժամը 14.15էն 18:

Միութեանս պատկառելի նախագահը, Պ. Մառէն, մեծանուն պատմաբան եւ Ֆրանսական Ակադեմիայի անդամ Պ. Ռընէ Կրուսէ, հայագէտ բանասէր Պ. Ֆրէտէրիք Ֆէյտի եւ Միութեանս փոխնախագահ Պ. Արշակ Զօպանեան պիտի արտասանեն հակիրճ ճառեր մեր ժողովուրդին կատարած պատմական դերին եւ քաղաքակրթութեան մատուցած ծառայութեանց մասին:

Գեղարուեստական խնամուած բաժինին իրենց բարեհաճ աջակցութիւնը պիտի բերեն հայ ու ֆրանսացի յայտնի արուեստագէտներ: Զուտ հասոյթը պիտի յատկացուի Միութեանս հայապաստ փոխանակութեան ձեռնարկներուն:

Քիչ օրէն այդ ցերեկոյթի ճոխ յայտագրին մանրամասնութիւնները պիտի հաղորդուին մամուլին: Ֆրանքօ-Արմէնիէն Միութիւն

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՆԿԱՐԶԱԳԵՂ ՊՈԼԻՍԸ

(Ամերիկեան թերթի մը թղթակիցը Պոլսէն կը գրէ) —

Պոլիս նոր մտնողի մը առաջին ուշադրութիւնը հոտերն ու ձայներն են որ կը գրաւեն փոխանակ տեսարաններուն: Աղմուկի բաբելոն մըն է: Շրջուն առեւտրականներու, աղեղնարկու մուրացիկներու, շարժավարներու, շոգեւաքներու սուլիչներու, այծերու, աւելցուցէք անոնց վրայ որեւէ քաղաքի սովորական աղմուկը: Իսկ հոտերը, եփուած ձիթաիւղի, պղպեղի, համեմներու, սոխի, սխտորի եւ հանքածուխի, թրքական սուրճի խիստ հոտը, ինչպէս եւ թրքական ծխախոտի անուշ հոտը:

Պոլսոյ մեծ «Պազար»ը որ երեքուկէս մղոն երկարութիւն ունի լեցուած է Տիւփօն մարքով նիլոններով եւ անխուսափելի թրքական գորգերով: Ամէնէն զարմանալին այն է որ անգլիախօս առեւտրականները բազմաթիւ են: Սակարկութիւնը միշտ կը վերջանայ թրքական պզտիկ գաւաթ մը սուրճով: Եթէ թէյ ուզէք, համպարեայ գոյնով, յստակ, ապակեգաւաթով մը կը բերեն:

Քանի մը փողոց անդին կը գտնուի Սուրբ Սոֆիայի եկեղեցին որ կը տիրէ Պոլսոյ վրայ: Հռովմէացի կայսրը՝ Քոսթանթին 9րդ դարուն սկսաւ այս հսկայական տաճարի շինութեան եւ ընդհատումներէ վերջ 12րդ դարուն էր որ Ս. Սոֆիայի (կամ Այա Սոֆիայի) գմբէթը իր վերջնական ձեւը ստացաւ: Երբ Իսլամները գրաւեցին Բիւզանդիոնը, Ս. Սոֆիայի պատմութիւնը նոր փուլի մը մէջ մտաւ:

Քոնսթանթին եւ քրիստոնեայ ճարտարապետներ զարդարեցին ձեղունը եւ կամարները, ոսկէ խճանկարներով, Աստուածածնի, Յիսուսի եւ ուրիշ քրիստոնէական մօթիվներով: Իսլամները ծածկեցին այս բոլորը կիրով այնպէս որ ձեղունը ծեփուած մնաց մինչեւ ասկէ տասնամեակ մը առաջ: Թուրքերը խաչի զանազան նշանները արուեստականօրէն փոխեցին ուրիշ գծագրութեան: Տարօրինակ դիպուածով մը, քրիստոնէական տաճարին խորանը ուղղակի Մէքքէի գծին վրայ կ'իյնար, որով իսլամական պաշտամունքին յարմարցնելը դժուար չեղաւ: Քրիստոնէական խճանկարներու վերականգնումը կը կատարուի վեցեօթը տարիէ ի վեր Հարուըրտ Համալսարանի փրոֆէսէօրին տնօրինութեան տակ: Գոյները եւ մանրամասնութիւնները խիստ մաքուր մնացած են դարերու ընթացքին: Տաճարը մտնելէ առաջ Նախա-Նրբանցքը կը պատրաստուի իբրեւ թանգարան թրքական կառավարութեան կողմէ:

Բայց իր խճանկարներու ճոխութենէն ալ աւելի անոր գմբէթն է որ հոյակապ է: Յղացումի մէջ պարզ, շքեղ, տաք եւ սիրուն:

Անջատ այս պատմական շքեղութենէն, այսօրուան իրականութեան մաս կը կազմէ Ամերիկեան բանակին համազգեստը, որ հետզհետէ աւելի շատ կ'երեւայ Պոլսոյ փողոցներուն մէջ: Թէեւ Թուրքերը աւելի երկար ատեն ապրեցան ռուսական ստուերին տակ քան Միացեալ Նահանգներուն:

ԾԻԾԱՂ. — Աշխարհահռչակ մեծահարուստ Ռոքֆելլըր ճամբորդութեան մը ընթացքին պանդոկի մը տնօրէնութեան կը ներկայանայ եւ կը խնդրէ որ վեցերորդ յարկը իրեն շատ համեստ սենեակ մը տրամադրեն: Տնօրէնը զարմացած՝ —Բայց պարոն Ռոկֆէլլըր, ձեր որդին երբ մեր պանդոկը հանդիպի ամէնէն գեղեցիկ եւ սուղ սենեակը կ'ընտրէ իր բնակութեան համար.— Ճիշդ է, կը պատասխանէ Ամերիկացի Կրեսոսը, բայց ան մեծահարուստ հայր մը ունենալու բախտը ունի, մինչդեռ ես....:

նակէն անպատասխան թողուլ Ռուսերուն բրած հարցումները երեք պետութեանց մասին: «Ինչպէս Շաբաթ օր յայտնեցինք սովետներուն, Անգլիոյ մայրաքաղաքին մէջ երեք պետութիւնները որեւէ որոշում տուած չեն»:

ՄԱՐՇԸԼ ՄՏԱՀՈԳ ՉԷ

Մարշըլ մամուլի ներկայացուցիչները ընդունելով, յայտարարեց թէ՝ Միաց. Նահանգները որոշած են Պերլին մնալ: Զօրս Մեծերը իրարու կապող միջազգային համաձայնութեանց համեմատ, Ամերիկա հաստատապէս մտադրած է իր պարտականութիւնները կատարել իբրեւ անդամ Հակակշռի Խորհուրդին եւ իբրեւ տէրը այն բանակներէն մէկուն՝ որոնք Պերլին քաղաքը գրաւման տակ կը պահեն:

Մարշըլ պաշտօնապէս յայտարարած է նմանապէս թէ Ամերիկա այս պահուս կ'ուսումնասիրէ Արեւմտ. Եւրոպայի պետութեանց օգնելու խնդիրը: Եւ երբ լրագրողները հարցուցին իրեն թէ՝ ճի՞շդ է որ Ֆրանսա զինուորական կազմածներ ուզած է Միաց. Նահանգներէն, Մարշըլ ըսաւ որ Ֆրանսա, շատոնց ի վեր արդէն բազմաթիւ անգամներ, այսպիսի խնդրանքներ ըրած է: Բայց Ամերիկայի արտաքին նախարարը մերժեց ճշգրիտ տեղեկութիւններ տալ այս մասին:

ՍՈՎԵՏ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«Ժուռնալ տը Ժընէվ»ի համաձայն, Սովետները զինուորական կարգադրութիւններ կ'ընեն գրաւման իրենց գօտիներուն մէջ: Պերլինի շուրջը կազմած են զինուորական շղթայ մը: Բերուած են մասնաւոր զինուորներ, որոնց մէջ կան Թաթարներ, Մոնկոլներ, Քալմուքներ եւ Սիպերիացիներ: Դաշնակից իշխանութիւնները, սակայն, եղերական չեն նկատեր այս կարգադրութիւնները:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ամերիկայի Քոնկրէսը, Չորեքշաբթի օր, լսեց կարգ մը վկայութիւններ, որոնց համեմատ ամերիկեան օդանաւի շարժամեքենաներ ղրկուած են սովետական Ռուսիա, սա վերջին ամիսներուն մէջ. մեծ քանակութեամբ պատերազմական նիւթեր այս պահուս Նիւ Եորքի նաւահանգիստը կը գտնուին Խորհրդ. Միութիւն փոխադրուելու համար:

Կը սպասուի որ Նախագահ Թրումըն յայտնէ մօտերս թէ արգիլուած է այլեւս օդանաւի շարժամեքենաներ եւ զինուորական պիտոյքներ արտածել:

Գիներու եւ ծրավարձերու խնդիրը Ֆրանսայի մէջ

Ինչպէս յայտնի է, ոչ-համայնավարական աշխատաւորական սէնտիքաները խնդրած էին կառավարութենէն որ մինչեւ Մարտ 31 պէտք եղած միջոցները ձեռք առնէ իջեցնելու համար այլեւայլ անհրաժեշտ ապրանքներու գիները, որպէսզի աշխատաւորական կազմակերպութիւնները չստիպուին օրավարձի նոր յաւելում պահանջելու:

Տրուած պայմանաժամը կը հասնի, բայց տակաւին այս ուղղութեամբ կատարուած ձեռնարկները որոշապէս յայտնի չեն: Կը յուսացուի սակայն որ զեղչի ենթարկուելիք ապրանքներու ցուցակը հրատարակուի Երեքշաբթի օր: Այս մասին վերջնական որոշումներ չկան դեռ: Ստոյգ է միայն որ հիւսուածեղէններու, տնական առարկաներու եւ յախճապակեայ ապրանքներու գիները պիտի իջեցուին: Ածուխի, օդային կազի եւ ելեկտրականութեան համար տակաւին որոշում մը տրուած չէ: Գալով ծխախոտի գիներուն, անոնք պիտի չզեղչուին, ապահովաբար:

Գործատէրերու սէնտիքան ընդունած է ընտանեկան գործածութեան յատկացուած առարկաներուն եւ նիւթերուն ինչպէս նաեւ երկրագործական մեքենաներուն գիները զեղչել 10 առ հարիւր համեմատութեամբ: Սէնտիքան կ'ըսէ սակայն թէ՝ փափաքելի է որ պետականացուած ձեռնարկներուն (ծխախոտ, օդային կազ, ելեկտրականութիւն, ածուխ) գիներն ալ զեղչուին:

Եթէ այս առաջարկը ընդունուի կառավարութեան կողմէ, տարակոյս չկայ որ երկրին մէջ բարերար ազդեցութիւն եւ արդիւնք տայ: Արդարեւ, ամէն քաղաքացի կը սպասէ որ օրինակը վերէն գայ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԻՆԳ ՀԱԶԱՐ Ֆրանքնոց թղթադրամները պիտի հաստուցուին իրենց տէրերուն, եթէ անոնց գումարը 120.000 Ֆրանքը չանցնիր: Սակայն, որոշուած են մասնաւոր պայմաններ, որոնց տեղեկանալու համար դիմել դրամատանց կամ պաշտօնական պաշտօնատուներուն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ

Կ'աւարտի «Յառաջ»ի Գ. տարեշրջանը: Ապրիլ 1—8 պիտի դադրին բոլոր անվճար թերթերը:

ՓՈՒԹԱՑԷՔ ՓԱԿԵԼ ՀԻՆ ՀԱՇԻՒՆԵՐԸ եւ վճարել ձեր նոր բաժնեգինը: ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ – ԽՆՋՈՅՔ ԵՒ ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ՀԱՒԿԹԱԽԱՂ

Կազմակերպուած Ֆր. Կապոյտ Խաչի Վալանսի մասնաճիւղին կողմէ, Ապրիլ 3ին, շաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ:

Գեղարուեստական խնամեալ բաժին: Ճոխ պիւֆէ: Հաւկթախաղ, հայ գեղջկական եւ եւրոպական պարեր: Մուտքը ազատ է: Աճուրդ, վիճակահանութիւն եւն. չկայ: Սիրով կը հրաւիրենք Վալանսի Հայերը:

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ ԵՒ ՀԱՒԿԸԹԱԽԱՂ Զատկի առթիւ, կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վիէնի կոմիտէի կողմէ այս շաբաթ, Հ. Յ. Դ. Հ. Օհանջանեան ակումբին մէջ: Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերները եւ համակիրները աւանդական խթումին:

ԷՆՍԹԻԹԻՒ ԱՐՄԷՆԻԷՆԸ կը հրաւիրէ իր անդամները, համակիրները եւ բոլոր Հայ երիտասարդ-երիտասարդուհիները ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆԻ (Surprise Party), Շաբաթ օր 3 Ապրիլին, ժամը 3ին իր նոր հաւաքավայրը, 4 rue Greuze, Métro Trocadéro: Գեղարուեստական բաժին, նուագախումբ եւ attractions:

THEATRE ANTOINEի ՄԷՋ, Մայիս 25ին, Մեծ պատրաստութեամբ ՀՐԱՉ ՏԱՐՕՆԵԱՆի նոր թատերգութիւնը: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Հ. Մ. Ը. Մ.Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի երեկոյ Զատկի տօնախմբութեան առթիւ Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ը կազմակերպած է Պոմոնի նորակառոյց եկեղեցւոյ սրահը, ընկերական հանդիպում մը ուր տեղի պիտի ունենան անակնկալներ, արտասանութիւններ եւ պար, սիրայօժար մասնակցութեամբ Սէն Լուի Նոր Սերունդի նուագախումբին: Կը հրաւիրուին բոլոր Հ. Մ. Ը. Մ.ականները: Մուտքը ազատ է:

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Այրերու զգեստներու կերպասներ ամէն գոյնով, իւրաքանչիւր կտորի բոլոր ֆուռնիթիւրը միասին կը տրուին: Դիմել ԳԱՐԱԵԱՆ, 1 rue des 3 frères, Paris (18): Tél. Mon. 68-50, métro Anvers եւ Pigal, Թէաթրը Տըլաթլէէի դիմաց:

ԳՈՐԾԱՒՈՐՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ներքին էնթէրմայաթյը ճերմակեղէններու համար Ուրլէօզ, սիւրժէթէօզ եւ պուրթոլիէօզ վարժ գործաւորուհիներ կ'ուզուին աշխատանոցի մէջ աշխատելու համար:

Դիմել՝ բացի շաբաթ օրերէն ՄԱՎԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ, 5 rue de Tracy, métro Strasbourg - St. Denis:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի 4 Ապրիլին ժամը 3էն 11 Café de Sportի մէջ, 157bis, Ave. Jean Jaurès, Maison Alfort: Գեղարուեստական խնամուած եւ հաճելի բաժին եւ եւրոպական պարեր: Մուտքը 100 Ֆրանք, անդամներուն կէս գին:

Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Ecole de Charentonէն առնել 181 օթօպիւսը:

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ.— 58 rue Madameի ժողովասրահը, Փրոֆ. Խայիկեան կը խօսի կիրակի, նիւթը «Քրիստոսի Յարութիւնը իրակա՞ն է»:

ԴՌՆԱՊԱՆ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կը փնտռուի դռնապան ընտանիք մը այր եւ կին, ամուսինը կօշիկի մէջ աշխատած ըլլայ: Յանձնարարութիւնը պարտաւորիչ է: Դիմել Գ. Սարաճեանին, 18 rue Melingue, Paris:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊՈՒԼՎԱՐ OSSO (Մարսէյլ) Հ. Յ. Դ. Վրամեան ենթակոմիտէն Ս. Զատկի երկրորդ օրը, ժամը 2.30ին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր խումբերը: Կարեւոր օրակարգ, ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Հ. Յ. Դ. ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին նոյն տեղը: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԶԱՏԿԻ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻՆ ԲՈԼՈՐԴ

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՔԱՂԱՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, ՍԱԼ ՄԱԶԸՆՈՅԻ ՄԷՋ:

Ձեր տոմսերը եւ սեղանները ապահովեցէք Գ. Շալճեանէ Rue Valdonne, St. Jerôme, Գ. Պետիկեանէ 7 Rue Berlioz, Գ. Սամուրեանցէ 15 rue des Ferras, Գ. Քէօսէեանէ 11 Place Jules Guesde, եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին անդամներէն:

ԹԵՆՈՐ ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՁԼԵԱՆԻ

Բ. ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՍԱԼ ԿԱՎՕ, 11 ԱՊՐԻԼ 1948, ԿԻՐ. ԺԱՄԸ 17ԻՆ

Ընդհանուր փափաքին համաձայն կը տրուի այս երգահանդէսը, բոլորովին նոր յայտագրով:

Յայտագրին մէջ բացի եւրոպական դասական կտորներէ կան Ռոմանոս Մելիքեանէ, Գ. Ղազարեանէ, Ճերահեանէ, Կարօ Զաքարեանէ, Ա. Տէր Ղեւոնդեանէ, Սպենդիարեանէ, եւն. բոլորովին առաջին ունկնդրութիւն գեղեցիկ երգերու, զորս երգիչը ստացած է, Հայաստանի տաղանդաւոր երգահաններէն:

Տոմսերը կը գտնուին Գ. Գ. Գէորգ Փարմաքի՝ 47 rue Blanche (Tri. 39-09), Գ. Պագրճեանի, 35 rue de Trévise ((Pro. 07-25), Ս. Թէրզեանի 3 rue Poissonière (Cen. 93-75), Մ. Ոսկերիչեանի 62 rue Beaubourg (Arc. 77-90), Օ. Գօյաճեանի 83 rue d'Aboukir (Cen. 48-69). Դպրոցասիրաց տնօրէնութեան, հայ գրավաճառներուն եւ Յառաջի մօտ:

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ Ս. Զատկի տօնական օրերուն հետեւեալ արարողութիւններուն:

Ճրագալոյց Ս. Զատկի, շաբաթ 27 Մարտ, սկիզբն արարող. ժամը 15ին, Ս. պատարագ ժամը 17ին:

Ս. Զատկի կիրակի 28 մարտ, սկիզբն արարողութեան ժամը 7.30ին, Ս. Պատ. ժամը 10ին, պատարագիչ սրբազան հայր:

Մեռելոց Ս. Զատկի երկուշաբթի 29 մարտ, Ս. պատարագ ժամը 10ին:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ.— Ի գիտութիւն Վալանսաբնակ Հայերու կը յայտարարենք որ «Ահարոնեան» ակումբը վարձու կը տրուի ժողովներու, խնջոյքի, հարսանիքի եւ ամէն տեսակ հաւաքոյթներու համար: Փափաքողներուն կը տրամադրուի բարձրախօս, պնակ, գաւաթ եւն. անհրաժեշտ պիտոյքներ: Պայմաններու մասին դիմել ընկեր ՅԱԿՈԲ ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆին, 11 Ave. Gambetta:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Հարուստ յաճախորդ ունեցող դերձակի լուրջ տան մը համար որ ութը գործաւոր ունի,

Կ'ՈՒԶՈՒԻ վարպետ կարող մը, 30էն 40 տարեկան (ի հարկին որպէս ժերան): Գրել «Յառաջ»ին ներկայացնելով յանձնարարականներ:

TCHILINGUIRIAN ENTREPRENEUR DE CONFECTION.— Կ'ուզուին բոպ – Confectionի համար մաքուր կարող գործաւորուհիներ: Լաւ վճարում: Գիներն են 85—90 եւ 100 Ֆրանք: Տեւական գործ: Դիմել Գ. Յակոբ Չիլինկիրեանի, 10 rue des Goujons, Alfortville:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Բացուած է Նորայր Սահաթճեանին կաշեվաճառատունը: Անգամ մը այցելեցէք, հետեւեալ հասցէին եւ գոհ պիտի մնաք 9 Place des Grands Carmes, Marseille:

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 28 MARS 1948 Կիրակի 28 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5303-Նոր շրջան թիւ 912 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 5 Ֆր.

ԶՐՈՅՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ ձեր կուսակցութեան դիրքը, եթէ նոր փոթորիկ մը պայթի:

= Իբրեւ տեղական օրկան մը, անշուշտ մեզի չի յնար տալ այդ հարցին լրիւ պատասխանը: Բայց, կրնանք ամփոփել մէկ նախադասութեան մէջ,— ինչ որ կը թելադրեն հայ ժողովուրդին կենսական շահերը :

— Քիչ մը անորոշ չէ՞ այդ պատասխանը :

= Ինչո՞ւ անորոշ: Մնաց որ, կրնա՞ք այժմէն ճշդել դէպքերու ընթացքը :

— Ամէն պարագայի մէջ, մէկ բան պարզ է : Աշխարհը բաժնուած է երկու հակայական ճակատներու,— Խ. Միութիւնը՝ իր արբանեակներով, Անգլիւսաքսոնները՝ իրենց հետեւորդներով, որոնց մէջ է նաեւ Թուրքիան :

= Նախ, շատ ալ հաւանական չէ որ փոթորիկ մը պայթի, ներկայ պարագաներուն մէջ : Դիւանագէտները երբեմն վրդովիչ յայտարարութիւններ կ'ընեն, որոշ ծրագիր մը յաջողցնելու համար: Անտարակոյս շատ ծանր է կացութիւնը եւ անակնկալներ միշտ կրնան պատահիլ: Բայց, բարեբախտաբար ուժեր ալ պակաս չեն, չարիքը խափանելու համար: Նոյն իսկ մեծապետներուդ ժամուն:

— Ենթադրենք թէ ամէն փորձ անյաջող անցաւ, նորէն հուրի եւ սուրի մատնելով աշխարհը:

= Ըսինք արդէն. ոչ միայն մենք, այլեւ բոլոր հայկական հոսանքները պէտք է բռնեն այն դիրքը որ կը համապատասխանէ հայ ժողովուրդի կենսական շահերուն: Ամէն բանէ առաջ՝ ապահովում ֆիզիքական գոյութեան :

— Դաշնակցութիւնը բացասական դիրք բռնած է Խ. Հայաստանի հանդէպ, իսկ միւսները՝ դրական: Ուրեմն ...

= Ըսել կ'ուզէք թէ պիտի միանայ Խ. Միութեան թշնամիներուն: Բառերը մի ծամծմէք :

— Կարելի՞ է ուրիշ եզրակացութեան յանգիլ:

= Ինչպէս կ'երեւայ, դուք ալ ազդուած էք օրուան հէքեաթներէն: Երբ կ'ըսենք ապահովում ֆիզիքական գոյութեան, երբեք չենք մոռնար հայ ժողովուրդին քաղաքական պահանջները: Մեր ուղեգիծը հաստատուած է այս երկու հիմնական սկզբունքներուն վրայ : Մանրամասնութիւնները կը ճշդուին այն ատեն, երբ գտնուինք բախտորոշ կացութեան մը առջեւ :

— Անգլիւսաքսոնները իրենց պաշտպանութեան տակ առած ըլլալով Թուրքիան, չեն կրնար որեւէ քայլ խոստանալ մեզի: Վերջին երեք տարիներու փորձն ալ ուրիշ բան չապացուցաներ :

= Ինչպէս անցեալ քսանեւհինգ տարիներու, նոյնպէս վերջին երեք տարիներու փորձառութիւնն ալ կ'ապացուցանէ թէ Մոսկուա բան չէ փոխած իր հիմնական քաղաքականութենէն՝ Հայկական Հարցի մասին: Երկու կողմերն ալ իրար կ'արժեն, Թուրքիան սիրաշահելու տեսակէտէն :

— Բայց եւ այնպէս, Հայաստանի ճակատագիրը կապուած է Խ. Միութեան հետ: Եթէ միւսները փորձեն Կովկաս արշաւել ...

= Վերջին Աշխարհամարտի ատեն ալ փորձեցին, երբ Ֆրանսան դեռ չէր պարտուած: Պատրաստութիւններն ալ կատարուեցան :

Մեր կուսակցութիւնը բացորոշապէս պարզած էր իր մտահոգութիւնները եւ դիրքը՝ այն ատեն, ինչպէս անկէ վերջը.— Ոչ մէկ ձեռնարկ, որ կրնայ վնասել Հայաստանի, հայ ժողովուրդի գոյութեան: Վաղն ալ տարբեր չի կրնար ըլլալ մեր դիրքը:

— Բայց հարիւր հազարաւոր բազմութիւններ ունինք հակառակորդ ճակատի երկիրներուն մէջ:

= Անոնք իրենց պարտականութիւնը պիտի կատարեն իւրաքանչիւր երկրի մէջ, իբրեւ օրինապահ քաղաքացիներ: Ո՞վ կրնայ պահանջել որ տարագիր բազմութիւններ թշնամական դիրք բռնեն իրենց հայրենիքին դէմ: Բոլորս պիտի առաջնորդուինք միեւնոյն հիմնական մտահոգութեամբ.— ոտքի տակ չերթալ :

— Այն ատեն, ի՞նչպէս պիտի կրնաք արժեցնել ձեր քաղաքական պահանջները, մանաւանդ հողերու ամբողջացումը :

= Մի փորձէք պատասխան ստանալ այնպիսի հարցերու որոնք սահմանուած չեն հրապարակային վիճաբանութեան: Երբ ժամանակը գայ, կարելի է խօսիլ կլոր սեղանի մը շուրջ: Այն ատեն իւրաքանչիւր հոսանք պարտաւոր է ստանձնել իր պատասխանատուութիւնը: Մենք սովորութիւն չունինք ամուլ հետաքրքրութիւններ գոհացնելու: Ոչ ալ հայրենասիրութեան հաւաստիքներ տալու ի պատասխան կարմիր կանանչ խուժանավարութեան մը, որ չափազանց երկար տեւեց :

Շ.

Զինուորական պատրաստութիւններ Ամերիկայի մէջ

Ֆորրեսթալ, Միաց. Նահանգներու ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, խօսելով ծերակոյտի բանակի յանձնաժողովին առջեւ, 3 միլիառ տոլարի յաւելուածական վարկ մը ուզեց, ազգային պաշտպանութիւնը զօրացնելու համար: Շեշտեց թէ, 19էն 25 տարեկաններու զինուորագրութեան շնորհիւ, 1.355.000 նորագիր զինուոր կարելի պիտի ըլլայ ունենալ այս դասերէն: Ասիկա զինուորական անմիջական ծրագրին մաս կը կազմէ: Իսկ եթէ պարտաւորիչ զինուորութեան օրէնքը գործադրութեան դրուի, երեք տարի վերջը, զինուորներու թիւը պիտի հասնի տարեկան 850 հազարի :

« Երբ որեւէ ազգ —յայտարարած է նաեւ Ֆորրեսթալ— փորձէ Հիթլէրը մեթոտները կիրարկել, որոնք այնքան քանդիչ եղան մարդկութեան համար, այդ ազգը Հիթլէրի նման պիտի բախի Միաց. Նահանգներու հաստատ կամքին, Ամերիկա թոյլ պիտի չտայ որ այդ եղերական դէպքերը կրկնուին նորէն :

« Պէտք չէ որ — եզրակացուցած է Ֆորրեսթալ — պատրաստ գտնուինք յառաջիկայ տարի, ոչ ալ նոյնիսկ յառաջիկայ ամիս, որովհետեւ մինչեւ այն ատեն կրնայ ըլլալ որ յարձակող պետութեան մը ձեռքը անցնին Հիւս. Իտալիոյ, Յունի, Շուէտի եւ Ֆրանսայի ճոխ հարստութիւնները: Հարկ է որ հիմակուընէ իսկ պատրաստ ըլլանք »:

Ծովային նախարար Ճոն Սըլիվըն յայտարարած է իր կարգին թէ՝ օտար ընդծովեաներ տեսնուած են Միաց. Նահանգներու ծովեզերքներուն բացերը : Աւելցուցած է որ ծովային նախարարութիւնը անմիջական պէտք ունի 4 հազար նոր նաւորդի, ծովային օդանաւորդութիւնը 30.000 զինուորի եւ նաւատորմը՝ 62.893 սպայի եւ 10.961 ծովային հրացանակիրներու: «Իր տարակուսիմ, եզրակացուցած է, որ այս պէտքերը կարելի ըլլայ հոգալ, առանց դիմելու պարտաւորիչ զինուորագրութեան »:

★ Կառավարական աղբիւրէ կը հաստատուի այն լուրը՝ որուն համաձայն, Յունուարի վերջէն ի վեր, Խաղաղականի ջուրերուն մէջ տեսնուած են երեք ընդծովեաներ, որոնք սովետական նաւեր ըլլալ կը կարծուին :

★ Ամերիկայի օդային ուժերու փոխ նախարարը ծերակոյտի զինուորական յանձնաժողովին առջեւ յայտնեց թէ՝ Միաց. Նահանգները B29 նշանագրով գերամբոցներ ունին, որոնց կայանները Ալասքայի կամ Լապրատորի մէջ հաստատելով, կարելի պիտի ըլլայ ռմբակոծել Ռուսիոյ որեւէ մէկ կողմը: Այս գերամբոցները պիտի կրնան յետոյ ամերիկեան կայանները վերադառնալ առանց վնասուելու :

★ Ամերիկայի առեւտրական նախարարը հաղորդեց երէկ թէ՝ 1 Մարտէն ի վեր, ծովային եւ ցամաքային ուժերու վարչութիւնները իրաւունք ունին Խորհրդ. Ռուսիա եւ անոր արբանեակ երկիրները ղրկուած բոլոր ապրանքներուն արտածումը արգիլելու :

ՊԵՐԼԻՆԻ ՀԱԿԱԿՇՌԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Գերմանիոյ գրաւման սովետ գօտիի սպայակոյտի պետ զօր. Լուքանչէնքօ յայտարարեց սովետ հակակշռի տակ գտնուող մամուլի գործակալութեան մը թէ՝ սովետ իշխանութիւնները կողմնակից են Հակակշռի Դաշնակից Խորհուրդին շարունակման :

Այսպէսով, փարատած կ'ըլլայ խզումի այն վախը՝ որ դիւանագիտական շրջանակներու մէջ կը տիրէր Մարտ 20էն ի վեր, երբ զօր. Սոքոլովսքի Հակակշռի Խորհուրդին նիստը փակած եւ ժողովասրահէն մեկնած էր ըսելով թէ արեւմտեան պետութիւնները ամէն ջանք կ'ընեն այս Խորհուրդին դերը չքացնելու համար :

Պաղեստինի անելը

Արտաքին նախարար Մարշըլ, ծերակոյտի արտաքին գործերու յանձնաժողովին դռ. փակ մէկ նիստին մէջ, պարզեց այն պատճառները՝ որոնք հարկադրեցին Միաց. Նահանգները փոխելու իրենց դիրքը Պաղեստինի բաժանման խնդիրին մէջ: «Իւունայթըտ Փրէս»ի համաձայն, Մարշըլ ըսած է թէ արտաքին նախարարութիւնը այս որոշումը տուաւ, որպէսզի մի դուցէ Հրեաներու եւ Արաբներու միջեւ գոյութիւն ունեցող վէճը պատճառ ըլլայ համաշխարհային նոր պատերազմի մը: Յոյս յայտնած է նաեւ որ Անգլիա եւս պիտի կենայ Պաղեստինի իր հովանաւորութիւնը թողելէ եւ իր զինուորները քաշելէ այս երկրէն :

★ Վերոյիշեալ կերպով արտայայտուած է նաեւ Թրումըն: Նախագահը ՄԱԿի ամերիկեան պատուիրակներուն հրահանգ տուած է որ խնդրէ Միացեալ Ազգերէն՝ արագ եւ հրեայ պետերը հրաւիրել Ապահ. Խորհուրդին առջեւ, որպէսզի զինադուլ մը կնքուի Պաղեստինի մէջ եւ խնամակալական վարչութիւն մը հաստատուի հոն, առանց որու պատերազմը կրնայ անխուսափելի ըլլալ :

★ Պաղեստինի Արաբ գերագոյն Խորհուրդին պետերը այս կարծիքէն չեն սակայն: Անոնք բացարձակապէս կը հակառակին այսպիսի խնամակալական վարչութեան մը հաստատման :

★ Իբրեւ յաւելուածական տեղեկութիւն, թերթերը կը հաղորդեն թէ՝ Ամերիկայի նախագահը ըսած է նաեւ որ, երբ իր երկիրը, խնամակալութիւն մը հաստատուելու պարագային, պէտք եղած օժանդակութիւնը պիտի ընէ ալ իւնահեղութիւնը արգիլելու համար, ասիկա ըսել չէ թէ ամերիկեան զինուորներ պիտի գործածուին անպատճառ :

Սակայն, Թրումըն պահ մը վերջ քիչ մը հակասութեան մէջ մնացած է, երբ լրագրողի մը մէկ հարցումին պատասխանելով ըսած է. «Եթէ Միացեալ Ազգերը ընդունին Պաղեստինի վրայ առժամեայ խնամակալութիւն մը, մենք ալ այս կացութեան հետեւանքով ծագում առած անխուսափելի պատասխանատուութիւններէն մեր վրայ ինկած բաժինը պիտի ստանձնենք »:

★ «Մոնտ»ի թղթակցին նայելով, ամենիկեան կարգ մը շրջանակներ պիտի համոզեն Անգլիան որ Պաղեստինի մէջ կարգն ու կանոնը շարունակէ պահպանել Մայիս 15էն վերջը :

Խնդիր է գիտնալ արդարեւ թէ ո՞վ պիտի փոխանորդէ Անգլիոյ այս թուականէն ետքը — Միաց. Ազգերը անշուշտ, Թրումընի համաձայն: Բայց, ՄԱԿը զինուորական ուժ չունի: Հետեւաբար, Անգլիոյ գործը պիտի շարունակէ կամ Ամերիկա եւ կամ այս նպատակով կազմուած միջազգային բանակ մը: Արդ, Միաց. Նահանգները մերժած են բանակ ղրկել Պաղեստին: Գալով միջազգային բանակի մը կազմութեան, այս պարագային սովետ զինուորներ ալ բնականաբար մաս պիտի կազմեն անոր, եւ ճիշդ, այս մասնակցութեան տեղի չտալու համար է որ Ուաշինկթըն արգելք կ'ըլլայ Պաղեստինի բաժանման, առաջարկելով խնամակալական վարչաձեւ այս երկրին համար: Այս անել կացութենէն դուրս ելլելու համար, ուրիշ բան պիտի չմնայ ՄԱԿի, այլ միայն՝ հրաժարիլ եւ թողուլ Անգլիան որ ինք պահէ խնամակալութիւնը, մինչեւ որ Մ. Ազգերը լուծման յաւագոյն եղանակ մը գտնեն: Հաւանական է — կըսուի — որ Անգլիա պիտի չխուսափի այս «անհրաժեշտ պարտաւորութենէն » :

★ Պաղեստինի մասին Թրումընի յայտարարութիւնները ընդհանրապէս քիչ խանդավառութիւն առաջ բերած են: ՄԱԿի ընդհ. քարտուղար Թրիկվ Լի չէ կրցած ծածկել թէ այս միջազգային կազմակերպութիւնը իր հեղինակութենէն շատ բան կորսնցուցած է, վերջին ատեններս Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան մէջ շատ չէին հաւատար որ կրնայ զինադուլ մը կնքուիլ Արաբներու եւ Հրեաներու միջեւ: Սիոնականները մեծ վերապահութիւն ցոյց կուտան: Գալով Արաբներուն, անոնց հեղինակաւոր մարմիններէն մէկը՝ Ուաշինկթընի Արաբական Օֆիսը՝ անգամ մը եւս կը յայտարարէ իր հաստատ որոշումը, Պաղեստինի խնդիրը «իրենց եղանակով» լուծելու մասին :

ՌՈՒՍԻԱ ԿԸ ՎԱԽՆԱՅ ԱՄԵՐԻԿԱՅԷ ...

Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութեան նախկին պետ Հարոլտ Լէսքի, որ ծանօթ է իր սովետասէր հակումներով, յայտարարեց Նիւ Եորքի մէջ թէ նոր պատերազմի մը վտանգը կուգայ Միաց. Նահանգներու վարանոտ քաղաքականութենէն: Ըսելէ ետք թէ՝ Ռուսիա սխալ մը գործեց չմասնակցելով Մարշըլի ծրագրին, Լէսքի աւելցուցած է. «Ռուսերը կը վախնան Ամերիկայէ. եւ անոնք առաջ պիտի երթան իրենց ձեռնարկներուն մէջ այնքան ատեն որքան ատեն որ Ամերիկա չըսէ իրենց, «կանգ առէք »:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ

Ամէն ժողովուրդ իր մասնաւոր դրոշմը կը դնէ որեւէ դաւանանքի, վարդապետութեան կամ հոսանքի վրայ։ Իբրեւ ներշնչում իր աշխարհագրութեան, պատմութեան եւ աշխարհահայեացքին։

Քրքրեցէք պատմութիւնը եւ պիտի տեսնէք որ հայ ժողովուրդը — մանաւանդ հայ ժողովուրդը — ինքնատիպ տեղ մը կը գրաւէ, այս տեսակէտէն։

Ահաւասիկ, — նոյն հիմնական դաւանանքն ունենալով հանդերձ, հայկական քրիստոնէութիւնը կը ներկայացնէ տարբեր գիծ եւ գոյն։

Ատոր համար ալ, ուրիշ մթնոլորտ մը կը յատկանշէ Հայ. Եկեղեցին։

Ակնարկ մը դէպի ներս, նոյնիսկ բանկալէն, կրնայ ձեզի պատմել թէ որ քրիստոնեայ ժողովուրդն է որ կ'աղօթէ, նստած կամ յոտնկայս։ Հոգ չէ թէ քանի մը ծիլուներ եւ մամիկներ ըլլան հաւատացեալները։

Բաղդատեցէք մեր Ծնունդը, Զատիկը եւ ուրիշ քրիստոնէական տօներ, միւս եկեղեցիներու ծիսակատարութեանց հետ։ Զափազանցութիւն պիտի չըլլար ըսել, — «Ձեւով միջազգային, խորքով ազգային»։

Այսպէս նաեւ Ծաղկազարդը, որ տօնի ժողովրդական անուն մըն ալ, նոյնքան սքանչելի — Ծառզարդար։

Իմաստուն, ինքնուրոյն ժողովուրդի մը հոգին չէ՞ որ կը կաթկթի այդ երկու բառերէն։

Ծառ, ծաղիկ։ Դալարիք եւ ծիծաղ։ Թարմութիւն եւ լուսաւորութիւն։ «Գալիք օրեր»։ Գարուն ...

Ահա թէ ինչու միշտ ալ կանանչ մնաց եւ պիտի մնայ այս ժողովուրդին սրբեր։

Անոնք որ եկեղեցի կ'երթան այսօր եւ դուրս կ'ելլեն կանանչ ոստերով — ձիթենի — բնազդաբար կը զգան թէ միայն Ծաղկազարդը չէ որ տօնեցին։

Որքան ալ անկարող ըլլան բացատրելու, անոնք պիտի զգան թէ ծաղիկներ կը բացուին իրենց հոգիներուն մէջ։

Արդարեւ, Ծաղկազարդով հայկական, եթէ ոչ հեթանոսական շող մը կը բանայ իրենց հոգիները։ Շող մը, հով մը գարնանաշունչ, որ կը զովացնէ իրենց սիրտը։

Ո՞ւր էր որ Ծառզարդարի ծաղիկներ բացուէին նաեւ ժամէն, բանկալէն, զանգակատունէն դուրս։ Մանաւանդ սա մռայլ օրերուն, երբ արիւնի սերունդն անգամ կանխահաս ծերութիւն մը կը մատնէ, ամբոխային չաղակրատութիւններով։

Եթէ աւանդական տօները իմաստ մը ունին հաւատացեալ բազմութեանց համար, ոչ մէկ արարողութիւն պիտի կրնար բռնել մեր Ծաղկազարդին տեղը, զգաստութեան, սթափումի ազդանշան մը հնչեցնելու համար։

Ամէն Ծաղկազարդ իր Զատիկը կ'ունենայ։

Մեր կամքէն կախուած չէ որ ժողովուրդներու կեանքն ալ Ծաղկազարդով սկսի, Զատիկի մը, յարութեան եւ վերածնութեան յանգելու համար։

Բայց, մեղաւոր մենք պիտի ըլլանք, եթէ յամառինք դրոժ, եղիճ եւ ուրիշ անպիտան, թունաւոր թոյներ փնտռել, ցանել մեր համբային կեանքին մէջ, երբ կարելի է թարմացնել զայն ծաղիկներով, դալարիքով։

Անհաւատ ստարականն անգամ իմաստ մը, հաւաքական իմաստութեան նշոյլ մը պիտի գտնէր հայկական Ծաղկազարդին մէջ։ Քրիստոնէականէն վեր։

Երբ ծառերը պահեր են այդ ոգին — ծաղկած գարունք — ո՞ր իմաստակը պիտի համարձակէր ծռել պատմութեան ընթացքը, զանազան ճամարտակութիւններով։

Վայ անոնց որ Ծաղկազարդ չունին իրենց հոգիներուն մէջ։

Եւ մանաւանդ անոնց որ Ծառզարդարը կը չփոթեն սնամէջ արարողութեան մը հետ։

Թոյշակահար, ցամքած հոգիներու տրուած չէ սկօռներ բանալ հայրենասիրութեան ճամբուն վրայ կամ ծաղկազարդել արդէն իսկ բացուած ակօսները։

Այս այն ժողովուրդն է որ ամէնէն առաջ բնութեան օրէնքներուն եւ իր սեփական ուժին, հանճարին կը հաւատայ։ Այլ մանաւանդ ազատութեան։

Դարերն ու դարաւոր բռնութիւնները չկրցան մթագնել անոր հոգին։

Մինչ ուրիշներ կէս ճամբան մնացին, ան յաջողեցաւ ճեղքել խաւարը եւ լոյս աշխարհ ննտուիլ։ Ոտքի կանգնիլ, իր տեղը գրաւելու, իր դերը կատարելու համար նոյն խանդավառութեամբ եւ յարատեւութեամբ։

Միշտ կենսուրախ եւ ինքնավստահ, ան պիտի կրնայ տոկալ այսօրուան տառապանքին ալ, հակառակ բոլոր դաւերուն եւ ճնշումներուն։

Ծաղկազարդ, Զատիկ, Վարդավառ, Նաւասարդ, — բառերն անգամ Հայաստան չե՞ն բուրեր։

Շ.

ԶԱՏԻԿ ԶԱՆԳԵՐ

Տարբեր էին մեր զանգերը զանգերէն որ կ'արձագանգեն այս մեծ քաղաքին մէջ. Ծանր ու թաւ ու տրտում էին անոնք։ Բայց, սերունդէ սերունդ մեր ականջները վարժուած էին անոնց, եւ կը թուէր մեզի թէ մենք կ'ապրէինք մեր հին դարերէն աւելին՝ ազատ եւ ուրախ հայրենիքի մը մէջ, երբ կը թաւալէին այդ ծանր, տխուր ու դանդաղ զանգերը Զատկին։ Անոնք արտակարգօրէն հարազատ էին մեզի, վէս ու հեզ նման հայրենի եզին։ Կը կանչէին մեզ...

Տարբեր էին մեր զանգերը այս բազմերանգ ու նուրբ զանգերէն որ կը հնչեն տաճարներու ծովուն վրայ։ Բիւրեղէ փողերու մէջէն նկուղ կանչերով։ Փողեր ամէն չափի վրայ՝ ամէն ու թափանցիկ հրեշտակներու կոկորդին պէս։ Կուգան թըռչունի թեւերով և սակայն օսլայուած, երջանիկ ու անշարժ են անոնք։ Կուգան ուղղէն եւ հարիւր մէկ գիտութիւններէն։ Լոյս բիւրեղ ու վերացում են։ Բայց կը պակսի թախիծը ու հառաչը որոնց մով կը ձուլուէին մեր զանգերուն պղինձը։ Կը պակսի տառապող սիրտը։ Ազդեցութիւն են ու համաչափութիւն՝ ինչպէս գերեզմանատուներն ու պարտէզները այս մեծ քաղաքին, արուեստ...

Այսպէս, երբ կը լսեմ զանոնք, կ'արթննայ պահ մը մէջս մեր զանգերուն կարօտը։ Կը յիշեմ շքեղ Զատիկներ։ Բայց շուտով կը զգամ որ ամէն ինչ փոխուած է։ Փոխուած նոյնիսկ մեր եկեղեցին այս մեծ քաղաքին մէջ։ Փոխուած նաեւ ես։ Ցուցերը չեն խօսիր այլեւս սրտիս։ Կ'անցնին առանց կախարդանքի։ Սպառած, մեռած են բոլոր խորհուրդները, որոնք կեդծիքով մը միայն կրնան շնորհ ու հմայք առնել այլեւս...

Ու երբ այս մեծ տօնը կ'իջնէ այսպէս սովորական օրուան մը առտրճանին ու իբրեւ Զատիկ ունիմ առջեւս խաղաղ փողոց մը միայն ուր չունի մը կը թափառի աղբամանէ աղբաման, երբ կը ծանրանան վրաս յոգնութիւն ու ձանձրոյթ, կը զտնեմ յանկարծ անկէ, այդ տօնէն եկող խանդավառութեան ճամբայ մը։ Կը քալէ մտածումս։ Ու պղինձէ իր քայլերը կ'արձագանգեն մեր զանգերուն պէս հողեղէն հեռաւոր բլուրներուն վրայ, հովիտներուն ու ծմակներուն մէջ, առաւօտեան այս լոյսին մէջէն ։

Կայ ամէն մարդու մէջ մանկութիւն մը որ կ'արթննայ Զատկի այս օրերուն։ Կը փայլին կուտուած անմարտութեան մը բիւրեղները ներքին ցեխին մէջէն։ Կ'արտացոլան։ Կայ բանաստեղծութիւն մը ամէն հոգիի խորը։ Ցեխ ու լոյս կը սփռեն կախարդանք մը՝ որ ամբողջ խորհուրդն է Զատկին։ Անդրադարձ մը դէպի մեր մարդկային ակունքները։ Ու մեղքերէն եկող փափաք մը ողբականացման եւ վերացման։ Սրբացում։ Պայքար մը չարին հետ, գիշերը, ձիթենեաց անտառին մէջ։ Բաժակը դառնութեան։ Ներկայութիւնը Ցուդային մեր ամէն մէկ արարքին մէջ, նոյնիսկ երբ մեր դրինը կը թաթխենք հրեշտակներու լոյսին մէջ։ Սէր ու խոնարհութիւն ու հեզ նայուածք մը մեղաւորին ու պոռնիկին վրայ։ Հասկացողութիւն։ Թափանցում մը բոլոր հոգիներէն ներս՝ որոնց գեղեցկութիւնները փշրուած են կեանքին կրունկներուն տակ։ Ու հողեղէն յարութիւն մըն է այս մերձեցումը մարդկային պայմաններուն։ Ոգի ու մարմին միացած են տալու համար երկինք բարձրացող Փրկիչին վերջին տեսիլը։ Կը միանան հոգի ու մարմին երբ բանաստեղծը կը ստեղծէ եւ երբ աղօթողը կ'աղօթէ խորապէս, ծունկի՝ խորանին առջեւ որ ուրիշ բան չէ եթէ ոչ իր հոգիին այն մասը ու ներկայ է արարիչը իր լոյսերով։ Կը թարմանան մեր միսերուն խաւարին մէջ տարածուած բարակ ու անհամար արմատները մինչեւ պղպջակներուն։ Աւիշը կը բարձրանայ մինչեւ մեր սիրտը։ Գարուն մըն է Զատիկը։ Կ'ողողէ մեզ կանաչ լոյս մը։ Մշտնջենական վերանորոգումը՝ մինչեւ մեր մահը։ Եւ մշտնջենական գարուն մը, մարմնի եւ հոգիի միութիւն մը՝ գիրար փոխարինող գեղեցկութեամբ մը՝ եթէ կան մարդիկ որ կը հաւատան մահէն անդին բանի մը, կեանքի մը որ չկրնան աշխարհի վրայ, մարմնի մը որ հոգի ըլլայ ու հոգիի մը որ չտառապի միւսներուն տուած ցաւերէն ու մեղքերէն։ Այս խօսքերը կը բացատրեն սրբութիւն ու բանաստեղծութիւն։ Կը բացատրեն զառնուկը, ներկուած հաւկիթները, կանաչ ոստերէ շինուած սուրիչները, եկեղեցիին բա-

ՎԱՐԴԻՆ ՀԵՔԻԱԹԸ

Առ ԳԷՈՐԳ ՈՒՇԱԳԼԵԱՆ

Զօն յաւերժական եղբայրութեան

Լուսնակն անուշ, հո՛վն անուշ,
Շինականին քունն անուշ,
Անմահական հոտ բուրէր,
Քաֆուր վարդին հո՛տն անուշ։

— Քաֆո՛ւր վարդ, ծաղկամա՛յր, ո՞վ ստեղծեց քեզ։

1.— Աւանդութիւն մը կը պատմէ թէ ի սկզբանէ Աստուած ստեղծեց կինը եւ «ըստ ամենայն հաճութեան աչաց նորա»... վարդը։

2.— Անակրէոն տարբեր ձեւով կը պատմէ վարդին ծնունդը. «Երբ ծովը իր փրփուրէն ստեղծեց գեղանին Աստղիկ դիցուհին, որ համակ ցօղերով պայծառ՝ կը խաղար ծիծղուն ալիքներուն վրայ, եւ երբ Արամազդի ուղեղէն դուրս ժայթքեց Պալլասը կատարելապէս սպառազէն, երկիրն ալ իր կարգին երկնեց այս հրաշալի տունկը, որ բնութեան գլուխ-գործոցն է։ Աստուածները, դիւթացնելու համար վարդին քացուիլը, տողեցին նեկտարով եւ անմահական ծաղիկը վեհապանծօրէն կանգնեցաւ իր փշոտ թուփին վրայ» (Տաղ ԾԱ.)։

3.— Բիոն հովուերգուն կը պատմէ — Աստուածներուն նախանձով՝ վարազը յարձակեցաւ Ադոնիսի վրայ եւ սպաննեց։ Իր սիրականը, դիցուհին Աստղիկ, լացա՜ւ, ողբա՜ց ու հեծեծեց։ Աստղիկի արցունքը փոխուեցաւ հողմածաղկի, Ադոնիսի արիւնը՝ վարդի (Հով. Ա.)։

4.— Արաբները կ'աւանդեն թէ Մուհամմէտի քրտինքն է որ վարդի փոխուած է։ Բայց կը թուի թէ արաբական այս աւանդութիւնը փոխառնուած է հելլենական դիցաբանութեան զրոյցներէն, — այսպէս թուչ կը կոչուէր գեղուհի մը, որուն այտերը սպիտակ էին առաւօտուն, եւ կարմիր՝ միջօրէին։ Ու կարմիր այտերէն թափած քրտինքը վարդի փոխուեցաւ, օր մը։

5.— Հնդիկները, աւելի գեղապաշտ քան... քրմապաշտ, կը պնդեն թէ վարդը յօրինուեցաւ այն օրը՝ երբ ժպիտ մը կը խաղար սիրոյ հրատոչոր աստուածուհիին դէմքին վրայ։ Այս աւանդութենէն ներշնչուած, լատին քերթող մը կ'երգէր թէ ցօղը, որ կը տեսուի ծաղիկներուն վրայ, Սիրոյ աստուածուհիին ժպիտն է։

6.— Հելլէն աւանդութիւն մը քերթողաշունչ. — Աստուածային Զեփիւռը, հալումաշ, սիրահարեր էր ծաղիկներու դիցուհիին՝ Փլորայի, որ ընքուշ կը խաղցնէր պարտէզներուն մէջ։— «չե՛մ — չե՛մ — չե՛մ ուզեր» կը պատասխանէր Զեփիւռին հրատոչոր մրմունջներուն։ Ի վերջոյ Զեփիւռ համոզուեցաւ որ անկարելի է ողոքել դիցուհիին սիրտը՝ ծաղիկներուն սէրով գրաւուած, եւ առաւօտ մը ծաղկի փոխուեցաւ ինք ալ, դիցուհիին ծաղկաստանին մէջ։ Փլորա տեսաւ զայն եւ սքանչացաւ, վար հակեցաւ, շրթները մօտեցուց եւ համբուրեց, — այսպէս, Փլորա եւ Զեփիւռ իրարու միացան հրաշագեղ ծաղկին վրայ։ Այդ ծաղիկը — վարդն էր։

7.— Ժէ. դարու աբեղայ մը այսպէս կը պատմէ սակայն — Կորնթոսի թագուհին այնքա՜ն գեղեցիկ էր, այնքա՜ն գեղեցիկ, որ տեսնողը կը սիրահարէր, կը սիրահարէր ու կը նուաղէր։ Ազգն թագուհին, ազատելու համար իր սիրահարներուն հետապնդումներէն, կ'ապաստանէր մեհեան մը, որ նուիրուած էր Աստղիկ դիցուհիին։ Երեք սիրահարներ, արհամարհելով նոյնիսկ աստուածներուն բարկութիւնը, կը մտնեն մեհեանէն ներս եւ կը փորձեն առեւանգել։ Թագուհին օգնութիւն կ'աղաղակէ եւ ժողովուրդը կը վազէ կը հասնի։ Եւ սակայն թագուհին այնքա՜ն գեղեցիկ էր, այնքա՜ն էր գեղեցիկ, որ մարդիկ կը մնան ապշահար, կախարդուած, յափշտակեալ։ Եւ գերագոյն ներշնչումով մը կը պոռան. «Աստղիկը չէ՛ այլեւս մեր աստուածուհին, ահա ա՛յս է մեր աստուածուհին»։ Ապողոն կը լսէ եւ կը հասնի, իր քրոջ հանդէպ կատարուած անարգանքէն կատղած՝ թագուհին կը կերպարանափոխէ վարդի, իսկ երեք առեւանգիչները՝ որդի, ճանճի և թիթեռնիկի։

8.— Ցունական հին աւանդութիւն մը. — Վարդենի կը կոչուէր այն գեղուհին, զոր մայրը՝ օրօրոցէն՝ նուիրած էր Աստղիկ աստուածուհիին։ Արբունքէն ետքը, սակայն, դժբեղ խոստումը եւ ուզեց զայն կնութեան տալ Կիւմեդոսի։ Ան օրը, երբ գեղուհին, հետեւելով իր սիրականին, դուրս կ'ելլէր մեհեանէն, սիրոյ աստուածուհին կատղեցաւ, նետ մը արձակեց եւ ծակեց գեղուհիին սիրտը։ Կիւմեդոս գիրկին մէջ առաւ ու ծածկեց իր սիրած աղջկան մարմինը՝ պաշտպանելու համար զայն։ Ափսո՜ս, թուփ մըն էր գրկածը՝ փուշով լեցուն։ Այդ թուփը, որ ծնաւ Աստղիկ աստուածուհիին արցունքներէն, ծածկուեցաւ անուշահոտ ծաղիկներով եւ կոչուեցաւ գեղուհիին անունով, — Վարդենի։

9.— Զուիցերիացի հովուական բանաստեղծ

կին մէջ օդին պարպուած հրաշքները, ուխտագնացութիւնը դէպի մեռելները, օրհնութիւնը շիրիմներուն, լարախաղացը գերեզմանատան առջեւ, ծառերուն քով, որոնց թարմ տերեւները, հովին տակ, կը պատմեն մեր ներքին յուզումը, եւ վերջապէս ուրախութիւնը՝ տխրութենէն ու լացէն վերջ, անդորրութիւնը մեր հոգիին... յոյսը...

Մանկութիւն մը կայ ամէն հոգիի մէջ եւ կան կոտրած ճշմարտութեան մը կտորները որ կը փայլին ցեխերուն մէջէն, երբ, Զատկի, կը վերսկսի ամէն տարի տռամը մեր թշուառ գոյութեան կը զուգանայ խաչափայտին վրայ ու կըհասնի կատարելութեան :

Մանկութիւն մը որ կը ծածկէ կեանքէն ու մահէն եկող վախը: Վախ մը յաւիտենականօրէն ներկայ սատանայէն, պատերազմներէն, նեղութիւնէն եւ այն բոլոր չարիքներէն որ բարիք ալ են, աչքէն ու տարփանքէն, կիրքերէն եւ երազներէն որոնք կը մղեն մարդերը յօշոտել զիրար : Վախ մը՝ գերեզմանին առջեւ ուր կէս գիշերները, լսուած են երեմն թափառող հոգիներու հծծիւներ, շառաչող շղթաներ եւ ոռնացող շուներ, խորհուրդ մը՝ որ գուշակել կուտայ յետմահու տառապանք մը՝ անհաւատին իսկ որ իր աչքերը կը դարձնէ դէպի գիտութիւնը, որ ոչ «ոչ» կ'ըսէ եւ ոչ «այո»... սպասելով որոշ փաստերու ...

Ըմբռնենք գեղեցկութիւնն ու խորհուրդը այս տօնին, անկէ եկող մեծ մխիթարութիւնը, բանաստեղծութիւնը, իրապաշտ ու գերիրական, հեթանոսութենէն մինչեւ խորհրդապաշտութիւն : Տարիները խաթարած են այս բոլորը: Անոնք տափակցած են, ճզմուած մեքենաներուն տակ՝ որոնք մեր ծառաները պիտի ըլլային եւ եղան մեզ հալածող դեւերը: Մշակոյթ ու քաղաքակրթութիւն փակած են մեր հոգիին :

Ըմբռնենք այս բանաստեղծութիւնը երբ չենք կրնար այլեւս բանալ մեր հոգին խորանին առջեւ:

Ու իջնենք դէպի մանկութիւն :

Զատիկը գերեզման մըն է որ կը բացուի յաւիտենականութեան վրայ:

Ամբողջ տարին կ'ապրինք թաղուածկեանքին մէջ, կ'աշխատինք, կը վազենք, կը դաւենք, կը վիճինք, մոռնալով նոյնիսկ մահը, կ'ուտենք ու կը վայելենք, կը տառապինք նաեւ, բայց կը մնանք թաղուած կեանքին մէջ, խաւարին խորը :

Զատիկը յարութեան օր մըն է որով կը լուսաւորուի կեանքը յաւիտենականութենէն եկող լոյսով մը :

Տարբեր էին մեր զանգերը զանգերէն որ կը հնչեն այս մեծ քաղաքին վրայ: Բայց անոնք կը նմանին հետզհետէ իմ ներքին քայլերուս: Անոնք կը մնան անմարդկային՝ իրենց հրեշտակային ու վերացական հնչիւններով: Եւ սակայն, պատերազմ, թշուառութիւն ու մահ տեսած այս մեծ քաղաքը իր խաթարումներէն ու չարիքներէն վեր՝ կը տարածէ տխրութիւն մը՝ որ կը նմանի մեր յոյսի դարաւոր կարօտին: Մեր զանգերը, այնքան անկեղծ ու տառապագին, անցան, դացին պարապին: Փլած ու անհետացած են նոյնիսկ զիրենք կրող եկեղեցիները: Բայց անոնց արձագանգները ճշմարտութիւն մը կ'արձագանգեն միշտ: Եւ կը լսեմ այդ յոյսն ու ճշմարտութիւնը այս մեծ քաղաքին զանգերուն կանչերուն մէջէն :

Ու անոնք կը թրթռան, կը հնչեն, կը տարածեն իրենց ձայնական ալիքները հոգւոյս հեռաւոր հովիտներուն ու ծմակներուն մէջ, առաւօտեան այս լոյսին մէջէն, բացուող ցամքաններու նման, նորէն նոր հակառակ թաւալող, հնչող ու կապոյտ երկինքներու մէջ իրենց թափած բիւրեղներէն վերջ պարապին գացած յոյսերուս, երազներուս ու արտասուքին կանչերուս ...

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

ՊՈՒՏ'Մ ԾԻԾԱՂ

Զատկական...

Դժուարին պարտադրանք, աւանդական դարձած դարձած օրերու մասին տողեր դնելը թուղթին վրայ :

Գրչին կոթը քանի մը անգամներ, ամուր կերպով սեղմելու է մատներուդ մէջ ...

Բոլորը գիտեն Զատիկին հանգամանքը : Մասնաւորապէս, իրենց մանկութիւնը հայ գաւառներու մէջ լքելով եկածներ :

« Ա՜խ մեր Զատիկը ուրիշ էր: Մեր գեղին կարմիր հաւկիթները տարբե՜ր էին» մը կը փրթի իրենց սիրտերէն: Մանաւանդ երբ կը յիշեն որ այդ հաւկիթներու քսան հատիկը մէկ դրուշ կ'արժէր, իսկ այսօր հոս, Եւրոպայի մէջ, մէկ հաւկիթը կ'արժէ այնքան, որքան պիտի արժէին մեր երկրին մէջ, ագարակի մը ամբողջ հաւերը ...

Չեմ ուսումնասիրած թէ ինչ կապ ունի հաւկիթը եւ կարմիր գոյնը՝ Նազովրեցի Քրիստոսի Յարութեան տօնին հետ :

Չիթունին, անշուշտ կրնայ իր անվիճելի պատմափաստերը բերել, իր «Սասունական» համայնագիտարանէն եւ Վանի ազգագրականէն լուսաբանելու համար մեզ:

Նալղունեան, իր փաստերը մեզի ակնարկելու համար, կը ճամբորդէ մինչեւ Տրովադա, գոնէ Հոմերոսէն սկսելու իր մեկնաբանութիւնը ...

Թողլով իրենց Զատկի հանդէսը, ես կուտամ այս նիւթին մեկնաբանութիւնը՝ ըստ իմ խոնարհ մտապաշարիս :

Քրիստոսի ժամանակաշրջանին, լրագիր գոյութիւն չունէր, ուրեմն կիները կը լրացնէին այդ պակասը: Այսօր, կիներուն այդ դերը սահմանուած են թերթերու թղթակիցներն ու լրաբերները :

Արդ, Քրիստոսի Յարութեան առաջին լրաբերները եղան իգական կանայք, այսինքն մարդկային ցեղին հաւերը, որոնց խորհրդանիշն է հաւկիթը :

— Հապա հաւկիթը գունաւորող կարմի՞րը ..

— Օ՜ շատ պարզ է: Քրիստոս իր ժամանակին յեղափոխականն էր: Մարքսը կամ Լենինը: Հակադրամատիրականը :

Անցած կիրակի, Ծաղկազարդին, խարազանով դուրս վռնտեց Տաճարի բանկալին դրամափոխները եւ աղաւնեվաճառները՝ աւազակներու տեղ դնելով զանոնք: Եւ...

— Աղաւնեվաճառնե՞րը ըսիր: Այն ատեն մոմ չէի՞ն ծախեր բանկալը :

— Այդ սովորութիւնը Քրիստոսէն շատ տարիներ առաջ հնարուած է՝ ժամերու պիտանէն ճոխացնելու եւ բանկալապետի պաշտօնը հնարելու համար: Այս մասին Աւետարանը կը լռէ մինչեւ այսօր: Հա: Եւ աղաւնեվաճառներն ալ քահանաներուն ու փարիսեցիներուն դիմելով՝ իբրեւ փոխվրէժ՝ խաչել տուին Նազովրեցի Քրիստոսը՝ որպէս յեղափոխական :

Եւ քանի որ Քրիստոսի ըրածը յեղափոխութիւն էր եւ յեղափոխութեան պաշտօնական գոյնն ալ կարմիրն է, ուրեմն այլեւս բացատրելու պէտք չմնար «կարմիր հաւկիթի» խնդիրը ...

Ոհ, ինչ գեղեցիկ գիւտ: Սքանչելի: Ոչ Չիթունին եւ ոչ ալ Նալղունին պիտի կարողանային այնքան դիւրութեամբ տալ այս փաստումը՝ Զատկական կարմիր հաւկիթի մասին :

— Իսկ հաւկթախաղը, որ (ամերիկահայ) հանդէսներու եւ ծանուցումներու դասակարգին մէջ կը փայլի այսօր, դա մի հայկական օգտակար սովորութիւն է :

— Օգտակա՞ր ...

— Հապա: Հաւկթաբեկութեան այդ սովորութիւնը՝ մեր ազգային կուսակցական կիրքերուն համար խաղաղեցուցիչ բնոյթ ունի :

— Հա՞ ...

— Չե՞ս տեսած, երբ մարդ բարկացած՝ ինքզինքէն դուրս կ'ելլէ, բան մը կը կոտրէ կամ կը պատռէ որպէսզի ջիղերը հանդարտին: Այս կերպով, երկու հակառակորդներ երբ հաւկթախաղի մասնակցին փոխամակ իրարու սիրտն ու գլուխը կոտրելու, քանի մը հաւկիթ կը ճաթեցնեն կամ կը կոտրեն ու հանդարտած տուն կը վերադառնան...

Այս հոգէախտաբանական նիւթը, «Հայ Բոյժ»ի միջոցաւ կը նուիրեմ եւ կը յանձնարարեմ մեր Միութենասէրներուն եւ կուսակցականներուն իբրեւ խաղաղեցուցիչ միջոց եւ իբրեւ Զատիկչէք՝ շնորհաւորելով իրենց Քրիստոսի Ս. Յարութեան տօնը ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՄՏՔԻ ԶԲՕՍԱՆՔ

ՈՐՔԱՆ ԲԱՆ ԳԻՏԷՔ

(Պատասխանները Չորեքշաբթի)

1.— Զատիկին թուականը ի՞նչպէս կը հաշուին :

2.— Կարդացէք հետեւեալ թուականները — ՌՑԿԴ, ՌՑԿԹ, ՌՑՂ:

3.— Տէր, եթէ զշրթունս իմ բանաս, բերան իմ երգեսցէ օրհնութիւն քո. սխալ կա՞յ այս խօսքին մէջ :

4.— Լոնտոնի «Ֆլիթ Սթրիթ»ը ինչո՞վ ծանօթ է :

5.— Ամերիկեան մէկ տոլարոցին վրայ որո՞ւն նկարը կայ :

6.— Ո՞ր կիրճը իրարու կը միացնէ Հնդկաստանն ու Աֆղանիստանը :

7.— Քերթուած մը Մալարմէէն, երաժշտական կտոր մը Տըպիւսիէն եւ պար մը Նիժինսքիէն միեւնոյն անունը ունին. ո՞րը :

8.— Նոյեան Տապանին մէջ քանի՞ կին կար:

9.— Երբ մէկը ճաշի կը հրաւիրենք, կրնա՞ք հրաւիրատոմսը մեքենագրել .

10.— Սեղանին վրայ ո՞ր պատառաքաղը աջ կողմը կը դրուի :

11 .— Ո՞վ էր Անգլիոյ առաջին կին երեսփոխանը :

12.— Հելլենական ո՞ր աստուածուհին ծովուն փրփուրէն ծնաւ :

մը, Գեսնէր (ԺԸ. դար), հելլէն դիցաբանութենէն ներշնչուած, այսպէս կը պատմէ վարդին ծնունդը, Բագոսին բերնով.— «Յաւերժահարս մը կը հետապնդէի անտառի մը մէջ, եւ յաւերժահարսը կը փախչէր այնքան թեթեւոտն, որ կարծես կը թռչէր ծաղիկներուն վրայէն, բայց միշտ ետեւ դառնալով եւ, չարաճճի՜, խնդալով վրաս, որ չէի կրնար հասնիլ իրեն: Երդում կ'ընեմ, որ պիտի չկարենայի երբեք հասնիլ իրեն, եթէ թուփի մը փուշը չկառչէր իր քղանցքին: Մօտեցայ, եւ հիացիկ՝ ըսի.— Մի՛ վախնար, Բագո՛սն եմ ես, աստուած գինիի եւ ուրախութեան, յաւիտենապէս երիտասարդ: Յաւերժահարսը կարմրեցաւ ակնածանքէն եւ խոնարհեցուց աչքերը: Այն ատեն մոգական գաւազանս դրի թուփին վրայ՝ երախտագիտութեանս ի նշան եւ հրամայեցի որ ծաղիկներով ծածկուի, գոյնը՝ ա՛յն կարմիրով, զոր ամօթխածութիւնը դրաւ յաւերժահարսին այտերուն վրայ: Հրամայեցի եւ վարդը ծնաւ»:

10.— Եբրայական աւանդութիւն.— Բեթղեհէմի մէջ, մանկամարդ աղջիկ մը խարոյկի վրայ ողջ ողջ այրելու դատապարտեցին քաղաքին իմաստունները՝ այն մեղադրանքով թէ չէ պահպանած իր կուսութիւնը: Խարոյկը պատրաստ էր արդէն, եւ աղջիկը աղօթքի կանգնած՝ խարոյկին վրայ.— «Տէր, կ'ըսէր, ցոյց տուր որ անմեղ եմ»: Բոցերը բարձրացան եւ կարմիր պատմուճանի մը պէս ծածկեցին իր մարմինը: Բայց յանկարծ կրակը քաշեց իր լեզուները, մարեցան բոցերը, հանգչեցաւ կրակին բարկութիւնը, լռեց ճարճատիւնը, — այն փայտերը, որոնք բոց առած էին քիչ առաջ՝ դարձան կարմիր վարդի թուփեր, իսկ այն փայտերը, որոնք վառած չէին տակաւին՝ դարձան սպիտակ վարդի թուփեր :

11.— Գերմանական է այս մէկն ալ.— Հրեշտակը, որուն պաշտօն տուած էր Աստուած՝ հսկել ծաղիկներուն վրայ, խնամել եւ հագուեցնել զանոնք յոյժ գեղեցիկ՝ մարդոց հիացում պատճառելու աստիճան, գիշերները ցօղ ու շաղ տեղալ անոնց վրայ, բոյր ու թոյր՝ անոնց շափրակներուն, գարնանային օր մը, կ'ըսէ հէքեաթը, կը քնանա՛ր վարդի մը թուփին տակ: Երբ արթնցաւ, ժպտեցաւ եւ ըսաւ.— Սանիկս, շնորհակալ եմ որ երազներս բուրումնաւէտ դարձուցիր , ըսէ՛, ինչո՞վ փոխարինեմ: Վարդը պատասխանեց.— Նոր կախարդա՛նք մը: Եւ հրեշտակը վարդենին ծածկեց փրփրուն ու թաւշանման մամուռի պատկով մը,— վարդերուն ամէնէն գեղեցիկ տեսակը :

12.— Եւ հիմա հայկական.— Ծաղկավանքէն քաղաք կ'իջնէր մատաղատի աբեղայ մը, հաղորդութեան գինի գնելու: Ճամբուն կէսն ըրած էր արդէն, սաղմոս կարդալով՝ աչքերը միշտ գիրքին վրայ: Իշխան Չարեւանդի աղջիկը, Ամրան, կառքով անցաւ քովէն սրարշաւ,— ամպհովանիին տակ Աստուածամօր չափ գեղեցիկ: Աբեղան տեսաւ ու սիրահարեցաւ: Նետեց Սաղմոսը թուփերուն մէջ՝ միտքը խռոված: Իշխանը սաստիկ բարկացաւ, վանահայրը սրտմտեցաւ, եւ աբեղան բանի տարին վանք, խցարգել ըրին՝ օրը մէկ փարչ ջուր եւ մէկ չերտ օթեկ հաց: Այսպէս հալեցաւ մոմի պէս, բայց միշտ կանչեց.— Ամրա՜ն, Ամրա՜ն: Գրակալին առջեւ ծունկի՝ երբ Սաղմոս կը կարդար, գրակալը կը դառնար փոքրիկ իշխանուհին՝ կանանչ հագած, մազերուն՝ կարմիր ժապաւէն: Օր մըն ալ, մեռա՛ւ աբեղան: Զայն թաղեցին պարտէզին մէջ: Ամիսներ ետքը՝ աղջիկը եկաւ Ծաղկավանք,— իրեն ցոյց տուին գերեզմանը, սպիտակ մարմարի մը տակ մարդահասակ, չուրջը երկաթէ ցանկապատ: Աղջիկը լացաւ, ցանկապատին կառչեցաւ, երկաթէ ձողերուն պըլլուեցաւ, ցօղունի պէս երկարեցաւ, յանկարծ ծաղկի թուփ դարձաւ, կանանչ բարունակ, վրան շատ մը կարմիր բաժակ, — այսպէս էր որ վարդի առաջին թուփը բուսաւ աբեղային գերեզմանին վրայ: Երբ գիշեր կ'ըլլար, լուսնկան, պատանիի մը դէմքով, փարփառ աչքերով, կը բարձրանար սարին ետեւէն,— Ծաղկավանքին մէջ՝ մշտարթուն՝ սաղմոս քաղողներ կ'ըսէին թէ աբեղա՛ն է, որ վեր կը բարձրանայ՝ դիտելու համար վարդի թուփ դարձած իր Ամրանը, կանանչ բարունակ, վրան շատ մը կարմիր բաժակ: Եւ մինչ լուսնկան կուլար կարօտո՛վ եւ սրտաղեղութեամբ, եւ կրակի փշրանքներու պէս մանտրտիկ ցօղեր կը թափէր վարդենիին վրայ եւ պարտէզին մէջ՝ դինովցնող անուշահոտութեամբ մը ծփուն, այդ պահուն, ներշնչական եւ դրախտային այդ պահուն՝ Ծաղկավանքին պատուհաններէն դուրս կը հոսէր երգ մը, երգ մը աշխարհական, սաղմոսի փոխան.

Լուսնակն անուշ, հո՛վն անուշ,
Շինականին քունն անուշ,
Անմահական հոտ բուրէր,
Քաֆուր վարդին հո՛տն անուշ :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԾԱՆՕԹ.— Այս կտորով կը բացուի Վարդամատեան հատորը, մամուլի տակ: Վերջին հայկական աւանդութիւնը, աւելի ընդարձակուած եւ երգախառն, պիտի դրուի Սպիտակ Առաւօտ հատորին մէջ :

ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԻՇԷԼ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ԴԷՄ ?

Ամերիկայի արտաքին նախարարը ծանուցագիր մը հրատարակած է, որով կը հաղորդէ թէ՝ կարգ մը գրոյցներու համաձայն՝ դաւադրութիւն մը կազմակերպուած է Ռումանիոյ Միշէլ Թագաւորը սպաննելու համար: Ծանուցագիրը կ'աւելցնէ թէ Ռումանիոյ վեհապետը պաշտպանելու համար ամէն միջոց ձեռք պիտի առնուի որքան ատեն որ Թագաւորը բնակի Ամերիկայի մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Ոլիմպոս լերան վրայ եւ շրջակաները կռուող ըմբոստները, իրենց երեք պետերը սպաննելէ ետք, յանձնուած են օրինաւոր կառավարութեան: Անձնատուր եղողներուն թիւը հետզհետէ կ'աւելնայ :

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ սահմանադրական ընտրութիւնները պիտի կատարուին յառաջիկայ Մայիս 23ին

ՊԵՆԷՇ, Չեխոսլովաքիոյ նախագահը, Փետրուարի պետական հարուածէն ետք առաջին անգամ պիտի խօսի հրապարակաւ, 7 Ապրիլին, Փըրակայի համալսարանի 600ամեակին առթիւ:

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ որոշման մը համաձայն, բացառիկ նոր տուրքը (փոէլէվըման էքսէփսիոնէլ) վճարելու պարտաւոր եղողները պիտի կրնան այս տուրքը վճարել պետական մասնաւոր փոխառութեան թուղթեր ստորագրելով: Այս տուրքին երկրորդ հատուածին վճարման համար որոշուած թուականը երկարաձգուած է մինչեւ 30 եւ 31 Մարտ: Նոր պայմանաժամ պիտի չտրուի :

ԶՈՒԻՑԵՐԻԱԿԱՆ ֆրանքի սակն ալ, տոլարին եւ էսքուտոյին նման, Փարիզի դրամական ազատ շուկային մէջ պիտի կրնայ պաշտօնապէս զօրաւոր ըլլալ Ապրիլ մէկէն սկսեալ: Ասիկա պատճառ պիտի ըլլայ որ զբօսաշրջիկներու երթեւեկը վերսկսի Ֆրանսայի եւ Զուիցերիոյ միջեւ :

Կ. ՊՈԼՍՈՅ մէջ, կառավարութիւնը վերահաստատած է կրաւորական պաշտպանութեան սպասարկութիւնները: Մասնաւոր խումբեր կազմուած են կռուելու համար ցամաք ելլել կամ անկարգելով վար իջնել փորձող օդանաւորդներուն դէմ:

ԱՐԱԲ շրջանակներու մէջ կ'ըսեն թէ՝ Մարոքի սուլթանը որոշած է պաշտօնական ներկայացուցիչ մը ղրկել Արաբական Լիկային մէջ: Այս ներկայացուցիչը պիտի ըլլայ Մոհամմէտ պէն Աpուտ, որ ճամբայ ելած է արդէն, Գահիրէ երթալու համար :

ԶԱՏԿԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ «Յառաջ»ի յաջորդ թիւը լոյս կը տեսնէ Չորեքշաբթի օր :

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ Ս. ԹԷՐԶԵԱՆ ուրախութեամբ կը ծանուցանեն ծնունդը իրենց աղջկան՝ ՎԱՐԴԱՆՈՒՇ Marie - Claude, *Մարտ 13ին*, 1948:

LA VISTE*ի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Գիւլխանդանեան» խումբը* 500 *ֆրանք կը նուիրէ «Հայաստան»ի երկու բաժանորդի համար: Ստանալ «Յառաջ»էն :*

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՐԴԱՑԷՔ

Լիոնի Պահատուրեան Նպարեղէնի հանրածանօթ տունը, 20 RUE VILLEROY, 19 rue Juliette Recamir) *կը ծանուցանէ իր յաճախորդներուն որ ունի նոր մթերք մը վերստացած հետեւեալ մըթերքներէն, պլղուր (ձաւար), կորկոտ, համեմ, պամեա, Շիրակ օղին, սպուխտ, երշիկ, կալմիր ռապ, սուրճի ջաղացք եւ սրճեփ (ճեզվէ), ինչպէս նաեւ լոխում, հելվա, խաւեար, մատչելի գիներով մեծաքանակ թէ փոքրաքանակ :*

Զիթապտուղին լաւագոյն տեսակները 150էն 240 *ֆրանք քիլօն :*

Ֆրանսայի որեւէ մէկ անկիւնէն ստացուած ապսպրանքները խղճմտութեամբ եւ արագ կը կատարուին :

Գրել՝ Epicerie STAMBOUL, (Dj. Bahadourian), 13 rue Marignan, Lyon :

Restaurant IRAN

9 rue Serpente, Paris (6) Métro St.Michel et Odeon

Տնօրէնութեամբ ամէնուս ծանօթ եւ սիրելի

ԳԱՐԹԱԼՑԻ ԿԱՐԳԻՍԻ

Արեւելեան եւ եւրոպական ընտիր եւ ճոխ կերակուրներ, օղի եւ խնամով պատրաստուած զանազան աղանդերներ՝ ՄԱՍՏԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ:

Ներկայանալի սրահ հարսանիքներու եւ մկրտութեան: Ամէն երեկոյ ժամը 7էն սկսեալ Արեւելեան եւ հայկական երգ եւ նուագ :

ՏԻԿԻՆ ՍՈՆԻԱ ԳԱՐԱԳԱՇԻ

Մասնակցութեամբ ծանօթ նուագածուներու, Գ. Հ. ԳԱՐԱԳԱՇ (քանոն) եւ Գ. Հ. ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ (ուտ) : Ուրբաթ օրերը գոց է

ՔԱՆԻ ՄԸ Օ՞ԵՆ

Կ'աւարտի «Յառաջ»ի Գ. տարեշրջանը: Ապրիլ 1—8 պիտի ղրկուին բոլոր անվճար թերթերը :

ՓՈՒԹԱՑԷՔ ՓԱԿԵԼ ՀԻՆ ՀԱՇԻՒՆԵՐԸ եւ վճարել ձեր նոր բաժնեգինը : ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԷՆՍԹԻԹԻՒ ԱՐՄԷՆԻԷՆԸ կը հրաւիրէ իր անդամները, համակիրները եւ բոլոր Հայ երիտասարդ – երիտասարդուհիները ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆԻ (Surprise Party), *Շաբաթ օր 3 Ապրիլին, ժամը 3ին իր նոր հաւաքավայրը*, 4 rue Greuze, Métro Trocadéro: *Գեղարուեստական բաժին, նըւագախումբ եւ* attractions:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ.— Տէր եւ Տիկին Միհրան Գախթիարեան իրենց ողբացեալ եղբօր Գ. Սերովբէ Գախթիարեանի յիշատակին կը նուիրեն Անթիլիասի կաթողիկոսութեան 1000 *ֆր., Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ հազար, Հ. Բ. Ը. Մ. հազար, Ֆր. Կապոյտ Խաչին հազար ֆրանք, Ռէնսիի Դպրոցասէր Որբանոցին հազար ֆրանք: Գումար* 5000 *ֆրանք : Ստանալ «Յառաջ»էն :*

ԳՈՐԾԱՒՈՐՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ներքին Էնտէմայապլը *ճերմակեղէններու համար* Ուրլէօզ, սիւրժէթէօզ *եւ* պուփտոնիէօզ *վարժ գործաւորուհիներ կ'ուզուին աշխատանոցի մէջ աշխատելու համար:*

Դիմել՝ բացի շաբաթ օրերէն ՄԱՎԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ, 5 rue de Tracy, métro Strasbourg - St. Denis :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի 4 Ապրիլին ժամը 3էն 11 Café de Sport*ի մէջ*, 157bis, Ave. Jean Jaurès, Maison Alfort: *Գեղարուեստական խնամուած եւ հաճելի բաժին եւ եւրոպական պարեր: Մուտքը 100 ֆրանք, անդամներուն կէս գին:*

Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Ecole de Charenton*էն առնել 181 օթօպիւսը :*

THEATRE DE LA CAITÉ LYRIQUE*ի ՄԷՋ*

9 *Ապրիլ, ուրբաթ ժամը ճիշդ* 20.30*էն* 23.45:

Մէկ անգամուան համար կը ներկայացուի՝

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ԱՍԼԻՔՆԵՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան, պատրաստուած մեծ խնամքով եւ բոլորովին նոր երաժշտութեամբ:

Բեմադրութիւն՝ Բ. ՀԱՊԷՇԵԱՆ, պարերու վարիչ՝ Տիկին Լ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ, դիմայարդար՝ Կ. ՕՍՄԱՆՃԵԱՆ: Մասնակցութեամբ Փարիզի եւ շրջանի եւ «Նոր Սերունդ»ի երիտասարդ ուժերու : Բեմի վրայ 60 հոգի: Պար՝ Օրիորդներ ՌԷԺԻՆԱ եւ ԼԻԼԻԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆՆԵՐ, Ա. մրցանակ Փարիզի երաժշտանոցէն եւ Opéra Comique*էն :*

Մասնակցութեամբ ԹԱՐԻՍԹ ԳԱՐԵԳԻՆԻ :

Gaité Lyrique*ի* 40 *հոգինոց նուագախումբը, երաժշտութիւն եւ ղեկավարութիւն Ա. ՄԵՍՌՈՒՄԵՆՑԻ: Գիները* — 300, 150, 120, 100, 80, 50:

Հաղորդակցութեան միջոցներ — Métro Arts et Métiers, St. Denis, Réaumur :

Տոմսերը կը ծախուին Գրատուն Հրանդ Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Odéon, *Հ. Բալուեան* 43 rue Richer, *Գարսամեան* 46 rue Richer - Montmartre, *Նոր Սերունդի Փարիզի եւ շրջանի բոլոր մասնաճիւղերուն մօտ, Փարիզ, Շավիլ, Իսի լէ Մուլինօ, Գանեէօ, Անիէռ, Ալֆորվիլ :*

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Զատկի Մեռելոցի առթիւն, յետ պատարագի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իր զաւակին Զաւէն Մարտիկեանի կողմէ ողբացեալ ՏԻԿԻՆ ՎԵՐԺԻՆ ՓԻԼԻՊՊՈՍԵԱՆԻ (ծնեալ Քէօսէեան) հոգւոյն, մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

«Զանգէ» օղին 40°

Ամենէն անուշը եւ ամենէն փնտռածը

Լիտր 400 ֆրանք

Կրնաք ամփիլիչի ընել ձեր յանձնարարութիւնները

Ami ՆՊԱՐԵՂԷՆԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

D. NARGUIZIAN, 62 Rue Rabelais, Lyon

ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅԻ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ

Կը շինեմ կարի մեքենայի առանձին գործիքներ: Կը նորոգեմ մեքենան ամբողջութեամբ:

Մասնագէտ եմ նաեւ կօճակի գործիքներու :

Դիմել՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ԹՈՒՀՏԱՐԵԱՆԻ

76 rue d'Orgemont, Epinay s/Seine:

Հեռաձայն Epinay 215: *Փարիզի համար* Pro. 42-20

ՑՈՒՑԱՏԵՍ·

ՊՈՒԼՎԱՐ OSSO (Մարսէյլ) Հ. Յ. Դ. Վըռամեան ենթակոմիտէն Ս. Զատկի երկրորդ օրը, ժամը 2.30ին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր խումբերը: Կարեւոր օրակարգ, ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԶԱՏԿԻ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻՆ ԲՈԼՈՐԴ

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՔԱՂԱՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

Ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, ՍԱԼ ՄԱԶԸ – ՆՈՅԻ ՄԷՋ:

Ձեր տոմսերը եւ սեղանները ապահովեցէք Գ. Շալճեանէ Rue Valdonne, St. Jerôme, *Գ. Պետիկեանէ* 7 Rue Berlioz, *Գ. Սամուրեանցէ* 15 rue des Ferras, *Գ. Քէօսէեանէ* 11 Place Jules Guesde, *եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին անդամներէն :*

ԹԷ ՕՌ ԿԻՐԱԿ Ս. ԳԶԼԵԱՆԻ

Բ. ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՍԱԼ ԿԱՎՕ, 11 ԱՊՐԻԼ 1948, ԿԻՐ. ԺԱՄԸ 17ԻՆ

Ընդհանուր փափաքին համաձայն կը տրուի այս երգահանդէսը, բոլորովին նոր յայտագրով:

Յայտագրին մէջ բացի եւրոպական դասական կտորներէ կան Ռոմանոս Մելիքեանէ, Գ. Ղազարեանէ, Ճերահեանէ, Կարօ Զաքարեանէ, Ա. Տէր Ղեւոնդեանէ, Սպենդիարեանէ, եւն. բոլորովին առաջին ունկնդրութիւն գեղեցիկ երգերու, զորս երգիչը ստացած է, Հայաստանի տաղանդաւոր երգահաններէն:

Տոմսերը կը գտնուին Գ. Գ. Գէորգ Փարմաքի՝ 47 rue Blanche (Tri. 39-09), *Գ. Պագրճեանի*, 35 rue de Trévise ((Pro. 07-25), *Ս. Թէրզեանի* 3 rue Poissonière (Cen. 93-75), *Մ. Ոսկերիչեանի* 62 rue Beaubourg (Arc. 77-90), *Օ. Փօլաճեանի* 83 rue d'Aboukir (Cen. 48-69), *Դպրոցասիրաց տնօրէնութեան, հայ գրավաճառներուն եւ Յառաջի մօտ :*

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը հրաւիրէ Ս. Զատկի տօնական օրերուն հետեւեալ արարողութիւններուն:

Ս. Զատկի կիրակի 28 մարտ, ակլըգին՝ արարողութեան ժամը 7.30ին, Ս. Պատ. ժամը 10ին, պատարագիչ սրբազան հայր :

Մեռելոց Ս. Զատկի երկուշաբթի 29 մարտ, Ս. պատարագ ժամը 10ին:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ.— Ի գիտութիւն Վալանսաբնակ Հայերու կը յայտարարենք որ «Ահարոնեան» ակումբը վարձու կը տրուի ժողովներու, խնջոյքի, հարսանիքի եւ ամէն տեսակ հաւաքոյթներու համար: Փափաքողներուն կը տրամադրուի բարձրախօս, պնակ, գաւաթ եւն. անհրաժեշտ պիտոյքներ : Պայմաններու մասին դիմել ընկեր ՅԱԿՈԲ ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆԻն, 11 Ave. Gambetta:

TCHILINGUIRIAN ENTREPRENEUR DE CONFECTION.— *Կ'ուզուին բոլ – Confection*ի *համար մաքուր կարող գործաւորուհիներ: Լաւ վճարում: Գիները են* 85—90 *եւ* 100 *ֆրանք: Տեւական գործ : Դիմել Գ. Յակոբ Չիլինկիրեանի*, 10 rue des Goujons, Alfortville :

ՏՈ ՓՈՎ Պ-ՄԻԱ

Թրքական ձեւով պատրաստուած բնական վիճակի մէջ :

Ամբողջ տուփը 198 *ֆրանք :*

Կէս տուփը 100 *ֆրանք :*

Ունտուկներու մէջ զետեղուած :

50 *ֆրանք յաւելումով մը, Մարսէյլի կայարանը յանձնելի :*

Առաքում contre remboursement *ով:*

Գրել Société COMAC, 15 rue St. Ferreol, Marseille

Տասը տուփ գնողին 10 առ. հարիւր զեղչ :

Կարելի է ստանալ 2 տուփ որպէս նմոյշ 370 *ֆրանքի, մանդայի առաքումով:* Chèque - Postal No. 1249-53, Marseille :

ԴԻՆԱՊԱՆ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Կը փնտռուի դռնապան ընտանիք մը այր եւ կին, ամուսինը կօշիկի մէջ աշխատած ըլլայ: Յանձնարարութիւնը պարտաւորիչ է: Դիմել Գ. Սարաճեանին, 18 rue Melingue, Paris:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Dameсme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

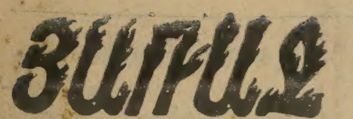

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 10 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 31 MARS 1948 Չորեքշաբթի 31 ՄԱՐՏ

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5304-Նոր շրջան թիւ 913 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

STOP!

Կար ժամանակ երբ Անգլիոյ եւ Միացեալ Նահանգներու զինուորական ու տնտեսական հաւաքական ուժը, բաւական էր խաղաղութեան եւ արեւմտեան քաղաքակրթութեան պահպանումին համար ։

Այսօր կացութիւնը բոլորովին տարբեր է, քանի որ երեւան եկած է երրորդ վիթխարի պետութիւն մը — Խորհրդային Միութիւնը — որուն հեղինակութիւնը, միջազգային հարցերուն վրայ, անժխտելի է ։

Քաղաքական ոչ մէկ խնդիր — հայկականէն մինչեւ գերմանականը — կրնայ իր արդար լուծումը գտնել նոյն համաձայնութիւն չկայացած մեծագոյն երրորդութեան անդամներուն միջեւ ։

Խորհրդային Միութիւնը որ իր յոյսը դրած է քաղքենի - դրամատէր պետութեանց քայքայումին վրայ՝ համաշխարհային յեղափոխութիւնը իրականացնելու ու ամբողջ Եւրոպան իր թաթին տակ առնելու համար, ամէն միջոցի կը դիմէ որպէսզի պառակտում առաջ գայ իր երէկուան Դաշնակիցներուն միջեւ եւ չըլլայ իրական ու տեւական խաղաղութիւնը ։

Համայնավարութիւնը ոչ միայն քաղաքական [illegible] մըն է, այլեւ փիլիսոփայութիւն մը եւ դաւանանք մը միաժամանակ որուն ձեւ ու մարմին կը սնանի միայն այն պարագային երբ ազգերը մատնուած են տնտեսական քայքայումի եւ հոգեկան այլասերման ։

Մոսկուայի ներկայ վարիչները կը հաւատան, հետեւաբար, որ այդ քայքայումն ու այլասերումը կրնան յառաջ գալ եւ պարարտ հող պատրաստել իրենց անփառունակ քաղաքականութեան համար, եթէ, օրինակ, չգործադրուի Մարշըլի ծրագիրը կամ չկնքուի Գերմանիոյ դաշնագիրը ։

Առաջինին վիժումը, բնականաբար, պատճառ պիտի ըլլայ որ Եւրոպան, տակաւին երկար տարիներ, մնայ «օրուան հացին կարօտ», իսկ երկրորդին յապաղումը իրաւունք պիտի տայ մեծազօր Ռուսաստանին որ [illegible] բանակներ պահէ Պալքանեան երկիրներուն մէջ կամ գոնէ իր սահմանին տակ պահէ զանոնք ։

Պէտք է խոստովանիլ որ Խորհրդային Միութիւնը շատ հետեւողական է իր քաղաքականութեամբ ։

Վերջին երկու տարուան ընթացքին Մոսկուա քսաներկու անգամ օգտագործեց վեթոյի իր իրաւունքը Միացեալ Ազգերու ժողովներուն մէջ, այսինքն գրեթէ ամէն անգամ երբ քիչ-շատ տրամաբանական լուծում մը գտնուած էր այս կամ այն վէճին համար ։

Մոսկուա իր շահերուն համապատասխան ձեւով կը մեկնէ Փոցտամի եւ Եալթայի համաձայնութիւնները ։

Մոսկուա, տարի մըն է, կը մերժէ իր մասնակցութիւնը բերել Մարշըլի ծրագրին որ տեսակ մը մղձաւանջ է իրեն համար ։ Ոչ միայն կը մերժէ, այլեւ թոյլ չի տար որ անմիջական դրացիները — իր արբանեակները — օգտուին ամերիկեան օժանդակութենէն ։

Մոսկուա, մէկ կողմէն բարեկամական դաշինքներ կը պարտադրէ իր դրացիներուն, միւս կողմէ իր օրհնութիւնը կը բաշխէ այն ապստամբներուն որոնք եղբայրասպան կռիւ կը մղեն օրինական կառավարութեանց դէմ ։

Այս բացասական քաղաքականութիւնը՝ Եւրոպայէն մինչեւ Ծայրագոյն Արեւելք, յանուն ինքնապաշտպանութեան կամ սահմաններու ապահովութեան ։

Խորհրդային Միութեան այս ընթացքն է որ կը ստիպէ արեւմտեան պետութիւնները որ քայլեր առնեն չվտանգելու համար իրենց ապահովութիւնը ։

Պրիւքսէլի դաշնագիրը որուն կրնան յաջորդել ուրիշներ, ուրիշ իմաստ չունի ։

Արեւմտեան պետութիւնները կ'ուզեն պարզապէս, հասկցնել Խորհրդային Միութեան որ վտանգաւոր է փութացնել համայնավար յեղափոխութիւնը արտաքսական միջոցներով ու ոտքի տակ առնելով մանր - մունր ժողովուրդներու ազատութիւնը ու անկախութիւնը ։

Խորհրդային Միութեան համար արեւմտեան դրամատիրութիւնը չի կրնար խափանել ազգերու տնտեսական վերականգնումը՝ առանց համայնավարութեան ։

Արեւմտեան ազգերուն համար, համայնավարութիւնը քանդիչ է եւ բացասական որովհետեւ չի հաւատար բարեշրջումին օրէնքին եւ վճռապէս կը ժխտէ անհատին իրաւունքները ինչպէս նաեւ արեւմտեան քաղաքակրթութեան բարոյական արժէքները ։

Ներկայ տագնապը, իր մօտալուտ հեռանկարով, ուրիշ բան չէ եթէ ոչ այս երկու հակամարտ տեսակէտներուն բախումը ։

Պիտի կրնա՞ն հաշտարար եղանակով լուծել հանգոյցը ։

Թերեւս, եթէ Մոսկուան ականջ տայ Ուաշինկթընի, Լոնտոնի կամ Փարիզի ազդարարութեանց — Stop ։

Ժ.

Ռումանիոյ ընտրութիւնները

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՀԻՆ

Ռումանիոյ երեսփ. ընտրութեանց կիրակի օրուան արդիւնքներէն կ'երեւայ որ կառավարական խմբակցութիւնը՝ որուն վարիչը համայնավարներն են, քուէներու 90.8 առ հարիւրը շահած է ։ Ասիկա զարմանալի չէ, քանի որ պետական հաստատութիւնները ամբողջովին համայնավար խմբակցութեան ձեռքը կը գտնուին եւ ընդդիմադիր կուսակցութիւններն ալ ջնջուած են, բացի երկու պզտիկ խումբերէ, որոնք մեծ կարեւորութիւն չունին եւ փոքրաթիւ ընտրելիներ ներկայացուցած են ։ Ընդդիմադիրները շահած են ընդամէնը 5 աթոռ ։

ԿՌՈԶԱ ԿԸ ՔԱՄԱՀՐԷ ՄԻՇԷԼԸ

Վարչապետ Կռոզա շաբաթ իրիկուն ձայնասփիւռէն խօսած իր ընտրական ճառին մէջ, քանի մը քամահրական խօսքեր ալ ուղղած է Միշէլ թագաւորի հասցէին, մեղադրելով գահազուրկ վեհապետը, որ Հոլիվուտի մէջ ֆիլմ մը մասնակցելու առաջարկը կ'ուսումնասիրէ այս պահուս ։ Ասիկա չի զարմացներ վարչապետ Կռոզան, որովհետեւ Միշէլ ըլլալով [illegible] չէ որ [illegible]կաններէ եւ համբուրատար աղջիկներէ բաղկացած [illegible] մը, պատրաստ է ամէն բան զոհելու չնչուէլ գործ մը ընելու համար, առանց նկատի առնելու արժանապատուութիւնն ու ամօթը ։

ՊՈՒՔՐԷՇ ՏՕՆԻ ՄԷՋ

Ընտրութեանց օրը, Պուքրէշ հանդէսի օրուան մը երեւոյթը առած էր, եռագոյն եւ կարմիր դրօշներով զարդարուած էր ամբողջ մայրաքաղաքը ։ Թատրոնի ժողովրդական ներկայացումներ կազմակերպուած էին հանրային հրապարակներուն վրայ, որոնք ծածկուած էին ժողովրդ. ռամկավարութեան ճակատին ներկայացուցած գլխաւոր ընտրելիներու հսկայ կենդանագիրներով ։ Երաժշտախումբեր եւ ձայնասփիւռներ վառ կը պահէին ոգեւորութիւնը փողոցներուն, ուր կը թնդային ազգային եւ ուրիշ երգերն ու նուագները ։

ԻՏԱԼԻՈՅ վարչապետ Տէ Կասփէրի երէկ Քագէրդայի մէջ ճառ մը խօսեցաւ, որուն մէջ յայտարարեց թէ՝ Թիթոյի եւ Իտալացի համայնավարներու պետ Թոկլիաթթիի միջեւ կնքուելիք համաձայնութիւն մը «պիտի նշանակէ Իտալիոյ քաղաքական անկախութեան վախճանը» ։

ԵՐԿՈՒ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐ սպաննուած են Միլանէն 40 քիլոմեթր հեռու գտնուող վայրի մը մէջ ։

ՊԵՐԼԻՆԷՆ կը հաղորդեն թէ Մոլոթով եկած է Գերմանիոյ մայրաքաղաքը ։ Անկարելի եղած է այս լուրը հաստատել ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ աղբիւրէ մը առնուած լուրի մը համաձայն, Ֆրանսայի եւ Լիբանանի միջեւ ութ օր առաջ համաձայնութիւն մը կնքուած է, որով Ֆրանսա 80 միլիոն սթերլինի արժէքով պատերազմական զանազան նիւթեր պիտի հայթայթէ Լիբանանի ։ Նկատելով որ այսպիսի կարեւոր քանակութեամբ նիւթերու պէտք չունի Լիբանան, կը կարծուի թէ անոնք, այս երկրի ճամբով, պիտի յանձնուին Արաբական Լիկային ։

Սովետ. ծանուցագիր Իրանի

Մոսկուա պաշտօնական ծանուցագիր մը ղրկած է Թէհրանի կառավարութեան, որով կը բողոքէ Ամերիկայի զինուորական գործունէութեան դէմ, Իրանի մէջ ։ Այս ծանուցագիրը կը մերժէ այն պատասխանը՝ զոր ամսէ առաջ Իրան տուած էր Մոսկուայի կողմէ 31 Յունուարին իրեն ղրկուած ծանուցագրին ։ Թէհրան, իր պատասխանագրին մէջ, կը պնդէր թէ Ամերիկացի զինուորական խորհրդականները որեւէ ղեկավար պաշտօն չունին իրանեան բանակին մէջ ։

Մոսկուայի երկրորդ ծանուցագիրը կ'ըսէ թէ այս պնդումը անհիմն է, եւ կը յիշէ այն համաձայնութիւնը, որ անցեալ Հոկտեմբերին Ամերիկայի եւ Իրանի մէջ կնքուած էր, եւ որուն համաձայն, ամերիկացի խորհրդականները պիտի աշխատակցէին Իրանի պատերազմական նախարարութեան, աւելցնելու համար իրանեան բանակին ուժը ։

Սովետները չեն ընդունիր նաեւ այն ամբաստանութիւնը, որուն համաձայն իբր թէ սովետ զինուորներ յարձակումներ կը կատարեն Ատրպատականի սահմաններուն երկայնքը, եւ սովետ իշխանութիւններն ալ խռովութիւններ հանել փորձած են այս նահանգին մէջ ։

Վարչապետ Հաքիմի մերժած է բացատրութիւններ տալ սովետ վերոյիշեալ ծանուցագրին եւ ըսած է պարզապէս . «Եթէ հարկ ըլլայ պատասխանել այս ծանուցագրին, այդ պատասխանը պիտի տրուի յարմար առենին» ։

ԹՈՒՐՔՕ-ՅՈՅՆ ԴԱՇԻՆՔ

Այս օրերս, դիւանագիտական մեծ գործունէութիւն կայ Աթէնքի մէջ, ուր հասած է Թուրքիոյ Յունաստանի դեսպանը եւ երկարօրէն տեսակցած՝ Ցալտարիսի հետ ։ Խօսակցութեան գլխաւոր նիւթը կազմած են այն յայտարարութիւնները՝ որոնցմով Թուրքիոյ արտաքին նախարար Սատաք կը թելադրէր որ Արաբ պետութիւններն ալ մասնակցին Արեւելեան Միջերկրականի երկիրներուն միջեւ կնքուելիք համաձայնութեան մը ։ Հաւանական կը նկատուի որ Իտալիա ալ մասնակցի այսպիսի դաշինքի մը ։

Մեծ դժուարութիւններ չկան այս ձեւ դաշինք մը կնքելու Յունաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ ։ Բայց, կ'ըսեն Աթէնքի մէջ, եթէ Ամերիկա օգտակար նկատէ նոր կնքումը, դիւրաւ պիտի կրնայ գտնել համաձայնութեան եզր մը անոնց միջեւ ։ Ամերիկացիք փոխած ըլլալով իրենց [illegible] Պաղեստինի խնդրին մէջ, կը կարծուի թէ Արաբները, լքելով մէկ կամ միւս կողմին հետ չկապուելու իրենց քաղաքականութիւնը, պիտի ուզեն միանալ արեւմտեան խմբակցութեան ։

ԹՈՒՐՔԵՐԸ ՄՏԱՀՈԳ ԵՆ

Թէհրանի կառավարութեան յանձնուած սովետ ծանուցագիրը՝ զոր յիշած ենք այսօր, մտահոգութեան պատճառած է Անգարայի ։ Թուրքերը կը վախնան որ Սովետները, այս ծանուցագրէն եւ Ֆինլանտայի հետ իրենց վարած քաղաքականութենէն ետքը, Թուրքիան ալ հրաւիրեն իրենց հետ կնքելու համաձայնութիւն մը, որուն մասին Անգարայի մէջ որեւէ պատրանք չունին, անիկա պիտի ըլլայ հարուած մը Թուրք անկախութեան համար ։

ԸՆԴԾՈՎԵԱՆԵՐ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

Չորս հսկայ ամերիկեան ընդծովեաներ, «Գիրֆիշ», «Գլուպէք», «Գրիլ» եւ «Շըթ», որոնք Թուրքիոյ յատկացուած են այս երկրին ըլլալիք զինուորական օգնութեան ծրագրին համաձայն, պիտի մեկնին Մարմարա, յառաջիկայ ամսու մէջ ։ Նաւաստիները ամերիկացի պիտի ըլլան, բացի քանի մը Թուրքերէ ։

Միւս կողմէ, տասնըմէկ օժանդակ նաւեր ա[...] մօտերս պիտի յանձնուին Թուրքիոյ, երբ ա[...] նաւերը վարելու համար Միաց. Նահանգներ[...] մէջ ներկայիս զինուորական կրթութիւն ստաց[...] 350 Թուրք սպաներ եւ նաւաստիներ աւարտեն[...] րենց գործնական հրահանգները ։

Պապին ճառը

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Փիոս ԺԲ. պապը, Զատկի կիրակին, Ս. Պետրոս մայր եկեղեցիի կեդրոնական պատշգամէն ճառ մը խօսեցաւ, Իտալացիներուն եւ ամբողջ աշխարհի ժողովուրդներուն ուղղուած ։ Երկու հարիւր հազարէ աւելի էր ներկաներու թիւը ։ «Հռոմ, Իտալիա եւ ամբողջ աշխարհ, գոչեց Փիոս ԺԲ., երկու ճամբու առջեւ կը գտնուին, որոնցմէ մէկը դէպի Քրիստոս կը տանի, իսկ միւսը՝ Նեռին կ'առաջնորդէ ։ Քրիստոնէական խղճմտանքին համար վճռական ժամը հնչած է» ։

Իր ճառին մէջ, Պապը ուղղակի ակնարկութիւն մը ըրած է համայնավարութեան ինչպէս նաեւ կրօնական ներողամտութեան այն խասատա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՇԱՒԱՐՇԸ

ԽՄԲ.— Փետրուար 14ին, Հալէպի մէջ «Արեւելք»ի եւ «Նայիրի»ի խմբագրութեանց նախաձեռնութեամբ կազմակերպուած էր երեկոյ մը ի պատիւ «Յառաջ»ի խմբագրապետին: Այդ առթիւ խօսեցան Հրաչ Փափազեան (կեանքը), Անդրանիկ Ծառուկեան (նկարագիրը), Մինաս Թէօլէօլեան (Հայ լեզուի պաշտպանը) եւ Յ. Օշական... ահաւասիկ իր խօսածը.—

Թէեւ այս պարտքը հանդէսը վարող երիտասարդ գրողին կը պատկանի, բայց սա խելացի ճակատները, որոնցմէ լոյս կուգայ ինծի, զիս կը մղեն քիչ մը իրաւունքին մէջ մտնելու Ծառուկեանին :

Շնորհակալ եմ, եկած ըլլալնուդ մարդու մը խորհուրդին, որ տակաւին նոր ծանօթ է ձեզի, իր բոլոր լայնքովը («Նայիրի»— Կ'ակնարկէ Շ. Միսաքեանի անձին): Ձայն տուաք, վայելեցիք, եւ չէք կրնար տեղաւորել ձեր մտքին մէջ՝ թէ ինչպէս այս մարդը ունենայ քառասուն տարի բեղուն, անսահման աշխատանքի :

Ծառուկեան կը մեղադրէ զիս, թէ ինչո՞ւ իմ գրքին մէջ տեղ չեմ տուած Շաւարշին :— Իմ գործը գրականութեան պատմութիւն մը չէր. այլ դասագիրք մը՝ ուր, բոլոր համապատասխանող գրողները միայն կրնայի ներկայացնել: Շաւարշը իմ բարեկամն ու բարերարն էր, զիս այս ճամբաներուն քշող: Պէտք էր անոր տայի իր տեղը: Այն ատեն պիտի բաւէին սակայն ինծի: Ո՞ւր է մեր Իւթիւճեանը, ո՞ւր են մեր բոլոր հրապարակագիրները :

Իմ պարտքս հոս չի կատարուիր: Հոգեկան մխութիւնը կայ,— մտքի մխութիւն մը դժուար է ստեղծել: Ութ տարիէ ի վեր կը խօսիմ, եւ գիտեմ թէ ինչ կը նշանակէ ոչ-գրողներու գրողներ ներկայացնել: Չեմ կրնար գրական վերլուծում մը տալ ձեզի, երբ եկած էք մարդը եւ իր ապրումները առնելու: Եւ սակայն, ես կ'առնեմ միջինը հիմա: Քառասուն տարին:— Վրան պիտի նայիմ ու խօսիմ :

Շ. Միսաքեան մեր գրականութեան մէջ կ'անցնի: Իբրեւ գրող ալ կ'անցնի: Խօսքիս ծանրութիւնը պիտի դնեմ անոր վրայ: Ողբերգութիւնը այն է, որ եթէ գրող Շաւարշը 100 էջեր պիտի ունենայ առ[illegible], հրապարակագիրը 40 տարիներու վաստակով պիտի ներկայանայ: 40 տարուան հրապարակագիրը պատմութեան չանցնիր. բայց իր 100 էջերով կ'անցնի գրականութեան, այն ձեւով որ Օշականը կ'ուզէ որ ըլլայ :

Շաւարշ Միսաքեան գրագէտ է, նախ, առեղծուածական էջերով: Ես առիթով կարդացեր եմ ատոնք, երբ իր բանտի եւ տառապանքի յուշերը գրեց «Ճակատամարտ»ի մէջ, փրկուելէ վերջ: Այդ ապրումները բարձրորակ ապրումներ են: Եւ սակայն, ան տուաւ զանոնք խմբագրականի մը հետքին հետ: Ըսի այն ատեն.— «Շաւարշ, ի՞նչ կ'ընես. այս գոհարները ինչո՞ւ այս ձեւով կու տաս»: Այն ատեն ըսաւ ինծի. «յիմար»:

Շաւարշ գրագէտ է, էր մանաւանդ, երբ մըտաւ 1909ին գրական կեանքի մէջ: Իր ընկերներէն Գեղամի, Վահրամ Թաթուլի եւ ուրիշներու հետ, «Ազդակ» շաբաթօրեակը հրատարակեցին: Շաւարշ, իր մանուածապատ ոճով (այն մեղքով՝ որով կ'ամբաստանէ զիս այսօր), մեղի կուտար կեանքը: Մտածում կամ գրականութիւն չէին ատոնք. բայց երկուքն ալ էին :

Շաւարշ Միսաքեան կ'ընէ լրագրութեան այն genreը որմէ գրագէտը պիտի չամչնար :

Շաւարշ Միսաքեան գրագէտ է դարձեալ իր էջերուն մէջ, որոնցմով մեր մամուլը հարստացաւ: Այս գծին վրայ, Մինասը զինք դրաւ արդէն իր արժանի տեղը:

Բայց գրագէտ մը իր գրչով չէ միայն, որ արժանի է յարգանքի: Ան տուած է մեր գրականութեան՝ Մնձուրին, Նարդունին, Շուշանեանը, Շահնուրը, (որ այնքան սուրին յարձակում գործեց յետոյ իր վրայ), Մխիթարեանը: Ան իր բերած մարդերով ալ կ'արժէ :

Իմ առաջին գրածները ընդունողը Շաւարշն էր: Գիւղէն պատկեր մը գրած եմ: Նայած է, կարդացած: Կրնար զամբիւղը նետել: Բայց տպած է:

Մեր գիւղը մօտ էր Պոլսոյ: Կը տրամադրէր ինծի հրատարակուած բոլոր նոր գործերը, հայերէն թէ ֆրանսերէն: Կը կարդայի ու կը վերադարձնէի: Երբ «Ազատամարտ» յաւելուած ունեցաւ, հոն ալ լայն բացաւ ինծի իր էջերը :

Հոգիի կապ եւ պարտք ունիմ իրեն հանդէպ :

Հիմա կուգամ մօտիկ ընելու բուն իսկ Շ. Միսաքեանը: Մարդը, որուն ձեռքէն գրիչը 40 տարի չինկաւ, որ եղաւ մեր պատմութեան տաժանային ամբողջութեամբ հաղորդ :

Միսաքեանի հրապարակագրութիւնը ուրիշ կշիռ եւ գեղեցկութիւն ունի: Այս մարդը ոչ մէկ հանգամանք եւ պատրաստութիւն ունէր լրագրող ըլլալու: Եւ սակայն, հանդիսացաւ dignité, արժանապատուութիւն, կիրք, կորով եւ հեռատեսութեան հորիզոն ունեցող տղան, որ հիմը կը դնէր արդար հրապարակագրութեան: Երբեմն անտանելի, երբեմն տանելի պայմաններու մէջ, ան անկարելին ըրաւ: Իր վարպետը՝ Զարդարեան, «Ռազմիկ»ի եւ «Ազատամարտ»ի մէջ գրեց: Կարմնցուց հետքը: Վահան Թէքէեան թերթ վարեց, — հետքը չկայ: Անոնց մէջ Շաւարշ կը ներկայանայ ինծի տիրական յաջողութեամբ մը: Անկաշառ մարդ :

1921—1922ին Պոլիս ենք : «Ճակատամարտ» կը վարէ: Կեդրոնական կոմիտէի անդամ մը վէպ մը հրատարակեց: Թերթին գրական քննադատն էի : Հատորը ղրկուեցաւ ինծի: Գրեցի :— Աղմուկ, իրարանցում, ընդվզում: Բողոք բողոքի վրայ: Շաւարշ հրաւիրուեցաւ ատեան: Ըսեր է. «Այս գրուածքը կը տպուի. անոր պատասխանն ալ կը տպուի»: Եւ տպուեցան գրախօսականս ու իր պատասխանը: Ասիկա փաստն է մտքի ձեւի մը, որուն պակասէն կը տառապի այս ժողովուրդը : Միսաքեան պահեց իր ողջամտութիւնը, 40 տարի իր հրապարակագրութեան ընթացքին: Փայլիլ մեծ-աղաները զինք Գրողներու Վարչութենէն դուրս ձգեցին, որովհետեւ Օշականի յօդուածը կ'ուզէր:— Գլխարկը դրաւ, եւ հաճոյքով դուրս ելաւ :

Շաւարշ Միսաքեան նաեւ իմաստուն մարդ է: Խորհեցէք. չեմ կրնար բանալ իր վիճակը : Պակաս զգայարանքներով 100 մարդու չըրածը ըրաւ: Իր քաղաքական sensը սուր է: Լրագրողի սպառիչ աշխատանքով, ան գտաւ ժամանակ կարդալու, քանի մը լեզու սորվելու եւ առանձին թերթ մը լեցնելու : Իր ժամանակը երբ կը գործածէ այդքան հեշտութեամբ, իրաւ մարդ մըն է :

Երբ Շաւարշ Միսաքեանի նման մէկը կը հաւատայ իր ընտ[illegible]ին, այն ատեն մենք կ'ունենանք աւելի սրտառուչ [illegible]պատկեր մը: Իր կուսակցական կողմերուն չ[illegible]նար ծանրանալ. իրաւունք եւ ժամանակ չուն[illegible]: Բայց 60.000 հայութիւն մը հայ պահելու տագնապը՝ իր հոգիին ամէնէն խորունկ իրականութիւնն էր: Եթէ այսօր Ֆրանսայի մէջ թերթ, գրողներ եւ հայ բազմութիւններ կան, այդ՝ Շաւարշին կը պարտինք :

Հրապարակագիրը պարկեշտ, կորովի, անկաշառ եւ խելացի մարդ պէտք է ըլլայ: Ասոնք կ'ընդունինք: Բայց ինչ որ ձեր մտքէն դուրս է, այն ալ յուսահատ դարի մը մէջ (որ Սփիւռքն էր) իր մինակ ըլլալու իրողութիւնն է,— իր գործին գլուխը, չարունակելու համար ինչ որ սկսած էր իր երիտասարդութեան օրերուն: Ասիկա հայ լեզուի culteն է, pérpétuationն է, մշակումը, որուն անդրադարձաւ արդէն Մինասը :

Շաւարշ Միսաքեանի հրապարակագրութիւնը երբ ուզեմ տանիլ մեր գրականութեան, ոչ ոք կայ անոր մօտիկը դրուիլ :

Մենք մեր գրականութեան մէջ ունինք շքեղ սերունդ մը: Հրանտ, Բաշալեան, Զօպանեան, Զօհրապ: Կ'առնեմ Սիպիլն ալ, Հրանտ Ասատուրն ալ: Ասոնք հրապարակագիր եւ գրող էին : Շաւարշ, այս écoleին շարունակութիւնն է: Այսօրուան խմբագիրներուն մեր մեղադրանքը՝ անոնց օրէ օր ապրելուն մէջ է: Շաւարշի խմբագրականները լեզուի եւ ընթերցանութեան նիւթ եղան: Իր լեզուի մաքրութեան վրայ երկար եւ լաւ խօսեցաւ Մինասը՝ — Ես աւելցնեմ՝ լրագրական լաւագոյն լեզուն եղաւ իրը: Իր հակառակորդներն իսկ չեն կրնար չկարդալ, որովհետեւ իր լեզուն, հորիզոնը եւ մօտենալու ձեւը՝ զինք ապարէզէն գրագէտ Եւրոպական լրագրութեան մէջ, ան կրնար ըլլալ ամէնէն մշակուած հրապարակագիրներէն մէկը :

Սրտէս կուգայ, բայց կը վախնամ ըսելու: Այսքան սրտառուչ հաւատարմութիւն իր դատին՝ այս ժողովուրդը պարտաւոր էր վճարել: Կուսակցութիւնը կանխահաս կը նկատէ այս վճարումը, պարտքը: Բայց ես կը խօսիմ որպէս անկախ հայ մտաւորական մը:— Պարտաւոր էր իր յոբելեանը ընելու :

Եւ դուն, Շաւարշ , տղաս, գիտցիր թէ գիտեմ որ չկրցայ վճարել պարտքս: Գիտեմ որ պիտի երթաս, եւ չեմ կարծեր որ անգամ մըն ալ ունենանք բախտը իրարու պատահելու: Թէեւ Անդրանիկը ըսաւ, որ լեռները միայն իրարու չեն հանդիպիր, բայց ես շատ ալ չեմ հաւատար՝ որ մարդիկ կարենան միշտ հանդիպիլ իրարու: Գոհացիր եղածով եւ հատուցում մը նկատէ իմ կողմէ՝ սա քանի մը անկապ խօսքերը: Յոբելեանդ կատարելու առաջարկս ալ, համեստութիւնդ վիրաւորելու բնոյթ չունի: Գոնէ քու մամուլդ պէտք է ունենայ: Բաներ կան, որ չեն ըսուիր :

....

Սեւ ցանկին վրայ եկող առաջին անունն ես ; Ուրախ եմ, որ ուրիշներ կան քովդ: Նշդրակը ձեռքդ, դուն շարունակէ քու ամենօրեայ հալածանքդ՝ հայ լեզուի փճացողներուն դէմ :

Պատիւ, յարգանք աշխատանքիդ, իմ աղուոր բարեկամս :

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

ՄԵՆՔ ԵՒ ԱՆՈՆՔ

Գ.

Հայաստանի խորհրդայնացումէն (1920 Դեկտեմբեր 2) մինչեւ Սան Ֆրանչիսքոյի խորհրդաժողովին փակման օրերը (1945 Յունիս 26), Սովետները եւ իրենց արտասահմանի բանբերները շարունակ կրկնած էին, որ Հայկ. Դատը լուծուած է եւ Թուրքիայէն հողերու պահանջ ունենալ բուրժուական, իմպերիալիստական արկածախնդրութիւն մըն է: Կ'աւելցնէին, թէ Հայաստան ունի իր օրինաւոր կառավարութիւնը ու միայն ան է իրաւատէրը այդ պահանջներուն :

Քառորդ դար ետք, կ'երեւի Սուրբ Հոգի իջաւ այդ մարդոց վրայ, դիմաշրջում մը ունեցան եւ յայտարարեցին, թէ Թրքահայկական հողերու միակ իրաւատէրը Սփիւռքն է, եւ անոր անունով ներկայացուելու է ազգային պահանջը : Այդպէս ալ բանաձեւեցին Սովետներու համակիր տարրերը Սան Ֆրանչիսքօ, Էջմիածին եւ միջազգային այլ խորհրդաժողովներու մօտ հայկական պահանջները, միշտ յանուն Սփիւռքի հայութեան :

Սովետները, առանց Հայաստանի հողային պահանջները ներկայացնելու, ներգաղթի ազդակալի արձանագրութիւններ յայտարարեցին : Մեր ժողովուրդը հաւատաց, որ այս ամէնը կը կատարուէր, օրինականացնելու համար հողային պահանջները :

Այդ յաւակնութիւնը չարդարացաւ : Իսկ պատահեցաւ ուրիշ խաղ մը :

Սովետները ամէն ճիգ թափեցին տասնապատիկ աւելի մարդիկ արձանագրելու համար: Դեռ այս ալ քիչ: Ամէն կերպ ջանացին արձանագրուածները իրենց քաղաքական կառքին լծել :

Միւս կողմէն՝ աստիճանաբար լարուեցան մեծ պետութիւններու եւ Սովետներու յարաբերութիւնները :

Անգլօսաքսոնները եւ արաբական երկիրները դիւրութիւններ տուին Հայերու ներգաղթին, պայմանով որ անոնք մեկնէին: Որովհետեւ այդ մեկնումէն նոյն երկիրներն ալ տնտեսական եւ քաղաքական շահեր ունէին :

Բայց Սովետները արձանագրուածներուն հազիւ քառորդը կը տանէին, մնացորդներուն ըսել ուզելով որ մեկնումի ցանկերուն մէջ մտնելու համար պէտք էր բարեյուսութեան վկայական ձեռք բերէին :

Այս տեսակ մը առկախ վիճակին պիտի չհանդուրժէր ոչ մէկ երկիր: Եւ սկսան դժուարութիւններ Իրանի, Յունաստանի, Ֆրանսայի, Ամերիկայի եւ Եգիպտոսի մէջ :

Խիստ յատկանշական է որ Սովետները ոչ 1946ի, ոչ 1947ի եւ ոչ ալ 1948ի ներգաղթի կարաւաններուն համար որոշ թուական եւ որոշ քանակ չյայտարարեցին: Մինչդեռ անոնց գործերը «պլանային» սիստեմով, պետական միջոցներով կը կատարուէին եւ անկարելի չէր մեր մտածուած ճշգումները ընել :

Այս անորոշութիւնները, բազմութիւնները չոգիի վրայ պահելու քաղաքականութիւնը, ինչպէս կ'երեւի, Սովետներու շահերուն համապատասխան է: Հարկադրուած ենք խորհելու, թէ անոնք մտահոգուած չեն ըլլար, երբ բազմահազար ընտանիքներ կը ծախեն իրենց ունեցածը, կը դառնան սեփականազուրկ եւ հայրենիք չկարենալ մեկնելու պարագային ալ կը դառնան—ըստ Մարքսի եւ Լենինի վարդապետութեան — «պիտանի ատաղձ» մը պրոլետարական յեղափոխութեան համար :

Այս պայմաններուն մէջ, ի՞նչ կարիք կայ ներգաղթի քարոզութեան, հարց կուտանք մեր ռամկավար բարեկամներուն :

Վերցնենք Եգիպտոսի հայ գաղութը: Ըստ ներգաղթի յանձնախումբի պաշտօնական յայտարարութեան, 12 հազար հոգի արձանագրուածեն, ուրիշ խօսքով փափաք յայտնած են սովետական քաղաքացիութիւն ընդունիլ, կարենալ Հայաստան մեկնելու համար :

Արձանագրութենէն ի վեր երկու տարի անցած է եւ հազիւ 1500 հոգի յաջողեցան մեկնիլ Եգիպտոսէն: Կ'երեւի նոյնքան ալ այս տարուան ընթացքին պիտի մեկնին, եթէ նոր յետաձգումներ տեղի չունենան :

Շատ երեսներ ունի այդ տագնապը , մենք չենք ուզեր հրապարակով խորանալ այդ հարցին մէջ, որուն ներքին ծալքերը ծանօթ են մեր ազգային իշխանութիւններուն, մեր կրթական մըշակներուն եւ ռամկավար մամուլին :

Միթէ մեր հայրենիքի շահը կը պահանջէ, որ իր տարագիր զաւակներ տնտեսապէս եւ քաղաքականապէս անկայուն վիճակի՞ ենթարկուին օտար հորիզոններու տակ :

Միթէ « Հակահայաստանեան » արա՞րք է,

Լիբանանահայ Օգն. Խաչը

Ստորեւ կ'ամփոփենք տեղեկագիրը, զոր կարդաց Լիբանանահայ Օգն. Խաչի Շրջ. վարչութեան նախագահուհին՝ Տիկին Լ. Սասունի, Փետրուար 22ին, Սինէմա Տիանայի մէջ տեղի ունեցած տօնակատարութեան ընթացքին.—

Այսօր կրկին հաւաքուած ենք այստեղ տօնելու համար օրը կանացի այս մեծ կազմակերպութեան՝ որ այլեւս դարձած է անբաժանելի մէկ գործօնը, մեր գաղութին կեանքը ձեւաւորող :

Հայ կեանքը գաղութներու մէջ, իր առանձնայատուկ պայմաններուն բերումով՝ ստեղծած է նաեւ իր կեանքին յարմարող միութիւններ :

Երբ ասկէ 37 տարիներ առաջ, խումբ մը անձնուէր Հայուհիներ հիմը կը դնէին Հայ Կ. Խաչին Ամերիկայի մէջ, մղուած էին պարզապէս իրենց օգնութեան եւ գթութեան ազնիւ զգացումէն եւ շատ սահմանափակ ու գաղափարական էին իրենց առաջադրութիւնները: Անոնք իրենց աչքերը յառած էին դէպի հայկական նահանգներու ժողովուրդը, որոնց պիտի օգնէին հեռաւոր Ամերիկայէն :

Այսօր սակայն, անհաւատալիօրէն փոխուած է հայ կեանքը եւ մենք մեր շուրջը ունինք անթիւ եւ բազմատիպ պարտականութիւններ, որոնց կողքին ուռճացած ու ընդարձակուած է Հայ Օգն. Խաչի կազմակերպութիւնը: Ան այժմ թէ իր նպատակներով եւ թէ գործունէութեամբ խոր արմատներ նետած է բոլոր գաղութներուն մէջ եւ դարձած է հայ ժողովուրդին զուրգուրանքն ու համակրանքը վայելող կանացի մեծ կազմակերպութիւն մը: Փաստ՝ որ բոլոր գաղութներու մէջ իր տարած բոլոր ձեռնարկները կը վայելեն լայն ժողովրդականութիւն :

Ի՞նչ է ուրեմն պատճառը այս երեւոյթին :

Իր նպատակները՝ բխելով գթութեան զգացումէն, եկած յանգած են աւելի բարձր խորհուրդի մը, այն է մեր ժողովուրդի ֆիզիքական եւ ազգային գոյութեան պահպանումը: Մեր կրթական գործը, մեր մանուկներու դաստիարակութիւնը, կիներու եւ աղջիկներու կազմակերպումը, նիւթական դժուարութեան մատնուած մեր հայրենակիցներու օժանդակութիւնը, առողջապահական բազմատիպ պահանջներ, բնականօրէն պիտի մղէին մեր ժողովուրդը՝ համապատասխան կազմակերպութիւններ ստեղծելու եւ ընդառաջելու այդ կարիքներուն: Ահա թէ ինչու, սփիւռքի մէջ ամէն տեղ կը քաջալերուի Հայ Օգն. Խաչը, կը բազմանան մեր մասնաճիւղերը եւ անդամները, եւ ահա թէ ինչու այս միութեան վերելքը տեղի կ'ունենայ այսքան արագ ու յարաճուն կերպով:

Հայ կնոջ այս վերելքին մէջ մենք ունինք ոչ միայն այն գոհունակութիւնը, որ կը բացուին բազմաթիւ դպրոցներ, կը դաստիարակուին սերունդներ, կը խնամուին որբեր ու հիւանդներ, այլ ունինք նաեւ այն մեծ հաճոյքը, որ Հայ Օգն. Խաչով հայ կնոջ մէջ կը զարգանայ կազմակերպական ոգին եւ հայ կինը կը դառնայ գործօն տարր մը մեր հասարակական կեանքին մէջ :

Հայ կիներու այս կազմակերպութիւնը, կեդրոն ունենալով Հիւս. Ամերիկան, իր ճիւղերը տարածած է հետեւեալ գաղութներու մէջ.— Ֆրանսա, Յունաստան, Լիբանան, Սուրիա, Գանատան, Իրաք եւ Պարսկաստան, Հարաւ. Ամերիկա եւ կը հաշուէ աւելի քան 20.000 անդամուհիներ հայ սփիւռքի մէջ: Եւ դուք կրնաք երեւակայել որ այսօր 20.000 կազմակերպուած Հայուհիներ աշխարհի ամէն կողմ տարածուած, պատկառելի ուժ մը կը ներկայացնեն որոնք նուիրուած են մեր ազգային գոյութեան պահպանման : Լիբանանի Օգն. Խաչը՝ մէկ խոշոր թիւն է այս հսկայ միութեան :

Լիբանանի մեր գործունէութիւնը կարելի է ամփոփել հետեւեալ գլուխներուն մէջ.

1.— Կազմակերպական : 2.—«Պնակ մը կերակուր» : 3.— Դարմանատուն: 4.— Կարօտ աշակերտներու կրթական օժանդակութիւն: 5.— Անեցուկ ընտանիքներու նիւթական օգնութիւն : 6.— Բուժարանի նպաստ : 7.— Բարոյական եւ նիւթական քաջալերութիւն ամէն տեսակ մշակութային ձեռնարկներու :

Լիբանանի Օգն. Խաչը իր մէջ կը հաշուէ 1600 անդամուհիներ եւ աղջիկներ, բաժնուած 12 մասնաճիւղերու :

«ՊՆԱԿ ՄԸ ԿԵՐԱԿՈՒՐ»Ի ՁԵՌՆԱՐԿԸ

Մեր մատաղ սերունդի առողջութեան տեսակէտով կենսական նշանակութիւն ունեցող այս ձեռնարկը սկսաւ պատերազմի դժուարին տարիներուն: Ուսուցիչներու եւ ուսուցչուհիներու կողմէ սրտաճմլիկ գոյներով կը ներկայացուէին չքաւոր աշակերտներու վիճակը, որոնք դպրոց կ'երթային հիւծած վիճակով՝ օրը երկու ձիթապտուղ եւ կտոր մը չոր հաց ունենալով միայն: Օգն. Խաչը չէր կրնար անտարբեր գտնուիլ այս կացութեան հանդէպ եւ աչքն առնելով ամէն դժուարութիւն 4 տարի առաջ սկսաւ աշխատանքի եւ շաբաթը 4 օր տաք կերակուր կը բաժնէր կարօտ աշակերտներու: Սկզբնական շրջանին սկսաւ 100 երեխաներով, իսկ հետզհետէ յետագայ տարիներուն եւ պատերազմի միջոցին այդ թիւը բարձրացաւ մինչեւ 900ի: Այսօր 700 երեխաներ կ'օգտուին մեր խոհանոցէն կազդուրիչ ու տաք սնունդ առնելով: Բացի այս աշակերտներէն, այրիանոցը բնակող 60 ծերերու եւ անկարողներու եւս կը բաժնուի տաք կերակուր եւ ճաշ :

Մեծածախս է անշուշտ այս ձեռնարկը եւ տարին 11.000 ոսկի կը նստի մեր վրայ, սակայն ի պատիւ Պէյրութահայ հասարակութեան պիտի յայտնեմ որ իր սրտին չափազանց մօտ գտնելով այս գործը, երբեք չզլացաւ իր նիւթական եւ բարոյական օժանդակութիւնը մեզ եւ ամէն տարի մեր «Պնակ մը կերակուր»ի օրուան հանգանակութեան մասնակցեցաւ առատօրէն, ապահովելով մեզ իւրաքանչիւր տարի 10000 եւ աւելի ոսկիի գումար մը :

9 տարիէ ի վեր գոյութիւն ունի մեր դարմանատունը Գարանթինա թաղին մէջ: Բոլոր մեզի դիմող չքաւոր հիւանդները կը ստանան ձրի բժշկական խնամք եւ ձրի դեղեր ու պէտք եղած պարագային նաեւ սնունդի դրամ: Դարմանատան բժիշկն է, մեր յարգելի երեսփոխան, Տօքթ. Հայրապետեան որ մեծ ձեռնհասութեամբ եւ նուիրումով կը վարէ դարմանատան բժշկական խնամքը: Քոլերայի համաճարակի ժամանակ բազմաթիւ դպրոցներու աշակերտներ ձրի պատուաստուեցան մեր դարմանատան մէջ :

Այս տարի խնամուած են 4500 հիւանդներ եւ բազմաթիւ ուրիշներ տեղաւորուած են զանազան հիւանդանոցներու մէջ: Շնորհիւ մեր կազմակերպութեան իրական բարիք մը ըլլալու ջանքերուն՝ մեծ օգտակարութիւն ունի մեր դարմանատունը թշուառ շրջաններուն մէջ, ուր ամէն ընդունելութեան օր միջին հաշուով 15—20 հիւանդներ կու գան դարմանուելու: Դարմանատան եւ դեղերու համար այս տարի ծախսած ենք 4500 ոսկի :

Դպրոցական թոշակներու բարձրացումը, կեանքի սղութիւնը եւ անգործութիւնը անելի մատնած էին թշուառ ընտանիքներ: Բարեգործական Միութիւնը կրճատած էր իր նպաստները դպրոցներուն, ուստի մեր ուսերուն կ'իյնար ծանր բեռ մը՝ չթողուլ որ հայ մանուկներ փողոցները թափառին եւ խաթարուին պատահական ու քայքայիչ ազդեցութիւններէ : Մեր կարելի ամէն միջոցներով աշխատեցանք տեղաւորել սաներ, որոնց թիւը կը հասնի հարիւրաւորներու: Խտրութիւն չենք դրած սաներու ընտրութեան մէջ դաւանանքի տեսակէտով :

Կեանքի սղութիւնն ու տիրող անգործութիւնը աւելի բարդացուցին արդէն իսկ չքաւոր ընտանիքներու անտանելի վիճակը: Մեր մասնաճիւղերը եւ Շրջ. վարչութիւնը աշխատեցան թեթեւցնել անոնց բեռը իրենց նպաստներով: Ոմանց ալիւրի դրամ տալով, ոմանց դեղերու, ոմանց սննդադին, ոմանց ճամբու ծախք: 6500 ոսկիի օժանդակութիւն ըրած ենք, անոնց մեր մասնաճիւղերուն հետ միասին :

Երկու տարիէ ի վեր վարչութիւնս 2200ական ոսկիի նպաստ մը կը յատկացնէ Ազգ. Բուժարանին, փոխարէն երկու անկողին պահելով նոյն հաստատութեան մէջ: Բացի այդ՝ պարբերաբար կ'այցելենք թէ բուժարանի, թէ Պըհաննէսի հիւանդներուն, ինչպէս նաեւ Պասպատայի ծերանոցին, բաշխելով հիւանդներուն զանազան սննդարար ուտելիքներ, եւ մխիթարելով զանոնք: Կը ղրկենք նաեւ թերթեր ու գրքեր հիւանդներուն :

Գալիֆորնիայէն Տիկին Մովսէսեան գեղեցիկ գաղափարը ունեցած էր նուէր ղրկելու Սուրիոյ եւ Լիբանանի աղքատներուն՝ 15 թօն չամիչ: Վարչութիւնս՝ մաքսային եւ այլն մեծ դժուարութիւններ յաղթելէ վերջ կրցաւ չամիչը հանել : Սուրիոյ բաժինը ղրկուեցաւ Հալէպ: Մաքսային եւ ամբարումի ծախսերը գոցելու համար, ստիպուեցանք 2եւ կէս թօն չամիչը ծախել՝ նուիրատու Տիկնոջ համաձայնութեամբ, իսկ մնացածը բաժնել Պէյրութի եւ շրջաններու աղքատներուն, իւրաքանչիւր ընտանիքի 2—4 քիլօ, ընդամէնը 7000 անձերու բաժնուեցաւ 5000 քիլօ չամիչ: Նուէր ղրկուեցաւ Ազգային հետեւեալ հաստատութիւններուն. Ազգ. Բուժարանին, Անթիլիասի դպրեվանքին, առաջնորդարանին, կուրանոցին, աղքատախնամի սաներուն, Պասպատայի ծերանոցին, Պըհաննէսի հայ հիւանդներուն եւ Ճիպէյլի թռչնոց բոյնին :

Վարչութիւնս հրապարակաւ իր ջերմ շնորհակալութիւնները կը յայտնէ ազնիւ Տիկին Մովսէսեանին :

Բայց այսքան ծաւալուն եւ բազմածախս գործունէութեան մը պիւտճէն ինչպէ՞ս կը հայթայթուի :

Մեր մասնաճիւղերը ունին իրենց տարեկան ձեռնարկները.— Սինէմա, ներկայացում, վիճակահանութիւն, ծոմապահութեան օր, պարային երեկոյթներ, նուիրատուութիւններ, անդամավճարներ եւ օգնութիւններէ գոյացած հասոյթ :

Շրջ. վարչութիւնը ունի իր միայն ձեռնարկը — «Պնակ մը կերակուր»ի հանգանակութիւնը եւ մեր գաղութի բարեսէր ազգայիններու տեւական նուիրատուութիւնները, հարսնիքի, ծնունդի, մահուան եւն. առիթներով: Բայց մեր գլխաւոր յենարանն է Ամերիկայի Օգն. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը որ ամէն տարի մօտ 20.000 ոսկի կը յատկացնէ միայն մեր շրջանին եւ առանց որուն մեր շատ մը ձեռնարկները թերի պիտի մնային : Կը կարծեմ թէ մեր ամբողջ գաղութի եւ կրթական հաստատութիւններու զգացման թարգմանը պիտի հանդիսանամ, եթէ այստեղ, այս հանդէսին յայտարարեմ մեր երախտագէտ շնորհակալութիւնը Ամերիկայի մեր Օգն. Խաչի կեդրոնին: 1946 — 47ին ընդհ. մուտք եղած է 117826 Լ. ոսկի :

Հայ կինը՝ գիտակից իր պարտականութեան, սիրով կը տանի իր այս բոլոր աշխատանքները՝ այն գոհունակութեամբ որ ազգապահպանման ու մշակութային դեր մը կը կատարէ :

երբ Դաշնակցական մամուլը կը ծառանայ Սովետներու քաղաքական խաղերուն դէմ: Հայրենասիրութեան տարրական պահանջն է թոյլ չտալ, որ որեւէ օտար պետութիւն ոչխարներու հօտի՝ տեղ դնէ մեր տարագիր բազմութիւնները:

Մի՞թէ հայրենասիրութի՞ւն է լռել, երբ Սովետները իրաւակարգ ու հայրենիք կը նոյնացնեն եւ իրենց կուսակցական քարոզչութեամբ պայման կը դնեն սովետական կարգերու եւ սովետական դիկտատուրային փառաբանումը :

Կրնան գտնուիլ մարդիկ, որ անձնական պատճառներէ մղուած, եւ կազմակերպութիւններ՝ «բարձր դիւանագիտութենէ» առաջնորդուած, գերադաս համարեն Սփիւռքի նկատմամբ Սովետներուն կիրառած քաղաքականութիւնը : Բայց այդպիսիները թող երբեք չյուսան, որ ազգային ըմբռնումներ ունեցող Սփիւռքը հրաժարի իր ինքնուրոյն կեանքէն եւ յանձնառու ըլլայ ապազգային վարդապետութեան մը դեղահատները կուլ տալու :

Մենք ուրախ ենք, որ մեր ազգակիցներէն գոնէ մաս մը պիտի կարողանան վերադառնալ իրենց մայր երկիրը: Մենք կարող ենք շատ դառնութիւններու եւ յուսախաբութիւններու ենթարկուած ըլլալ արեւմտեան պետութիւններէն: Բայց մեր ունեցած հայրենապաշտութիւնը՝ հանդէպ մայր երկրին ու դառնութիւնը՝ Արեւմուտքէն, պատճառ չեն կրնար ըլլալ, որ մենք հլու կամակատարները դառնանք Մոսկուայի բաց ու բազմակողմանի քաղաքականութեան :

Մեր հանգուցեալ մեծ ընկերոջ՝ Է. Ակնունիի «Դէպի Երկիր»ը չէ կարող վաճառքի նիւթ դառնալ: Հայրենասիրական այդ ներբողին մէջ ոչ մէկ տուրք կայ օրուան իշխանութեան, Սուլթանի կամ Ցարի հասցէին :

Կ'ուզե՞նք հետեւիլ Է. Ակնունիի կտակին: Թող իրենց միտքը պահեն անոր մարգարէական սա խօսքերը :

«Նայեցէք միշտ դէպի երկիր, եւ հաւատացէք նրա ապագային: Ճիշդ է, քաղաքական կարմիր ամպերը նորից կուտակւում են, բայց ազատութեան վերելքը, թէեւ ծանր, թէեւ յամրաքայլ, անդիմադրելի է»:

ՀԱՑՈՐԴԻ

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Խորին ցաւով կ'իմանանք թէ «Յուսաբեր»ի նախորդ խմբագիրը, ընկեր Գուրգէն Մխիթարեան, դժբախտութիւնն ունեցած է կորսնցնելու իր կինը, Տիկին Ռոզ, որ երկար ատենէ ի վեր կը տառապէր սրտի հիւանդութենէ :

Անցեալ Նոյեմբերին ընկեր Մխիթարեան Եգիպտոսէն Ամերիկա մեկնեցաւ իր կնոջը եւ աղջկանը հետ: Նաւը հազիւ Իտալիա հասած, յայտնապէս կը նեղուէր եւ ստիպուեցան Ճենովա մնալ ատեն մը: Ամերիկա հասնելէ վերջ հիւանդութիւնը կը սաստկանայ եւ Տիկինը հիւանդանոց կը փոխադրուի ուշաթափ : Նոր կաթուած մը աջ կողմին վրայ՝ բոլորովին կը դգեանէ դժբախտ կինը, որ կը շիջի Մարտ 2ին: Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է Նիւ Եորքի մէջ, Մարտ 6ին :

Ողբացեալ Տիկինը երկար ատեն եղած է անդամ Եգիպտոսի Հայ Կարմիր Խաչին, եւ անձնապէս ալ օգնած շատերուն: Իր հիւանդութեան շրջանին ալ միշտ կը հետաքրքրուէր հանրային հոգերով :

Մեր եղբայրական վշտակցութիւնը ընկեր Գուրգէնի, զաւակներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն, այս անդարմանելի կորուստին առթիւ:

ԿԻՐԱԿԻԻ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

1.— Մարտ 21ի յաջորդող առաջին լիալուսնին յաջորդ կիրակին Զատիկ է:

2.— 1364, 1379, 1390 :

3.— Ջօրհնութիւնս քո :

4.— Թերթերուն գլխաւոր փողոցն է:

5.— Ուոշինկթընի : 6.— Խայպար կիրճը :

7.— Նիժնեքի: 8.— Ջորս: 9.— Ոչ, անկրթութիւն է: 10.— Ոստրէի պատառաքաղը: 11.— Լէյտի էսթըր: 12.— Աֆրոգիտէ :

նէրում՝ գոյս իտալացի համայնավարները քանիցըս ըրած են, յառաջիկայ երեսփ. ընտրութեանց նախօրեակին. «Ձեր խղճմտանքը, ըսած է Պապը, տեղ տալու չէ եւ կուրօրէն ընդունելու չէ խոստումները ամէն անոնց՝ որոնք խոստացած են եւ կը դուժ ընէլէ եռք որ պիտի յարգեն կրօնքը, յետոյ, ուա՜ղ, վտանգ մը կազմած ըլլան կրօնքին ամէնէն նուիրականներուն դէմ»: Պապը ըսած է նաեւ՝ թէ վերջոյ թէ վախը, անգործութիւնը եւ վարանումը պէտք չէ պատճառ ըլլան որ ոմանք, այս քրիստոնէական պահուն, կարծեն որ կարելի է «երկու տէրանց» ծառայել միանգամայն:

ՄՈՍԿՈՒԱ ԳՈՀ ՉԷ ԱՒՍՏՐԻԱՑԻ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԷ

«Նոյնայթէրո րՓէս» վիէննական արժանա — հաւատ աղբիւրէ մը կ'իմանայ թէ՝ Մոսկուայի «Փոլիթպիւրօ»ի ներկայացուցիչները խստիւ քննադատած են աւստրիացի համայնավարները որ, իրենց անբաւարար աշխատութեան եւ ընդունա — կութեանը պատճառով, չեն կրցած Աւստրիոյ մէջ օգտագործել Չեխոսլովաքիոյ մէջ պատահած վերջին դէպքերը: Մոսկուայի պատուիրակները բարանացած են աւստրիացի համայնավար պետերուն՝ հրաժարեցնել զիրենք, եթէ չօշափելի արդիւնքներ չկրնան ստանալ մօտաւոր ապագայի մէջ: Անոնք «Քոմինֆորմ»ի երկու անդամներ թողած են Վիէննայի մէջ, աւստրիացի համայնավար պետերուն խորհուրդ տալու եւ անոնց վրայ հսկելու համար: «Փոլիթպիւրօ»ի պատուիրակները հրամայած են աւստրիացի համայնավարներուն որ իրենց քաղաքական խոովարարութիւնները սաստկացնեն եւ նոր գործադուլներ կազմակերպեն:

ԹՐՈՒՄԸՆ, ԷԹԼԻ ԵՒ ՍԹԱԼԻՆ ՊԻՏԻ ՏԵՍՆՈՒԻՆ

«Սընտէյ Կրէֆիք»ի համաձայն, Սթալին, Թրումըն եւ Էթլի Ցուրիխ ամառ մէջ հանդիպում մը պիտի ունենան, պատրաստելու համար նոր պատերազմ մը արգիլելու սահմանուած ծրագիր մը:

Սպիտակ Տան բանբերներէն մէկը կը հերքէ այս լուրը, ըսելով թէ Նախագահը Միաց. Նահանգներէն հեռանալու դիտաւորութիւն չունի եւ թէ՝ ոչ մէկ հանդիպում ծրագրուած է Թրումըն-ի, Էթլիի եւ Սթալինի մէջեւ:

ՏԱԳՆԱՊԻ ՎԱԽ ՊԱՏՃԱՌՈՂ ԵՐԵՔ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Մարշըլ Գոկոթա մեկնած է մասնակցելու համար համամերիկեան 9րդ համաժողովին, որուն բացումը կը կատարուի այսօր: Բայց, երկար պիտի չմնայ, կ'ըսեն Ուաշինկթընի մէջ, որովհետեւ հետեւեալ երեք խնդիրներուն առթիւ կրնայ տագնապ մը ծագիլ Ապրիլ ամսուան ընթացքին — 1. Ապրիլ 18ի իտալական երեսփ. ընտրութիւնները, 2. Ռուսեւփինլանտական դաշինքին մօտալուտ կնքումը, 3. Հաւանական պահանջները՝ զորս Թորհէզ. Միութիւնը կրնայ ընել Նորվեկիայէն:

ԲՈՒՌՆ ԿՌՈՒՆԵՐ ԲԵԹՂԷՀԷՄԻ ՄՕՏ

Զատկի օրը, Երուսաղէմէն լուսցած Թնդանօթի ձայներ: Բեթղէհէմի հարաւային կողմէ Արաբները բուռն կերպով յարձակեցան հրեայ զինուորական կառախումբի մը վրայ: Հակամայի պատկանող չորս օդանաւեր մասնակցեցան կռիւին: Բրիտանական զինուորները միջամտեցին ազատելու համար Արաբներէն պաշարուած Հրեաները: Հակամայի համաձայն, Հրեաներէն մեռած են 21 հոգի, վիրաւորուած՝ 25 հոգի. իսկ Արաբները տուած են 100 մեռեալ եւ 200 վիրաւոր:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ հեռագիրներ ուղղած է ՄԱԿի եւ ԻՒՆԷՍՔՕի քարտուղարին՝ համար որ զօր. Մարկոսի մարդիկը յոյն տասնեակ հազարաւոր տղաքներ կ'առեւանգեն գիւղերուն մէջ եւ զանոնք կը ղրկեն Յուգոսլաւիոյ Հիւս. կողմը գտնուող գրացի երկիրները: Այս հեռագիրները կ'ըսեն թէ «համայնավարներուն ծրագիրն է սարսափի մատնել յոյն ժողովուրդը, զայն զինելու համար իրենց հակակշռին տակ: Կը յուսան թէ յոյն ծնողքները նախամեծար պիտի համարեն զերութեան տակ մնալ քան բաժնուիլ իրենց զաւակներէն»:

ՍՈՎԵՏ զինուորական թերթերը միահամուռ կը յարձակին Շուէտի ապաստանին զօր. Եռամ կի վրայ, ամբաստանելով զայն որ իր երկրին մէջ օդանաւային կայաններ շինել կ'ուզէ ամերիկեան օդանաւերուն համար: «Իզվեսթիա» ալ, այս թերթերէն քիչ առաջ, յարձակած էր Նորվեկիական կառավարութեան վրայ որ, սովետ լրագրին նայելով, արտօնութիւն տուած է եղեր Ամերիկայի պատերազմ. նախապատրաստութեան որ Հիւս. Ատլանտեան ովկէանոսի մէջ գտնուող Նորվեկեան կղզիները օգտագործէ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ

Կ'աւարտի «Յառաջ»ի Գ. տարեշրջանը: Ապրիլ 1—8 պիտի ղրկուին բոլոր անվճար թերթերը: ՓՈՒԹԱՑԷՔ ՓԱԿԵԼ ՀԻՆ ՀԱՇԻՒՆԵՐԸ եւ վճարել ձեր նոր բաժնեգինը: ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան նախաձեռնութեամբ Ապրիլեան եղեռնին նուիրուած յիշատակի տօնակատարութիւնը՝

11 ԱՊՐԻԼԻՆ

Սալ Ժէօկրաֆիի մէջ: Կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին:

×

Ապրիլեան Եղեռնի մէկ միլիոն զոհերու յիշատակին համազգային սգատօնը 11 Ապրիլ, 1948 Կիրակի Գոմոնի Տօրակատոյց սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Ֆ. Հ. Կ. Խ. Գոմոնի մասնաճիւղին: Առաւօտեան պատարագ եւ հոգեհանգիստ, եկեղեցիին մէջ: Կը խնդրենք նկատի ունենալ այս թուականը:

⁂

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՎԻԷՆԻ ՄՈՒՐԱՏ խումբը Ապրիլ 11ին կիրակի օր կը կազմակերպէ ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ նուիրուած յիշատակի տօնակատարութիւնը:

⁂

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

Ապրիլ 23ին, ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8.30ին, Սալ տէ Ֆէթի ընդարձակ սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ հովանաւորութեամբ՝ Հ.Յ.Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ: Մասնակցութեամբ՝ բարեկամ կազմակերպութեանց: Գեղարուեստական ճոխ բաժին, մուտքը ազատ է:

★

Ապրիլ 11-24ը կը տօնուի Կրընոպլի մէջ, ապրիլ 25ին Սաքրէ Քէօրի սրահին մէջ, կէս օրէն վերջ ժամը 2.30ին:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Նոր Սերունդի եւ Սանուհիներու միութեան:

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ.ի կոմիտէի եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին:

×

ՌՈՄԱՆԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ԿԸ ՏՕՆԷ

Ապրիլ 11-24 Համազգային սգատօնը, Ապրիլ 24 Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, «Patronage St. Bernard»ի մէջ, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Անդրանիկ խումբին: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

×

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՊՈՐՏՈՅԻ մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին, Ապրիլ 18, կիրակի կէս օրէ ետքը ժամը 3ին, ընկերվարականներու սրահին մէջ, Սընոն:

Կը խօսի ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

⁂

ՍԷՆ ԼՈՒԻ ՄԷՋ, ՄԱՐՍԷՅԼ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբի կողմէ:

25 Ապրիլ կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Թաղիս մատրան մէջ:

Առաւօտուն պատարագ եւ հոգեհանգիստ:

ԷՆՍԹԻԹԻՒ ԱՐՄԷՆԻԷՆԸ կը հրաւիրէ իր անդամները, համակիրները եւ բոլոր Հայ երիտասարդ – երիտասարդուհիները ՓԱՐԱՆՑԻԿ ԹԷՅԱՍԵՂԱՆԻ (Surprise Party), Շաբաթ օր 3 Ապրիլին, ժամը 3ին իր նոր հաւաքավայրը, 4 rue Greuze, Métro Trocadéro: Գեղարուեստական բաժին, նըուագախումբ եւ attractions:

ԳՈՐԾԱՒՈՐՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ներքին էնտէմայապլը ճերմակեղէններու համար Ուրլէօզ, սիւրժէքէօզ եւ պուբուոզէօզ վարժ գործաւորուհիներ կ'ուզուին աշխատանոցի մէջ աշխատելու համար:

Դիմել՝ զացի չարաթ օրերէն ՄԱՎԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ, 5 rue de Tracy, métro Strasbourg - St. Denis:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի 4 Ապրիլին ժամը 3էն 11 Café de Sportի մէջ, 157bis, Ave. Jean Jaurès, Maison Alfort: Գեղարուեստական խնամուած եւ հաճելի բաժին եւ եւրոպական պարեր: Մուտքը 100 ֆրանք, անդամներուն կէս գին:

Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Ecole de Charentonէն առնել 181 օթօպիւսը:

ԹԷ :ՕՌ ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՉԼԵԱՆԻ

Բ.-ԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՍԱԼ ԿԱՎՕ, 11 ԱՊՐԻԼ 1948, ԿԻՐ. ԺԱՄԸ 17ԻՆ

Ընդհանուր փափաքին համաձայն կը տրուի այս երգահանդէսը, բոլորովին նոր յայտագրով:

Յայտագրին մէջ բացի եւրոպական դասական կտորներէ կան Ռոմանոս Մելիքեանէ, Գ. Ղազարեանէ, Ճերահեանէ, Կարօ Զաքարեանէ, Ա. Տէր Ղեւոնդեանէ, Սպենդիարեանէ, եւն. բոլորովին առաջին անգամ ունկնդրութիւն գեղեցիկ երգերու, զորս երգիչը ստացած է, Հայաստանի տաղանդաւոր երգահաններէն:

Տոմսերը կը գտնուին Պ. Պ. Գէորգ Փարմաքի՝ 47 rue Blanche (Tri. 39-09), Գ. Պապըճեանի, 35 rue de Trévise ((Pro. 07-25), Ս. Թէրզեանի 3 rue Poissonière (Cen. 93-75), Մ. Ոսկերիչեանի 62 rue Beaubourg (Arc. 77-90), Օ. Փոյաճեանի 83 rue d'Aboukir (Cen. 48-69), Դպրոցասիրաց տնօրէնութեան, հայ գրավաճառներուն եւ Յառաջի մօտ:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ.— Ի գիտութիւն Վալանսաբնակ Հայերու կը յայտարարենք որ «Ահարոնեան» ակումբը վարձու կը տրուի ժողովներու, խնջոյքի, հարսանիքի եւ ամէն տեսակ հաւաքոյթներու համար: Փափաքողներուն կը տրամադրուի բարձրախօս, պնակ, գաւաթ եւն. անհրաժեշտ պիտոյքներ: Պայմաններու մասին դիմել ընկեր ՅԱԿՈԲ ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆին, 11 Ave. Gambetta:

TCHILINGUIRIAN ENTREPRENEUR DE CONFECTION.— Կ'ուզուին բոպ – Confectionի համար մաքուր կարող գործաւորուհիներ: Լաւ վճարում: Գիներն են 85—90եւ 100 ֆրանք: Տեւական գործ: Դիմել Պ. Յակոբ Չիլինկիրեանի, 10 rue des Goujons. Alfortville:

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍՏԱՏՕՆԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆր. Բանակի Հայ Ռազմիկներու Միութեան, եւ մասնակցութեամբ՝ Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէին, Նոր Սերունդին, Կապոյտ Խաչին, Նախկին Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան, Համասեբաստիոյ եւ Բարձր Հայքի Հայր. Միութեանց: Տեղի կ'ունենայ 17 Ապրիլ, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Կը խօսի Պ. ՄԵՍՐՈՊ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

THEATRE DE LA CAITÉ LYRIQUEի ՄԷՋ

9 Ապրիլ, ուրբաթ ժամը ճիշդ 20.30էն 23.45: Մէկ անգամուան համար կը ներկայացուի՝

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՍԱԼԻՔՆԵՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան, պատրաստուած մեծ խնամքով եւ բոլորովին նոր երաժշտութեամբ:

Բեմադրութիւն՝ Բ. ՀԱՊԷՇԵԱՆ, պարերու վարիչ՝ Տիկին Լ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ, դիմայարդար՝ Կ. ՕՍՄԱՆՃԵԱՆ: Մասնակցութեամբ Փարիզի եւ շրջանի եւ «Նոր Սերունդ»ի երիտասարդ ուժերու: Բեմի վրայ 60 հոգի: Պար՝ Օրիորդներ ՌԷԺԻՆԱ եւ ԼԻԼԻԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆՆԵՐ, Ա. մրցանակ Փարիզի երաժշտանոցէն եւ Opéra Comiqueէն:

Մասնակցութեամբ ԹԱՐԻՍԹ ԳԱՐԵԳԻՆԻ:

Gaité Lyriqueի 40 հոգինոց նուագախումբը, երաժշտութիւն եւ ղեկավարութիւն Ա. ՄԵՍՌԻՄԵՆՑԻ: Գիները.— 300, 150, 120, 100, 80, 50:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Métro Arts et Métiers, St. Denis, Réaumur:

Տոմսերը կը ծախուին Գրատուն Հրանտ Սամուէլ 51 rue Mr. le Prince, Odéon, Հ. Բալուեան 43 rue Richer, Պարսամեան 46 rue Richer - Montmartre, Նոր Սերունդի Փարիզի եւ շրջանի բոլոր մասնաճիւղերուն մօտ, Փարիզ, Շավիլ, Իսի լէ Մուլինօ, Պանեէօ, Անիէռ, Ալֆորվիլ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՇԱՎԻԼԻ մասնաճիւղի տարեկան ցերեկոյթ – պարահանդէսը, 4 ապրիլ կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 4—12, քաղաքապետարանին սրահը, Rue Stalingrade:

Կը ներկայացուի Ղեւոնդ Մելոյեանի «ԱՐՄԵՆՈՒՇ»ը, ղեկավարութեամբ Պ. Հայկէշեանի եւ սիրողներու մասնակցութեամբ, կը մասնակցի Շավիլի Րաֆֆի երկսեռ երգչախումբը:

Ճոխ պիւֆէ, մուտք 100 ֆրանք:

Հաղորդակից.— Pont de Sèvresէն թիւ 171 autob. իջնել Puits sans Vin, կայարաններէն կէս ժամը անգամ մը շողեկառք կայ:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Dameme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN